Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

Her ayetin izahından sonra, o ayetle ilgili diğer surelerdeki ayetlerin rakamları yazılmıştır. Daha geniş bilgi isteyenler o ayetleri de okuyarak malumat sahibi olabilir. Bulması kolay olması için her cilde diğer ciltlerin fihristleri konulmuştur.

Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ALLÂH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

CİLD IV

Müellifi:
Süleyman oğlu
Hüseyin KALELİ
Emekli Müftü

Yayın Kurulu:
Necati Tuncer
Bekir Tuncer
Ömer Tuncer

Redekte & Dizgi:
Hayal@Grafik

Baskı ve Cilt:
Dizgi Ofset Matbaacılık
F.Çakmak Mah. 10451 Sk. No: 4 Karatay/Konya
Tel: 0(332) 342 07 42

Basım Tarihi:
Haziran - 2012

© Copyright:
Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-9758954-78-4

I. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
1/Fâtihâ Sûresi	1
2/Bakara Sûresi	11
3/Âl-i Imran Sûresi	393

II. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
4/Nisa Sûresi	1
5/Mâide Sûresi	159
6/En'âm Sûresi	251
7/A'raf Sûresi	381
8/Enfal Sûresi	513

III. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
9/Tevbe Sûresi	1
10/Yûnus Sûresi	97
11/Hûd Sûresi	167
12/Yûsuf Sûresi	243
13/Ra'd Sûresi	311
14/İbrâhîm Sûresi	349
15/Hicr Sûresi	381
16/Nahl Sûresi	419
17/İsrâ Sûresi	497

IV. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
18/Kehf Sûresi	1
19/Meryem Sûresi	59
20/Tâhâ Sûresi	105
21/Enbiyâ Sûresi	161
22/Hacc Sûresi	215
23/Mü'minûn Sûresi	265
24/Nûr Sûresi	311
25/Furkân Sûresi	361
26/Şuarâ Sûresi	397
27/Neml Sûresi	455
28/Kasas Sûresi	499
29/Ankebût Sûresi	549
30/Rûm Sûresi	593

V. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
31/Lokmân Sûresi	1
32/Secde Sûresi	21
33/Ahzâb Sûresi	37
34/Sebe' Sûresi	87
35/Fâtır Sûresi	117
36/Yâsîn Sûresi	143
37/Saffât Sûresi	173
38/Sâd Sûresi	221
39/Zümer Sûresi	253
40/Ğafir Sûresi	295
41/Fussilet Sûresi	337
42/Şûrâ Sûresi	369
43/Zuhrûf Sûresi	405
44/Duhan Sûresi	443
45/Câsiye Sûresi	461
46/Ahkâf Sûresi	481
47/Muhammed Sûresi	507
48/Feth Sûresi	531
49/Hucurât Sûresi	553
50/Kâf Sûresi	569

VI. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
51/Zâriyât Sûresi	1
52/Tûr Sûresi	21
53/Necm Sûresi	39
54/Kamer Sûresi	57
55/Rahmân Sûresi	77
56/Vâkıa Sûresi	101
57/Hadîd Sûresi	125
58/Mücâdele Sûresi	149
59/Haşr Sûresi	167
60/Mümtehine Sûresi	185
61/Saff Sûresi	199
62/Cum'a Sûresi	209
63/Münâfikûn Sûresi	217
64/Teğâbün Sûresi	225
65/Talak Sûresi	237
66/Tahrîm Sûresi	249
67/Mülk Sûresi	261
68/Kalem Sûresi	277
69/Hâkka Sûresi	295
70/Meâric Sûresi	309
71/Nûh Sûresi	321

Sûre Adı	Sayfa No:
72/Cinn Sûresi	331
73/Müzemmil Sûresi	345
74/Müddessir Sûresi	355
75/Kıyâme Sûresi	369
76/İnsân Sûresi	379
77/Mürselât Sûresi	391
78/Nebe' Sûresi	403
79/Nâziât Sûresi	415
80/Abese Sûresi	427
81/Tekvir Sûresi	437
82/İnfitâr Sûresi	443
83/Mutaffifîn Sûresi	449
84/İnşikâk Sûresi	459
85/Burûc Sûresi	465
86/Târık Sûresi	471
87/A'lâ Sûresi	475
88/Ğâşiye Sûresi	481
89/Fecr Sûresi	487
90/Beled Sûresi	495
91/Şems Sûresi	501
92/Leyl Sûresi	505
93/Duhâ Sûresi	511

Sûre Adı — Sayfa No:

94/İnşirâh Sûresi 515

95/Tîn Sûresi 517

96/Alak Sûresi 521

97/Kadr Sûresi 527

98/Beyyine Sûresi 529

99/Zilzâl Sûresi 535

100/Âdiyât Sûresi 537

101/Kâria Sûresi 541

102/Tekâsür Sûresi 545

103/Asr Sûresi 549

104/Hümeze Sûresi 551

105/Fil Sûresi 553

106/Kureyş Sûresi 555

107/Mâûn Sûresi 557

108/Kevser Sûresi 559

109/Kâfirûn Sûresi 561

110/Nasr Sûresi 563

111/Mesed Sûresi 565

112/İhlâs Sûresi 567

113/Felak Sûresi 569

114/Nâs Sûresi 573

DİKKAT: Önce Hadîd Sûresinin şu 16-17. âyetlerini dikkatle okuyarak bu cildimizi okumaya başlayalım.

Âyet: 16, 17

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا
نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Meâlleri:

"İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi? Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır."

"Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin. Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık."

İZAHLARI:

Zaman zaman müslümanların gevşeyeceğini, Kur'ana karşı gereken itinayı gösteremeyeceklerini bilen Allâh, bu âyeti kerimeleri ile devamlı dikkat ve titizlik halinde olmaları için kesin bir uyarıda bulunmak üzere:

1- "İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi?..." buyurmuştur. Rivayete göre Medine'ye hicretten sonra orada kavuştukları bolluk ve refahın artmasıyla mü'minler arasında bir gevşemeye benzeyen haller meydana gelmiş idi. Bunun üzerine ciddiyetin devamını isteyen Allâh: "Ey mü'min kullarım! Sizin kalpleriniz Allâh'ın zikri olan Kur'âna ve hakkı beyan eden Allâh'ın indirdiği hükümlere iyice yatışıp ciddiyetle ve dikkatle sarılma zamanı gelmedi mi? Şimdiye kadar yetişip gelişmediniz mi? Canla başla hiç ara vermeden benim kitabıma bütün kalplerinizle

teslimiyet içinde sarılmanız gerekir. Kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de sizin gibi olmalıdırlar."

"...Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır." Önceden kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçtikçe, müddet uzadıkça gevşediler, keyiflerine, zevklerine düştüler, kitapları arzularına göre değiştirip hahamlarını, rahiplerini, papazlarını, ilahlar edindiler. Onlar da yandaşlarını artırma yarışına girerek insanların keyfine göre kitap yazdılar, hüküm kestiler. Ey mü'minler! Siz onlar gibi olmayın. Onların çoğu haktan ayrılmış fasıklardır.

Ey Müslümanlar! Düşündüğümüz zaman, devrimizde bu gevşekliği ve aldırış etmemezliği açıkça görüyoruz. Dinimize gerektiği gibi sarılmıyoruz. Kur'ânı anlama, anladığımızı tatbik etme titizliğini göstermiyoruz. Allâh'ın bu hitabı, bu kahrı, bu uyarısı bizedir. Eshâbı kiram yeteri kadar bize örnek olmuştur. Neden onlar gibi değiliz de, Hıristiyanlar ve Yahudilere aldanıyoruz.

Biz bu âyeti, benzerlerini ve bilhassa Âli Imran sûresinin 102. âyetini dikkate alarak kitabımız Kur'âna sarılalım. Aksi halde ezilmeye devam ederiz. Ahiretimizi de hüsrana uğratırız.

2- "Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin..." Gördüğünüz gibi Allâh yeryüzünü kuruduktan sonra tekrar yeşertiyor. Böylece sizi de ölümünüzden sonra diriltecek ve hesaba çekecek. Bu ihmalliğinizi, bu gevşekliğinizi, bu aldırış etmemezliğinizi cezasız bırakmayacak.

"...Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık." Kur'ânın her âyeti, akılları çalıştıran, bilgileri artıran, gayretleri geliştiren, insanı yücelten birer Allâh kelâmıdır. Var mı iyi okuyan, var mı düşünen, var mı Allâh'ın emirlerine gereği gibi önem veren?

(Bakara 45, 74, 118. Âl-i Imran 110, 118, 199. Mâide 49, 59, 81. En'âm 43. İsrâ 109. Nûr 37. Rûm 19, 24. Ahzâb 35. Yâsin 11, 69. Zümer 22, 23. Kamer 22, 32, 40. Mücadele 18. Haşr 21. Munâfikûn 9. âyetleri de okuyalım.)

KEHF SÛRESİ

18. Sûredir

110 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2, 3, 4

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجَاۜ ﴿١﴾ قَيِّمًا لِيُنْذِرَ بَاْسًا شَدِيدًا مِنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًاۙ ﴿٢﴾ مَاكِثِينَ فِيهِ اَبَدًاۙ ﴿٣﴾ وَيُنْذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًاۘ ﴿٤﴾

Meâli:

"Hamd, kendi tarafından (kâfirlere) çetin bir kötülüğü duyurması, yararlı işler yapan mü'minlere, şüphesiz onların içinde ebedî kalıcılar olarak güzel bir mükâfât olduğunu müjdelemesi ve: "Allâh çocuk edindi" diyenleri inzâr etmesi için kuluna, içine bir eğrilik koymadığı dosdoğru kitabı indiren Allâh'a mahsustur."

Âyet: 5

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِاٰبَائِهِمْۜ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْۜ اِنْ يَقُولُونَ اِلَّا كَذِبًا ﴿٥﴾

Meâli:

"Kendilerinin ona dair bir bilgisi yok. Babalarının da yok. Ağızlarından çıkan kelime bakımından büyümüştür. Yalandan başka söylemezler."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerden şu hakîkatleri öğreniyoruz:

1- Hamdin yalnız Allâh'a mahsus olduğu. Fatiha sûresinde beyan edildiği gibi, övülmek memnuniyet izhar etmek ancak Allâh'adır.

2- Kulu olan Peygamber efendimize Kur'ânı Kerîmi indirmesi ve bu kitapta kat'iyyen eğrilik, yanlışlık bulunmaması, hem de eksiklik ve aşırılık olmaması, tam mu'tedil bir kitap olması.

3- İmansız kâfirler ve müşriklere çetin bir kötülüğün duyurulması ve uyarılması yer alırken,

4- Yararlı işler yapan mü'minlere de içinde ebedî kalacakları mükâfâtın müjdesi verilmektedir.

5- "Allâh evlat edindi" diyen Hıristiyanlar, Yahudiler, ve hurilere Allâh'ın kızları diyenler inzâr edilmekte ve onlara cehennem hatırlatılmaktadır.

6- Bunların; "Allâh evlat edindi" demelerinin bir delile dayanmadığı, bu hususta ne kendilerinin, ne de babalarının bir bilgiye sahip olmadıkları açıklanmaktadır.

7- Bu müşriklerin ağızlarından çıkan bu yersiz ve gülünç olan lakırtının ne büyük bir iftira kelimesi olduğu ve bunların yalandan başka bir şey olmadığı beyan edilmiştir.

(Fatiha 1. Bakara 116. Âl-i Imran 99. Yunus 68. Hud 19. İbrâhîm 3. İsrâ 9, 111. Meryem 88. Ankebût 63. Lokmân 25. Şûrâ 23. Zümer 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Bu söze îman etmezlerse, onların eserleri üzerine üzülerek sen kendini helâk edici de olabilirsin."

Âyet: 7

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, onların amel bakımından hangisi daha güzel olacak diye imtihan etmemiz için yeryüzündeki şeyleri süslü yaptık."

Âyet: 8

وَاِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Yine muhakkak biz, onun üzerinde olan şeyleri elbette çorak bir toprak yapanız."

ÎZAHLARI:

1- Habibim! Bu Kur'âna îman etmezler de dünyadan îmansız olarak âhirete göçerlerse, onların geride kalan eserlerine bakıp tâ üzülerek veya sinirlenerek kendini yıpratma. Sen rahatlıkla tebliğata devam et. Şu gerçeği de unutma:

2- "Şüphesiz biz, onların amel bakımından hangisi daha güzel olacak diye imtihan etmemiz için yeryüzündeki şeyleri süslü yaptık" Yarattığımız her insan, imtihan içindedir. Bakalım onların imrendikleri, beğendikleri bağlar, bahçeler, verimli araziler, hayvanlar, altınlar, gümüşler, mallar, mülklere aldanıp âhireti unutuverecekler mi, yoksa bunları bizim yarattığımızı düşünerek onları bizim yolumuz olan İslam uğrunda mı harcayacaklar diye imtihan ediyoruz. Senin üzülmene endişelenmene lüzum yok. Senin vazifen yalnız tebliğdir.

3- "Yine muhakkak biz, onun üzerinde olan şeyleri elbette çorak bir toprak yapanız" Yeryüzünde yarattığımız herşeyi yok eder, o üzerinde yaşadıkları yerleri kupkuru yapmaya da kadiriz. Gökten yağmuru keser, yerden suları çeker, her yeri çorak bir çöl yaparız. Bu güç bizdedir. Onlar nelerine güvenecekler.

(Bu sûre 40. Bakara 212. Âl-i Imran 14, 176. Mâide 41. Lokman 23, 24. Nahl 127. Neml 70. Şuarâ 3, 4. Fâtır 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ اٰيَاتِنَا عَجَبًا ﴿٩﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Yoksa mağara Eshabı ile rakîmi hakîkaten bizim acayip âyetlerimizden olduğunu mu sandın"

Âyet: 10

اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَآ اٰتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Gençler mağaraya sığındıkları zaman da: "Ey Rabbimiz! Tarafından bize bir rahmet ver. İşimizden de bize bir başarı hazırlayıver" dediler."

Âyet: 11

فَضَرَبْنَا عَلٰٓى اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Hem mağarada onların kulakları üzerine sayılı yıllar (tıka) vurduk."

Âyet: 12

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ اَىُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوٓا اَمَدًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"Sonra iki tarafın eğleştikleri müddeti hangisi daha iyi sayacağını bilmemiz için onları uyandırdık."

İZAHLARI:

1- Habibim! O ehli küfrün şerrinden kaçarak mağaraya sığınanlar ile mağara kapısındaki onların adları yazılı olan taşı mı, hakîkaten acayip âyetlerimizden mi sandın? Bu hâdise bizim nice âyetlerimizden en basit olanıdır. Göklerin, göklerdekilerin, yerin, yerdekilerin yanında ne ki? Onlardan önce nice kabileler milletler gelip geçti. Nicelerini öldürdük, nicelerini dirilttik.

2- "Gençler mağaraya sığındıkları zaman da: "Ey Rabbimiz! Tarafından bize bir rahmet ver. İşimizden de bize bir başarı hazırlayıver" dediler." İmanları çok sağlam olan bu genç yiğitler, Allâh'a yal-

vardılar. O'ndan rahmet dilediler ve mağaraya sığınmalarının hayırlı ve başarılı olmasını talep ettiler. Nitekim öyle oldu. Hem ebedîyen kurtuldular, hem de insanlara iyi bir örnek oldular.

3- "Hem mağarada onların kulakları üzerine sayılı yıllar (tıka) vurduk" Onları hiçbir şeyi duyamayacakları ve uyanamayacakları bir halde uyuttuk. Orada yıllarca kaldılar.

4- "Sonra iki tarafın eğleştikleri müddeti hangisi daha iyi sayacağını bilmemiz için onları uyandırdık" Onlar kendi aralarında mağarada ne kadar kaldıkları hakkında tahminler yaparak hangisi daha iyi tahmin edeceğini bilmemiz için onları uykuya benzeyen ölümlerinden dirilttik ki, bizim nelere kadir olduğumuzu, dolayısıyla kıyâmet gününde bütün insanları dirilteceğimize de inansınlar. Gelecek âyetleri de dikkatle okuyalım.

Âyet: 13

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ ۚ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوا
بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

Meâli:

"Onların haberini sana hakkıyla anlatıyoruz: Şüphesiz onlar, Rabbilerine îman eden gençler idi. Onlara hidâyeti de artırmıştık."

Âyet: 14

وَرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ اِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ لَنْ نَدْعُوَا مِنْ دُونِهٖٓ اِلٰهًا لَقَدْ قُلْنَآ اِذًا شَطَطًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Kalktıkları ve: "Ey göklerin ve yerin Rabbi (olan Rabbimiz)! Ondan başka bir ilaha kat'iyyen dua etmeyiz. Öyle olursa andolsun haktan uzak oluruz demiştik" dediler."

Âyet: 15

هٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهٖٓ اٰلِهَةً ۖ لَوْلَا يَاْتُونَ عَلَيْهِمْ

بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ ۖ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"İşte bunlar, O'ndan başka ilah edinen kavmimizdir. Onların üzerine açık bir delil getirselerdi ya. Artık Allâh'a karşı yalan uyduran kimselerden daha zâlim kimdir?"

Âyet: 16

وَإِذِ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأْوُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مِرْفَقًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Eh onlardan ve Allâh'tan başka tapar oldukları şeylerden ayrıldınız, artık mağaraya sığının ki Rabbiniz size rahmetinden ihsan etsin. Sizin için işinizden bir yararlılık hazırlasın."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Rasulüne hitap ederek:

1- "Onların haberini sana hakkıyla anlatıyoruz..." buyurdu ve devamla:

"...Şüphesiz onlar, Rabblerine îman eden gençler idi. Onlara hidâyeti de artırmıştık." Buyurdu. Bu hadise, Hıristiyanlıktan önce meydana geldiği için yalnız Yahudilerce biliniyordu. Rasulullâh (S.A.V.)'i denemek üzere bu fikri Yahudilerden öğrenen Mekke müşriklerinin sorması üzerine Kehf sûresi, hususiyle Eshabı Kehf hakkındaki bu âyetler nâzil oldu. Böylece bu hususdaki şüpheler kaldırılmış oldu. "Dakyanus" denilen kralın küfrü, şirki ve zulmü üzerine o günkü bâtıl inancı kabul etmeyen gençlerden bir kısmı ayrıldı ve mağaraya sığındı. Bunlar yalnız bir olan Allâh'a inanıyor, ancak ona yalvarıyorlardı. Onlar Allâh'ın hidâyetine kavuşmuş kimselerdi. Bu gençler, Mekke gençlerine de örnek oluyordu. Bundan dolayı Müslüman olan gençlerin sayısı, yaşlılardan çok idi.

Bu mübarek genç yiğitler:

2- "Ey, göklerin ve yerin Rabbi (olan Rabbimiz)! ondan başka bir ilaha kat'iyyen dua etmeyiz..." "Ancak O'na dua ederiz, yalnız Ona kulluk yaparız, O'na ibadet ederiz" diyorlar idi. Hatta "bunun dışında

kalır da müşriklere uyarsak, haktan uzaklaşmış oluruz" diye de îmanlarını pekiştiriyorlardı.

3- "İşte bunlar, O'ndan başka ilah edinen kavmimizdir..." Müşriklere işaretle bunlar, Allâh'tan başkasını ilah edinen müşriklerdir. "Biz bu kavmin içinde kalamayız" diyerek ayrıldılar. Onların boş yere ilah edindiklerini kanıtlamak üzere de:

"...Onların üzerine açık bir delil getirselerdi ya..." diye tuttukları yolun bâtıl olduğunu ispatlamış oldular.

"...Artık Allâh'a karşı yalan uyduran kimselerden daha zâlim kimdir?" sözleri ile de onların hem kendilerine, hem de başkalarına yaptıkları zulmü ifade etmişlerdir. Bunlardan biri diğerlerine dönerek şu teklifi yaptı:

4- "Eh onlardan ve Allâh'tan başka tapar oldukları şeylerden ayrıldınız, artık mağaraya sığının ki Rabbiniz size rahmetinden ihsan etsin. Sizin için işinizden bir yararlık hazırlasın" Şimdi o müşrikler ve Allâh'a şirk koştukları şeylerden ayrıldık. Açıkta kalmayalım. Şu mağaraya girelim. Orada emin olabiliriz. Bizi takip edemezler. Burada ibadetlerimizi rahatça yapabiliriz. Allâh da bizim yardımcımız olur ve bundan dolayı bize yarayan sebepler, nimetler hazırlar.

Mağaranın yerini ve onların oradaki hallerini beyan etmek üzere de şu âyetleri inzâl buyurmuştur:

Âyet: 17

وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ
وَاِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِى فَجْوَةٍ مِنْهُ ۗ
ذٰلِكَ مِنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ ۗ مَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۚ وَمَنْ
يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onlar, mağaranın geniş bir yerinde iken güneşi, doğduğu zaman mağaralarının sağ yanından uğrar, battığı zaman da solundan geçer görürsün. Bu, Allâh'ın âyetlerindendir. Allâh kime hidâyet

ederse, işte o hidâyete erendir. Kimi de saptırırsa, artık ona yol gösteren bir dost kesinlikle bulamazsın."

Âyet: 18

وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَهُمْ رُقُودٌ ۚ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ
الشِّمَالِ ۚ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ ۚ لَوِ اطَّلَعْتَ
عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Onlar uyurlarken de kendilerini uyanıklar sanırsın. Onları sağ yanlarına ve sol yanlarına da çeviriyorduk. Köpekleri de girişte ön ayaklarını uzatandı. Onları iyice görseydin elbette onlardan kaçarak dönüverirdin. Hem de onlardan korku ile dolardın."

Âyet: 19

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ ۚ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ
لَبِثْتُمْ ۚ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۚ قَالُوا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ
بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖٓ اِلَى الْمَدِينَةِ
فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَآ اَزْكٰى طَعَامًا فَلْيَاْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ
وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ اَحَدًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Böylece aralarında soruşturmaları için de onları uyandırdık. Onlardan bir sözcü: "Ne kadar eğleştiniz?" dedi. "Bir gün veya günün birazı eğleştik" dediler. "Eğleşmenizi Rabbiniz en iyi bilendir. Birinizi şu para ile şehre gönderin de yiyecek bakımından hangisi daha temiz ona baksın ve ondan size bir rızık getirsin ve sezdirmesin. Sizi de kat'iyyen birine hissettirmesin" dediler."

Âyet: 20

اِنَّهُمْ اِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ اَوْ يُعِيدُوكُمْ فِى
مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوٓا اِذًا اَبَدًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar sizi fark ederlerse, sizi taşla öldürürler veya sizi dinlerine döndürürler. Artık kat'iyyen ebedî onmazsınız."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde mağaranın bulunduğu mıntıkaya en ufak bir işaret yoktur. Sadece güneşin doğarken ve batarken uğradığı beyan ediliyor. Bunun dışında gündüzün tamamında mağaraya uğradığına dair yine bir işaret yoktur. Böyle olunca tam kuzeyde mi, yoksa tam güneyde mi olduğu da kesinleşemiyor. Doğuda veya batıda olması, mümkün değil. Buna göre bu mağaranın yeri hakkında da en ufak bir bilgi verilmiyor. Bizim Tarsus yakınındaki mağaranın da kesin olmadığı bir gerçektir.

Burada bizim alacağımız ders, Eshabı Kehf'in şirk ve baskı devrinde bir Allâh'a îman etmiş olmaları ve öyle bir halkın arasından uzaklaşmaları, aynı zamanda öldükten sonra dirilmeye birer örnek olmalarıdır.

Bunların mağarada uzun süre kaldıklarına delil olmak üzere yanlarında bulunan gümüş paranın çok eski devirlere ait oluşudur.

Kendi aralarındaki soruşturmalarına baktığımız zaman, onların da bir tahminde bulunmaktan aciz kalmaları, bizim de aczimize işarettir. Bu sürenin gelecek 25. âyette belirtilmesi de Allâh'ın bir Lûtfudur.

Bunların mağarada kaldıkları süre içerisinde yanlarının topraktan çürümemesi için sağa, sola çevirdiğini beyan eden Allâh, bunların diri oldukları, ruhlarının mevcut olduğu ve ölüler olmayıp diri olduklarına işaret buyurmuştur. Böylece dikkatimizi kendi kudretine çekmiş, öldükten sonra dirileceğimize, yaptıklarımızdan sorulacağımıza îman etmemizi istemiştir. Bu hâdiseyi ibret almamız için şu âyeti kerimeler ile devam ettiriyor:

Âyet: 21

وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوٓا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا ۚ اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا ۖ رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْ ۗ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلٰٓى اَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Böylece şüphesiz Allâh'ın va'dinin bilinmesi ve aralarında işlerini münazaalaştıkları zaman, kendisinde şüphe olmayan kıyâmetin gerçek olduğunu bilmeleri için onlar üzerine rastlattık da: "Onların üzerine bir bina yapın" dediler. Rabbiniz onları en iyi bilendir. İşlerine galip gelenler: "Andolsun onların üzerine elbette bir mescid edineceğiz" dediler."

Âyet: 22

سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ رَابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ ۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ قُلْ رَبِّيٓ اَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلِيلٌ ۬ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ اِلَّا مِرَآءً ظَاهِرًا ۪ وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Yakında: "Üçtür. Dördüncüleri köpekleridir" diyecekler. Yine gayıbtan atarak: "Beştir. Altıncıları köpekleridir" derler. Ve: "Yedidir. Sekizincileri köpekleridir" derler. (Habibim)! "Onların sayılarını en iyi bilen Rabbimdir. Onları birazından başkası bilemez" de. Onlar hakkında açığa çıkan bir cidalden başka mücadele de etme. Onlar hakkında kendilerinden birinden de fetva isteme."

İZAHLARI:

Kıyâmet ve öldükten sonra dirilme hakkında münakaşaların arttığı bir devirde uyandılar. Bir yandan müşrikler devrindeki inançlarının dos-

doğru olduğunu müşriklere galebe çaldıklarını anlarken diğer yandan da "Âhiret vardır. Dirilmek haktır" diyenleri haklı çıkarıyorlardı.

1- "Böylece şüphesiz Allâh'ın va'dinin bilinmesi ve aralarında işlerini münazaalaştıkları zaman, kendisinde şüphe olmayan kıyâmetin gerçek olduğunu bilmeleri için onlar üzerine rastlattık..." Bilinmemeleri için bütün gayretlerine rağmen o günkü halka ve başlarındaki krala bunları tanıttık. Bununla âhirete ve dirilmeye inançlarını pekiştirdik. Bu hakîkati görenler:

a) **"Onların üzerine bir bina yapın" dediler.** Bu mağaranın ağzını kapatın da burası onların kabri olsun fikrini ileri sürdüler.

b) **"...Rabbiniz onları en iyi bilendir..."** Onların adlarını, kendilerini, sayılarını, maksatlarını ve her hususlarını bütün teferruatıyla en iyi bilir.

c) **"...İşlerine galip gelenler: Andolsun onların üzerine elbette bir mescit edineceğiz" dediler.**

Bu konuda iki kısma ayrıldılar:

1- Bir kısım onların üzerine bir bina yapılmasını teklif etti. Yani mağaranın kapısını yaparak oranın onlara kabir olmasını veya mağaranın kapısı da dahil üstüne muhteşem bir bina, türbe yapılmasını istediler. O devirlerde büyükler, krallar, ileri gelenler üzerine o kimsenin şanına şerefine uygun bir bina yapılırdı. Halen mevcut olan Firavunların ehramları (piramitler) gibi yine Anadolu'nun birçok yerindeki hüyükler gibi.

2- Bir kısmı da onların üzerine veya yanına mescit yapılması üzerinde durdu ve bunların dediği oldu. Bu mescit tam üzerlerine mi yapıldı, yoksa yakınlarında bir yere mi yapıldı? Bu kesinlikle bilinmemektedir.

Dinimizde kabir üzerine mescit yapılması, kabir üzerinde namaz kılınması kesinlikle caiz değildir. Bu hususta Buhari, Müslim ve Neseinin Aişe R.A.'den rivâyet ettikleri bir hadisi şerifte Rasulullâh S.A.V.: "Allâh Yahudi ile Hıristiyanları lânet etsin Peygamberlerinin kabirlerini mescitler edindiler" buyurdu.

Yine İmamı Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi ve İbni Mâcenin ibni Abbas'tan rivâyetinde Rasulullâh S.A.V.: "Kabir ziyaret eden kadınlara ve kabirler üzerinde mescitler edinenlere, ışık (mum) yakanlara Allâh lânet etmiştir" buyurdu.

Bu hususta daha birçok hadîs vardır. Kabirler üzerine bina yapmak da doğru değildir. Türbelerin yapılması da İslam ahkamına uygun değildir. İslam öncesi tantana devrinden kalma âdetlerdir. Piramitler, hüyükler

devrinden günümüze kadar gelen bâtıl âdetlerdir. Bu hususstaki geniş malumatı fıkıh kitaplarından okuyalım.

3- Eshabı Kehfin sayıları üzerinde de ehli kitap arasında bilgisizce çelişkiler vardır. Kimisi "üç kişiler, dördüncüsü köpekleri" demiş. Kimisi "beştir altıncısı köpekleridir" demiş. Habibim!:

a) **"...Onların sayılarını en iyi bilen Rabbimdir" de.** Sayıları üzerinde durmayın. Onların sayılarını bilen pek azdır. Buna dair bir delil de yoktur. Efendimiz bu hususta bir bilgi vermemiştir. En iyi bilen Allâh'tır.

b) **"...Onlar hakkında açığa çıkan bir cidalden başka mücadele de etme. Onlar hakkında kendilerinden birinden de fetva isteme"** buyrularak Peygamber efendimize, dolayısıyla bize Ehli kitapla mücadeleye girmemiz men edilmektedir. Kur'ânda beyan edilenin dışında münakaşa yapmamamız tenbihi yapılmıştır. Kendilerinden, ehli kitaptan bu hususta bir fetva bir açıklama isteğinde bulunmamız da yasaklanmaktadır. Çünkü onların elinde bir delil olmadığı gibi, saçmalardan öte geçmeyen efsanelerden başka sözleri yoktur.

Âyet: 23

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَاْىءٍ اِنّى فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Bir şey için kat'iyyen: "Şüphesiz ben yarın onu yapıcıyım" deme."

Âyet: 24

اِلَّآ اَنْ يَشَآءَ اللّٰهُ وَاذْكُرْ رَبَّكَ اِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسٰٓى
اَنْ يَهْدِيَنِ رَبّى لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا رَشَدًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Ancak Allâh'ın dilemesi başka. Unuttuğun zaman Rabbini zikret ve: "Umarım ki Rabbim beni başarı bakımından bundan daha yakına yöneltir" de."

İZAHLARI:

Habibim! Şunu iyi bil ki Allâh'ın izni ile dilemesi dışında hiçbir kimse, bir şey yapamaz. Sen de yapamazsın onun için:

"Şüphesiz ben yarın onu yapıcıyım" deme. "Ancak Allâh'ın dilemesi başka" de. Herhangi bir iş yapmak istediğinizde veya bir söz verdiğinizde: "Allâh dilerse, veya izin verirse" deyin ki Allâh'ın iznini isteyerek işe veya söze başlayın.

"...Unuttuğun zaman Rabbini zikret" "İnşallâh" demeyi unuttuğun zaman veya gaflete düştüğün, dalgınlık ettiğin zaman hemen Allâh'ı hatırla ve O'nu isimlerinden birisiyle veya birkaçı ile an.

"Umarım ki Rabbim beni başarı bakımından bundan daha yakına yöneltir" de. Buyurarak önce Peygamberimize bir temenni adabı öğretiyor. Dolayısıyla kıyâmete kadar gelecek bütün mü'minlere daha iyi temennide bulunmayı öğretiyor. Bir yandan iyi niyetle "inşallâh" diyerek Allâh'ın rızasına uygun teşebbüste bulunacağız, bir yandan da başarı için Allâh'tan ümidimizi kesmeyeceğiz. Cesaretle işimize sarılacağız. Allâhu Teâlâ bu hatırlatmadan sonra devamla:

Âyet: 25

وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا تِسْعًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Mağaralarında üç yüz yıl eğleştiler. Dokuz da artırdılar."

Âyet: 26

قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا ۚ لَهُ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۖ
اَبْصِرْ بِهٖ وَاَسْمِعْ ۖ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهٖ مِنْ وَلِيٍّ ۖ وَلَا يُشْرِكُ
فِي حُكْمِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

""Eğleşmelerini Allâh daha iyi bilendir" de. Göklerin ve yerin gaybı ancak O'na aittir. O ne acayip iyi görür, ne de iyi işitir. Onların ondan başka bir dostu yoktur. Hükmünde birini ortak da yapmaz."

İZAHLARI:

Eshabı Kehf'in orada ne kadar uyudukları hakkında da yalan yanlış Yahudilerin ve Hıristiyanların ihtilafları var. Bu ihtilaflar bu âyeti kerime ile kaldırılmakta ve:

1- "Mağaralarında üç yüz yıl eğleştiler. Dokuz da artırdılar" buyurulmaktadır. Bazı tefsirlerin beyanına göre, Şemsî yıla göre üç yüz yıl, kamerî yıla göre ise üç yüz dokuz yıl. Her yüz yılda üç yıl farklı oluyor. Bu fark da dokuz yıl ediyor. Bazıları da, bu süre tamamen kamerî yıldır diyor. Bir kısım müfessirler de, bu üç yüz dokuz yılı söyleyenler ehli kitaptır. Onun için bunu reddetmek üzere:

2- "Eğleşmelerini Allâh daha iyi bilendir..." de. Emriyle onların mağarada kaldıkları süreyi ancak Allâh bilir. Siz bu konuda boşuna uğraşmayın. Zaten:

a) **"...Göklerin ve yerin gaybı ancak O'na aittir"** buyruluyor. Hakkında kesin bilgi olmayan şeyler üzerinde durmayın. Allâh size, muhtaç olduğunuz bilgileri vermektedir. Muhtaç olmadığınız bilgilerle sizi yormak istemez.

b) **"...O ne acayip iyi görür, ne de iyi işitir..."** Onun görüşü çok acayiptir. İşitmesi de öyle. Bizim akıllarımıza durgunluk verecek kadar herşeyi acayip görür ve işitir. Onların nasıl yattıklarını da ne zaman yattıklarını da, ne zaman kalktıklarını da devamlı gören O'dur. Haklarında söylenenleri de işiten yine O'dur.

c) **"...Onların O'ndan başka bir dostu yoktur..."** Onları yaratan, yaşatan, uyutan, uyandıran O'dur. O'ndan başka dostları yoktur ve olamaz.

d) **"...Hükmünde birini ortak da yapmaz."** Allâh hiçbir hükmünde hiçbir işinde hiçbir kimseyi asla ortak yapmaya muhtaç değil. O, böyle şeylerden münezzehtir.

Âyet: 27

وَاتْلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ ۖ لَا مُبَدِّلَ
لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Rabbinin kitabından sana vahyolunanı da oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka bir sığınılacak yer de kat'iyyen bulamazsın."

Âyet: 28

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Sabah ve akşam Rablerine O'nun rızasını dileyerek dua edenler ile birlikte nefsini de tut. Dünya hayatının zinetini isteyerek onlardan gözlerini de ayırma. Kalbini zikrimizden dalgınlaştırdığımız ve hevasına uyan, işi de berbat olan kimseye de itaat etme."

Âyet: 29

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَآءَ فَلْيَكْفُرْ ۚ اِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِينَ نَارًا ۙ اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۭ وَاِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِى الْوُجُوهَ ۭ بِئْسَ الشَّرَابُ ۭ وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

Meâli:

""Hak da (ancak) Rabbinizdendir" de. Artık dileyen kimse hemen îman etsin. İsteyen kimse de hemen küfretsin. Şüphesiz biz zâlimler için duvarları onları kuşatan ateş hazırladık. Eğer imdat isterlerse, eritilmiş maden gibi yüzleri kavuran su ile imdat olunurlar. Ne kötü içecek ve ne kötü bir yaslanacak yer."

İZAHLARI:

Habibim! Sen onlara:

1- "Rabbinin kitabından sana vahyolunanı da oku..." Kur'ânı Kerîmi onlara oku. Hakkı duysunlar.

a) **"...Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur..."** Onların Allâh'ın kelamını değiştireceklerinden korkma Allâh'ın son kelamı olan Kur'ânı asla değiştiremezler.

b) **"...Ondan başka bir sığınacak yer de kat'iyyen bulamazsın"** Rasulüm! Eğer onlara Kur'ânı okumazsan, onun hükümlerine uymaz da ihmallik yapacak olursan, bil ki Allâh'tan başka sığınacak bir yer bulamazsın. Kesinlikle tebliğe devam et.

2- "Sabah ve akşam Rablerine onun rızasını dileyerek dua edenler ile birlikte nefsini de tut..." Senin yanındakileri küçük görüp de onları bırakma. Onlarla beraber kendine hakim ol. Onlar gece gündüz Allâh'ın rızasını umarak dua ederler.

a) **"...Dünya hayatının zinetini isteyerek onlardan gözlerini de ayırma..."** Sana dünya menfaatlerini vadeden müşriklere aldanıp da mü'minlerden yüz çevirme.

b) **"...Kalbini zikrimizden dalgınlaştırdığımız ve hevasına uyan, işi de berbat olan kimseye de itaat etme"** O, bizim zikrimizden, Kur'ândan gafil, olan, hevasına uyan, işi de taşkınlaşıp berbat olan, şehvet düşkünü, isyankâr kâfire asla boyun eğme. Onlara:

3- "Hak da (ancak) Rabbinizdendir" de. "Sizin Rabbiniz olan Allâh'tan gelen Kur'ânı Kerîm hak kitaptır. Bu kitapta asla şüphe yoktur. Gelin bu kitaba kulak verin îman edin de selâmete, saadete erin" de.

a) **"...Artık dileyen kimse hemen îman etsin. İsteyen kimse de hemen küfretsin..."** Kim ne ederse kendine eder. İman eden huzura, saadete, cennete kavuşur. Küfreden de musibete, rezalete ve cehenneme ulaşır.

b) **"...Şüphesiz biz, zâlimler için duvarları onları kuşatan ateş hazırladık..."** Peygambere inanmayan, Kur'âna sırtını çeviren, hem kendine hem de başkalarına zulmeden kâfirler için onları çepeçevre kuşatacak ateşten duvarları olan cehennemi hazırladık. Onlar:

c) **"...Eğer imdat isterlerse, eritilmiş maden gibi yüzleri kavuran su ile imdat olunurlar..."** Cehennemde yandıkça, daraldıkça, susadıkça imdatlarına yetişilmesini isterler çağırırlarsa, onlara ateşte erimiş,

bakır, demir, kurşun gibi madenlere benzeyen, daha yaklaşırken yüzleri kavuran sular verilecek.

d) **"...Ne kötü içecek ve ne kötü bir yaslanacak yer"** içecekleri şeyler ne çirkin, oturup yaslanacakları yer ne kötü.

(En'âm 34, 115. Yûnus 15, 64, 108, 109. Nahl 127. Tâha 130. Furkân 37. Ankebût 45. Ahkâf 9. Sebe' 49-50. Hadîd 20. İnsân 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا لَا نُضِيعُ
اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler yapanlar, muhakkak biz, güzel iş yapan kimsenin mükâfâtını zayi etmeyiz."

Âyet: 31

اُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ يُحَلَّوْنَ
فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ
سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْاَرَآئِكِ ۭ نِعْمَ
الثَّوَابُ ۭ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٣١﴾

Meâli:

"İşte bunlar, kendileri için, kendilerinin (meskenlerinin) altından ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada altın bileziklerle süslenecekler ve orada kanepeler üzerine yaslanarak sündüs ve istebraktan yeşil elbiseler giyecekler. Sevap ne iyi oldu, makam bakımından da güzel oldu."

İZAHLARI:

Cehennemlikler ve zâlimler hakkındaki beyandan sonra îman eden ve yararlı işler yapanlar da kendi (meskenlerinin) altından ırmaklar akan

Adn cennetleri ile müjdelendiler ve orada altın bilezikler, inceli kalınlı yeşil elbiseler giyecekleri, kanepeler üzerine yaslanıp huzura kavuşacakları hatırlatıldı. İşledikleri sevapların karşılığı ne iyi oldu, kurulacakları makamlar bakımından da çok güzel oldu. Ne mutlu onlara. Allâh güzel işler yapanların ecrini zayi etmez.

(Bakara 25, 277. Yûnus 9, 10. Hûd 23. Meryem 96. Hacc 23. Lokman 8, 9. Fâtır 33. Yâsin 55-58. Sâd 49-54. Fussılet 8. Rahmân 46-76. Tûr 17-20. Vakıa 10-16. Burûc 11. İnsan 5-22. Beyyine 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 32

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلاً رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ
أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿٣٢﴾

Meâli:

"İki adamı onlara örnek yap. Onların birine üzümden iki bahçe verdik ve onları hurma ağaçları ile dolandırdık. Onların arasını da ekin yaptık."

Âyet: 33

كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ آتَتْ أُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا
خِلَالَهُمَا نَهَرًا ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Her iki bahçe yemişini verdi. Ondan bir şey de eksiltmedi. Onların arasından bir de ırmak fışkırttık."

Âyet: 34

وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ
مِنْكَ مَالاً وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Onun geliri de vardı. Arkadaşına da o konuşarak: "Ben mal bakımından senden daha zenginim. Nüfus bakımından da daha üstünüm" dedi."

Âyet: 35

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۚ قَالَ مَآ اَظُنُّ
اَنْ تَبِيدَ هٰذِهِ اَبَدًا ۙ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ve O, kendine zulmeden olarak bahçesine girdi "Bunun ebedî yok olacağını sanmıyorum" dedi."

Âyet: 36

وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً ۙ وَلَئِنْ رُدِدْتُ اِلٰى رَبِّى
لَاَجِدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Kıyâmetin de kopacağını sanmıyorum. Andolsun Rabbime de döndürülürsem, kasem ederim elbette dönecek yer bakımından daha hayırlısını bulurum (dedi)."

Âyet: 37

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذِى خَلَقَكَ
مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰيكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Arkadaşı onunla konuşurken: "Seni bir topraktan, sonra bir damladan yaratan, sonra da seni bir erkek yapanı inkâr mı ettin?" dedi."

Âyet: 38

لٰكِنَّا هُوَ اللّٰهُ رَبِّى وَلَآ اُشْرِكُ بِرَبِّىٓ اَحَدًا ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Fakat ben "O Allâh Rabbimdir. Rabbime birini de ortak etmem" dedi."

Âyet: 39

وَلَوْلَآ اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ اللّٰهُ ۙ لَا قُوَّةَ اِلَّا
بِاللّٰهِ ۚ اِنْ تَرَنِ اَنَا اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَّوَلَدًا ۚ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Bahçene girdiğinde de –beni mal ve oğul bakımından daha az görsen de– : "Mâşaallâh, kuvvet ancak Allâh'ladır" deseydin ya."

Âyet: 40

فَعَسٰى رَبِّيْٓ اَنْ يُّؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا
حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَعِيْدًا زَلَقًا ۙ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Artık Rabbimin bana senin bahçenden daha hayırlısını vermesini, onun (senin bahçenin) üzerine de gökten bir musibet göndermesini ve kaypak bir toprak oluvermesini umarım."

Âyet: 41

اَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيْعَ لَهٗ طَلَبًا ﴿٤١﴾

Meâli:

"Veya onun suyu çekilmiş oluverir de kat'iyyen onu aramaya güç yetiremezsin."

Âyet: 42

وَاُحِيْطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلٰى مَآ اَنْفَقَ فِيْهَا
وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا وَيَقُوْلُ يٰلَيْتَنِيْ لَمْ اُشْرِكْ
بِرَبِّيْٓ اَحَدًا ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onun geliri de kuşatıldı da onlar, asmaları üzerine çökmüş olarak oraya harcadığına karşı ellerini ovuşturur oluverdi ve: "Ah!... Keşke ben Rabbime birini ortak etmeseydim" diyor."

Âyet: 43

وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنصُرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Kendisine Allâh'tan başka yardım edecek bir zümre de olmadı. Yardım olunmuş da olmadı."

Âyet: 44

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"İşte orada hakimiyet ancak hak olan Allâh'ındır. O, sevap bakımından daha hayırlıdır. Akıbetçe de daha hayırlıdır."

ÎZAHLARI:

Habibim! Allâh'ı unutup da malıyla evladıyla övünen ve fakir mü'minlere karşı onları hiçe sayarak çalım satanlar hakkında şu misali anlat:

1- "İki adamı onlara örnek yap. Onların birine üzümden iki bahçe verdik ve onları hurma ağaçları ile dolandırdık. Onların arasını da ekin yaptık" biri kâfir, diğeri mü'min olan iki kimseden biri olan kâfiri denemek için etrafı hurma ağaçları ile çevrili, içinden sular akan, arasında ekin ve sebze yetişen, üzüm asmalı iki tane bahçe verdik.

2- "Her iki bahçe yemişini verdi. Ondan bir şey de eksiltmedi..." Bu bahçelerden herbiri bol bol meyvelerini her yıl verdi.

3- "Onun geliri de vardı..." Bu bahçelerden başka malları, altınları gümüşleri, hurmaları, ticaret malları da vardı.

"Arkadaşına da o konuşarak: "Ben mal bakımından senden daha zenginim. Nüfus bakımından da daha üstünüm" dedi." Bu varlığını kendinden bilerek, ötekini hiçe sayarak, ona karşı çalım satarak gurur ve kibirle "ben şuyum, ben buyum" diyordu. Bir gün:

4- "Ve "O kendine zulmeden olarak bahçesine girdi. Bunun ebedî yok olacağını sanmıyorum" dedi."

Bu îmansız, küfrüyle şirkiyle, inkârıyla farkına varmadan kendisine zulmederek bahçesine girdi ve güzel manzarayı görünce bunu kimin verdiğini düşünmeyerek: "Bunun ebedî yok olacağını sanmıyorum" dedi. Kendisinin de bahçesinin de sonradan olduğunu düşünmeden ebedî kalacağını sanıyordu. Bununla kalsa eh. Fakat devam ederek:

5- "Kıyâmetin de kopacağını sanmıyorum..." diyerek iyice azıttı. Artık mahşeri, cenneti, cehennemi hep inkâra yöneldi. Herşeyin dünya ve dünya varlığından ibaret olduğu kuruntusu içine girdi. Devamla:

"Andolsun Rabbime de döndürülürsem, kasem ederim elbette dönecek yer bakımından daha hayırlısını bulurum" diye kendini teselli ediyor ve avutuyordu.

6- "Arkadaşı onunla konuşurken: "Seni bir topraktan, sonra bir damladan yaratan, sonra da seni bir erkek yapanı inkâr mı ettin?" dedi. Bunun halini gören mü'min arkadaşı bunu uyarmak üzere, kendisinin topraktan yaratıldığını, bir damla sudan bu hale geldiğini hatırlattı. Allâh'ı unutmamasını istedi. Devamla kendini örnek vererek:

7- "Fakat ben, O Allâh Rabbimdir. Rabbime birini de ortak etmem" dedi. Böylece arkadaşına, kendisi gibi inanmasını hatırlatmış oldu. Nasihatine devamla:

8- "Bahçene girdiğinde de –beni mal ve oğul bakımından daha az görsen de- : "Maşaallâh, kuvvet ancak Allâh'ladır" deseydin ya" Ne olurdu? Bu malları sana Allâh vermedi mi? Senin hakkında Allâh'ın ne güzel taktirde bulunduğunu söyleseydin ya dedikten sonra devamla:

9- "Artık Rabbimin bana senin bahçenden daha hayırlısını vermesini, Onun (senin bahçenin) üzerine de gökten bir musibet göndermesini ve kaypak bir toprak oluvermesini umarım" Bak arkadaş! Malına bahçene güvenme. Rabbim bana seninkinden daha yararlısını verebilir. Seninkinin üzerine de gökten bir fırtına, bir dolu, bir yıldırım, bir afet gibi musibet verir. Senin bahçeni kaypak bir çorağa çevirir. O herşeye kadirdir.

10- "Veya onun suyu çekilmiş oluverir de kat'iyyen onu aramaya güç yetiremezsin" Bildiğin gibi susuz bahçe olmaz. Allâh verdiği o suyu yerin dibine batırabilir. Senin o suyu yeniden getirmeye gücün yetmez. Öyle ise o suyu veren Allâh'ı unutma. Öğüdünü verdi. Nitekim:

11- "Onun geliri de kuşatıldı da, onlar asmaları üzerine çökmüş olarak oraya harcadığına karşı ellerini ovuşturur oluverdi ve:

"Ah keşke ben Rabbime birini ortak etmeseydim" diyor." O müşrik kâfirin bahçeleri de bütün malları da, gelirleri de felaketle kuşatıldı. Bahçelerinin asmaları, ağaçları çöküp yıkıldı. Hepsinin gittiğini görünce oralara harcadığı paralar, çektiği emeklere karşı şaştığından ellerini ovuşturmaya ve: "Ah keşke ben Rabbime birini ortak etmeseydim" demeye başladı. Ama iş işten geçmiş oldu.

12- "Kendisine Allâh'tan başka yardım edecek bir zümre de olmadı. Yardım olunmuş da olmadı" Daha kendileriyle övündüğü mallarının gitmesi şöyle dursun, çokluğu ile kasıldığı evlatları, kabilesi ve yakınları da hiçbir yardım yapamadı. Allâh'ın yardımı olmadıktan sonra kimlerin yardımı işe yarar? Nihâyet hiçbir şekilde yardım olunmadı. Şu hakîkat ortaya çıkmış oldu:

13- "İşte orada hakimiyet ancak Hak olan Allâh'ındır. O, sevap bakımından daha hayırlıdır. Akıbetçe de daha hayırlıdır." Her zaman, her hususta üstünlük Allâh'ındır. Daima O hükümrandır. O'nun yolu takip edilmedikçe asla başarı yoktur. Hayır da O'nun irâdesine bağlı, şer de O'nun isteğiyle olur.

(Bakara 264. En'âm 99, 141, 142. Şuarâ 57, 58, 133, 134, 147-149. Kalem 17-33. Mülk 30. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ
فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَاحُ ۗ
وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ مُقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Onlara dünya hayatının misalini de ver. Gökten indirdiğimiz bir su gibidir. Onunla yerin bitkileri de karışır ve rüzgarların savuracağı bir kuru fasal oluverir. Allâh da herşeye gücü yetendir."

Âyet: 46

اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْبَاقِيَاتُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Mal ve oğullar dünya hayatının bir zinetidir. Kalan yararlılar da Rabbinin katında sevap bakımından daha hayırlı, arzu bakımından da daha hayırlıdır.

İZAHLARI:

Habibim! Şu dünya hayatına aldananlara dünyanın ne kadar geçici olduğunu bu âyetimle anlat:

1- "Onlara dünya hayatının misalini de ver. Gökten indirdiğimiz bir su gibidir.. Onunla yerin bitkileri de karışır ve rüzgarların savuracağı bir kuru fasal oluverir..." Bakın Allâh'ın gökten indirdiği yağmur toprağa karışınca bitkiler yeşerir, büyür ve kıvamını alır. Sonra kurur, dökülür, ezilir, rüzgarların önünde savrulacak bir fasal haline gelir. Her yıl bunun böyle olduğunu görüyor ve biliyorsunuz. Dünya hayatı da böyledir. Doğarsınız, büyürsünüz, yaşarsınız ve ölüverirsiniz. Bütün emelleriniz geride kalır savrulur gider. İşte buna aldanmayın. Dünyayı îmanla, ibadetle, dürüstlükle, helal kazançla hayır hasenatla değerlendirin. Ömrünüzü kendi zararınıza harcamayın. Fırsatları kaçırmayın. Allâh'ın yolundan, Rasulünün sünnetinden ayrılmayın. Şunu da iyi bilin ki:

2- "Mal ve oğullar dünya hayatının bir zinetidir..." Allâh'ın verdiği mallar ve oğullar birer zinet ve birer nimettir. Malları helalden kazanır, hayra harcarsanız, zekatını verirseniz, hacca giderseniz, bu malları bütün ibadetleri yerli yerince yapma uğurunda harcarsanız, işte bu mallar sizin için birer nimet ve zinettir. Bunlarla âhireti de kazanmış olursunuz. Ama bu malları haramdan kazanır, haram olan içkiye, kumara, fuhuşa, insanların zararına harcarsanız, bu mallar dünya için de, âhiret için de kurtulamayacağınız bir musibettir.

Oğullar da böyle. Hep oğlanlara değer verir, kızları hiçe sayarsanız, iyi bilin ki sizi de, oğlanları da doğuran, emziren, büyüten kızlardır. Oğlanlarınızı da kızlarınızı da helal gıda ile besler, onlara Allâh'ı, Peygamberi, kitabı öğretir, Allâh'ın razı olacağı gibi yetiştirirseniz, bunlar sizin için dünya ve âhirette en kıymetli birer varlık olur. Fakat onları haramla besler, îmansız, ahlaksız, çarpık zihniyetli yetiştirirseniz, hem dünyada, hem de âhirette başınıza bir bela olurlar.

"...Kalan yararlılar da Rabbinin katında sevap bakımından daha hayırlıdır, arzu bakımından da daha hayırlıdır." Mal ve evladın dışında kalan yararlılar ne olabilir? Düşünelim. Mal ve evlat hakkında yukarıda biraz bahsedildi. Öyle ise, bunların dışında ne kalır? Rasulü

Ekrem (S.A.V.)'e bunu sorduklarında: "Tesbih, tahmid, tekbir, tevhid ve havkaleyi ihtiva eden:

(سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم)

dir buyurmuştur. Namaz, oruç, hacc, zekat gibi farz olan ibadetlerle birlikte boş zamanlarımızı buna benzer zikirlerle değerlendirerek Allâh'a olan ihlasımızı, itaatimizi, teslimiyetimizi, takvamızı artırmak büyük bir kazançtır ki bu sayede mallarımız ve evladımız da değerlendirilmiş olur. Bu taktirde dünyamızın kıymetini de bilmiş oluruz. Âhiret hazırlığını da yapmış oluruz.

(Bakara 212, 264. Âl-i Imran 14, 15, 117, 185. Yunus 24. Hûd 15, 16. İbrâhîm 18. Kasas 60. Hadîd 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً ۙ وَحَشَرْنَاهُمْ
فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Dağları da yürüteceğimiz günü hatırla. Yeri de açıkça göreceksin. Onları da topladık. Onlardan birini de bırakmadık."

Âyet: 48

وَعُرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا ۖ لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
أَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Ve Rabbinin karşısında saf olarak hazırlandılar. Andolsun ilk defa yarattığımız gibi bize geldiğiniz. Hayır, sizin için kat'iyyen bir va'd zamanı yapmayacağımızı iddia etmiştiniz."

Âyet: 49

وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ
وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَٰذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً

وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا ۚ وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا ۗ
وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Kitap da konuldu. Mücrimleri de onda olanlardan korkanlar halinde görürsün. Ve: "Eyvah bize. Bu kitaba ne oldu? Bir küçük bırakmıyor bir büyük de. Onları hep saymış" derler. Ve yaptıkları şeyleri hazır buldular. Senin Rabbin birine de zulmetmez."

İZAHLARI:

1- "Dağları da yürüteceğimiz günü hatırla..." Ey insan! Dağları yerinden oynatıp, param parça yaparak toz halinde yürüteceğimiz, savurup süreceğimiz günü hatırla.

a) **"...Yeri de açıkça göreceksin..."** Yeryüzünde dikili hiçbir şey kalmayacak, dağlar, binalar, ağaçlar kalkacak her yer düm düz olacak. Bir bakışta her yeri açıkça göreceksin.

b) **"...Onları da topladık..."** bütün insanları, önce geçenleri, sonra gelenleri topladık.

c) **"...Onlardan birini de bırakmadık"** Küçüğünü, büyüğünü, sağlamını sakatını, kâfirini, mü'minini hepsini topladık.

2- "Ve Rabbinin karşısında saf olarak hazırlandılar..." Zümre, zümre, sınıf sınıf Allâh'ın huzurunda dizildiler ve hesaba hazırlandılar.

a) **"...Andolsun ilk defa yarattığımız gibi bize geldiniz..."** Buyrulacak. İlk defa yarattığımız şekilde çırıl çıplak, yalın ayak, üzerlerinde hiçbir örtü olmadan, yanlarında hiçbir mal bulunmadan teker, teker anadan doğma haliyle işte huzuruma geldiniz.

b) **"...Hayır, sizin için kat'iyyen bir va'd zamanı yapmayacağımızı iddia etmiştiniz"** şimdi ne diyeceksiniz? Mü'minlere karşı alay ederek bugünü inkâr ediyordunuz. Şimdi hak olduğunu anladınız.

3- "Kitap da konuldu..." herkesin dünyada yaptıklarını tespit etmiş olan "amel defteri" dediğimiz kitap açılınca:

a) **"...Mücrimleri de onda olanlardan korkanlar halinde görürsün"** Mücrimler kitaptaki çirkin işlerini görünce, korkularından şaşırdıklarını da görürsün. Onlar:

b) **Ve "Eyvah bize bu kitaba ne oldu? Bir küçük bırakmıyor, bir büyük de. Onları hep saymış"** derler. O mücrimler amel defterlerine

bir bakışta küçük büyük ne yaptılarsa, hepsini görürler. "Eyvah" derler ama faydasız. Artık kendi hesaplarını kendileri verme durumuna düşerler. İnkâr edecekleri bir şey kalmaz.

c) **"...Senin Rabbin birine de zulmetmez"** Herkes bizzat kendine kendisi zulmeder.

(Âl-i Imran 30. Nisâ 40. Hûd 103. Meryem 68, 90. Tâha 102, 105-107. Neml 88. En'âm 22, 94. İsrâ 97. Enbiyâ 14, 46, 47. Tûr 9, 10. Şûra 22. Vâkıa 4-6, 49, 50. Hakka 14. Meâric 8, 9. Müzzemmil 14. Nebe 20. Tekvir 3. Fecr 22. Câsiye 29. İnfitâr 11-13. Kâria 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 50

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّآ اِبْلِيسَ ۖ كَانَ
مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖ ۖ اَفَتَتَّخِذُونَهٗ وَذُرِّيَّتَهٗٓ اَوْلِيَآءَ مِنْ
دُونِى وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ ۖ بِئْسَ لِلظّٰلِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Hani Meleklere: "Ademe secde edin" dediğimiz zamanı da hatırla. İblisten başkası hemen secde ettiler. O, cinden idi. Rabbinin emrinden de çıktı. Onlar size düşman olduğu halde onu ve zürriyetini benden başka dostlar mı ediniyorsunuz? Bedel bakımından zâlimler için o ne de kötü oldu."

Âyet: 51

مَآ اَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ ۖ
وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا ﴿٥١﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin yaratılışında ve kendilerinin yaratılışında onları şahit yapmadım. Saptıranları da yardımcı edinen olmadım."

İZAHLARI:

Habibim! Ademi yarattığımda bütün meleklere:

1- "Ademe secde edin" dediğimiz zamanı da hatırla" ki bundan ibret alasın. İlk insanı ve meleklerin benim emrimi dinleyerek onu kabullenmeleri anlamına gelen secdelerini düşün bir de:

a) **"...İblisten başkası hemen secde ettiler..."** Bunu düşün. İblis onlardan ayrıldı. Çünkü o:

b) **"...Cinden idi..."** melekler nurdan yaratıldı. İblis ise, ateşten yaratıldı. Onun fıtratında yanma ve yakma hasletleri var. Bu ise, karşı gelmeyi, söz dinlememeyi gerektirir. Bundan dolayı:

c) **"...Rabbinin emrinden de çıktı..."** Allâh'ın verdiği emri dinlemedi, O'na karşı geldi. Dikkat edin:

d) **"...Onlar size düşman olduğu halde onu ve zürriyetini benden başka dostlar mı ediniyorsunuz?..."** Onların size secde etmemeleri, sizi çekememeleri, kendilerinden üstün olarak yaratılmış olmanızı kabul etmeleridir. İşte bu yüzden size ebedîyen düşmanlardır. Hal böyle iken beni bırakıpta açıkça düşmanınız olanı ve zürriyetlerini mi dostlar ediniyorsunuz? Sizin yaratılışınızda bir başkalık var. Size verdiğimiz cüz'(i irâde ve diğer kabiliyetler, şeytanlara uymaya ve onlar gibi olmaya da müsait, melekler gibi, onlardan üstün olmaya da müsait. Size gönderdiğim Peygamber ve Kur'âna dikkatle uyarsanız, şeytanların şerrinden kurtulur, melekler seviyesinden daha üstün olursunuz. Fakat Kur'ânı ve Rasulümün sünnetini bırakırsanız, bilin ki şeytanlar sizi de şeytanlaştırır, onlarla birlikte ateşe atılırsınız.

e) **"...Bedel bakımından zâlimler için o nede kötü oldu"** Allâh'ın yerine onları bedel edinir, onlara uyar, onlar gibi olursanız, işte bu bedel ne kötü, ne çirkin bir bedeldir. Sizi içinde ebedî kalacağınız ateşe götürürler. Bakın:

2- "Göklerin ve yerin yaratılışında ve kendilerinin yaratılışında onları şahit yapmadım..." bana ortak yaptıkları şeylere yaptığımı görmeleri, bilmeleri iznini dahi vermedim. Ne şeytanlar, ne melekler, ne de diğer mahlukat benim yaratmamda en ufak bir düşünceye dahi sahip değiller. Kendi yaratılışlarında bile yine hiçbir arzu ve istekleri bulunmaz. Böyle olunca, onları bana nasıl ortak ederler? Onlar, bana yaklaştırma imkanına nasıl sahip olabilirler?

"...Sapıtanları da yardımcı edinen olmadım" benim yolumdan sapan ve saptıranları da kendime yardımcı edinmem imkansızdır. Onlar böyle bir hayali, kendileri türetmektedir. Şeytanların vesvesesiyle üretmektedir. Siz kendinizle benim arama hiçbir aracı koymadan doğrudan

doğruya bana yönelir, isteyeceğinizi benden istersiniz. Bir aracı koymanız, bana O'nu ortak yapmanızdır. Böyle bir şirke kat'iyyen yanaşmayın.

(Bakara 34. Nisâ 119. En'âm 112. Araf 11, 12, 22. Yûsuf 5. Hıcr 30, 33. İsrâ 53, 61. Taha 116, 117. Fâtır 6. Zuhruf 62. Sâd 73-77. Nâs 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ
فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا ﴿٥٢﴾

Meâli:

"İddia ettiğiniz ortaklarımı çağırın diyeceği günü de hatırla" Onları çağırdılar da kendilerine cevap da vermediler. Aralarına da bir uçurum koyduk.

Âyet: 53

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ
يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Mücrimler de ateşi gördüler ve kendilerinin kesinlikle oraya düşüşenler olduklarını bildiler, ondan kaçacak yer de bulamadılar."

İZAHLARI:

1- Ey müşrikler! Siz şimdi bir takım putları, kayaları bana eşler ediniyorsunuz. Benim size **"İddia ettiğiniz ortaklarımı çağırın diyeceğim günü hatırlayın..."**

Kesinlikle o gün gelecek ve taptığınız şeyleri çağıracaksınız ama onlar, burada olduğu gibi orada da sessizler. Size bir cevap verme imkanları yok.

"...Aralarına da bir uçurum koyduk" müşriklerle taptıkları şeyler arasında zaten dünyada da mevcut olan bir asılsızlık, bir uydurmacılık, âhirette de bir cehennem vadisinin uçurumu onların arasında buluşmaları mümkün olamayan bir engel.

2- "Mücrimler de ateşi gördüler ve kendilerinin kesinlikle oraya düşüşenler olduklarını bildiler, ondan kaçacak yer de bulamadılar" Putlarından da bir medet olmadığını müşrikler, cehennem ateşini görünce hemen oraya yuvarlanacaklarını anladılar. Çepeçevre ateşle kuşatılmış olan bu mücrimler, kaçacak bir yer de bulamadılar. Bu değişmeyecek olan bir hakîkattir. İyi düşünenler, olacakların olmuşçasına açıklanmasını pek ala anlarlar.

(En'âm 22, 94. Araf 194, 195. Yunus 18. Nahl 27, 86, 87. Fâtır 40. Yasin 59. Rûm 12-14. Zümer 43, 44. Kasas 62-64, 74. Zuhruf 86. Rahmân 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 54

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۚ وَكَانَ
الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَىْءٍ جَدَلًا ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Andolsun bu Kur'ânda insanlar için her misalden ayrı ayrı açıkladık. İnsan da, çekişme bakımından şeyin en çok olanıdır."

ÎZAHI:

Bu Kur'ânı Kerîmde her çeşit insan için onların anlayacakları misaller verdik. Geçmiş devirlerdeki insanlardan örnekleri verdik. İman edenlerin akıbetini, küfredenlerin uğradığı felaketleri ayrı ayrı anlattık. tâ ki yanılmasınlar, şaşırmasınlar, dünyaları ve âhiretleri zindan olmasın. Fakat:

"...İnsan da, çekişme bakımından şeyin en çok olanıdır" İnsan tartışmaya, husumete, çekişmeye çok düşkündür. Bilhassa kâfir ve müşrik olanlar, bâtıllara saplanarak hakkı tutanlarla inatlaşarak münakaşaya girerler. Kötüyü iyi göstermeye, çirkini güzel göstermeye haramı helal kılmaya çalışırlar. Ömürleri bu cidalle geçer. "Şey"den maksatta budur.

(Nisâ 109. Araf 71. Hûd 32. Nahl 111. İsrâ 41, 89. Hacc 3, 8, 68. Furkân 50. Ankebût 46. Lokmân 20. Ğafir 4, 5, 35. Rûm 58. Zümer 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوٓا اِذْ جَٓاءَهُمُ الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّٓا اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Kendilerine hidâyet geldiği zaman, insanların îman etmelerine ve Rablerinden mağfiret dilemelerine, onlara evvelkilerin adetlerinin geleceğinden veya kendilerine azabın karşılayarak geleceğinden başkası engel olmamıştır."

Âyet: 56

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوٓا اٰيَاتِى وَمَٓا اُنْذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olmalarından başka da göndermeyiz. Küfredenler de onunla hakkı kaydırmak için bâtıl yolla mücadele ederler. Ve âyetlerimi ve inzâr olundukları şeyi eğlence edinirler."

ÎZAHLARI:

1- Müşriklere Peygamber ve Kur'ân hidâyeti geldiği zaman, onların ve diğer insanların îman etmelerine ve Allâh'tan mağfiret dilemelerine engel olan şey, sadece önce geçenlerin adetleri ve onların uğradıkları felaketleri istemekte direnmeleri veya kendilerine çeşitli açık seçik azabın gelivermesini ısrarla talep etmeleridir.

Müşrikler, îman etmemek için bahaneler ararlar ve Müslümanlar ile alay ederek: "Eğer şirkimizden dolayı Allâh bizi helâk edecekse haydi helâk etsin. Eskilerin başına gelenler bize de gelecekse, çabuk gelsin. Başımıza çeşitli musibetler gelecek ise hemen gelsin" gibi, sözleriyle – güya– müslümanları ve onların başındaki Rasulü erkemi zor duruma düşüreceklerini sanırlardı. Bu tip insanlar, devrimizde de var. Her devirde de bulunacaktır. Böylelerine karşı çok ciddi olalım.

2- "Peygamberleri müjdeciler ve uyarıcılar olmalarından başka da göndermeyiz..." Biz peygamberleri, îman edenleri müjdelemek için etmeyenleri de uyarmaları için göndeririz. Onların vazifeleri yalnız emir ve nehiyhlerimizi tebliğden ibarettir. Onlara hakkı duyurmaktan başka bir şey değildir.

a) **"...Küfredenler de, onunla hakkı kaydırmak için bâtıl yola mücadele ederler..."** Kâfirler yaptıkları mücadele ile hakkı kaydırmak, iptal etmek, kötü göstermek için bâtılı, hak gibi gösterirler bu çabaları içinde uğraşırlar iken defoldular gittiler. İstedikleri Mûsîbetleri ve felaketi buldular.

b- **"...Ve âyetlerimizi ve inzâr olundukları şeyi eğlence edindiler"** Bu kâfirler, kendilerine ışık tutan, selâmet ve saadete eriştirecek olan âyetlerimizi ve kendileri için tehlikeli yolları gösteren inzârları bir alay konusu edindiler. Böylece felaketlerini, helâklarını bizzat kendileri hazırlamış oldular.

(Bu sûre 106. Bakara 23, 42, 119. Âl-i Imran 71. Mâide 58. En'âm 48. Tevbe 54. Nahl 72. İsrâ 59, 94, 105. Furkân 56. Ankebût 52. Lokmân 6. Sebe' 28. Ğafir 5. Muhammed 3. Câsiye 9, 35. Feth 8 âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 57

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ ۭ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰي قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ۭ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَّهْتَدُوْٓا اِذًا اَبَدًا ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da onlardan yüz çeviren ve kendi elleriyle yaptığı şeyi unutan kimseden daha zâlim kimdir? Şüphesiz biz, onu anlamalarına engel kapaklar, kulaklarına da ağırlık koyduk. Onları hidâyete çağırsan da, artık bu taktirde kat'iyyen ebedî hidâyete eremezler."

Âyet: 58

وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ ۖ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ
الْعَذَابَ ۚ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Rabbin de çok mağfiret eden rahmet sahibidir. Kazandıkları şeyler sebebiyle onları suçlasaydı, elbette onlara azabı çabuklaştırırdı. Hayır, onların belli bir zamanı vardır. Onun dışında kat'iyyen sığınacak bir yer bulamazlar."

Âyet: 59

وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا
لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٩﴾

Meâli:

"İşte o beldeler. Zulmettikleri zaman onları helâk ettik. Onların helâkları için de belli bir zaman koymuştuk."

ÎZAHLARI:

Peygamberleri ve Peygamberlerin getirdiği Allâh'ın âyetlerini hiçe sayarak onlardan öğüt payını almayan ve onlardan yüz çeviren, daha önce elleriyle yaptığı kötülükleri unutup da tevbe etmeyen kimselerden daha zâlim kimler olur? Bunlar, hem kendilerine, hem de başkalarına zulmetmişlerdir. Dünyada, pek acı musibetlere çarpıldıkları gibi, âhirette de içinde ebedî kalacakları cehenneme atılacaklar.

Onların inatları yüzünden Allâh kalplerine kapaklar, kulaklarına da ağırlık koymuş hiçbir şeyi duymaz ve kavrayamaz olmuşlardır.

1- "...Onları hidâyete çağırsan da, artık bu taktirde kat'iyyen ebedî hidâyete eremezler" Onlar, o hale gelmişler ki bâtıl olan şeyler arasında boğulmuşlar, kulakları tıkanmış, gözleri kapanmış, akılları durmuş, kalpleri kararmış. Çağırsan duymaz, göstersen, göremez, anlatsan anlamaz. Bunlara hiçbir şey kâr etmez. Ebedîyen bu bataklıktan çıkamazlar. Halbuki:

2- "Senin Rabbin de çok mağfiret eden rahmet sahibidir..." Tevbe etmesi için mühlet verir. İstiğfar etmesi için imkân verir. Ona çok merhamet eder.

a) **"...Kazandıkları şeyler sebebiyle onları suçlasaydı, elbette onlara azabı çabuklaştırırdı..."** onların kazandıkları günahlar yüzünden mühlet vermese de hemen cezalandırmak isteseydi, çarçabuk onların başına musibetler yağdırırdı. Ama:

b) **"...Hayır, onların belli bir zamanı vardır. Onun dışında kat'iyyen sığınacak bir yer bulamazlar"** onların cezalarını çekmeleri için kararlaştırılmış belli bir vakti vardır. O vaktin gelmesi beklenecektir. O vakte kadar bir yere kaçamayacakları gibi, vakit gelince de onun dışında kaçıp kurtulacakları, sığınıp barınacakları bir yer de bulamayacaklardır. Nitekim daha eskilerinin zamanı gelince:

3- "İşte o beldeler, zulmettikleri zaman onları helâk ettik..." Eskiden geçen milletlere de belli zamanlar koymuştuk. Onlara da tevbe etmeleri için mühletler vermiştik. Zamanı gelince de helâk ettik. Hak ettikleri cezaları nihâyet çektiler. Sizin sonunuz da onlar gibi olacak.

(En'âm 25, 133. Araf 34. Yunus 11, 49. Nahl 61. Hıcr 4, 5. İsrâ 47. Mü'minûn 43. Kasas 59. Secde 22. Fussılet 5. Ahkâf 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 60

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِفَتٰيهُ لَآ اَبْرَحُ حَتّٰٓى اَبْلُغَ مَجْمَعَ
الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِىَ حُقُبًا ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Mûsâ'nın hizmetçisine: "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar (seferi) bırakmayacağım ve yıllarca sürdüreceğim" dediği zamanı hatırlat."

Âyet: 61

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ
فِى الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

Meâli:

"Onların arasını birleştiği yere vardıkları zaman da, balıklarını unuttular da denizde acayip bir yol tuttu."

Âyet: 62

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰيهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا ۖ لَقَدْ لَقِينَا مِنْ
سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

Meâli:

"(Orayı) geçtikleri zaman da hizmetçisine: "Yiyeceğimizi getir. Andolsun bu seferimizde yorgunlukla karşılaştık" dedi."

Âyet: 63

قَالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنِّى نَسِيتُ الْحُوتَ ۖ
وَمَآ اَنْسَانِيهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ اَنْ اَذْكُرَهُ ۚ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ
فِى الْبَحْرِ ۖ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Gördün mü, hani kayaya sığındığımız zaman, gerçekten ben balığı (orada) unuttum. Bana onu hatırlatmamı şeytandan başkası unutturmadı. Ve denizde yolunu acayip tutmuştu" dedi."

Âyet: 64

قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۖ فَارْتَدَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾

Meâli:

""İşte, bu arayacağımız şey idi" dedi. Hemen izleri üzerine konuşarak döndüler."

Âyet: 65

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَآ اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ
مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ve kendisine tarafımızdan bir rahmet verdiğimiz ona katımızdan bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul buldular."

İZAHLARI:

Bu âyetlerde adı geçen üç kişi vardır:

1- Mûsâ: Kendisine Tevrat kitabı inen İsrail oğullarının peygamberi, Imranın oğlu Mûsâ aleyhisselamdır.

2- Feta; Yusuf Aleyhisselamın oğlu Efraimin oğlu Nûnun oğlu hem de O'nun yanında yetişmekte olan bir müstakbel peygamber olduğu rivâyet edilir. Hizmetçilere "Feta, genç" demek bir nezaket gereğidir. Halen Araplar arasında cari olan bir tabirdir.

3- "Hadır veya Hıdır"dır. Bizim dilimizde "Hızır" deriz. Bu zatın asıl adı "Belya"dır. "Hızır" onun lakabıdır. Bu isimlerde de bir kesinlik yoktur. Kur'ânı Kerîmde "Abden min ıbadinâ" buyrulmaktadır. "Kullarımızdan bir kul" doğru olan da budur. Bu Belya'nın da bir Peygamber olduğu, âyetlerin işaretlerinden anlaşılmaktadır. En iyi bilen Allâh'tır.

Mûsâ Aleyhisselamın ilim yolunda örnek olması bakımından Allâhu teâla, ona Hızırla görüşmesini, onu arayıp bulmasını vahyetti ve buluşacağı yeri de işaretledi. Bunun üzerine Mûsâ Aleyhisselam hazırlandı ve kendisine hizmet eden gence, çıktığı bu yolda azimli olduğunu, asla vazgeçmeyeceğini ifade etmek üzere hizmet eden gence:

1- "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar (seferi) bırakmayacağım veya yıllarca sürdüreceğim" dediği zamanı (hatırlat) Habibim! Ümmetine ve kıyâmete kadar gelecek insanlara ilim yolunda örnek olması için Mûsâ Aleyhisselamın yanındaki hizmet eden gence söylediğini ve onunla yaptığı yolculuğu hatırlat, haber ver. Onlar yola çıktılar, varacakları yer olan iki deniz yani:

2- "Onların arasının birleştiği yere vardıkları zaman da, balıklarını unuttular..." Orada bir kayanın dibinde dinlenirken uyudular. Bir ara genç uyandı ve azıkları olan balığın dirilip çırpınarak denize girdiğini gördü. Bir de baktı ki balık:

"...Denizde acayip bir yol tuttu" Balığın derinliklere doğru yollandığını seyretti. Ama Mûsâ Aleyhisselamın uykusuna kıyamadığı için seslenmedi. Sonra uyandı ve yola koyuldular. Fakat burada balık hadisesini unutmuş oldu. Bir müddet yürüyüp de:

3- "(Orayı) geçtikleri zaman da hizmetçisine: "Yiyeceğimizi getir. Andolsun bu seferimizde yorgunlukla karşılaştık" dedi. Yollarına

devam ederlerken açlığını hisseden Mûsâ Aleyhisselam; gençten yemek istedi. Genç de hemen azıkları olan balığın denize gittiğini hatırladı ve:

4- "Gördün mü, hani kayaya sığındımız zaman, gerçekten ben balığı (orada) unuttum. Bana onu hatırlatmamı şeytandan başkası unutturmadı. Ve denizde yolunu acayip tutmuştu." dedi. Genç gördüğünü Mûsâ Aleyhisselama anlattı. Oda:

5- "İşte bu arayacağımız şey idi" dedi. Biz bunun için yola çıkmıştık, arayacağımız yer de orası idi. Görüşeceğimiz alim de orada olacaktı dedi ve:

"...Hemen izleri üzerine konuşarak döndüler" yerler kum olduğu için izleri kapanmıştı. Aralarında şurası mı, burası mı diye konuşarak yolu buldular ve döndüler. Oraya vardıklarında:

6- "Ve kendisine tarafımızdan bir rahmet verdiğimiz ve ona katımızdan bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kul buldular" Mûsâ Aleyhisselam ile yanındaki kendisine hizmet eden genç, o kayalığın yanında Allâh'ın kullarından bir kul buldular. Beyaz elbise giyinmiş sevimli bir zat. Selam verdiler, o da karşılığını verdi. Mûsâ: "Ben Mûsâ'yım" dedi. O da: "İsrail oğullarının Mûsâ'sı mı?" dedi. O da: "evet" dedi. O Mûsâ'ya: "Allâh bana verdiği ilmi sana vermedi. Sana verdiği ilmi de bana vermedi" dedi.

Âyet: 66

قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا
عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Mûsâ ona: "sana öğretilen mükemmel şeyden bana öğretmekliğin için sana tabi olabilir miyim?" dedi."

Âyet: 67

قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِىَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

Meâli:

""Şüphesiz sen benimle beraber sabretmeye asla gücün yetmez."dedi."

Âyet: 68

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِۦ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

Meâli:

""Kendisini etraflıca kavrayamadığın bir bilgiye karşı nasıl da sabredebilirsin?""

Âyet: 69

قَالَ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ صَابِرًا وَلَآ أَعْصِى لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

Meâli:

""İnşallâh beni sabreden bulacaksın. Sana bir işte de karşı gelmeyeceğim." dedi."

Âyet: 70

قَالَ فَإِنِ ٱتَّبَعْتَنِى فَلَا تَسْـَٔلْنِى عَن شَىْءٍ حَتَّىٰٓ أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

Meâli:

""Eğer bana uyarsan, artık sana ondan bir hatıra açıklamama kadar bana bir şey sorma."dedi."

ÎZAHLARI:

Bir öğrencinin hocasına karşı kendine yakışan edep ve terbiye ile Mûsâ Aleyhisselam, o zata:

1- "Sana öğretilen mükemmel şeyden bana öğretmekliğin için sana tabi olabilir miyim?" dedi. Bir peygamber olarak kendisine bir üstünlük görmeden bu insana kemali edeple tam bir tevazû içinde kendisinden bilgi öğrenme talebinde bulundu ve izin istedi. O da:

2- "Şüphesiz sen benimle beraber sabretmeye asla gücün yetmez."dedi. Sen bir peygambersin. Sana verilen bilgiler herkesi ve umumu ilgilendirir. Bana verilen bilgi ise, çok istisnai bilgilerdir. Bu bilgiler seni ilgilendirmediği için, sana aykırı gelebilir. Bundan dolayı katlanamaz ve karşı çıkarsın o zat devamla:

3- "Kendisini etraflıca kavrayamadığın bir bilgiye karşı nasıl da sabredebilirsin?" dedi. Benim bu istisnai bilgilerimin ötesini ve se-

beplerini bilmediğinden dolayı şer'i hükümlere göre bağdaştıramaz ve ters bulursun. Buna nasıl tahammül edebilirsin?" dedi. Mûsâ da:

4- "İnşallâh beni sabreden bulacaksın. Sana bir işte de karşı gelmeyeceğim" dedi. Bana güvenebilirsin. Allâh dilerse, beni sabırlı bulursun. Hem de sana hiçbir işte karşı çıkmayacağım. Emrinden ayrılmayacağım sözünü verdi. O zat da:

5- "Eğer bana uyarsan, artık sana ondan bir hatıra açıklamama kadar bana bir şey sorma" dedi. Ey Mûsâ! Bana uyar da benimle gelecek olursan, yapacağım işler hakkında ben bir açıklama yapmadan sakın bana bir şey sorma dedi ve:

Âyet: 71

فَانْطَلَقَا ۖ حَتَّىٰ إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا ۖ قَالَ
أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا ۚ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

Meâli:

"Hemen hareket ettiler. Öyle ki gemiye bindikleri zaman onu deliverdi. "Onu, yolcularını batırmaklığın için mi deldin? Andolsun çok büyük bir şey yaptın" dedi."

Âyet: 72

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Şüphesiz sen benimle sabra kat'iyyen gücün yetmez" demedim mi?" dedi."

Âyet: 73

قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

Meâli:

""Unuttuğum şeyden dolayı beni muaheze etme. Bana işimde bir zorluk da yükleme" dedi."

Âyet: 74

فَانْطَلَقَا حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا غُلٰمًا فَقَتَلَهٗ ۙ قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْسًا
زَكِيَّةًۢ بِغَيْرِ نَفْسٍ ۭ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـــًٔا نُّكْرًا ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Hemen yürüdüler. Nihâyet bir oğlan çocuğuyla karşılaştılar ve onu öldürüverdi" bir can karşılığı olmaksızın temiz bir canı mı öldürdün? Andolsun istenmez bir şey yaptın" dedi."

ONBEŞİNCİ CÜZÜN SONU

ONALTINCI CÜZ

Âyet: 75

قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَّكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Sana: "Şüphesiz sen benimle sabra kat'iyyen gücün yetmez" demedim mi?" dedi."

Âyet: 76

قَالَ اِنْ سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍۢ بَعْدَهَا فَلَا تُصٰحِبْنِيْ ۚ قَدْ بَلَغْتَ
مِنْ لَّدُنِّيْ عُذْرًا ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Ondan sonra sana bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme tarafımdan uzre ulaştın" dedi.

Âyet: 77

فَانْطَلَقَا ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا
أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَّ
فَأَقَامَهُ ۖ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Yine de devam ettiler. Hatta bir belde halkına geldikleri zaman ora halkından yiyecek istediler de kendilerini misafir edinmelerini reddettiler. Yıkılmaya meyletmiş bir duvar buldular. Onu hemen doğrulttu. "Eğer dileseydin elbette ona karşılık bir ücret alırdın" dedi."

Âyet: 78

قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ
تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

Meâli:

"İşte bu, benim aramla senin aranın ayrılığıdır. Üzerinde sabra gücünün yetmediği şeylerin açıklamasını sana hemen haber vereyim" dedi."

Âyet: 79

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ
أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Önce gemi, artık denizde çalışan yoksulların idi. Arkalarında da her gemiyi zorla alan bir kral var idi de onu ayıplı yapmamı istedim."

Âyet: 80

وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا

طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Oğlan ise; onun anası, babası mü'minler idi de bir azgınlık ve küfür ederek onlara baskı yapmasından korktuk."

Âyet: 81

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاةً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

Meâli:

"Ve Rabblerinin onlara temizlikçe daha hayırlısını, merhametçe de daha yakınını değiştirmesini istedik."

Âyet: 82

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي ذَٰلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Ve Duvara gelince, şehirde iki yetim oğlanların idi, altında da onlar için bir define var idi. Babaları da Sâlih idi ve Rabbin büluğlarına ermeleri ve Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarmalarını istedi, bunun üzerine sabretmeye gücünün yetmediği şeylerin açıklamasıdır."

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam ile "Hızır" diyebileceğimiz o zat:

1- "Hemen hareket ettiler. Öyle ki gemiye bindikleri zaman onu deliverdi..." geminin tahtalarından birini çıkardı ve ayıplı bir hale getirdi. Bunu gören Mûsâ Aleyhisselam dayanamadı ve:

"...Onu, yolcularını batırmaklığın için mi deldin?" dedi. Açtığın delikten gemi su alır ve yolcular batar. Senin yolculara kastın ne? Şeklinde itiraz etti. O zat da:

2- "Şüphesiz sen benimle sabra kat'iyyen gücün yetmez" demedim mi?" dedi. Önceki sözleşmelerini hatırlattı. Bunun üzerine Mûsâ:

3- "Unuttuğum şeyden dolayı beni muahaze etme. Bana işimde bir zorluk da yükleme" dedi. Ben unuttuğum için acele ettim. Kusuruma bakma. Bana ilim öğrenme işimde bir zorluk da çıkarma diyerek özür diledi. Bunun üzerine.

4- "Hemen yürüdüler. Nihâyet bir oğlan çocuğuyla karşılaştılar ve öldürüverdi..." beraber giderlerken oynayan çocuklar arasında bulunan güzel bir çocuğu yakalayarak öldürdü. Buna dayanamayan Mûsâ Aleyhisselam:

"...Bir can karşılığı olmaksızın temiz bir canı mı öldürdün? Andolsun istenmez bir şey yaptın?" dedi. Şeriat bakımından tamamen haksızlık ve zulüm olduğunu gören Mûsâ Aleyhisselam, hemen o zata karşı çıktı ve bu hiç suçu olmayan çocuğun öldürülmesini istenmez bir şey olarak itirazda bulundu. Bunun üzerine o zat:

5- "Sana: "Şüphesiz sen benimle sabra kat'iyyen gücün yetmez" demedim mi?" dedi. Yine baştaki konuşmalarını hatırlattı. Mûsâ da:

6- "Ondan sonra sana bir şey sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme. Tarafımdan uzre ulaştın" dedi. Mûsâ Aleyhisselam, son olarak tekrar özür beyan etti ve bundan sonra bir şey sormayacağını aksi halde arkadaşlıklarının sona ereceğini bildirdi. Ayrıca onun da kendisi tarafından rahatsız edilmediğini, bu yüzden ayrılmaları için özür beyan etme hakkına sahip olduğunu itiraf etti.

7- "Yine devam ettiler. Hatta bir belde halkına geldikleri zaman oranın halkından yiyecek istediler de kendilerini misafir edinmelerini reddettiler. Yıkılmaya meyletmiş bir duvar buldular. Onu hemen doğrulttu..." İkisi beraber şehir içinde giderlerken yıkılmak üzere olan bir duvara rastladılar. O zat, hemen o duvarı eski sağlam haline getirdi. Bunun üzerine yine şeriat hükümleri gereği bundan ücret alabileceğini Mûsâ Aleyhisselam dile getirdi. O zat da:

8- "İşte bu, benim aramla senin aranın ayrılığıdır. Üzerinde sabra gücünün yetmediği şeylerin açıklamasını sana hemen haber vereyim" dedi. "Ey Mûsâ! Bu son itirazın beraberliğimizi burada bitirdi. Artık ayrılmamız gerekir. Ama bu senin tahammül edemediğin şeylerin açıklamasını yapayım.

9- "Önce gemi, artık denizde çalışan yoksulların idi. Arkalarında da her gemiyi zorla alan bir kral var idi de onu ayıplı yapmamı

istedim" Denizde gemileriyle çalışan fakir kimselerin ellerinden geminin alınmaması için gemiyi bozuk gösterecek bir ayıp meydana getirdim ki zâlim kral, beğenip de ellerinden almasın. Sebep bu.

10- "Oğlan ise, onun anası, babası mü'minler idi de bir azgınlık ve küfür ederek onlara baskı yapmasından korktuk" O oğlan çocuğu, ileride büyüdüğü zaman, onları küfre zorlayarak tuğyan edecek onların başına bir musibet yükleyecek. İşte bundan korkarak öldürdüm.

11- "Ve Rabblerinin onlara temizlikçe daha hayırlısını, merhametçe de daha yakınını değiştirmesini istedik" Herşeye kadir olan Allâh, o anaya, babaya başka başka hayırlı, îmanlı merhametli, itaatkâr evlatlar vereceği ümidiyle bu halini anladığım çocuğu öldürdüm.

12- "Ve duvara gelince, şehirde iki yetim oğlanların idi. Altında da onlar için bir define var idi. Babaları da Sâlih idi ve Rabbin, büluğlarına ermeleri ve Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarmalarını istedi..."evet şehir halkı bize yiyecek vermedi. Ama onların bu cimri hallerine bakarak bu iyiliği terk edemezdik. Hem de bu yetimlerden bir şey isteyemezdik. İleride onlar büyüdüklerinde, mallarına sahip olacak çağa geldiklerinde bu hazinelerini çıkarırlar ve geçimlerini sağlarlar. Bu Allâh'ın bir rahmeti ve ihsanıdır. Şimdi:

"İşte... Bu, üzerine sabretmeye gücünün yetmediği şeylerin açıklamasıdır" Görüyorsun her yaptığım işte bana karşı çıktın. Allâh'ın sana verdiği şeriat ilminin icabı da budur. Ama sabırlı olman gerekirdi. Bana verilen bu istisnai ilmin gereği de benim yaptığım şeylerdir. Nice hoşlanılmayan ve beğenilmeyen şeyler vardır ki onun sonu hayırlıdır. Nice beğenilen ve sevilen şeyler de vardır ki onların sonu da şerlidir. Her hususta sabırlı olmamız gerekir.

Bu kıssadan alabileceğimiz derslere şöyle bir bakalım:

1- Mûsâ Aleyhisselamın kendisine verilen Peygamberlik ve bununla ilgili bilgiler ve Tevrat kitabındaki Allâh'ın verdiği bilgilerin ötesinde daha başka ilimlerin, hikmetlerin bulunduğunu anlaması üzerine yaya yapıldak -yanına müstakbel peygamber talebesi ve hizmetçisi olan Yûşayı'da alarak- yola çıkması, elbette bilgi edinmemiz için bize verilen çok önemli bir derstir.

2- Yanlarına aldıkları azığın katığı olan tuzlu kurutulmuş balığın dirilip denizin içinde kayıplara karışması da bir yandan bir mucize oluşu, diğer yandan öldükten sonra dirilmenin hak oluşuna örnek olması da bizim için elbette bir derstir.

3- "Mûsâ Aleyhisselam, bir Peygamber olarak yanına azık almayı ve arkadaş bulundurmayı ihmal etmedi, tedbiri elden bırakmadı. O tedbiri aldı. Bununla birlikte Allâh'a tevekkül etti. Bu konuda da bize mükemmel bir örnek oldu.

4- Bir beşer olarak, uyuşup dinlenmesi, unutup yola koyulması, hatırlayınca da hemen geri dönmesi ve kumlar üzerinde kayıp olan izlerini hizmetçisiyle konuşarak, istişare ederek araması da bizim için alınacak önemli bir derstir.

5- Aradığı zatı bulunca da onunla konuşma ve anlaşma adabı, ondan kemali nezaketle izin alması da bizim hayatımız için bir muaşeret dersidir.

6- "Yola koyulduklarında onu dikkatle takip etmesi, aynı zamanda sabırsızlık göstermesi de dikkatimizi çeken bir husustur. O Mûsâ Aleyhisselam ki başına gelen herşeye sabrettiği halde buradaki sabırsızlığı ne idi? Bundan iki ders alabiliriz:

a) Şeriatın gereğini ve tatbikini çok önemsemiş olması ve bu hususta bütün dikkatini izhar etmesidir. Peygamberliğin gereği de budur.

b) İlim tahsilinde sabırsızlanmanın birçok bilgileri ve hikmetleri öğrenmeye engel olacağı, tahammülsüzlüğün ilmi mahrumiyete yol açacağı, cehalete esir düşmesine sebep olacağı örneği vermiştir. Ama Mûsâ Aleyhisselam, cahil mi kalmış? Asla. İlmin sonunu gelmeyeceğini anlamış, bize de anlatmıştır.

7- Mûsâ Aleyhisselam ile "Hızır" lakabıyla tanınan "Belya" adındaki zata verilen ilimler, kendilerinin de ifade ettikleri gibi, ayrı ayrı ilimlerdir. Birine verilen diğerine verilmemiştir. Her ikisinin ilimleri de öğrenmekle değil, doğrudan Allâh'ın verdiği Vehbi ilimlerdir. Burada birbirlerine karşı bir üstünlük de söz konusu olamaz. Ancak Mûsâ Aleyhisselama verilen şeriat ilmi, fertleri ve umumu ilgilendiren ve herkesin öğrenmekle ve tatbik etmekle mükellef olduğu bir ilimdir. Belyaya verilen ilim ise, şahsına münhasır bir ilimdir. Başkaları bu ilmi öğrenmekle ve amel etmekle mükellef değildir. Hızırın yaptıklarını yapmaya kalkanlar, şer'an cezalandırılırlar. Bazı kimselerin Hızırı taklit edecesine bir takım sırlardan bahsetmesi, kimseyi aldatmamalıdır. Biz insanlar, sırlarla değil, açık şeriat ilimleri ile mükellefiz. Şeriatın dışına taşarak bir yol tutmamız asla caiz değildir. Mûsâ Aleyhisselam devrindeki insanlar, Mûsâ'nın getirdiği şeriatle mükelleftir. Belya'nın izhar ettiği ilimle mükellef değildir. Bizim buradan alacağımız ders, son Peygamber Muhammed Aleyhisselamın getirdiği şeriat ilimlerini öğrenmek ve onunla amel etmekle mükellef olduğumuza îman etmektir. Şeriate uymayan hiç-

bir ilim ve sırlarla mükellef olmadığımızı iyi bilmemizdir. Aksi halde şaşırır ve bocalayarak cehennemi boylarız.

Hızır lakabıyla tanıdığımız bu zat, bir tane midir ve her zaman sağ mıdır, yoksa başkaları da var mıdır, bu kısmı ölür yerine başkaları yaratılır mı, her yerde her zaman daralanların imdadına yetişir mi? Sorularının cevabına gelince, bu hususta şeriatın beyan ettiği kesin bir bilgi yoktur, bunu öğrenmekle de mükellef değiliz. Ancak şu noktaya çok dikkat etmeliyiz: Daraldığımız zaman, bize ancak Allâh yetişir, bizi yaratan O olduğu gibi kurtaracak olan da yalnız O'dur. Allâh'tan başkasının kim olursa olsun gaipten bilerek imdadımıza yetişmesine inanmak çok açık bir şirktir. Fatiha sûresinin beşinci âyetini ve bununla ilgili diğer âyetleri dikkatle okuyalım.

Âyet: 83

وَيَسْئَلُونَكَ عَنْ ذِى الْقَرْنَيْنِ ۖ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ
مِنْهُ ذِكْرًا ۖ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Sana Zülkarneyni de soruyorlar. "Size hemen ondan bir hatıra okuyacağım" de."

Âyet: 84, 85

اِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِى الْاَرْضِ وَاٰتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَىْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾
فَاَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz arzda onu yerleştirdik ve kendisine herşeyden bir sebep verdik de bir sebebe uydu."

Âyet: 86

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِى عَيْنٍ حَمِئَةٍ
وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا ۗ قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ اِمَّٓا اَنْ تُعَذِّبَ

وَاِمَّآ اَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Nihâyet güneşin battığı yere vardığı zaman, onu siyah bir balçık içinde batar buldu. Onun yanında da bir kavim buldu. "Ey Zülkarneyn! Ya azap etmekliğin, ya da onlar hakkında bir güzellik edinmekliğin gerekir" dedik."

Âyet: 87

قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلٰى رَبِّهٖ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾

Meâli:

""Kim zulmederse, artık ona ileride azap ederiz. Sonra Rabbine döndürülür de onu istenmeyen bir azapla azap eder" dedi."

Âyet: 88

وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَآءَ الْحُسْنٰى ۚ وَسَنَقُولُ لَهٗ مِنْ اَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Ama kim de îman eder ve yararlı iş yaparsa, işte ona en güzel bir mükâfât vardır. Ve yakında ona, işimizden bir kolaylık söyleyeceğiz."

Âyet: 89

ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Sonra bir sebebe uydu."

Âyet: 90

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰى قَوْمٍ لَمْ

نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Nihâyet güneşin doğduğu yere vardı. Onu bir kavmin üzerine doğar buldu. Onun berisinden onlar için bir perde koymadık."

İZAHLARI:

Mekke müşriklerinin Yahudilerden öğrenerek Rasulullâh S.A.V.'e sordukları sorulardan biri de "Tavvaf" dedikleri dünyayı dolaşan ve hakim olan Zülkarneyn hakkındadır. Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "Sana Zülkarneyn'i de soruyorlar. "Size hemen ondan bir hatıra okuyacağım" de. Habibim! Seni denemek üzere sordukları sorulardan biri de Zülkarneyn hakkındadır. Onlara: "size hemen onun hakkında Allâh'ın inzâl buyurduğu bir tarihi hatıra ile ilgili bazı âyetleri okuyacağım dersin ve şu âyetleri okursun:

2- "Şüphesiz biz arzda onu yerleştirdik ve kendisine herşeyden bir sebep verdik de bir sebebe uydu" bizim ona her türlü imkanı vermemizle kolayca her yeri fethetti ve bu yerlerin hakimiyetini eline aldı. Kendisine gereken bilgi, asker, silah ve sair fetih sebeplerini verdik. O da bu sebeplere uydu ve ilerlemeye başladı. Yollarda varacağı yerlerin alametleri, işaretleri, yol gösterenler hakkında bir sıkıntı çekmedi.

3- "Nihâyet güneşin battığı yere vardığı zaman, onu siyah bir balçık içinde batar buldu..." insanların yaşayabileceği kara parçasının sonuna vardı ve denize dayandı. Artık gidecek yer yoktu. Güneş bir siyah balçığa batarcasına denize batar görünüyordu. Bu denizin atlas okyanusu olduğu ihtimali fazla görünüyor.

a) **"Onun yanında da bir kavim buldu."** Kâfir olan bir kavim hakkında Allah, Zülkarneyni muhayyer kıldı ve:

b) **"Ey Zülkarneyn ya azap etmekliğin, ya da onlar hakkında bir güzellik edinmekliğin gerekir" dedik."** Allah'ın bu hitabı, Zülkarneyn peygamber ise bir vahiydir, değilse bir ilhamdır. Eğer onlar iman ederlerse güzel muamele edersin. Şayet iman etmezlerse onları öldürebilirsin. Bu hususu şu âyet açıklıyor:

4- ""Kim zulmederse, artık ona ileride azap ederiz. Sonra Rabbine döndürülür de onu istenmeyen bir azapla azap eder" dedi." Zülkarneyn, -Allah'tan izin aldığına göre- bazı elemanlarına; "İman etmeyen, zulümde devam edenleri ölümle cezalandırırız. Sonra da Allah'a

dönerler. Ebedîyyen devam edecek olan, hiç istenmeyen cehennem azabına girerler". Dedi. Ama:

5- "... kim de îman eder ve yararlı iş yaparsa, işte ona en güzel bir mükâfât vardır. Ve yakında ona, işimizden bir kolaylık söyleyeceğiz." Dünyada iken kimler iman ederler ve Allah'ın rızasına uygun ameller yaparlarsa, onlar selâmettedirler. Allah onlara dünyada kolaylıklar gösterdiği gibi, âhirette de en güzel mükâfâtlar ihsan eder.

6- "Sonra bir sebebe uydu." Batıdaki fetihler tamamlanınca, doğuya gitmek üzere başka sebebe sarıldı. Yeni yollar, yeni imkanlara başvurdu tamamladı ve:

7- "Nihâyet güneşin doğduğu yere vardı. Onu bir kavmin üzerine doğar buldu." Zülkarneyn ordusuyla doğunun en sonuna ulaştığı zaman, orada üzerlerine güneş doğan bir kavim buldu.

"...Onun berisinden onlar için bir perde koymadık" buyuran Allâh, orada yaşayanların ne evleri, ne çadırları ve ne de barınacak yerlerinin olmadığına işaret buyurmuştur. Hatta giyinecek elbiseleri ve ayakkabıları da yoktu. Çırıl çıplak yaşıyorlardı. Nitekim şimdi bile dünya üzerinde böyle çıplak yaşayanlar var. Sığınabilecekleri bir dağ bile yok. Her taraf düz bir bataklığa benzeyen ağaçsız, ev yapma imkanı olmayan yer. Burasının neresi olduğunu en iyi bilen Allâh'tır.

Âyet: 91

كَذٰلِكَ ۚ وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾

Meâli:

"Böylece onun yanında olan şeylerin haberi olarak kuşatmıştık."

Âyet: 92

ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Sonra bir sebebe (daha) uydu."

Âyet: 93

حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا ۙ

لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Nihâyet iki dağın arasına vardığı zaman, onların berisinde nerde ise söz anlamayan bir kavim buldu."

Âyet: 94

قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ اِنَّ يَاْجُوجَ وَمَاْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلٰٓى اَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

Meâli:

""Ey Zülkarneyn! Hakîkaten Ye'cüc ve Me'cüc yerde fesat çıkaranlardır. Bizim aramızla onların arasına biz bir set yapmana karşı sana bir vergi yardımı yapalım mı?" dediler."

Âyet: 95

قَالَ مَا مَكَّنِّى فِيهِ رَبِّى خَيْرٌ فَاَعِينُونِى بِقُوَّةٍ اَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾

Meâli:

""Rabbimin kendisinde beni gönendirdiği şey daha hayırlıdır. Haydi bana bir kuvvetle yardım edin ki sizin aranızla onların arasında bir Redm koyayım" dedi."

Âyet: 96

اٰتُونِى زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتّٰٓى اِذَا سَاوٰى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتّٰٓى اِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ اٰتُونِٓى اُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾

Meâli:

""Bana demir kütlelerini getirin" iki yakanın arası denkleştiği zaman olunca: "Üfürün" dedi. Nihâyet onu ateş yaptığı zaman; "Bana getirin üzerine erimiş bakır dökeyim" dedi."

Âyet: 97

فَمَا اسْطَاعُوٓا اَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Artık onu aşmaya güçleri yetmedi, onu delmeye de güçleri yetmedi."

Âyet: 98

قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّىۚ فَاِذَا جَٓاءَ وَعْدُ رَبِّى جَعَلَهُ دَكَّٓاءَۚ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّى حَقًّاۖ ﴿٩٨﴾

Meâli:

""Bu Rabbimden bir rahmettir. Rabbimin va'di geldiği zaman da onu dümdüz yapar. Rabbimin va'di de bir hak oldu" dedi."

Âyet: 99

وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِى بَعْضٍ وَنُفِخَ فِى الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًاۙ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"O gün onların kimini kimiyle dalgalanır bıraktık. Sûr da üfürüldü ve onları toplarcasına topladık."

İZAHLARI:

Böylece önce de beyan edildiği gibi Zülkarneyn'e bütün sebepler ve imkanlar verildi.

1- "...Böylece onun yanında olan şeyleri haber olarak kuşatmıştık" Zülkarneyn'in yanındaki orduları, mali gücü, eleman mevcudunu etraflıca kuşatarak biliyoruz. Herşeyden haberliyiz. İşte bu güçle:

2- "Sonra bir sebebe (daha) uydu" ve yola koyuldu. Yine yoluna hiçbir engel çıkmadı. Çünkü seferin devamı için bütün rahatlatıcı sebepler vardı.

3- "Nihâyet iki dağın arasına vardığı zaman, onların berisinde nerde ise söz anlamayan bir kavim buldu" Zülkarneyn, batıyı, doğuyu fethettikten sonra başka yere yöneldi (Kuzeye doğru olsa gerek) iki dağ

arasına vardı. Oranın berisinde dilleri anlaşılmayan, konuşulanı da anlamayan akılları da fazla çalışmayan bir millet buldu. Onlar:

4- "Ey Zülkarneyn! Hakîkaten Yecüc ve Mecüc, yerde fesat çıkaranlardır. Bizim aramızla onların arasına bir set yapmana karşı sana bir vergi yardımı yapalım mı?" dediler. "Bizim gücümüz bunlarla başa çıkmaya ve aramıza bir set yapmaya kafi değil. Biz sana vergi şeklinde yardımlar yapalım da sen aramıza bir set yapıver." demeleri üzerine:

5- "Rabbimin kendisinde beni gönendirdiği şey, daha hayırlıdır. Haydi bana bir kuvvetle yardım edin ki sizin aranızla onların arasına bir Redm koyayım" dedi. Sizin vereceğiniz maddi yardıma ihtiyacım yok. Rabbimin bana ihsan ettiği ve içinde bol bol gönendirdiği şeyler daha bereketlidir. Siz bana bizzat işçi ve usta olarak beden gücüyle yardım edin. Size Redm, setten daha yüksek, daha sağlamını yapayım. Haydin:

6- "Bana demir kütlelerini getirin..." Demir aletleri veya demir külçelerini getirin demesi üzerine getirdiler ve:

a) **"...İki yakanın arası denkleşti..."** İki dağın arasındaki set yapılacak yer doldu ve seviyesini buldu. Bundan sonra:

b) **"...Üfürün" dedi.** Demirden yapılan duvarın etrafına ve üstüne yığılan odun ve yakacakları ateşledikten sonra, "Önceden hazırladıkları birbirine kaynasın." emri yerine getirildi ve ateş yandı. Sonra:

c) **"...Bana getirin üzerine eritilmiş bakırı dökeyim" dedi.** Getirdiler ve üzerine döktüler, aralarındaki boşluklar doldu ve birbirine iyice kaynamış oldu.

7- "Artık onu aşmaya güçleri yetmedi. Onu delmeye de güçleri yetmedi" Ye'cüc ve Me'cüc, ne üzerinden aşarak geçebildiler, ne de delip geçebildiler. Böylece onların şerlerinden kurtulmuş oldular. Bunun üzerine kendisine yapılan teşekkürlere karşı:

8- "Bu Rabbimin bir rahmetidir. Rabbimin va'di geldiği zaman da onu dümdüz yapar. Rabbimin va'di de bir hak oldu" dedi. Ben bu sağlam seti Rabbimin izniyle, onun verdiği imkanlarla yaptım. Bu Allâh'ın bir ihsanıdır. Rabbimin kıyâmet hakkındaki vadi geldiği zaman, onu parçalar, toz haline getirir ve düzleyiverir. Daha önce de o Ye'cüc ve Me'cüc'ün orayı geçmeleri irâde buyurulursa, orası düzlenir ve onlar rahatça geçerler. Rabbimin va'di haktır. Nitekim rivâyete göre onlar, orayı geçmişler ve yeryüzünde birçok ifsatlar yapmışlardır.

9- "O gün onların kimini kimiyle dalgalanır bıraktık..." Nihâyet onların orayı geçecekleri gün geldi, orayı geçtiler, ulaşabildikleri yerlerde birbirleriyle çalkalandılar, olanlar oldu. Aynen böylece:

"...Sur da üfürüldü ve onları toparlarcasına toparladık" bu kıyâmete bir misal olur. O zaman sûr üfürülür, kıyâmet kopar, yine üfürülür, zâlimler, mazlumlar tam manasıyla hesap vermek üzere mahşerde toparlanırlar.

(Enbiyâ 96. Tâha 102. Vâkıa 48, 49, 50. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 100, 101

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿١٠٠﴾
الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا
لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

Meâli:

"O gün gözleri bir kapak içinde olan, Beni zikirden uzak ve dinlemeye güçleri yetmez olan kâfirlere cehennemi tam gösterdik."

Âyet: 102

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي
أَوْلِيَاءَ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Küfredenler, benden başka kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar? Şüphesiz biz, cehennemi kâfirler için bir ziyafet hazırladık."

İZAHLARI:

O kıyâmet günü, dünyada iken gözleri birer kapak içinde hakkı göremez, beni hatırlamaktan, benim zikrim olan Kur'ândan uzak ve onu dinlemeye güçleri yetmez, tahammül etmez olan kâfirlere cehennemi bütün şiddetiyle tam olarak gösterdik. Herşeyini açıkça gözleri önüne serdik ki, iyice şaşırsınlar, korksunlar ve görecekleri azaplar katmerlenmiş olsun.

Yoksa **"Küfredenler, benden başka kullarımı dostlar edineceklerini mi sandılar?..."** Kâfirler, beni bırakıp, benden uzaklaşıp da benim yarattığım ve benim kullarım olan Îsâ'yı Uzeyri ve benzerleri olan bazı kimseleri dostlar edinerek kendilerine yardım edeceklerini, cehennem azabından kurtaracaklarını mı sandılar?

"...Şüphesiz biz, cehennemi kâfirler için bir ziyafet hazırladık" Onların ölerek âhirete doğru çıktıkları seferin sonunda varacakları, misafir olarak inecekleri, o ziyafetleri görecekleri bir saray olarak cehennemi hazırladık. Bu sarayı o bizim dışımızdaki dostları yüzünden hazırladık. Ebedîyen orada yaşasınlar.

(Bakara 7. Âl-i Imran 64. Araf 30. Tâha 124. Enbiyâ 42, 43. Ahkâf 20, 34. Câsiye 23. Cinn 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 103

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْاَخْسَرِينَ اَعْمَالاً ﴿١٠٣﴾

Meâli:

""Ameller bakımından en çok zarar edenleri haber verelim mi?" de."

Âyet: 104

اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ
اَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Onlar şüphesiz kendilerinin güzel yapıyor olduklarını sanarak dünya hayatında gayretleri boşa gidenlerdir"

Âyet: 105

اُولٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ
اَعْمَالُهُمْ فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Bunlar, Rabblerinin âyetlerini ve ona kavuşmayı inkâr edenler ve amelleri boşa gidenlerdir. Artık kıyâmet gününde onlar için bir tartı koymayız."

Âyet: 106

ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوٓا اٰيَاتِى وَرُسُلِى هُزُوًا ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Bu onların cezası, küfrettikleri şeyler ve âyetlerimiz ile Peygamberlerimizi eğlence edinmeleri sebebiyle cehennemdir."

ÎZAHLARI:

1- Rasulüm! Yahudiler, Hıristiyanlar, müşrikler ve sair kâfirlerden yaptıkları işler bakımından en çok hüsrana uğrayanları haber verelim mi? Diye onlara söyle.

2- **"Onlar şüphesiz kendilerinin güzel yapıyor olduklarını sanarak dünya hayatında gayretleri boşa gidendir"** Bir takım kimseler vardır ki yaptıkları işleri beğenirler ve güzel yaptıklarını sanırlar. Halbuki onların bu yaptıkları Allâh'ın rızasına aykırıdır. Veya hakîkaten insanların yararınadır ama îmanları olmadığı ve Allâh için yapmadıklarından dolayı Allâh katında hiçbir değeri yoktur. İşte bunların bütün yaptıkları ve gayretleri hep boşa gitmiştir. Kendilerine hiçbir faydası yoktur. Onların tartıya girecek hiçbir sevabı da yoktur. Onun için:

3- **"...Artık kıyâmet sonunda onlar için bir tartı koymayız"** buyrulmuştur. Çünkü tartılacak hiçbir sevapları yok. Küfürle sevap bir araya gelmez. Küfrün olduğu yerde sevap eğleşmez.

4- **"Bu onların cezası, küfrettikleri şeyler ve âyetlerimiz ile Peygamberlerimizi eğlence edinmeleri sebebiyle cehennemdir"** Bu onların boşa gitmesidir. Onların cezası da küfretmeleri ve âyetlerimizi, Peygamberlerimizi, onların mucizelerini alaya almaları, hiçe saymaları sebebiyle içinde ebedî kalacakları cehennemdir.

(Âl-i Imran 21, 22. Nisâ 56. Mâide 5, 10, 53, 86. Enam 88. Araf 147. Tevbe 17, 69. İsrâ 97, 98. Hacc 51. Rûm 16. Ahzâb 19. Muhammed 9. Câsiye 9, 35. Teğabün 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 107

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ
جَنّٰتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler işleyenler, kendileri için firdevs cennetleri, ziyafet olmuştur."

Âyet: 108

خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلاً ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Orada ebedî kalanlar olarak ondan ayrılmak istemezler."

Âyet: 109

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّى لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ
اَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّى وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Rabbimizin kelimeleri için deniz bir mürekkep olsa yardım bakımından onun bir mislini de getirsek, Rabbimin kelimeleri bitmeden önce elbette deniz biter" de."

Âyet: 110

قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَىَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ
وَاحِدٌ ۚ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا
وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ اَحَدًا ﴿١١٠﴾

Meâli:

"(Habibim)! "Ben ancak sizin gibi bir beşerim. Yalnız ilahınızın bir ilah olduğu bana vahyolunuyor. Artık kim Rabbi ile karşı-

laşmayı umuyorsa, hemen yararlı amel işlesin ve Rabbinin ibadetinde, birini ortak etmesin" de."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ mü'min kullarını müjdeliyor ve:

1- "Şüphesiz îman edenler ve yararlı işler işleyenler, kendileri için firdevs cennetleri ziyafet olmuştur" İman edenler ve îmanın gereği olan bütün ibadetleri hakkıyla yapan ve bütün işlerinde, hayatının her halinde Allâh'ın emirlerine uyan, nehiylerinden uzaklaşan kimselere ikram ve ziyafet olarak firdevs cennetlerini vereceğini va'detmiştir. "FİRDEVS" cennetin en ortası ve en yüksek, en manzaralı yeridir.

Buhari ve Müslimin Ebû Hüreyreden rivâyet ettiği bir hadisi şerifte Rasulullâh S.A.V: "Allâh'tan istediğiniz zaman firdevs'i isteyin. Çünkü orası, cennetin en ortası ve en yükseğidir. Üstünde de Rahman (olan Allâhu) tealanın arşı vardır. Nehirler de oradan çıkar" buyurdu.

2- "Orada ebedî kalanlar olarak oradan ayrılmak istemezler" oraya giren cennetlikler, hiçbir zaman oradan ayrılmak, orayı değiştirmek, başka bir yere göçmek istemezler. Dünyada iken ne kadar güzel bir yerde olsak da oradan bir müddet sonra usanırız. Daha başka yerlere gitmek, orayı değiştirmek isteriz. Fakat firdevs cenneti öyle değil, oradan daha güzel, oradan daha üstün, oradan daha huzurlu başka bir yer yok. Orada durdukça durmak isteriz.

Buraya kadar Allâh'ın kelamından pek çok faydalandık. Bundan sonra da yine Kur'ânın sonuna kadar faydalanmamız devam edecek. Allâh'ın kelamının sonu yoktur. Bakın Rasulüne hitaben ne buyuruyor:

3- "(Rasulüm)! "Rabbimin kelimeleri için deniz bir mürekkep olsa, yardım bakımından onun bir mislini de getirsek, Rabbimin kelimeleri bitmeden önce elbette deniz biter" de. Evet Rabbimiz Rasulüne, bize böyle haber vermesini ve hakîkati böyle tebliğ etmesini emrediyor. Kur'ânı Kerîmin tükenmez bir derya olduğunu biliyoruz. Bununla beraber, Kur'ândan başka Allâh'ın kelamının tükenmezliğini ifade için denizler mürekkep olsa, ağaçlar da kalem olsa, bunlar defalarca katlansa, yine de Allâh'ın kelamının bitmeyeceği beyan ediliyor. Rasulüm: Kendini insanlara şöyle tanıt:

4- "Ben ancak sizin gibi bir beşerim..." Ben de sizin gibi bir ana ile bir babadan meydana gelen, çocukluk devresi yaşayan, büyüyen, yiyen, içen, yatan, uyuyan, evlenen, çocuk sahibi olan ve günüm gelince dünyadan ayrılacak olan bir beşerim. Ben de sizin gibi Allâh'a, Meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine, âhiret gününe, öldükten sonra dirile-

ceğimize, ya cennete, ya cehenneme süreleceğimize îman etmekle mükellef bir insanım. Ancak içinizden biri olarak beni Peygamber seçti ve size Allâh'ımızın emir ve nehiylerini tebliğe vazifelendirdi. Benim vazifem bundan ibarettir.

"Yalnız ilahınızın bir ilah olduğu bana vahyolunuyor. Artık kim Rabbi ile karşılaşmayı umuyorsa, hemen yararlı amel işlesin ve Rabbinin ibadetinde, birini ortak etmesin" buyurarak Allâh'ın bir olduğunu, hepimizin bir Allâh'ı olduğunu bilelim, ayrı baş çekerek parçalanmayalım. Hepimiz O'nun yolunda saadete erelim. İbadetlerimizde ona başkalarını ortak etmeyelim. Elbette bir gün gelecek O'nun huzurunda toplanarak hesap vereceğiz.

(Bakara 277. Yûnus 7, 9. Hûd 23. İbrâhîm 11. İsrâ 93. Meryem 96. Enbiyâ 108. Ankebût 5. Lokmân 8. 27. Fussılet 6, 8. Burûc 11. Beyyine 7. âyetleri de okuyalım.)

KEHF SÛRESİNİN SONU

MERYEM SÛRESİ

19. Sûredir

98 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

كٓهيعٓصٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(كهيعص) mânasını Allâh bilir."

Âyet: 2

ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا ۚ ﴿٢﴾

Meâli:

"Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya rahmetinin zikridir."

Âyet: 3

اِذْ نَادٰى رَبَّهُ نِدَآءً خَفِيًّا ﴿٣﴾

Meâli:

"Rabbine gizli bir nidâ ettiği zaman."

Âyet: 4

قَالَ رَبِّ اِنِّى وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّى وَاشْتَعَلَ الرَّاْسُ شَيْبًا
وَلَمْ اَكُنْ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Şüphesiz ben, kemik benden zayıfladı ve beyazlık bakımından baş tutuştu. Ey Rabbim! Sana dua etmekle isyankar da olmadım."

Âyet: 5

وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا
فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾

Meâli:

"Muhakkak ben de, arkamdan gelecek yakınlarımdan korktum. Karım da kısır oldu. Artık tarafından bana bir veli lütfet."

Âyet: 6

يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ ۖ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

Meâli:

"Bana vâris olur, Yakûb sülalesine de vâris olur. Ey Rabbim! Onu rızalanmış kıl."

İZAHLARI:

Bedir muharebesinden sonra Kureyş kâfirleri, bu intikamı almak üzere içlerinden Amr ibni As ile Abdullâh ibni Übeyyi Habeşistan'a göndererek oradaki Müslüman muhacirleri getirip öldürmeyi kararlaştırdılar. Bunu haber alan Peygamberimiz de Amr ibni Ümeyye'yi bir mektupla birlikte Necaşi'ye gönderdi. Habeşistan Kralı Necaşi'nin yanına vardılar. Necaşi bunların hepsini dinledi. Rasulullâhın mektubunu da okudu. Sonra Cafer ibni Ebi Talip'i ve muhacirleri çağırdı. Rahipleri ve kıssisleri de davet etti. Cafer'e: "Kur'ândan bir oku" dedi. O da Meryem sûresinin başından bir miktar okudu. Bu sûreyi dinleyen Necaşi ve Rahiplerle papazlar göz yaşlarını tutamadılar, ağladılar. Mâide sûresinin 82. âyeti kerimesi, bu hadiseye işaret eder. Bundan sonra Mekke müşriklerinin gönderdiği kimselere: "Haydi şuradan. Vallâhi bu muhacirleri size ebedîyen teslim etmem" dedi ve onları kovdu.

Bu sûrenin Habeşistan'da okunması, Kralın sarayında ve kiliselerde büyük tesir yaptı. Müslüman, muhacirlerin sevgisini de artırdı.

1- "Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya rahmetinin zikridir" Habibim! Bu sana vahyettiğimiz kıssa, senin Rabbinin kulu ve Peygamberi olan Zekeriyya'ya ihsan ettiği rahmetinin hatırasıdır. Kullarım okusunlar buradan ibret ve ders alsınlar.

2- "Rabbine gizli bir nidâ ettiği zaman" Sessizce kimseye duyurmadan, yalnız başına Allâh'a yalvardı. Gizlice dua etmesinden mak-

sat, hem riya karışmadan Allâh'la baş başa kalmayı, hem de duanın gizli yapılmasındaki hikmeti dikkate almış, hem de halkın: "bu yaşta çocuğun mu olur?" diye ayıplamalarından sakınmıştır. Yalnızca fertlerin yaptığı duaların sessiz ve gizli olmasında elbette fazilet vardır. Ama yağmur duaları ve musibetlerin defi hakkındaki duaların herkesin "Amin" demeleriyle duaya iştirak etmeleri bakımından sesli olması caizdir.

Zekeriyya Aleyhisselam, yaptığı gizli duasında şöyle dedi:

3- "Ey Rabbim! Şüphesiz ben, kemik benden zayıfladı ve beyazlık bakımından baş tutuştu. Ey Rabbim! Sana dua etmekle isyankar da olmadım" dedi. Ey Rabbim! Benim yaşlandığımı, kemiklerimin erimeye başladığını bununla birlikte bedenimin de eridiğini, benim hanımımla temas gücümün azaldığını da biliyorsun. İşte bu halimle sana yalvarmam boşuna yorulmam değildir. Sen dua etmemizi emrediyorsun. İşte bu emrine uyarak sana yalvarıyorum.

4- "Muhakkak ben de, arkamdan gelecek yakınlarımdan korktum. Karım da kısır oldu. Artık tarafından bana bir veli lütfet" diye duasına devam etti. Ya Rabbi! Ben ölürsem bizzat neslim kesilecek, diğer yakınlarımın da yerimi tutacaklarından endişeliyim. Karım da yaşlandı, hayızdan kesildi, doğum yapmaz hale geldi. Bunun da farkındayım. Sen de biliyorsun. Ama senin kudretin herşeye yeter, rahmetin bol. Ne olur bana bir oğlan ihsan et ki:

5- "Bana vâris olur. Yakûb sülalesine de vâris olur. Ey Rabbim! Onu rızalanmış kıl" diyerek duasını tamamladı. "Bana vâris olur" demesiyle ilmine, hikmetine vâris olmasını ve Allâh yolunda hizmetin devam etmesini talep etmiştir. Malına vâris olmasını dilemeye esasen ihtiyaç da yok idi. Çünkü Zekeriyya Aleyhisselam, marangozlukla geçinen mal artıramayan, artsa da ibadet yeri olan merkeze harcardı. Oranın da idarecisi idi. "Yakûb sülalesine de vâris olur" sözüyle de, tâ İbrâhîm Aleyhisselamdan Zekeriyya Aleyhisselama kadar süre gelen Peygamberliğe de vâris olur temennisiyle dedelerini unutmamasını, onların yolunu takip etmesini dilemiştir. Ondan ısrarlı talebi isyankarlıktan değil, ümitli olmasındandır.

"Ey Rabbim! Onu rızalanmış kıl" talebiyle de, onun her bakımdan sevilen, sözü tutulan, insanlara yol gösteren, yaratanının ve insanların rızasını kazanan mükemmel bir zat olmasını dilemesidir.

(Âl-i Imran 38-41. Araf 55. Enbiyâ 89, 90. Ğafir 60. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

يَا زَكَرِيَّآ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامِ اسْمُهُ يَحْيٰى لَمْ نَجْعَلْ
لَّهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

Meâli:

"Ey Zekeriyya! Şüphesiz biz seni önceden kendisine bir adaş yapmadığımız adı "Yahyâ" olan bir oğlanla müjdeliyoruz."

Âyet: 8

قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُونُ لِى غُلَامٌ وَّكَانَتِ امْرَاَتِى عَاقِرًا
وَّقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Karım kısır olduğu halde, ben de yaşlılıktan iyice kurumuş iken benim nasıl oğlum olur?" dedi."

Âyet: 9

قَالَ كَذٰلِكَ ۚ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىَّ هَيِّنٌ وَّقَدْ خَلَقْتُكَ
مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾

Meâli:

""Öyledir" dedi. Rabbin: "O bana kolaydır. Halbuki önceden sen bir şey olmadığın halde seni yaratmıştım" dedi."

Âyet: 10

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّىٓ اٰيَةً ۚ قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ
ثَلٰثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾

Meâli:

""Ey Rabbim bana bir işaret ver" dedi. "Senin işaretin, denk iken insanlara üç gece konuşamamandır" buyurdu."

Âyet: 11

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ
أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿١١﴾

Meâli:

"Ve Mihraptan kavmine çıktı da onlara: "Sabah akşam tesbih edin" diye işaret etti."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Zekeriyya Aleyhisselamın duasını kabul buyurdu ve:

1- "Ey Zekeriyya! Şüphesiz biz seni, önceden kendisine bir adaş yapmadığımız adı "Yahya" olan bir oğlanla müjdeliyoruz" haberini verdi. Daha önce "Yahya" adlı bir kimse yoktu. Allâhu azimüşşan bu ismi bizzat kendisi vermekle, onun istenilen şekilde sevilen, beğenilen, razı olunan bir peygamber olacağına da işaret buyurmuş oldu. Sonra Zekeriyya Aleyhisselam, Allâh'tan aldığı bu müjdeye karşı teaccüb ederek, kendisi ve karısını da düşünerek:

2- "Ey Rabbim! Karım kısır olduğu halde, ben de yaşlılıktan iyice kurumuş iken benim nasıl oğlum olur?" dedi. Allâh kendilerini bildiği halde Zekeriyya Aleyhisselam, karısının gençliğinden beri çocuğunun olmadığını, şimdi ise yaşlandığını söyleyerek kendisinin de iyice ihtiyarladığını ve mafsallarının, zürriyet damarlarının kuruduğunu ifade ederek: "Benim nasıl çocuğum olur?" diye Allâh'tan nazlanarak bir açıklama istedi. O da:

3- "Öyledir" dedi. Kesinlik ifade eden "Benim işlerim böyledir. Ben herşeye kadirim" işaretini verdi. Devamla:

"Rabbin: "O bana kolaydır. Halbuki önceden sen bir şey olmadığın halde seni yaratmıştım" dedi. Sen ve diğer mahlukat önceleri yok idiniz. Sizi yoktan yarattığım halde şimdi bir oğlanı neye yaratmayayım? O benim için kolaydır. Sadece: "Ol" deyivermem yeterlidir. Sen bana güven, sözünü aldıktan sonra kalbinin yatışması için Zekeriyya:

4- "Ey Rabbim! Bana bir işaret ver" dedi. "Senin işaretin denk iken insanlara üç gece konuşamamandır" buyurdu. Senin sağlığın yerinde ve çalışman depe denk olduğu halde, konuşamayacaksın. İşaretin budur.

5- "Ve mihraptan kavmine çıktı da onlara: "Sabah akşam tesbih edin" diye işaret etti" Yazarak bildirdi de denilmiştir. "Mihrâb" mabedin ön kısmında merdivenle çıkılan yüksekçe bir yer. Cemaate oradan hitap edilir. Onlar buraya "Savmaa" derler. Bizim camilerimizde ve mescitlerimizde böyle bir yer yapmak caiz değildir. Hatta imamın durduğu yer, mihrap, cemaatin seviyesinden yüksek olmayacak. Ebu Davud'un Adiyy ibni Sabit Ensari'den rivâyetinde, Medâin ve Kamet getirildi, Amr ibni Yaser imam olarak ileri geçti, yüksek bir yere çıktı, insanlar da aşağıda kaldı. Hemen Huzeyfe ilerledi ve onu tuttu ve çekerek indirdi. O da itiraz etmedi indi. Namaz bitince Huzeyfe O'na: "Rasulullâhı işitmedin mi?" bir kimse imam olunca, cemaatin yerinden daha yüksek yere durmasın" buyurmuştu" dedi. Ammar da: "onun için beni çektiğinde sana uydum" dedi. Sonra Rasulullâhın "Beni nasıl namaz kılıyor gördüyseniz öyle kılın" buyurduğuna göre, o eshabının kıldığı düzlükten yükseğe çıkmazdı. Aynı seviyede dururdu. Bazı camilerde mihrabı biraz yükselttikleri görülür. Bunun doğru olmadığının bilinmesi gerekir. Ancak, kırda bayırda, arazi üzerinde veya cami olmayan bir mekanda kılarken yer müsait değilse Hem imamın, hem de cemaatin biraz yüksekte biraz aşağıda kalmalarında bir beis yoktur. Ayrıca cemaatin bir kısmının imamın seviyesinde bulunması yeterlidir. Diğer kısmının camilerin üst kısımlarında veya alt kısımlarında bulunmaları caizdir. Yeter ki imamın seviyesindekilerle irtibatlı olsunlar. Daha geniş tafsilatı fıkıh kitaplarından okuyalım.

(Âl-i Imran 38-41, 47. Hıcr 53-56. Enbiyâ 89, 90. Saffat 100, 101. Zariyât 28-30. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ ۖ وَآتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿١٢﴾

Meâli:

""Ey Yahyâ! Kitabı bir kuvvetle al" Sabî iken ona hikmeti de verdik."

Âyet: 13

وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَزَكَاةً ۖ وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Tarafımızdan hoş görürlülük de temizlik de (verdik) hem de müttegî idi."

Âyet: 14

وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Anasına, babasına da çok iyilik yapan idi. Asi bir zorbacı da değil idi."

Âyet: 15

وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Doğurulduğu gün de, öleceği gün de, diri olarak ba'solunacağı gün de ona selam olsun."

İZAHLARI:

Yahya Aleyhisselam doğdu ve biraz gelişince, çocukluk çağında Tevrat'ı öğrenmesi için:

1- "Ey Yahya! Kitabı bir kuvvetle al..." buyruldu. Henüz çocuk çağında kendisinde çok üstün bir kabiliyet görülüyordu. Ona kitaba dikkatle, ciddiyetle, hevesle, azimle sarılarak öğrenmesi emrediliyordu. O'na verilen emir, ondaki üstün kabiliyetin varlığına delalet ediyordu.

Rivâyete göre, Yahya Aleyhisselamın çocukluk arkadaşları kendisine: "Haydi oynamaya gidelim" dediklerinde, o şöyle bir cevap verdi: "Oyun için yaratılmadık" O; "öğrenmek için, çalışmak için, yararlı hale gelmek için, ibadet için Allâh'a kulluk yapmak için yaratıldık" demek istiyordu. Ona okuması için "kitabı al" emrini veren Allâh:

"...Sabî iken ona hikmeti de verdik" buyurdu. O henüz yedi yaşını bitirmeden kendisine hikmet, sözü kavrama, anladığını değerlendirme, onun yorumunu yapma ve anlatma üstünlüğü de verilmiştir.

2- "Tarafımızdan hoş görürlülük de temizlik de (verdik). Hem de çok müttegî idi" Biz ona iyi ve yumuşak kalplilik, herkesi sevebileceği, hoş görebileceği, memnun edebileceği bir olgunluk verdik. Ona küfürden nifaktan, şirkten, her türlü ahlaksızlıktan uzak bir temizlik verdik. Ona sığınan bir müttegî idi. O:

3- "Anasına, babasına da çok iyilik yapan idi. Asi bir zorbacı da değil idi" anasına, babasına son derece hürmetkar, itaatkâr, hizmetkâr, tatlı sözlü, güler yüzlü, hatırnaz bir yavru idi. Bundan dolayı:

4- "Doğurulduğu gün de öleceği gün de, diri olarak ba'solunacağı gün de ona selam olsun" buyruldu. Doğuşundan itibaren, babası Zekeriyya Aleyhisselamın dilediği gibi her yönüyle kendisinden razı olunan bu zat, kıyâmet günü dirilinceye kadar hep selamlanmış, Allâh'ın rızasını kazanmış bir Peygamberdir.

(En'âm 151. Araf 145. İbrâhîm 41. İsrâ 23, 24. Neml 19. Ankebût 8. Lokmân 14. Ahkâf 15, 17. Nûh 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَاذْكُرْ فِى الْكِتَابِ مَرْيَمَ ۘ اِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ۙ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Kitapta Meryem'i de an. Hani ailesinden doğu yakaya çekilmişti."

Âyet: 17

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ve onların berisinde bir perde edinmişti ve O'na ruhumuzu göndermiştikte, O'na tam bir beşer görünümü vermişti."

Âyet: 18

قَالَتْ اِنِّىٓ اَعُوذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾

Meâli:

""Eğer sen müttegî isen, senden Rahmana sığınırım" dedi."

Âyet: 19

قَالَ اِنَّمَآ اَنَا رَسُولُ رَبِّكِ ۖ لِاَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾

Meâli:

""Ben ancak sana temiz bir oğlan vermem için Rabbinin" "Rasulüyüm" dedi."

Âyet: 20

قَالَتْ اَنّٰى يَكُونُ لِى غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِى بَشَرٌ وَلَمْ اَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾

Meâli:

""Bana bir beşer dokunmadığı, iffetsiz de olmadığım halde benim nasıl bir oğlum olur?" dedi."

Âyet: 21

قَالَ كَذٰلِكِ ۚ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَىَّ هَيِّنٌ ۚ وَلِنَجْعَلَهٗٓ اٰيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا ۚ وَكَانَ اَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾

Meâli:

""Böyledir" dedi. Rabbin: "O bana kolaydır ve onu tarafımızdan bir rahmet ve insanlara bir âyet yapmamız için yarattık" buyurdu. Hemen bitmiş bir iş idi."

İZAHLARI:

Hiç ümit edilmeyen iki yaşlıdan bir oğlan vermeye kadir olduğunu gösteren Allâh, bir de babasız oğlan yarattığını alemlere duyurmak üzere Rasulüne hitaben Habibim:

1- "Kitapta Meryem'i de an. Hani ailesinden doğu yakaya çekilmişti de, onların berisinde bir perde edinmişti ve ona ruhumuzu göndermiştik de ona tam bir beşer görünümü vermişti" Rasulüm Davud Aleyhisselamın sülalesinden Imran'ın kızı, anasının kiliseye bağışladığı ve Zekeriyya Aleyhisselamın himayesinde büyüyen Meryem'i de Kur'ânda zikret. O'ndan da ibret alsınlar, benim kudretimi anlasınlar.

2- Hani Meryem mescit halkından ayrılarak mescidin doğu tarafında bir yere ibadet için veya hayızdan yıkanıp temizlenmek için çekilip perdelendiği zaman, ona ruhumuz Cebrâil'i göndermiştik ve tam bir insan şeklinde görünmüştü. Bunun üzerine Meryem:

3- "Eğer sen müttegî isen, senden Rahmana sığınırım" dedi.

Onu gören Meryem korktu ve: "Eğer sen Allâh'tan korkan bir müttegî isen bana yaklaşma. Ben iffetli, Allâh'tan korkan, Allâh yolunda olan biriyim. Ne olur bana dokunma" dedi. O da:

4- "Ben ancak sana temiz bir oğlan vermem için Rabbinin Rasulüyüm" dedi. "Ey Meryem! Benden korkma, beni sana Allâh gönderdi. Sana çok temiz, bütün mâsiyetlerden arınmış zeki bir oğlan müjdelemeye geldim. Ben de Allâh'ın emrindeyim. Endişelenme, huzurlu ol" dedi. Bu müjdeyi alan Meryem hemen:

5- "Bana bir beşer dokunmadığı, iffetsiz de olmadığım halde benim nasıl bir oğlum olur?" dedi. Ben evli değilim. Kocam yok. Kat'iyyen zina da yapmam. Herhangi bir erkekle temasım da yok. Benim nasıl olur da bir oğlum olur? Diye Cebrâil'e sordu. O da:

6- "Böyledir" dedi. Allâh'ın irâdesi böyledir. O herşeye kadirdir. O'nun istediği derhal olur.

"Rabbinin: "O bana kolaydır ve onu tarafımdan bir rahmet ve insanlara bir âyet yapmamız için yarattık" buyurdu. Diyerek Meryem'i yatıştırdı ve inandırdı. Bu arada:

"...Hemen bitmiş bir iş idi" Allâh'ın Meryem'e vereceği oğlan anne rahminde yerini almış oldu.

Âyet: 22

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Ve ona hamile kaldı. Hemen onunla uzak bir yere çekildi."

Âyet: 23

فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَا لَيْتَنِي
مِتُّ قَبْلَ هَٰذَا وَكُنْتُ نَسْيًا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Ve doğum sancısı onu hurma ağacının dibine götürdü. "Keşke ben bundan önce ölseydim de unutulmuş bir şey olsaydım" dedi."

Âyet: 24

فَنَادٰيهَا مِنْ تَحْتِهَآ اَلَّا تَحْزَنِى قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ
تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Ve altından: "Üzülme. Senin Rabbin altına bir ark koymuştur" diye ona nidâ etti."

Âyet: 25

وَهُزِّىٓ اِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾

Meâli:

""Hurma ağacını da kendine doğru salla. Sana ermiş taze hurma dökülecektir."

Âyet: 26

فَكُلِى وَاشْرَبِى وَقَرِّى عَيْنًا ۚ فَاِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ اَحَدًا ۙ فَقُولِٓى
اِنِّى نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ اُكَلِّمَ الْيَوْمَ اِنْسِيًّا ۚ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Artık ye ve iç. Hem de gözün aydın olsun. Beşerden birini de gerçekten görürsen, hemen: "Muhakkak ben, Rahmana oruç adadım ve bugün bir insana kat'iyyen konuşmayacağım" de."

İZAHLARI:

1- Meryem validemiz böylece hamile oldu ve çevre halkının dedikodusundan çekinerek ve utanarak uzak bir yere çekildi. Onlar kendisini, kendisi de onları görmez bir yere gitti. Bu yer hakkında bazı rivâyetler var ise de kesin değildir. Nihâyet gebelik süresi dolunca:

2- "Doğum sancısı onu hurma ağacının dibine götürdü..." Doğum sancısı tutunca etrafına bakınca ve tenha olan bir yerdeki kuru bir hurma ağacına gitmeye karar verdi. Bu arada:

"Keşke ben bundan önce ölseydim de unutulmuş bir şey olsaydım" dedi. "aah! Bu hale gelmeden ölseydim de bu ana kadar unutulmuş, akıllardan silinmiş, hatıralardan çıkmış olsaydım, şimdi bu duruma düşmeseydim." diye kendi kendine söyleniyordu. Bu arada:

3- "Ve altından: "Üzülme. Senin Rabbin, altına bir ark koymuştur" diye ona nidâ etti" Hemen doğmuş olan Îsâ Aleyhisselam veya Cebrâil nidâ etti ve Meryem'in üzüntüsünü giderdi. "Rabbin, altına bir ark koymuştur" cümlesi üzerinde yapılan ihtilafların sonu şu noktada toplanmaktadır: Doğum esnasında sana kolaylık verildiği gibi, nimetlerin başında gelen bir su ırmağına sahip olacaksın. Senin oğlun, şanlı ve şerefli mucizelere sahip bir Peygamber olarak senin kıyâmete kadar ibret ve şerefle anılmana sebep olacak. Akaid yönünden de örnek olacaksınız. Sana verilecek nimetlerin ilki olacak olan:

4- "Hurma ağacını da kendine doğru salla. Sana ermiş taze hurma dökülecektir" altından gelen ses Meryem'e bu kuru ağacı salla. Doğan çocuğun bir mucizesini ve Allâh'ın bir kudretini göreceksin. Sana taptaze iyice olgunlaşmış hurmalar dökülecek.

5- "Artık ye ve iç. Hem de gözün aydın olsun..." Nifaslı kadınların tedavisinde ve sütünün artmasında, bir an evvel sıhhate kavuşmasında kesinlikle çok faydalı olan taze hurma, Meryem'e Allâh'ın ilk ikramı olmuş ve "ye "emri verilmiştir. "İç" emri de hemen yanındaki ırmağın şifalı suyuna işaret buyrulmuştur. "Gözün aydın olsun" senin suçsuz olduğuna dair konuşacak olan henüz kucağındaki yavrunun şahitliğiyle selâmete çıkacaksın. Gözlerin aydın, geleceğin mutlu olsun. Şâyet:

"Beşerden birini de gerçekten görürsen, hemen: "Muhakkak ben, Rahmana oruç adadım ve bugün bir insana kat'iyyen konuşmayacağım" de." Ey Meryem! Sana birisi bir şey soracak olursa, ona cevap vermeye kalkma. Söz çoğalır, dedi kodular artar. Bir tatsızlık meydana gelir. Onun için "ben orucum, konuşmam" de sözü kes.

Âyet: 27

فَأَتَتْ بِهِۦ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُۥ ۖ قَالُوا۟ يَٰمَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْـًٔا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ve onu yüklenerek kavmine getirdi. "Ey Meryem! Andolsun tuhaf bir şey yapmışsın" dediler."

Âyet: 28

يَـٰٓأُخْتَ هَـٰرُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ
أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötülük adamı değil idi. Anan da iffetsiz değil idi"

Âyet: 29

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ ۖ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِى
الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Hemen ona işaret etti" Beşikteki sabî olan bir kimse ile nasıl konuşabiliriz?" dediler."

Âyet: 30

قَالَ إِنِّى عَبْدُ اللَّهِ ۖ ءَاتَانِىَ الْكِتَـٰبَ وَجَعَلَنِى نَبِيًّا ﴿٣٠﴾

Meâli:

""Şüphesiz ben Allâh'ın kuluyum. Bana kitabı verdi ve beni bir peygamber yaptı" dedi."

Âyet: 31

وَجَعَلَنِى مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ ۖ وَأَوْصَانِى بِالصَّلَوٰةِ
وَالزَّكَوٰةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ve beni nerede olursam (olayım) mübarek kıldı ve diri olduğum müddet bana namazı ve zekatı emretti."

Âyet: 32

وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Anama da itaatli (kıldı). Beni âsî bir zorba da yapmadı."

Âyet: 33

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Doğurulduğum gün ve öleceğim gün, hem de diri olarak ba'solunacağım gün selam da üzerimedir."

Âyet: 34

ذَٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ۚ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"İşte Meryem'in oğlu Îsâ budur. Hakkında şüphe eder oldukları gerçek söz."

ÎZAHLARI:

Meryem validemiz, güvencede olduğuna dair alametleri görünce kalbi yatıştı ve:

1- "Onu yükleyerek kavmine getirdi" Ey Meryem! Andolsun tuhaf bir şey yapmışsın" dediler. Meryem'e kızarak ve ayıplayarak; "Bu büyük hatayı işlemişsin. Tüh sana" dercesine kötü davrandılar ve devamla:

2- "Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötülük adamı değil idi, anan da iffetsiz değil idi" dediler. "Hârûn'un kardeşi" sözü üzerinde birçok görüşlerin özü şöyle: Bilindiği gibi Hârûn Aleyhisselam, Mûsâ Aleyhisselamın kardeşi. Meryem ile Mûsâ Aleyhisselam arasında altı asır veya daha fazla bir zaman var. Buna göre öz kardeşi olması mümkün değil. Meryem'in kendi ana ve babasından bu isimde bir kardeşi de yoktur. Takvasının Hârûn'un takvasına benzediği için "Hârûn'un kardeşi" denilmiştir. Veya Meryem'in sülalesinin Hârûn'a ulaştığı için "Hârûn'un kardeşi" denilmiştir.

Buna göre, "Ey! Hârûn gibi takvaya sahip olan" veya "Ey Hârûn'un neslinden gelen Meryem!" "Senin anan, baban çok temiz birer kimse olduğu halde, sen niye böyle yaptın?" demeleri üzerine Meryem:

3- "Hemen ona işaret etti..." Meryem, konuşmadan onlara cevap vermeden kucağında emzirdiği oğluna işaretle bununla konuşun hissini verdi. Onlar da:

"Beşikteki sabî olan bir kimse ile nasıl konuşabiliriz" dediler. Bizimle alay mı ediyorsun. Biz onunla nasıl konuşabiliriz? O süt emen, konuşması mümkün olmayan bir beşik çocuğu derlerken çocuk:

4- "Şüphesiz ben, Allâh'ın kuluyum. Bana kitabı verdi ve beni bir Peygamber yaptı" dedi. Daha bebek yaşta Allâh'ın oğlu olmayıp, kulu olduğunu açıklayan Îsâ Aleyhisselam, geleceğin Hıristiyanlarına bir ihtar yapmış idi. Ama anlayan kim? Kendisine İncil kitabının verildiğini ve Peygamber olduğunu da ifade etti.

5- "Beni nerede olursam (olayım) mübarek kıldı ve diri olduğum müddet bana namazı ve zekatı emretti" diyerek kendisinin bulunduğu her yerde insanlara ilim öğretme, ahlak ve fazilet örneği olma, İncil'i tebliğ etme hususunda mübarek kıldı. "Yaşadığım sürece de namazı kılmamı ve zengin olduğum zaman da zekatı vermemi emretti" dedi. Devamla:

6- "Anama da itaatli (kıldı). Beni âsî bir zorba da yapmadı" Her hata ve ayıptan uzak olan, iffet ve namusunda asla bir leke olmayan anama da itaat ve hürmette kusur etmeme sıfatıyla yarattı. Beni gayri meşru doğanlar gibi ahlaksız, isyankar, zâlim ve zorba da yapmadı.

7- "Doğurulduğum gün ve öleceğim gün, hem de diri olarak ba'solunacağım gün, selam da üzerimedir" diyerek, hiç yok iken doğduğunu, diğer insanlar gibi bir gün gelip öleceğini, yine bütün insanlar gibi dirileceğini ve her halde selâmette olacağını haber vermiştir. Îsâ Aleyhisselam ileride hakkında yapılacak uydurmaların yalan olacağına da işaret etmiş oldu. Çünkü Hıristiyanlar, O'na "Allâh'ın oğlu" diyerek Allâh derecesine yükselterek çok aşırı bir iftirada bulundular. Yahudiler de doğuşundan itibaren anası Meryem'e iftiralar yağdırdılar. Hele Peygamber oluşuna büsbütün karşı çıktılar ve öldürmeye teşebbüs ettiler, öldürdüklerini sandılar.

8- "İşte, Meryem oğlu Îsâ budur. Hakkında şüphe eder oldukları gerçek söz" böyledir ne Hıristiyanların iddiaları, ne de Yahudilerin iftiraları gibi.

(Bakara 87, 253. Ali Imran 42-55, 59. Nisâ 157, 158-171, 172. Mü'minûn 50. Hadîd 27. âyetleri de okuyalım.).

Âyet: 35

مَا كَانَ لِلّٰهِ اَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ ۙ سُبْحَانَهٗ ؕ اِذَا قَضٰٓى
اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ؕ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Allâh'ın çocuk edinmesi olmamıştır. O münezzehtir. Bir işe hükmettiği zaman, artık ona ancak "ol" der ve oluverir."

Âyet: 36

وَاِنَّ اللّٰهَ رَبِّىْ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ؕ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz Allâh benim Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na kulluk edin. Dosdoğru yol, işte budur."

Âyet: 37

فَاخْتَلَفَ الْاَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ
مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Gruplar da kendi aralarında ayrılığa düştü. Büyük günün görülmesinden küfredenlerin vay haline."

ÎZAHLARI:

Îsâ Aleyhisselam hakkında hakîkat böyle iken Hıristiyanlar O'nun Allâh'ın oğlu olduğunu iddia ediyorlar. Halbuki:

1- "Allâh'ın çocuk edinmesi olmamıştır. O münezzehtir. Bir işe hükmettiği zaman, artık ona ancak: "ol" der ve oluverir." Allâh'ta nesil üremesi diye bir şey olamaz. O'nun bir başlangıcı olmadığı gibi, sonucu da yoktur. O, bu gibi mahlukat benzerliğinden münezzehtir. Bütün mahlukatı O yaratır. Daha "Ol" derken oluverir. Bütün mahlukat O'nundur. Bütün insanlar O'nun kullarıdır. Nasıl olur da evlat edinir?

Bakalım henüz meme emen Îsâ Aleyhisselam konuşmasına devamla ne diyor?

2- "Şüphesiz Allâh benim Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Artık O'na kulluk edin. Dosdoğru yol, işte budur" Eh, körpe yavru Îsâ Aleyhisselamın beyanı budur. Yalnız Allâh'a kulluk yapmaktan daha doğru ne olabilir? Fakat:

3- "Guruplar da kendi aralarında ayrılığa düştü..." önce Yahudilerle Hıristiyanlar iki gruba ayrıldı:

a) Yahudiler, çok açık bir iftira ile Îsâ Aleyhisselama "Veledi zina" diye aleyhinde ateş püskürürken, ona karşı alabildiklerine düşmanlık yaparken,

b) O'na inanan Hıristiyanların da hakîkatle hiç alakası olmayan iddialarla başlıca üçe ayrılmaları şaşılacak şeydir:

I- Yakûb adındaki sözde bir alim: "O Allâh idi. Yere indi. Sonra göğe çıktı" iddiasıyla etrafına epeyce kimseler toplayarak bir zümre oldu.

II- Nastur adında başka bir alim de: "O Allâh'ın oğludur. Sonra göğe yükseldi. Kainatı o idare ediyor" şeklinde bir iddia ile çevresine bir sürü insan da o topladı.

III- Melkâniler de: "Allâh bir ilahtır. Îsâ da bir ilahtır. Meryem de bir ilahtır. Bu üçün birleşimi olan üçüncüsüdür" dediler. Böylece parçalandılar. Katolik, Ortodoks, Protestan gibi birbirine zıt zümrelere bölündüler. İncil de iyice aslını kaybettiği için onlara bir ışık tutacak halde değil. İşte bunlar için şöyle buyrulmuştur:

"...Büyük günün görülmesinden küfredenlerin vay haline" O, ellerin, ayakların, bütün uzuvların şahitlik yapacağı büyük kıyâmet gününün görülmesi ile haklar ve bâtılların ortaya çıktığı gün vay haline bu kâfirlerin. Bütün bâtıl iddiaları önlerine serilecek ne mal olduklarını görecekler. Ama iş işten geçmiş olacak.

(Bu sûre 88, 91, 92. Bakara 79, 116. Âl-i Imran 19, 51. Mâide 72-76, 116-118. Yûnus 68. İsrâ 111. Kehf 4. Enbiya 26. Furkân 2, Zümer 4, Zuhruf 63-65. Sâd 27. Câsiye 17. Zariyât 60. Cinn 3. İhlas 1, 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لَٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Bize gelecekleri gün (başlarına gelecekleri) onlara duyur ve göster. Fakat zalimler (işte) o gün açık bir sapıklık içindedirler."

Âyet: 39

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ ۚ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Onlar gaflette iken ve onlar îman etmezler iken iş hükmolunduğu zaman, onları hasret günü ile uyar."

Âyet: 40

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, yer ve onun üzerindekilere ancak biz vâris oluruz ve ancak bize döndürülürler.

ÎZAHLARI:

Gerek Îsâ Aleyhisselam hakkında ihtilafa düşen Yahudi ve Hıristiyan kâfirler, gerekse bunların dışındaki kâfirler:

1- "Bize gelecekleri gün (başlarına gelecekleri) onlara duyur ve göster..."Kıyâmet günü huzurumuza geleceklerinde, dünyada iken sağır kesilip Allâh'ın kelamını işitmeyenler, dinlemek istemeyenler ve gözleri kör kesilip hakkı görmek istemeyenler, mahşerin dehşetini çok acayip bir işitme içinde dinleyecekler ve çok acayip bir bakışla görecekler. Dünyada kendilerine duyurulan ve inanmadıkları herşeyi ayan beyan görüp işittikleri zaman "Eyvah" diyecekler, "Keşke toprak olsaydık" diyecekler ve senin duyurup gösterdiğini hatırlayacaklar. Ama artık bu çırpınmalar fayda vermeyecek.

"...Fakat zalimler (işte) o gün açık bir sapıklık içindedirler." İşte bu zâlimler şimdi bu dünyada alabildiklerine îmansızlık, ahlaksızlık ve her türlü sapıklık içindeler. Sanki gözleri kör, kulakları sağır, kafaları da beyinsiz. Karayı ak, bâtılı hak, pisliği de pak görürler.

2- "(Rasulüm)! Onlar gaflette iken ve onlar îman etmezler iken iş hükmolunduğu zaman, onları hasret günü ile uyar" Kıyâmet gününde cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girdiği, ölümün de kaldırıldığı zaman olan pişmanlık gününü onlara duyur ki içine düştükleri gafletten uyansınlar, küfürden de kurtulup îmana sarılsınlar. O gün kıyâmet işleri hakkındaki verilen hükmün asla değişmeyeceğini bilsinler.

3- "Şüphesiz biz, yer ve onun üzerindekilere ancak biz vâris oluruz ve ancak bize döndürülürler." Habibim hiç üzülme. Üzerinde yaşadıkları yer ve üzerindekilerin ortaksız sahibi yalnız biziz. Sonra onların hepsi de ancak bize gelecekler ve hesaplarını verecekler.

(Âl-i Imran 180. İbrâhîm 44. Hıcr 23. Kasas 58. Ğafir 18. Hadid 10. Hakka 30-33. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرٰهِيمَ ۘ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾

Meâli:

"Kitapta İbrâhîm'i de zikret. Şüphesiz O, sıddık bir Peygamber idi."

Âyet: 42

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ
وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Hani babasına: "Ey babacığım! İşitmeyen ve görmeyen, hem de sana bir şeyi yararlandıramayan şeylere niçin tapıyorsun?" demişti."

Âyet: 43

يَآ اَبَتِ اِنّى قَدْ جَآءَنى مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَاْتِكَ فَاتَّبِعْنى
اَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Ey Babacığım! Şüphesiz ben (var ya), sana gelmeyen ilimden (bir kısmı) bana gelmiştir. Artık bana uy ki seni dümdüz bir yola yönelteyim."

Âyet: 44

يَآ اَبَتِ لاَ تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ ۖ اِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Ey Babacığım! Şeytana tapma. Muhakkak şeytan Rahmana âsî oldu."

Âyet: 45

يَآ اَبَتِ اِنّى اَخَافُ اَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ
فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Ey Babacığım! Şüphesiz ben Rahmandan sana bir azap dokunup da şeytana dost olmandan korkuyorum."

Âyet: 46

قَالَ اَرَاغِبٌ اَنْتَ عَنْ اٰلِهَتى يَآ اِبْرٰهِيمُ ۚ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ
لَاَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنى مَلِيًّا ﴿٤٦﴾

Meâli:

""Ey İbrâhîm! Sen, benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Andolsun vaz geçmezsen, yemin ederim elbette seni taşlarım. Hemen uzun bir zaman benden uzaklaş" dedi."

Âyet: 47

قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ ۚ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي ۖ إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ﴿٤٧﴾

Meâli:

""Sana selam olsun. Hemen senin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim. Şüphesiz O, bana çok Lûtufkârdır" dedi."

Âyet: 48

وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو رَبِّي
عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Sizi ve Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyleri de bırakıp ayrılıyorum. Rabbime de dua ediyorum. Rabbime dua ile eli boş olmayacağımı umarım."

Âyet: 49

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ
إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Onlar ve Allâh'tan başka taptıkları şeylerden ayrıldığında da kendisine, İshâk ve Yakûb'u ihsan ettik ve herbirini peygamber yaptık."

Âyet: 50

وَوَهَبْنَا لَهُم مِّن رَّحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

Meâli:

"O'na rahmetimizden de Lûtfettik. Onlar için yüksek bir sadakat dili de yaptık."

ÎZAHLARI:

Rasulüm! Kur'ânı Kerîmde kendisinden dersler alınacak olan pek çok yönüyle kıyâmete kadar gelecek olan insanlara örnek olan İbrâhîm'i de hatırlat.

1- "...Şüphesiz o, sıddık bir Peygamber idi" O Allâh'ın emirlerine sadakatle bağlı, asla ihmallik göstermeyen, taviz vermeyen, boyun eğmeyen, hakîkatleri açık açık söyleyen, her tehlikeyi göze alan bir Peygamber idi.

2- "Hani Babasına: "Ey babacığım! İşitmeyen ve görmeyen, hem de sana bir şeyi yararlandıramayan şeylere niçin tapıyorsun?" demiş idi. Tebliğ işine babasından başlayarak kemali hürmet ve nezaketle taptığı putların hiçbir işe yaramadığını, işitip görmediğini kendisine hiçbir bakımdan yararlı olmadığını, bir ihtiyacını göremediklerini anlatarak, düşünmesi için neden bunlara taptığını sordu ve devamla:

3- ""Ey Babacığım! Şüphesiz ben (var ya), sana gelmeyen ilimden (bir kısmı) bana gelmiştir. Artık bana uy ki seni dümdüz bir yola yönelteyim." dedi." Ey Babacığım! Sen babamsın, büyüğümsün, sana hürmet etmeye borçluyum, ben senin yavrunum. Fakat Allâh bana hak yolunu gösteren, sapıklıktan kurtaran, şirkten uzaklaştıran bilgileri ihsan etmiştir. Bu bilgiler sende yok. Gel beni dinle ve bana uy da Allâh'ın izniyle seni dümdüz şaşmaz yola iletmiş olayım. Böylece sana karşı çok hayırlı bir evlat olayım.

4- "Ey Babacığım! Şeytana tapma. Muhakkak şeytan Rahmana âsî oldu." Bu putlara taparak şeytana uymuş oluyorsun, dolayısıyla ona taptığının farkında değilsin. Şeytan kesinlikle Rahman olan Allâh'a isyan eden, O'na karşı gelen bir mel'undur.

5- "Ey Babacığım! Şüphesiz ben Rahmandan sana bir azap dokunup da şeytana dost olmandan korkuyorum" Bu putlara tapman yüzünden Rahman ve Rahim olan Allâh'ın seni bir azaba çarptırıp da cehennemde şeytanın yanında yer almandan ve ona bir cehennem dostu olmandan korkuyorum. Gel tevbe et, istiğfar ette benden bu korku gitsin. Derken babası:

6- "Ey İbrâhîm! Sen, benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Andolsun vazgeçmezsen, yemin ederim elbette seni taşlarım. Hemen uzun bir zaman benden uzaklaş" dedi. Putlara kendini iyice

vermiş olan Azer, oğluna sert bir çıkış ile onu Allâh yolundan vaz geçirmeye yeltendi ve tehdide başladı. Kendine göre yeminler ederek oğlu İbrâhîm'i taşlayarak öldüreceğini söyledi. Nihâyet kovdu ve çok uzun zaman yanından uzaklaşmasını istedi. O da:

7- "Sana selam olsun. Hemen senin için Rabbimden mağfiret dileyeceğim. Şüphesiz O, bana çok Lûtufkârdır" dedi. İbrâhîm Aleyhisselam yine olgunca ve hürmetle onun selâmetini diledi ve babasının hidâyeti ve mağfireti için Allâh'a yalvaracağını ifade etti. Hem de Allâh'ın kendisini sevdiğini, duasının kabulü hakkında ümitli olduğunu söyledi ve:

8- "Sizi ve Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyleri de bırakıp ayrılıyorum. Rabbime de dua ediyorum. Rabbime dua ile eli boş olmayacağımı umarım" "Ey Baba! Sizi de tapmakta olduğunuz putları da bırakıp işte ayrılıyorum. Dinime tam bir sadakatle sizi terk ediyorum. Devamlı surette Rabbime dua edeceğim, ibadet edeceğim, yönümü O'na tam çevirmiş olarak yaşayacağım. Benden Rabbime yalvardığım zaman, O beni boş çevirmez dualarımı kabul eder. Ben O'ndan ümidimi kesmem." diyerek ayrıldı.

9- "Onlar ve Allâh'tan başka taptıkları şeylerden ayrıldığında da kendisine İshâk ve Yakûb'u ihsan ettik ve herbirini Peygamber yaptık" buyurdu. İbrâhîm Aleyhisselam onları ve o diyarı bırakıp Şam, Kudüs tarafına hicret etti. Daha sonra Allâh'ın pek çok ihsanının yanında kendisine İshâk ve onun oğlu Yakûb'u vermiştir. Daha sonra da İbrâhîm Aleyhisselamın nesli çoğaldı.

"Ona rahmetimizden de Lûtfettik. Onlar için yüksek bir sadakat dili de yaptık" onlara rahmetimizden peygamberlikler verdik, kitaplar indirdik, nüfuslarını artırdık, dünya nimetlerinin her çeşidini verdik.

Onların medhü senalarının tarih boyunca kıyâmete kadar devam edeceğini Allâhu azimüşşan açıkça beyan buyurmuştur. Bütün dünya dillerinde yer almış ve artarak devam edecektir. Bu medhü senaları, haklı olarak gelişmekte olan peygamberlere dil uzatan, bilinen küfür çevrelerinin iddiaları ise, gittikçe hak ettikleri zemmi ve hakareti artırmaktadır.

(Bakara 124-132. Âl-i Imran 65-68. Nisâ 54. En'âm 74-87. Tevbe 114. Hûd 69-76. İbrâhîm 35-41. Nahl 120-123. Enbiyâ 51-73. Hacc 26-30. Şuarâ 69-89. Saffat 83-113. Zuhruf 26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥١﴾

Meâli:

"Kitapta Mûsâ'yı da zikret. Şüphesiz o, ihlaslı (beğenilmiş) idi. Ve haberci bir Peygamber idi."

Âyet: 52

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Ona Tur'un sağ yanında nidâ ettik. Onu doğrudan niyaz eden olarak yaklaştırdık."

Âyet: 53

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Kendisine de rahmetimizden kardeşi Hârûn'u peygamber olarak ihsan ettik."

ÎZAHLARI:

"Rasulüm! Kur'ânı Kerîmde ulül 'azm Peygamberlerden olan Mûsâ'yı da anlat." buyuran Allâhu Teâlâ onun şu vasıflarla anılmasını emrediyor:

1- "Şüphesiz o, ihlaslı, beğenilmiş idi..." Allâh onu beğenmiş, seçmiş, her türlü yaramazlıklardan arındırmış, tam ihlaslı olarak yaratmıştır.

(Araf sûresinin 144. âyetini de okuyalım.)

2- "Haberci bir Peygamber idi..." Nûh, İbrâhîm, Îsâ ve Muhammed gibi kendilerine kitap ve sahifeler gönderilen ulül 'azm bir Peygamber olduğu gibi, Allâh'tan aldığı emirleri ve nehiyleri insanlara haber veren, tebliğ eden bir haberci idi. "Rasûl" kendine kitap verilerek gönderilen peygamberdir. "Nebî" de Rasule gönderilen kitabı, ondaki hükümleri insanlara haber veren peygamberdir.

3- "Ona Tur'un sağ yanında nidâ ettik..." Onunla, Tûr dağının sağ yanına çağırarak konuştuk. Mûsâ sağ yanına düşen dağın yanında. Mûsâ Aleyhisselam bir ateş görüp de ona doğru ilerlerken bulunduğu vadinin sağ yanı olan Tur dağı. Kasas sûresinin 30. âyetini de okuyalım.

4- "...onu doğrudan niyaz eden olarak yaklaştırdık" Mûsâ Aleyhisselam Allâh'a münacat ederken, doğrudan Allâh'a niyaz ederken, onu tarafımıza, irâde ettiğimiz mübarek yere yaklaştırdık ve: "Ben alemlerin Rabbi olan Allâh'ım" diye nidâ olundu. Ona mucizeleri de burada verildi. Yine Kasas sûresinin 30. âyetini ve onu takip eden diğer âyetleri okuyalım.

5- "Kendisine de Rahmetimizden kardeşi Hârûn'u Peygamber olarak ihsan ettik" Mûsâ'nın talebi üzerine kardeşi Hârûn'u Lûtfi keremimizle yardımcısı olmak için Peygamber olarak verdik. Taha Sûresinin 29-35. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 54

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمٰعِيلَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ
وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Kitapta İsmâîl'i de zikret. Şüphesiz o, va'dine sadık idi. Gönderilmiş bir peygamber idi."

Âyet: 55

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Ehline de namazı ve zekatı emreder idi. Rabbi katında da razı olunmuş idi."

İZAHLARI:

Habibim! Kur'ânda Zemzemle ilk karşılaşan, Mekke şehrinin ilk sakini olan, babası ile birlikte Kâbe'yi ikinci olarak inşa eden, Arap halkının dedesi sayılan İbrâhîm Aleyhisselamın ilk oğlu İsmâîl'i de yâd eyle.

1- "Şüphesiz o, va'dine sadık idi..." Tâ çocukluğundan itibaren verdiği sözde duran, asla caymayan, hayatı boyunca da doğruluktan ayrılmayan, sözünün eri olan bir Peygamber idi. Saffat sûresinin 102. âyetini de okuyalım.

2- "...Gönderilmiş bir Peygamber idi." Mekke'de ilk defa yerleşmiş olan Cürhum kabilesine gönderilen ve babası İbrâhîm Aleyhisselamın şeriatını onlara duyuran ve onunla amel eden bir Peygamber idi. Buradan her Rasule kitap gönderilmesinin gerekli olmadığı da anlaşılmaktadır. Her Rasulün Ulül 'azm olmadığına da işaret buyrulmuştur. İsmâîl Aleyhisselam, Rasul olmakla birlikte Ulül 'azm değildir.

3- "Ehline de namazı ve zekatı emreder idi..." Gerek ev halkından olan aile efradına, gerekse kabilesine ve Mekke'ye uğrayan herkese namazı, zekatı ve orucu emreder, bu hususdaki gerekli tebliğatı yapardı. Tâha sûresinin 132. âyetini de okuyalım.

4- "...Rabbi katında da razı olunmuş idi" İsmâîl Aleyhisselam daha küçük iken babasına gösterdiği itaatle Allâh'ın rızasını alan ve hayatı boyunca da Allâh'ın rızasına uygun ameller yapan bir Peygamber idi. Mâide sûresinin 119. âyetini de okuyalım.

Âyet: 56

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Kitapta İdrîs'i de zikret. Şüphesiz o, çok sadık bir Peygamber idi."

Âyet: 57

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

Meâli:

"O'nu yüce bir makama yükselttik."

İZAHLARI:

Rasulüm! Kur'ânda ilk dikişli elbise yapan ve giyen, kalemle ilk yazı yazan, hesap ve hendese ilmine ilk önem veren İdrîs'i de hatırlat.

"...Şüphesiz o, çok sadık bir Peygamber idi." Allâh'ın emir ve nehiylerini insanlara tebliğ etmek üzere kendisine 30 sahife verilmiştir.

Devrinde insanlara çok şeyler öğretmiştir. Terzilik sanatını dikişli elbise giyilmesini, okuma ve yazmayı, kalem kullanmayı, hesap hendese ilimlerini, astronomi bilgilerini daha pek çok bilgileri öğrettiği söylenir. Mısır efsanelerine göre, asıl adı "Ozris" olan İdrîs Aleyhisselam ölünce karısı onun cesedini mumyalamış. Buna uyularak ölüleri mumyalama adeti yayılmış. Bu adete Firavunlar tarafından da devam edilmiş. Firavun devrinden çok önce medeniyetin yayılmasına ve Firavunlar devrinde zirveye ulaşmasına İdrîs Aleyhisselam önderlik yapmıştır. En iyi bilen yalnız Allâh'tır.

Âyet: 58

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا ۚ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"İşte bunlar, Adem'in ve Nûh'la birlikte taşıdıklarımızın zürriyetinden ve İbrâhîm ile İsrail'in ve hidâyete erdirdiğimiz, hem de seçip beğendiğimiz kimselerin zürriyetinden olan, kendilerine Allâh'ın nimetler verdiği Peygamberlerdendir. Kendilerine Rahmanın âyetleri okunduğu zaman, secde ederek ve ağlayarak kapanırlardı." (حَمَلْنَا'yı taşıdık şeklinde tercüme ettik).

İZAHI:

Kur'ânda adı geçen ve geçmeyen bütün Peygamberler Allâh'ın kendilerine nimetler verdiği kimselerdir. Bunlardan kimi, İdrîs Aleyhisselam gibi Adem'in zürriyetinden, kimi İbrâhîm Aleyhisselam gibi Nûh Aleyhisselamın zürriyetinden, kimi İsmâîl, İshâk ve Yakûb gibi İbrâhîm Aleyhisselamın zürriyetinden, kimi de Mûsâ, Hârûn, Zekeriyya, Yahya ve Îsâ gibi İsrail'in (Yakûb'un) zürriyetindendir. Peygamberlerin dışındaki Allâh'ın hidâyete erdirdiği ve kulları arasında îmanla müşerref kıldığı kimseler de kendilerine Allâh'ın âyetleri okunduğu veya okudukları zaman, ağlayarak secdeye kapanırlar. Bu âyetin zahirine göre "bütün

âyetler okunduğu zaman secde ederler" şeklinde anlaşılır ise de, burada bir zorluk olacağından sadece bu âyet gibi secde âyetleri okunduğunda secde edilir. Ağlamaya gelince, her şahsın anlayışı, kavrayışı, kalbinde hasıl olan tesir ve mes'uliyet duygusuna göre değişir. Allâh, anlayanlar ve ağlayanlardan eylesin.

Peygamberleri zikreden âyetlerle secde âyetlerini de okuyalım.

Âyet: 59

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا
الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Onlardan sonra yerlerine başka (kötüler) geldi de namazı bıraktılar ve şehvetlere uydular. Artık ileride (cehennemdeki) gayya vadisiyle karşılaşacaklar."

Âyet: 60

اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Tevbe eden ve îman edip de yararlı iş yapan kimseler başka. İşte bunlar, cennete girecekler ve bir şey zulmolunmayacaklar."

Âyet: 61

جَنّٰتِ عَدْنِ الَّتِى وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ
اِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَاْتِيًّا ﴿٦١﴾

Meâli:

"Rahman'ın kullarına gıyaben va'dettiği adn cennetleridir. Muhakkak o, O'nun va'di yerine getirilmiş oldu."

Âyet: 62

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا ۖ وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا
بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Orada selamdan başka boş lakırdı işitmeyecekler. Orada onlar için sabah ve akşam rızıkları da hazırdır."

Âyet: 63

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾

Meâli:

"İşte o, kullarımızdan müttegî olan kimseleri vâris kılacağımız cennettir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bize peygamberleri ve onlara tabi olanları hatırlattıktan sonra onların arkasından gelecek olan kötü nesillere işaretle:

1- "Onlardan sonra yerlerine başka (kötüler) geldi de namazı bıraktılar ve şehvetlere uydular..." buyuruyor. Sanki dikkatimizi bu devre çekiyor. Evet her Peygamberden sonra gelen insanlar azıtmışlar, ibadetleri terk etmişler, bir takım ahlaksızlıklara kapılmışlar ve bu yüzden helâk olup gitmişler. Ama devrimiz, son peygamberden sonraki bir devir. Artık başka peygamber gelmeyecek ki yeniden bir daha toparlansın. Bu âyeti kerimede çok önemli iki noktaya işaret buyrulmuştur:

a) **"Namazı bıraktılar."** Namazın terki, her kötülüğün onun yerini alması demektir. Güneşin gitmesi, karanlığın çökmesi, sıcağın gitmesi, soğuğun gelmesi demek olduğu gibi. Namazın gitmesi de bütün fenalığın gelmesi demektir. Namazın şartlarını ve rükünlerini iyice incelersek, insanın hayatı için şart olan bütün esasları namazda buluruz.

1- Maddi,

2- Manevi temizlik,

3- Şehveti perdeleyen avret yerlerinin örtülmesi;

4- Bütün insanların bir merkeze yönelip kardeşlik tesis ederek düşmanlığı kaldıracak daha nice yararları sağlayacak Kıble'ye yönelmesi,

5- Ömrünün en kıymetli değeri olan vaktin tanzimi;

6- İnsana her hususta yön veren niyet,

7- İnsanı yaratanın büyüklüğünün bilinmesini ve O'nun emrine girilmesini ifade eden tekbir,

8- Gafletin terki, uyuşukluğun yok edilmesinin ifadesi olan kıyam,

9- Cahilliğin, budalalığın, beyinsizliğin terki ve bilgilerle geniş çapta mücehhez olmanın tek çaresi olan kıraat;

10- Kibrin gururun terki tavazuun celbi olan rükû,

11- Kendini yaratana tam teslimiyet olan ve yalnız O'nun emrinde olduğunun ifadesi olan secdeler,

12- Allâh'a, Rasulüne ve bütün mü'minler derecelerine göre bağlılık ifadesi olan tahıyyet, salevatı şerifeler ve dualar okumak üzere oturmak ve selam.

Son derece kısaltarak hatırlatmaya çalıştığım namazın terki ile bunların zıtları olan pislik, çıplaklık, başı boşluk, zaman israfı, niyet bozukluğu, Allâh'ı unutmak, gaflete düşmek, cahilliğe saplanmak (imansız, Kur'ânsız bilgilerin cehaletten daha kötü olduğunu bilmek gerekir), kibir gururla insanlığın yapısını bozmak, Allâh'a teslimiyeti kaldırıp şeytana boyun eğmek, Allâh'ı, peygamberi ve diğer insanları unutup, tam bir karanlık içine girmek. İşte namazın yerini bunlar alır.

b) **"Şehvetlere uydular."** Namazın terki işte şehvetlere açılan bir yoldur. Artık zina, fuhuş, içki, kumar, zulüm düşünebildiğin, hatırlayabildiğin bütün fenalıklar, ahlaksızlıklar, dirliksizlikler alabildiğine meydan bulur.

"...Artık ileride (cehennemdeki) gayya vadisiyle karşılaşacaklar" O namazı, dolayısıyla dini tümüyle terk etmiş olmak, dünya zindanında zulümler içinde ömür tüketmekle kalmaz. Ebedîyen içinde kalacakları cehennemin gayya vadisindeki yerlerini alacaklar. Ama:

2- "Tevbe eden ve îman edip de yararlı iş yapan kimseler başka. İşte bunlar, cennete girecekler ve bir şey zulmolunmayacaklar" Yaptıkları kötülükleri, bırakıp îman eden ve Allâh'ın emrine girerek namazı kılan, bütün işlerini Allâh'ın emrettiği gibi yapanlar, hem dünyalarını nizama koymuş, hem de âhiretlerini kazanmış olurlar.

3- "Rahmanın kullarına gıyaben va'dettiği adn cennetleridir..." Rahmeti bol olan Allâh'ın, henüz insanlar tarafından bilinmeyen ve gaip bir halde olan cenneti va'detmiş olması, tahakkuk ederek "Adn" adındaki ebedî ikametgahları olan cennetlere girecekler.

"...Muhakkak o, O'nun va'di yerine getirilmiş oldu" Böylece Allâh'ın va'di hakkıyla yerine getirilmiş ve mü'minler buna kavuşmuş oldu.

4- "Orada boş lakırdı değil ancak selam duyarlar..." Orada insanın canını sıkacak, sinirlendirecek, zevkini kıracak hiçbir söz yok. Hep huzurunu artıracak, gönlünü okşayacak, selâmetini ve saadetini geliştirecek selamlar var. Ayrıca:

"...Orada onlar için sabah ve akşam rızıkları da hazırladık" Orada sabah ve akşam diye bir şey olmadığı halde öğünleri belirleme bakımından bir hatırlatma yapılmıştır. Yani orada mü'minlerin belirli zamanlardaki her türlü yiyecekleri hazırca önlerine konacak. İstedikleri kadar yiyecekler.

5- "İşte o, kullarımızdan müttegî olan kimseleri vâris kılacağımız cennettir" buyrularak, O yerlerin müttegî mü'minlerin sahibi, ve bizzat kendi mülkleri olacağı müjdelenmiştir.

(Bakara 45, 160. Nisâ 27, 142, 146. Araf 43, 169. Ra'd 23. Nahl 31. Taha 76. Nûr 5. Furkân 68. Mü'minûn 9-11. Şuarâ 85. Ankebût 45. Fâtır 33. Sâd 50. Zuhruf 72, 73. Vakıa 25, 26. Nebe 35. Ğaşiye 10-16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 64

وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ ۚ لَهُ مَا بَيْنَ اَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا
وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ ۚ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ۚ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Senin Rabbinin emri olmadıkça da inemeyiz. Önümüzde olan ve ardımızda olan onun arasında bulunan da yalnız O'nundur. Senin Rabbin unutkan da değil."

Âyet: 65

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهٖ ۚ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ۚ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin, bunların arasındakilerin de Rabbidir. Artık ona kulluk et ve O'nun kulluğunda sabret. O'nun için bir adaş biliyor musun?"

İZAHLARI:

Buhari'nin İbni Abbas'tan rivâyetinde Rasulullâh S.A.V. Cebrâil'e: "Bizi ziyaretinden daha (çok) ziyaret etmene mani nedir?" dedi. Bunun üzerine:

1- "Senin Rabbinin emri olmadıkça da inemeyiz. Önümüzde olan ve ardımızda olan onun arasında bulunan da yalnız O'nundur. Senin Rabbin unutkan da değil." Ey Allâh'ın Rasulü! Benim geciktiğimden üzülüyorsun ben de öyleyim. Fakat biz Melekler, senin de Rabbin olan Allâh'ın izni olmadıkça inemeyiz. Ancak O'nun emriyle ineriz. Bizim önümüzde, ardımızda ve her yerde olan şeyler yalnız O'nundur. O'nun emri, O'nun izni olmadıkça hiçbir şey olmaz. Rabbimiz kat'iyyen unutkan değildir. Sana âyet indireceği ve beni göndereceği zamanı iyi bilir. Asla unutmaz. Üzülme.

2- "Göklerin ve yerin, bunların arasındakilerin de Rabbidir. Artık O'na kulluk et ve O'nun kulluğunda sabret..." İstisnasız herşeyin Rabbi olan Allâh'a O'nun istediği gibi kulluk yap ve bu hususta çok sabırlı ol. Şunu da iyi bil ki:

"...Onun için bir adaş biliyor musun?" Onun adına benzeyen bir ad, O'nun zatına benzeyen bir zat, O'nun sıfatlarına benzeyen bir sıfat biliyor musun? Asla yok ki bilesin. O'nun hiçbir surette eşi ve benzeri yoktur. O, hiçbir şeyi ihmal etmez. Hiçbir şeyi unutmaz.

(Âl-i Imran 154. Araf 54. Hûd 123. Yusuf 21. Hıcr 99. Rûm 25. Zümer 66. İnfitâr 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 66

وَيَقُولُ الْإِنسَانُ ءَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾

Meâli:

"İnsan da: "Öldüğüm zaman hakîkaten ileride diri olarak mı çıkarılacağım?" der."

Âyet: 67

اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾

Meâli:

"İnsan, muhakkak kendisini, önceden hiçbir şey değil iken yarattığımızı hatırlamıyor mu?"

Âyet: 68

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Rabbine de yemin ederim ki andolsun onları ve şeytanları elbette toplayacağız. Sonra andolsun onları cehennemin çevresinde elbette diz üstü hazırlayacağız."

Âyet: 69

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Sonra andolsun her milletten Rahmana karşı hangisi daha çok haddi aştı ise, elbette çekip çıkaracağız."

Âyet: 70

ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Sonra andolsun biz oraya atılma bakımından daha layık olanları en iyi bileniz."

Âyet: 71

وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾

Meâli:

"Sizden oraya gelmeyecek de yok, Rabbinin üzerine kesinleşmiş bir hükümdür."

Âyet: 72

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Sonra ittikâ edenleri kurtaracağız. Zâlimleri de orada diz üstü bırakacağız."

ÎZAHLARI:

Âhirete inanmayan öyle kâfir insanlar var ki:

1- "Öldüğüm zaman hakîkaten ileride diri olarak mı çıkarılacağım?" der. Kısa aklıyla ileriyi geriyi düşünmeden öldükten sonra dirilmeyi inkâr eder.

2- "İnsan, Muhakkak kendisini önceden hiçbir şey değil iken yarattığımızı hatırlamıyor mu?" Daha önceleri var mıydı? Kendi arzusu ile mi var oldu? Kendi isteğiyle mi ölecek? Kendi irâdesi dışında nasıl yoktan yaratıldı ise, yine kendisi istese de, istemese de dirilecek. Bunun üzerinde söz hakkı dahi olmadığını bilmeden, düşünmeden inkâra kalkışır. Habibim:

3- "Rabbine de yemin ederim ki andolsun onları ve şeytanları elbette toplayacağız. Sonra andolsun onları cehennemin çevresinde elbette diz üstü hazırlayacağız." Allâhu Teâlâ Rasulüne hitap ederek, bizzat kendine yemin ile va'dini tekit ediyor ve o inkârcıları şeytanlarıyla birlikte toplayacağını, sonra da cehennemin etrafında diz üstü hazırlayarak hesaba çekeceğini beyan ediyor ve:

4- "Sonra andolsun her milletten rahmana karşı hangisi daha çok haddi aştı ise, elbette çekip çıkaracağız" buyuruyor. Bütün insanlar ve cinler mahşer yerinde toplanınca, seri bir hesapla suçları bir olan her grup ayrılacak, kimlerin hangi sınıftan olduğu açığa çıkacak. Böylece Allâh'a daha çok karşı gelen, küfürde daha fazla önder olan, şeytanlara daha çok uyanlar seçilecek.

5- "Sonra andolsun biz oraya atılma bakımından daha layık olanları en iyi bileniz" Biz o cehenneme atılma yönüyle kimin daha layık olduğunu en iyi şekilde bilmekteyiz. Zaten kendi hesaplarını bizzat kendileri de görüp bilecekler. Ey insanlar:

6- "Sizden oraya gelmeyecek de yok. Rabbinin üzerine kesinleşmiş bir hükümdür" Bütün insanlar ve cinler cehenneme yakın olan mahşer yerine gelecekler. Allâh ezelden bunu taktir etmiş ve kendi üzerine gerekli kılmıştır. Bu değişmeyecek olan bir hükümdür.

7- "Sonra ittika edenleri kurtaracağız..." îman edenler ve Allâh yolunda dikkatle yürüyen Müslümanlar mahşerin dehşetinden ve cehennem korkusundan kurtarılarak cennete sevk edilecek. Öteki:

"...Zâlimleri de orada diz üstü bırakacağız" Orada mahşer yerinde kalsalar iyi ama elbette hak ettikleri yer olan cehennemlikler olarak seçilip kalmalarından sonra, hepsi de layık oldukları ateşten makamlarına itilecekler.

(Nisâ 41. En'âm 22. Yunus 28, 103. İsrâ 49. Furkân 17. Neml 83. Mü'minûn 35, 37, 82. Enbiyâ 98. Kasas 75. Sebe' 40. Yasin 78, 79. Saffat 16, 53, 56, 58. Duhân 35. Kâf 3. Câsiye 28. Vakıa 47. Naziât 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 73

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ
اٰمَنُوٓا اَىُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Kendilerine âyetlerimiz açık olarak okunduğu zaman, küfredenler îman edenlere: "Makam bakımından iki zümreden hangisi daha hayırlı, topluluk bakımından da daha güzel?" dedi."

Âyet: 74

وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِئْيًا ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Onlardan önceki asırdan nicesini de helâk ettik. Onlar döşeme ve görünüş bakımından daha güzeldir."

Âyet: 75

قُلْ مَنْ كَانَ فِى الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا

حَتَّىٰٓ إِذَا رَأَوْا۟ مَا يُوعَدُونَ إِمَّا ٱلْعَذَابَ وَإِمَّا ٱلسَّاعَةَ ۚ
فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا ﴿٧٥﴾

Meâli:

"(Rasulüm)!: "Kim sapıklık içinde ise, Rahman ona (mühleti) uzattıkça uzatsın" de. Nihâyet va'dolundukları şeyleri -ya azap veya kıyâmet- gördükleri zaman, hemen yer bakımından daha kötü ve ordu bakımından en zayıf o kimmiş bilecekler."

Âyet: 76

وَيَزِيدُ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ٱهْتَدَوْا۟ هُدًى ۗ وَٱلْبَٰقِيَٰتُ ٱلصَّٰلِحَٰتُ
خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Allâh da hidâyete erenlere bir hidâyet artırır. Kalıcı olan yararlılar da Rabbinin katında sevap bakımından daha hayırlı, netice itibariyle de en hayırlısıdır."

ÎZAHLARI:

Hakîkatleri açıkça beyan eden Allâh'ın âyetleri Mekke müşriklerine okunduğu zaman zengin olanlar, fakir mü'minlere:

1- "Makam bakımından iki zümreden hangisi daha hayırlı, topluluk bakımından da daha güzel?" dedi. Evleri döşeli, üzerlerindeki elbiseler daha şatafatlı olan müşriklerden bir kısmı, fakir olan, evleri muntazam olmayan, elbiseleri de lüks olmayan mü'minlere çalım satarak alay ederek sizin yaşayışınız mı daha üstün, bizim yaşayışımız mı daha iyi, sizin topluluğunuz mu daha güzel, bizim topluluğumuz mu daha güzel gibi sorular sorup müslümanları şüpheye düşürme ve İslamdan caydırma çabasına girdiler. Onlara Allâh şöyle cevap verdi:

2- "Onlardan önceki asırdan nicesini de helâk ettik. Onlar döşeme ve görünüş bakımından daha güzeldir." Onlar, kendilerine ve tantanalarına güvenmesinler. Daha niceleri onlardan daha üstün, daha zengin nice milletleri helâk ettik. Böyle giderlerse, onları da helâk edeceğimizi bilsinler.

3- "(Rasulüm)! "Kim sapıklık içinde ise, Rahman ona (mühleti) uzattıkça uzatsın" de. Ey Rasulüm!; "Bu kendilerini hak üzere oldukla-

rını iddia eden müşriklere, dünya zinetlerine ve varlıklarına aldanarak kimler sapıklık içine girerse, rahman olan Allâh onlara mühlet verecek ve bu mühleti uzatacaktır" diye seslen. Muhakkak bu müşrikler, bu sapıklığın içindedirler.

"Nihâyet va'dolundukları şeyleri -ya azap veya kıyâmet- gördükleri zaman, hemen yer bakımından daha kötü ve ordu bakımından en zayıf o kimmiş bilecekler" O kendilerini beğenen müşrikler, va'dolundukları şeyleri elbette görecekler ve bilecekler. Bunlar bilecekleri şeyleri azap olarak bedir muharebesinde gördüler. Kimin ordusu daha güçlü, kimin ordusu daha zayıf olduğunu açıkça gördüler. Elbette kıyâmeti de görecekler.

4- "Allâh da hidâyete erenlere bir hidâyet artırır..." İmana kavuşarak tam bir hidâyet üzerinde olan mü'minlere ise, yeni yeni âyetler inzâl buyurarak onların hidâyetini artırdı ve böylece kelamını tamamladı. Artık mü'minlerin önünde karanlıktan hiçbir eser kalmadı. Kâfirler, müşrikler de bir daha içinden çıkmamak üzere karanlığa gömülmüş ve son soluklarını cehennemde alacakları kesinleşmiştir.

"...Kalıcı olan yararlılar da Rabbinin katında sevap bakımından daha hayırlı, netice itibariyle de en hayırlısıdır" Allâh'a daha da yaklaştıracak olan her konudaki itaatler, ibadetler, yapılan her çeşit hayırlar sevapta en ileriye götüren amellerdir. İşte mekan ve makam bakımından toplum ve aile bakımından en hayırlı olan budur. Kâfirlerin öğündükleri gibi olmadığı tam bir açıklığa çıkmıştır.

(Mâide 60. En'âm 6, 81. Enfâl 31. Yûnus 15. İsrâ 17. Hacc 72. Mü'minûn 66, 105. Furkân 34. Kasas 58. Sebe 43. Yasin 31. Ahkâf 7. Casiye 8, 25, 31. Lokman 7. Kaf 36. Zâriyât 60. Cinn 24. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 77

أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى كَفَرَ بِـَٔايَـٰتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Âyetlerimizi inkâr eden ve: "Andolsun bana mal ve evlat verilecek" diyeni de gördün mü?"

Âyet: 78

أَاطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِندَ الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾

Meâli:

"O, gaybı mı anladı, yoksa Rahmanın katından söz mü aldı?"

Âyet: 79

كَلَّا ۖ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Hayır, söyleyeceği şeyi hemen yazarız. Ona (verilecek) azaptan da uzattıkça uzatırız."

Âyet: 80

وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Ona, söylediği şeye de vâris olacağız ve bize (tek başına) yalnız olarak gelecek."

İZAHLARI:

Buhari, Müslim, Tirmizi'nin Habbab İbni Eratteden rivâyet ettiği bir hadiste Habbab R.A. şöyle anlatıyor: Ben demirci idim. As İbni Vail'e yaptığım işlerden dolayı alacağım var idi. Onu almak üzere kendisine geldiğimde: "Vallâhi Muhammed'i inkâr etmedikçe sana borcumu vermeyeceğim" dedi. Ben de "Hayır Vallâhi sen ölüp de dirilinceye kadar Muhammed (S.A.V.)'i inkâr etmeyeceğim" dedim. O da: "Öldüğüm, sonra dirildiğim zaman, bana gelirsin, orada malım ve evladım olacak. Sana borcumu veririm" diye alay etti. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- "Âyetlerimizi inkâr eden ve: "Andolsun bana mal ve evlat verilecek" diyeni gördün mü? Alacağını isteyene karşı alay ederek yarın kıyâmette bana mal da verilecek evlat da diyen o "As ibni Vail denilen kâfiri gördün mü? O ve onun gibi kâfirler:

2- "Gaybı mı anladı, yoksa Rahman'dan söz mü aldı?"lar. Onlar, bu alayları ile kendilerini yaratan, sıhhatler ve rızıklar veren, rahmetini bolca veren rahman olan Allâh'ı inkâr ediyorlar, O'na karşı geliyorlar. Ama:

3- "Hayır, söyleyeceği şeyi hemen yazarız. O'na (verilecek) azaptan da uzattıkça uzatırız" İş öyle değil. O cahil kâfirler ileriyi bilmezler. Şu anlarından da haberleri yok. Biz onların söylediklerini ve yaptıklarını hemen yazarız. Bundan dolayı görecekleri azabın süresini uzattıkça uzatırız, artırdıkça artırırız. Ebedîyen bu azabın içinde kalırlar.

4- "Ona, söylediği şeye de vâris olacağız ve bize (tek başına) yalnız olarak gelecek" Onun bizzat kendine, mallarına ve evladına vâris olup onları tümüyle alacak olan biziz. Onların hepsinin sahibi yalnız biziz. Başka vârisleri de yok. Onlar, alay ededursunlar. Hem borçlarını alacaklılarına ödeyecekleri, hem de ilelebet yanacakları gün elbette gelecek.

(Âl-i Imran 180, 181. Nisâ 81. Nahl 88. İsrâ 97. Kasas 58. Hıcr 23. Fâtır 39. Yasin 12. Zuhruf 80. Kaf 30. Tûr 41. Necm 35. Hadîd 10. Kalem 47. Nebe 30. İnfitâr 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 81

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾

Meâli:

"Kendilerine bir kuvvet olmaları için Allâh'tan başka ilahlar da edindiler."

Âyet: 82

كَلَّا ۚ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Hayır, yakında onların tapmalarını küfredecekler ve onlara zıt olacaklar."

Âyet: 83

اَلَمْ تَرَ اَنَّآ اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ اَزًّا ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim, onları azdırdıkça azdırsın diye şeytanları kâfirlere gönderdiğimizi görmedin mi?"

Âyet: 84

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Artık onlara karşı acele etme. Elbette onların (gününü) sayarcasına sayıyoruz."

İZAHLARI:

1- Eskiden beri süregelen müşrikler gibi Mekke müşrikleri de arkalarına sığınacakları, onları bahane ederek mel'anetlerini yürütecekleri putları, birer kuvvetmiş, üstünlükmüş gibi siper edindiler. Allâh'ı ve O'nun emirlerini bir kenara bırakarak bu putlara önem verdiler. Ama:

2- "Hayır onlar yakında kendilerinin tapmalarını inkâr edecekler ve onlara zıt olacaklar" Dünyada işlerini yürütmek için birer bahane olarak putları "ilahlar" diye önlerine aldılar, Allâh'ı bırakıp onlara taptılar. Ama âhirete intikal edip de onların bir hiç olduğunu görünce, tam aksine dönerek onların zıddına hareketle tam bir düşman kesilecekler. Fakat iş işten geçmiş olacak. Habibim:

3- "Şüphesiz bizim, onları azdırdıkça azdırsın diye şeytanları kâfirlere gönderdiğimizi görmedin mi?" O sapıtan müşriklerin üzerine şeytanları gönderdiğimizi, onları alabildiğine saptırdıklarını, azdıkça azdırdıklarını görmedin mi?

4- "Artık onlara karşı acele etme. Elbette onların (gününü) sayarcasına sayıyoruz." Rasulüm! Sen onları bize bırak. Sen bir an evvel onların akıbetlerinin gelmesini isteme. Biz onların ecellerinin dolması için günlerini, saatlerini hatta nefeslerini sayıyoruz. Bizim katımızda onların yaşayacakları süre kesinlikle bilinmektedir. Sen üzülme.

(Nahl 86, 87. Furkân 3. Kasas 63. Yâsin 74, 75. Ahkâf 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 85, 86

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾

وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾

Meâlleri:

"Müttegîleri binitli olarak Rahmana toplayacağımız, mücrimleri de susuz (yaya) olarak cehenneme süreceğimiz günü hatırlat."

Âyet: 87

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Rahmanın katında söz alan kimselerden başkası şefaate sahip olamayacaklar."

İZAHLARI:

Kıyâmet günü mü'minler ile mücrimlerin halinin hatırlatılmasını Peygamberimize emreden Allâhu azimüşşan:

1- "Müttegîleri binitli olarak Rahmana toplayacağımız..." Dünyada iken îman eden, Allâh'ın emir ve nehiylerine riâyet eden kimseler, kıyâmet gününde Allâh'ın ihsan edeceği binitler üzerinde izzet ve ikram içinde Rahman olan Allâh'ın lütfettiği cennete götürülecekler, orada da çok değerli heyetler halinde karşılanacaklar "Size selam olsun, buyurun" denilerek kendilerine ayrılan makamlar gösterilecek. İmansız mücrimler ise, susamış hayvanların ite kaka götürüldüğü gibi, yaya olarak susuzluktan yanarak cehenneme sürülecekler.

2- "Rahmanın katında söz alan kimselerden başkası şefaate sahip olamayacaklar" Orada onlara şefaat edecek kimseleri de yok. Onlar şefaat olunma haklarını dünyada yitirmiş kimseler. Mü'minler ise, Peygamberler, şehitler, sâlihler gibi kendilerine şefaat izni verilenler tarafından şefaat görecekler ve cehennemden kurtulacaklar.

(Bakara 255. En'âm 51, 70. Araf 53. Yunus 3. Taha 102, 109. Enbiyâ 28. Neml 83. Sebe 23. Zümer 71-73. Müddessir 48. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 88

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾

Meâli:

""Rahman bir veled edindi" dediler."

Âyet: 89

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا اِدًّا ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Andolsun çok kötü bir şey getirdiniz."

Âyet: 90, 91

تَكَادُ السَّمٰوٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْاَرْضُ وَتَخِرُّ
الْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ اَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾

Meâli:

"Rahmana bir veled isnat etmeleri ile ondan hemen hemen gökler parçalanacak, yer de yarılacak, dağlar da yığılıp kapanacak."

Âyet: 92

وَمَا يَنْبَغِى لِلرَّحْمٰنِ اَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Rahmana bir çocuk edinmesi de yakışmaz."

Âyet: 93

اِنْ كُلُّ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِلَّآ اٰتِى الرَّحْمٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olan her kimse, ancak kul olarak Rahmanın getireceğidir."

Âyet: 94

لَقَدْ اَحْصٰيهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Andolsun onları kuşatmış ve kendilerini sayarcasına saymıştır."

Âyet: 95

وَكُلُّهُمْ اٰتِيهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Onların hepsi de kıyâmet günü O'na fert olarak gelicidir(ler)."

ÎZAHLARI:

1- Hıristiyanlarla Yahudilerin Îsâ ile Uzeyr'e, "Allâh'ın oğludur" demeleri elbette büyük bir iftiradır. Onlara şöyle denmiştir:

2- **"Andolsun çok kötü bir şey getirdiniz"** Böyle "Allâh'ın oğlu var" demeniz, en hoşa gitmeyen, çok kötü bir isnattır. Allâh'ı kendinize benzetiyorsunuz. Büyük bir inkâr olunacak iş yapıyorsunuz. Sizin gibilerin:

3- **"Rahmana bir veled isnat etmeleri ile ondan hemen hemen gökler parçalanacak, yer de yarılacak, dağlar da yığılıp kapanacak"** Hıristiyan ve Yahudilerin bu hali o kadar büyük bir iftira o kadar ağır bir isnat ki göklerin parçalanması, yerin yarılıp çökmesi, dağların ezilip yığılması, bu iftiranın yanında hiç kalır. Bu kadar şeni, bu kadar alçak, bu kadar sapık bir şey olamaz. Esasen:

4- **"Rahmana bir çocuk edinmesi de yakışmaz"** iken, bunlar nasıl oluyor da yakıştırıyorlar? Onların bu yakıştırmaları, kendilerinin ne kadar derin bir beyinsizlik içinde olduklarını gösterir.

Îsâ da Uzeyr de bütün Peygamberler de diğer insanlar gibi birer kuldur.

5- **"Gökler ve yerde olan her kimse, ancak kul olarak Rahmanın getireceğidir"** O'na kul olmayan hiçbir kimse yoktur. Yarın mahşer kurulduğunda bütün insanlar ve cinler gibi, Îsâ da, Uzeyr de bütün Peygamberler de Rahman olan Allâh'ın huzuruna birer kul olarak gelecekler.

6- **"Andolsun onları kuşatmış ve kendilerini sayarcasına saymıştır"** Allâh onların hiçbirini kaçırmadan etraflıca sarmış ve yine onları teker teker nasıl saymak gerekiyorsa, öylece saymış ve tespit etmiştir. Artık:

7- **"Onların hepsi de kıyâmet günü ona fert olarak gelicidir(ler)."** Bütün insanların hepsi -Îsâ ve Uzeyr de dahil- Allâh'ın huzuruna tek tek gelecekler. Sayıları ne kadar ise hepsi de orada bulunacaklar.

(Bakara 116. Nisâ 171, 172. En'âm 12, 94, 101. Yunus 68. Mü'minûn 91. Enbiyâ 26. Kehf 4. Saffat 151, 152. Zümer 67. Zuhruf 59. Cinn 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 96

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Muhakkak îman edenler ve yararlı işler yapanlar, Rahman onlar için yakında bir sevgi yaratacaktır."

Âyet: 97

فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِينَ وَتُنْذِرَ
بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Ancak, onunla müttegîleri müjdelemen, yine onunla husumetçi kavmi uyarman için onu senin dilinle kolaylaştırdık."

Âyet: 98

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ ۖ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ
أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Onlardan önce de asırdan nicesini helâk ettik. Onlardan hiçbirini hissediyor musun veya onların gizli bir sesini duyuyor musun?"

ÎZAHLARI:

Allâh'a îman edenler ve O'nun yolunda yararlı ameller yapanlar Allâh'ın sevgisine ve rızasına mazhar oldukları gibi, diğer mü'minlerin ve meleklerin sevgilerini de kazanmış olurlar. Çünkü îmanı olan, Allâh'ı ve yarattıklarını sever ve sevilir. Bu âyeti kerimede işte bu hakîkat beyan

ediliyor. Allâhu Teâlâ, kendini Rahman sıfatıyla zikrederek îman edenlerin ve yararlı işler yapanların kalplerine, birbirlerine karşı bir sevgi yerleştireceğini vaad ediyor. Öyle de oluyor. Eshabı kiram devrinde başlayan bu muhabbet, günümüze kadar gelmiş ve kıyâmete kadar da devam edecektir. Buhari, Müslim ve Tirmizi'nin Ebu Hüreyre'den rivâyet ettiklerine göre, Rasulullâh S.A.V. şöyle buyurmuştur:

"Allâh bir kulu sevdiği zaman Cebrâile: "Ben gerçekten filanı sevdim. Sen de sev" der. Ve göklere nidâ eder. Sonra o sevgi yere iner" işte bu, Allâhu Teâlânın:

1- "Muhakkak îman edenler ve yararlı işler yapanlar, Rahman onlar için yakında bir sevgi yaratacaktır." âyetidir. Allâh'ın îmanlı kullarının kalplerine îmanla birlikte bir muhabbet verdiği ve birbirlerini sevdirdiği yaşanan bir gerçektir.

2- "Ancak, onunla müttegîleri müjdelemen, yine onunla husumetçi kavmi uyarman için onu senin dilinle kolaylaştırdık." Habibim! Sen o Kur'ânı Kerîm ile müttegî olanları cennetle müjdelemen, ona îman etmeyen inatçı, kindar, husumet besleyen kâfirleri de cehennemle korkutarak uyarman için o Kur'ânı senin konuştuğun dil ile kolaylaştırdık. Senin okuman da kolay, dinleyenlerin anlaması da kolay. Dikkat edenler için bir zorluk yok. Şu gerçeği de onlara duyur:

3- "Onlardan önce de asırdan nicesini helâk ettik. Onlardan hiçbirini hissediyor musun? Veya onların gizli bir sesini duyuyor musun?" Onlardan hiçbir eser kalmadığını biliyorsun. Bu kâfirlerin sonu da onlar gibi olacak. Sen hiç üzülme. Sadece tebliğe devam et. Sen galibsin.

(Al-i Imran 31, 76, 103. Hûd 23. Mâide 54. Tevbe 4, 7. İsrâ 17. Kehf 30, 107, 158. Nahl 103. Şuara 194, 195. Kasas 58. Lokman 8, 9. Yasin 31. Sâd 3. Rûm 21. Feth 29. Kaf 36. Duhan 58. Ahkâf 12. Hucurat 7. Mümtehine 7. âyetleri de okuyalım.)

MERYEM SÛRESİNİN SONU

TÂHÂ SÛRESİ

20. Sûredir

135 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

Bu sûre Ömer R.A.'ın İslam'ından önce nâzil olmuştu. Mekke müşrikleri ile sözleşerek Rasulullâhı öldürmek üzere kılıncını kuşanarak hareket eden Ömer ibnil Hattap, Naim ibni Abdullâh ile karşılaştı. Ondan kız kardeşi Fatıma ile eniştesi Said ibni Zeydin de müslüman olduğunu öğrenince onların evine yöneldi. Yaklaşınca, derinden bir şeyler duydu. İçeri girince "o okuduğunuz şeyi getirin siz de mi müslüman oldunuz" diyerek eniştesinin üzerine yürüdü, Fatıma onu koruyayım derken Ömer'in tokadını yedi ve kanamaya başladı. Kanı gören Ömer, dayanamadı ve: "getirin onu ben de okuyacağım" dedi. Bir şey yapmayacağına da söz verdi. Fatıma'nın teklifi üzerine yıkandı ve okudu. Ondan sonra: "Haklıymışsınız." Dedi. Hemen Allah'ın hidayeti erişti ve Müslüman oldu. Oradan doğruca Rasulullâhın yanına gitti, Müslüman olduğunu açıkladı ve bundan sonra İslama büyük hizmetleri oldu. Bu sûre-i şerifenin unutulmaz ibret verici hatırası böyle.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

طٰهٰ ﴿١﴾

Meâli:

"(طه) Manasını bilen yalnız Allâh'tır."

Âyet: 2, 3

مَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى ۙ ﴿٢﴾

اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰى ۙ ﴿٣﴾

Meâli:

"Kur'ânı sana sıkıntı çekmen için değil, ancak korkacak kimseler için bir öğüt olmak üzere indirdik."

Âyet: 4

تَنْزِيلاً مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَالسَّمٰوَاتِ الْعُلٰى ﴿٤﴾

Meâli:

"Yeri ve yüksek gökleri yaratan tarafından bir indiriliştir."

Âyet: 5

اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى ﴿٥﴾

Meâli:

"Rahman arşa istiva etti."

Âyet: 6

لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ﴿٦﴾

Meâli:

"Göklerde olan şeyler ve yerde olan şeyler, onların arasında bulunan şeyler de toprağın altındaki şeyler de yalnız O'nundur."

Âyet: 7

وَاِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَاِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَاَخْفٰى ﴿٧﴾

Meâli:

"Sözü yükseltsen de, muhakkak O gizliyi de, daha gizliyi de bilir."

Âyet: 8

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh, kendisinden başka bir ilah yok, ancak O vardır. En güzel isimler yalnız O'nundur."

İZAHLARI:

Habibim! Müşriklerin dediği gibi Kur'ânı yeni bir yorgunluk, bir sıkıntı, bir dert çıkarmak için değil veya çokça namaz kılıp kendini yormak, ayaklarını şişirmek için değil:

1- "...Ancak korkacak kimseler için bir öğüt olmak üzere indirdik" Kur'ânı Kerîmdeki beyan edilen tüm insanların yararına olan hükümleri öğrensinler, öğütler alsınlar, dersler, ibretler alsınlar da selâmete saadete ersinler diye indirdik. Kendinizi boşuna yormak için değil, yorgunluğa, sıkıntıya, cahilliğe, musibetlere uğramamanız için indirdik. Dikkat edin o:

2- "Yeri ve yüksek gökleri yaratan tarafından bir indiriliştir" Sizin üzerinde yaşadığınız yeri çok iyi değerlendireceğiniz bilgileri vermek, daha kolay, daha düzenli yaşamanızı sağlamak üzere geniş bilgilere kavuşmanız için, gökleri de yaratan, sizin yaşamanızın ilk şartı olan havayı rahat teneffüs etmeniz ve göklerdeki bilgileri araştırmanızda bize fikirler vermesi için özenle indirmiştir. O:

3- "Rahman arşa istiva etti" Gerek "arş" ve gerek "istiva" hakkında değişik anlayışlar vardır. En kısa ve sağlam olanı, diğer âyetleri de dikkate alarak Allâh'ın herşeyi kaplayan bir hakimiyetinin dengeli bir şekilde aksatmadan icrasıdır. Keyfiyetinin, nasıl olduğunun üzerinde durmakla mükellef değiliz. Şu âyet de anlayışımızı bu noktaya çekmektedir.

4- "Göklerde olan şeyler ve yerde olan şeyler, onların arasında bulunan şeyler de toprağın altındaki şeyler de yalnız O'nundur." Bizim bilgimizin ulaşabildiği ve ulaşamadığı her ne varsa, O yaratmıştır, sahibi yalnız O'dur. Hepsi de yalnız O'nun emrindedir. Allâh'ın arşı, kürsisi, hakimiyeti yarattığı ve yaratacağı bütün varlıklar üzerindedir. İşte bunu kabul ederek, îmanımızı sağlamlaştırarak O'na olan teslimiyetimizi istikrara kavuşturmalıyız. Ona yalvarırken de:

5- "Sözü yükseltsen de, muhakkak o gizliyi de daha gizliyi de bilir" Kur'ân okurken, dua ederken, zikir yaparken sesini yükseltsen de yükseltmesen de O duyar ve içindeki niyetleri de bilir. Lüzumsuz yere bağırıp çağırmayın. Ağır ve olgun olun. İyi bilin ki:

6- "Allâh, kendisinden başka bir ilah yok, ancak O vardır. En güzel isimler yalnız O'nundur." Allâh birdir, ondan başka ilah yoktur. Eşi ve benzeri de yoktur. Hiçbir varlık en küçük bir noktada dahi O'na benzemez, hiçbir işinde kendine başkasına yardımcı edinmez. Onun kemal sıfatlarını beyan eden bütün güzel isimler yalnız O'nundur. Kendi-

sinden başkalarıyla isim benzerliği dahi yoktur. Allâh'ın isimlerinden birini kendimize vermek de asla caiz değildir. Ancak "Abdullâh, Abdurrahman, Abdulğafur..." gibi izafetli isimler iyidir.

(Bakara 255. Âl-i Imran 2. En'âm 3. Araf 52, 180, 204, 205. Yunus 3, 68. Ra'd 2. Nahl 52. İsrâ 9, 82, 110. Hacc 64. Enbiyâ 110. Furkân 59. Secde 4. Şûrâ 4. Sâd 1, 2. Kamer 17, 22, 32, 40. Haşr 22-24. Hadîd 4, 5. İnsân 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 9

وَهَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ مُوسٰى ﴿٩﴾

Meâli:

"Sana Mûsâ'nın haberi de geldi mi?"

Âyet: 10

اِذْ رَاٰ نَارًا فَقَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوٓا اِنِّٓى اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلِّٓى اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ اَوْ اَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾

Meâli:

"Hani bir ateş gördü de ehline: "Bekleyin. Gerçekten ben bir ateş gördüm. Belki ben ondan size bir köz getiririm veya ateşin yanında bir rehber bulurum" dedi."

Âyet: 11

فَلَمَّآ اَتٰيهَا نُودِىَ يَا مُوسٰى ﴿١١﴾

Meâli:

"Ona gelince de: "Ey Mûsâ!" diye nidâ olundu."

Âyet: 12

اِنِّٓى اَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ ۚ اِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, senin Rabbin olan benim. Artık ayakkabılarını çıkar. Hakîkaten sen mukaddes vadi Tuva'dasın."

Âyet: 13

وَاَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ve seni seçtim. Artık vahyolunacak şeyleri dinle."

Âyet: 14

اِنَّنِىٓ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدْنِى ۙ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِى ﴿١٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, kendim Allâh'ım. Benden başka bir ilah yoktur. Artık bana ibadet et ve beni anmak için namazı kıl."

Âyet: 15

اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ اَكَادُ اُخْفِيهَا لِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى ﴿١٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz kıyâmet gelicidir. Herkesin çalıştığı şeyle cezalanması için hemen nerede ise onu gizliyorum."

Âyet: 16

فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾

Meâli:

"Artık ona îman etmeyen ve hevasına uyan kimseler seni ondan kat'iyyen men etmesin de helâk olmayasın."

ÎZAHLARI:

Habibim! Sana geçmişten misaller veriyorum. Bunlardan:

1- "Sana Mûsâ'nın haberi de geldi mi?" İsrail oğullarının oğlan çocukları Firavun tarafından öldürülürken kurtardığımız ve Firavun'un kucağında büyüttüğümüz, sonra da onların şerrinden kaçarak Medyene gidip Şuayb Aleyhisselamın kızıyla evlenerek yanında on sene kadar kaldıktan sonra anasının yanına dönmek üzere Şuayb Aleyhisselamdan izin alarak ailesi ile birlikte Medyenden ayrılıp Mısır'a doğru giderken gece karanlıkta yolunu şaşırdığı ve soğuktan üşüdükleri zaman:

2- "Hani bir ateş gördü de ehline: "Bekleyin. Gerçekten ben bir ateş gördüm. Belki ben ondan size bir köz getiririm veya ateşin yanında bir rehber bulurum" dedi. Allâh böylece sebep halkederek huzura çağırdığı Mûsâ Aleyhisselam, gördüğü ateşe doğru ilerledi ve:

3- "Ona gelince de: "Ey Mûsâ!" diye nidâ olundu." Bu nidayı duyan Mûsâ Aleyhisselam, irkildi. Ürpererek dinlemeye başladı. O ses devam ederek:

4- "Şüphesiz ben, senin Rabbin olan benim. Artık ayakkabılarını çıkar. Hakîkaten sen mukaddes vadi Tuva'dasın" buyruldu. Mûsâ'nın daha dikkatli yürümesi, bir edep içinde huzura yaklaşmasına işaret buyurulmuştu. Mûsâ Aleyhisselam, çok önemli bir değişiklik içine giriyordu. Peygamberlik vazifesini alma hazırlığında idi. Yine devam eden ilahî nida:

5- "Ve "seni seçtim. Artık vahyolunacak şeyleri dinle" buyuruluyordu. Mûsâ Aleyhisselama îmanın, akaidin temeli olan tevhit kelimesini öğretmek üzere:

6- "Şüphesiz ben, kendim Allâh'ım. Benden başka bir ilah yoktur. Artık bana ibadet et ve beni anmak için namazı kıl" buyurulmuştu. Mûsâ Aleyhisselam, Tevhit kelimesinin yanında Allâh'a ibadet etme ve namaz kılma emrini de almıştı. Bunlar öbür dünya için yapılacak hazırlıkların başında gelen hususlardı. Âhirete îmanın da bir temel akide olduğuna işaretle:

7- "Şüphesiz kıyâmet gelicidir. Herkesin çalıştığı şeyle cezalanması için hemen nerede ise onu gizliyorum" Ey Mûsâ şunu da iyi bil ki, kıyâmet kesinlikle gelecektir. Ama ben onun geleceği zamanı gizledim ki, insanlar onun hemen gelivereceğini düşünerek ihmallik yapmasınlar çalışmalarını ona göre ayarlasınlar. Herkes, iyi veya kötü ne işlerse, onun karşılığını elbette bulacaktır. İşte o gün gelmezden önce, îmanın, ibadetin, ahlak ve faziletin, Sâlih amellerin kıymetini, önemini bilerek yaşamalı. Bak:

8- "Artık ona îman etmeyen ve hevasına uyan kimseler, seni ondan kat'iyyen men etmesin de helâk olmayasın" Dikkatli ol. İnsanların içinde îman etmeyip de hevasına uyarak helâkin yolunu tutan zâlimler vardır. Onlar seni engelleyerek îmandan, ibadetten, güzel ahlaktan uzaklaştırırlar. Böylece sen de onlarla beraber helâk olursun. Cehennemi boylarsın. Bu hitaplar, dolayısıyla hep bizleredir. Kıyâmete kadar gelecek bütün insanlar da bu hitabın dinleyicileri ve mesulleridir.

İlgili âyetler konu bitince verilecek.

Âyet: 17

وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَىٰ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ey Mûsâ! O sağındaki de ne?"

Âyet: 18

قَالَ هِيَ عَصَايَ ۖ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي
وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

Meâli:

""O, asamdır. Ona dayanırım. Onunla koyunuma yaprak da çırparım. Benim için onda başka yararlar da var" dedi.

Âyet: 19

قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَىٰ ﴿١٩﴾

Meâli:

""Ey Mûsâ! Onu bırak" buyurdu."

Âyet: 20

فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Onu hemen bıraktı ve o birden bire hızlıca hareket eden bir yılan oluverdi."

Âyet: 21

قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ ۖ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾

Meâli:

""Onu tut ve korkma. Onu hemen önceki şekline çevririz" buyurdu."

Âyet: 22, 23

وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً
أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾

Meâli:

""Elini de koynuna sok da başka bir mucize olmak üzere ayıpsız bembeyaz olarak çıksın. (Bu) en büyük mucizelerimizden sana göstermemiz içindir.

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, önce Mûsâ'nın heyecanını gidermek, göstereceği mucizeye alıştırmak için:

1- "Ey Mûsâ! O sağındaki de ne" buyurdu. Elindekinin de ne olduğunu bildiği halde sordu. Böylece Mûsâ'ya bir sevgi iltifatı yaparak onu kendine ısındırdı ve rahatlaştırdı. O da şöyle cevap verdi:

2- "O, asamdır. Ona dayanırım. Onunla koyunuma yaprak da çırparım. Benim için onda başka yararlar da var" dedi. Mûsâ Aleyhisselam sadece "asa" diyerek cevap vermiş olabilirdi. Ama hem Allâh ile sözü uzatma zevkini tatma, hem de heyecanının gittiğini ve rahatladığını ifade etmek için sözü uzattı. Ona dayanırım, yaslanırım, davarlarım için onunla ağaçlardan yaprak çırparım. Benim için daha çok faydaları var. Onu yere saplar, üzerine abamı asar gölgesinde yatarım. Zararlı bir hayvanla karşılaşırsam onu vururum. Ucuna torbamı asar omzumda taşırım gibi faydalarını saydı ama asıl büyük faideyi henüz bilmiyordu. Sıra onu öğrenmeye gelmişti. Allâhu azimüşşan:

3- "Ey Mûsâ! Onu (yere) bırak" buyurdu. "Elindeki asayı yere at." emrini verdi. Bu emri tutan Mûsâ:

4- "Onu hemen bıraktı ve o birden bire hızlıca hareket eden bir yılan oluverdi" Bir yerden bir yere çok süratlice kaymaya, dolaşmaya başladı. Mûsâ Aleyhisselamı bir korku aldı. Bunun üzerine:

5- "Onu tut ve korkma. Onu hemen önceki şekline çevirириz" buyurdu. Allâhu Teâlâ, Mûsâ'yı öğretiyor ve alıştırıyordu. O'na "korkma" diye cesaret veriyordu. Mûsâ Aleyhisselam onu tutunca eski haline dönüverdi. Bu mucizeye böylece alışmış oldu. Sıra ikinci mucizeye gelmişti:

6- "Elini de koynuna sok da başka bir mucize olmak üzere ayıpsız bembeyaz olarak çıksın" emrini verdi. Bu emri de yerine getiren Mûsâ Aleyhisselam sağ elini sol koltuğu altına koydu. Çıkardığı zaman, hiçbir ayıbı olmayan eli, parlayarak çıkmıştı. Rivâyetlere göre, aydan daha parlak adeta ışıklar saçıyordu. Büyük kâfirin karşısına böyle daha büyük mucizelerle çıkması gerekiyordu. Onun için:

"...(Bu) En büyük mucizelerimizden sana göstermemiz içindir" buyurdu. Mûsâ Aleyhisselama bu mucizeleri verip öğrettikten sonra onu devrin dev kâfiri olan Firavuna göndermek üzere şu emri verdi:

Âyet: 24

اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Firavuna git. Şüphesiz o azdı."

Âyet: 25

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِىْ صَدْرِىْ ﴿٢٥﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Bana göğsümü genişletiver" dedi."

Âyet: 26

وَيَسِّرْ لِىْٓ اَمْرِىْ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"İşimi de kolaylaştır."

Âyet: 27

وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِى ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Dilimden de bir düğüm çöz."

Âyet: 28

يَفْقَهُوا قَوْلِى ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Sözümü anlasınlar."

Âyet: 29, 30

وَاجْعَلْ لِى وَزِيرًا مِنْ اَهْلِى ﴿٢٩﴾ هٰرُونَ اَخِى ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Bana ehlimden bir de vezir (olarak) kardeşim Hârûn'u ver."

Âyet: 31, 32

اُشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِى ﴿٣١﴾ وَاَشْرِكْهُ فِى اَمْرِى ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onunla arkamı güçlendir. Onu işimde de ortak yap."

Âyet: 33, 34

كَىْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Seni çok tesbih etmemiz ve seni çok anmamız için."

Âyet: 35

اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen bizi en iyi görensin."

Âyet: 36

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾

Meâli:

""Ey Mûsâ! İsteğin sana verilmiştir" buyurdu."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Mûsâ Aleyhisselamı mucizeler vererek gereken bilgileri ve cesareti verdikten ve yardım edeceğini vaad ettikten sonra:

1- "Firavuna git. Şüphesiz o azdı" emrini verdi. Firavun iyice azıttı. Küfrüyle, insafsızlığıyla, zulmüyle, ilahlık davasıyla tuğyanını sürdürüyor. Ona git. İmana davet et, ona mucizelerle Allâh'ın Peygamberi olduğunu, Allâh yolunun davetçisi olduğunu anlat. Benim gözüm kulağım seninledir. Hiç korkup çekinme. Her an yardımındayım buyurarak Mûsâ'yı vazifelendirdi. Mûsâ da:

2- "Ey Rabbim! Bana göğsümü genişletiver" dedi. Ey Rabbim! Bana bu çok ağır vazifeyi verdin. İçime doğabilecek sıkıntılara karşı bana bir genişlik, bir metanet ve azim ver.

3- "İşimi de kolaylaştır" Vereceğin imkanlar ve yapacağın yardımlarla onları hakka davet etmede kolaylıklar ihsan et.

4- "Dilimden de bir düğüm çöz" Allâh'ım! Bildiğin gibi dilimdeki rekaket, herşeyi rahatça ifade etmeme engel oluyor. Dilimdeki bu düğümü kaldır ki:

5- "Sözümü anlasınlar" da beni ayıplamaya kalkmasınlar ve anlamadık bahanesiyle benden uzaklaşmasınlar, ben de zor duruma düşmeyeyim.

6- "Bana ehlimden bir de vezir (olarak) kardeşim Hârûn'u ver" Beni desteklemesi, yardımcı olması, esirgenmemiz için vücutça benden kuvvetli, boyca uzun, dili de fasih olan ve benden bir veya üç yaş büyük olan kardeşim Hârûn'u da Peygamber olarak bana yardımcı vezir yap da:

7- "Onunla arkamı güçlendir. Onu işimde de ortak et" diyerek kendisine arka çıkması, tebliğat ve davet işlerini beraber yürütmeleri hususunda kuvvetlendirmesini istedi. Devamla:

8- "Seni çok tesbih etmemiz ve seni çok anmamız için" ikimizin el ele vermemiz, seni tesbih, tenzih etmemiz, sıfatlarını, güzel isimlerini anarak senin rızanı ve sevgini kazanmamız gerekir.

9- "Şüphesiz sen bizi en iyi görensin" bilensin. Nelere nasıl muhtaç olduğumuzu, yanlarına giderek hakka davet edeceğimiz kâfirlerin durumunu, tutumunu en iyi gören ve bilen sensin. Dileğimi kabul buyur demesi üzerine Allâh:

"Ey Mûsâ! İsteğin sana verilmiştir" buyurdu. Hârûn'a da Peygamberlik verdi. Diğer bütün taleplerini de yerine getirmek üzere söz verdi. Verdiği sözlere kalbinin yatışması için doğduğu zaman da anasına verdiği ilhamı –Nil'e atmasını, Firavun'un kucağında büyütmesini– hatırlattı ve:

Âyet: 37

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Andolsun sana başka bir kere de ihsan etmiştik."

Âyet: 38

إِذْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰٓ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Hani anana ilham edilecek şeyi ilham etmiştik."

Âyet: 39

أَنِ اقْذِفِيهِ فِى التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ فِى الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّى وَعَدُوٌّ لَّهُۥ ۚ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّى ۚ وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِىٓ ﴿٣٩﴾

Meâli:

""Onu sandığa koy ve onu denize bırak. Deniz de onu kıyıya atsın, onu benim düşmanım ve onun düşmanı alsın" diye nezaretimde yetişmen için de sana karşı tarafımdan bir sevgi verdim."

Âyet: 40

اِذْ تَمْشٰٓى اُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ يَكْفُلُهٗ ۖ فَرَجَعْنٰكَ
اِلٰٓى اُمِّكَ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۖ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنٰكَ
مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنّٰكَ فُتُونًا ۚ فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِٓى اَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ
جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يٰمُوسٰى ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Hani kız kardeşin yürüyor ve: "Ona bakacak bir kimseyi size bulayım mı?" diyordu da gözü aydın olması ve üzülmemesi için seni anana döndürdük. Bir de adam öldürmüştün de seni endişeden kurtarmış idik. Seni sınadıkça da sınamıştık. Medyen halkı içinde de senelerce eğleştin. Ey Mûsâ! Sonra bir kader üzere geldin."

Âyet: 41

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِى ۚ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve seni kendi zatım için seçtim."

Âyet: 42

اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوكَ بِاٰيَاتِى وَلَا تَنِيَا فِى ذِكْرِى ۚ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Sen ve kardeşin mucizelerimle git, beni hatırlamakta da ihmallik etmeyin."

Âyet: 43

اِذْهَبَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ۚ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Firavuna gidin. Gerçekten o azdı."

Âyet: 44

فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰى ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Ve ona yumuşak söz söyleyin. Belki o öğütlenir veya korkar."

Âyet: 45

قَالَا رَبَّنَآ اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَآ اَوْ اَنْ يَطْغٰى ﴿٤٥﴾

Meâli:

""Ey Rabbimiz! Bize karşı taşkınlık yapmasından veya tuğyan etmesinden hakîkaten korkuyoruz biz" dediler."

Âyet: 46

قَالَ لَا تَخَافَآ اِنَّنِى مَعَكُمَآ اَسْمَعُ وَاَرٰى ﴿٤٦﴾

Meâli:

""Korkmayın, muhakkak ben yanınızdayım, işitirim ve görürüm" buyurdu."

Âyet: 47

فَاْتِيَاهُ فَقُولَآ اِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنِٓى اِسْرَآئِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ ۖ قَدْ جِئْنَاكَ بِاٰيَةٍ مِنْ رَبِّكَ ۖ وَالسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Hemen ona gidin ve: "Şüphesiz biz senin Rabbinin elçileriyiz. Artık İsrail oğullarını bizimle gönder. Onlara işkence de etme. Senin Rabbinden bir mucize getirdik. Selam da hidâyete tabi olan kimseler üzerinedir" deyin.

Âyet: 48

اِنَّا قَدْ اُوحِىَ اِلَيْنَآ اَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz, muhakkak azabın, yalanlayan ve yüz çeviren kimler üzerine olduğu bize vahyolundu"

İZAHLARI:

Allâhu azze ve celle, Mûsâ'nın kalbini yatıştırmak ve va'dini yerine getireceğine güvendirmek için Mûsâ'nın doğumundan itibaren başından geçenleri hatırlatmak üzere:

"Andolsun sana başka bir kere de ihsan etmiştik" buyurdu. Mûsâ Aleyhisselamın dikkatini çektikten sonra şunları hatırlattı:

a) "Hani anana ilham edilecek şeyi ilham etmiştik" seni korumak için, kesilmekten kurtarılman için ananın aklına şunları getirdik:

"Onu sandığa koy ve onu denize bırak. Deniz de onu kıyıya atsın. Onu benim düşmanım ve onun düşmanı alsın" diye nezaretimde yetişmen için de sana karşı bir sevgi verdim" Yani ey Mûsâ! Bir zamanlar, sen yeni doğmuştun. O sırada Firavun İsrail oğullarının oğlan çocuklarını kestiriyor, kız çocuklarını bırakıyordu. O sırada anana ilham ederek seni bir sandığa koyup Nil nehrine atmasını, nehrin de bir kenara getirmesini aklına getirdik. Anan da öylece yaptı. Nihâyet benim de, senin de düşmanımız olan Firavun ve karısı seni aldı. Firavun seni öldürmek istediyse de karısı mani oldu.

b) "...Nezaretimde yetişmen için de sana karşı bir sevgi verdim" Senin yetişmene bizzat ben nezaret ettim. Sana iyi baksınlar diye Firavun'a ve karısına sana karşı bir sevgi verdim. Kendi evlatları gibi seni beslediler, büyüttüler.

c) "Hani kız kardeşin yürüyor ve: "Ona bakacak bir kimseyi size bulayım mı?" diyordu. Kendini fark ettirmeden onları ananla buluşturdu. Ananın:

d) "...Gözü aydın olması ve üzülmemesi için seni anana gönderdik" onun kucağına verdik. Hem anan huzura kavuştu, hem de sen ananın sütüne kavuştun. İşte bunları hep biz yaptık.

e) "...Bir de adam öldürmüştün de seni endişenden kurtarmıştık" seni bulsalardı öldüreceklerdi. Sana birini gönderdik. Onun haber vermesiyle Medyen'e gittin ve kurtuldun.

f) "...Seni sınadıkça da sınadık..." seni tehlikeden tehlikeye attık ve kurtardık. Anan seni oğlan çocuklarının kesildiği sene doğurmuştu. Bu tehlikeden seni kurtardık. Sen başka kadınlardan emmemek suretiyle açlıktan ölecektin. Anana kavuşturduk yine kurtardık. Sen Firavun'un

sakalından asıldığın zaman, seni öldürecekti ondan da kurtardık. Seni böylece birçok badirelerden kurtaran Rabbin elbette korktuğun Firavun'dan da kurtaracaktır.

g) "...Medyen halkı içinde de senelerce eğleştin..." Seni çok sevdiğimiz bir Peygamberle tanıştırdık. Kızıyla da evlendirdik. orada sekiz sene kalarak bir işçi hayatı yaşadın, davar güttün. Mal sahibi oldun, evlat sahibi oldun. Yine seni biz koruduk kolladık.

h) "...Ey Mûsâ! Sonra bir kader üzere geldin" Benim taktirim üzerine, zaman dolunca nihâyet bizim huzurumuza geldin. Artık seninle konuşmam ve sana Peygamberlik zamanı gelmişti. Bunları düşün de ileriden korkma.

1- "Ve seni kendi zatım için seçtim" Seni Firavun'a göndermek, ona hak dini tebliğ etmek ve helâkına sebep olmak için seni seçtim, yetiştirdim. Şimdi de sana bu vazifeyi verdim. Cesaretle git. Yolun açıktır. Başarı sizindir. Allâhu Teâlâ geçmişi böylece hatırlatıp Mûsâ ile Hârûn'a gereken cesaret ve güvenceyi verdikten sonra:

2- "Sen ve kardeşin mucizelerle git. Beni hatırlamakta da ihmallik etmeyin" kardeşini yanına al ve beraber git. Sana verdiğim ve öğrettiğim mucizeleri de biliyorsunuz. Size her an yardımcı olacağım. Bana iyi güvenin. Yapacağınız tebliğatta hiç çekingenlik yapmayın.

3- "Firavun'a gidin. Gerçekten o azdı" Haydi hemen Firavun'a gidin. O, taze çocukları öldürtmekte, halka zulmetmekte beni inkâr etmekte iyice azıttı. O îman edecek değil. Ama biz nizamımızı takip edelim. Peygamber göndermeden, dine davet etmeden helâk etmeyelim.

4- "Ve ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğütlenir veya korkar" Siz ona örnek olun. Zâlimlerin yüreği katı, sözü sert olur. Siz ona gâyet yumuşak söz söyleyin, olgun davranın, özlü söyleyin, içine işleyecek tarzda konuşun. Olur ki tesir eder, kalbi yumuşar. En azından size sert çıkışlar yapmaktan utanır. Veya sizin göstereceğiniz mucizeler ona korku verir.

5- ""Ey Rabbimiz! Bize karşı taşkınlık yapmasından veya tuğyan etmesinden hakîkaten korkuyoruz biz" dediler". Mûsâ ile Hârûn; "Biz iki kişiyiz. O ise ordulara, devlet kuvvetine sahip. Bize karşı güç kullanmasından, merhametsizlik yapmasından korkuyoruz." demeleri üzerine:

6- ""Korkmayın muhakkak ben yanınızdayım, işitirim ve görürüm" buyurdu." Firavunla aranızda geçen her sözü eksiksiz işitirim ve bütün hareketlerinizi her yönüyle görürüm, ona göre size derhal yar-

dım ederim. Onun size karşı gücünün yetmeyeceğini iyi bilin. Asla çekinmeyin.

7- "Hemen ona gidin ve: "Şüphesiz biz senin Rabbinin elçileriyiz. Artık israil oğullarını bizimle gönder. Onlara işkence de etme..." deyin. Önce kendinizin Allâh tarafından gönderildiğinizi, Allâh'ın, Firavun'un da Allâh'ı olduğunu anlatın. Sonra Mısır'da bulunan İsrail oğullarının sizinle gönderilmesini isteyin. Onlara yaptıkları zulmün sona erdirilmesini talep edin.

""...Senin Rabbinden bir mucize getirdik. Selam da hidâyete tabi olan kimseler üzerinedir" deyin." Ey Firavun! Senin de Rabbin olan Allâh'tan bir mucizemiz de var. Biz kendiliğimizden gelmiş değiliz. Allâh tarafından gönderildiğimize dair sana mucize de gösterebiliriz. Selam, hidâyete erenler üzerine olsun. Hidâyete erersen selâmettesin. Ermezsen, sen bilirsin. Sonuna katlanmak zorundasın. Bak Rabbimiz ne buyuruyor:

8- "Şüphesiz biz, muhakkak azabın, yalanlayan ve yüz çeviren kimseler üzerine olduğu bize vahyolundu" Allâh, bize vahyettiği âyetler ile dünyada ve âhirette vereceği hakkı yalanlayan ve ondan yüz çevirenler üzerine olacağını haber verdi. "Sana tebliğ ediyoruz" dediler. Bunun üzerine Firavun:

Âyet: 49

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسٰى ﴿٤٩﴾

Meâli:

""Öyle ise, Rabbiniz kim? Ey Mûsâ!" dedi."

Âyet: 50

قَالَ رَبُّنَا الَّذِى اَعْطٰى كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰى ﴿٥٠﴾

Meâli:

""Bizim Rabbimiz herşeye hilkatini veren, sonra hidâyet edendir" dedi."

Âyet: 51

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْاُولٰى ﴿٥١﴾

Meâli:

""Önceki asırların hali nedir ya?" dedi."

Âyet: 52

قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّى فِى كِتَابٍ ۖ لَا يَضِلُّ رَبِّى وَلَا يَنْسَى ﴿٥٢﴾

Meâli:

""Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim yanılmaz da unutmaz da" dedi."

Âyet: 53

اَلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۖ فَاَخْرَجْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتّٰى ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Yeri sizin için bir beşik yapan, yine sizin için orada yollar açan ve gökten su indirendir. Onunla bitkiden çeşitli çiftler de çıkardık."

Âyet: 54

كُلُوا وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْ ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِاُولِى النُّهٰى ۚ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Yeyin ve hayvanlarınızı güdün. Şüphesiz bunda akıl sahipleri için elbette âyetler vardır"

Âyet: 55

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Sizi ondan yarattık. Sizi yine ona döndüreceğiz. Yine sizi başka bir kere oradan çıkaracağız."

Âyet: 56

وَلَقَدْ اَرَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Andolsun ona âyetlerimizin hepsini de gösterdik de yalanladı ve dayattı."

İZAHLARI:

Firavun, Mûsâ'yı dinledikten sonra söze başladı ve:

1- ""Öyle ise Rabbiniz kim? Ey Mûsâ!" dedi." Siz, "bizi rabbimiz gönderdi" diyorsunuz. Peki, rabbiniz kimdir, nasıl bir şeydir? Anlatın bakalım demesi üzerine Mûsâ:

2- ""Bizim Rabbimiz herşeye hilkatini veren, sonra hidâyet edendir" dedi." O, yarattığı herşeye ayrı bir yaratılış, ayrı bir şekil veren, yani insanı başka, cini başka, deveyi başka, karıncayı başka, sineği başka, arıyı başka, yılanı başka, bütün mahlukatı başka başka yaratan ve herbirine de kendilerine mahsus ayrı ayrı yön veren, yaşama tarzı verendir" dedi. Firavun başka bir soruya başladı ve:

3- ""Önceki asırların hâli nedir ya?" dedi." Eski devirlerde yaşayan insanların hali nedir? Bunu söyler misiniz? Sorusunu yöneltince Mûsâ Aleyhisselam:

4- ""Onların bilgisi Rabbimin katında bir kitaptadır. Rabbim yanılmaz da unutmaz da" dedi." O eskiden geçenler hakkındaki bilgiler, yalnız Allâh katındadır. O yarattığı herşeyi bildiği gibi onları da en iyi bilendir. Onların herbirinin bütün yaptıkları kendilerine mahsus birer kitapta, amel defterinde yazılıdır. Allâh kat'iyyen yanılmaz, unutmaz, ihmal etmez. İyi veya kötü herşeyin karşılığını verir. Sözüne devamla:

5- "Yeri sizin için bir beşik yapan, yine sizin için orada yollar açan ve gökten su indirendir. Onunla bitkiden çeşitli çiftler de çıkardık" Bakın üzerinde yaşadığınız yeri, dağlarıyla, ovalarıyla, herşeyiyle sizin yaşamanıza elverişli olarak bir beşik halinde yaratan O'dur. İstediğiniz yerlere gidip gelmeniz için yollar yapmaya uygun olan düzlükler, vadiler yapan yine O'dur. Gökten yağmur yağdırarak sizi suya kavuşturandır. O, sizin ihtiyacınız olan hayvanlarınızın ihtiyacı olan çeşitli çiftler halindeki bitkileri de yaratandır.

6- "Yeyin ve hayvanlarınızı güdün..." Buğdaylardan yaptığınız ekmekleri, sebzelerden yaptığınız yemekleri, ağaçlardan aldığınız meyveleri, hayvanlardan sağdığınız süt ve ürünlerini, etlerini yeyin. Diğer

kendiliğinden biten veya sizin yetiştirdiğiniz yeşillikleri ve samanları da hayvanlarınıza yedirin. Onları kırlarda güdün.

"...Şüphesiz bunlarda akıl sahipleri için âyetler vardır" Bütün bunları gören ve düşünen sağlam akıl sahipleri için Allâh'ın varlığına açık deliller vardır. Alacakları ibretler, dersler vardır. Siz bu akıllılardan değil misiniz?

7- "Sizi ondan yarattık. Sizi yine ona döndüreceğiz. Yine sizi başka bir kere oradan çıkaracağız" buyuran Allâh, sizi üzerinde yaşadığınız bu topraktan yarattı. Bir müddet yaşadıktan sonra öleceksiniz ve yine o toprağa döneceksiniz. Zamanı gelince, kıyâmet kopunca oradan dirilip hesap vermek üzere çıkacaksınız. Bunu iyi bilin de hayatınızı ona göre değerlendirin. İmamı Ahmed ve Hakim'in Ebu Ümame'den rivâyet ettiği bir hadisi şerifte Rasulullâhın kızı Ümmü Gülsüm'ün vefatında, onu kabire koyarken: "Sizi ondan yarattık. Ona döndürüyoruz ve tekrar ondan çıkaracağız. Allâh'ın adıyla, Allâh'ın yolunda ve Allâh'ın Rasulünün milleti üzerine" buyurmuştur. Başka bir hadisi şerifte de, cenazeyi kabire koyarken bir avuç toprak aldı ve: "Sizi bundan yarattık" diyerek kabire attı. Sonra başka bir avuç daha alıp "Sizi buna döndüreceğiz" diyerek attı. Bir daha alarak "Tekrar sizi bundan çıkaracağız" buyurmuştur. Böylece:

8- "Andolsun ona âyetlerimizin hepsini de gösterdik de yalanladı ve dayattı" Firavun'a, bizi tanıması ve îman etmesi için varlığımıza delalet eden bütün delilleri gösterdik. Ama yine de yalanladı ve inadında ısrar ederek dayattı. Sonra da:

Âyet: 57

قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسٰى ﴿٥٧﴾

Meâli:

""Ey Mûsâ! Sihrin ile bizi yerimizden çıkarman için mi geldin?" dedi."

Âyet: 58

فَلَنَاْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِثْلِهٖ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا
لَا نُخْلِفُهٗ نَحْنُ وَلَا اَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Andolsun onun gibi elbette bir sihir de biz getiririz. Artık bizim aramızla senin aranda bizim de senin de cayamayacağımız bir zaman ve düz bir yer ayarla"

Âyet: 59

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّينَةِ وَاَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى ﴿٥٩﴾

Meâli:

""Zamanınız zînet günüdür. İnsanların toplanması da kuşluktur" dedi."

Âyet: 60

فَتَوَلّٰى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ اَتٰى ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Firavun hemen döndü ve hilesini topladı sonra geldi."

Âyet: 61

قَالَ لَهُمْ مُوسٰى وَيْلَكُمْ لاَ تَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا
فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ ۚ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرٰى ﴿٦١﴾

Meâli:

"Mûsâ onlara: "Size yazıklar olsun, Allâh'a karşı yalan uydurmayın da sizi bir azapla helâk etmesin. İftira eden de hüsrana uğramıştır" dedi."

Âyet: 62

فَتَنَازَعُوٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Aralarında işlerini çekişerek görüştüler fiskosu da gizlediler."

Âyet: 63

قَالُوٓا اِنْ هٰذٰنِ لَسٰحِرٰنِ يُرِيدٰنِ اَنْ يُخْرِجٰكُمْ مِنْ
اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Şüphesiz ki bu ikisi elbette sihirbazlardır. Sihirleriyle sizi yerinizden çıkarmalarını ve değerli sisteminizi gidermelerini istiyorlar" dediler."

Âyet: 64

فَاَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا ۚ وَقَدْ اَفْلَحَ الْيَوْمَ
مَنِ اسْتَعْلٰى ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Artık hilelerinizi toplayın. Sonra saf olarak gelin. Bugün üstün gelen kimse, umduğunu bulmuştur."

Âyet: 65

قَالُوا يٰمُوسٰٓى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّآ اَنْ نَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾

Meâli:

""Ey Mûsâ! Ya sen bırakmalısın veya önce bırakan kimseler biz olmalıyız" dediler."

Âyet: 66

قَالَ بَلْ اَلْقُوا ۚ فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ اِلَيْهِ مِنْ
سِحْرِهِمْ اَنَّهَا تَسْعٰى ﴿٦٦﴾

Meâli:

""Peki siz bırakın" dedi. Hemen birden bire onların ipleri ve çomakları kendisine hakîkaten hareket ettikleri hayelleniyordu."

Âyet: 67

فَاَوْجَسَ فِى نَفْسِهٖ خِيفَةً مُوسٰى ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Ve Mûsâ, içinde bir korku duydu."

Âyet: 68

قُلْنَا لَا تَخَفْ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعْلٰى ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Korkma. Muhakkak en üstün olacak sensin sen" dedik."

Âyet: 69

وَاَلْقِ مَا فِى يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا ؕ اِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدُ سَاحِرٍ ؕ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ اَتٰى ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Sağ elindekini de bırak. Yaptıklarını yutsun. Yaptıkları ancak sihirbazın hilesidir. Sihirbaz ise, geldiği yerde umduğunu bulamaz."

Âyet: 70

فَاُلْقِىَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُٓوا اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَمُوسٰى ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Hemen sihirbazlar secde ederek yıkıldılar. "Hârûn ile Mûsâ'nın Rabbine îman ettik" dediler."

İZAHLARI:

Firavun Mûsâ'nın mucizelerini görünce sihir sandı ve:

1- ""Ey Mûsâ! Sihrin ile bizi yerimizden çıkarman için mi geldin?" dedi." Bizden uzaklaştıktan sonra sihir öğrendin geldin. Şimdi bu sihir ile bizi yerimizden çıkarmak mı istiyorsun? Bunu biz de biliyoruz.

2- ""Andolsun onun gibi elbette bir sihir de biz getiririz. Artık bizim aramızla senin aranda bizim de, senin de cayamayacağımız bir

zaman ve düz bir yer ayarla" dedi." Firavun, Mûsâ'ya göz dağı vererek, onu hiçe sayarak, hatta alay ederek: "Bu sihri biz de yaparız. Bunun zamanını ve yerini sen tayin et. Hem de aramızda bir cayma da olmasın. Seçeceğin yer de herkesin rahatça göreceği düz bir yer olsun" dedi. Mûsâ da söze başladı ve:

3- ""Zamanınız, zînet günüdür. İnsanların toplanması da kuşluktur" dedi." Mûsâ Aleyhisselam, kemali ciddiyetle, bir Peygambere yakışır şekilde onların bayram günü ve bayram yeri olan zamanı ve yeri seçti. Hem de her kesin gelebileceği ve uzun uzun seyredebileceği kuşluk vaktini söyledi.

4- "Firavun hemen döndü ve hilesini topladı, sonra geldi" Mûsâ'nın yanından ayrıldı ve bütün sihirbazları aletleriyle birlikte topladı. Kendisi ve ileri gelen devlet adamları hazırladıkları tahtlara oturup kuruldular. Muhafızları da etrafını kuşattı. Mûsâ da asâsına dayanarak Hârûn'la birlikte geldi. Sihirbazlar da saflar halinde sıralanmışlar. Firavun, onları teşvik ediyor, cesaret veriyor, itidallerini ayarlamaya çalışıyordu. Bu arada:

5- "Mûsâ onlara: "Size yazıklar olsun. Allâh'a karşı yalan uydurmayın da sizi bir azapla helâk etmesin. İftira eden de hüsrana uğramıştır" dedi." O topluluk içinde Mûsâ cesaretle ileride uğrayacakları felaketi hatırlatarak: "Size yazık olacak. Allâh'a karşı bu kadar küstah davranmayın. Bu yaptıklarınız hep birer iftiradır. İftiracılar ise her zaman hüsrana uğrar. Siz de hüsrana uğrayacaksınız" dedi.

6- "Aralarında işlerini çekişerek görüştüler fiskosu da gizlediler" Firavun tarafı kendi aralarında yapacakları işlerin tartışmasını yaptılar. Gizli gizli fiskoslarla hazırlıklarını yaptılar. Yine kendi aralarında:

7- ""Şüphesiz ki bu ikisi elbette sihirbazlardır. Sihirleriyle sizi yerinizden çıkarmalarını ve değerli sisteminizi gidermelerini istiyorlar" dediler." Halkın gözünde onları birer Peygamber değil sihirbaz göstermeye çalıştılar. Gayeleri sizi hak dine davete değil, yerinizden çıkarıp kendi hakimiyetlerini kurmak dediler. Mûsâ ve Hârûn Aleyhimesselamları sıradan birer düşman göstermeye çalıştılar ve:

8- "Artık hilelerinizi toplayın. Sonra saf olarak gelin. Bugün üstün gelen kimse, umduğunu bulmuştur" bütün marifetlerinizi ve gayretlerinizi gösterin. Gün bugündür diye iyi hazırlandıktan sonra Mûsâ Aleyhisselama dönerek:

9- ""Ey Mûsâ! Ya sen bırakmalısın veya önce bırakan kimseler biz olmalıyız" dediler." Kendilerini üstün görerek güya nezaket icabı önce Mûsâ'ya teklif ettiler. O da ciddi bir nezaket edasıyla:

10- ""Peki siz bırakın" dedi. Hemen birden bire onların ipleri ve çomakları kendisine hakîkaten hareket ettikleri hayelleniyordu" Mûsâ Aleyhisselamın "bırakın" demesiyle neleri varsa bıraktılar. Ama hepsi de canlıymış gibi hareket ediyor ve:

11- "Mûsâ, içinde bir korku duydu" Mûsâ Aleyhisselam onların harekatını görünce, içinde bir ürperti hissetti. Hemen Allâh'tan bir nidâ geldi:

12- ""Korkma. Muhakkak en üstün olacak sensin sen." dedik." Devamla:

13- ""Sağ elindekini de bırak. Yaptıklarını yutsun. Yaptıkları ancak sihirbazın hilesidir. Sihirbaz ise, geldiği yerde umduğunu bulamaz" buyurdu." Allâhu Teâlâ Mûsâ Aleyhisselama cesaret verdikten sonra asayı bıraktı. Asa hemen büyük bir ejderha şeklini alarak, onların bıraktıkları ipleri, çomakları sildi süpürdü hepsini yuttu. Ortada hiçbir şey bırakmadı. Sihir değil kesin bir mucize olduğu meydana çıkınca:

14- "Hemen sihirbazlar secde ederek yıkıldılar. "Hârûn ile Mûsâ'nın Rabbine îman ettik" dediler." Böylece sihirbazlar îman ettiler. Bunları gören Firavun:

Âyet: 71

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهٗ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ ۖ اِنَّهٗ لَكَبِيْرُكُمُ الَّذِىْ عَلَّمَكُمُ
السِّحْرَ ۚ فَلَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِّنْ خِلَافٍ وَّلَاُصَلِّبَنَّكُمْ
فِىْ جُذُوْعِ النَّخْلِ ۗ وَلَتَعْلَمُنَّ اَيُّنَاۤ اَشَدُّ عَذَابًا وَّاَبْقٰى ﴿٧١﴾

Meâli:

""Size izin vermeden O'na îman ettiniz ha! Muhakkak o, elbette size sihri öğreten büyüğünüzdür. Andolsun ellerinizi ve ayaklarınızı da elbette çaprazlama kestireceğim. Hem de andolsun sizi elbette hurma ağaçlarına astıracağım. Ve andolsun azap bakımından hangimizin daha şiddetli ve daha sürekli olduğunu elbette bileceksiniz" dedi."

Âyet: 72

قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَآءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِى فَطَرَنَا فَاقْضِ مَآ اَنْتَ قَاضٍ ۭ اِنَّمَا تَقْضِى هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۭ ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Açık mucizelerden bize gelene ve bizi yaratana seni kat'iyyen tercih etmeyiz. Artık sen hakim olduğun şeyi hükmet. Ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin" dediler."

Âyet: 73

اِنَّآ اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطٰيٰنَا وَمَآ اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ ۭ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Muhakkak biz, bize hatalarımızı ve sihirden üzerine zorladığın şeyi mağfiret etmesi için Rabbimize îman ettik ve Allâh, daha hayırlı daha da bâkîdir"

Âyet: 74

اِنَّهٗ مَنْ يَّاْتِ رَبَّهٗ مُجْرِمًا فَاِنَّ لَهٗ جَهَنَّمَ ۭ لَا يَمُوْتُ فِيْهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki kim Rabbine mücrim olarak gelirse, artık elbette onun için cehennem vardır. Orada ölmez de yaşamaz da"

Âyet: 75

وَمَنْ يَّاْتِهٖ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصّٰلِحٰتِ فَاُولٰۗىِٕكَ لَهُمُ الدَّرَجٰتُ الْعُلٰى ۙ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Kim de ona yararlı işler yapmış mü'min olarak gelirse, işte bunlar, kendileri için en yüksek dereceler vardır."

Âyet: 76

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"İçinde ebedî kalacakları, altından ırmaklar akan adn cennetleri. Bu da, temizlenen kimselerin mükâfâtıdır"

İZAHLARI:

Mûsâ'nın mucizesi sihirbazların oyunlarına galip gelip de bunun mucize olduğunu anlayan sihirbazların secdeye kapanarak îman etmeleri üzerine şaşıran Firavun:

1- "Size izin vermeden ona îman ettiniz ha?..." "Siz bana danışmadan, aramızda görüşüp bir karara varmadan hemen îman ediverdiniz ha" dedi. Halbuki kendisi de görüyordu. Belki de içinden kabul etti ama, inadından yalımını aşağı düşürmemek için böyle yaptı. Devamla:

"...Muhakkak o, elbette size sihri öğreten büyüğünüzdür" diyordu. Daha önceleri aranızda anlaştınız bu oyunları size o öğretti. Siz bunu aranızda anlaşmalı yaptınız. Ben size göstereceğim.

"...Andolsun ellerinizi ve ayaklarınızı da elbette çaprazlama kestireceğim. Hem de andolsun sizi elbette hurma ağaçlarına astıracağım" diye tehdide başladı. Sizin sağ elinizi ve sol ayağınızı veya sol elinizi sağ ayağınızı çaprazlama kestireceğim, halka göstermek ve onların da ibret alması için sizi hurma ağaçlarına astıracağım diyerek vicdansızlığını ve zulmünü ilan etmiş oldu. Yine devamla:

"..."Ve Andolsun azap bakımından hangimiz daha şiddetli ve daha sürekli olduğunu elbette bileceksiniz" dedi." "Bakalım Mûsâ mı daha üstün, ben mi daha üstünüm göreceksiniz. Size en şiddetli ve en sürekli azabı yapacağım" diye tehdidini tekrarladı. Bu sözleriyle kendinin ne kadar zâlim, merhametsiz olduğunu bir kere daha te'kit etmiş oldu. Ama hakkı gören ve ihlasla îman edenler ise:

2- "Açık mucizelerden bize gelene ve bizi yaratana seni kat'iyyen tercih etmeyiz..." dediler. Allâh'ın ve O'nun gönderdiği

Rasulün ve gördüğümüz mucizelerin yanında sen ne oluyorsun ki? Biz seni değil, O'nu tercih ediyoruz.

"...Artık sen hakim olduğun şeyi hükmet..." elinden geleni yap. Yapabildiğini yap. Sen:

"...Ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin" dediler. Eline geçirdiğin bu saltanat ile yalnız dünyada geçici bir zaman için söz geçirebilirsin, bazı zulümler yapabilirsin. Elbette bunun karşılığını da öteki dünyada göreceksin.

3- "Muhakkak biz, bize hatalarımızı ve sihirden üzerine zorladığın şeyi mağfiret etmesi için Rabbimize îman ettik..." Daha önceleri işlediğimiz hataları ve senin baskınla yaptığımız sihirlerden aldığımız günahları bağışlaması için kesinlikle îman ettik.

"...Allâh, daha hayırlı, daha da bâkîdir" Senin bize vereceğin mükâfâttan Allâh'ın vereceği mükâfât, daha hayırlı ve bereketlidir. Hem de seninki geçici, O'nunki ise devamlıdır. Bizi korkutamazsın ve aldatamazsın. Şunu da iyi bilmelisin:

4- "Şüphesiz ki kim Rabbine mücrim olarak gelirse, artık elbette onun için cehennem vardır. Orada ölmez de, yaşamaz da" Ey Firavun senin gibi mücrim, zâlim, insafsız, merhametsiz olarak Allâh'ın huzuruna varacak olan kimselere, içinde ebedî kalacakları cehennem vardır. Orada ölemeyecekler ki ölseler de kurtulsalar. Yaşamayacaklar ki huzur bulsalar. Ebedîyen azap çekecekler.

5- "Kim de ona yararlı işler yapmış mü'min olarak gelirse, işte bunlar, kendileri için en yüksek dereceler vardır" Ey Firavun! Senin gibi kâfirleri dinlemeden Allâh'ın rızasına uygun yararlı işler yapan ve sağlam bir îmanla Allâh'ın huzuruna varan kimseler için en yüksek dereceler vardır. Bu dereceler şunlardır:

6- "İçinde ebedî kalacakları, altından ırmaklar akan adn cennetleri. Bu da temizlenen kimselerin mükâfâtıdır" Bu yüksek makamlar, dünyada iken, küfürden, şirkten, nifaktan, hasetten ve bütün günahlardan temizlenen kimselere mahsustur. Ey Firavun! Bizim arzumuz ve hedefimiz, işte budur. Sen de kendini düşün.

Âyet: 77

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِى فَاضْرِبْ لَهُمْ
طَرِيقًا فِى الْبَحْرِ يَبَسًا ۙ لَا تَخَافُ دَرَكًا وَّلَا تَخْشٰى ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya: "Kullarımla gece yürü ve onlara denizde kuru bir yol aç. Yetişmeden korkma, endişe de etme" diye vahyettik."

Âyet: 78

فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُوْدِهٖ فَغَشِيَهُمْ مِّنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Hemen Firavun ordularıyla peşlerine düştü ve onları denizden kaplayan şey kendilerini kaplayıverdi."

Âyet: 79

وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهٗ وَمَا هَدٰى ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Firavun da kavmini saptırdı. Doğruluğa da iletemedi."

İZAHLARI:

1- Mûsâ Aleyhisselam bayram meydanında sihirbazlarla karşılaştığında Firavuna ve seyircilere mucizesini gösterdikten sonra Firavun iyice azıttı ve tehditlere başladı. Firavun bu telaşlar içinde iken, Allâh Mûsâ'ya; "kavmini al ve gece Mısır'dan hareket et. Denize varınca asanı vur, deniz açılır ve kuru bir yol olur. Firavunun yetişeceğinden korkma. Denizin boğacağından da endişelenme" diye vahyetti. Sabah olunca, Firavun İsrail oğullarının gitmiş olduğunu haber aldı. Hemen ordularını topladı ve:

2- "Hemen Firavun ordularıyla peşlerine düştü ve onları denizden kaplayan şey kendilerini kaplayıverdi" Firavun ordularıyla sabah hareket etti. Tam İsrail oğulları denizden çıkarken arkalarından yetişti ve denizdeki açılan yola girdi. Bütün ordular denizde iken, İsrail oğulları çıktı. Deniz de firavun ordularını kaplayıverdi ve işlerini bitirdi.

3- "Firavun da kavmini saptırdı. Doğruluğa da iletemedi" Böylece firavun kavmini helâke sürükledi. Kendisiyle birlikte denizde batırmış oldu. Doğruluğa da eremediler. Umduklarına da kavuşamadılar.

Âyet: 80

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوَاعَدْنَاكُمْ
جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Ey İsrail oğulları! Sizi gerçekten düşmanınızdan kurtardık. Tûr'un sağ yanını da size va'dettik. Size yağmur balını ve bıldırcın etini de indirdik."

Âyet: 81

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبِي ۚ وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Sizi rızıklandırdığımız şeylerin en iyilerinden yeyin de onda azgınlık etmeyin ki size gazabım vacip olmasın. Kim de kendisi üzerine gazabım vacip olursa, artık helâk olmuştur."

Âyet: 82

وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِمَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben de Tevbe eden ve îman eden, hem de yararlı iş yapan sonra hidâyette sebat eden kimseye elbette çok mağfiret edenim."

İZAHLARI:

İsrail oğullarının karakterini, onların içindeki fitneleri ve Mûsâ Aleyhisselama yapacakları eziyetleri, hatta kendileri yok olup dünyadan silininceye kadar yapacakları hainliklerini en iyi bilen Allâhu zülcelal, onlara hitap ederek:

1- "Ey İsrail oğulları! Sizi gerçekten düşmanınızdan kurtardık. Tûr'un sağ yanını da size va'dettik. Size yağmur balını ve bıldırcın etini de indirdik" Ey Yahudiler! Gördüğünüz gibi sizin oğlan çocuklarınızı kesen, her türlü zulmü yapan Firavunlardan kurtarıp selâmete erdirdik. Size Tevratı indirmek üzere peygamberiniz Mûsâ'yı Tur dağının sağ yanına çağırma va'dimizi yerine getirdik. Size gökten sabahları çok tatlı olan bembeyaz yağmur balını ve rüzgarın sürüp getirdiği bıldırcınları ihsan ettik. Rabbinizin size verdiği bu en iyi, en güzel nimetlerinden bol bol yeyin. Fakat:

2- "...onda azgınlık etmeyin ki size gazabım vacip olmasın..." dedik. Size verdiğimiz bolluğu kötüye kullanarak şımarıp azmayın, şükrü unutup nifaka dalmayın, îmanı bırakıp küfre sapmayın da benim gazabıma uğramayın.

3- "...Kim de kendisi üzerine gazabım vacip olursa, artık helâk olmuştur" Kim küfreder, şükrü terk eder, isyana dalarsa, ona gazabım vacip olur. Kim de bu hale düşerse, cehennemin en derin yerine yuvarlanır, helâk olur. Şunu da hatırınızdan çıkarmayın:

"Şüphesiz ben de tevbe eden ve îman eden, hem de yararlı iş yapan sonra hidâyette sebat eden kimseye elbette çok mağfiret edenim" İçine düştüğü hatalardan tevbe edenin tevbesini kabul ederim. İman edenlerin, yararlı işler yapanların, hidâyet üzere devam edenlerin günahlarını çokça mağfiret ederim.

Âyet: 83

وَمَآ اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَا مُوسٰى ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Ey Mûsâ! Seni kavminden (ayrılmaya) acele ettiren nedir?"

Âyet: 84

قَالَ هُمْ اُولَآءِ عَلٰٓى اَثَرِى وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Onlar, işte peşim üzere olan şunlardır. Ey Rabbim, razı olman için de sana acele ettim" dedi.

Âyet: 85

قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

Meâli:

""Gerçekten biz senden sonra kavmini imtihan ettik. Samiri de onları saptırdı" buyurdu."

Âyet: 86

فَرَجَعَ مُوسٰٓى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ اَسِفًا ۚ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا ۭ اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ يَّحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاَخْلَفْتُمْ مَّوْعِدِيْ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Mûsâ da öfkeli ve üzüntülü olarak kavmine döndü. "Ey kavmim! Rabbiniz size güzel bir va'd va'detmedi mi? Üzerinize de söz uzadı mı? Yoksa Rabbinizden size bir gazabın vacip olmasını mı istediniz de benim va'dimi bozdunuz?" dedi."

Âyet: 87

قَالُوْا مَآ اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَآ اَوْزَارًا مِّنْ زِيْنَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنٰهَا فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِيُّ ۙ ﴿٨٧﴾

Meâli:

""Senin va'dini kendiliğimizden bozmadık. Fakat biz kavmin zinetinden ağırlıkla yüklendik de onları attık. Samiri de böylece bıraktı" dediler."

Âyet: 88

فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهٗ خُوَارٌ فَقَالُوْا هٰذَآ اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ مُوْسٰى فَنَسِيَ ۭ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Ve onlara, kendisinin böğürmesi olan bir buzağı heykeli çıkardı ve: "İşte bu sizin ilahınız ve Mûsâ'nın ilahı da O unuttu" dediler."

Âyet: 89

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا ۙ وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ
ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Kendilerine kesinlikle bir söz söylemeyeceğini ve onlar için bir zarar ve yarara sahip olamayacağını da görmüyorlar mı?"

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam, kavminin ileri gelenlerinden yetmiş kişi alarak Allâh'ın emrettiği yere doğru ilerlerken gayretinden dolayı en önde gidiyordu. Varacakları yere yaklaşınca Allâh Mûsâ'ya hitap ederek:

1- "Ey Mûsâ! Seni kavminden (ayrılmaya) acele ettiren nedir?" buyurdu. Onlar geride sen ileride geliyorsunuz. Neden böyle? Sorusu üzerine Mûsâ Aleyhisselam:

2- ""Onlar, işte peşim üzere olan şunlardır. Ey Rabbim! Razı olman için sana acele ettim" dedi." Onlar işte arkamdan geliyorlar. Pek de fazla ileride değilim. Ancak senin rızana kavuşmak için hızlanmış olabilirim. Aramızda az bir mesafe var dedi. Allâhu Teâlâ Mûsâ'ya çok önemli bir haber vermek üzere:

3- ""Gerçekten biz senden sonra kavmini imtihan ettik. Samiri de onları saptırdı" buyurdu." Ey Mûsâ! Sen yerine Hârûn'u bırakarak ayrıldıktan sonra, Samiri bir buzağı yaparak onu ilah olarak tanıttı ve ona taptırdı. Böylece onları saptırdı. Samiri, aslında sığıra tapan bir kavimden idi. İçinde böyle bir saplantı olduğu için halkın zinetlerini toplattı, eritti ve bir buzağı şeklinde heykel yaptı. İçine yerleştirdiği bir deri parçasına hava uğradığı zaman böğürmeye benzeyen ses çıkarıyordu. Bu sırrı anlamayan halk, ona aldanıyor ve tapıyordu. NihÂyet:

4- "Mûsâ da öfkeli ve üzüntülü olarak kavmine döndü. "Ey kavmim Rabbiniz size güzel bir va'd va'detmedi mi? Üzerinize de söz uzadı mı? Yoksa Rabbinizden size bir gazabın vacip olmasını mı istediniz de benim vadimi bozdunuz?" dedi." Mûsâ Allâh'tan aldığı ha-

ber üzerine çok üzüldü ve sinirlendi. Hemen kavmine öfkeli ve tasalı olarak döndü ve onlara: "Rabbiniz size ne güzel va'dler yaptı. Size kitap indireceğini, sizi bağışlayacağını, yalnız Allâh'a ibadet etmenizi, size pek çok dünya ve âhiret nimetleri vereceğini va'detmedi mi? Ne çabuk unuttunuz? Aradaki zaman uzadı mı? Yoksa bilerek Allâh'ın gazabını üzerinize çekmek mi istediniz de aramızdaki sözü bozuverdiniz? Diye kavmine sitemde bulundu. Mûsâ Aleyhisselam döndüğü zaman kavmini buzağının etrafında toplanmış acayip seslerle dans ederler gördü. Bunu ibadet kabul ediyorlardı.

Ahmed Mustafa Merağî'nin Kurtubi'den naklettiği bir fetvada şöyle anlatılıyor:

İmam Ebu Bekr Turşûşiye soruluyor. Tasavvufçulardan bir cemaat toplanıyor, defler dümbelekler çalarak Allâh ve Rasulünü zikrediyorlar. Bazıları da kalkıyor oyuna benzeyen hareketlerle zikir yapıyor. Hatta bayılıp düşüyor. Bir şeyler getirip yiyorlar. Bunların yanında bulunmak caiz mi, değil mi? Bize fetva ver deniyor. Merhumun cevabı şöyle: "Tasavvufçuların mezhebi, havâyilik, cahillik ve sapıklıktır. İslam, Allâh'ın kitabı Rasulünün sünnetidir. Oyuna benzeyen hareket, vecde gelmek gibi şeyler, Samiri'nin ihdas ettiği şeylerdir. Böğüren buzağıyı yaptığı zaman, onun etrafına toplanarak oynarlar, vecde gelirler, ona taparlardı. Onların dini böyle idi. Def çalmaya gelince, müslümanları oyalamak, eğlendirmek, Allâh'ın kitabından uzaklaştırmak için zındıkların yaptığı şeydir. Peygamberimizin Eshabı ile yaptığı meclis ise, ancak kemal-i edep ve vakar içinde olurdu. Devlet reisine yakışan, bunları mescitlerden ve diğer yerlerden men etmesidir. Allâh'a ve âhiret gününe îman edenlerin onların yanında bulunmaları hiçbir kimseye helal olmaz. Hanefi, Maliki, Şafii ve Hanbeli mezhepleri ve müslüman imamlarının mezhebi budur" Kurtubi tefsiri c. 11 s. 253. Merâğî tefsiri c. 6. s. 139.

5- ""Senin va'dini kendiliğimizden bozmadık. Fakat biz kavmin zinetinden ağırlıklar yüklendik de onları attık. Samiri de böylece bıraktı" dediler." Biz bu taptıklarımızı kendi arzumuzla yapmadık. Mısırdan ayrılırken Kıptilerden ödünç aldığımız zinetlerin ağırlığından kurtulmak için Samirinin yaktığı ateşe attık. O da öyle yaptı ve attı. Ateşte eriyen madenlerden buzağıyı yaptı diye özür beyan ettiler.

6- "Ve onlara, kendisinin böğürmesi olan bir buzağı heykeli çıkardı ve: "İşte bu, sizin ilahınız ve Mûsâ'nın ilahı da O, unuttu" dediler." Samiri, topladığı altın, gümüş madenlerini eritti ve bir buzağı şeklinde böğürmesi olan bir heykel yaptı. İçine yerleştirdiği borucuklara üfürüldüğü veya rüzgara doğru çevrildiğinde buzağı sesi gibi ses çıkarı-

yordu. Halkı onun etrafına toplayarak eğlence şeklinde tapıyorlardı. Bazı tarikatçıların yaptığı gibi.

7- "Kendilerine kesinlikle bir söz söyleyemeyeceğini ve onlar için bir zarar ve yarara sahip olamayacağını da görmüyorlar mı?" Bu buzağı şeklindeki putun hiçbir söze kadir olmadığını ve zarar veya fayda yapamayacağını bilmiyorlar mı da bunun etrafında tapınıyorlar? Buradan şu noktayı iyi anlamalıyız. İnsanlar, her devirde cahil kaldıkları zaman, uydurmalara, efsanelere, yalanlara, hilelere kolay kapılıyorlar. Niyetleri de iyi olduğu halde bilgileri olmadığı için körü körüne saplanıyorlar. Devrimizdeki mum yakmalar, türbelerden çocuk istemeler, evlenme nasibi aramalar, belli yerlere çaput bağlamalar, defle, neyle zikirler yapmalar, zikir yaparken ulumalar, hıçkırmalar, daraldıkları zaman "yetiş ya şeyhim" demeler, hep yüce dinimizi iyi öğrenmeyişimizdendir.

Âyet: 90

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖ ۚ
وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُونِى وَاَطِيعُوٓا اَمْرِى ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Andolsun Hârûn önceden onlara: "Ey kavmim! Siz bununla ancak fitneye kapıldınız. Sizin Rabbiniz de şüphesiz Rahmandır. Artık bana tabi olun ve emrime itaat edin" demişti."

Âyet: 91

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوسٰى ﴿٩١﴾

Meâli:

""Mûsâ bize dönünceye kadar ona tapanlar olmaktan kat'iyyen ayrılmayız" dediler."

Âyet: 92, 93

قَالَ يَا هٰرُونُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ ضَلُّوٓا ۙ ﴿٩٢﴾
اَلَّا تَتَّبِعَنِ ۖ اَفَعَصَيْتَ اَمْرِى ﴿٩٣﴾

Meâli:

""Ey Hârûn! Onların saptıklarını gördüğün zaman bana uymanı sana men eden nedir? Emrime isyan mı ettin?" dedi."

Âyet: 94

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي ۖ إِنِّي خَشِيتُ أَنْ
تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Ey anamın oğlu! Sakalımı ve başımı tutma. Şüphesiz ben; "İsrail oğulları arasını böldün ve sözüme bakmadın" diyeceğinden korktum" dedi."

Âyet: 95

قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾

Meâli:

""Ey Samiri: Senin maksadın da ne ya?" dedi."

Âyet: 96

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ
الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَٰلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾

Meâli:

""Onların kendisini göremediklerini gördüm de Rasulün izinden bir avuç avuçladım ve ona attım. Böylece de nefsim bana beğendirdi" dedi."

Âyet: 97

قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَوٰةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ ۖ
وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ ۖ وَانْظُرْ إِلَىٰ إِلَٰهِكَ الَّذِي ظَلْتَ
عَلَيْهِ عَاكِفًا ۖ لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾

Meâli:

""Artık defol. Çünkü hayatta senin için: "(Bana) dokunma yoktur" demen vardır. Yine senin için muhakkak kendisinden kat'iyyen kurtulamayacağın bir vakit vardır. Üzerine kapanıp tapmaya devam ettiğin ilahına da bak. Andolsun onu kesinlikle yakacağız, sonra yemin olsun onu elbette param parça denize fırlatacağız" dedi."

Âyet: 98

إِنَّمَآ إِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذِى لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ وَسِعَ كُلَّ
شَىْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Sizin ilahınız ancak kendisinden başka ilah olmayan Allâh'tır. İlim bakımından herşeyi kuşatmıştır."

İZAHLARI:

İsrail oğulları, Samiri'nin yaptığı buzağı şeklindeki puta tapmaya başlayınca, onları uyarmak üzere:

1- "Andolsun Hârûn önceden onlara; "Ey kavmim! Siz bununla ancak fitneye kapıldınız. Sizin Rabbiniz de şüphesiz Rahmandır. Artık bana tabi olun ve emrime itaat edin" demişti" Bu Samiri, yaptığı putla sizi, Allâh'tan uzaklaştırmak istiyor. Bu açık bir fitnedir. Sizi bu mu yarattı? Bu yokken de var olan rabbiniz sizin bir tek Allâh'ınızdır. Buna kapılmayın. Gelin bana tabi olun. Emrime itaat edin dediyse de ona karşı geldiler ve ölümle tehdit ettiler ve:

2- ""Mûsâ bize dönünceye kadar ona tapanlar olmaktan kat'iyyen ayrılmayız" dediler." Bunların bu sözleri, bir bahanedir. Samiri'ye iyice aldanmışlardır. Samiri onları psikolojik yönden iyice büyülemişti. Nihâyet Mûsâ Aleyhisselam geldi. Onlara diyeceğini dedikten sonra:

3- ""Ey Hârun! Onların saptıklarını gördüğün zaman bana uymanı sana men eden nedir? Emrime isyan mı ettin?" dedi." Onların saptıklarını görünce neden yanıma gelip haber vermedin? Bana isyan mı ettin? diyerek öfkesinden sakalına ve saçına sarıldı. Bunun üzerine:

4- "Ey Anamın oğlu! Sakalımı ve başımı tutma. Şüphesiz ben: "İsrail oğulları arasını böldün ve sözüme bakmadın" diyeceğinden

korktum dedi" Bunların sapıklıklarını sana haber vermek için yanına gelseydim sapmayanlar da benimle geleceklerdi. Böylece onları bölmüş olacaktım. Sen de, bana darılacaktın. İşte bu korku ile sana haber veremedim diyerek Mûsâ'yı teskine çalıştı. Mûsâ Aleyhisselam, sözü Samiri'ye çevirdi ve:

5- ""Ey Samiri! Senin maksadın da ne ya?" dedi." Senin bu fitneyi ortaya atmandaki sebep ne? Bu kadar mucizeleri gördüğün halde neden Allâh'ı bırakıp da buzağıya tapıyorsunuz? Elinizle yaptığınız bu madenden buzağı şeklini verdiğiniz put neye yarar ki? Neden böyle yaptın? Bunu işiten sahtekâr Samiri:

6- ""Onların kendisini görmediklerini gördüm de Rasulün izinden bir avuç avuçladım ve onu attım. Böylece de nefsim bana beğendirdi" dedi." Bu âyetteki "Rasul" kelimesini "Cebrâil" diye yorumlamışlar ise de, Samiri gibi bir fitneci kâfirin buna muttali olması, müstahildir. Burada Mûsâ'yı kastederek; "sana baktım da heveslendim. Başkalarının aklına gelmeyen benim aklıma geldi. Böylece nefsime uydum." diye özür beyan etmeye kalktı. Bilindiği gibi birçok konularda "İsrailiyyat" denilen efsaneler aramıza girmiş, itikadi yönden bizi şaşırtmaktadır. Samirinin Cebrâil ile ilgisini söylemek demek, ona bir değer vermek oluyor. Halbuki o, açıkça halkı şirke zorlamaya kalkmış bir müşriktir. Dikkatli olalım. En iyi bilen Allâh'tır. Mûsâ Aleyhisselamın onu kovması da onun bir mel'un olmasına delalet eder.

7- "Artık defol. Çünkü hayatta senin için: "(bana) dokunma yoktur" demen vardır..." Bu halkın arasından defol git. Artık bunların arasında yerin yok. Onlar sana yanaşmasın. Sen de onların arasına girme. Böylece onu ailesiyle birlikte kovmuştur. Hayatı boyunca yalnızlığa terk edilmiştir. Âhiretteki azabı ise, ebedî kalmak üzere gireceği cehennemdir. Bunu beyan etmek üzere de:

"...Yine senin için muhakkak kendisinden kat'iyyen kurtulamayacağın bir vakit vardır..." buyrulmuştur. Senin kat'iyyen kurtulamayacağın, zamanı belirlenmiş içinde ebedî kalacağın cehenneme atılman kesinlikle taktir edilmiştir. Artık:

"...Üzerine kapanıp tapmaya devam ettiğin ilahına da bak..." Elinle yaptığın ve halka kötü bir örnek olmak üzere taptığın buzağıya iyi bak. "**Andolsun onu kesinlikle yakacağız. Sonra yemin olsun onu elbette param parça denize fırlatacağız" dedi."** "Ey kâfir! Yaptığın ve taptığın şu ilahına bak. Vallâhi kesinlikle onu yontacağız, en ufak zerrelere böleceğiz, sonra da andolsun onu denize atacağız" dedi ve dediğini de yaptı. Bunu imha ettikten sonra:

8- "Sizin ilahınız ancak kendisinden başka ilah olmayan Allâh'tır. İlim bakımından herşeyi kuşatmıştır" haberini verdi. Sizi ve bütün mahlukatı yaratan, yaşatan, bol bol nimetler veren, eşi ve benzeri olmayan Allâh'a kulluk yapacaksınız, O'nun emir ve nehiylerini tatbik edeceksiniz. Bunun dışında başka bir ilah aramanız, sizi kesinlikle hüsrana götürecektir.

(Bakara 47-74. Nisâ 157, 158. Mâide 20-26. Araf 103, 155. Yunus 75-95. Hûd 96, 97. İbrâhîm 5-18. İsrâ 2-8, 101-104. Kehf 60-82. Meryem 51-53. Enbiyâ 48-50. Mü'minûn 45-49. Furkân 35, 36. Şuarâ 10-68. Neml 7-14. Kasas 3-48. Saffat 114-122. Ğafir 23-26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 99

كَذٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَآءِ مَا قَدْ سَبَقَ ۚ وَقَدْ اٰتَيْنٰكَ مِنْ لَّدُنَّا ذِكْرًا ۚ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Böylece geçmiş olanların haberlerinden sana anlatıyoruz. Hakîkaten sana tarafımızdan bir de zikir verdik."

Âyet: 100

مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهٗ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًا ۙ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Ondan kim yüz çevirirse, artık o, kesinlikle kıyâmet günü bir günah yüklenecektir."

Âyet: 101

خٰلِدِيْنَ فِيْهِ ۭ وَسَاۗءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًا ۙ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Orada ebedî kalıcılar olarak. Kıyâmet gününde onlar için yük bakımından ne de kötü olmuştur."

Âyet: 102

يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Sûra üfürüleceği gün. O gün mücrimleri de gök gözlü olarak toplayacağız."

Âyet: 103

يَتَخَافَتُونَ بَيْنَهُمْ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

Meâli:

""On (geceden) başka eğleşmediniz" diye aralarında gizlice konuşacaklar."

Âyet: 104

نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Onların yol bakımından en seçkininin: "bir günden başka eğleşmediniz" diyeceği zaman, söyleyeceklerini en iyi bilen biziz."

ÎZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselamın kıssasını uzunca anlattıktan sonra:

1- "Böylece geçmiş olanların haberlerinden sana anlatıyoruz..." buyurarak gelecek devirlerdeki insanların ibret almasına, onların içine düştüğü hatalara düşmemelerine işaret buyrulmuştur. Ayrıca:

"...Hakîkaten sana tarafımızdan bir de zikir verdik." Habibim bu kıssalardan başka herşeyi hatırlatacak, en geniş bilgiler verecek Kur'ânı verdik.

2- "Ondan kim yüz çevirirse, artık o, kesinlikle kıyâmet günü bir günah yüklenecektir" O Kur'ânı Kerîmden yüz çevirir de küfre, şirke saparsa, şüphesiz o, kıyâmet gününe en ağır günahları yüklenerek gidecektir.

3- "Orada ebedî kalıcılar olarak..." O günahlarıyla ebedî kalanlar olarak cehenneme girecekler.

"...Kıyâmet günü de onlar için yük bakımından ne de kötü olmuştur" Onların yüklendikleri günahlar, onların yanmaları ve çekecekleri azap bakımından ne de kötü olmuştur.

4- "Sûra üfürüleceği gün. O gün mücrimleri de gök gözlü olarak toplayacağız" Sûra üfürülüp insanların mahşere toplanacağı gün îmansız mücrimler, müşrikler, şaşırdıklarından gözleri göm gök kesilecek.

5- "On (geceden) başka eğleşmediniz" diye aralarında gizlice konuşacaklar" Yani birbirlerine "dünyada çok az kaldık. Olsa olsa on gece veya on gün kaldık" diyecekler. Dünyada ne kadar çok yaşarlarsa yaşasınlar, âhirete göre pek az olduğunu anlayacaklar ve bunu aralarında fiskoslarla söyleşecekler.

6- "Onların yol bakımından en seçkininin: "Bir günden başka eğleşmediniz" diyeceği zaman, söyleyeceklerini en iyi bilen biziz" Öyle bir gün gelecek ki onların en akıllısının bile "Bir günden başka kalmadık, çok az bir zaman kaldık" diyeceğini de kesinlikle biliyoruz. Bu dünyanızı ona göre değerlendirin. Allâh yolundan ayrılmayın. Kur'âna gereği gibi sarılın.

(En'âm 4, 31, 73. Araf 101, 176. Yunus 45. Hûd 120. İsra 52. Yusuf 3, 111. Nahl 25. Kehf 13, 57. Mü'minûn 101. Secde 22. Yasin 51. Ahkâf 35. Talak 10. Kâf 20. Nebe 18. Naziât 46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 105

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنسِفُهَا رَبِّى نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Sana dağları da sorarlar. "Artık Rabbim onları ezdikçe ezecek" de."

Âyet: 106

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Ve onları dümdüz bir yer olarak bırakacak."

Âyet: 107

لَا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Orada bir enginlik göremeyeceksin, yükseklik de yok."

Âyet: 108

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ ۖ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَٰنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"O gün davetçiye uyacaklar. Ona yan çizmek yok. Rahmana karşı da sesler kısılmıştır. Fısıltıdan başka da duyamazsın."

İZAHLARI:

Habibim! Müşrikler alay ederek:

1- "Sana dağları da sorarlar..." "Kıyâmet gününde bu dağlar ne olacak?" diye sorarlar.

"..."Artık Rabbim onları ezdikçe ezecek" de." Allâh kıyâmet gününde bütün dağları toz haline getirecek ve:

2- "Ve onları dümdüz bir yer olarak bırakacak." Her yer dümdüz kalacak.

3- "Orada bir enginlik göremeyeceksin. Yükseklikte yok" Yeryüzünün hiçbir yerinde ne çukurluk, ne de yükseklik diye bir şey yok. Her taraf dümdüz.

4- "O gün davetçiye uyacaklar..." ikinci sûrun üfürülmesinden sonra İsrafil veya Cebrâil'in mahşere davetine ister istemez uyacaklar ve mahşer yerine toplanacaklar. Hiçbiri kaçamayacak.

"...Ona yan çizmek yok..." Orada yanalayıp kaçmak diye bir şey yok.

"...Rahmana karşı da sesler kısılmıştır. Fısıltıdan başka da duyamazsın." Rahman olan Allâh'a karşı, O'nun izni olmadıkça hiçbir kimse, sesini çıkarıp konuşamaz. Orada ister istemez bir teslimiyet var. Cüz'i irâde insanın elinden alınmış.

(Neml 188. Tûr 10. Vakıa 5. Murselât 10. Meâric 9. Nebe 20, 37. Kâria 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 109

يَوْمَئِذٍ لاَ تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلاً ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"O gün Rahmanın kendisine izin verdiği ve söz bakımından kendisine razı olduğu kimselerden başka şefaat, faide vermez."

Âyet: 110

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Onların önlerinde olan şeyleri ve arkalarında olan şeyleri bilir. İlim bakımından da onu kuşatamazlar."

Âyet: 111

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾

Meâli:

"Yüzler de diri (ve) kayyum olana boyun eğmiştir. Zulüm taşıyan kimseler de hüsrana uğramıştır."

Âyet: 112

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلاَ يَخَافُ ظُلْمًا وَلاَ هَضْمًا ﴿١١٢﴾

Meâli:

"Kim de, kendisi bir mü'min olarak yararlı işlerden yaparsa, artık o, artırılmasından ve eksiltilmesinden korkmaz."

İZAHLARI:

1- Kıyâmet günü Rahman olan Allâh'ın izin vereceği kimselere şefaat fayda verecektir. Şefaat edecek olana ve şefaat edilecek olana her ikisine de izin verilmesi ve şefaat edilecek kimsenin Allâh katında makbul bir sözü olması da şarttır. Kelime-i Tevhid gibi Allâh'ın razı olacağı, îmanına delalet eden bir de sözü olması gerekir.

2- "Onların önlerinde olan şeyleri ve arkalarında olan şeyleri bilir..." Allâhu Teâlâ, kullarının önceden yaptıkları ve sona bıraktıkları ne varsa hepsini bildiği gibi, her yerde, her zaman ve herşeyi bütün zerrelerine varıncaya kadar bilir. Ama insanlar, Allâh'ı zatı itibariyle etraflıca bilemezler. Diğer şeyleri de bilgileriyle kuşatamazlar. İnsanların bilgileri çok sınırlıdır.

3- "Yüzler de diri (ve) kayyum olana boyun eğmiştir..." Burada Allâh'ın iki sıfatı zikredilerek, aynı zamanda insanların tanışmaları bakımından yüz yüze gelmeleri de dikkate alınarak, içlerinden geçen duyguların yüzlerine vurması dolayısıyla bu yüzlerin iç duyguları temsil edip -başlangıcı ve sonu olmayan bir dirilik sıfatı ile kulları ve bütün mahlukatı üzerinde hakimiyetini ve tedbirini ifade eden "kayyum" sıfatı karşısında- Allâh'a olan boyun eğmeleri ve teslimiyetleri hatırlatılmıştır. Kesinlikle bütün insanlar ve cinler Allâh'ın huzuruna çıkarak bütün bedenlerinin teslimiyetini yüzleriyle belli edeceklerdir. İmanlı ve güzel amelli olanların yüzleri gülerken:

"...Zulüm taşıyan kimseler de hüsrana uğramıştır" Küfürleri şirkleri ve çirkin amellerinin icabı olan zulümleri yüklenerek mahşere gelenler ise, hüsrana uğradıklarını yüzlerinin ekşimesi, kararması, suratlarının asılması ile tanıtmış olacaklar.

4- "Kim de, kendisi bir mü'min olarak yararlı işlerden yaparsa, artık o, artırılmasından ve eksiltilmesinden korkmaz" Mü'minlerin hatalarının artırılması, sevaplarının eksiltilmesi diye bir endişesi olmaz. Orada asla haksızlık diye bir şey yok. Mü'minler bunu iyi bildikleri için hiçbir tereddüte, endişeye, korkuya kapılmazlar. Onlar, müsterihtirler.

(Bakara 48, 255. Nisa 85, 124. Âl-i Imran 2. Araf 53. Yunus 3. Meryem 87. Furkân 58. Sebe 23. Enbiyâ 28, 94. Ğafir 65. Necm 26. Müddessir 48. Zilzal 7, 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 113

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ اَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾

Meâli:

"Böylece de onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve korkarlar veya kendileri için yeni bir öğüt meydana getirir umudu ile onda tehditten çokça bahsettik."

Âyet: 114

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۚ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يُقْضٰٓى اِلَيْكَ وَحْيُهُ ۖ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِى عِلْمًا ﴿١١٤﴾

Meâli:

"Hem de sahib ve hak olan Allâh yüceldi. Vahyi sana tamamlanmadan önce Kur'ân da acele etme ve: "Ey Rabbim! Beni ilim bakımından da artır" de."

İZAHLARI:

1- Böylece insanların muhtaç olduğu herşeyi anlatan Kur'ânı Kerîmi biz Arapça olarak indirdik ve bu Kur'ânı Kerîmde insanların kıyâmet gününde karşılaşacakları zorlukları, cezaları, cehennem ateşini bol bol anlattık ki, o gün gelmezden önce burada korksunlar, öğütler alsınlar, Allâh'ın razı olacağı şekilde yaşasınlar da âhiretin azabından kurtulsunlar.

2- "Hem de sahib (ve) hak olan Allâh yücedir..." O Kur'ânı indiren Allâh, herşeyin sahibidir. Herşeyin mülkiyeti yalnız O'nundur. O haktır. O'nun cenneti de hak, cehennemi de hak, müjdeleri de hak, tehditleri de hak. O her bakımdan yücedir. O'ndan üstün bir varlık da olamaz. Kur'ânı indiren işte o Allâh'tır. Habibim:

"Vahyi sana tamamlanmadan önce Kur'ân da acele etme ve: "Ey Rabbim! Beni ilim bakımından da artır" de." Rasulüm! Sana vahiy gelirken sonuna kadar sabret, dinle. Âyetin nüzulü bitince okursun. Bir yandan da dua edersin. "Ey Rabbim! Benim ilmimi de artır" dersin. Hakîkaten Rasulullâh S.A.V. hep böyle dua ederdi. Hayatının sonuna kadar da Allâh O'nun ilmini artırdı. O da bildiklerini bize tebliğ etti.

(En'âm 105, 106. Yusuf 2. İsrâ 41, 106. Mü'minûn 116. Furkân 50. Şûra 7. Kıyame 14-18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 115

وَلَقَدْ عَهِدْنَآ اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِىَ وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Andolsun önceden Ademe de tavsiye etmiştik de unutuvermişti. Onun bir azmini de bulmadık."

Âyet: 116

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّآ
اِبْلِيسَ ۖ اَبٰى ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Hani meleklere: "Adem'e secde edin" demiştik de secde etmişlerdi. Ancak iblis dayatmıştı."

Âyet: 117

فَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا
مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾

Meâli:

"Ey Adem! Şüphesiz işte bu, senin ve eşinin düşmanıdır. Artık sizi kat'iyyen cennetten çıkaramasın. Bu sebeple yorulursun."

Âyet: 118

اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرٰى ۙ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin acıkmaman ve açılmaman oradadır."

Âyet: 119

وَاَنَّكَ لاَ تَظْمَؤُا فِيهَا وَلاَ تَضْحٰى ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Ve muhakkak sen orada susamayacaksın, güneşten de yanmayacaksın."

Âyet: 120

فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَآ اٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لاَ يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Şeytan ona vesvese verdi de: "Ey Adem! sana, ebedîlik ağacına ve bitmeyecek bir mülke delalet edeyim mi?" dedi."

Âyet: 121

فَاَكَلاَ مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصٰى اٰدَمُ رَبَّهُ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾

Meâli:

"Ve ondan yediler de kötülükleri açılıverdi. Hemen üzerlerini cennet yapraklarından örtmeye başladılar. Adem Rabbine isyan etti ve şaşırdı."

Âyet: 122

ثُمَّ اجْتَبٰيهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Sonra Rabbi onu seçti ve tevbesini kabul etti. Hidâyete de erdirdi."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal atamız Adem ile Havva validemizi bize hatırlatıyor. Onların içine düştüğü hatalara bizim de düşmememiz için bizi uyarıyor. Onun cinsinden olan bizlerin de onun gibi şeytana aldanabileceği-

miz hakkında bilgiler veriyor. Her kıssada birçok ibret olduğu gibi Adem ile Havva'nın hayatını esas alıp onların düştüğü hatalara düşmemeye çalışmamız gerekir. Her hususta Allâh'ın emir ve nehiylerini dikkate alarak, emirlerini yerine getirmeye, nehiylerinden de uzak kalmaya dikkat etmemiz gerekir. Bunu yaparsak, Adem'in çıkarıldığı cennete döneriz. Yapmazsak, cehennemi boylarız. Allâh korusun.

1, 2- "Andolsun önceden Adem'e de tavsiye etmiştik de unutuvermişti. Onun bir azmini de bulmadık." Ey kullarım! Sizin atanız olan Adem'e: "Şu ağaçtan yemeyin, bunun dışındakilerden istediğiniz kadar yeyin, için, yaşayın" dedik de bu sözümüzü unutuverdi. O azminde de durmadı. Sabırsızlaşıp şeytana uydu. Siz böyle olmayın. Benim emirlerimde azimli, sabırlı olun. Ona secde etmeleri için emir verdiğimizde melekler secde ettiği halde şeytan dayattı. Bunun üzerine biz:

3- "Ey Adem! Şüphesiz işte bu senin ve eşinin düşmanıdır..." bu sizi kandırır. Cennetten çıkarmaya çalışır. Sakın:

"...Sizi kat'iyyen cennetten çıkaramasın. Bu sebeple yorulursun" Cennetten çıkacak olursanız, geçiminizi temin etmek için pek çok yorulursunuz. Sıkıntılı bir yaşama tarzına girersiniz.

4- "Şüphesiz senin acıkmaman ve açılmaman oradadır" İnsanın karnının acıkmaması ile içini, bedeninin açılmaması ile de dışını korumaya işaret buyuran Rabbimiz, bu iki noktaya dikkatimizi çekiyor. Açlıktan gelecek tehlikeler kadar da çıplaklıktan, mahrem yerlerimizi açmaktan gelecek tehlikeler vardır. Açlık bedeni ifsat eder, çıplaklık da ahlakı ifsat eder. Her ikisi de birbirini tamamlayan veya ifsat eden hususlardır. Diğer önemli iki kısma da şöyle işaret buyuruyor:

5- "Ve muhakkak sen orada susamayacaksın, güneşte de yanmayacaksın" Susuzluğun içi yaktığını, güneşin de dışı yaktığını biliyoruz. Her ikisi de birlikte insanı tümüyle yaktığını hatırlatıyor. Cennette ne açlık ve çıplaklık sıkıntısı, ne de susuzluk ve sıcaklık bunalımı var. Ama dünyada bunların hepsi de var. Fakat Allâh, bunların teminini haram yoldan sağlamayı yasaklamıştır. Bu yasağa uymamak ise, şeytana uymak demektir.

6- "Şeytan ona vesvese verdi de: "Ey Adem! Sana, ebedîlik ağacına ve bitmeyecek bir mülke delalet edeyim mi?" dedi." Şeytan, atamız Adem'i cennetten çıkarmak için ebedîlik ve mülk sahibi olmakla aldatmış. Bizi de pek çok konularda aldattığını unutmamamız gerekir. Şeytana uyarsak atamızın çıkarıldığı cennete dönmemiz imkansızlaşır. Onun insana düşmanlığının temelinde işte bu cenneti kıskanmak vardır.

7- "Ve ondan yediler de kötülükleri açılıverdi. Hemen üzerlerini cennet yapraklarından örtmeye başladılar. Adem Rabbine isyan etti ve şaşırdı" Bu kıskanç şeytana aldanarak o ağaçtan yediler. Ama bir de ne görsünler ayıpları meydana çıkıvermiş. Şaşırdılar. Oradaki ağaç yapraklarıyla kapatmaya başladılar. Bu hal, Adem'in Allâh'a isyan etmiş olduğunu gösterir ve şaşırır. Biz de şeytana uyarsak, Allâh'a isyan etmiş ve şaşırmış oluruz. Büyük şaşkınlık ise, mahşerdedir.

"Sonra Rabbi onu seçti ve tevbesini kabul etti. Hidâyete de erdirdi" atamız Adem'in içine düştüğü hatadan tevbe etmesi üzerine onun tevbesini kabul etti. Bizim de tevbemizi kabul edeceği ümidiyle tevbe etmemiz, bir daha şeytana uymamamıza dikkat etmemiz gerekir. Böylece ona hidâyet veren Allâh bize de hidâyet verir. Şeytanın şerrinden kurtuluruz.

(Bakara 31-38, 168, 179, 208. Araf 11-27. İsrâ 61-65. Kehf 50. En'âm 142. Yusuf 5. Fâtır 5, 6. Hıcr 28-43. Sâd 71-85. Yasin 60-62. Nâs 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 123

قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ
مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Oradan hepiniz birbirinize düşman olarak inin. Eğer benden size hakîkaten bir hidâyet gelirse, artık hidâyetime uyan kimse sapmaz da cezaya da uğramaz."

Âyet: 124

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ ﴿١٢٤﴾

Meâli:

"Kim de zikrimden yüz çevirirse, artık kesinlikle ona daracık bir geçim vardır. Ve onu kıyâmet günü kör olarak haşrederiz."

Âyet: 125

قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِىٓ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Beni niçin kör haşrettin? Halbuki gören idim" dedi."

Âyet: 126

قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا ۚ وَكَذٰلِكَ
الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾

Meâli:

""Öyledir. Sana âyetlerimiz geldi de onları unuttun. Böylece bugün de sen unutulursun" buyurdu."

Âyet: 127

وَكَذٰلِكَ نَجْزِى مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ ۖ
وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾

Meâli:

"Yine öylece israf eden ve Rabbinin âyetlerine îman etmeyen kimseyi cezalandırırız. Âhiret azabı da elbette daha çetin ve daha kalıcıdır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, şeytana ve ona uyan Adem ile Havva'ya hitap ederek:

1- "Oradan hepiniz birbirinize düşman olarak inin..." buyurdu. Siz ikiniz düşmanınız olan şeytana uydunuz. O da böylece size olan düşmanlığını icra etmiş oldu. Bu şeytan, ileride sizi de birbirinize düşman yapacaktır. Buna uyarsanız, yeryüzünde birbirinizle karşılıklı düşmanlar olarak huzursuz olacaksınız. Şeytan da siz de hepiniz buradan inin.

"...Eğer benden size hakîkaten bir hidâyet gelirse, artık hidâyetime uyan kimse, sapmaz da cezaya da uğramaz" Ey Adem ve Hav-

va! Ben size lütfumdan Peygamber ve kitap gönderirsem ki göndermek benim şanımdandır. Ona iyi sarılın. Ona uyan kimseler şeytanın şerrinden emin olur. Hem dünyada sapmaz, hem de âhirette bedbaht olup cezaya çarpılmaz.

2- "Kim de zikrimden yüz çevirirse, artık kesinlikle ona daracık bir geçim vardır ve onu kıyâmet günü kör olarak haşrederiz" kim bizim zikrimiz olan kitaptan, Kur'ânı Kerîmden yüz çevirirse, ona kesinlikle çok kısa bir ömür içinde geçici ve sıkıntılı, zorlu, telaşlı bir geçim veririz. Bu dünya nimetlerinin ne kadar az, ne kadar kısıtlı, ne kadar dar olduğunu âhirette anlayacaktır. Orada ise onu kör olarak mahşere getireceğiz. Dünyada iken verdiğimiz gözlerle âyetlerimize bakmayan orada yine bakmayarak, görmeyerek huzurumuza gelecek ve:

3- ""Ey Rabbim! Beni niçin kör haşrettin? Halbuki gören idim" dedi." "Ben dünyada iken görüyordum. Kör değildim. Beni burada neden kör olarak huzuruna getirdin?" diye itiraz edecek ama iş işten geçmiştir. Onlar dünyadaki yaşantı yapılarıyla âhirete göçtüler. Orada da öylece mahşer yerine gelecekler. Allâh da:

4- ""Öyledir. Sana âyetlerimiz geldi de onları unuttun. Böylece bugün de sen unutulursun" buyurdu." Siz dünyada iken yararınıza olan âyetlerimizi hiçe sayarak onlardan yararlanmayı unuttunuz. Şimdi de burada unutuldunuz. Himaye görmeniz imkansızdır.

5- "Yine öylece israf eden ve Rabbinin âyetlerine îman etmeyen kimseyi cezalandırırız. Âhiret azabı da elbette daha çetin ve daha kalıcıdır" Ömrünü şeytanın peşinde boşa harcayan, verdiğimiz nimetleri zevkleri uğruna israf eden ve Allâh'ın âyetlerine inanmayan kimseleri böylece içinden çıkamayacakları cehennemle cezalandırırız. Bu cezalar, en çetin ve en devamlı olanlarıdır. Dünyadaki cezaları, geçicidir. Ama âhiret cezalarının da sebebini ve temelini teşkil eder.

(Bakara 36, 38. Araf 51. Yunus 12, 83. Tevbe 67. İsrâ 72, 97. Kehf 57. Secde 14, 22. Ğafir 28, 34. Câsiye 34. Haşr 19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 128

أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي
مَسَاكِنِهِمْ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَىٰ ﴿١٢٨﴾

Meâli:

"Kendilerinden önceki asırlardan nicesini helâk ettik. Onların yurtlarında gezindikleri halde, onlar kendilerini irşad etmediler mi? Şüphesiz bunda seçkin akıl sahipleri için elbette âyetler vardır."

Âyet: 129

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى ﴿١٢٩﴾

Meâli:

"Eğer Rabbinden geçmiş bir söz ve belli edilmiş bir ecel olmasaydı, elbette yakalayıverir idi."

Âyet: 130

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ۚ وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾

Meâli:

"(Rasulüm) Artık söyleyecekleri şeye katlan ve güneşin doğmasından önce ve batmasından önce Rabbinin hamdi ile tesbih et. Gecenin vakitlerinden, gündüzün de etrafında da tesbih et ki razı olasın."

Âyet: 131

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾

Meâli:

"Onları kendisinde fitnelendirmemiz için kendilerinden dünya hayatının zineti çiftler olarak yararlandırdığımız şeylere gözlerini dikme. Rabbinin rızkı da daha hayırlı ve daha süreklidir."

Âyet: 132

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْأَلُكَ

رِزْقًا ۖ نَحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾

Meâli:

"Ehline de namazı emret ve onun üzerine devam et. Senden bir rızık istemiyoruz. Seni biz rızıklandırıyoruz. Akıbet takvanındır."

İZAHLARI:

1- Habibim! Hususiyle Mekke halkına, umumi ile de dünya insanlarına hatırlat. Onlardan önceki devirlerde nice milletleri helâk ettik. Onların yaşadıkları yıkılmış ören olmuş yerlerinde geziyorlar, onların kalıntılarını görüyorlar. Böyle olduğu halde bunlardan ibret almıyorlar, onların bu kalıntı yıkıkları, bunları irşad etmiyor.

Bu eski eserler akıl, ilim, îman ve düşünce sahipleri için elbette birer ibret kaynağıdır. Bu yerlerin sahiplerinin yok olmasına bu yerlerin sahipsiz kalmasına sebep nedir? İşte bunlar, araştırmaya değer birer ibret kaynaklarıdır. Devrimizde hakîkaten araştırmalar yapılıyor. Fakat ibret noktasına bir türlü yanaşılmıyor. Onların batmalarına sebep olan ahlaksızlık alabildiğine artıyor.

2- "Eğer Rabbinden geçmiş bir söz ve belli edilmiş bir ecel olmasaydı, elbette yakalayıverir idi" Gerek o günün Mekke halkı, gerek bugünün İslam dışı yaşayanları ve gerekse kıyâmete kadar gelecek îmansızlar. Bunların herbiri için taktir edilmiş bir son bulmalar müddeti vardır. Allâh bu müddetin gelmesini bekler ve onlara mühlet verir. Günleri gelince de işlerini bitiriverir. Nitekim âyetin indiği sıralardaki Mekke müşrikleri ve bugüne kadar onlar gibi olanların haline bakarsak, bunu daha kolay anlarız.

3- "(Rasulüm) Artık söyleyecekleri şeye katılan ve güneşin doğmasından önce ve batmasından önce Rabbinin hamdi ile tesbih et..." Habibim! O kâfirlerin söyleyecekleri sen delisin, sihirbazsın, şairsin gibi sözlerine aldırış etme. Sen güneş batmazdan önce ikindi namazını kıl. Doğmazdan önce de sabah namazını kıl.

"...Gecenin vakitlerinden gündüzün etrafından da tesbih et ki razı olasın" Akşam, yatsı vakitlerinden gündüzün öğle vakti ikindi vakti gibi beş vakit namaza işaret buyrulmuştur. Rasulullâh S.A.V.in beyanları da bu istikamettedir. Ayrıca günün her anında tesbih, tahmid, tekbir, tehlil, tazim gibi her türlü zikirleri yapmak da Allâh'ın rızasına birer vesiledir. Bunları yaparsan, yani beş vakit namazı kılar ve zikir yaparsan Allâh senden, sen de Allâh'tan razı olursunuz.

4- Habibim! Biz onları imtihan etmemiz veya fitneye düşürmemiz için sırf dünya hayatını süslü ve zineti olan çeşitli sınıflardan mallar evlatlar veririz. Bunların hepsi de geçicidir. Bunlara aldanıp da gözlerini dikme. Kâfirlerin ellerindeki mallar, kısa sürede geçer. Çünkü onlar bu malları Allâh yolunda değil, şeytan yolunda harcarlar.

"...Rabbinin rızkı da daha hayırlı ve daha süreklidir" Allâh'ın verdiği rızkı O'nun yolunda harcamak, en hayırlı olan ve en devamlı olandır. Bilhassa âhiretteki vereceği rızıklar, sonu gelmeyen rızıklardır. Bundan daha hayırlısı olur mu? Habibim:

5- "Ehline de namazı emret ve onun üzerine devam et..." Sen evindekilere, yakınlarına ve bütün ümmetine namazı emret. Kendinde bizzat namaz üzerinde dikkatle devam et.

"...Senden bir rızık istemiyoruz..." Senden istediğimiz namazdır. Rızık derdine düşerek namazı unutma.

"...Seni biz rızıklandırıyoruz..." Seni yaratırken rızka muhtaç olarak yarattık. Kazanacağınız rızıkları da biz yaratıyoruz. Bu rızıkları vermemizin sebebi, ibadet yapmanızdır. Biz sizi ancak bana ibadet etmeniz için yarattık. Bana yapacağınız kulluğu hedef alarak çalışın, kazanın ve mal sahibi olun. Bunun dışında kalan bütün kazançlarınız boşunadır.

"...Akıbet takvanındır" Müttegî olur, bütün işlerinizde Allâh rızasını gözetir, O'nun bütün emirlerini tutar, nehiylerinden kaçarsanız sonsuz selâmet ve saadet olur. Netice, işte budur.

(Bakara 45, 238. Nisâ 103. En'âm 6. Yunus 119. Hûd 110, 114. Hıcr 88. İsrâ 17, 78. Meryem 74, 98. Kasas 58. Fussılet 45. Şûra 14. Sâd 17. Kâf 39, 40. Müzzemmil 10. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 133

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِينَا بِآيَةٍ مِنْ رَبِّهِ ۖ أَوَلَمْ تَأْتِهِمْ بَيِّنَةُ
مَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَىٰ ﴿١٣٣﴾

Meâli:

"Bize Rabbinden bir âyet getirmeli değil miydi? Onlara önceki sahifelerde olanların açık delilleri de gelmedi mi?"

Âyet: 134

وَلَوْ اَنَّآ اَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِنْ قَبْلِه لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَآ اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولاً فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَذِلَّ وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onları ondan önceden helâk etseydik, elbette: "Ey Rabbimiz! Bize bir Peygamber gönderseydin de zilletimizden ve rezilliğimizden önce senin âyetlerine uysaydık" derlerdi."

Âyet: 135

قُلْ كُلٌّ مُتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوا ۚ فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ اَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾

Meâli:

""Herkes gözetleyicidir. Siz de gözetleyin. Hemen yakında düz yolun sahipleri kimler imiş ve hidâyete kimler ermiş bileceksiniz" de."

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri, adetleri ve inatları olan zorluk çıkarma yollarına baş vuruyorlar ve:

1- "Bize Rabbinden bir âyet getirmeli değil miydi?..." diye kendilerine göre mucizeler istemeye kalkıştılar. Habibim! Onlara:

"...önceki sahifelerde olanların açık delilleri de gelmedi mi?" dersin. Yani daha önceki kitaplar ve sahifelerde bulunan açık deliller Kur'ânda beyan edilmedi mi? Onlara herşey açıkça duyurulmadı mı ki, böyle yapıyorlar.

2- "Şüphesiz biz onları ondan önceden helâk etseydik, elbette: "Ey Rabbimiz! Bize bir Peygamber gönderseydin de zilletimizden ve rezilliğimizden önce senin âyetlerine uysaydık" derlerdi." Biz onlara kulumuz ve Rasulumüz olan Muhammed'i göndermezden, Kur'ânı indirmezden önce hak ettikleri cezalar karşılığında helâk etseydik, şöyle itiraz ederler ve kendilerini haklı zannederlerdi: "Ey Rabbimiz! Sen bize bir peygamber göndersen, âyetler indirsen de biz o peygambere ve âyetlerine uysaydık ya" derlerdi. O gün gelmezden önce işte peygamber gönderdik,

kitap indirdik uysalar ya. Onlar, hak ettikleri felakete elbette uğrayacaklar. Bu felaketi:

3- " Herkes gözetleyicidir. Siz de gözetleyin. Hemen yakında düz yolun sahipleri kimler imiş ve hidâyete kimler ermiş bileceksiniz" de." Ölüm hepimize gelecek, kıyâmeti hepimiz bekliyoruz. İster istemez siz de bu bekleneni göreceksiniz. İşte o zaman çok iyi anlayacaksınız.

(En'âm 25, 37. Araf 146. Yunus 20. Ra'd 7. 27. Tevbe 24, 52. Tûr 31. âyetleri de okuyalım.)

TÂHA SÛRESİNİN SONU

ONALTINCI CÜZÜN SONU

ONYEDİNCİ CÜZ

ENBİYÂ SÛRESİ

21. Sûredir

112 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِى غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"İnsanlara hesapları yaklaştı. Halbuki onlar bir gaflet içinde yüz çevirenlerdir."

Âyet: 2

مَا يَاْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحْدَثٍ اِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Onlara Rabblerinden yeni bir zikir gelmesin ki ancak onu kendileri oynayarak dinlerler".

Âyet: 3

لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هٰذَآ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ اَفَتَاْتُونَ السِّحْرَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Kalpleri gaflete dalıcı olarak. "Bu sizin gibi bir beşerden başkası mı? Siz görüyor iken sihre mi geleceksiniz?" diye zulmedenler fısıltıyı gizlediler."

Âyet: 4

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

Meâli:

""Rabbim gökteki ve yerdeki sözü bilir. Hem de O işiten, bilendir" dedi."

Âyet: 5

بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلِ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ ۖ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

""Hayır, rüyaların bulanıklıklarıdır. Hayır, onu uydurdu. Yok o bir şairdir. Artık öncekilerin gönderildiği gibi bize bir âyet getirsin" dediler."

Âyet: 6

مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا ۖ أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Onlardan önce kendilerini helâk ettiğimiz bir belde halkı îman etmedi de onlar mı îman edecekler?"

İZAHLARI:

1- "İnsanlara hesapları yaklaştı..." Yaptıkları işlerden dolayı verecekleri hesap zamanı yaklaştı. İnsan ne kadar yaşarsa yaşasın, ölümü yakındır. Kıyâmet de ne kadar gecikirse geciksin, o da yakındır. Kabirde başlayan sorular insanın îmanı ve ameline göre kabri, ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukur olur. Mahşerde ise bu hal, ya cennette ebedîleşir, veya cehennemde sonsuzlaşır.

"...Halbuki onlar bir gaflet içinde yüz çevirenlerdir" Hal böyle iken o kâfirler, o müşrikler Allâh'ın âyetlerinden –tam bir gaflet içinde– yüz çevirirler. Küfür bataklığı içine gömülürler.

2- "Onlara Rabblerinden yeni bir zikir gelmesin ki ancak onu kendileri oynayarak dinlerler" Allâhu Teâlâ Kur'ânı Kerîmden yeni bir âyet indirirse, onu alay ederek, oynayarak dinlerler hiçe sayarlar.

3- "Kalpleri gaflete dalıcı olarak..." Küfürden iyice kararmış olan kalpleri hakkı kavrayamaz hale düşmüş bir halde kendilerine bir yararı olmaz.

"Bu, sizin gibi bir beşerden başkası mı? Siz görüyor iken sihre mi geleceksiniz?" diye zulmedenler fısıltıyı gizlediler" Kendi aralarında gizlice fiskos ederek "Bu da sizin gibi bir insan. Bu bir sihirbazdır. Gözünüz göre göre bunun sihrine mi kapılacaksınız?" gibi sözlerle ileri gelen zâlimler, halkı caydırmaya çalışırlar.

4- "Rabbim gökteki ve yerdeki sözü bilir. Hem de O, işiten, bilendir" dedi. Rasulü Ekrem S.A.V. bu gizli gizli konuşan insanları caydırmaya çalışan kâfirlere: "Benim Rabbim göklerde ve yerde, nerede ne konuşulursa konuşulsun hepsini duyar ve bilir. Elbette sizinkini de hem işitir, hem de bilir. Boşuna gizlemeye çalışmayın" dedi. Bunun üzerine kâfirler daha da azıttılar ve:

5- ""Hayır, rüyaların bulanıklıklarıdır. Hayır, onu uydurdu. Yok o bir şairdir. Artık öncekilerin gönderildiği gibi bize bir âyet getirsin" dediler." Rasulullâha ve Kur'âna karşı çıkan kâfirler, neler diyeceklerini şaşırdılar. Kimisi "Bu bizim gibi bir insandır" dedi. Kimi kalktı "Hayır, gördüğü rüyaların karışıklığı içindedir" dedi. Kimileri de "Hayır, onu kendisi uyduruyor" dedi. Bazıları da "Yok, o bir şairdir" diyerek onu karalamaya çalıştılar. Herbiri ayrı bir çamur atmaya çalıştı. Ama güneşe istedikleri kadar balçık atsınlar. Onu karartamazlar. Şimdiki şeriat düşmanlarının lafları da onlarınkinden geri kalmaz. Şeriat dışı bütün işleri ayaklarına dolaşıyor. Gittikçe daha kötüye gidiyorlar. Bunalımdan bunalıma sürükleniyorlar.

O kâfirlerin kimi de kalkıyor "önceki peygamberlerin getirdikleri gibi bir deve çıkarsa ya, bir asa gösterse ya, denizi kurutsa ya, şu dağları kaldırıp yerini bahçeler yapsa ya" gibi laflar ettiler. Onların hepsinin üstünde kıyâmete kadar devam edecek olan, dünyaya ışık tutacak olan, bir benzerini dahi getiremedikleri Kur'ânı görmezlikten geliyorlardı. Şimdikiler de Kur'ânı göremiyorlar. Onların gösterdiği körlüğü bunlar da gösteriyorlar.

6- "Onlardan önce kendilerini helâk ettiğimiz bir belde halkı îman etmedi de onlar mı îman edecekler?" Habibim! Biz daha önceleri birçok beldelerin sahipleri olan insanları helâk ettik. Onlar da kendilerinden öncekilerin helâkını biliyorlardı ama yine de îman etmediler. İşte

bunlar da tıpkı onlar gibiler. Bunlar da îman etmezler. Neticede bunlar da onlar gibi olurlar. Sen merak etme. Sana hiçbir şey yapamazlar. Biz de merak etmeyelim. Bu devrin kâfirleri de Kur'âna, islama hiçbir şey yapamadılar ve yapamayacaklar. Kendi kendilerini eritip yok edecekler. Onlar, fark edemedikleri birçok musibetleri, kendi elleriyle hazırlıyorlar. Kurtulmaları için yine islama sarılma ihtiyacını duyacaklar.

(En'âm 32, 70. Araf 51, 98, 185. Tevbe 78. Ra'd 18, 21. İsrâ 51, 52. Mü'minûn 24, 33. Şuarâ 154, 186. Bu sûre 97. Hıcr 3. Taha 62. Ankebût 64. Ahzâb 63. Şûra 17. Sâd 26. Zuhruf 80, 83. Muhammed 36. Yasin 69. Kamer 1. Talâk 8. Hadîd 20. Maâric 42. Hakka 40, 41. Ğaşiye 25, 26. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَمَآ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلاَّ رِجَالاً نُوحِيٓ اِلَيْهِمْ فَسْئَلُوٓا
اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını göndermedik. Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun."

Âyet: 8

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لاَ يَاْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا
كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Onları yemeği yemeyen bir ceset olarak yaratmadık. Ebedî de değillerdi."

Âyet: 9

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَآءُ وَاَهْلَكْنَا
الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Sonra onlara va'di doğruladık da kendilerini ve dileyeceğimiz kimseleri kurtardık. İsrafçıları da helâk ettik."

Âyet: 10

لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ ۖ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Andolsun size, içinde zikriniz olan bir kitap indirdik. Hâlâ aklınız ermeyecek mi?"

İZAHLARI:

Kâfirlerden "bu da sizin gibi bir beşer" diyenlere karşı eski devirleri hatırlatmak üzere şöyle buyuruluyor:

1- "Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını göndermedik. Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun" Habibim! Senden önce gönderdiğimiz ve kendilerine vahyettiğimiz bütün peygamberler, birer erkek idi. Onlar melekler değil idi. Kadınlardan da değil idi. Bunu bilmiyorsanız, Yahudilerden ve Hıristiyanlardan Tevrat ve İncil'i sair kitap ve sahifeleri bilen ehil kimselere sorun. Onlar size bütün Peygamberlerin insanlar cinsinden birer erkek olduğunu söyleyeceklerdir.

2- "Onları yemeği yemeyen bir ceset olarak yaratmadık ebedî de değillerdi." Onlar da diğer insanlar gibi yerler, içerler, doğarlar, ölürler, evlenirler, çocuk sahibi olurlar idi. Onlar dünyada ebedî kalmaları için de gelmediler. Yaşadılar ve öldüler. Son Peygamber olan Muhammed (S.A.V)'de tıpkı onlar gibidir.

3- "Sonra onlara va'di doğruladık da..." Onlara verdiğimiz sözleri tam yerine getirdik. Onları yalancılara karşı destekledik. Düşmanlarına karşı koruduk. Kavimlerini helâk ederken onları kurtardık.

"...Kendilerini ve dileyeceğimiz kimseleri kurtardık. İsrafçıları da helâk ettik." O peygamberleri ve onlara îman edenleri kurtardık. İmansız, hayatlarını boşa harcayan israfçıları da helâk ettik. Siz de onlar gibi helâk olacaksınız. Allâh'ın Rasulü ve mü'minler de kurtulacaklar. Bunu iyi bilin. Nitekim öyle oldu. Allâh'ın bu nizamı kıyâmete kadar devam edecek, zâlimlerin sonu berbat olacaktır.

4- "Andolsun size, içinde zikriniz olan bir kitap indirdik..." Ey insanlar! Size son olarak bir kitap indirdik ki onun içinde muhtaç olduğunuz bütün öğütler vardır. İman bakımından, ibadet bakımından ahlak

ve fazilet bakımından, aranızdaki anlaşamamazlıkları çözecek hukuk bakımından, geçmiş devirlerden ibret alma yönünden herşey vardır. Bu kitaba iyi sarılın.

"...Hâlâ aklınız ermeyecek mi?" Bu kitapta akıllarınızı iyi çalıştıracak bütün ilimlerin temelleri vardır. Fikirlerinizi geliştirecek her türlü örnekler mevcuttur. Hâlâ aklınızı kullanıp bu kitaba sarılmayacak mısınız?

(Al-i Imran 65. Nisâ 122. Araf 63, 69. Yûnus 2, 55. Yusuf 109. Nahl 43. Furkân 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَانْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ve zâlim olan beldeden nicesini kırıp geçirdik de ondan sonra başka kavim yarattık."

Âyet: 12

فَلَمَّا أَحَسُّوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Azabımızı hissettikleri zaman da onlar hemen oradan kaçıyorlardı."

Âyet: 13

لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Kaçmayın içindeki ulaştığınız bolluğa ve yurtlarınıza dönün. Belki sorulacaksınız"

Âyet: 14

قَالُوا يَا وَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

""Vah bizlere, şüphesiz biz zâlimler idik" dediler."

Âyet: 15

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوٰيهُمْ حَتّٰى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Biz onları biçilmiş yanıp sönmüş hale getirinceye kadar bu feryatları devam etti."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bize yine eski devirlerden örnekler veriyor ve:

1- "Ve zâlim olan beldeden nicesini kırıp geçirdik de ondan sonra başka kavim yarattık" buyuruyor. Halkı kâfir ve zâlim olan memleketlerden nicesini çeşitli sebeplerle kırıp geçirdik, helâk ettik ve onların yerine başka milletler yarattık. Onlar:

2- "Azabımızı hissettikleri zaman da onlar hemen oradan kaçıyorlardı." Kendilerine gönderdiğimiz musibetleri görünce, helâk olacaklarını anlıyorlar ve kaçmaya çalışıyorlardı. Ama kaçamazlardı. Onlara:

3- "Kaçmayın. İçindeki ulaştığınız bolluğa ve yurtlarınıza dönün. Belki sorulacaksınız" denildi. Ey îmansızlar, ahlaksızlar, zâlimler! "Nereye kaçıyorsunuz? Haydi o güvendiğiniz bolluklara, sefalar sürdüğünüz saraylarınıza dönseniz ya. Dönemezsiniz hepiniz mallarınızla, saraylarınızla, altınlarınızla, gümüşlerinizle birlikte batıyorsunuz. Belki değil, kesinlikle sorulacaksınız. Bizim verdiğimiz nimetlerle bize karşı geliyordunuz." denilince durumu anlayacaklar ve:

4- "Vah bizlere, şüphesiz biz zâlimler idik" dediler. Elbette öyle diyerek itiraf edecekler. Son derece pişman olacaklar fakat fayda vermeyecek. Hatta:

5- "Biz onları biçilmiş, yanıp sönmüş hale getirinceye kadar bu feryatları devam etti" Onların feryatları, çığlıkları sürerken hepsini helâk ettik. Biçilmiş, yanmış kül olmuş ekinler gibi oluverdiler. Kendileri de, şirkleri de, küfürleri de, malları da hepsi birden yok oluverdi. Bakın

yerlerinde yeller esiyor. Ey insanlar! Siz de onlar gibi mi olacaksınız? Onlardan ibret alın da îman edin, onlar gibi olmayın.

(Bu sûre 46, 97. Araf 4. Yunus 13, 24. Hûd 100. İsrâ 17. Tâha 128. Kasas 58. Yasin 29. Duhân 28. Muhammed 38. Kalem 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Göğü ve yeri ve onların arasındaki şeyleri oyuncular olarak yaratmadık."

Âyet: 17

لَوْ اَرَدْنَآ اَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّآ ۖ اِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Bir eğlence edinmemizi isteseydik, onu elbette kendi tarafımızdan edinirdik. Yapıcılar olsaydık."

Âyet: 18

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ ۚ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Hayır, hakkı bâtılın üzerine atarız da onu kahreder ve hemen o bir yok olandır. Anlattığınız şeylerden dolayı size de yazıklar olsun."

Âyet: 19

وَلَهُ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Gökler ve yerde olan kimseler yalnız O'nundur. Yanındaki kimseler de, onun ibadetinden kibirlenmezler, yorulmazlar da."

Âyet: 20

يُسَبِّحُونَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Gece ve gündüz tesbih ederler, ara vermezler."

İZAHLARI:

Ey kâfirler! Dikkatli olun:

1- "Göğü ve yeri ve onların arasındaki şeyleri oyuncular olarak yaratmadık" Biz oyuncular değiliz. Biz çok ciddi bir yaratıcıyız. Her yarattığımızı en ince hesaplarla yaratırız. En hassas nizamla düzene koyarız.

2- "Bir eğlence edinmemizi isteseydik, onu elbette kendi tarafımızdan edinirdik. Yapıcılar olsaydık" Amà biz kat'iyyen öyle değiliz. Biz eğlence, oyuncak, eş ve çocuk edinen değiliz. Bunlara ihtiyacımız da yok. Zaten yarattığımız herşey yalnız bizim mülkümüzdür.

3- "Hayır, hakkı bâtılın üzerine atarız da onu kahreder ve hemen o bir yok olandır..." Sizin iddialarınız gibi değil, hak, haktır, bâtıl da bâtıldır. İkisi bir arada olamaz. Işık gelince karanlığın ezilip yok olduğu gibi, hak gelince bâtıl da hiç olur.

"...Anlattığınız şeylerden dolayı size de yazıklar olsun" Allâh ve Peygamberleri hakkında yalan yanlış uydurup anlattığınız şeyler sebebiyle size yazıklar olsun. Kendi kendinize yazık ediyorsunuz. Kendinizi, cehenneme kendiniz hazırlıyorsunuz.

4- "Gökler ve yerde olan kimseler yalnız O'nundur..." Göklerde olan melekler, yerde olan insanlar ve cinler yalnız Allâh'ın yarattıklarıdır. İster istemez O'nun emrindedirler.

"...Yanındaki kimseler de, O'nun ibadetinden kibirlenmezler yorulmazlar da" Yanındaki melekler hiç yorulmadan, kibirlenmeden onun ibadetine devam ederler.

5- "Gece ve gündüz tesbih ederler, ara vermezler" Onlar, yemezler, içmezler, uyumazlar, yorulmazlar, dinlenmezler hiç ara vermeden Allâh'ı tesbih, tenzih ederler.

(Âl-i Imran 191. İsrâ 81. Sâd 27. Şûra 24. Duhân 38. Cinn 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 21

أَمِ اتَّخَذُوٓا ءَالِهَةً مِنَ ٱلْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Yoksa yerden bir takım ilahlar edindiler de onları mı diriltecekler?"

Âyet: 22

لَوْ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَانَ ٱللَّهِ رَبِّ ٱلْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Eğer onlar da Allâh'tan başka ilahlar olsaydı, elbette ikisi de fesada uğrardı. Arşın Rabbi olan Allâh, anlattıklarından münezzehtir."

Âyet: 23

لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Onlar sorulacakları halde O, yapacağı şeylerden sorulmaz."

Âyet: 24

أَمِ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً ۖ قُلْ هَاتُوا۟ بُرْهَـٰنَكُمْ ۖ هَـٰذَا ذِكْرُ مَن مَّعِىَ وَذِكْرُ مَن قَبْلِى ۗ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ٱلْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yoksa O'ndan başka ilahlar mı edindiler?" Getirin delillerinizi bu yanımdaki kimselerin zikri ve benden öncekilerin zikridir" de. Hayır, onların çoğu hakkı bilemezler de onlar yüz çevirenlerdir."

İZAHLARI:

1- Yoksa o yaptıkları putlara tapanlar, o putların ölenleri yeniden dirileceklerini mi sanıyorlar? O ilah dedikleri cansız, hareketsiz, hiçbir işe yaramayan putlardan bir dirilme bekliyorlar ise önce kendilerine bir can versinler. Bir tek nefes alabilsinler. Onların iddia ettikleri gibi:

2- "Eğer onlar da Allâh'tan başka ilahlar olsaydı, elbette ikisi de fesada uğrardı..." Şâyet o sapıkların söyledikleri gibi yer tanrısı ve gök tanrısı diye bir şeyler olsaydı da, Allâh olmasaydı, yerler de gökler de, çoktan bozulur, helâk olurdu. Çünkü o hayali tanrılar birbirleri ile geçinmezler. Yerleri, gökleri yıkarlar idi. Ama öyle bir şeyler yok ve olamaz. Çünkü onları yaratan ve koruyan bir tek Allâh vardır.

"...Arşın Rabbi olan Allâh, anlattıklarından münezzehtir" arşın ve alemlerin Rabbi olan Allâh, bütün kemal sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzehtir. Onların anlattıkları uydurma hayallerden ibarettir. Onların tam bir beyinsizlik ifade eden sözleri, kendilerinin uydurmacılar, iftiracılar olduğuna delildir.

3- "Onlar sorulacakları halde O, yapacağı şeylerden sorulmaz" Göklerin ve yerin yaratıcısı ve sahibi olan Allâh, yaptığı ve yapacağı şeylerden sorulmaz. Kim soracak? Yarattıkları mı soracak? Ama onlar sorulur ve kesinlikle sorulacaklar. Yaptıkları iftiralardan, şirklerden, küfürlerden, zulümlerden, Rabblerine karşı kafa tutmalarından, herşeyden sorulacaklar.

4- "Yoksa O'ndan başka ilahlar mı edindiler? Getirin delillerinizi..." Kitaplarda böyle bir nakli delil getirmeniz mümkün olmadığına göre, akli olsun bir delil getirin. Sizin kendinizin varlığı Allâh'ın varlığının delilidir. Onun eşsizliğinin, benzersizliğinin delilidir. Ama onun dışındaki "ilah" dediklerinizin delili nedir? Söyleyin.

"...Bu yanımdaki kimselerin zikri ve benden öncekilerin zikridir" de. Habibim! Onlara söyle: "İşte şu bana inen, benim yanımdakilere gelen bir kitaptır, bir öğüttür. Benden öncekilere geleni de anlatan bir kitaptır ve hatırlatmadır. Tevrat'a da bakın. İncil'e de bakın. İddialarınızı doğrulayan ne bulabileceksiniz? Bu kitapların hepsinde şirk yasaklanmış, bir Allâh'a kulluk yapılması emredilmiştir. Peki siz nerede buldunuz bu putlara tapmayı?

"...Hayır, onların çoğu hakkı bilemezler de onlar yüz çevirenlerdir" bâtıllara iyice saplanmış olan bu cahiller elbette hakkı bilemezler ve hakkı kabulden yüz çevirirler. Bunlar delil nedir bilmezler. Böyle bir şey de düşünemezler. Körü körüne saplanmadan başka bir irâdeleri de yoktur.

(Bakara 111. Araf 6. Hıcr 92, 93. Nahl 56, 93. İsrâ 36. Meryem 81. Furkân 3. Neml 64. Kasas 75. Ankebût 13. Ahzâb 8. Yâsin 74. Ahkâf 28. Tekâsür 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحِى اِلَيْهِ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Senden önce kendisine: "Şüphesiz ki benden başka bir ilah yoktur. Artık ancak bana kulluk edin" diye vahyetmediğimiz bir Peygamber de göndermedik."

Âyet: 26

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ ۜ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ۙ ﴿٢٦﴾

Meâli:

""Rahman bir oğul edindi" dediler. O münezzehtir. Aksine ikram olunan kullardır."

Âyet: 27

لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِاَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sözle O'nu geçemezler ve onlar O'nun emriyle çalışırlar."

Âyet: 28

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ ۙ اِلَّا لِمَنِ

ارْتَضٰى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهٖ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onların önlerindeki olan şeyleri ve arkalarındaki olan şeyleri bilir. Razı olduğu kimseden başkasına da şefaat edemezler. Hem de onlar, O'nun korkusundan çekinenlerdir."

Âyet: 29

وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّيٓ اِلٰهٌ مِنْ دُونِهٖ فَذٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ ۚ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰالِمِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Onlardan kim de: "Şüphesiz ilah O değil, benim" derse, işte bu cehennemle cezalandıracağımızdır. Zâlimleri (işte) böylece cezalandırırız."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Senden önce de gönderdiğimiz bütün Peygamberlere: "Şüphesiz ki benden başka bir ilah yoktur. Öyle ise yalnız bana kulluk edin" diye vahyettik. Allâh'tan başkalarına kat'iyyen kulluk ve itaat yapılmaz.

2- **"Rahman bir oğul edindi" dediler.** Yahudiler, "Uzeyr Allâh'ın oğlu" Hıristiyanlar da, "Îsâ Allâh'ın oğlu" dediler. Bazıları da "Melekler Allâh'ın kızlarıdır" dediler. Bunlar saçmalardan ibarettir.

"...O münezzehtir. Aksine ikram olunan kullardır." Gerek Îsâ ve Uzeyr, gerekse melekler, Allâh tarafından ikram olunan değerli kullardır. Bu kulları ilahlaştırma hakkına kimsenin sahip olmadığı bir gerçektir. Bunu yapanların Allâh'a karşı açık bir iftira içinde oldukları her düşünen için bir sapıklık örneğidir. Bu iftiraların hep Yahudilerin başının altından çıktığı da bilinen gerçeklerdendir.

3- **"Sözle O'nu geçemezler ve onlar O'nun emriyle çalışırlar"** Gerek melekler ve gerekse Peygamberler sözleriyle hâşâ Allâh'ın önüne geçemezler. Onlar, Allâh'ın emirlerinden ayrılamazlar. Hep O'nun emriyle hareket ederler.

4- **"Onların önlerindeki olan şeyleri ve arkalarındaki olan şeyleri bilir. Razı olduğu kimseden başkasına da şefaat edemezler..."** Allâh onların önlerinde, arkalarında, sağlarında, sollarında, üstlerinde ve

altlarında bulunan herşeyi, yaptıklarını, yapacaklarını en iyi şekilde bilir. Allâh kimlerden razı olursa, yalnız onlara şefaat ederler. Kimler için şefaat izni verirse, o kimselere şefaat ederler.

"Hem de onlar, O'nun korkusundan çekinenlerdir." Melekler Allah'a tam itaatkarlar. Peygamberler de öyle. Allah'tan gereği gibi korkarlar. Hata etmekten son derece sakınırlar, çekinirler. O'nun emrinden zerre kadar ayrılamazlar.

5- "Onlardan kim de: "Şüphesiz ilah O değil benim" derse, işte bu cehennemle cezalandıracağımızdır" Artık kim de ilahlık iddia ederse Allâh'a ortak olmaya kalkarsa, şeytan gibi, Firavunlar gibi, Nemrut gibi bunların cezaları cehennemdir. Orada ebedî kalırlar.

"...Zâlimleri işte böyle cezalandırırız."

(Bakara 116, 255. En'âm 102. Yûnus 68. Ra'd 36. Nahl 2, 36. Kehf 4. Tâha 1, 109, 110. Meryem 87, 88. Mü'minûn 32. Hacc 76. Neml 91. Sebe' 23. Zümer 11, 12. Naziât 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا
فَفَتَقْنَاهُمَا ۖ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz gökler ve yer bitişik idiler de onları ayırdığımızı, her diri şeyi de sudan yarattığımızı küfredenler görmedi mi? Hâlâ îman etmeyecekler mi?"

Âyet: 31

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا
فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ve yeryüzünde onları sarsmaması için sabit dağlar yarattık. Aralarında da boşluklar, yollar yaptık. tâ ki hidâyete ersinler."

Âyet: 32

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا ۚ وَهُمْ عَنْ اٰيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Göğü de korunmuş bir tavan yaptık. Onlar da gökyüzünün âyetlerinden yüz çevirenlerdir."

Âyet: 33

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ
فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Geceyi ve gündüzü, güneşi de ayı da yaratan da odur. Herbiri bir yörüngede yüzerler."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ yine kendini insanlara, hususiyle kâfirlere tanıtmak için onların dikkatlerini, üzerinde yaşadıkları yer ve üzerindeki göklere çekiyor. İhsan ettiği akıllarını kullanmaya davet ediyor. Birbirinden ayrı gördüğümüz yer ile göklerin aslında bir olduğunu, bitişik olduğunu, sonradan ayırdığını anlatıyor. Bütün yıldızlar ay ve güneş sistemi ile dünyanın bir bütün olduğunu, bunların sonradan ayrıldığını beyan ediyor. Bugünkü araştırmaların da bunu doğruladığını görüyoruz. Bu hususdaki bilgilerin çok geniş olduğunu birçok kitapları da doldurduğunu biliyoruz. Burada konuyu dağıtmadan, uzatmadan şöyle özetleyebiliriz:

Bu varlıkların tümü üzerinde durursak, yerin göklerle bağlantılı olduğunu, hava ile, yağmur ile, güneş ile, sıkı sıkıya bağlı olduğunu görürüz. Bunlar aradan kaldırılırsa yeryüzünün hiçbir değerinin kalmayacağı ve hayatın yok olacağı bir gerçektir. İşte bu gerçeği inkârcı kâfirler görmüyor mu? Bu nizamı, bu iç içe olan dengeli bir hayat manzumesini hiç mi idrak etmiyorlar? Yaşayan herşeyin, susuz, havasız, güneşsiz olamayacağını hiç mi düşünmüyorlar? Kendi bedenlerinin yapısını, düşünen akıllarını, gören gözlerini, işiten kulaklarını, yürüyen ayaklarını, tutan ellerini hiç mi fark etmiyorlar?

"...Hâlâ îman etmeyecekler mi?" inatlarında daha ne kadar devam edecekler?

2- "Ve yeryüzünde onları sarsmaması için sabit dağlar yarattık..." dünyanın her yerinden dağlarla kenetlenmiş olduğunu, dağlar olmasa, denizlerin toprakla karışarak bir çorba haline geleceğini ve hiçbir istikrar olmayacağını, böyle bir istikrarsızlık içinde yaşanma imkanının bulunamayacağını düşünmüyorlar mı? İşte bu dağları yaratan biziz. Hem de her yeri geçilmez, bir yerden bir yere gidilmez şekilde değil:

"...Aralarında da boşluklar, yollar yaptık..." Dağların arasında vadiler, geçitler, yollar, ziraata elverişli düzlükler, ovalar, ırmaklar, pınarlar, ormanlıklar yarattık.

"...Tâ ki hidâyete ersinler" Kolayca gidecekleri yerlere gidip gelsinler, her yerden istedikleri gibi yararlansınlar, selâmetle ve saadetle yaşasınlar diye. Ama anlayan kim? Düşünen kim? İnanan kim?

3- "Göğü de korunmuş bir tavan yaptık..." korunmuş bir ozon tabakası yaptık ki büyük tehlikelerden koruduk. Her gök tabakası arasında da birbirlerinin cazibelerinden korunmaları, yıldızlar arasındaki dengeleri, güneşin ayın daha göremediğiniz varlıkların korunmasını sağladık. Bunların hepsi de varlığımıza, kudretimize delalet eden âyetlerdir.

"...Onlar da gökyüzünün âyetlerinden yüz çevirenlerdir" O müşrikler, o kâfirler bu âyetlerden yüz çevirenlerdir. Akıllarını işletmeyen beyinsizlerdir.

4- "Geceyi ve gündüzü, güneşi de ayı da yaratan da O'dur. Herbiri bir yörüngede yüzerler" Sizin bildiğiniz geceyi ve gündüzü, bunları meydana getiren güneşi ve ayı yaratan O, Allâh'tır.

Düşünseniz ya. Hepsi de sizin yaşamanıza hizmet ediyor. Herbiri kendine ayrılmış hareket bölgesinden çıkmıyor. Birbirlerini tamamlayıcı bir hareket içinde. Asla çelişkiye düşmüyorlar. Çarpışıp parçalanmıyorlar. Sizin hayatınız da tamamen bunların hareketiyle ilgilidir. Bunun farkında mısınız? Farkındaysanız neden bunların sahibi ve yaratıcısı olan Allâh'a inanmıyorsunuz?

(Bakara 164, Ra'd 3. Hıcr 19. Nahl 15. İsrâ 12. Tâha 53. Neml 61. Lokmân 10. Yasin 7-40. Zuhruf 10. Fussılet 10, 11. Kaf 6, 7. Nûh 19, 20. Murselât 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 34

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ ۖ أَفَائِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Senden önce de bir beşere ebedîlik vermedik. Eh sen ölürsen, artık onlar ebedî mi kalıcılar?"

Âyet: 35

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ۗ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Her can ölümü tadıcıdır. Sizi bir sınama olarak hayır ve şer ile de imtihan ederiz. Ve ancak bize döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

Müşrikler arasında Rasulullâh S.A.V.'in ölümü temenni ediliyor: "Ölse de kurtulsak" şeklinde mırıldanıyorlardı. Bunun üzerine:

1- "Senden önce de bir beşere ebedîlik vermedik. Eh sen ölürsen, artık onlar ebedî mi kalıcılardır?" buyruldu. Habibim! Bunların temennileri seni üzmesin. Bizim nizamımız böyledir. Senden önce de hiçbir kimseyi ebedîleştirmedik ki sen ebedî olasın. Elbette vaden yetince sen de öleceksin. Ama sen ölürsen onlar ölmeyecek mi? Elbette onlar da ölecekler. Hem de îmansız ölecekler. Cehennemi boylayacaklar. Şunu iyi bilin ki:

2- "Her can ölümü tadıcıdır..." Yalnız insanlar değil, canlı olan bütün varlıklar ölümü tadacak. Kimse kimsenin ölümüne sevinmesin. Sevinen de onu görecek.

"...Sizi bir sınama olarak hayır ve şer ile de imtihan ederiz" Önemli olan yaşamak değil, karşılaştığımız her hayır ve şerrin imtihan olduğunu bilmektir. Hayrın da şerrin de Allâh'tan geldiğini bilmek, şükür ve sabırla imtihanı kazanmaktır. İmtihan kazanılmazsa, işte asıl tehlikeli ölüm budur. Ne kadar yaşasanız:

"...Ancak bize döndürüleceksiniz" Ve bize hesap vereceksiniz. Siz başkasının ölümünü değil, kendi hesabınızı düşünün.

(Bakara 132, 161. Âl-i Imran 91, 144, 145, 102, 158. Nisâ 78. Ankebût 57. Cuma 8. Lokman 34. Mülk 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَاِذَا رَاٰكَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ يَتَّخِذُونَكَ اِلَّا هُزُوًا ۘ اَهٰذَا
الَّذِى يَذْكُرُ اٰلِهَتَكُمْ ۚ وَهُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Küfredenler, seni gördükleri zaman, seni ancak eğlence edinirler. Onlar Rahman'ın zikrini kendileri küfredenler olduğu halde: "İlahlarınıza dil uzatan bu mu?" derler."

Âyet: 37

خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ ۭ سَاُرِيكُمْ اٰيَاتِى فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"İnsan aceleden yaratıldı. Yakında size âyetlerimi göstereceğim. Artık acele etmeyin."

Âyet: 38

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

""Eğer doğrular iseniz bu va'd de ne zaman?" derler."

Âyet: 39

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكُفُّونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ
النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Küfredenler, yüzlerinden ve sırtlarından ateşi men edemeyecekleri ve kendilerinin yardım da olunmayacakları zamanı bilseler."

Âyet: 40

بَلْ تَاْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا
هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Hem de kendilerine ansızın gelecek de onları şaşırtacak ve onu defetmeye de güçleri yetmeyecek. Onlar (rahmet nazarıyla) da bakılmayacak."

Âyet: 41

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا
مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Andolsun senden önceki Peygamberlerle de alay edilmişti de kendisiyle alay ettikleri şeyler, onlardan alay edenleri sarıverdi."

Âyet: 42

قُلْ مَن يَكْلَؤُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَٰنِ ۗ بَلْ هُمْ
عَن ذِكْرِ رَبِّهِم مُّعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

""Gece ve gündüzde sizi Rahman'dan kim koruyabilir?" de. Yine de, Onlar Rabblerinin zikrinden yüz çevirenlerdir."

Âyet: 43

اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا ۚ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ
اَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yoksa onların bizden başka kendilerini müdafaa edecek bir takım ilahları mı var? Kendilerinin yardımına bile güçleri yetmez. Onlar bizden de dostlaşamazlar."

Âyet: 44

بَلْ مَتَّعْنَا هٰٓؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۭ اَفَلَا يَرَوْنَ
اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا ۭ اَفَهُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Evet, bunları ve babalarını, kendilerine ömür uzayıncaya kadar yararlandırdık. Şüphesiz yeri etrafından eksilterek getirdiğimizi görmüyorlar mı? Onlar mı galipler?"

İZAHLARI:

Yine kâfirlerin Rasulullâh S.A.V.'e karşı tutumunu anlatıyor ve kendilerinin içine düştüğü felaketleri uzunca beyan ediyor.

1- " Küfredenler, seni gördükleri zaman, seni ancak eğlence edinirler. Onlar Rahman'ın zikrini kendileri küfredenler olduğu halde: "İlahlarınıza dil uzatan bu mu?" derler." Her gördüklerinde seninle alay eden kâfirler, bizzat kendileri Rahman olan Allâh'a ortak edindikleri, küfrettikleri halde kendi çılgın, gülünç durumlarına bakmadan seni hedef alarak: "ilahlarımıza dil uzatan, onlara söven, onları kötüleyen bu mu?" derler. Onların "ilah" dedikleri şeyler, hiçbir şeyden haberi olmayan yontma taşlar, dökme madenler, yerli kayalardan ibaret bir takım şuursuz, hissiz varlıklar. Asıl alay edilecekler, bu değersizlere değer verecek kadar değersizleşen beyinsizlerdir.

2- "İnsan aceleden yaratıldı..." yaratılışında terbiye almaya, olgunlaşmaya, ağırlaşmaya ihtiyacı olan insan, terbiyesiz kalırsa, olgunlaşamazsa, ağır başlılığa alışamaz da ham kalırsa, böyle aceleci olur. Kendini düşünmeden çarçabuk başkasıyla alay etmeye kalkar.

"...Yakında size âyetlerimi göstereceğim. Artık acele etmeyin" Ey müşrikler! Sizi hamlığınızın, ipe sapa yaramazlığınızın gerektirdiği musibetleri elbette size göstereceğim. Herşeye acele ettiğiniz gibi buna da acele etmeyin.

3- "Eğer doğrular iseniz bu va'd de ne zaman?" derler. Yine de acele ederek başlarına gelecek belaların ne zaman geleceğini sorarlar.

İnkar yollu olan bu soruları da, onların alabildiğine budala ve ahmak olduklarına delalet eder. Eğer çevrelerindeki olup bitenleri azıcık düşünselerdi bu duruma düşmezlerdi. Sadece bir fırtına üzerinde düşünseler, bu bile yeterli idi.

4- "Küfredenler, yüzlerinden ve sırtlarından ateşi men edemeyecekleri ve kendilerinin yardım da olunamayacakları zamanı bilseler" Bu aceleci acemi kâfirler, ileride kendileri için hazırlanan her taraflarını saracak olan, bir türlü içinden çıkamayacakları ateşi bir bilseler, hiçbir kimsenin yardımının dokunamayacağını bir anlasalar, öyle bir zamanın geleceğini bir hatırlasalar...

5- "Hem de kendilerine ansızın gelecek de onları şaşırtacak ve onu defetmeye de güçleri yetmeyecek. Onlara (rahmet nazarıyla) da bakılmayacak" bu aceleci, tez canlılar, daldıkları bir anda, ummadıkları bir zamanda, beklemedikleri bir halde ansızın felakete yakalanacaklar da şaşırıverecekler. Bu musibetten kurtulmaya da güçleri yetmeyecek. Onlara mühlet de verilmeyecek, zaman da gösterilmeyecek, hiç de acınmayacak.

6- "Andolsun senden önceki Peygamberlerle de alay edilmişti de kendisiyle alay ettikleri şeyler, onlardan alay edenleri sarıverdi." Habibim! Hiç üzülme. Daha önceki devirlerde gelen Peygamberlerle de alay edilmişti. Fakat her ne ile alay ettilerse, onlar o alay edenleri çepeçevre kuşatıp sarıverdi. Bu seninle eğlenenler de aynı akıbete uğrayacaklar. Nitekim uğradılar, daha da beter oldular.

7- "Gece ve gündüzde sizi rahmandan kim koruyabilir?" de. Habibim sor bakalım bu kâfirlere, gece uyurken gelebilecek musibetlerden, gündüz çalışırken geliverecek belalardan sizi Rahman olan Allâh'tan başka kim koruyabilir? Veya Allâh'ın aniden başınıza indireceği bir felaketi kim önleyebilir?

"Yine de, onlar Rabblerinin zikrinden yüz çevirenlerdir" Allâh'ın âyetlerinden, O'nun hikmetlerinden, O'nun öğütlerinden yüz çeviren bu kâfirler, senin sorularına da kulak vermezler.

8- "Yoksa onların bizden başka kendilerini müdafaa edecek bir takım ilahları mı var?..." Bunlar, nelere aldanıyorlar? Güvendikleri bir takım putları mı var? Onlar:

"...Kendilerinin yardımına bile güçleri yetmez..." O putları biri kaktırıverse, bir yerini kırıverse, birisi çalsa da denize atsa bir şey yapmaya gücü yeter mi?

"...Onlar, bizden de dostlaşamazlar" bizden birini kendilerine dost edinemezler. Kimseyle arkadaşlık kuramazlar, Allâh'tan gelecek hiçbir şeye karşı gelemezler.

9- "Evet, bunları ve babalarını, kendilerine ömür uzayıncaya kadar yararlandırdık. Şüphesiz yeri etrafından eksilterek getirdiğimizi görmüyorlar mı? Artık onlar mı galipler?" Bunları ve babalarını uzun yıllar boyunca küfürlerine, şirklerine, isyanlarına rağmen nimetlerimizle gönendirdik. Hala da anlamıyorlar, görmüyorlar mı? Ellerindeki topraklar, peyderpey azalıyor. Yaşadıkları topraklar daralıyor. Ellerindeki selahiyetler gidiyor. Güçleri, kuvvetleri azalıyor. Hala kendilerini üstün mü sanıyorlar?

Bu âyeti kerimede müşriklerin çevresinin gittikçe daraldığı güçlerinin kesildiği beyan edildiği gibi, etrafının kesilmesi ile dünyanın yuvarlak olduğuna işaret edilmiş olduğu da hatıra geliyor. "YERİ GETİRİYORUZ" karinesi, dünyayı şekillendiriyoruz. Gittikçe küçültüyoruz. Her tarafına ulaşılabilecek imkanları veriyoruz" ifadesini günümüzün icatlarıyla karşılaştırdığımızda bu anlayış da yerinde olabilir.

(En'âm 10, 31, 44, 47. Araf 95, 187. Yunus 40, 50. Hûd 8. Yusuf 107. Râ'd 41, 42. Nahl 34. Furkân 18, 41. Hıcr 3. Neml 71, 72. Ankebût 53, 54. Sebe 29. İsrâ 11. Yasin 48. Fâtır 43. Şuarâ 202, 204. Şûrâ 35. Zuhruf 29, 30, 66. Muhammed 18. Ğafir 83. Ahkâf 26. Zümer 48. Zariyât 14, 59. Nûh 23. Mülk 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

قُلْ اِنَّمَآ اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ ۫ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَآءَ اِذَا مَا يُنْذَرُوْنَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

""Sizi ancak vahy ile uyarıyorum" de. Sağır da uyarıldıkları zaman duymaz ya."

Âyet: 46

وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُوْلُنَّ يٰوَيْلَنَآ اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Andolsun onlara Rabbinin azabından basit bir şey dokunsa, kasem olsun elbette: "Vah bizlere muhakkak biz zâlimler olduk" derler."

Âyet: 47

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا ۖ وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا ۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Kıyâmet günü için dosdoğru teraziler de koyacağız da bir can bir şey zulmolunmayacak. Hardaldan bir tane ağırlığı da olsa, onu getiririz. Hesapçılar olarak biz yeteriz."

ÎZAHLARI:

Habibim! O sabırsız aceleci kâfirlere:

1- "Sizi ancak vahy ile uyarıyorum" de. Ben kendiliğimden bir şey söylemiyorum. Rabbim bana ne vahyettiyse onu haber veriyorum diyerek onları uyar. Gerçi:

"...Sağır da uyarıldıkları zaman duymaz ya" kulağı îmana tıkalı olan kâfirler, hakkı duymazlar. Onların kulakları hep bâtıla açıktır.

2- ""Andolsun onlara Rabbinin azabından basit bir şey dokunsa, kasem olsun elbette: "Vah bizlere, muhakkak biz zâlimler olduk" derler."" Bu aceleci hazımsızlara Allâh'ın azabından en hafif bir şey dokunsa, andolsun ki bunlar hiç dayanamazlar ve: "Yazıklar olsun bizlere, şüphesiz biz zâlimler olduk. Kendimize zulmeder hale geldik" derler. Ama bunu ancak o azaptan sonra söylerler.

3- "Kıyâmet günü için dosdoğru teraziler de koyacağız da bir can bir şey zulmolunmayacak..." Kıyâmet gününde adaletin tam yerini bulması için günahların, sevapların tartılacağı teraziyi koyacağız. Herkesin yaptığı ne varsa en hassas şekilde tartılacak hiçbir kimse en ufak bir haksızlığa uğramayacak.

"Hardaldan bir tane ağırlığı da olsa, onu getiririz. Hesapçılar olarak biz yeteriz" Hardal tanesi kadar ufak bir şey miktar da olsa, onu ihmal etmeyiz. Biz en seri şekilde bütün hesapları görmeye yeteriz.

(Bu sûre 14, 97. En'âm 19. Araf 8, 9, 63, 69, 179. Yunus 42. Hacc 46. Mü'minûn 102, 103. Neml 80. Ankebût 50. Lokman 16. Rûm 52. Sâd 70. Şûra 7. Ahkâf 9, 12. Zuhruf 40. Mülk 26. Kalem 31. Kâria 6-9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 48

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى وَهٰرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَآءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ ile Hârûn'a da bir ziya ve müttegîler için bir öğüt olan Furkân'ı indirdik."

Âyet: 49

اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Gıyaben de Rablerinden korkanlar. Onlar kıyâmetten de ürperirler."

Âyet: 50

وَهٰذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ اَنْزَلْنَاهُ ۟ اَفَاَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"İşte bu da indirdiğimiz mübarek bir zikirdir. Siz mi onu inkâr edenlersiniz?"

İZAHLARI:

1- Ey Rasulüm! Andolsun Mûsâ ile Hârûn'a da cehalet ve küfür karanlıklarını aydınlatacak, Allâh'tan korkan, kötülüklerden sakınan mü'minler için mükemmel bir öğüt, bir hatırlatma olan, hakkı bâtılı ayıran, dünyayı âhireti açıklayan Tevrat'ı indirdik.

2- Göremedikleri halde îman eden ve onun azabından korkan ve kıyâmetin dehşetinden ürperen mü'minler için elbette herşeyi aydınlatıcı bir ziya, bir öğüt, bir hatırlatıcıdır.

3- "İşte bu da indirdiğimiz mübarek bir zikirdir..." Habibim! İşte bu Kur'ân da sana indirdiğim her bilgiyi veren, bütün hak ve bâtılları hatırlatan geniş bir kitaptır. Ey kâfirler:

"...Siz mi onu inkâr edenlersiniz?" Bu Kur'âna, "Muhammed'in uydurması, saçma rüya, rüyalar, eski hikayeler" gibi sözlerinizle dil uzatarak inkâr edenler siz misiniz? Elbette bu sözlerinizin çok acı karşılığını göreceksiniz. Nitekim gördüler. Kıyâmete kadar da böyle yapanlar şüphesiz görecekler.

(Bakara 87. En'âm 92, 155. Hûd 96, 110. İbrâhîm 5. İsra 2, 101. Mü'minûn 49, 57. Furkân 35. Kasas 43. Secde 23. Fâtır 18. Ğafir 23, 53. Fussılet 45. Zuhruf 46. Sâd 29. Mülk 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

وَلَقَدْ اٰتَيْنَآ اِبْرٰهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Andolsun İbrâhîm'e de önceden rüşdünü vermiştik. Onu da bilenler idik."

Âyet: 52

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِى اَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Babasına ve kavmine: "Sizin kendilerine kapandığınız bu heykeller ne?" dediği zaman."

Âyet: 53

قَالُوا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

""Atalarımızı onlara tapanlar olarak bulduk" dediler."

Âyet: 54

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ فِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

""Andolsun siz ve atalarınız açık bir sapıklık içinde imişsiniz" dedi."

Âyet: 55

قَالُوٓا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ اَمْ اَنْتَ مِنَ الْلَاعِبِينَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

""Bize hakkı mı getirdin. Yoksa sen oynayanlardan mısın?" dediler."

Âyet: 56

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ الَّذِى فَطَرَهُنَّ
وَاَنَا عَلٰى ذٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

""Hayır, Rabbiniz, kendilerini yarattığı göklerin ve yerin Rabbidir. Ben de buna şahitlerdenim" dedi."

Âyet: 57

وَتَاللّٰهِ لَاَكِيدَنَّ اَصْنَامَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Ve Allâh'a yemin ederim, andolsun arkanızı dönmüş olarak ayrılmanızdan sonra elbette putlarınıza hile yapacağım."

Âyet: 58

فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا اِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Hemen onları, kendilerinin büyüklerinden başkasını –ona dönerler diye– parça parça yaptı."

İZAHLARI:

Mûsâ ile Hârûn'dan çok önceleri de onların dedeleri olan İbrâhîm Aleyhisselamı hatırlatmak üzere:

1- "Andolsun İbrâhîm'e de önceden rüştünü vermiştik. Onu da bilenler idik" buyurmuştur. Kendisini iyi bildiğimiz ve yaratırken değer verdiğimiz İbrâhîm'e "rüştünü" vücutça, akılca, dilce kemalini verdik ve yetiştirdik. Bir peygamberde bulunması gereken sıfatları ihsan ettikten sonra:

2- "Babasına ve kavmine: "Sizin kendilerine kapandığınız bu heykeller ne?" dediği zaman." Başta babası olmak üzere putlara tapan halka hiç çekinmeden ne oluyor? "Bu cansız, hissiz, beceriksiz şeylere neden tapıyorsunuz?" diye çıkışmaya başladı. Bunun üzerine:

3- ""Atalarımızı onlara tapanlar olarak bulduk" dediler." Bunun dışında başka bir sebep söylemediler. İbrâhîm Aleyhisselam da onlara:

4- ""Andolsun siz ve atalarınız açık bir sapıklık içinde imişsiniz" dedi." Demek ki dedeleriniz de böyle bir sapıklık içindelermiş. Siz de onlara uyarak aynı sapıklığı sürdürüyorsunuz ha. Bu böyle gitmez. Bunu bırakmanız gerekir demesi üzerine onlar:

5- ""Bize hakkı mı getirdin. Yoksa sen oynayanlardan mısın?" dediler." "Ey İbrâhîm! Sen cidden bize gerçek bir fikir mi getirdin. Yoksa bizimle şaka mı ediyorsun? Doğrusu sana teaccüb ediyoruz. Ne bu halin" gibi laflardan sonra İbrâhîm Aleyhisselam, onlara asıl kulluk yapılması, ibadet edilmesi gereken Allâh'ı tanıtmak üzere:

6- ""Hayır, Rabbiniz, kendilerini yarattığı gökler ve yerin Rabbidir. Ben de buna şahitlerdenim" dedi." Evet size hakkı getirdim. Bâtıl ile, şaka ile, oyun ile benim işim yok. Sizin kulluk yapacağınız, ibadet edeceğiniz Allâh, gökleri, yeri sizi ve herşeyi yaratandır. Bunu bırakıp da ellerinizle yaptığınız, oyuncaktan daha düşük şeylerin karşısında tapmanız, tam bir beyinsizlik değil mi? Bırakın şunları.

7- "Ve Allâh'a yemin ederim andolsun arkanızı dönmüş olarak ayrılmanızdan sonra elbette putlarınıza hile yapacağım" Hele siz şuradan bir gidin. Bakalım ben o putlara ne tuzaklar kuracağım dedi ve:

"Hemen onları kendilerinin büyüklerinden başkasını –ona dönerler diye– parça parça yaptı" Eline geçirdiği bir balta veya balyoz ile hepsini kırdı geçirdi ve baltasını o bıraktığı büyüklerinin boynuna astı. "Ne yaptın" diye bundan sorsunlar demek istedi.

İlgili âyetler konunun sonunda.

Âyet: 59

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَآ اِنَّهُ لَمِنَ الظّٰلِمِينَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

""Bizim ilahlarımıza bunu kim yaptı? Şüphesiz o, elbette zâlimlerdendir" dediler."

Âyet: 60

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُٓ اِبْرٰهِيمُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

""Kendisine "İbrâhîm" denilen bir gencin onları anıyor olduğunu duyduk" dediler."

Âyet: 61

قَالُوا فَاْتُوا بِهِ عَلٰٓى اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

""Onu insanların gözleri önüne getirin. Olur ki şahadet eder" dediler."

Âyet: 62

قَالُٓوا ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَا يٰٓاِبْرٰهِيمُ ﴿٦٢﴾

Meâli:

""Ey İbrâhîm! İlahlarımıza bu işi sen mi yaptın?" dediler."

Âyet: 63

قَالَ بَلْ فَعَلَهُۥ كَبِيرُهُمْ هٰذَا فَسْـَٔلُوهُمْ اِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Hayır, onu işte şu onların büyüğü yapmıştır. Onlara sorun bakalım, konuşabiliyorlar ise" dedi."

Âyet: 64

فَرَجَعُوٓا۟ إِلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوٓا۟ إِنَّكُمْ أَنتُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Kendilerine döndüler ve: "Şüphesiz siz, zâlimlerin kendilerisiniz" dediler."

Âyet: 65

ثُمَّ نُكِسُوا۟ عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ ۖ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَٰٓؤُلَآءِ يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Sonra (eski) kafalarına döndürüldüler: "Andolsun bunların konuşmayacağını bilmiştin""

Âyet: 66

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْـًٔا
وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

Meâli:

""Allâh'tan başka size bir şey fayda vermeyen, size zararı da olmayana mı tapıyorsunuz?" dedi."

Âyet: 67

أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Size ve Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeylere yuh. Hâla aklınızı işletmeyecek misiniz?"

Âyet: 68

قَالُوا۟ حَرِّقُوهُ وَٱنصُرُوٓا۟ ءَالِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَٰعِلِينَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

""Onu yakın. Yapıcılar iseniz, ilahlarınıza yardım edin" dediler."

Âyet: 69

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

""Ey ateş! İbrâhîm'e karşı serin ve selâmet ol" dedik."

Âyet: 70

وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Ona bir hile istediler. Fakat onları en çok hüsrana uğrayanlar yaptık."

Âyet: 71

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Onu ve Lût'u kendisinde âlemlere mübarek kıldığımız yere doğru kurtardık."

Âyet: 72

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Ve ona İshâk'ı, üstelik Yakûb'u da ihsan ettik. Herbirini de sâlihler yaptık."

Âyet: 73

وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Onları emrimizle yol gösteren imamlar yaptık. Kendilerine hayırlar işlemeyi de, namaz kılmayı da, zekat vermeyi de vahyettik. Hem de bize ibadet edenler oldular."

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselam yaptığı yemin üzerine verdiği sözü yerine getirdi ve putları kırdı geçirdi. Bunu haber alan sorumlular:

1- ""Bizim ilahlarımıza bunu kim yaptı? Şüphesiz o, elbette zâlimlerdendir" dediler" Soruşturmaya başladılar ve bir yandan da bunu yapan elbette zâlimdir gibi sözler söylüyorlardı. İbrâhîm Aleyhisselamın söylediklerini duyanlar:

2- ""Kendisine 'İbrâhîm' denilen bir gencin onları anıyor olduğunu duyduk" dediler." İbrâhîm adındaki bir genç onlara dil uzatıyor idi. O yapmış olmalı diye haber verdiler. Bunun üzerine:

3- "Onu insanların gözleri önüne getirin. Olur ki şehadet ederler" dediler. Hemen İbrâhîm Aleyhisselamı yakaladılar getirdiler ve:

4- "Ey İbrâhîm! İlahlarımıza bu işi sen mi yaptın?" dediler. O da:

5- ""Hayır, onu işte şu onların büyüğü yapmıştır. Onlara sorun bakalım konuşabiliyorlar ise" dedi." Omzunda balta asılı olan büyük putu göstererek "bu yapmış olabilir" dedi ve ekledi: "Eğer bunlar konuşabiliyorlarsa, cevap verebileceklerse, sorun bakalım kim yapmış?" dedi. Baktılar ki başa çıkamayacaklar birbirlerine döndüler ve:

6- "Kendilerine döndüler ve şüphesiz siz, zâlimlerin kendileri siniz" dediler. Birbirlerini ithama kalkıştılar. "Bu kendilerini koruyamayacak kadar aciz olan putlara nasıl tapılır?" gibi birbirlerine "siz zâlimsiniz, yok siz zâlimsiniz" diyerek atannaştılar. Daha sonra izzeti nefis meselesi yaparak bu hallerinden vazgeçtiler, eski bâtıl fikirlerine döndüler. İbrâhîm Aleyhisselama çatarak:

7- "...Andolsun bunların konuşmayacağını bilmiştin." Böyle olduğu halde bize neden "bunlara sorun" diyorsun. "Bizimle alay mı ediyorsun?" diyerek lafı artırmaya başladılar. O da tekrar:

8- "Allâh'tan başka size bir şey fayda vermeyen, size zararı da olmayana mı tapıyorsunuz?" dedi. Böyle faydası ve zararı olmayan şeylere tapıyorsunuz. Bir de üstelik onlardan korkuyorsunuz. Ne kadar beyinsizlik bu?

9- "Size ve Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeylere Yuh! Hala aklınızı işletmeyecek misiniz?" dedi. "Size de, taptıklarınıza da yazıklar olsun. Vah size vah." diyerek onlara hakaret etti. Rezil, rüsva etti. Onların ileri gelenleri toplandı, ona en ağır cezayı vererek yok etmeyi kararlaştırdılar ve:

10- ""Onu yakın. Yapıcılar iseniz, ilahlarınıza yardım edin" dediler." Hazırladıkları ateşe attılar. Ama:

11- ""Ey ateş! İbrâhîm'e karşı serin ve selâmet ol" dedik." Ateşe Allâh'tan gelen bir emir, "serin ol, İbrâhîm'i yakma, güllük, çimenlik ol" idi. Ateş bu emirden çıkamazdı. Bir de ne görsünler. Yanmasını, ölmesini bekledikleri İbrâhîm Aleyhisselam bir gülistanlık içinde Allâh'a ibadet ediyor, onun bu mucizesine şükrediyordu. Böylece:

12- "Ona bir hile istediler. Fakat onları en çok hüsrana uğrayanlar yaptık" buyrulmuştur. Allâhu Teâlânın İbrâhîm Aleyhisselamı onların karşısında böyle bir mucize ile desteklemesi, onun haklılığını, ötekilerin de haksızlığını ve zulmünü ortaya koymuş oldu. Elbette bu onların uğradığı çok büyük bir hüsran idi. Nihâyet:

13- "Onu ve Lût'u, kendisinde âlemlere mübarek kıldığımız yere doğru kurtardık" buyruldu. İbrâhîm ile oğlan kardeşinin oğlu olan Lût'u ve Sâre'yi o küfür şehrinden kurtardık, çok mübarek kıldığımız bereketi bol olan Peygamberler diyarı Kudüs'e getirdik. Artık Mısır, Şam, Kudüs diyarı ona mesken oldu. Kâbe'nin inşası ve Mekke şehrinin de kurucusu oldu. Gerek mali yönden, gerekse evlat ve nesil bakımından büyük bereketlere kavuştu.

14- "Ve Ona İshâk'ı, üstelik Yakûb'u ihsan ettik. Herbirini de sâlihler yaptık" İlk oğlu olan İsmâîl'i Mekke'de bırakan İbrâhîm Aleyhisselam, sonunda ilk hanımı olan Sâradan da bir oğlu İshâk'a kavuştu. Daha sonra İshâk'ın oğlu Yakûb ve diğer torunları meydana geldi.

15- "Onları emrimizle yol gösteren imamlar yaptık. Kendilerine hayırlar işlemeyi de, namaz kılmayı da, zekat vermeyi de vahyettik. Hem de bize ibadet edenler oldular" Biz onlara Peygamberlik verdik. İnsanlara yol gösteren,. Allâh'ın emirlerinden ayrılmayan kimseler haline getirdik.

(Bakara 124-134, 258-260. Âl-i Imran 65-68, 95-97. Nisâ 54, 125. En'âm 74-87. Tevbe 114. Hûd 69-71. İbrâhîm 35-41. Meryem 41-50. Hacc 26-37. Şuarâ 69-90. Ankebût 16, 31. Saffat 83-113. Zuhruf 26, 27. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 74

وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِى كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ ۗ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Lût'a da kendisine bir hüküm ve bir ilim verdik. Hem de onu pislikler yapmakta olan beldeden kurtardık. Şüphesiz onlar, kötülük kavmi fasıklar idiler."

Âyet: 75

وَاَدْخَلْنَاهُ فِى رَحْمَتِنَا ۗ اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Ve onu rahmetimize koyduk. Şüphesiz o, sâlihlerdendir."

İZAHLARI:

Amcası İbrâhîm Aleyhisselamla birlikte hicret eden Lût Aleyhisselama da Allâhu Teâlâ Peygamberlik ihsan etmiş ve:

1- "Lût'a da, kendisisine bir hüküm ve bir ilim verdik..." buyuruyor. Kudüs civarında bugünkü Filistin topraklarında yer alan Sedum şehri ve buraya bağlı beldelere Peygamber olarak gönderildi. Onların üzerinde gereken hakimiyeti sağlamak üzere kendisine lüzumlu olan hüküm ve bilgiler de ihsan edilmiştir. Ancak çok pis bir ahlaksızlığın yaygın olması, Lût Aleyhisselamın icraatını güçleştirmiştir. Nihâyet:

"...onu pislikler yapmakta olan beldeden kurtardık..." buyrulmuştur. Bir gece sabaha karşı o mundar, pis, necisleri çok ağır bir musibetle helâk ederek Lût Aleyhisselamı karısı hariç, aile efradı ve mü'minlerle birlikte kurtarmıştır.

"...Şüphesiz onlar, kötülük kavmi fasıklar idi" helâk olmayı hak eden bu kavim, elbette kötülüğün son haddine varan bir düzüşme içindeydiler. Hem dünyada belalarını buldular, hem de âhirette içinde ebedî kalacakları cehennemi hak ettiler. Lût Aleyhisselama gelince:

"Ve onu rahmetimize koyduk. Şüphesiz o, Sâlihler-dendir." buyurması ile, hem dünyada hem de âhirette rahmetinin bolluğuna kavuşturduğunu, ilelebet cennette kalacağını bildirmiştir. Sâlihlerden olduğunu da açıklayarak bizlere müjdelemiştir.

(Araf 80-84. Hûd 77-83. Hıcr 51-77. Şuara 160-173. Neml 54-58. Ankebût 28-35. Saffat 133-138. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 76

وَنُوحًا اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ فَنَجَّيْنٰهُ وَاَهْلَهٗ
مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Nûh'u da hatırla. Hani önceden dua etmişti de onu kabul etmiş idik de kendisini ve ehlini büyük musibetten kurtarmış idik."

Âyet: 77

وَنَصَرْنٰهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا
قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنٰهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Ve onu âyetlerimizi yalanlayan kavimden yardım ederek koruduk. Şüphesiz onlar kötülük kavmi idiler de onların hepsini batırdık."

ÎZAHLARI:

Habibim! Kavminin kötülüğünden dolayı bize yalvaran ve duasını kabul ettiğimiz Nûh'u da hatırla:

1- "...Kendisini ve ehlini büyük musibetten kurtarmış idik." Bizim işaretimizle ve nezaretimizle yaptığı gemiye alarak kendini, ehlini ve mü'minleri kurtardık. Diğerlerini de batırdık.

2- "Ve onu âyetlerimizi yalanlayan kavimden yardım ederek koruduk..." Ona bir şey yapamadılar. Kendileri boğuldular gittiler.

"...Şüphesiz onlar kötülük kavmi idiler de onların hepsini batırdık" Her işleri kötülük olan o günün insanları nihâyet hak ettikleri şekilde battılar gittiler. Âhirette ise ebedîyen cehennemdedirler.

(Yunus 71-73. Hûd 25-49. Araf 59-64. Mü'minûn 23-30. Furkân 37. Şuarâ 105-120. Saffat 75-82. Ankebût 14. 15. Zariyât 46. Necm 52. Kamer 9-16. Nûh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 78

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِى الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيهِ
غَنَمُ الْقَوْمِ ۚ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Davud ve Süleyman'ı da hatırla. Hani kavmin davarı orada yayılmıştı da ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Onların hükmüne biz de şahitler idik."

Âyet: 79

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمٰنَ ۚ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا ۚ وَسَخَّرْنَا
مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ ۚ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Ve onu Süleyman'a anlatmıştık. Herbirine de bir hüküm ve ilim verdik. Dağları ve kuşları da tesbih ederek Davud'la müsahhar kıldık. Yapanlar da biz idik."

Âyet: 80

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَاْسِكُمْ ۚ
فَهَلْ اَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Biz ona, kötülüğünüzden sizi korumak için size giyecek sanatı da öğrettik. Artık siz şükredenler misiniz?"

Âyet: 81

وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِى بِاَمْرِهِ اِلَى الْاَرْضِ الَّتِى
بَارَكْنَا فِيهَا ۚ وَكُنَّا بِكُلِّ شَىْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Süleyman'a da, kendisinde bereketlendirdiğimiz yere kendi emri ile akan şiddetli esen rüzgarı (müsahhar) kıldık. Herşeyi de bilenler olduk."

Âyet: 82

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Şeytanlardan da kendisi için (denize) dalacakları, ondan başka iş(ler) yapacakları (müsahhar kıldık) onları koruyucular da idik."

İZAHLARI:

Habibim! Davud ile oğlu Süleyman'ı da hatırla ve ümmetine anlat:

1- "...Yani kavmin davarı orada yayılmıştı da ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Onların hükmüne biz de şahitler idik" Davud Aleyhisselamın zamanında bir davar sürüsü gece birinin ekin tarlasına veya üzüm bağına girip ne varsa yemiş bitirmiş. Ekin veya bağ sahibi Davud Aleyhisselama gelerek hakkını ister ve bir hüküm vermesini diler. O da, verdiği hükümde davarların ekin sahibine verilmesi hükmünü verir. Davarların sahibi de Davud Aleyhisselamın yetişkin bir peygamber olan oğlu Süleyman'a durumu anlatır. O da, aynı hükme benzeyen bir hüküm verir. Aradaki fark temelli olmayışıdır. Ekin eski halini alıncaya kadar davarlar tarla sahibinde kalacak, davarlardan o faydalanacak. Davar sahibi de ekini veya bağı yetiştirip eski verimli haline gelince sahibine teslim edecek ve davarlarını geri alacak. Davud Aleyhisselam oğlunun verdiği hükmü beğendi.

İslam hukukunda bu konuda ihtilaflar vardır. Bu ihtilaflar oldukça da yararlı olmuştur. Tarla sahibinin zararı ile davarların değeri karşılaştırıldığında aynı olduğu için Davud Aleyhisselamın verdiği hüküm doğrudur. Bir sene içinde her iki tarafın mülkiyet yönü ile de mallarına sahip olmaları, ekin sahibinin de davarlardan yararlanarak hakkını almış olması da uygun bir hükümdür. Böylece mülkiyet hakkı korunmuş olmakla Süleyman Aleyhisselamın hükmü daha iyi olmuştur. Onun için:

2- "Ve onu Süleyman'a anlatmıştık..." buyurulmuştur. Yani Allâhu zülcelal, vahy veya ilham ederek Süleyman Aleyhisselama ikinci hükmü beyan etmiştir. Bununla beraber:

"...Herbirine de bir hüküm ve ilim verdik..." buyrularak, her ikisinin de Allâh'ın beyanı ile hüküm verdikleri, Davud Aleyhisselamın günaha girmemiş olduğu anlaşılmıştır.

"...Dağları ve kuşları da tesbih ederek Davud'la müsahhar kıldık. Yapanlar da biz idik" cümle-i şerifesinde Davud Aleyhisselamın zikre ve tesbihe düşkünlüğü ve bilhassa o güzel sesi ile Zebur'u okumasına dağların yankı verdiği, kuşların da sürüler halinde Zebur'u dinlediklerine işaret buyrulmuştur.

Kur'ânı Kerîmin de ihlasla, ittika ile ve güzel sesle hakkını vererek okunmasının da Rasulullâh S.A.V. tarafından medhü sena edilmiş olması da bir gerçektir.

3- "Biz ona, kötülüğünüzden sizi korumak için size giyecek sanatı da öğrettik. Artık siz şükredenler misiniz?" Biz Davud Aleyhisselama harp darbelerinden korunmanız için zırh gömleği sanatını öğrettik. Küçük halkaların birbirine geçmesiyle meydana gelen ve bedene giyilen, oklardan, kılıçlardan, mızraklardan koruyan bir gömlek. Diğer harp aletlerini de öğrendiği, demir sanatlarının hepsini de öğrendiği rivâyet olunur. Bu büyük nimetler karşılığında Allâh'a şükredenler olmaları gerekir.

4- "Süleyman'a da, kendisine bereketlendirdiğimiz yere kendi emri ile akan şiddetli esen rüzgarı (müsahhar) kıldık. Herşeyi de bilenler olduk" Süleyman Aleyhisselama da mucize ve yardımcı olarak rüzgarı verdik. O emrettiği zaman, istediği şekilde -süratli veya ağır olarak- eser, istediği zaman durur. Rivâyete göre tahtadan yaptığı geniş vapura benzeyen bir şey üzerine atları, develeri, askerleri ve harp malzemelerini doldurur. Rüzgara emrettiği zaman bunları istediği yere götürürdü. Sonra işi bitince yine emreder geriye gelirdi. Allâhu Teâlâ bunların hepsini de devamlı bilen ve gözetendir. Allâh'ın emri olmadan hiçbir şey de olmazdı. Ayrıca:

5- "Şeytanları da kendisi için (denize) dalacakları, ondan başka iş(ler) yapacakları da (müsahhar kıldık). Onları koruyucular da idik" Şeytanlardan bir kısmını da Süleyman Aleyhisselamın emrine verdik., onun emriyle denize dalarlar, inci, mercan ve benzeri şeyler çıkarır, daha da başka binalar, saraylar, yollar yapma gibi işler yaparlardı. Onların hile yapmamaları, kaçmamaları, kaytarmamaları için onları biz gözetir, koruma altında tutar idik.

(Bakara 102, 251. Nisâ 163. En'âm 84. İsrâ 55. Neml 15-44. Sebe 10-14. Sâd 17-26, 30-40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 83

وَاَيُّوبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّى مَسَّنِىَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Eyyûbu da hatırla. Hani Rabbine: "Şüphesiz bana zarar dokundu. Sen de merhametlilerin en merhametlisisin" diye nidâ etmişti."

Âyet: 84

فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ فَكَشَفْنَا مَا بِهٖ مِنْ ضُرٍّ وَاٰتَيْنٰهُ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعٰبِدِينَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Onun duasını kabul etmiş ve kendisindeki zarardan olan şeyi kaldırmış idik. Ve kendisine tarafımızdan bir rahmet, ibadet edenlere de bir hatıra olmak üzere ailesini ve onlarla beraber bir mislini de verdik."

İZAHLARI:

Habibim! Eyyubu da zikret. Hani kendisine ve çocuklarına, mallarına bir musibet gelip hepsini yok ettiği zaman:

1- "...Şüphesiz bana zarar dokundu. Sen de merhametlilerin en merhametlisisin" diye nidâ etmişti" Eyyub Aleyhisselamın başına gelenler hakkında çok şeyler söylenmiştir. Bunların çoğu İsrail uydurmalarıdır. Peygamberin şanına yakışmayan şeylerdir. Ancak insanlara sabırda örnek olacak kadarı da caizdir. Şu gelecek âyeti kerimede olabilecek şeylere işaret buyrulmuştur:

2- "Onun duasını kabul etmiş ve kendisindeki zarardan olan şeyi kaldırmış idik. Ve kendisine, tarafımızdan bir rahmet, ibadet edenlere de bir hatıra olmak üzere ailesini ve onlarla beraber bir mislini de verdik" Burada anlaşılan, müfessirlerin de beyanına göre: evi yıkılınca, bir karısından başka bütün çocukları ve malları yok olmuş. Buna karşılık son derece sabır göstermiş, hiç şikâyetçi olmamış. Ancak çok özlü olarak en kısa şekliyle halini bilen Allâh'a niyazda bulunmuş. O da duasını kabul ederek rahmetinin gereği telef olan bütün mallarının,

çocuklarının bir misli de fazlasıyla vermiştir. Alan da Allâh, veren de Allâh. Mala ve evlada güvenilmez. İşte Eyyub Aleyhisselam bu hakîkate örnek olmuştur. Hakkındaki kurtlanma, halkın kendisinden uzak kalması, düşen kurtları alıp yine bedenine koyması, tamamen İsrail efsaneleridir. Peygamberlik sıfatlarıyla bağdaşmayan şeylerdir.

(Sâd sûresinin 41-44. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 85

وَاِسْمٰعِيلَ وَاِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ ۖ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"İsmâîl'i de, İdrîs'i de, Zülkifl'i de hatırla. Herbiri sabırlılardandır."

Âyet: 86

وَاَدْخَلْنَاهُمْ فِى رَحْمَتِنَا ۖ اِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Onları da rahmetimize daldırdık. Şüphesiz onlar, Sâlihlerdendir."

İZAHLARI:

Bunlardan İsmâîl Aleyhisselam, İbrâhîm Aleyhisselamın oğlu, anasıyla birlikte kupkuru bir vadiye bırakılan, sabırla büyüyen, kurban edilmesine razı olan, sabrını ispat edip, Mekke şehrinin kurulmasında metanet ve sabır örneği olan, babası ile birlikte Kâbe-i muazzamayı inşa etmekte sabırla çalışan bir peygamberdir.

İdrîs Aleyhisselam ise, Mısır'ın gelişip büyümesinde çok emekleri bulunan, halk tarafından sevilen ve sayılan, başta dikişli elbise olmak üzere pek çok sanata parmağını basan ve yılmadan, usanmadan sabırla çalışan bir peygamberdir.

Zülkifl ise, Eyyub Aleyhisselamın oğlu olduğu rivâyet edilen, çok Sâlih, herkese yardım eden, her hususta sabır örneği veren bir zât olduğu, peygamber olmadığı hakkında rivâyetler var ise de cumhura göre peygamberdir. "Kifl" bol nasip demektir. Nasibi bol olduğu ve çok cömert olduğu için "Zülkifl" denilmiştir.

(Bakara 125, 127, 128, 133, 136, 140. Âl-i Imran 84. Nisâ 163. En'âm 86. İbrâhîm 39. Meryem 54, 56. Sâd 48. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 87

وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِى الظُّلُمَاتِ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ سُبْحَانَكَ ۖ اِنِّى كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِينَ ۚ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Balık sahibini de hatırla. Hani öfkelenmiş olarak gitmişti de kendine kat'iyyen sıkıntı yapmayacağımızı sanmıştı ve karanlıklarda: "Şüphesiz ki senden başka bir ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Muhakkak ben zâlimlerden oldum" diye nidâ etmişti."

Âyet: 88

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ ۙ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ ۗ وَكَذٰلِكَ نُنْجِى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Hemen onun duasını kabul ettik, sıkıntıdan kurtardık. Böylece mü'minleri de kurtarırız."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Peygamberlerden bambaşka bir örnek vermek üzere Yunus Aleyhisselamı, hadiseye fiilen iştirak eden balıklı anlamına gelen "zünnûn" ile zikrediyor ve:

1- "Balık sahibini de hatırla. Hani öfkelenmiş olarak gitmişti de kendisine kat'iyyen sıkıntı yapmayacağımızı sanmıştı..." buyuruyor. Yunus Aleyhisselam, Musul civarında bulunan "Rineva" denilen yere Peygamber olarak gönderiliyor. Kendisini dinlemeyen kavmi ile arası iyice açılıyor. Onlara "Güç günü bekleyin helâk olacaksınız" diyerek öfkelenmiş bir halde aralarından ayrılıyor. Denize açılan bir gemiye biniyor. Geminin yürümemesi üzerine yolculardan birinin denize atılması gerekiyor. Aralarında attıkları kur'alar hep Yunus'a çıkıyor. Nihâyet so-

yunup denize atlayan Yunus'u hemen bir balık yutuyor. Allâh'ın irâdesi ile olan bu hadise'de Yunus Aleyhisselam balık karnında bir müddet kalıyor. Gecenin karanlığı, denizin karanlığı, balık karnının karanlığı içinde kalan Yunus Aleyhisselam, çareyi Allâh'a yalvarmakta buluyor ve:

"Şüphesiz ki senden başka bir ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Muhakkak ben zâlimlerden oldum" diye nidâ ediyor" Allâh'ın izni olmadan kavminden ayrılmış olmasından dolayı bu musibete uğradığını, kendisine, kendinin zulmetmiş olduğunu anlıyor ve Allâh'a niyaz ediyor. O da:

2- "Hemen onun duasını kabul ettik, sıkıntıdan kurtardık..." buyuruyor. Allâh'ın emri ile Yunus'a hiç zarar vermeyen balık, onu denizin kenarında bir yere çıkarıyor. Yunus Aleyhisselamın yaptığı duadan üç temel hüküm öğrenmiş oluyoruz:

a) Tevhid kelimesi ile Allâh'ın başka bir ortağı olmadığını, yalnız ona yalvardığını beyan ediyor.

b) Tesbih ile kendisinin bütün noksan sıfatlardan münezzeh ve kemal sıfatlarla muttasıf olduğunu ifade ediyor.

c) Kendi suçunu itiraf ediyor. Gerekli sabır gösteremediğini, Allâh'tan izinsiz olarak kavminden ayrıldığını hatırlatıyor ve Allâh'ın huzurunda kesin itirafta bulunuyor. Böylece kavmine döndüğü zamanda kavminin helâk olmadığını görünce irkiliyor, kavmi, tenha bir yere çıkıyor, Allâh'a yalvarıyor, onlarda peygamberlere isyan suçlarını itiraf ederek bağışlanmalarını istiyorlar. Allâh da onları helâk etmiyor. Böylece afva uğramış bir Peygamber ile bağışlanmış bir kavim birbirleriyle buluşuyorlar.

"...böylece mü'minleri kurtarırız." buyuran Allâh, kendisine îman eden mü'minler, sıkıntıya düştükleri ve kendisine yalvardıkları taktirde kurtaracağını va'dediyor. Allâh dilerse balığın karnında da olsa, ateşin içine atılmış da olsa, bıçağın altına yatırılmış da olsa, ne halde olursa olsun kurtarma hakkına, kudretine sahiptir.

(Nisa 163. En'âm 86. Yunus 98. Sâffât 139-148. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 89

وَزَكَرِيَّآ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗ رَبِّ لَا تَذَرْنِى فَرْدًا وَّاَنْتَ خَيْرُ الْوٰرِثِيْنَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Zekeriyya'yı da hatırla. Hani Rabbine: "Ey rabbim! Beni tek olarak bırakma. Hem de sen vârislerin en hayırlısısın." diye nidâ etmişti."

Âyet: 90

فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ وَوَهَبْنَا لَهٗ يَحْيٰى وَاَصْلَحْنَا لَهٗ زَوْجَهٗ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا يُسٰرِعُوْنَ فِى الْخَيْرٰتِ وَيَدْعُوْنَنَا رَغَبًا وَّرَهَبًا ؕ وَكَانُوْا لَنَا خٰشِعِيْنَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Ve o'nun duasını kabul etmişti ve kendisine Yahya'yı ihsan ettik. Eşini de kendisi için elverişli kıldık. Muhakkak onlar, hayırlarda yarışıyorlar ve umarak, korkarak bize dua ederler idiler. Hem de bize saygılılar idiler."

İZAHLARI:

Zekeriyya aleyhisselamın karısı kendisinde bulunan bir maniden dolayı doğurmuyordu. Zekeriyya aleyhisselamın:

"Ey Rabbim! Beni tek olarak bırakma. Hem de sen vârislerin en hayırlısısın" diye dua etmesi üzerine, karısının doğuma engel olan derdini giderdi ve doğum yapacak hale getirdi. Böylece Yahya Aleyhisselamı ihsan etti.

Bunlar ailecek hayırlarda yarış ederler. Korkarak ümit ederek Allâh'a ibadet ederler ve dualarda bulunurlardı. Allâh'a karşı çok saygılılar ve boyunları eğri idiler.

(Âl-i Imran 37-41 En'âm 85 Meryem 2-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 91

وَالَّتِيٓ اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا
وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَآ اٰيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"İffetini koruyanı da hatırla. Ona ruhumuzdan da üfledik. Kendisiyle oğlunu da âlemlere bir âyet yaptık."

İZAHI:

Zekeriyya Aleyhisselamın himayesinde büyüyen iffet ve namusunu da mükemmel koruyan Meryem'i de Kur'ânda zikret ve hatırla. Biz ona ruhumuzdan üfledik ve Îsâ'yı rahmine koyduk. Sonra ikisini de alemlere ibret veren bir âyet yaptık.

(Bakara 87, 253. Âl-i Imran 35-37, 42-61. Nisâ 156-158. Mâide 17. Tevbe 31. Meryem 16-36. Mü'minûn 50. Zuhruf 57-64. Hadîd 27. Saff 6. Tahrim 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 92

اِنَّ هٰذِهٖٓ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً ۖ وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Muhakkak şu bir tek din olarak sizin dininizdir. Ben de Rabbinizim. Artık bana kulluk edin."

Âyet: 93

وَتَقَطَّعُوٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ ۖ كُلٌّ اِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Aralarında işlerini de parçaladılar. Herbiri ancak bize dönücülerdir."

Âyet: 94

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهٖ

وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Kim de mü'min olarak yararlı işlerden yaparsa, artık gayretlerini inkâr yoktur. Şüphesiz biz de onu yazanlarız."

ÎZAHLARI:

Bazı Peygamberleri zikrettikten sonra, hepsinin dininin de aynı olduğunu, aralarında bilhassa akaid yönünden hiçbir fark olmadığını beyan etmek üzere:

1- "Muhakkak şu bir tek din olarak sizin dininizdir. Ben de Rabbinizim. Artık bana kulluk edin" buyurmuştur. Adem Aleyhisselamdan bu yana gelip geçen bütün Peygamberlere gönderilen din, aynı dindir. Bazı muamelat kısmında nesihler olmuş ise de, son kitap olan Kur'ânı Kerîmde bir daha değişmemek üzere son şeklini almıştır. Herşeyi yaratan, insanları ve onlara gönderilen Peygamberleri yaratan, kitapları indiren yalnız Allâh'tır. Onun işine kimse karışamamıştır. Öyle ise, yalnız O'na kulluk yapılır. Araya başkaları karıştırılmaz. Fakat:

2- "Aralarında işlerini de parçaladılar..." Peygamberlerden sonra, insanlar bilhassa Yahudiler, din işlerini, keyiflerine göre yorumlayarak birbirine zıt birçok kısımlara ayırdılar. Herbiri de "benim yolum doğru" diyerek peşlerine taktıkları kimseleri gruplar haline getirdiler. Hâlâ da bu fitneler devam ettirilmek istenmektedir. Ancak Kur'âna hiçbir zarar getiremediler. İleride:

"Herbiri ancak bize dönücülerdir" Haktan ayrılmayanlar, bâtıla sarılanlar herbiri bizim huzurumuza gelecek yanlış, doğru herkes karşılığını bulacaktır.

3- "Kim de mü'min olarak yararlı işlerden yaparsa, artık gayretini inkâr yoktur. Şüphesiz biz de onu yazanlarız" buyurarak îman edenlerin yaptıkları faydalı işlerin, ibadetlerin, zikirlerin, hiçbirisi boşa gitmeyecektir. Herbiri ayrı ayrı yazılmıştır.

(Bakara 27, 176, 213. Âl-i Imran 19, 55, 105, 171, 195. Nisâ 124. En'âm 165. Araf 170. Yunus 19. Taha 112. Kehf 30. Mü'minûn 52, 53. Zuhruf 22, 23, 64, 65. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 95

وَحَرَامٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"O helâk ettiğimiz belde halkına (yerlerine dönmeleri) haramdır. Gerçek olan da onların dönmeyecekleridir."

Âyet: 96

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Hatta, Ye'cüc ve Me'cüc açıldığı zaman, onlar da her tepeden akın ederler."

Âyet: 97

وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Hak olan va'd yaklaştığı zaman da hemen o küfredenlerin gözleri belirgindir. "Eyvah bizlere, bundan gaflette imişiz. Hayır, zâlimler imişiz" (derler)."

İZAHLARI:

1- Âhireti inkâr eden kâfirler, gerçeği gördükleri zaman, tevbe etmek ve Allâh'ın emirlerini yerine getirmek için dünya hayatına dönmelerini isteyecekler. Fakat bu isteklerinin olmayacağı kesindir. Allâh'ın helâk ettiği bu kâfirlere istedikleri dönüş kesinlikle haram kılınmış, dönmemeleri vacip olmuştur.

2- "Hatta Ye'cüc ve Me'cüc açıldığı zaman onlar da her tepeden akın ederler" Kıyâmet yaklaştığı zaman, Ye'cüc ve Me'cüc'ün engelleri kalkacak, önleri açılacak ve her yüksek yerlerden harekete geçecekler. İşte bu ana kadar dünyaya dönmeleri mümkün olmayacak. Zaten

kıyâmet de kopmuş olacağından helâk olan kâfirlerin dönecekleri yer yalnız mahşer ve cehennem olacaktır.

3- "Hak olan va'd yaklaştığı zaman da hemen o küfredenlerin gözleri belirgindir..." Allâh'ın vaat ettiği gün, kıyâmet gününü gördükleri zaman birden bire gözleri büyüyecek, şaşkınlıkları sergilenecek, ama iş bitmiş olacak.

"..."Eyvah bizlere, bundan gaflette imişiz. Hayır zâlimler imişiz" (derler).." Dünyada iken inkâr ettikleri hakîkatler gözleri önüne gelince, "Eyvah, yazıklar olsun bizlere, ne salak kimselermişiz" diyecekler.

(İbrâhîm 42. Kehf 94. Mü'minûn 99, 100. Secde 12. Yasin 31, 50-52. Kamer 1. Kalem 29-31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 98

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ ۖ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz ve Allâh'tan başka tapacağınız şeyler, cehennemin yakacağıdır. Siz oraya girenlersiniz."

Âyet: 99

لَوْ كَانَ هَٰؤُلَاءِ آلِهَةً مَّا وَرَدُوهَا ۖ وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Eğer bunlar ilahlar olsaydı, oraya girmezlerdi. Herbiri orada ebedî kalıcılardır."

Âyet: 100

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Onlar için orada inlemek vardır. Hem de onlar orada duymayacaklar."

Âyet: 101

اِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰٓى ۙ اُولٰٓئِكَ عَنْهَا
مُبْعَدُونَ ۙ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Şüphesiz tarafımızdan kendilerine daha güzeli vardır, işte onlar, oradan uzaklaştırılmışlardır."

Âyet: 102

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا ۚ وَهُمْ فِى مَا اشْتَهَتْ
اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ۚ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Onlar canlarının çektiği şeyler içinde ebedîler iken, oranın uğultusunu, fısıltısını bile duymayacaklar."

Âyet: 103

لَا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ وَتَتَلَقّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ۜ هٰذَا
يَوْمُكُمُ الَّذِى كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Onları en büyük korku dahi üzmez. Onları, melekler karşılarlar; (ve): "İşte bu, va'dolunmuş olduğunuz gününüzdür" (derler)."

Âyet: 104

يَوْمَ نَطْوِى السَّمَآءَ كَطَىِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۜ كَمَا بَدَاْنَآ
اَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ ۜ وَعْدًا عَلَيْنَا ۜ اِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Gökleri, kitapların sahifelerinin dürümü gibi düreceğimiz gün ilk yaratılışta başladığımız gibi onu (ilk haline) çevireceğiz. Üzerimize vacip olan bir va'ddir. Şüphesiz biz yapanlar olduk."

İZAHLARI:

Başta Mekke müşrikleri olmak üzere kıyâmete kadar gelecek bütün müşriklere hitap ederek:

1- "Şüphesiz siz ve Allâh'tan başka tapacağınız şeyler, cehennemin yakacağıdır. Siz oraya girenlersiniz." buyurmuştur. Ey müşrikler! Siz Allâh'ı bırakıp da bir takım şeylere tapıyorsunuz. Onlarla birlikte hepiniz cehennemin yakacağı olacaksınız. Hep beraber oraya girecek-siniz.

2- "Eğer bunlar ilahlar olsaydı, oraya girmezlerdi. Herbiri orada ebedî kalıcılardır" Bu taptığınız putlar, hakîkaten sizin iddia ettiğiniz gibi ilahlar olsalardı, cehenneme girmezlerdi. Hiçbir şeye güçlerinin yetmediği açıkça belli iken, cehennemden korunmaya nasıl güçleri yetecek? Siz de, onlar da herbiriniz o cehennemde ebedî kalanlarsınız.

3- "Onlar için orada inlemek vardır. Hem de onlar orada duymayacaklar" O müşrikler orada yanarlarken azabın şiddetinden inim inim inleyecekler. Kendi ızdıraplarından başkalarının iniltilerini de duyamayacaklar.

Cehennemliklerin hallerini biraz anlattıktan sonra îman eden ve yararlı işler yapanları da şöyle müjdeliyor:

4- "Şüphesiz tarafımızdan kendilerine daha güzeli vardır, işte onlar, oradan uzaklaştırılmışlardır." O en güzel cennet ve nimetleriyle geçmişte müjdelenmiş olanlar, cehennemden çok uzaklarda olacaklar. Hatta:

5- "Onlar, canlarının çektiği şeyler içinde ebedîler iken, oranın uğultusunu, fısıltısını bile duymayacaklar" O îman eden ve ameli sâlih işleyenler cennetlere girecekler, canlarının istediği, gönüllerinin arzu ettiği nimetler içinde gönenirler iken, cehennemliklerin iniltilerini, sızlantılarının en ufak bir fısıltısını dahi duymayacaklar. Onları rahatsız edecek hiçbir şey yok.

6- "Onları en büyük korku dahi üzmez. Onları melekler karşılarlar (ve): "İşte bu, va'dolunmuş olduğunuz gününüzdür" (derler)." Buyurun, selâmetle saadetle girin ebedî kalacağınız cennete. Ne mutlu sizlere, îmanlarınızla, amellerinizle hak ettiğiniz yerler buralar.

"Dünyada iken vaat olunduğuz gün, bugün, vaat olunduğunuz yer de burasıdır" diyerek onları karşılayacaklar.

7- "Gökleri, kitapları sahifelerinin dürümü gibi düreceğimiz gün ilk yaratılışta başladığımız gibi onu (ilk haline) çevireceğiz. Üze-

rimize vacip olan bir vaaddir. Şüphesiz biz yapanlar olduk." Göklerin katmerlenip dürüldüğü, güneş, ay, yıldızların karardığı, dağların hallaç pamuğu gibi savrulduğu gün, mü'minler hiç de sıkıntıya, endişeye düşmeyecekler. Allâh bunları ilk defa nasıl yarattı ise, öylece ilk haline çevirerek, yepyeni bir düzen kuracak. Bu da üzerine kendi irâdesiyle vaciptir. Kesinlikle bunları yapacak olan yalnız Allâh'tır.

(Bakara 24. Nisa 95. Araf 46. Yunus 10, 26. Hud 106. Ra'd 18, 23, 24. İbrâhîm 23. Kehf 88. Meryem 62. Furkân 17, 75. Saffat 22, 23. Zümer 73. Vakıa 25, 26. Hadid 10. Tahrim 6. Cinn 15.âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 105

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Andolsun Zikirden sonra Zeburda, yeryüzüne muhakkak benim Salih kullarımın varis olacağını yazdık."

Âyet: 106

اِنَّ فِى هٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda abidler kavmi için elbette bir tebliğ vardır."

Âyet: 107

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Seni de ancak alemlere bir rahmet olarak gönderdik."

İZAHLARI:

1- "İmanlı sâlih kulların cennete veya yeryüzüne kesinlikle vâris olacakları Levh-i mahfuzdan sonra bütün kitaplarda yazmıştık." anlayışı birçok tefsirlerde yer almıştır.

Bazı tefsirlerde de; "Tevrat'tan sonra Davud aleyhisselama gelen Zebur da sâlih kulların cennete veya yeryüzüne vâris olacaklarını yazmıştık." denilmiştir.

Bazılarında da; "Kur'ândan başka diğer kitaplarda da sâlih kulların hem cennete, hem de yeryüzüne vâris olacaklarını yazmıştık." manası verilmiştir.

Bu anlayışlarda aslında hiçbir çelişki yoktur. Hepsi de birbirlerini tamamlayıcıdır. İmanlı olan ve sâlih amel işleyenlerin birçok âyetlerde cennete girecekleri müjdelenmektedir. Böylece cennetin vârisleri olmuşlardır. Yeryüzüne gelince, yine onların hakimiyetleri geçerlidir. Allâh'ın emirlerine hakkıyla riâyet eden mü'minler, Allâh'ın yardımıyla hakimiyetlerini sürdürürler. Bu hususta da yine birçok âyetler ve hadisi nebeviler mevcuttur. Tarihin gösterdiği fiili başarılar da bunun delilidir.

Kitaplara gelince, Levhi mahfuz bilinen temel bir gerçektir. Bütün kitapların şaşmaz bir temeli zikirdir. Diğer sahifeler ve kitaplar ise, zamanla insanlara tebliğatı yapılmış ve bu gibi haberler verilmiştir. En son olarak da Kur'ânı Kerîmde o kitapların içinde olan ahkamı beyan etmiştir. İşte bu husus burada zikredilmiştir.

Hülasa, bütün ilahi kitapların beyanına göre sağlam mü'minler, hem dünyaya vâris olacak, hem de âhirette cennete vâris olacaklar.

2- "Şüphesiz bunda abidler kavmi için elbette bir tebliğ vardır." Bu son kitap olan Kur'ânı Kerîmde Allâh'a tam kulluk yapan ve ibadet eden milletler için, bütün hakîkatler tebliğ ve beyan edilmiştir. Allâh'ın Resulü de örnek olmuştur. Buna göre, bir millet, Allâh'ın dinini gereği gibi öğrenir, yaşayışını buna göre ayarlar, devlet nizamını sağlamca kurar, ordusunu iyi yetiştirir, azimli yaparsa, ticari işlerini tam düzene koyarsa, sanayi bakımından da daha ileriyi araştırarak geliştirirse, zaten îman yoluyla kardeşlik, birlikte yerleşmiş olacağından tam istenilen güç temin edilmiş olur. Vârislik, hakimiyet dünya ve âhirette bunlarındır.

3- "Seni de ancak alemlere bir rahmet olarak gönderdik." buyuran Allâhu Teâlâ, bu dünyaya da âhirete de vâris olmanın yolunu, bu peygamberin önderliğinde, ona indirdiği Kur'ânı Kerîmle göstermiştir.

Kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara gönderdiği bu peygamber, elbette tam rahmeti ilahidir. Bu rahmeti bilenler için şüphesiz dünyaya da âhirete de vâris olmak kolaydır ve mukadderdir. Ama bu rahmete karşı gelenler, tam aksine bâtıl yolu tutanlar, elbette veraset haklarını elleriyle yitirenlerdir. Onlar olsa olsa cehenneme vâris olurlar.

(Araf 43, 100, 128, 137 Meryem 63 Şura 85. İbrâhîm 52. Mü'minin 10, 11 Ahzab 27. Zümer 74. Duhan 28. Zuhruf 23, 72. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 108

قُلْ اِنَّمَا يُوحٰٓى اِلَىَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ فَهَلْ
اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

""Bana ancak ilahımızın ilah olduğu vahy olunuyor. Artık siz-ler müslümanlar mısınız?" de."

Âyet: 109

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ اٰذَنْتُكُمْ عَلٰى سَوَآءٍ ۭ وَاِنْ اَدْرِىْٓ اَقَرِيْبٌ
اَمْ بَعِيْدٌ مَّا تُوْعَدُوْنَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Eğer yüz çevirirlerse; "Artık size eşitlik üzere haber verdim. Va'dolduğunuz şey de yakın mı, yoksa uzak mı bilemem."

Âyet: 110

اِنَّهٗ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُوْنَ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, sözden açığı biliyor. Gizlediklerimizi de biliyor."

Âyet: 111

وَاِنْ اَدْرِىْ لَعَلَّهٗ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ اِلٰى حِيْنٍ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Sizin için belki bir fitne ve bir zamana kadar bir yararlanma olduğunu da bilmem."

Âyet: 112

قَالَ رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ ۗ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Hak ile hükmet. Rabbimiz de anlattığınız şeylere karşı (sığınılacak) yardım istenilecek olan rahmandır." dedi."

ÎZAHLARI:

Rasulüm! O müşriklere:

1- ""Bana ancak ilahımızın şüphesiz bir ilah olduğu vahy olunuyor. Artık sizler müslümanlar mısınız?" de." Ey müşrikler! Siz Allâh'tan başka bir takım ilahlar ediniyorsunuz. Allâh'a ortaklar ediniyorsunuz. Çok hatalısınız. Allâh'ın bana vahyettiği ilah birdir. Başka bir benzeri yoktur bunu iyi bilin ve müslüman olun. Buna göre, "Müslümanlar mısınız, Allâh'a tam teslim oldunuz mu?" dersin.

2- "Eğer yüz çeviririlerse; "Artık size eşitlik üzerine haber verdim. Va'dolunduğunuz şey de yakın mı, yoksa uzak mı bilemem" dersin. O müşrikler seni dinlemezde yüz çeviririlerse, tebliğ ettiğini, bütün hakîkatleri bildirdiğini, hepsine de aynı seviyede haber verdiğini ve va'dolundukları şeylerin de yakın mı, yoksa uzak mı olduğunu, bilmediğini söylersin. Gerisini bana bırakırsın.

3- "Şüphesiz O, sözden açığı biliyor. Gizlediklerinizi de biliyor." Ey müşrikler! Allâh sizin söylediklerinizin açık olanlarını biliyor. Ama kendi aranızda gizlediklerinizi de aynen biliyor. Ondan hiçbir şey gizleyemezsiniz.

4- "Sizin için belki bir fitne ve bir zamana kadar bir yararlanma olduğunu da bilemem" dersin. Allâh'ın vadinin gecikmesi, sizin için fitnenizi artırmak veya sizi imtihan etmek mi yoksa belli bir zamana kadar bir yararlanma mühleti midir bunu da bilemem dersin. Bunun üzerine Rasulullâh S.A.V.:

"Ey Rabbim! Hak ile hükmet. Rabbimiz de anlattığınız şeylere karşı (sığınılacak) yardım istenilecek olan rahmandır." dedi. Allâh'ın vereceği hükmün hak olduğunu bildiği için onu istedi ve müşriklere seslenerek: "Sizin anlatmakta olduğunuz bâtıl şeylerden, iftiralardan, tehditlerden sığınılacak yardım istenilecek tek yer, esirgeyen, bağışlayan, koruyan Allâh'tır" dedi.

(Bakara 163. En'âm 3. Araf 203. Tevbe 31. Yunus 15, 109. Hûd 14. Yusuf 18. Kehf 110. Taha 7. Fussılet 6. Ahkâf 9. Cinn 25. âyetleri de okuyalım.)

ENBİYÂ SÛRESİNİN SONU

HACC SÛRESİ

22. Sûredir

78 Âyettir

Medine de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

يَـٰٓأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۚ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Rabbinizden sakının. Şüphesiz kıyâmetin sarsıntısı büyük bir şeydir."

Âyet: 2

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّآ أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَٰرَىٰ وَمَا هُم بِسُكَٰرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Her emzirenin emzirdiğinden vazgeçiverdiği, her hamilenin de hamlini düşürdüğü gün onu görürsün. Yine onlar sarhoş olmadıkları halde insanları da sarhoş görürsün. Ama Allâh'ın azabı şiddetlidir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yarattığı ve yaratacağı bütün buluğ çağındaki insanlara hitap ederek:

1- "...Ey insanlar! Rabbinizden sakının...! Rabbinizin azabında, vereceği cezadan sakının. O'na îman edin. O'nun vereceği emirleri yerine getirin. Yasak ettiği şeyleri yapmayın. Böylece kendinizi korumuş olursunuz. O'nun azabından O'na sığının.

2- "...Her emzirenin emzirdiğinden vazgeçiverdiği..." emenle emzirenin bir arada kalması mümkün olmayacak, herbiri ayrı yerlere fırlatılacak, yine herbiri param parça olacak. İradeleri tamamen ellerinden gidecek.

"...Her hamilenin de hamlini düşürdüğü gün onu görürsün..." hamile olan bütün kadınlar, hatta hayvanlar, o günün şiddetinden rahimlerindeki yavrulara sahip olamayıp düşürecekler. Zaten kendileri de parçalanacaklar.

"...Yine kendileri sarhoş olmadıkları halde insanları da sarhoş görürsün." Dünyanın sallanması ile mideleri bulanan, beyinleri karışan insanlar birden bire sarhoşa dönecekler. Bu da çok sürmeden param parça olacaklar. Toza toprağa karışıp gidecekler.

"...Ama Allâh'ın azabı şiddetlidir." Herşey de herşey, ama Allâh'ın o kıyâmet günündeki azabı geçici olarak çok şiddetli. Fakat O'nun bir de geçici olmayan, daha şiddetli azabı başlayacak. Mahşerden sonraki cehennem azabı.

(Bakara 24,48,123. Âl-i Imran 102. Nisa 1. Lokman 33. Vakıa 1-6. Müzzemmil 17. Tekvir 1-6. Kıyâmet 7-13. Zilzal 1-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 3

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"İnsanlardan bilgisizce Allâh hakkında uğraşan ve her azgın şeytana uyan kimseler de vardır."

Âyet: 4

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz kim onu dost edinirse, artık o muhakkak onu saptıracağı ve cehennem azabına sürükleyeceği kendisine yazıldı."

İZAHLARI:

Müşriklerden Nadr ibni Haris; "Melekler Allâh'ın kızlarıdır." der; "ölüp çürüdükten sonra Allâh nasıl diriltecekmiş" gibi bilgisiz, ölçüsüz laflar ederdi. Bazen de "Allâh'ınız altından mı? Gümüşten mi? Bakırdan mı?" diye alaylı sorular sorardı. Bu âyeti kerime onun cehaletini ve be-

yinsizliğini açıklamak üzere nâzil oldu. Âyeti kerimede ona benzeyenlerin de olacağına işaret etmek üzere umuma şümullendirilmiştir.

Bu âyeti kerimede her devirde ve her yerde bilgisizce yuvarlak laflarla sırf inatlarının mahsulü olarak yetişenler bulunacağına göre Müslümanlara mücadele usulünü öğretmekte ve yapacakları mücadeleleri bilgili, saygılı ve en güzel usullerle yapmalarını öğretmektedir.

Herşeyi yaratan ve yarattığı şeylerde insan bilgisinin kesinlikle içinden çıkamayacağı bilgileri sergileyen Allâh'a karşı körü körüne, bilgisizce, beyinsizce mücadele açan kâfirlerin ne derece şeytana uydukları ve kendilerinin de şeytanlaştıkları bilinmesi gerekir. İşte bu bilgileri Kur'ân âyetlerinden öğrenmemiz, en başarılı mücadelelerimizi sağlayacaktır. Nitekim Peygamberimiz bu hususta en mükemmel bir örnek olmuştur. Onun takip ettiği nizamı da iyi anlamamız gerekir.

"Şüphesiz kim onu dost edinirse, artık o muhakkak onu saptıracağı ve cehennem azabına sürükleyeceği kendisine yazıldı." Şeytanı ve şeytanlaşmış kimseleri dost edinen kimseleri kesinlikle saptırılacağını ve cehennem azabına sürükleneceğini, bu gerçeğin şeytan hakkında tespit edildiği ve yazıldığı açıkça beyan edilmiştir.

(Bu sure 8. Nisa 60. Araf 71. İbrâhîm 30. Kehf 56. Ankebut 46. Lokman 20. Ğafir 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِى رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَاِنَّا خَلَقْنَاكُمْ
مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ
مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ ۬ وَنُقِرُّ فِى الْاَرْحَامِ مَا نَشَآءُ اِلٰٓى اَجَلٍ
مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوٓا اَشُدَّكُمْ ۚ وَمِنْكُمْ مَنْ
يُتَوَفّٰى وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ
عِلْمٍ شَيْـًٔا ۬ وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَآءَ
اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَاَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Dirilmekten bir şüphede iseniz, (bakın). Size açıklamamız için (dinleyin). Şüphesiz biz sizi topraktan, sonra meniden, sonra bir pıhtıdan, sonra yaratılmış ve yaratılmamış bir çiğnem (et) den yarattık. Rahimlerde de belli bir müddete kadar dileyeceğimizi kararlaştırıyoruz. Sonra sizi bir çocuk olarak çıkarıyoruz. Sonra gücünüze kavuşmanız için (yaşatıyoruz). Sizden öldürülen kimseler de vardır. Yine sizden, bilgiden sonra bir şey bilmemesi için ömrün en reziline ulaştırdığımız kimseler vardır. Yeri de kuru olarak görürsün. Onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman, hareketlenir ve büyür. Her güzel çiftten de bitirir."

Âyet: 6

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّهُ يُحْيِ الْمَوْتٰى وَاَنَّهُ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"İşte bu, şüphesiz O Allâh'ın hak olması ve hakîkaten O'nun ölüleri diriltir olması, yine elbette O'nun herşeye kadir olması sebebiyledir."

Âyet: 7

وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ
مَنْ فِى الْقُبُورِ ﴿٧﴾

Meâli:

"Böylece, kıyâmet de elbette gelicidir. Kendisinde hiç şüphe yoktur. Muhakkak Allâh kabirlerde olan kimseleri de diriltecektir."

ÎZAHLARI:

Kıyâmeti, öldükten sonraki dirilmeyi, mahşeri, mizanı, cenneti, cehennemi inkâr eden kâfirlere hitap ederek verdiği akılları işletmeleri için kendi yaratılışlarını derecelendirip şöyle beyan ediyor ve bizi ilmi araştırmaya sevk ediyor:

1- "...Ey insanlar! Dirilmekten bir şüphede iseniz, (bakın). Size açıklamamız için (dinleyin).

a) **"Şüphesiz biz sizi topraktan..."** yarattık. Aslınız olan Adem'le Havva'yı topraktan yarattık. Toprağı düşünün, içindeki maddeleri ulaşabildiğiniz kadar araştırın, bu maddelerin kim tarafından yaratılıp bir ara-

ya getirildiğini de iyice tetkik edin. Ondan sonra ister îman edin, ister inkâr edin.

b) **"Sonra meniden..."** Adem'den sonra, onun nesli olan siz insanların üremesini bir nizama bağladık. Erkeklerin yediği gıdalar dan onu belli yerinden "meni" denilen suyu yarattık. O suyun içine çok sayıda zerreler halinde yumurtacıklar koyduk. Ayrıca Kadınların "rahim" denilen yerlerinin ve oradaki maddeleri yarattık. Erkeğin suyu oraya varınca bir döllenme meydana getirdik. Bunları iyi düşün, çok araştır. Bütün bilgilerini ve gücünü kullan. Ondan sonra ister inan, ister inanma. Sen bilirsin.

c) **"Sonra bir pıhtıdan..."** koyulaşmış bir kan parçası halinde ana rahminde belli bir süre gelişen bir şey. Bunu da tetkik et, edebilirsen. Sonra Allâh'a ve O'nun beyanlarına ister inan, ister inanma.

d) **"Sonra yaratılmış ve yaratılmamış bir çiğnem (et)..."** ana rahminde et şekline dönüşmüş bir lokma kadar bir parça. Bunu da araştır. Gücün yeterse. Tabiidir ki bir zamanlar sen de böyleydin. Onu hatırla. Ondan sonra, öldükten sonra dirilmeye ister inan, ister inanma.

e) **"Yaratılmış ve yaratılmamış..."** bu et haline dönüşmüş olan et parçasının şekillenmiş ve şekillenmemiş, insanın bazı uzuvları belirmiş ve belirmemiş halde. Bilhassa bu nokta üzerinde iyi dur. Çünkü tam dönüşüm devridir. Nasıl oluşuyor, nasıl dönüşüyor? Takip edebilirsen et. Bunu böyle yapanı bul. Ona da ister inan, ister inanma.

f) **"Rahimlerde de belli müddete kadar dileyeceğimizi kararlaştırıyoruz."** Bu et parçasının erkek mi, kız mı olacağını, diğer vasıflarını belli bir süre içinde tamamlıyoruz. Bunu da güzel düşün. Erkeğin yapısı ile kadının yaratılışı arasındaki müşterek olan yönlerini, ayrı olan yönlerini incele. Nedenlerini ara. Ulaşabildiğin kadar tetkik et. Ondan sonra "kadın hakları, erkek hakları" diye tutturulan Yahudi fitnesini de buradan anlamaya başla. Bu iki cinsin birbirini nasıl tamamlayacağına aklın ersin de aile yapısını yıkmaya yönelik çalışmalara ister aldan, ister aldanma. Aile yapısı hakkındaki Allâh'ın hükümlerine ister inan, ister inanma.

g) **"Sonra sizi bir çocuk olarak çıkarıyoruz..."** ana rahmindeki gelişmelerden sonra bütün uzuvlarınız tamamlanınca, oradaki süreniz de dolunca –erkek veya kız– çocuk olarak sizi ananızın karnından çıkarıyoruz. Meme aramaktan başka hiçbir bilgiye ve harekete sahip olmadığınızı da düşünün. Çocuğu karşınıza alın ve iyi bakın. Bunun başı var, gözleri, kulakları var, ağzı burnu var, elleri ayakları var. Sende ne varsa, onda da o var. Şimdi bunu bu hale getiren kim? Bunu büyütecek olan kim? Yaşatacak olan kim? Sen de böyle idin. Hiç yok iken ortaya mükemmel bir

insan çıkmış da, öldükten sonra yine böylece çıkacağına, tekrar dirileceğine inanamıyor musun? Sen bilirsin. İster inan, ister inanma. Şimdilik cüz'i irâden elinde. Hürsün. Ama ileriyi iyi düşün.

h) **"Sonra gücünüze kavuşmanız için (yaşatıyoruz)..."** doğunca hiçbir şeye gücünüz yetmezken, yavaş yavaş yakınlarınızı tanıma gücü, yürüme gücü, konuşma gücü, bir şeyler öğrenme gücü derken buluğ çağına gelip, erkeklik veya kadınlık gücüne kavuşuyorsunuz. Birçok işler yapma gücüne kavuşuyorsunuz. Şimdi Allâh size şöyle bir soru yöneltiyor. –tabi anlarsanız?– Ey insan! Sen kendi isteğinle mi yaratıldın, yoksa benim irâdemle mi yaratıldın? Sen kendi arzunla mı erkek veya kadın oldun? Aldığın şekil, renk ve saire kendi dileğinle mi böyle oldu, yoksa Allâh'ın takdiriyle mi böyle oldu? Öleceğin zamanı sen mi ayarlayacaksın, yoksa benim bileceğim iş mi? Bu soruların cevabını ver. Ondan sonra ister îman et, ister etme, öldükten sonra dirileceğine ister inan, ister inanma. Sen serbestsin.

i) **"Sizden öldürülen kimseler de vardır."** Doğmadan düşenler olduğu gibi, doğduktan sonra da çeşitli yaşlarda ölenler de vardır. Hiçbir kimse kendi arzusu ile ölmemekte, ancak Allâh'ın irâdesi ve takdiri ile ölmektedir. Yine iyi düşün ve öldükten sonra dirileceğine ister inan, ister inanma. O günü elbette göreceksin.

j) **"Yine sizden, bilgiden sonra bir şey bilmemesi için ömrün en reziline ulaştırdığımız kimseler vardır..."** yine bizim irâdemizle bazı kimselerin ömrünü son derece uzatıp daha önce öğrendiği bilgileri unutarak bunamaya girmesi de yapılmaktadır. Bu takdirde cüz'i irâdelerini de büsbütün kaybedenler vardır. Bu yaşa gelmeden, bu duruma düşmeden önce hayatını değerlendirebilenlere ne mutlu. Ömrünü îmansız olarak geçirenlere de ne yazık. İşte bunları düşün. İster inan, ister inanma.

Buraya kadar insanın yaratılışı ve ölümü ile ilgili bilgiden sonra, şimdi de yeryüzünden örnekler verilmek üzere:

k) **"Yeri de kuru olarak görürsün. Onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman da hareketlenir ve büyür. Her güzel çiftten de bitirir."** Yeryüzünün de değişik hallerini görürsün. Kupkuru iken gökten yağmur indiririz. Dağlar, dereler, ovalar her tarafa sular ulaşır. Bir de bakarsın yeşermeye başlar. Derken, büyür, gelişir. Bir yandan hayvanların yiyeceği otlar çoğalır. Diğer yandan da sizin yiyeceğiniz ekinler, çeşit çeşit sebzeler, meyveler olur. Bunlar yine kurumaya başlar. Rüzgarların önünde savrulur hale gelir. Bunları da iyi düşünün. Nasıl var oluyor, nasıl yok oluyor? Anlayın. Ondan sonra yine siz bilirsiniz, ister inanın, ister inanmayın.

2- "İşte bu, şüphesiz O, Allâh'ın hak olması ve hakîkaten O'nun ölüleri diriltir olması, yine elbette O'nun herşeye kadir olması sebebiyledir." Bütün canlıların var olması, yok olması, bitkilerin yeşerip kuruması, her varlığın değişik hallere girmesi, Allâh'ın hak olması, yaratır olması, yok edici olması, herşeye gücünün yetmesi sebebiyledir. Bu Allâh'ı nasıl inkâr edebilirsiniz? Yine de siz bilirsiniz.

3- "Böylece, kıyâmet de elbette gelicidir. Kendisinde hiç şüphe yoktur. Muhakkak Allâh kabirlerde olan kimseleri de diriltecektir." Sana bunca bilgilerin temelleri verildikten sonra ister kabul et, ister etme. Elbette kıyâmet kopacaktır. Mahşer kurulacaktır. Bundan hiç şüphe diye bir şey yoktur. Allâh kabirlerde veya nerede olursa olsun bütün insanları kesinlikle diriltecek ve onların hak ettikleri karşılığı verecektir. Bu karşılık, ya cennet ya da cehennem olacaktır. Siz bilirsiniz, ister îman edin, ister inkâr edin.

(Âl-i Imran 6. Nisa 87. Hıcr 85. Nahl 11-18. Kehf 37. Mü'minun 12-21, 35, 82. Bu sure 62, 63. En'am 98, 99. Taha 15, 53-55. Yasin 77. Lokman 10, 28, 30. Fâtır 11. Ğafir 59, 67, 68. Şuara 7, 8. Neml 60, 61. Kaf 6-11. Mücadele 6. Necm 42-47. Kıyame 37-40 Fussılet 39. İnsan 2. Nebe' 14-16. Abese 18-42. Alak 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8, 9

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِى اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِىَ عِطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۖ لَهُ فِى الدُّنْيَا خِزْىٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yine insanlardan bir bilgisiz ve bir delilsiz, hem de aydınlatıcı bir kitapsız yamıcıyarak Allâh yolundan saptırmak için Allâh hakkında mücadele eden kimselerde vardır. Ona dünyada bir alçaklık var. Kıyâmet gününde de kendisine yangın azabı tattıracağız."

Âyet: 10

ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"İşte bu, senin ellerinin önceden yaptığı şeyler sebebiyledir. Şüphesiz Allâh kullara zulmeden de değildir."

İZAHLARI:

1- İnsanların içinde öyleleri var ki, hiçbir bilgisi olmadığı, aklının da ermediği, elinde işe yarar bir kitap da olmadığı halde körü körüne, kuru bir inat ile Allâh'ın zatı ve sıfatı hakkında alabildiğine diline dolar, ne becerebilirse onu söyler. Gururundan, kibrinden, başını, gövdesini yanlarına eğerek, yamıcıyarak insanları Allâh yolundan saptırmaya çalışır. Kendisine gösterilen hak yolunu alayla karşılar, ağzını eğer, burnunu büker, sapıklığından vaz geçmez.

"...Ona dünyada bir alçaklık var. Kıyâmet gününde de kendisine yangın azabı tattıracağız." Dünyada esir düşerek malları elinden giderek, yaralanarak, perişan bir hale düşerek iyice alçalarak ve Âhirette de devamlı olarak yangın içinde cehennemin bitmek tükenmek bilmeyen azabını tattıracağız. Cahilliğinin, inadının cezasını böylece çekecek. Kendisine de şöyle denilecek:

2- **"İşte bu, senin ellerinin önceden yaptığı şeyler sebebiyledir"** sen ölmezden önce bizzat kendi irâdenle kendi ellerinle yaptığın kendi dilinde söylediğin şeyler sebebiyledir. Değilse:

"...Şüphesiz Allâh kullara zulmeden de değildir." Çünkü O, sana Peygamber gönderdi, kitap indirdi, dünyada iken bunları sana duyurdu. Kendine zulmeden sensin. O değil.

(Bakara 85, 114. Âl-i Imran 182. Maide 41. Enfal 50, 51. Yunus 70. Ra'd 13. Lokman 20. Ğafir 4, 35, 56. Zümer 26. Fussılet 16. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ ۚ فَاِنْ اَصَابَهٗ
خَيْرٌ اطْمَاَنَّ بِهٖ ۚ وَاِنْ اَصَابَتْهُ فِتْنَةُ انْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖ ۚ
خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ ۭ ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِيْنُ ﴿١١﴾

Meâli:

"Yine insanlardan Allâh'a kenardan ibadet eden kimselerde vardır. Eğer kendisine bir hayır isabet ederse, onunla eğleşir. Şâyet ona bir fitne uğrarsa, yüzü üstü dönüverir. Dünyayı ve ahreti yitirmiştir. İşte bu, O açık hüsrandır."

Âyet: 12

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لاَ يَضُرُّهُ وَمَا لاَ يَنفَعُهُ ذٰلِكَ
هُوَ الضَّلاَلُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka kendisine zarar veremeyen, yarar da veremeyen şeye tapar. İşte bu, uzak sapıklığın kendisidir."

Âyet: 13

يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهُ اَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَبِئْسَ الْمَوْلٰى
وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Elbette zararı yararından daha yakın olana tapar. Andolsun ne kötü dost yine andolsun ne fena yârân."

İZAHLARI:

İnsanlardan öyleleri de var ki dini, bir menfaat ölçüsüyle değerlendirme durumundadırlar. İşleri uygun gider, menfaatleri artarsa işlerine gelir dinde kararlılık gösterirler. Şâyet işleri rast gitmez, bazı aksaklıklar olursa, hemen fırtarlar. Dinden uzaklaşırlar.

Buharinin ibni Abbas'tan rivâyetinde: "Bir kimse Müslüman olmak üzere Medine'ye geldiğinde karısı oğlan doğurur, kısrağı da bir tay meydana getirirse, bu iyi bir din." der. Karısı oğlan doğurmaz, kısrağı da bir tay meydana getirmezse, "bu din iyi değil." der. Yani dini; "Allâh'ın bir hak yoludur, dünyamda ahretimde bu din ile mamur olacaktır." inancı ile değil, işim rast giderse hayali ile kenardan kıyıdan yanaşma ile değerlendirir. Böylesi:

1- "...Dünyayı ve ahreti yitirmiştir. İşte bu, o açık hüsrandır." Bu tip menfaat arzusu ile yaşayan aradığını bulamayınca kayıveren kimseler, dünyalarını da harcamışlardır.. Âhiretlerini de kaybetmişlerdir. Bunlar tam anlamıyla hüsrana uğrayanlardır.

2-"Allâh'tan başka kendisine zarar veremeyen, yarar da veremeyen şeye tapar..." Hiçbir faidesi olmayıp, karar dahi veremeyen puta tapar.

"...İşte bu, uzak sapıklığın kendisidir." Akıldan, fikirden, haktan iyice uzaklaşmış olan sapıklığın tâ kendisidir. Böylesi kat'iyyen umduğuna ulaşamaz, korktuğundan da kurtulamaz.

3- "Elbette zararı yararından daha yakın olana tapar..." bu putların onları Allâh yolundan uzaklaştırma zararı ilerideki boş yere umdukları faydasından daha yakındır. İşte bunlar:

"...Andolsun ne kötü dost, yine andolsun ne fena yârân." Dünyada iken kendilerine güvenip ümit bağladıkları bu putlar, ne de kötü dostlar imiş, düşüp kalktıkları bu yârânları ne de fena arkadaşlar imiş orada iyice anlayacaklar. Bundan önceki âyetlerin ilgililerini ve şu âyetleri de okuyalım: Nisa 116, 117, 119. Yunus 18. Hud 21, 22. İbrâhîm 18. Nahl 20, 21. Furkân 55. Zümer 15. Ahkaf 5. âyetler.

Âyet: 14

اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ جَنّٰتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۬ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, îman edenleri ve yararlı işler yapanları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak. Muhakkak Allâh dileyeceğini yapar."

ÎZAHI:

Müşrikler hakkındaki beyanlardan sonra, mü'minleri de altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetlerle müjdeliyor.

(Nisa 57, 122. Hacc 23. Ankebut 9. Muhammed 12. Feth 5. Saff 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

مَنْ كَانَ يَظُنُّ اَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ اِلَى السَّمَآءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kim Allâh'ın dünyada ve ahrette ona kat'iyyen yardım edemeyeceğini zannederse, semaya bir sebeple uzansın. Sonra kessin de hilesi, öfkelenmekte olduğu şeyi kesinlikle giderecek mi? Baksın."

Âyet: 16

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Böylece, onu, açık âyetler olarak indirdik ve şüphesiz Allâh, dileyeceği kimselere hidâyet eder."

ÎZAHLARI:

Rasulüllâhın ve mü'minlerin başarılarını istemeyen kâfirler, onların hem dünyada, hem de ahirette –Allâh'a inanamadıkları için– Allâh'ın kat'iyyen yardım etmeyeceğini sanırlar. Yani hiçbir yerden yardım göremeyecekleri zannında olurlar. Halbuki kâfirlerin zannettikleri gibi değil, Allâh her zaman aralıksız onların yardımcısıdır. İşte bu kâfirler, güçleri yetiyorsa:

1- "...Semaya bir sebeple uzansın. Sonra kessin de hilesi, öfkelenmekte olduğu şeyi kesinlikle giderecek mi? Baksın." Müslümanlara gelen yardımın önüne geçmeleri için herhangi bir sebeple göklere çıksınlar ve bu yardımı kesebilirlerse, kessinler. Daha sonra baksınlar. Bu yapamayacakları hileler, içlerindeki öfkeleri giderebilecek mi? Bu kâfirler, böyle imkansız hayallerle uğraşmasınlar. Allâh kesinlikle Rasulüne ve mü'minlere hem dünyada, hem de ahrette yardım edecektir.

2- "Böylece onu, açık âyetler olarak indirdik ve şüphesiz Allâh, dileyeceği kimselere hidâyet eder." Kur'ânı Kerîmi herşeyi açıklayan âyetler olarak indirdik. Kâfirlerin, bu ilahi nizamın önüne geçemeyeceklerini, Allâh'ın yardımını kesemeyeceklerini, öfkeleriyle gebereceklerini, Allâh'ın Rasulüne dünyada da, ahrette de yardım edeceğini açık âyetlerle duyurduk. Allâh dilediği kimselere hidâyet eder. Âl-i Imran 123 Tevbe 25. Ğafir 51. Rum 5. Feth 3. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 17

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئِينَ وَالنَّصَارٰى
وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا ۗ اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler, Yahudi olanlar da, Sâbiîler de, Hıristiyanlar da, Mecûsîler de, şirk koşanlar da var ya, şüphesiz kıyâmet gününde Allâh onların arasını ayıracaktır. Muhakkak Allâh herşeye şahittir."

ÎZAHI:

1- "İman edenler." Allâh'a ve Rasulüne îman eden Müslümanlar,

2- "Yahudi olanlar" Yakûb aleyhisselamın oğlu Yahudaya nispetle anılan İsrail oğulları. Museviler.

3- "Sâbiîler." Yıldızlara tapanlar.

4- "Hıristiyanlar." İncil kitabına inanan ve: **"Îsâ Allâh'ın oğlu."** diyenler.

5- "Mecûsîler." Ateşe tapanlar.

6- "Şirk koşanlar." Putlara tapanlar.

Bunların herbiri, kendilerini beğenirler, doğru yolda olduklarını iddia ederler. Mü'minlerden başkasının bâtıl yolda oldukları her bakımdan açık olduğu bilinen bir gerçek olmakla beraber :

"...Şüphesiz kıyâmet gününde Allâh onların arasını ayıracaktır." Allâhu Teâlâ, bunların hangisi haklı, hangisi haksız bütün amelleriyle, delilleriyle ayıracak, hak üzere olanları cennete, bâtıl üzere olanları da cehenneme koyacaktır. Boşuna iddialarda bulunmasınlar.

Bakara 62, 111-113, 135, 140. Maide 18, 64, 69, 82. En'am 148. Tevbe 30,31. Nahl 35. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 18

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَآبُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ؕ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ ؕ وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿١٨﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Şüphesiz göklerde olanlar, yerde olan kimseler de, güneş de ay da yıldızlar da dağlarda ağaçlar da hayvanlar da insanlardan çoğunun da bizzat Allah'a secde ettiğini görmedin mi? Bir çoğunun

üzerine de azap hak olmuştur. Allâh kimi de hakir kılarsa, artık ona bir ikram eden yoktur. Şüphesiz Allâh dileyeceğini yapar."

İZAHI:

Habibim! Göklerdeki melekler, güneş, ay, yıldızlar, yerdekiler, dağlar, ağaçlar, otlar, –en küçük mikroptan file varıncaya kadar– bütün hayvanlar, insanların çoğunun Allâh'a secde ettiklerini bilmiyor musun? Bunların bir kısmı, insanlar ve cinler gibi, kendi irâdeleri ile secde ederler. Diğerleri de irâdeleri dışında secde ederler. Ancak herbirinin secdesi değişiktir. Yaratılışına göre haliyle secde ederler. Onların secdelerinin şeklini yalnız Allâh bilir.

"...Bir çoğunun üzerine de azap hak olmuştur..." bir kısmına da Allâh secde emri verdiği halde secde etmedikleri için Allâh'ın vereceği azabı hak etmişlerdir. Şeytanlar başta olmak üzere, onlara uyup da secde etmeyen insanlar ve cinler de böyledir.

"...Allâh kimi de hakir kılarsa, artık ona bir ikram eden yoktur..." Allâh, kendisinin emrini dinlediği halde inadından secde etmeyenleri hor, hakir kılmıştır. Artık bunların yüzüne bakıp da kendilerine bir güler yüz gösterecek ve ikramda bulunacak, bunları memnun edecek biri yoktur.

"...Şüphesiz Allâh, dileyeceğini yapar." İstediğini cennete, istediğini de cehenneme koyar. O'nun işine karışacak yoktur.

Ra'd 15. Nahl 48,49. Rahman 6. İnşikak 21. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 19

هٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِى رَبِّهِمْ ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ
لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ ۖ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾

Meâli:

"İşte şu iki hasım (gurup). Rableri hakkında uğraştılar. Küfredenler ise, kendileri için ateşten elbiseler kesildi. Başlarının üstünden kaynar su dökülecek."

Âyet: 20

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِى بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Onunla karınlarında olan şeyler ve deriler eritilir."

Âyet: 21

وَلَهُمْ مَقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Onlar için demirden kamçılar da vardır."

Âyet: 22

كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Oradan işkenceden her çıkmalarını istedikleri zaman, oraya döndürülürler ve: "yangının azabını tadın." (denilir)."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerin nüzulü hakkında değişik rivâyetler vardır. Buhari ile Müslimin Ebuzer'den rivâyetlerinde Bedir muharebesinde Müslümanlardan Hamza, Ali ve Ubeyd ile kâfirlerden Rabia'nın oğulları Utbe, Şeybe birde Velid İbni Utbe'nin karşılaşmaları olmuştur. Ebu zerr R.A. yemin ederek bunlar hakkında nâzil olduğunu anlatmıştır. Hazreti Ali'den de böyle rivâyet edilmiştir.

İbni Ceririn Avfi yoluyla ibni Abbas'tan rivâyetinde de ehli kitapla Mü'minler arasında meydana gelen bir yarışık hakkında nâzil olmuştur. Ehli kitap, "bizim Peygamberlerimiz ve kitaplarımız daha öncedir. Biz daha üstünüz." demişler. Mü'minler de, "biz hem kendi Peygamberimize ve kitabımıza, hem de sizin peygamberlerinize ve kitaplarınıza îman ettik. Biz daha haklıyız." gibi aralarında geçen sözler üzerine nâzil olmuştur. Nüzul sebebi, öylede olsa, böyle de olsa âyetler onları da içine alan umum ifadelidir. Kıyâmete kadar olabilecek böyle üstünlük çekişmelerine cevap vermektedir. Onun için:

1- "...Küfredenler ise, kendileri için ateşten elbiseler kesildi." buyrulmuştur. Her zaman ve her yerde bulunan ve kendilerini üstün gören, Müslümanları hiçe sayan bütün kâfirlere ateşten elbiseler biçilmiş ve hazırlanmıştır. Bu elbiseler giydirilecek ve:

"...Başlarının üstünden kaynar su dökülecek." En son derecede kaynamış olan sular tepelerinden üzerlerine dökülecek ve:

2- "Onunla karınlarında olan şeyler ve deriler eritilir." Bu dökülen su ile karınlarında bulunan mideleri, bağırsakları, tâ dışlarındaki derilerine varıncaya kadar eriyip dökülecek. Yine toparlanıp eski hallerine döndürülecekler. Derken bu hal, tekrarlanarak devam edip gidecek. Ayrıca:

3- "Onlar için demirden kamçılar da vardır." Demirden olan kamçılarla başlarına, sırtlarına ve sair yerlerine vurularak azapları artırılmış olur. Böylece çekmekte oldukları azaptan kurtulma ümitleri de kesilmiş olur. Zaten:

4- "Oradan işkenceden her çıkmalarını istedikleri zaman, oraya döndürülürler ve: "yangının azabını tadın" (denilir)." Izdıraplar içinde kıvrandıkları azaptan çıkıp kurtulmak isterler. Fakat onlara bu fırsat verilmez. Kamçıları vurarak yerlerine iade olunurlar.

(Âl-i Imran 181. Nisa 56. Maide 37. Şuara 96. Neml 45. Enfal 50. Yasin 49. Saffat 62-67. Sad 64. Zümer 31. Duhan 43-49. Kaf 28. Vakıa 52-55. Buruc 10. Fecr 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh îman edenler ve yararlı işler yapanları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak. Orada altından bilezikler ve incilerle süslenecekler. Orada onların giyecekleri de ipektir."

Âyet: 24

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ ۚ وَهُدُوا إِلَىٰ صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Hem de sözden güzel olana iletilmişler ve övülen yola yöneltilmişlerdir."

İZAHLARI:

Mü'minlerle uğraşan kâfirler hakkındaki ağır cezalardan sonra mü'minlere verilecek mükâfâtlar müjdelenmektedir.

"Hem de sözden güzel olana iletilmişler ve övülen yola yöneltilmişlerdir." Dünyada iken sözlerin en güzeli olan Kur'âna, yolun en övülecek olanı Allâh yoluna iletilmişler. Ahirette ise cennette karşılanacakları güzel **"selam"** sözlerine, cennet nimetlerine sevk edilmişlerdir.

(Bakara 213. Nisa 57, 122, 13. Araf 46. Ra'd 23,24. Hıcr 45, 46. Nahl 31, 32. Kehf 31. Fâtır 33-34. Yasin 58. Ahzab 44. Zümer 73. Zuhruf 71. Muhammed 12. Feth 5. Saff 12. İnsan 21. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ ۚ وَمَنْ يُرِدْ
فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz küfredenler Allâh yolundan ve orada yerli ile yabancı denk olduğu halde insanlara kendisini tahsis ettiğimiz mescidi haramdan men edenler, kim orada zulümle ilhâdı isterse, ona acıklı azaptan tattırırız."

İZAHI:

Bu âyeti kerimenin Hudeybiye yılında Rasulüllâhı ve ashabını Mekke'ye katmayan Ebu Süfyan ile arkadaşları hakkında nâzil olduğu ibni Abbas'tan rivâyet olunmuştur.

Allâhu Zülcelal, Mescidi haramı yerli, yabancı bütün dünya insanlarının ibadet etmeleri, tavaf etmeleri için tahsis etmişti. Yerlinin yabancıya, yabancının da yerliye karşı bir farkı yoktur. Hepside aynı hakka sahiptir.

Orada kim inkâr yoluyla ve zulüm ile Allâh'ın emirlerine aykırı hallerde bulunursa, Allâh ona acıklı azap tattıracağını vaat etmiştir.

(Bakara 114, 126, 125, 217. Âl-i Imran 97. Maide 2. Enfal 34. İbrâhîm 35. Ankebut 67. Feth 25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

وَاِذْ بَوَّاْنَا لِاِبْرٰهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ اَنْ لاَ تُشْرِكْ بِى شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَالْقَآئِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Hani ya biz İbrâhîm'e: "Bana bir şey ortak etme ve beytimi tavaf edenler, ibadet edenler ve rüku, secde edenler için temizle." diye beytin yerini hazırlamıştık."

Âyet: 27

وَاَذِّنْ فِى النَّاسِ بِالْحَجِّ يَاْتُوكَ رِجَالاً وَعَلٰى كُلِّ ضَامِرٍ يَاْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"İnsanlara da haccı ilan et. Sana gelsinler. Yaya olarak ve her zayıf deve (binit) üzerinde bütün derin vadilerden gelsinler."

Âyet: 28

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِى اَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onların menfaatlerine şahit olmaları ve kurbanlık davarlardan kendilerine verdiğimiz rızka karşı bilinen günlerde Allâh'ın adını anmaları için (gelsinler). Artık onlardan yiyin, sıkıntılı fakire de yedirin."

Âyet: 29

ثُمَّ لْيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Sonra kirlerini gidersinler. Adaklarını da yerine getirsinler, artık beyti de tavaf etsinler."

İZAHLARI:

İbrâhîm aleyhisselam ve Kabe hakkında kıyâmete kadar gelecek insanlara bilgi vermek üzere şöyle buyurmuştur:

1- "Hani ya biz İbrâhîm'e: "Bana bir şey ortak etme ve beytimi, tavaf edenler, ibadet edenler ve rüku, secde edenler için temizle." diye beytin yerini hazırlamıştık." Allâhu Teâlâ İbrâhîm aleyhisselama şu talimatı veriyor:

a) **"Bana bir şey ortak etme."** Daha önce geçen milletler gibi, benimle senin arana güneş, ay, yıldızlar, putlar ve benzeri şeyleri koyup da onları bana ortak yapma, onlara yönelen beni unutur. Onlardan bana sıra gelmez. Bunu yapanlar bana ulaşamaz. Onlar aramızda birer engel olur. Sen doğrudan bana kulluk yap, bana ibadet et, bana yalvar.

b) **"Beytimi temizle."** Beytimi yeniden yap, ibadet edilecek hale getir, çevresini de düzle ve temizle ki onu tavaf edenlere, orada kalıp yerleşenlere, ibadet edenler, rüku ve secde ile namaz kılanlara hazırlanmış olsun.

2- "İnsanlara da haccı ilan et." Her yerde bulunan insanlara haccın farz olduğunu duyur. Gördüğün herkese ve her topluluğa söyle, uzaklara haberler gönder.

"Sana gelsinler. Yaya olarak ve her zayıf deve (binit) üzerinde bütün derin vadilerden gelsinler." Bu hacc farizasını duyan her mü'min yaya olarak, bulabildikleri develer, atlar, katırlar ve merkeplerle uzun yollardan gelsinler. Burada her ne kadar deniz ve hava yolculuğu zikredilmemiş ise de, cümlenin terkibinden her devrin imkanları, haliyle akla gelmektedir. Elbette vapurlar, uçaklar, arabalar ve ileride icat edilecek herşeyden yararlanılarak hacc borcu eda edilir.

3- "onların menfaatlerine şahit olmaları..." her yerden gelen insanların beraberinde getirdikleri şeylerden yararlanma ve herbirinin bilgi ve görgülerinden faydalanma, birbirleriyle tanışma ve anlaşma, aralarındaki muhabbeti artırma gibi pek çok muhtaç oldukları şeyleri görmeleri elbette çok önemlidir.

Hele içinde bulunduğumuz şu devirde bu faydalar sayılmakla bitmeyecek kadar çoktur. Bilhassa dünya Müslümanlarının kardeşlik anlayışı içinde kaynaşmaları, bir güç meydana getirmeleri, İslam'ı yayma bakımından da cesaretlenmeleri çok önem taşımaktadır.

a) **"Kurbanlık davarlardan kendilerine verdiğimiz rızka karşı bilinen günlerde Allâh'ın adını anmaları için(gelsinler)"** Allâh rızası için kesecekleri deve, sığır, koyun, keçi gibi hayvanlardan getirip kurban yapmaları, bunları da Allâh'ın yarattığını düşünmeleri, bunları keserken besmele çekmeleri, tekbir almaları ve Allâh'ı daha başka isimleri ile anmaları, dolayısıyla Allâh'a daha ziyade itaat etmeleri, Allâh yolunda hızlanmaları da mü'minler için çok büyük faydalardır.

b) **"Artık bunlardan yiyin, sıkıntılı fakire de yedirin."** Sağlam birer Müslüman olmanız, ibadetlerinizi daha istekli yapmanız her işe iştahla sarılmanız için yiyin. Gıdanızı alın, kuvvetlenin, yoksulları da unutmayın. Onları da doyurun. Onları sevin ve sevgilerini kazanın. Tüm insanlığa örnek olun.

4- "Sonra kirlerini gidersinler." Elbette yolculuk yaparken, hacc ibadetlerini ifa ederken, kurbanlık hayvanlarla uğraşırken kirlenilecektir. İşte bu kirleri giderin. Elbiselerinizi yıkayın. Kendinizi yıkayın,. Tıraş olun, tırnaklarınızı kesin. Tertemiz olun. İnsan hayatı için temizlik başta gelen şartlardandır. Onun için namazdan önce taharetlenmek, abdest almak bu ibadetin şartıdır.

a) **"Adaklarını da yerine getirsinler."** Allâh rızası için adak yapmışlarsa, bunları da yapsınlar. Namaz, oruç, sadaka, tavaf gibi nezirlerini de yapsınlar.

b) **"Atîk beyti de tavaf etsinler."** "Atîk" çok eski devirlerden beri ibadet edilen yer demektir. İşte bu tarihi çok eski olan beyti tavaf etsinler ondan sonra yerlerine dönsünler. Bu tavaf, veda tavafı olabilir.

Hacc ahkamını düzenli ve geniş olarak fıkıh kitaplarından öğrenelim.

(Bakara 125, 158, 196, 197. Âl-i Imran 96, 97. Tevbe 3. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 30

ذٰلِكَ ۚ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرُمَاتِ اللّٰهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ ۗ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"İşte bu. Kim de Allâh'ın emir ve yasaklarına tâzim ederse, artık o, kendisi için Rabbi katında daha hayırlıdır. Size okunan şeylerden başka size davarlar da helal kılındı. Artık putlardan murdarlığı bırakın. Yalan sözden de çekinin."

Âyet: 31

حُنَفَاءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهٖ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا
خَرَّ مِنَ السَّمَاۤءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوِى بِهِ الرِّيحُ
فِى مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Kendisine müşrikler olmaksızın Allâh'a tam itaatkâr olanlar olarak (çekinin). Kim de şirk ederse, artık sanki gökten düşen ve onu kuş kapan veya kendisini uzak bir yere rüzgâr sürükleyen gibidir."

Âyet: 32

ذٰلِكَ ۖ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَاۤئِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"İşte bu, kim de Allâh'ın şeairine tazim ederse, artık o, kalplerin takvâsındandır."

Âyet: 33

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَاۤ اِلَى
الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Onlarda sizin için bilinen bir müddete kadar yararlar vardır, sonra onların yeri atîk beytedir."

ÎZAHLARI:

Hacla ilgili hükümleri mücmel olarak beyana devam eden Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "İşte bu. Kim de Allâh'ın emir ve yasaklarına tâzim ederse, artık o, kendisi için Rabbi katında daha hayırlıdır..." hacc ibadetini

yapmak üzere ihramda olan kimseler, Allâh'ın haram kıldığı, yasak ettiği şeyleri önemser, hakkıyla riâyet ederse, verdiği emirleri de dikkatle yerine getirmeye çalışırsa, onun bu özenmesi Allâh katında kendisi için çok hayırlıdır.

"...Size okunan şeylerden başka, size davarlar da helal kılındı..." Maide suresinin 3. âyetinde okunan ölü, kan, domuz eti, Allâh'tan başkası namına kesilmiş olan, boğulmuş, yuvarlanmış, kakılmış, canavar yemiş olanlardan başkası size helal kılınmıştır. Deve, sığır, manda, koyun, keçi. Bunların size her zaman helal olduğu gibi kurbanlarınızı da bunlardan kesersiniz.

"...Artık putlardan murdarlığı bırakın. Yalan sözden de çekinin." Murdar olan putlardan uzaklaşın "Bunlar bizi Allâh'a yaklaştırır, Melekler Allâh'ın kızlarıdır." gibi sözlerden sakının. Yalan sözlerden, yalancı şahitlikten de çekinin. Sakın böyle şeyler yapmayın.

2- "kendisine müşrikler olmaksızın Allâh'a itaatkâr olanlar olarak (çekinin)..." Allâh'a şirk koşmaktan tam arınmış, tam manasıyla Allâh'a yönelmiş, her hususta ona itaatli olarak ihlaslı birer Müslüman olun. İslam'a gereği gibi sarılın.

"...Kim de şirk ederse, artık sanki gökten düşen ve onu kuş kapan veya kendisini uzak bir yere rüzgar sürükleyen gibidir." Kim de Allâh'a ortak edinirse, bu kimse kendisini en büyük tehlikeye atmış olur. Kendisini gökten atarak parçalanan ve yırtıcı kuşlar tarafından kapışılan kimse gibidir. Veya çok şiddetli bir rüzgar tarafından çok uzaklara sürüklenerek param parça olan kimse gibidir. Üstelik cehennemde de ebedî kalmasına sebep olacaktır. Bunu da bilin.

3- "İşte bu, kim de Allâh'ın şeairine tazim ederse, artık o, kalplerin takvasıdır." "Şeair" işaretler, bellikler ve hükümlerdir. Burada "hediyeler, kurbanlar" anlamındadır. Kim kurbanlık hayvanlara önem verir, onların etlisini, sağlamını, yararlı olanını seçer, onlara iyi davranır, ihmallik göstermezse, onun bu hali kalbinin takvasından ileri gelir.

4- "Onlarda sizin için bilinen bir müddete kadar yararlar vardır. Sonra onların yeri atik beytedir." Kurbanlık için hazırladığınız hayvanlardan yararlanabilirsiniz. Develere binebilirsiniz, sütlerini içebilirsiniz, sığırların, davarların sütlerinden faydalanabilirsiniz. Bu konuda da mezheplere göre bütün bilgileri fıkıh kitaplarından almamız daha iyi olur. Bunların son yeri, kurban edilecekleri yer beyti atîktir. Kabei muazzamadır. Zamanı gelince, kurban bayramının birinci, ikinci ve üçüncü günü "Haram" denilen mıntıkada kurban olarak kesilirler. Bu mıntıka, Mekke şehrini de içine alan Mina ve oraya yakın olan yerlerdir. Müzdelife, Arafat bu mıntıkanın dışındadır.

Geçen kısımdaki âyetleri de okuyalım.

Âyet: 34

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۗ فَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Her ümmete, davarların müsahhar'larından kendilerine verdiğimiz şeylere karşı Allâh'ın adını anmaları için bir mensek kıldık. İlahınız da bir ilahtır. Artık yalnız O'na teslim olun. Mütevazi olanları da müjdele."

Âyet: 35

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"(Onlar), Allâh anıldığı zaman, kalpleri ürperen ve kendilerine isabet eden şeylere karşı sabredenler, namazları da kılanlar kendilerine verdiğimiz rızklardan da harcayanlardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Peygamber gönderdiği, kitap indirdiği her millete yapacakları bir ibadet emretmiştir. Bu ibadetlerden biri de kurban kesmektir. Yaratıp verdiği, eti yenen hayvanlardan Allâh'ı anmaları, O'na şükretmeleri için her yıl gücü yetenlerin birer kurban kesmelerini vacip kılmıştır. Bilhassa hacc zamanında haccı kırana ve haccı temettua niyet edenler için kurban kesmeleri gerekir.

Buhari ve Müslimin Enesten rivâyetlerinde şöyle denmiştir.

"Rasulüllâh S.A.V.'e boynuzlu iki ala koç getirildi. Ayağını yanlarına koydu, besmele çekti ve tekbir aldı. (Ve kesti)." İmamı Ahmed'in Zeyd ibni Erkamdan rivâyetinde de: "Ey Allâh'ın Rasulü! Bu kurbanlar nedir?" dedim de: "Dedeniz İbrâhîm'in sünnetidir." buyurdu. "Bundan bize ne var?" dedim. "her tüye bir sevap." buyurdu. "Ya yün?" dediler. "Yünden her kıla bir sevap." buyurdu.

Böylece Rasulüllâhın fiili ve kavli sünneti ile de kurban kesmek ve sevabı sabit olmuştur.

1- "...İlahınız da bir ilahtır. Artık yalnız O'na teslim olun. Mütevazi olanları da müjdele." Allâh'ınız bir Allâh'tır. O'nun eşi ve benzeri yoktur. Yalnız O'na teslim olun, ancak O'nun vereceği emirleri yerine getirin. O'ndan başkasını araya karıştırmayın. O'na tam boyun eğen, emrine giren, O'na kulluk ve ibadet edenleri de müjdele.

2- "(Onlar), Allâh anıldığı zaman, kalpleri ürperen ve kendilerine isabet eden şeylere karşı sabredenler, namazları da kılanlar, kendilerine verdiğimiz rızklardan da harcayanlardır." İmanları sağlam olan, Allâh zikredildiği zaman kalpleri korkusundan, saygısından ürperen kimseler, namazlarını da özenerek devamlı kılan, Allâh yolunda mallarını harcayanlar, işte bu müjdeye nail olanlardır.

(Bakara 3, 128, 163, 177, 196, 200, 262. Âl-i Imran 17. Nisa 162. Enam 162. Enfal 2, 3. Kehf 110. Taha 98. Enbiya 108. Bu sûre 67. Mü'minun 60. Ankebut 46. Ahzab 35. Fussılet 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ
فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا
فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا
لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Kurbanlık develeri de sizin için Allâh'ın şeairinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Artık ayakta dururlarken onlar üzerine Allâh'ın adını anın. Yanları düştüğü zaman da ondan yiyin, utanan ve isteyene de yedirin. Böylece onları size şükredesiniz diye müsahhar kıldık."

Âyet: 37

لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى

مِنكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَىٰكُمْ ۗ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Onların etleri ve kanları kat'iyyen Allâh'a ulaşmaz. Fakat sizden O'na takva ulaşır. Böylece size olan hidâyetine karşı Allâh'ı ululamanız için onları size müsahhar kıldı. Muhsinleri de müjdele."

İZAHLARI:

1- "Kurbanlık develeri de sizin için Allâh'ın şeairinden kıldık." (اَلْبُدْنَ) kurbanlık develer anlamında ise de, yedi kişinin birleşerek kurban etmesi cevazından alarak sığır ve mandanın da bu anlamın içinde olacağı anlaşılmaktadır. Deve yerine, sığır kesmek caiz olacağı gibi, sığır yerine deve veya manda kesmek de caizdir. Kurban kesilen mıntıkada hangisi bolca bulunuyorsa, o tercih edilir. Birçok ülkelerde deve bulunmadığı gibi, bazı ülkelerde de sığır bulunmayabilir. Bu konudaki ihtilaflar, birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

"...Onlarda sizin için hayır vardır." Bu hayvanları yetiştirmeniz ve taşımanızda birçok hayırlar vardır. Yük taşımaları, araba çekmeleri, tarla sürmeleri, etleri, sütleri gibi birçok yararları vardır. Bu hayvanları artırmaya çalışın, önem verin."

"...Artık ayakta dururlarken onlar üzerine Allâh'ın adını anın. Yanları düştüğü zaman da ondan yiyin. Utanan ve isteyene de yedirin..." develerin ayakta kesilmesi de çökerek kesilmesi de bazı ihtilaflara rağmen caizdir. Sığırlar ise, yatırılarak kesilir. Hangi halde olursa olsun, kesime hazırlanınca, Allâh'ın adını anma emri verilmiştir. Tekbir almak, besmele çekmek, En'am suresinin 79. ve 162. âyetlerini okumak veya başka bir zikrin ardından kesmekle öldüğü, zaman; diğer hayvanlar da kesilip öldüğü zaman hem kendiniz yiyin hem de eşinize, dostunuza, misafirlerinize, ziyaretçilerinize, isteyen ve isteyemeyen fakirlere de yedirin. Böyle yapmak mubahtır. Farz, vacip değildir.

"...Böylece onları size şükredesiniz diye müsahhar kıldık." Bu hayvanları yaratırken emrinizde olacakları şekilde itaatkar yarattık. Aslanlar, kaplanlar gibi vahşi yaratmadık. Bunları çok iyi düşünün de ihlasla şükredin.

2- "Onların etleri ve kanları kat'iyyen Allâh'a ulaşmaz..." Allâh, onlara muhtaç olmaktan münezzehtir. Onları yaratan Allâh'tır. Sizin için yaratmış olduğunu iyi bilin ve çok şükredin. Ona göre Allâh'a kulluk edin.

"...Fakat sizden O'na takva ulaşır..." Allâh'ın sizden istediği takvadır. Sağlam îmanla, yararlı ameller ve ihlas ister. Bunlara da muhtaç değildir. İhtiyaçlı olan sizsiniz.

"...Böylece size olan hidâyetine karşı Allâh'ı ululamanız için onları size müsahhar kıldı..." Allâh sizi yaratırken onlar gibi değil, aklınızla, irâdenizle, bütün uzuvlarınızla onlara sahip olacak şekilde yarattı ve size yanılmayacağınız hidâyeti verdi. Artık O'nun büyüklüğünü iyi bilin ve devamlı "Allâhu Ekber" Allâh uludur. deyin. Habibim! Allâh'a itaat edin:

"...Muhsinleri de müjdele." Allâh'ın emirlerine uyarak hem kendileri hem de başkalarına iyilik eden müttegî kullarını da cennetlerimle müjdele.

(Maide 4. En'am 118, 119, 121, 138. Nahl 5-8, 66, 80. Taha 54. Mü'minun 21, 22. Yasin 71-73. Ğafir 79, 80. Lokman 20. Casiye 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh îman eden mü'minleri savunur. Muhakkak Allâh, her israrlı haini, çok nankör olanı sevmez."

ÎZAHI:

Allâhu azimüşşan, kendisine îman eden, güvenen, emrinden ayrılmayan mü'minleri koruyacağına, onlara düşman olan kâfirleri def edeceğine dair kesin söz veriyor ve onların Allâh'a daha çok güvenmelerini sağlıyor. Çünkü:

"...Muhakkak Allâh, her israrlı haini, çok nankör olanı sevmez" mü'minlere düşmanlık yapacak olan hainleri, hainlikte ileri giden, küfürde azdıkça azan Allâh'ın nimetlerine karşı nankörlük eden zâlimleri kat'iyyen sevmez. Allâh verdiği bu sözü, yerine getirmiş, o devrin hain kâfirlerinin şerrinden mü'minleri korumuş ve kâfirleri de helâk etmiştir. Allâh'ın bu vadi kıyâmete kadar da devam edecektir. Yeter ki mü'minler Allâh yolundan ayrılmasın.

Nisa 36, 107. Enfal 58. Lokman 18. Zümer 36. Hadid 23. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 39

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Savaşılanlara, şüphesiz onlar zulüm olunmaları sebebiyle izin verilmiştir. Muhakkak Allâh da onların yardımına elbette kadirdir."

Âyet: 40

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onlar, ancak "Rabbimiz Allâh'tır." demeleri yüzünden haksız olarak yurtlarından çıkarılanlardır. Allâh insanları, onların kimini kimiyle defetmeseydi, kendisinde Allâh'ın adı çokça anılan mescitlerle havralar da kiliseler de manastırlar da elbette yıkılırdı. Andolsun Allâh kendisine yardım eden kimselere elbette yardım edecek. Şüphesiz Allâh, güçlüdür, üstündür."

Âyet: 41

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Onlar, kendilerini yeryüzünde yerleştirirsek, namaz kılarlar, zekatı da verirler, marufu da emrederler, kötülükten de men ederler. İşlerin akıbeti de ancak Allâh'a aittir."

İZAHLARI:

Bilindiği gibi Mekke devrinde Müslümanlar henüz gelişip savaş yapma durumuna gelmedikleri için Allâh onlara savaş emri vermemişti. Müşriklerden çeşitli zulümler, işkenceler görüyorlardı. Bir kısmı Habeşistan'a hicret etmiş, diğer kısmı da Mekke'de zulüm görüyordu. Nihâyet Medine'ye hicret başladı. Rasulüllâhın hicretinden sonra mü'minler Medine'de toplandılar. Medine halkından da Müslüman olanlar çoğaldı ve Müslümanlar oldukça toparlandılar, güçlenmeye başladılar. Bunun üzerine peşlerini bir türlü bırakmayan Mekke müşriklerine karşı savaş hazırlığı zaruri olmaya başladı. Artık savaş devrine girmeleri gerekiyordu. Bunun üzerine ilk olarak savaşmalarına izin veren Allâh:

1- "Savaşılanlara, şüphesiz onlar zulüm olunmaları sebebiyle izin verilmiştir..." buyurdu. Şimdiye kadar onlar, tek taraflı Müslümanları savaş altında tutuyorlar ve zulmediyorlardı. Şimdi ise, size yapılan bu zulüm sebebiyle o kâfirlere karşı savaş açmanıza izin verilmiştir. Hazırlığınızı yapın. Asla korkmayın.

"...Muhakkak Allâh da onların yardımına elbette kadirdir." Allâh, Müslümanlara yardım etmeye kadir olduğunu bildiriyor. Şu halde ey Müslümanlar! Allâh size yardım vaadini yapıyor. Buna da kadirdir.

2- "Onlar, ancak "Rabbimiz Allâh'tır." demeleri yüzünden haksız olarak yurtlarından çıkarılanlardır..." Müslümanlar "Rabbimiz Allâh" demeleri, Allâh'a ve Rasulüne îman etmeleri yüzünden zulüm gördüler ve yurtlarından, yuvalarından kovuldular. Artık bunların da onlara karşı haklarını alma çabasına girmeleri gerekir. Bundan dolayı savaşmaları kaçınılmaz hale gelmiştir.

"...Allâh insanları, onların kimini kimiyle defetmeseydi, kendisinde Allâh'ın adı çokça anılan mescitlerle havralar da kiliseler de manastırlar da elbette yıkılırdı..." Eğer îmansızların karşısına îmanlılar da çıkarak birbirlerine savaş açıp îmansızları def etme olmasaydı, o îmansızlar tarafından yıkılmadık hiçbir ibadethane kalmaz, kiliseler, manastırlar, havralar ve içinde Allâh'ın çokça anıldığı mescitler yok olurdu. Geçmiş devirlerde bu mücadeleler yapıldığı gibi başta harami şerif olmak üzere içinde ibadetler yapılacak olan mescitleri korumak ve Allâh yolunu devam ettirmek için sizde savaş hazırlığını yapın. Size bu izin verilmiştir.

"...Andolsun Allâh, kendisine yardım eden kimselere elbette yardım edecek..." Allâh'ın emirlerini yerine getirerek, nehiylerinden kaçarak O'nun dinine yardım edenlere kesinlikle Allâh yardım edecek ve onları zafere ulaştıracaktır.

"...Şüphesiz Allâh güçlüdür, üstündür." Kâfirlerin gücü ve sayısı ne kadar çok olursa olsun, Allâh'ın gücünün yanında bir hiçtir. Onları yaratmaya kadir olan Allâh elbette bir anda yok etmeye de kadirdir. Allâh'a iyi güvenin. Nitekim Allâh yardım etti, mü'minleri zafere ulaştırdı. Ötekileri de perişan etti.

3- "Onlar, kendilerini yeryüzünde yerleştirirsek, namaz kılarlar, zekatı da verirler, marufu da emrederler, kötülükten de men ederler..." biz o Müslümanları yeryüzünde yerleştirir, hükümranlıklarını ihsan edersek, bana kulluk yaparlar, namazı kılarlar, mescitler yaparlar, yardımlaşmak üzere zekatlarını verirler, iyi, güzel, yararlı olan tanınmış şeyleri birbirlerine emrederler, kötü, zararlı ve iğrenç olan şeyleri de men ederler, dünyaya huzur getirirler.

"...İşlerin akıbeti de Allâh'a aittir." Her işin neticesi de yalnız Allâh'a aittir. O'nun takdiri ne ise o olur. Mü'minlerin akıbeti cennettir. Kâfirlerin sonu da cehennemdir.

(Bakara 114, 251. Âl-i Imran 104, 114. Enfal 30. Tevbe 14, 40, 71. Ğafir 51. Muhammed 4, 7. Mümtehine 1. Buruc 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 42, 43, 44

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾
وَقَوْمُ إِبْرَٰهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَٰبُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ
فَأَمْلَيْتُ لِلْكَٰفِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Seni de yalanlıyorlarsa, artık onlardan önce de Nûh'un kavmi, Âd de, Semûd de, İbrâhîm'in kavmi de, Lût'un kavmi de, Medyen halkı da yalanlamıştı. Mûsâ da yalanlandı da kâfirlere mühlet verdim. Sonra onları yakalayıverdim. İnkârım da nasıl oldu?"

Âyet: 45

فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ

عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Beldeden nicesini de onlar zâlimler iken kendilerini helâk ettik. Hem de o tavanı üzerine çökendir. Körelmiş kuyu da, bezenmiş saray da (yerle bir olmuş)."

Âyet: 46

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا
أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَٰكِن
تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Yeryüzünde yürümediler mi de, kendilerinin onları anlayacakları kalpler veya onları işitecekleri kulaklar olsun. Çünkü hakîkaten görüşler kör olmaz. Fakat göğüslerdeki kalpler körelir."

İZAHLARI:

Habibim! Hiç üzülme:

1- "Seni de yalanlıyorlarsa, artık onlardan önce de Nûh'un kavmi, Âd de, Semûd de, İbrâhîm'in kavmi de, Lût'un kavmi de, Medyen halkı da yalanlamıştı. Mûsâ da yalanlandı da kâfirlere mühlet verdim..." Bu sayılanlar ve daha zikredilmeyenler de, yalnız günlerini düşünmüşlerdi de, geleceği hiç hesaba katmamışlardı. Biz onlara tevbe etmeleri ve îmana gelmeleri için mühletler verdik. Bunu anlamak istemediler. Daha da azdılar ve suçlarını artırdılar.

"...Sonra onları yakalayıverdim..." Herbirini ayrı ayrı sebeplerle yakalayarak helâk ettim. Böylece ileriyi düşünmemelerinin cezasını çektiler. Sonu gelmeyen cehennem cezası da onlar için.

"...İnkârım da nasıl oldu?" Beni inkâr etmelerinin sonu nasıl gördün mü? Senin karşındakilerin seni yalanlamaları ve beni inkâr etmeleri de onlar gibi olacak. Merak etme.

2- "Beldeden nicesini de, onlar zâlimler iken kendilerini helâk ettik..." nice memleket halklarını zülüm ederlerken yakalayıp helâk ettik. Onların kalıntılarına bir baksana:

"...Hem de o tavanı üzerine çökendir. Körelmiş kuyu da, bezenmiş saray da (yerle bir olmuş)." Nice binaların duvarları tavanlarının üzerine yıkılmış, nice mükemmel süslü saraylar çökmüş sahipsiz kalmış, nice kuyular, çeşmeler körelmiş yanlarına uğrayanlar yok olmuş. Herbiri yere serilip ören olmuş. Bu seni yalanlayanlar:

3- "Yeryüzünde yürümediler mi de kendilerinin onları anlayacakları kalpler veya onları işitecekleri kulaklar olsun. Çünkü hakîkaten görüşler kör olmaz. Fakat göğüslerdeki kalpler körelir." Bu kâfirler hiç mi yeryüzünü gezmediler? Hiç mi bir yere yolculuk yapmadılar? Gittikleri yerlerde hiç mi ölen görmediler? Geçen devirleri, o devirlerde yaşayanları hiç mi hatırlamadılar? Hani onlar? Neden kökleri kesilmiş?

(Âl-i Imran 178, 184. En'am 33, 34, 44. Araf 84, 179, 183. Hud 102. Yusuf 109. Ra'd 32. Fâtır 4, 25, 44. Ğafir 45, 82. Muhammed 10. Kamer 42. Müzzemmil 11. Kalem 45. Tarık 17. Mülk 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهُ ۟ وَاِنَّ يَوْمًا
عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"(Rasulüm) senden azabı çabuk istiyorlar. Allâh da vaadinden kat'iyyen caymaz. Şüphesiz rabbinin katında da bir gün, sayacağınızdan bir sene gibidir."

Âyet: 48

وَكَاَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ اَخَذْتُهَا ۚ
وَاِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"O, zâlim olduğu halde kendisine mühlet verdiğim beldeden nicesi var ki, sonra onu yakalayıverdim. Dönüş de ancak banadır."

Âyet: 49

قُلْ يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَآ اَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾

Meâli:

""Ey insanlar! Ben ancak sizin için açık bir uyarıcıyım."de."

Âyet: 50

فَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise onlar için bir mağfiret ve bol rızık vardır."

Âyet: 51

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِى اٰيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Âyetlerimiz hakkında acizleştiriciler olarak koşanlar ise, işte bunlar, Cehennem dostlarıdır."

ÎZAHLARI:

Habibim! Haber verdiğin kâfirleri verilecek azap için alay ederek senden çabuklaşmasını istiyorlar. Onların bu istekleri inandıklarından değil, inkârlarını kesinleştirmeleri için, sizi eğlenerek istiyorlar. Sen onlara:

1- "...Allâh da vaadinden kat'iyyen caymaz." de. Sizin inanmayarak istediğiniz azap, Allâh'ın vaadidir. Onun va'di ölçülüdür. Zamanı da ayarlıdır. Vakti gelince, kesinlikle sizi bulacaktır. Geçen milletler de sizin gibi yapmışlardı. Ama zamanı gelince, istemeseler de belalarını buldular. Siz zamanın uzadığını sanıyorsanız, ona göre çok kısadır. Çünkü:

"...Şüphesiz Rabbinin katında bir gün, sayacağınızdan bin sene gibidir." Sizin anladığınız zamanla, O'nun takdir ettiği zaman değişiktir. O'nun vaat ettiği azap size gelince, siz de: **"Ne çabuk geldi."** diyeceksiniz. Alay ettiğinizi de anlayacaksınız. Ama iş bitmiş olacak. Bakın Allâh ne buyuruyor:

2- "O, zâlim olduğu halde kendisine mühlet verdiğim beldeden nicesi var ki, sonra onu yakalayıverdim. Dönüş de ancak banadır." Evet nice memleketlerin halkı zulmederken biz acele etmedik. Onlara mühlet verdik. tevbe etmeleri, düşünmeleri için bir fırsat tanıdık. Ama yine küfürlerinde, şirklerinde, zulümlerinde devam ettiler. Böyle kalacaklarını sanırlarken hemen yakalayıverdik. Çeşitli sebeplerle helâk et-

tik. Siz de onlar gibi olacaksınız. Siz bildiğinizi yapa durun. Elbet Allâh vadini yerine getirecektir. Nitekim getirdi de.

Ey devrimizin onlara benzeyen kimseleri! Onlardan ibret alın da kendinizi toparlayın. Bir an önce tevbe edin. İslam'a sarılın. Aksi halde siz de onlar gibi olursunuz. Allâh'ın nizamı değişmez. Bu nizam, size de uygulanır.

3- "Ey insanlar! Ben ancak sizin için açık bir uyarıcıyım." de." Habibim! Sen onlara sadece tebliğle memursun. Senin vazifen sadece onları uyarmaktır. Onlara böyle söyle. Kendileri bilir.

4- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise onlar için bir mağfiret ve bol rızık vardır." Bu tebliğatı kabul edip îman eden ve Allâh'ın verdiği emirler istikametinde yararlı işler yapanlara Allâh tam bir mağfiret ederek onların günahlarını bağışlayacak ve içinde bol nimetler, rızıklar bulunan cennetlere koyacaktır.

"Âyetlerimiz hakkında acizleştiriciler olarak, koşanlar ise, işte bunlar, cehennemin dostlarıdır." Mü'minlerin aciz bırakma çabasında ve yarışında olan, âyetlerimiz hakkında da yalanlarla dolu sözler söyleyen ve inatlarını sürdürenlere gelince, işte bunların dostları ve güvenecekleri tek şey cehennemdir. Alevli ateşlerin içidir.

(Âl-i Imran 136, 178. Maide 9. En'am 57, 58. Araf 183. Enfal 4, 74. Yunus 50, 51. Nahl 1. Enbiya 37. Şuara 204-206. Neml 46, 72. Nur 26. Ankebut 53, 54. Sebe 4, 5, 38. Saffat 176. Şura 18. Ahkaf 9. Zariyat 14, 59. Sad 70. Kalem 45. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُوْلٍ وَلَا نَبِيٍّ اِلَّآ اِذَا تَمَنّٰى
اَلْقَى الشَّيْطَانُ فِىٓ اُمْنِيَّتِهٖ ۚ فَيَنْسَخُ اللّٰهُ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ
ثُمَّ يُحْكِمُ اللّٰهُ اٰيَاتِهٖ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"(Habibim)! Senden önce bir Rasül ve bir Nebi göndermedik ki (onun) temenni ettiği zaman, onun temennisine şeytan (bir şüphe) atmasın da Allâh, şeytanın attığı şeyi silmesin, sonra Allâh âyetlerini sağlamlaştırmasın (buna imkan yok). Allâh bilendir, hükmedendir."

Âyet: 53

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِّلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Şeytanın attığı şeyi, kalplerinde bir hastalık bulunanlara ve kalpleri katı olanlara bir imtihan yapması içindir. Şüphesiz zâlimler de elbette (Haktan) uzak bir düşmanlık içindedir."

Âyet: 54

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz onun Rabbinden hak olduğunu kendilerine bilgi verilenlerin bilmesi ve ona kalpleri yatışması içindir. Şüphesiz Allâh da îman edenleri elbette dosdoğru bir yola yöneltendir."

ÎZAHLARI:

Bu 52. âyet üzerinde Rasulüllâhın yanılması gibi bir takım uydurma hadîslerle ileri, geri laflar edilmiş ise de, ona bir şey bulaştıramamışlardır. Necm süresinin 19.20. âyetlerini okurken putlara da değer verdiği ileri sürülerek halkı yanıltmaya çalışmışlar. Fakat Allâh indirdiği âyetler ve bilhassa bu âyetle o şeytanların araya attığı iftiraları silip yok etmiştir. Aynı ve benzer iftiralar daha önceki peygamberlere de yapılmıştır. "Habibim sen üzülme." tavsiyesi yapılmıştır.

Burada "Rasül ve Nebi" üzerinde de azıcık durulması gerekiyor. Kendisine kitap veya sahife gönderilenlere "Rasül" denilmiş, gönderilmeyenlere de "Nebi" denilmiştir. "Rasül" gönderilen, "Nebi"de haber edilen ve haber veren demektir. Yani "Rasül", Allâh tarafından yaptığı vahyi tebliğ etmek, haber vermek üzere insanlara gönderilendir. "Nebi" ise, Resullere indirilen vahiyleri insanlara haber vermek üzere vazifelendirilenler demektir. Buna göre her rasül, nebidir. Ama her nebi rasül değildir. İsmâîl aleyhisselam gibi bazı nebilere "Rasül" de denilmiştir. Bunun sebebini şöyle anlamak gerekir:

Allâh'ın yaptığı vahiyler, indirdiği kitaplar kendilerine münhasır olmayıp, diğer nebilerin de yararlanmakla mükellef oldukları Allâh kelamlarıdır. Başka peygamberlere gelen kitapların ve sahifelerin ahkamını tebliğ ile mükellef oldukları için, onlara da "Resul" denilmiştir. Şurasını da iyi anlayalım ki, peygamberlerin dışında ne kadar alim olursa olsun, hiçbir kimseye "resul, nebi, peygamber" denilemez. Hiçbir kimse de böyle bir iddia da bulunamaz. Bulunursa öylesine ancak; "kâfir, zındık, fâsık"denilir.

Bu âyeti kerimelerdeki "şeytan" üzerinde de biraz durulması gerekiyor. Allâh'ın âyetleri geldikçe, insanların içine vesvese veren, şüpheler sokan bildiğimiz şeytanlar olduğu gibi, bilhassa küfründe inat eden şeytanlaşmış insanlar da âyetler geldikçe avam halkı bir takım edebi üsluplarla ve oyunlarla çelmek için te'villere yeltenirler. Asıl etkileyici olan şeytanlar işte bunlardır. Her devirde böyle maharetli şeytanlar bulunur. Bunlara çok dikkat edilmesi gerekir.

Son kitap Kur'ânı Kerîmde de böyle çarpıtma te'viller yapmaya kalkışanlar da vardır ve ileride de olacaktır. Ama Kur'ânı Kerîm kendi usul ve kaideleriyle iyice incelenip anlaşılacak olursa, bu tip şeytanlaşmış kimselerin iddialarının en ince teferruatına varıncaya kadar cevapları verilmiş, bütün hükümlerinin sağlamlaştırılmış olduğunu görürüz. Bundan dolayı tarih boyunca oynanan bu oyunlar, İslam'ın temelinde hiçbir sarsıntı yapamamıştır. Kıyâmete kadar da yapamayacaktır. Biz Müslümanlara vacip olan, Kur'ânı Kerîmi bütün usul ve kaideleriyle iyi öğrenmemizdir.

"Şeytanın attığı şeyi, kalplerinde bir hastalık bulunanlara ve kalpleri katı olanlara bir imtihan yapması içindir..." kalplerinde şüphe ve küfür hastalığı bulunan münafıklara, kalpleri inatlarından katılaşan müşrik ve kâfirlere şeytanın bıraktığı vesveseler ve şüpheler, birer imtihan içindir. Şeytana uyanlar, şeytanlaşan insanlara tabi olanlar imtihanda hüsrana uğrayanlardır.

"...Şüphesiz zâlimler de elbette (Hak'tan) uzak bir düşmanlık içindedir." Şeytana uyan zâlimler, kesinlikle îmandan, ahlaktan, hakîkatlerden uzak, dine ve dindarlara kesin düşmanlık içindedirler.

"Yine, şüphesiz onun Rabbinden hak olduğunu kendilerine bilgi verilenlerin bilmesi ve ona kalpleri yatışması içindir..." şeytanın bıraktığı şeyleri Allâh'ın silmesi, yine şüphesiz onun Rabbinden gelen âyetlerin hak olduğunu kendilerine verilen bilgilerle anlamaları ve ona inanarak kalpleri iyice yatışıp ihlasa ermeleri içindir.

"...Şüphesiz Allâh da îman edenleri elbette dosdoğru yola yöneltendir." Şüphesiz resulullâhın okuduğu âyetlere şüpheler sokan şey-

tanların bu şüphelerini silen Allâh, îman edenleri kesinlikle şaşmaz yola, Kuran yoluna sevk eder, şaşırmalarını önler. Böylece ne şeytanlar ne de şeytanlaşanlar onlara bir zarar veremezler.

(Bakara 10, 74. Âl-i Imran 7. En'am 43, 161. Maide 13. Araf 27. Ra'd 39. Nahl 63, 98. Nur 21. Zümer 22. Şura 24, 52.âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Küfredenler kendilerine kıyâmet ansızın gelinceye veya sonu olmayan günün azabı onlara gelinceye kadar şüphede devam ederler."

Âyet: 56

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ۚ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ۚ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"O gün mülk yalnız Allâh'ındır. Aralarında hükmedecek. İman edenler ve yararlı işler yapanlar da naim cennetlerindedirler."

Âyet: 57

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlara, kendileri için ihanet edici bir azap vardır."

İZAHLARI:

1- Şeytanın bıraktığı şüpheler içinde küfürlerini sürdürenler, kendilerine ansızın beklemedikleri bir anda ölüm yada kıyâmet veya sonu arkası olmayan azap günü gelinceye kadar şüphelerinde, şirklerinde devam edecekler. Bunlara her ne kadar kıyâmet uzak ise de, hayatlarının arkası olmayan son günü ansızın gelinceye kadar devam ederler. Ölünce

de aynı halleriyle dünyanın arkası olmayan son gününe kadar azap görecekler. Ondan sonra da içinde ebedî kalacakları cehennem azabına girecekler.

2- "O gün mülk yalnız Allâh'ındır aralarında hükmedecek. İman edenler ve yararlı işler yapanlar da naim cennetlerindedirler." O kıyâmet günü de yine mülk yalnız Allâh'ındır. Başka bir ortağı yoktur. Kâfirlerle mü'minler arasında hangilerinin haklı olduğuna dair hükmü Allâh verecektir. İman edenler ve Sâlih amel işleyenlerin içinde nimetler dolu tam yaşanacak yer olan cennetlere girmelerine hükmedecek.

3- "Küfredenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlara, kendileri için ihanet edici bir azap vardır." Allâhu Teâlâ, küfreden ve âyetlerini yalanlayanların da en ağır şekilde ihanete uğrayacakları, horlanacakları, içinde ebedî kalacakları bir azaba gireceklerine hükmedecek.

(Bakara 39, 90. Nisa 37, 141. Maide 10, 86. Araf 97, 98. Nahl 45. Kehf 55. Furkân 26. Lokman 8. Saffat 43. Ahzab 57. Casiye 9. Hadid 19. Mücadele 5. Vakıa 12. Kalem 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 58

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Ve Allâh yolunda hicret edenler sonra öldürülenler veya ölenler. Andolsun Allâh onları elbette güzel bir rızkla rızıklandıracak. Şüphesiz Allâh elbette o, rızk verenlerin en hayırlısıdır."

Âyet: 59

لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ ۗ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Andolsun onları elbette razı olacakları bir yere koyacaktır. Şüphesiz Allâh muhakkak bilendir, hoş görendir."

Âyet: 60

ذَٰلِكَ ۚ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ

لَيَنصُرَنَّهُ اللَّهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"İşte böyle. Kim de ukubete uğratıldığı gibi ukubet ederse, sonra üzerine saldırılırsa, Andolsun Allâh elbette ona yardım edecek. Şüphesiz Allâh elbette çok af eden, pek mağfiret edendir."

İZAHLARI:

Allâh yolunda hicret edenlerin düşman tarafından öldürülüp şehit edilen ile vadesi ile yatağında ölen arasında bir fark olmadığını beyan etmek üzere:

1- "Allâh yolunda hicret edenler sonra öldürülenler veya ölenler. Andolsun Allâh onları elbette güzel bir rızkla rızıklandıracak..." buyrulmuştur. Burada cephede öldürülen ile evinde ölen arasında bir fark olmadığı açıklanmıştır. Her ikisinin de Allâh yolunda yurtlarını ve herşeyini bırakarak hicret etmiş olmaları, temelde aynı seviyede olduklarını, âhirete intikallerinin sebebi ne olursa olsun, bu seviyeyi değiştirmediğini ifade ediyor. Onun için:

"Andolsun Allâh onları elbette güzel bir rızkla rızıklandıracak." Müjdesi verilmiştir. Bu müjde her ikisine bir verilmiştir. Aralarında bir ayrım yapılmamıştır. Devamla :

"...Şüphesiz Allâh elbette o, rızk verenlerin en hayırlısıdır." Haberi verilmiştir. Dünyada ve âhirette rızkları yaratan ve veren yalnız Allâh'tır. Dünyada insanlar sebebine sarılmakla mükelleftirler. Ama o rızkı veren yine Allâh'tır. Burada "rızk verenlerin " buyrulması, "sebep olanların" anlamında mecazidir. Şurası bir gerçek ki o rızk verenler de varmış şeklinde anlamak çok hatalıdır. Yine devamla her ikisine aynı muamele yapılacağına dair:

2- "Andolsun onları elbette razı olacakları bir yere koyacaktır." Buyrulmuştur. Yani bunları ve benzerlerini kesinlikle memnun ve hoşnut olacakları cennetteki makamlarına koyacaktır. Aralarında hiçbir ayrım yapılmayacaktır.

"...Şüphesiz Allâh muhakkak bilendir, hoş görendir." Elbette Allâh herşeyi hakkıyla bildiği gibi, bunları da en iyi bilen ve onların niyetlerini, amellerini, ölüm şekillerini beğenen, hoş görendir.

3- "İşte böyle!..." Anladınız mı? Kendi aranızda bir takım ayrım yapmaya kalkmayın. Allâh için, onun yolunda hicret edenler, her an Allâh yolunda oldukları için aynı seviyededirler.

"...Kim de ukubete uğratıldığı gibi ukubet ederse, sonra üzerine saldırılırsa, andolsun Allâh elbette ona yardım edecek..." Herhangi

bir kimse, başkası tarafından bir zulme uğrar da ona mukabelede bulunarak onun yaptığı gibi yapar, sonra da tekrar buna saldırırlar ve eziyet ederlerse, Allâh buna kesinlikle ve her halde yardım edecektir.

İbni Ebî Hâtimin Mukatilden rivâyetine göre, Rasulüllâh S.A.V. bir kıta asker göndermiştir. Muharrem ayının bitmesine iki gün kala müşriklerle karşılaştılar. Müşrikler kendi aralarında birbirlerine: "Muhammed'in arkadaşlarıyla savaşın. Çünkü onlar, haram ayda savaşı yasaklarlar." dediler. Hemen Mü'minlerle savaşa kalktılar. Mü'minler bu haram ayda savaşı Allâh'ın yasak ettiğini hatırlattılar ise de, müşrikler dayattılar ve savaşa girdiler. Allâh Müslümanlara yardım etti ve müşrikleri mağlup ettiler. Bunun üzerine Mü'minlerin haklı olduğunu açıklamak için bu âyet nâzil oldu.

İslamda doğrudan savaş teşebbüsü yoktur. Fakat kâfirler savaş açtığı takdirde de –haram ayları da olsa– onlara karşılık verilir ve hadleri bildirilir. Müslümanlar her zaman savaş için hazırlıklı olur, bir saldırı karşısında tam bir cesaretle karşılık verirler ve mutlaka Allâh'ın yardımıyla zafere kavuşurlar.

"...Şüphesiz Allâh elbette çok affeden, pek mağfiret edendir." Bu kısımla, Allâh Mü'minlerin içindeki "günaha girdik mi?" endişesini kaldırmış ve kendisinin devamlı affedici, bağışlayıcı olduğunu tekrarlamıştır.

(Bakara 190, 194, 218. Âl-i Imran 195. Enfal 72, 74, 75. Tevbe 20-22. Nahl 41, 126. Şura 40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 61

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Bu, şüphesiz Allâh'ın geceyi, gündüze katmasıyla; gündüzü de geceye katması ve muhakkak Allâh'ın işten, gören olması iledir."

Âyet: 62

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Bu, şüphesiz Allâh'ın o hak olması, kesinlikle O'ndan başka o, taptıkları şeyin de bâtıl olması, yine muhakkak Allâh'ın yüce, ulu olması iledir."

İZAHLARI:

Bu kâfirlere karşı Mü'minlere yardım etmesi, onları muzaffer kılması:

1- "Bu, şüphesiz Allâh'ın geceyi gündüze katmasıyla, gündüzü de geceye katması ve muhakkak Allâh'ın işiten, gören olması iledir." Allâh kurduğu nizamla dünyanın ve güneşin kendilerine mahsus dönmeleri ve hareket etmeleri ile bazı geceyi uzatıp gündüze katması, bazen de gündüzü uzatıp geceye katması gücüne sahip olması ve herşeyi hakkıyla işiten, mükemmel gören olması sebebiyledir. Allâh'ın karşısında asla başka bir güç yoktur. Yine:

2- "Bu, şüphesiz Allâh'ın o hak olması, kesinlikle O'ndan başka o taptıkları şeyin de bâtıl olması, yine muhakkak Allâh'ın o yüce, ulu olması iledir." Mü'minlerin bu zaferi ve başarısı, onlara yardım eden Allâh'ın hak olması, Müşriklerin taptıkları şeylerin de bâtıl olması, muhakkak Allâh'ın çok yüce ve en büyük en ulu olması, herşeye kadir olması iledir. Allâh'a îman eden ve O'nun emrinden ayrılmayan Mü'minlere Allâh yardım edecektir. Daima onlar üstün geleceklerdir.

(Âl-i Imran 27. Bu sure 6. İsra 1. Lokman 28-30. Fâtır 13. Ğafir 12, 20, 56. Şura 11. Sebe' 23. Muhammed 3. Hadid 6. Mücadele 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 63

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın gökten bir su indirdiğini yerin de yemyeşil oluverdiğini görmedin mi? Allâh lutfeden haberi olandır."

Âyet: 64

لَهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Göklerde olan ve yerde olan şeyler, yalnız O'nundur. Ve şüphesiz Allâh elbette o, övülen zengindir."

Âyet: 65

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِى
فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖ ۭ وَيُمْسِكُ السَّمَآءَ اَنْ تَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ
اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın yerde olan şeyleri ve kendi emri ile denizde yüzen halde olan gemiyi sizin için musahhar kıldığını görmedin mi? Semayı da kendisinin izni olmadıkça yere düşmesinden tutuyor. Muhakkak Allâh insanlara hakîkaten çok şefkatli, merhametlidir."

Âyet: 66

وَهُوَ الَّذِىْٓ اَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ۭ
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُوْرٌ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Sizi yaşatan, sonra sizi öldüren, sonra sizi diriltecek olan da O'dur. Şüphesiz insan, hakîkaten çok nankördür."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yine kemali kudretini göstermek, herşeye gücünün yettiğini bildirmek üzere:

1- "Şüphesiz Allâh'ın gökten bir su indirdiğini, yerin de yemyeşil oluverdiğini görmedin mi..?" Ey insan! Gökten yağmur yağdırıp yerleri suladığımı, bitkilerin bu su ile yeşerip büyüdüğünü görmüyor musun? Verdiğim akıl ile bunlar üzerinde düşünüp benim varlığımı idrak etmiyor musun?

"...Muhakkak Allâh lutfeden, haberi olandır." Allâh, size hayatı ve bütün nimetleri lütfeden, zatını sizin göremeyeceğiniz, fakat yarattığı mahlukata bakarak varlığını idrak edeceğiniz latif bir haliktir. Hem de herşeyi bilir. Habersiz olduğu bir şey yoktur.

2- "Göklerde olan ve yerde olan şeyler yalnız O'nundur." Göklerde ve yerde görebildiğiniz, bilebildiğiniz herşeyi Allâh yarattı, hepsi de yalnız O'nun mülküdür. Başka bir ortağı yoktur.

"Şüphesiz Allâh elbette O, övülen zengindir." Herşey Allâh'ın olduğuna göre O zengindir. Hiçbir şeye muhtaç değildir. Herşey O'na muhtaçtır. Övülmeye, hayran kalınmaya layık olan da O'dur. Her övüleni O yarattığına göre, asıl övülmeye değer olan ancak O'dur.

3- "Şüphesiz Allâh'ın yerde olan şeyleri ve kendi emri ile denizde yüzen halde olan gemiyi sizin için musahhar kıldığını görmedin mi?..." Ey insan! Yerde biten ve orada yaşayan herşeyi senin yararlanacağın şekilde senin emrine verdiğimizi görmüyor musun? Karaları, denizleri, bütün madenler herşeyi senin menfaatine verdiğimizi hiç mi düşünmüyorsun? Dikkat et sana:

"...Semayı da kendisinin izni olmadıkça yere düşmesinden tutuyor..." İyi bak göklerde güneş, ay ve bu kadar yıldızlar var. Bunları düşürmeyen, devamlı tutan O'dur. Onlara o düzeni veren O'dur. O'nun izni olmadıkça hiçbiri düşmez. Ama günü geldiğinde onların hepsi birbirine karışacak. Bu izni onlara Allâh verecek.

"Muhakkak Allâh insanlara hakîkaten çok şefkatli, merhametlidir." İnsanları yaratan Allâh, onları çok sever, çok şefkat eder, çok rahmet, nimetler ihsan eder. Ama insanların çoğu bunu anlamaz. Yine de isyana devam eder. İyi düşünseniz ya:

4- "Sizi yaşatan sonra sizi öldüren sonra sizi diriltecek olan da O'dur." Evet sizi yoktan yaratan, çeşitli nimetlerle besleyen ve yaşatan O'dur. Siz kendi irâdenizle mi doğdunuz, kendi arzunuzla mı erkek veya kadın oldunuz? Kendi isteğinizle mi yaşıyorsunuz? Ölmemek elinizde mi? Sizi öldürecek yine O. Sonra sizi hesaba çekmek üzere diriltecek elbette yine O. Bunu nasıl inkâr edebilirsiniz?

"Şüphesiz insan, hakîkaten çok nankördür." Allâh'ın bunca kudret, kuvvet ve tasarruflarını gördüğü halde, doğmasıyla, yaşamasıyla, ölmesiyle bizzat bildiği halde yine de inkâra, yeltenir, yine de nankörlük eder, yine de Allâh'a şirk koşar. Vay bu insanın haline.

(Bakara 28. Âl-i Imran 156. Maide 40. Araf 158. tevbe 116. Yunus 56. İbrâhîm 19, 32, 33. Nur 43. Nahl 52. Taha 6. Lokman 26, 31, 20. Fâtır 27, 28, 41. Zümer 21. Şura 4. Rum 40. Casiye 12, 13, 26. Hadid 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 67

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي
الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Her ümmete, onu kendilerinin yapıcısı olduğu bir ibadet emrettik. Artık emirde kat'iyyen seninle çekişmesinler. Rabbine de davet et. Şüphesiz sen elbette doğru bir hidâyet üzeresin."

Âyet: 68

وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Ve seninle mücadele ederlerse, hemen: "Yapıyor olduğunuz şeyleri Allâh en iyi bilendir."de."

Âyet: 69

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Allâh, kıyâmet gününde kendisinde ihtilaf ediyor olduğunuz şeyler hakkında aranızda hüküm verecektir."

İZAHLARI:

"Mensek" aslında insanın alışıp sık sık uğradığı ve uğrama ihtiyacını duyduğu yer. Burada, insanın ibadet için duyduğu ihtiyaç yeri ve dini bir yol, şeriat anlamındadır. Buna göre mesela Mûsâ aleyhisselama gelen Tevrat'ın hükümleri bir mensektir. İsâ aleyhisselama kadar bu mensekle amel edilir idi. İsâ aleyhisselam gelince İncilin gelmesi de Muhammed aleyhisselama kadar devam eden bir mensek olur. Kur'ânı Kerîm de kıyâmete kadar devam edecek olan bir mensektir. Âyeti kerimede:

1- "Her ümmete, onu kendilerinin yapıcısı olduğu bir ibadet emrettik..." Tarih boyunca gelip geçen her millete Peygamberleri ile bana kulluk yapacakları yolu göstermek üzere bir din, bir ibadet emrini verdik. Onlar o yolu tutanlar oldular. Veya tutmayarak asi oldular.

"(Habibim)! Artık emirde kat'iyyen seninle çekişmesinler..." Her millete bir din gönderdiğimize göre sana da son din olan Kuran'ın beyan ettiği "Mensek"i emrettik. Bizim bu emrimizde seninle mücadeleye kalkışmasınlar. Bu "mensek" kıyâmete kadar devam edecektir.

"...Rabbine de davet et..." Resulüm! Onlarla münakaşa etme. Onları bu dine davet et. Hidâyet bizdendir. Kabul edenler eder. Etmeyenlerin hesabı bize aittir.

"...Şüphesiz sen elbette doğru bir hidâyet üzeresin." Kim ne derse desin, sen kesinlikle tam bir hidâyettesin. Sen hikmetle ve en güzel öğütlerle hakka davet et. Mücadelenin de en güzelini yap. Kırıcı münakaşalara girme. ŞÂyet:

2- "Ve seninle mücadele ederlerse, hemen: " Yapıyor olduğunuz şeyleri Allâh en iyi bilendir."de. Habibim! O müşrikler bu "mensek" üzerinde mücadele ederlerse, onlarla uğraşma. Sadece: "Sizin bu yaptıklarınızı Allâh en iyi bilendir. Bunun cezasını yakında size verecektir."diye onları cevaplandır. Zaten:

3- "Allâh, kıyâmet gününde kendisinde ihtilaf ediyor olduğunuz şeyler hakkında aranızda hüküm verecektir." Siz Mü'minlerle o müşrikler arasında anlaşamadığınız şeyler hakkında Allâh, kıyâmet gününde hükmünü verecek ve herkes hak veya bâtıl üzere olduğunu anlayacak. Hak üzere olanlar cennete, bâtıl üzere olanlar da cehenneme yâr olacaklar. Devrimizde de dinsizlerle, dindarlar arasında benzeri çekişmeler vardır. İleride de olacaktır. Biz Müslümanlar sinirlenmeden hakkı duyurmaya ve tatbik etmeye devam edelim. Hidâyet Allâh'tandır.

(Bakara 113. Nisa 107, 141. Yusuf 108. Ra'd 36. Nahl 124, 125. Kasas 87. Ankebut 46. Lokman 20. Yasin 4. Şura 15. Zuhruf 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 70

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ ؕ اِنَّ
ذٰلِكَ فِى كِتَابٍ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın gökte ve yerde olan şeyleri bildiğini bilmedin mi? Elbette bu bir kitaptadır. Muhakkak bu Allâh'a kolaydır."

Âyet: 71

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ
لَهُمْ بِهٖ عِلْمٌ ؕ وَمَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka kendisine bir delil indirmediğimiz ve kendilerinin onun hakkında bir bilgisi olmayana tapıyorlar. Zâlimlere bir yardımcı da yoktur."

Âyet: 72

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِى وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ ۖ يَكَادُونَ يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا ۗ قُلْ اَفَاُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكُمُ ۗ اَلنَّارُ ۗ وَعَدَهَا اللّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۗ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Kendilerine âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman da, küfredenlerin suratlarında inkâr olunanı anlarsın. Kendilerine âyetlerimizi okuyanlara nerede ise saldıracaklardı. "Size bundan daha şerlisini haber vereyim mi? Ateştir. Allâh onu küfredenlere vaad etmiştir. Ne de kötü varış yeridir."de"

İZAHLARI:

1- Resulüm! Biliyorsun ki göklerde ve yerde bulunan herşeyi en ince noktalarına kadar biliyorum. Bu bilgiler, levhi mahfuzda da mevcuttur. Bunlar, Allâh için elbette çok kolaydır. Bu müşrikler:

2- "Allâh'tan başka kendisine bir delil indirmediğimiz ve kendilerinin onun hakkında bir bilgisi olmayana tapıyorlar. Zâlimlere bir yardımcı da yoktur" bunların taptığı putlara Allâh tarafından hiçbir delil, hiçbir işaret verilmemiştir. Ayrıca onların haklı olduğunu ispat edecek en küçük bir delil de yoktur. Bu putların bilgi ile de bir alakaları olmadığı halde müşriklerin onlara tapmaları, onlardan, daha duygusuz, daha şuursuz olduklarını gösterir. Onların bu halleri, hem kendileri için, hem de aldattıkları kimseler için büyük bir zulümdür.

"...Zâlimlere bir yardımcı da yoktur." Bu zâlim müşriklere ne taptıkları putlar, ne de başka bir yardım edecek nesne yoktur. Onlar, dünyada da bir yardımcı bulamayacaklar, helâk olup gidecekler. Âhirette de kimse yüzlerine bakmayacak. Aksine cehenneme sürülecekler.

3- "Kendilerine âyetlerimiz, açık açık okunduğu zaman da, küfredenler. Suratlarında inkâr olunanı anlarsın..." Bunlara, âyetlerimiz bütün hakîkatlerin, en sağlam delillerle açıklayarak okunduğu za-

man hoşnutsuzlukları suratlarına vurmakta, inkârları bütün çirkinliğiyle belli olmaktadır.

"...Kendilerine âyetlerimizi okuyanlara nerede ise saldıracaklardı..." Âyetlerimizi dinleyen bu kâfirler, kinlerinden, hırslanmalarından, sinirlerinden okuyanlara karşı hemen nerede ise saldıracaklar, onların boğazlarına sarılacaklardı. Bu kadar zorlarına gidiyordu. Onlara:

"Size bundan daha şerlisini haber vereyim mi? Ateştir. Allâh onu küfredenlere vaad etmiştir. Ne de kötü varış yeridir" de. Siz, sadece âyetlerin okunmasıyla bu kadar sıkılıyor rahatsız oluyorsunuz. Üzülüyor bunalıyorsunuz. Dinleyin. Size daha şerli, daha zararlı olanı haber vereyim. O, cehennem ateşidir. İçinde ebedî kalacaksınız. Sizin bu öfkeniz, sizi oraya götürecek. Nede kötü varış yeri. Siz onu düşünün.

(Bakara 77. Âl-i Imran 29. Maide 97. Tevbe 78. Yunus 15, 18. Yusuf 40. Meryem 73. Furkân 55. Sebe 43. Ğafir 35. Casiye 25. Ahkaf 7. Hucurat 16, 18. Mücadele 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 73

يَـٰٓ اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ ۭ اِنَّ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَنْ يَّخْلُقُوْا ذُبَابًا وَّلَوِ اجْتَمَعُوْا لَهُ ۭ وَاِنْ يَّسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْـــًٔا لَّا يَسْتَنْقِذُوْهُ مِنْهُ ۭ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوْبُ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Bir misal verildi, hemen onu dinleyin. Şüphesiz Allâh'tan başka taptıklarınız, onun için toplansalar bile kat'iyyen bir sinek dahi yaratamazlar. Eğer sinek onlardan bir şey kapsa, onu ondan kurtaramazlar. İsteyen ve istenen aciz kalmıştır."

Âyet: 74

مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Allâh'ı gerçek kadrine göre takdir etmediler. Şüphesiz Allâh, elbette kuvvetlidir, üstündür."

Âyet: 75

اَللّٰهُ يَصْطَفِى مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلاً وَمِنَ النَّاسِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Allâh, meleklerden ve insanlardan Peygamberler seçer. Şüphesiz Allâh, işiten, görendir."

Âyet: 76

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۗ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Onların önlerindekileri ve onların arkalarındakileri bilir. İşler de ancak Allâh'a döndürülür."

İZAHLARI:

Ey kendilerine akıl verdiğim insanlar! İyi dinleyin. Size gâyet açık bir örnek veriyorum:

1- "...Şüphesiz Allâh'tan başka tapıyor olduklarınız, onun için toplansalar bile kat'iyyen bir sinek dahi yaratamazlar..." Sizin tapıyor olduğunuz putlar, bir araya gelseler -gelemezler ya- kesinlikle bir sineği yaratamazlar. O sineğin en küçük bir zerresini dahi yaratamazlar. Hatta:

"...Sinek onlardan bir şey kapsa, onu ondan kurtaramazlar..." sinek putların üzerine sürdüğünüz kokulardan veya kıymetli şeylerden yese, üzerine konup pislese, ne o sineğin aldığını kurtarabilirler ne de onu üzerlerinden kovabilirler. Sinek bir hayvanın üzerine konsa, o hayvan silkelenerek veya kuyruğunu sallayarak sineği kovalar. Fakat sizin putlarınız hiçbir şey yapamaz. İşte ey müşrikler! Siz bu putlardan daha acizsiniz ki bunlara tapıyorsunuz.

"...İsteyen ve istenen aciz kalmıştır." Kovulmak istenen sinek aciz ama, kovması gereken put ondan da aciz. Zaten onda isteme hissi de yok. Ya onlara tapanlar, o putlardan da acizdirler ki onlara değer veriyorlar. Ey insanlar! Verilen bu örnek üzerinde düşündünüz mü? İyi dinlemeye devam edin:

2- "Allâh'ı, gerçek kadrine göre takdir etmediler..."de ondan bu putlara tapıyorlar. Allâh'ın Kudret ve azametini idrak edemediler. Bu

idraktan uzaklaşarak beyinsizleştiler, şuursuz bir sürü haline geldiler de ondan putlara değer verdiler.

"...Şüphesiz Allâh, elbette kuvvetlidir, üstündür." Herşeyi yaratmaya gücü yeten, onları yok etmeye de kadir olan Allâh elbette bütün varlıklardan üstündür. Onları bir anda yok etme kuvvetine de sahiptir. Bu gerçekleri anlatmaları için:

3- "Allâh, meleklerden ve insanlardan Peygamberler seçer..." Peygamberlere vahiy ulaştırması için Cebrâil'i seçer. İnsanların içinden de aldıkları vahyi tebliğ etmeleri için Peygamberler seçer. Bu peygamberlerin sonuncusu Muhammed aleyhisselamdır. Buna kulak verin de putlara tapmayı bırakın ve sizi yaratan Allâh'a kulluk edin.

"...Şüphesiz Allâh, işiten, görendir." O, sizin bütün ileri, geri, hak bâtıl sözlerinizi en mükemmel şekilde işitir. Bütün davranışlarınızı, putlara tapmalarınızı da hakkıyla görendir. Hem de:

4- "Onların önlerindekilerini ve onların arkalarındakilerini bilir. İşler de ancak Allâh'a döndürülür." Allâh, o inkârcıların önlerinde, arkalarında, sağlarında, sollarında, üstlerinde, altlarında ve her yerde olan herşeyi en iyi şekilde bilir. Bütün işler de kıyâmet gününde Allâh'a döndürülür ve bu işlere göre karşılıklarını verir. Hiçbir iş karşılıksız kalmaz. Netice ya cennet, ya cehennem.

(Bakara 210, 255. Âl-i İmran 33, 109. En'am 91. Araf 144, 197. Enfal 44. Ra'd 14. Nahl 20, 21. Taha 110. Enbiya 28. Fâtır 13. Ahkaf 4. Zümer 67. Hadid 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 77

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ
وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Rüku edin, secde de edin, Rabbinize de ibadet edin ve hayır işleyin ki feraha eresiniz."

Âyet: 78

وَجَاهِدُوا فِى اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهٖ ۖ هُوَ اجْتَبٰىكُمْ وَمَا جَعَلَ
عَلَيْكُمْ فِى الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَ ۖ هُوَ
سَمّٰىكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِى هٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ

شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ۚ فَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَآتُوا الزَّكَوٰةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ ۖ هُوَ مَوْلَىٰكُمْ ۚ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Allâh yolunda da O'nun cihadının hakkı ile cihad ediniz. Sizi o seçti, dinde size bir zorluk da yapmadı. Babanız İbrâhîm'in dinine (uyun). Önceden size Müslümanlar adını o verdi. İşte bunda da size Resul şahit olması için ve insanlara şahitler olmanız içindir. Artık namazı kılın, zekatı da verin ve Allâh'a sarılın. Dostunuz O'dur. Eh, ne güzel dost ve ne güzel yardımcı."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teala'nın mü'minlere çok önemli emirlerini ihtiva eden bu iki âyeti şöyle anlamaya çalışalım:

a) "Ey îman edenler!..." Allâh'a ve O'nun inanmayı emrettiği esaslara göre îman eden mü'minlere hitap etmesi, onların dikkatle dinlemeleri gereken önemli beyanı ve emri olacağına işaret buyrulduğunu ifade eder. Onun için mü'minler, bilhassa böyle bir hitap karşısında pür dikkat verilecek olan emri dinlemeye hazırlanır.

b) "Rüku edin..." Namazın rükünlerinden biri olan Allâh'ın huzurunda eğilmeyi emrediyor. Bu şekilde eğilmek ancak namazda ve Allâh'ın huzurunda yapılır. Allâh'a tam boyun eğme anlamında olan bu rüku, kalbimizle ve vücudumuzla Allâh'ın emrini yerine getirmiş olduğumuzun ifadesidir. Allâh'ın diğer bütün emirlerini de yerine getireceğimizin de verilmiş bir sözüdür.

c) "Secde de edin..." Yine namazın bir rüknü olan ve yalnız Allâh'ın huzurunda secde de, Allâh'a hem kalbimizle, hem de bedenimizle olan bir teslimiyetin ifadesidir. Bu secde, namazda farz olmakla beraber secde edilmesi gereken âyetler okunduğunda da yapılır. Nitekim bu âyet okunduğunda İmamı Azam ile İmamı Malik'in dışında kalan diğer imamlar tilavet secdesi yapılması gerektiğini bayan ederler.

d) "Rabbinize de ibadet edin..." Namazı, rüku ve secdeleri zikrederek işaret buyurduğu gibi diğer oruç, hacc, zekat gibi ibadetlerimizi yapmamızı da ayrıca emretmiştir. Her hususta Allâh'a gereği gibi kulluk yapmamıza da açık işaret vardır.

e) "Hayır işleyin ki felaha eresiniz." Birbirimize selam vermemiz, akrabaları, tanıdıkları, büyükleri ziyaret etmemiz, küçüklere şefkat, büyüklere hürmet, herkese güzel muamelede bulunmak birer hayır olduğu gibi, camiler yapmak, İslam'ın öğretildiği binaları yapmak, su hayırları yapmak, köprüler yapmak da büyük hayırlardandır. Hayırların çeşitleri pek çoktur. Allâh bize bunu emretmiştir.

İşte bunlar, felaha ermenin yollarıdır. Selâmet, saadete ermenin, korkulandan emin olmanın, umulana ermenin sebepleridir. Allâh'ın şu emrine de dikkatle kulak verelim:

f) "Allâh yolunda onun cihadının hakkı ile cihat edin..." Her ne kadar "cihat" denilince savaş aklımıza gelir ise de, Allâh yolunun bütün konularında gayretle çalışmak birer cihattır. Bunların başında ilim öğrenmek, Allâh yolunda çok iyi yetişmek gelir. Çünkü bilginin olmadığı yerde hiçbir cihat yapılamaz. Bilhassa devlet idaresi ilimleri, hakimiyete, hakimiyet de Allâh'ın nizamını hakim kılmaya sebep olacağından dinin her konusunda ilerlemeyi ve tatbikini mümkün kılar. Son zamanlarda bu ilimlerden mahrum bırakılan Müslümanların elinden hakimiyet çıkmış, mahkum olmuşlardır. Fakat Allâh'ın izni ve yardımı ile bu da tahakkuk edecektir. Hem de kesinlikle.

2- "Sizi o seçti..." Son Peygambere hakkıyla ümmeti, son kitabın okuyanları olarak sizi o seçti. Peygambere hakkıyla uyarsanız, Kur'ânı Kerîmin hükümlerini gereği gibi uygularsanız, bütün milletler içinde en seçkin, en üstün siz olursunuz. Âhirette de yine cennetin en üst derecelerinde siz bulunursunuz.

"Dinde size bir zorluk da yapmadı..." Allâh'ın hükümleri bütün işlerinizi kolaylaştırıcıdır. Asla zorluk söz konusu değildir. Gücünüzün yetmeyeceği hiçbir emri yoktur. Verdiği emirler, gücünüze göre verilmiştir.

"Babanız İbrâhîm'in dinine (uyun)." Allâh katında din birdir. Diğer peygamberlerin dinleri ne ise, İbrâhîm aleyhisselamın dini de odur. İbrâhîm aleyhisselamın dini neyse son din de odur. Onun için bu dine uyun da yanılmayın.

"...Önceden size Müslümanlar adını o verdi..." Daha önceleri Adem aleyhisselamdan beri dinler "İslam" olduğu gibi bu dine sarılanlara da "Müslümanlar adını Allâh verdi, İbrâhîm aleyhisselam da bu isimle sizleri isimlendirdi.

"...İşte bunda da size Resul şahit olması için ve insanlara şahitler olmanız içindir." Son Peygamberin size bu hususta şahit olması, sizin Allâh'ın dininde hakkıyla bulunduğunuza şahitlik yapması, sizin de diğer insanlara şahitlik yapmanız içindir. Kıyâmet günü de Peygamber

size şahitlik yapacak, siz de diğer insanlara şahitlik yapacaksınız. Daha önce geçen insanların göremediğini sizler göreceksiniz. Ne mutlu sizlere.

"Artık namazı kılın, zekatı da verin ve Allâh'a sarılın." Günde beş vakit namazı kılın, Allâh'la irtibatınızı devam ettirin, O'nun rızasını kazanın. Zekatı da verin, malınızı temizleyin, fukara ile sevgi ve samimiyetinizi artırın, selâmet ve saadete kavuşun.

"Allâh'a sarılın. Dostunuz O'dur. Eh ne güzel dost ve ne güzel yardımcı." Bütün işlerinizde Allâh'ın hükümlerine sarılın O'nun emrinden ayrılmayın. En güzel, en üstün dost Allâh'tır. En güçlü yardımcı da O'dur.

(Bakara 43, 125, 143. Ali İmran 103. Nisa 146. Maide 35, 55. Enfal 40. tevbe 41, 112. Nur 61. Ahzab 37, 38. Fussılet 37. Feth 17. Necm 62. âyetleri de okuyalım).

HACC SÛRESİNİN SONU

ON YEDİNCİ CÜZÜN SONU

ONSEKİZİNCİ CÜZ

MÜ'MİNUN SÛRESİ

23. Sûredir

118 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"Mü'minler felaha ermiştir."

Âyet: 2

اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Onlar, namazlarında huşuda olanlardır."

Âyet: 3

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Onlar, gereksizlikten yüz çevirenler de."

Âyet: 4

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Onlar zekat için failler olanlar da."

Âyet: 5

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Onlar, iffetlerini koruyanlar da."

Âyet: 6

إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ
غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Eşleri ve sağ ellerinin sahip olduğu (cariyeler) başka. Çünkü onlar kınanmayanlardır."

Âyet: 7

فَمَنِ ٱبْتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْعَادُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Kim de bunun arkasını isterse, artık bunlar sınırı aşanların kendileridir."

Âyet: 8

وَٱلَّذِينَ هُمْ لِأَمَٰنَٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَٰعُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Onlar emanetlerine ve ahitlerine riâyet edenler de."

Âyet: 9

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Onlar, namazlarını devam ederek koruyanlar da."

Âyet: 10, 11

أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْوَٰرِثُونَ ﴿١٠﴾
ٱلَّذِينَ يَرِثُونَ ٱلْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onlar, içinde ebedî kalacakları Firdevs'e vâris olan mirasçıların kendileri, işte bunlardır."

İZAHLARI:

Allâhu azîmüşşân, bu surenin ilk on bir âyetinde çok önemli hususları hatırlatarak selâmet ve saadet müjdesi veriyor ve şöyle buyuruyor:

"Mü'minler, felaha ermiştir." Gelecek on âyette beyan edilen temel hükümlere riâyet eden mü'minlerin korktukları herşeyden kurtulup umdukları, arzu ettikleri herşeye kavuşacaklarını, dünyada da huzur içinde olacaklarını, âhirette de Firdevs cennetlerine vâris olacaklarını müjdelemiştir. Bunlar, şunlardır:

1- "Onlar, namazlarında huşuda olanlardır." Huşu, özen ve korku ile kalbindeki istikrarlı bir teslimiyetin ifadesi olan bedenin, tam bir sükûnet içinde Allâh'ın huzurunda olduğunu gösteren halidir. Namaz kılarken gövde dimdik, baş eğilmeden kanrılmadan düzenli bir halde, gözler secde yerine bakarak, eller göbek üzerinde bağlı olarak Fatiha ve surenin dikkatle acele etmeden okunması, namazdaki huşuyu gösterir. Bakara 45. Enbiya 90. Ahzab 35. âyetleri de okuyalım.

2- "Onlar gereksizlikten yüz çevirenler de." Gerekli olmayan "lüzumsuz" dediğimiz, sözler, işler, oyunlar, tiyatrolar, benzeri oyalayıcı, işe yaramayan herşey. Bunlara yanaşmazlar. Çok ciddi bir yaşama içinde Allâh'ın rızasını ve sevgisini kazanma yolunda olanlar. Furkân 72. Kasas 55. âyetleri de okuyalım.

3- "Onlar zekat için failler olanlar da." Zekat için çalışanlar. Yani zekat verebilmek için, helalinden kazanmaya çalışanlar. Zekat temizlemek anlamındadır. Bedenin kirlerden temizlenmesi, kalbin şirkten küfürden, hasetten, kinden, kötü niyetlerden temizlenmesi, malların haram kazançtan, haksız olarak ele geçirilmesinden uzak kalınarak temin edilmesi, bununla temizliğidir. Gerek kendisinin, gerekse başkalarının zekatı üzerinde çalışanlar da bu müjdeye nail olanlardır. Zekat hakkındaki birçok âyetlerden şunları okuyalım: Maide 55. Hacc 41. Neml 3. Lokman 4.

4- "Onlar iffetlerini koruyanlar da." Erkek olsun, kadın olsun cinsi münasebet yerlerini dikkatle haramdan koruyanlar. Harama yol açabilecek bütün davranışlardan sakınanlar. Buna göre nikahlısı olmayan bir kadınla ilişkide bulunmak zinadır, kesinlikle haramdır. Büyük günahtır. "Haram değil" diyen de kâfirdir. Müt'a nikahı da haramdır. Erkeklerin birbiriyle uygunsuz halde bulunması da en çirkin, en kötü bir haramdır. Kadınlarda da erkekler gibidir. Nur 30, 31. Ahzab 35. Maaric 29. âyetleri de okuyalım.

5- **"Eşleri ve sağ ellerinin sahip olduğu (cariyeler) başka. Çünkü onlar kınanmayanlardır."** Cariye devri gerilerde kalmıştır. Artık

buna burada yer yoktur. Eşleri ise Allah'ın emri üzere anlaşarak nikahlananlardır ki, bunlarla devamlı yaşamak helaldir ve sevaptır.

6- "Kim de bunun arkasını isterse, artık bunlar sınırı aşanların kendileridir." Her kim nikahlılarının ötesini isterse, zina, livata, müt'a gibi fuhuş sayılan ahlaksızlıkları yaparsa, işte bunlar Allâh'ın sınırlarını aşan namussuzlar, iffetsizler, ahlaksızlardır.

7- "Onlar emanetlerine ve ahitlerine riâyet edenler." Kendilerine herhangi bir emanet verilen kimseler, bu emaneti kendi malları gibi koruyanlar. Emanetin çeşidi çoktur. Önce kişinin kendisi, kendine bir emanettir. Ailesi, çocukları, komşuları, onların malları birer emanettir. Bir amirin emrindekiler, bir memurun elindekiler, bir işçinin yanındakiler birer emanettir. Bu emanetlere gerekli itinanın gösterilmesi bir vecibedir. Bu vecibeleri yerine getirmemek de bir hıyanettir.

Ahitler de riâyet edilmesi gereken hususlardır. Her konuda yapılan sözleşmeler, yazılı olsun, sözlü olsun yapılan ahitlerin yerine getirilmesi karşı tarafın hakkıdır. Bu hakka riâyet edenler de bu müjdeye nail olanlardandır. Bakara 40, 177, 283. Ali İmran 76. Nisa 58. Enfal 27, 56. Ra'd 20. Nahl 91. İsra 34. Ahzab 23. Feth 10. Mearic 32 âyetleri de okuyalım.

8- "Onlar, namazlarını devam ederek koruyanlar da." Namazlarına ara vermeden dikkatle her namazı vaktinde ve mümkün oldukça cemaatle kılmaya bütün ahkamına riâyet ederek devam edenler. Bakara 238. En'am 92. Mearic 34. âyetleri de okuyalım.

"Onlar, içinde ebedî kalacakları Firdevs'e vâris olan mirasçıların kendileri, işte bunlardır" Geçen âyetlerde beyan edilen kimseler, cennetin en yüksek kısmı olan Firdevsi Âlâ'ya girmeleri, Allâh tarafından müjdelenmiştir. Araf 43. Meryem 63. Şuara 85. Zuhruf 72. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 12

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Andolsun insanı da çamurdan, çekilmiş bir özden yarattık."

Âyet: 13

ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Sonra onu sağlam bir kararda bir nutfe yaptık."

Âyet: 14

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ
خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Sonra nutfeyi bir pıhtı yaptık. Pıhtıyı da bir çiğnem (et) yaptık. Çiğnemi de kemikler yaptık. Kemiklere de bir et giydirdik. Sonra onu başka bir yaratılış yaptık. Yaratanların en güzeli olan Allâh, ne de yücelmiştir."

Âyet: 15

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz siz, bundan sonra elbette ölenlersiniz."

Âyet: 16

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz siz, kıyâmet gününde diriltileceksiniz."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ insanların nasıl olmasını gerektiren ana hatları beyandan sonra, insana yine kendini tanıma, kendini yaratanı tanıma ve ona göre nasıl olması gereken ana noktalara önem vermesini hatırlatmak üzere yemin ederek şöyle buyuruyor:

1- "Andolsun insanı da çamurdan çekilmiş bir özden yarattık." İlk insan Adem aleyhisselamın çamurdan yaratıldığı bir gerçektir. Ama gelişi güzel değil. Çamurun içinde bulunan en değerli, insan olmaya en elverişli maddeleri onun içinden çekerek bir öz meydana getirmiştir. İşte bu özü:

2- "Sonra onu sağlam bir kararda bir nutfe yaptık." Topraktan çekilerek bitkilere geçen, onlardan çekilip yenecek sebze ve meyvelere veya eti yenen hayvanlara geçen, onlardan da çekilip erkeğin belinde sağlam bir yerde meni haline gelen, kadının bağrında da onu tamamlayıcı yine bir meni durumuna geçen, daha sonra da her iki meninin ana rah-

minde buluşarak sağlam bir yerde insan olmaya başlayan bu "nutfe" denilen özenle hazırlanmış suyu:

3- "Sonra onu bir pıhtı yaptık." Ana rahminde birleşen bu iki su, belli bir süre sonra bir pıhtı şeklini alır. Sonra:

4- "...Pıhtıyı da bir çiğnem (et) yaptık." Ana rahmindeki ikinci merhale de bir çiğnem ete benzeyen, fakat çok ince bir oluşum içinde olan bu parça da üçüncü merhaleye geçmek üzere hazırlanmıştır.

5- "...Çiğnemi de kemikler yaptık..." Yine belli bir süre içinde bu bir parça et, kemiklere çevrilerek insan iskeletinin oluşması merhalesine gelmiştir. Bu oluşum ve gelişimlerin inceliğinin ne derece hassas olduğunu dikkatten kaçırmamak gerekir. Daha sonra:

6- "...Kemiklere de bir et giydirdik..." Ananın vücudundan çekilen maddelerden, gıdalardan bu gelişme yapılırken, o kemikler üzerinde etler, sinirler ve diğer bütün organları yerleştirdik.

7- "...Sonra onu başka bir yaratılış yaptık..." Ana rahminde merhalelerle gelişen bu insan namzedini başka bir yaratılışla erkek veya dişi olarak yarattık. Ona bir de ruh vererek hareketlendirdik. Zamanı gelince de onu yerinden çekip bir insan olarak çıkardık. İşte bunları yapan, yaratan, yoktan meydana getiren yalnız Allâh'tır.

"...Yaratanların en güzeli olan Allâh, ne de yücelmiştir." Allâh'ın ne kadar ulu, ne kadar yüce, ne kadar bilgili, ne kadar kadir olduğunu anlamak gerekmez mi? O'na îman edip O'nun şaşmaz yolu olan İslam'a sarılmamız icap etmez mi? Burada Allâh sadece mükellef olan insanın yaratılışını anlattı. Başka mahlukatın yaratılışını da hatırlamamak mümkün mü? Ey insan! Bunları düşün. Ondan sonra ister Allâh yolunda yaşa, ister şeytana uy. Sen bilirsin.

"Sonra şüphesiz siz, bundan sonra elbette ölenlersiniz." Bir müddet yaşadıktan sonra vadeniz yetince kesinlikle öleceksiniz. Yaratılmak elinizde olmadığı gibi ölmemeniz de elinizde değildir. Öyle ise gelin Rabbinizin emrine girin, selâmete erin. Ölümle son bulmayacaksınız.

"Sonra şüphesiz siz, kıyâmet gününde diriltileceksiniz." Siz bir daha ölmemek üzere sizi daha önce, yoktan yaratan Allâh, tekrar diriltecek. Dünya ile ilgili hesabınızı yaptıktan sonra amellerinize göre ya cennete veya cehenneme koyacaktır. İnansanız da böyle olacak, inanmasanız da böyle olacak.

(Nisa 78. En'am 36. Araf 25. Nahl 4. Hacc 5, 7, 66. Enbiya 35. Ankebut 57. Fâtır 11. Ğafir 67, 68. Yasin 77. Casiye 26. Mücadele 6, 18. Cum'a 8. Teğabün 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ ۖ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Andolsun üstünüze yedi tarâik yarattık. Halktan da gafiller olmadık."

Âyet: 18

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِى الْأَرْضِ ۖ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِۦ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Ve gökten bir ölçü ile su indirdik de onu yerde eğleştirdik. Şüphesiz biz onu gidermeye de elbette kadiriz."

Âyet: 19

فَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِۦ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ ۖ لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ve onunla sizin için hurma ağaçlarından ve üzümlerden bahçeler yetiştirdik. Sizin için orada birçok meyveler vardır. Onlardan da yersiniz."

Âyet: 20

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَآءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْآكِلِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Turi sinadan çıkan bir ağaç da yarattık. Yağla ve yiyenler için bir katıkla biter."

Âyet: 21

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۖ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا
وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Şüphesiz sizin için davarlarda da elbette bir ibret vardır. Onların karınlarındaki şeylerden size içiririz. Yine sizin için onlarda çok yararlar vardır. Hem de onlardan yersiniz."

Âyet: 22

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Hem onların üzerine, hem de gemiler üzerine yüklenirsiniz."

İZAHLARI:

İnsanın yaratılışındaki merhaleleri beyandan sonra dikkatimizi göklere çevirerek ibret almamız ve gökten indirdiği yağmurla yeryüzündeki bitkileri ve hayvanları yetiştirdiğini anlatarak kendi varlığını ispat etmek üzere şöyle buyuruyor:

1- "Andolsun üstünüze yedi tarâik yarattık..." "Taraik" üst üste, kat kat, birbiriyle bağlantılı gökler anlamındadır. Yollar manasına da anlayanlar var ise de "Turuk" ile "taraik"i karıştırmış olurlar. Burada "yollar" anlamı uzaktır. Mutlak birbiri üstünde olan gökler anlamındadır. Dikkatimiz bu göklere çekilerek Allâh'ın varlığı ve kudretini anlamamız istenmiştir. Ayrıca:

"Halktan da gafiller olmadık."buyurarak, zatının yarattığı mahlukattan gafil olmadığını, her an onlarla ilgilendiğini, yaşattığını, devam ettirdiğini, onların durumunu, tutumunu bildiğini açıklamıştır. Bizim bu hususu da düşünmemiz gerektiğini bildirmiştir.

2- "Ve gökten bir ölçü ile su indirdik de onu yerde eğleştirdik." buyurarak gökten belli ölçüde, yani ne fazla yağdırıp felaket yapmak, ne de az yağdırıp yetersiz yapmak değil belli bir ölçüde ihtiyaca göre yağdırdığını hatırlatmıştır. Ekseriyet böyledir. Nitekim pek nadir hallerde çok verir sellerle zararlar açar, bazen de hiç vermez kuraklık yapar. Böylece herşeye kadir olduğunu gösterir, anlayabilirsek. İnen suların yerde, toprağın içine işlemesi ve daha aşağılara inerek yer altında depolanmış olmasını da hatırlatıyor. Böylece yer altı sularından kuyular

kazarak, çeşmeler yaparak yararlandığımız gibi, devrimizde arazilerimizi de bol bol sulamaya başladık.

"...Şüphesiz biz onu gidermeye de kadiriz." buyurmasıyla da bizim hayati şartımız olan suları yok etmeye de gücünün yettiğini bildirmiştir. Herşeyin kendi irâdesinde olduğunu, bizim hiçbir şeye gücümüzün yetmeyeceğini açıklamış ve bunu bilerek kendisine îman etmemizi ve şükretmemizi hatırlatmıştır. Devamla:

3- "Ve onunla sizin için hurma ağaçlarından ve üzümlerden bahçeler yetiştirdik. Sizin için orada birçok meyveler vardır. Onlardan da yersiniz." buyurmuştur. Gökten indirdiği ve yerde depoladığı sularla bizim için çeşitli iklimlere göre, hurmalar, üzümler, elmalar, armutlar, kirazlar, muzlar gibi çok sayıda meyveler yaratıp yetiştirdiğini ve bu yetişen meyvelerden, sebzelerden yediğimizi, beslendiğimizi gözümüzün önüne seriyor, kendisini tanımamızı ve îman etmemizi istiyor. Biz bunca nimetlerin içinde yaşarken eğer bunları yaratanı bilip îman etmez isek, elbette pek katı bir nankörlük etmiş oluruz. Nankörlerin vay haline. Ayrıca:

4- "Turi sinadan çıkan bir ağaç da yarattık. Yağla ve yiyenler için bir katıkla biter." buyurmuştur. Dünyanın birçok yerinde biten zeytin ağacına işaretle hem yağını, hem de zeytin veya zeytin ezmesini ekmeğimize katık yaptığımızı hatırlatıyor. Hakîkaten üzerinde düşünmemiz gereken önemli bir gıda maddesi de zeytindir. Bildiğimiz gibi zeytin yağı, ana gıda maddelerinden biridir. Zeytinin kendisi de yeşil ve siyah tatlandırma olarak soframızdan hiç eksik etmediğimiz bir katıktır. Bazı yerlerde zeytinin ezmesi de çekirdeği alınarak ekmeğe sürülür, üzerine biraz da liman suyu konur, mükemmel bir katık olarak yenir... Resulüllâh S.A.V. " zeytin yağını yiyin ve onu sürünün. Çünkü o, mübarek bir ağaçtandır." buyurmuştur. Bu ağacı yaratan, buna bu meyveyi veren, o meyveye yağı koyan, bunu bize gıda yapan kim? Bu kendi kendine olur mu? İyi düşünelim de bunu yaratana îman edelim ve şükredelim. Allâhu Teâlâ yine devamla:

5- "Şüphesiz sizin için davarlarda da elbette bir ibret vardır. Karınlarındaki şeylerden size içiririz..." buyuruyor. Deve, sığır, manda, koyun, keçi. Bunların karınlarında meydana getirdiğimiz sütleri size içiren biziz. Bu sütlerden yoğurt, peynir çeşitleri, tere yağları gibi gıdaları da biz yaratıyoruz. Hâlâ şükretmeyecek misiniz?

"...Yine sizin için onlarda çok yararlar vardır. Hem de onlardan yersiniz." Etlerinden, sütlerinden, yünlerinden, tüylerinden, derilerinden, gübrelerinden yararlanırsınız. Onların nasıl yaratıldığını düşünü-

yor musunuz? Bu nimetlere karşı onları yaratana şükrediyor musunuz? Bakın:

6- "Hem onların üzerine, hem de gemiler üzerine yüklenirsiniz." Develere, atlara, katırlara, merkeplere binersiniz, eşyanızı onlara yüklersiniz, arabalarınıza koşarsınız, tarlalarınızı sürersiniz. Onlar sizin için çok önemli yardımcılardır. Bunları karada kullanırsınız. Denizlerde ise, o sulara batmayan gemiler yaparak bir yerden bir yere gidersiniz, yüklerinizi taşır, ticaretler yaparsınız. Hâlâ o hayvanları yaratanı, denizleri yaratanı, size bu imkanları vereni düşünmeyecek misiniz? O'na îman etmeyecek misiniz?

(Bakara 22, 164. Enfal 11. En'am 141, 142. Ra'd 17. İbrâhîm 32. Taha 53, 54. Nahl 5-14, 65-69. Fâtır 12. Yasin 33-35, 41. Ğafir 79, 80. Zuhruf 11-13. Kaf 9-ll. Rahman 11-13. Mülk 3, 30. Talak 12. Nûh 15. Nebe' 12-17. Abese 12-25. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Andolsun Nûh'u da kavmine gönderdik de: "Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. Ondan başka sizin için bir ilah yoktur. Hâlâ sakınmayacak mısınız?"dedi."

Âyet: 24

فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِه مَا هٰذَآ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ اَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Kavminden küfreden ileri gelenler de: " bu sizin gibi bir beşerden başkası değil. Size karşı üstün olmasını istiyor. Eğer Allâh dileseydi elbette melekler indirirdi. Önceki atalarımız dan bunu duymadık,"

Âyet: 25

اِنْ هُوَ اِلاَّ رَجُلٌ بِهٖ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهٖ حَتّٰى حِينٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

""Bu, kendisinde bir delilik olandan başka bir kimse değil. Artık onu bir zamana kadar gözetleyin." dediler.""

Âyet: 26

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Beni yalanlamaları sebebiyle bana yardım et." dedi."

Âyet: 27

فَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ اَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَاِذَا جَآءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ ۙ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلاَّ مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ ۚ وَلَا تُخَاطِبْنِى فِى الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ اِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ona: "Bizim nezaretimiz ve vahyimizle gemiyi yap. Emrimiz geldiği ve fırın kaynadığı zaman da, hemen ona her iki çiftten koy. Ehlini de. Ancak onlardan aleyhlerine söz geçen kimseler değil. Zulmedenler hakkında bana konuşma. Muhakkak onlar batmışlardır."diye vahiy ettik."

Âyet: 28

فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى نَجّٰينَا مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Sen yanındaki kimselerle birlikte gemiye yerleştiğin zaman, artık "Bizi zâlimler gürûhundan kurtaran Allâh'a hamd olsun."de."

Âyet: 29

وَقُلْ رَبِّ اَنْزِلْنِى مُنْزَلاً مُبَارَكًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbim! Beni mübarek bir konağa indir. Hem de sen indirenlerin en hayırlısısın"de."

Âyet: 30

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ وَاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda cidden âyetler vardır. Ve muhakkak ki elbette imtihan edilmişler olsak da."

ÎZAHLARI:

Verdiği bunca nimetlere karşı küfürde, şirkte, isyanda devam edenlere bir örnek olarak Nûh'un kavmi ve akıbetlerini beyan etmek üzere Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- ""Andolsun Nûh'u da kavmine gönderdik de:" Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. O'ndan başka sizin için bir ilah yoktur. Hâla sakınmayacak mısınız?" dedi." Ama iyice azgınlaşan, şirkte, küfürde, ahlaksızlıkta alabildiğine ileri giden liderler, Nûh'a karşı halka:

2- "...Bu, sizin gibi bir beşerden başkası değil. Size karşı üstün olmasını istiyor. Eğer Allâh dileseydi, elbette melekler indirirdi. Önceki atalarımızdan bunu duymadık," Dediler. Nûh aleyhisselamı halkın gözünden düşürmeye, ondan soğutmaya çalıştılar. "Bu sizin gibi birisidir. Sizin başınıza geçmek, emrine almak istiyor. Allâh isteseydi melekleri gönderirdi. Öteden beri atalarımızdan böyle bir şeyler duymadık, buna kanmayın." gibi caydırıcı sözler söylediler. Daha ileri giderek:

3- ""Bu, kendisinde bir delilik olandan başka bir kimse değil. Artık O'nu bir zamana kadar gözetleyin." dediler." Oyalayıcı ve küçümseyen sözler ettiler. "Bir müddet sonra aklı başına gelir, bunları unutur, yine sizin dininize döner." dediler. Böylece halkı avutmaya çalıştılar. Bu hareket karşısında Nûh aleyhisselam Allâh'a yalvararak.

4- "Ey Rabbim! Beni yalanlamaları sebebiyle bana yardım et." dedi." "Ey Allâh'ım sen biliyorsun bunlar yalanlar, iftiralarla halkı benim aleyhime çeviriyorlar. Bunlara karşı bana yardım et." diye dua etti. Bunun üzerine Allâh:

5- "Ona: "Bizim nezaretimiz ve vahyimizle gemiyi yap. Emrimiz geldiği ve fırın kaynadığı zaman da, hemen ona her iki çiftten

koy. Ehlini de. Ancak onlardan aleyhlerine söz geçen kimseler değil. Zulmedenler hakkında benimle konuşma. Muhakkak onlar batmışlardır." diye vahyettik." Allâhu Teâlâ, Nûh aleyhisselamın duasını kabul ederek; hemen bir gemi yapmasını emretti ve kendi gözetimi, aynı zamanda vahyi ile yardım edeceğini vaad etti. Yani ona gemi yapmasını öğreteceği cesaretini verdi. Nihâyet Allâh'ın yardımı ile gemi yapıldı.

Buradaki "Fırının kaynaması" yerden suyun kaynayıp fışkırması manası verilegelmiş ise de, geminin kazanına konulan suyun kaynayıp buhar yapması ve geminin buharla yürüyen bir gemi olduğu da anlaşılmaktadır. Geminin yelkenle veya kürekle veya başkaca bir şeyle hareket ettiğine dair bir işaret olmadığına göre, yükünün de hayli çok olduğuna göre bu ihtimal kuvvet kazanmış oluyor. En iyisini bilen Allâh'tır.

Allâh'ın o kavmi batırması ve geminin de hareket etmesi emri gelince, "Mü'minlerle birlikte her cins hayvandan biri erkek diğeri dişi olmak üzere, çiftler halinde gemiye koy, ailenden olup da îman etmeyen ve kendileri hakkında helâk hükmü verilenleri gemiye alma ve bunlar hakkında bana bir istekte de bulunma. Çünkü onların suda boğulmuş olarak ölecekleri kesindir." emrinden sonra yapacağı hakkında şu talimatı vermiştir.

6- "Sen yanındaki kimselerle birlikte gemiye yerleştiğin zaman; artık "Bizi zâlimler gürûhundan kurtaran Allâh'a hamd olsun." de." Burada çok önemli bir noktaya işaret buyrulmuştur. Zâlimlerin helâkına sevinmenin doğru olmayacağı, bunun yerine Allâh'a hamd etmenin gerekli olduğu öğretilmiştir. İslam tarihine baktığımızda hiçbir zafer bayramına rastlamayız. Sevinç yerine Allâh'a şükredildiğini, onun çokça anıldığını "Allâhu ekber" kelimesinin çokça tekrar edildiğini görürüz.

7- "Ve: Ey Rabbim! Beni mübarek bir konağa indir. Hem de sen indirenlerin en hayırlısısın." de." "Ey Nûh! Gemide giderken endişe etme. "Ne yapacağım, nereye ineceğim?" diye kaygılanma. O benim bileceğim iştir. Sen beni unutma, bana dua et, " Ey Rabbim! Bizi sağ selâmet güvenilir bereketli bir yere indir. Biz sana güveniyoruz. Bizi en iyi bir yere indireceğine inanıyoruz." diyerek bana olan îmanınızı ve güveninizi artırın. Her an benimle olduğunuzun idraki içinde olun ki ben size yarım edeyim."

8- "Şüphesiz bunda cidden âyetler vardır. Ve muhakkak ki elbette imtihan edilmişler olsak da." buyurmasıyla Nûh kavminin şirkte ısrar etmeleri sonunda çok feci bir şekilde sulara boğularak helâk olmaları hususiyle Mekke müşrikleri için, umumi ile de kıyâmete kadar gelecek olan müşrikler ve kâfirler için alacakları ibretler bulunduğunu açık-

lamıştır. Hem de kendisi yarattığı insanları devamlı imtihan eder halde olduğunu hatırlatmıştır. Böyle kıssalardan ibret alanlara ve Allâh yolundan ayrılmayanlara ne mutlu.

(Yunus 71-73. Hud 25-49. Araf 59-64. Furkân 37. Şuara 105-122 Enbiya 76, 77. Ankebut 14, 15. Saffat 75-82. Zariyat 47. Necm 52. Kamer 9-17. Nûh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 31

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Sonra onların ardından başkaları olan bir asır yarattık."

Âyet: 32

فَاَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ اَفَلاَ تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Onlara da: "Allâh'a kulluk edin. Sizin için ondan başka bir ilah yoktur. Hâlâ da sakınmayacak mısınız?" diye kendilerinden bir Peygamber gönderdik."

Âyet: 33

وَقَالَ الْمَلاَُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْاٰخِرَةِ وَاَتْرَفْنَاهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مَا هٰذَآ اِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَاْكُلُ مِمَّا تَاْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Kavminden de küfreden ve âhiretin karşılaşmasını yalanlayanlar ile kendilerine dünya hayatında bolluk verdiğimiz ileri gelenler: "Bu sizin gibi bir beşerden başkası değil. Yediğiniz şeylerden yiyor ve içtiğiniz şeylerden de içiyor."

Âyet: 34

وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ اِنَّكُمْ اِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Andolsun eğer kendiniz gibi bir beşere de itaat ettiyseniz. Şüphesiz siz bu takdirde elbette hüsrana uğrayanlarsınız."

Âyet: 35

اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ اِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا اَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz öldüğünüz ve bir toprak ile bir kemik olduğunuz zaman size hakîkaten çıkarılanlar olacağınızı mı vaad ediyor."

Âyet: 36

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Vah vah! Va'dolunduğunuz şeylere."

Âyet: 37

اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"O, dünya hayatımızdan başka değil. Ölürüz ve yaşarız. Biz dirilenler de değiliz."

Âyet: 38

اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

""O, Allâh'a karşı bir yalan uyduran bir adamdan başkası değil. Biz O'na îman edenler de değiliz."(dediler)."

Âyet: 39

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Beni yalanlamaları sebebiyle bana yardım et." dedi"

Âyet: 40

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

""Az bir şeyden sonra Andolsun elbette pişman olacaklardır." buyurdu."

Âyet: 41

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Hemen onları hak olan ses yakalayıverdi de kendilerini bir çörçöp yaptık. Zâlimler kavmine de uzaklar olsun."

ÎZAHLARI:

Nuh aleyhisselamın kavmini şirklerinden, isyanlarından dolayı helâk ettikten sonra başka milletler yarattığına dair:

1- "Sonra onların ardından başkaları olan bir asır yarattık." buyrulmuştur. Hud aleyhisselamın kavmi olan Ad kavmini veya Sâlih aleyhisselamın kavmi olan Semud kavmini yarattık. Kendi içlerinden bir de Peygamber gönderdik.:

2- "Onlara da: Allâh'a kulluk yapın, yalnız O'na ibadet edin. O'ndan başka bir ilah yoktur. Hâlâ da sakınmayacak mısınız?" diyordu. "Bu putları bırakın, sizi yaratan Allâh'a kulluk yapın, yalnız O'na ibadet edin. O'ndan başka bir ilah yoktur. Bu sapıklığı bırakın. Hâlâ Allâh'tan korkup da yaptığınız bu şirklerin sebep olacağı acıklı azaplardan sakınmayacak mısınız?" diye uyarmaya çalıştı. Ama:

3- "Kavminden de küfreden ve âhiretin karşılaşmasını yalanlayanlar ile kendilerine dünya hayatında bolluk verdiğimiz ileri gelenler: "Bu sizin gibi bir beşerden başkası değil. Yediğiniz şeylerden yiyor, ve içtiğiniz şeylerden içiyor" dediler. "O kavmin ileri gelen çıkarcıları halkı Peygamberden soğutmak ve îman etmelerini önlemek için "İşte bu da sizin içinizden yetişen sizin gibi bir insan. Sizin yediğiniz gibi yiyor, sizin içtiğiniz gibi içiyor. Sizden ne farkı var?" gibi sözlerle ve baskılarla halkı caydırıyorlardı.

Geçmiş devirlere baktığınızda, isyanların, ahlaksızlıkların, küfürlerin, bolluk, zenginlik ile birlikte arttığını görürüz. Devrimizde de imkanların bol olduğu yerlerde içkiler, kumarlar, fuhuşlar, sinemalar, tiyatrolar, eğlenceler artıyor. Bunlara şeriat hatırlatıldığı zaman, hemen şeriat düşmanı kesiliyorlar. Eski devirlerde olanları fazlasıyla devrimizde de görüyoruz. Allâh bunların da hesabını görecek. O devrin azılıları kandırmalarına devamla:

4- "Andolsun eğer kendiniz gibi bir beşere de itaat ettiyseniz, siz bu takdirde elbette hüsrana uğrayanlarsınız." demişlerdi. Böylece peygambere itaati önlemeye, şeytana itaati körüklemeye çalışıyorlardı. Yine devamla:

5- "Şüphesiz siz öldüğünüz ve bir toprak ile bir kemik olduğunuz zaman size hakîkaten çıkarılanlar olacağınızı mı vaad ediyor?" Bunlar kıyâmeti, mahşeri, cenneti, cehennemi anlatırlarken öldükten, çürüyüp toprak olduktan sonra yeniden dirilip canlanacağınızı mı vaad ediyorlar? Nerede? Böyle şey olur mu?

6- "Vah vah! Va'dolunduğunuz şeylere" "Ne uzak ihtimaller bunlar. Öldükten sonra dirilecekmişiz, mahşere sürülecekmişiz, cennete veya cehenneme konulacakmışız. Olur mu böyle şey?" gibi inkârcılık alıp yürüyordu. Sonra bu inkârlarını te'kit etmek üzere:

7- "O, dünya hayatımızdan başka değil. Ölürüz ve yaşarız. Biz dirilenler de değiliz." diyorlardı. "Var ise dünyamız, yok ise de dünyamız. Yaşarız, ölürüz, bizden sonrakiler de yaşarlar, ölürler. Yeniden dirilme diye bir şey yok." iddialarına devam ederler. Yine dillerini uzatarak:

8- "O, Allâh'a karşı bir yalan uyduran bir adamdan başkası değil. Biz O'na îman edenler de değiliz."(dediler). "bazen kalkar: "Allâh'tan başka ilah yoktur."der, bazen de: "öldüğünüz ve toprak olduğunuz zaman, dirileceksiniz."der. Bu Allâh'a karşı iftiralar yapan birisidir. Biz buna îman etmeyiz. Bunun peşine düşmeyiz. Bırakın şunu." gibi isyanları ve inatları karşısında Peygamberleri:

9- "Ey Rabbim! Beni yalanlamaları sebebiyle bana yardım et." dedi. Îmanlarından ümidini kesince ve azgınlıklarının arttığını görünce, Allâh'a yalvararak yardım isteyen Peygambere Allâh:

10- "Az bir şeyden sonra Andolsun elbette pişman olacaklardır." Buyurdu. "Ey Resulüm! Az bir zaman sonra onları göreceksin pişman olacaklar. Fakat faydası olmayacak. Sen üzülme, onları bana bırak." emrini verdi.

11- "Hemen onları hak olan ses yakalayıverdi de kendilerini bir çörçöp yaptık, zâlimler kavmine de uzaklar olsun." buyruldu. O

inatçıları biraz sonra çığlık atan bir sesle hak ettikleri azap yakalayıverdi ve onları değersiz çöpler haline getiriverdi. Bu zâlimler, tantana yerlerinden, Allâh'ın verdiği bolluktan, zenginlikten Allâh'ın rahmetinden uzaklaştılar gittiler. Gittiler ama nereye? Cehenneme...

(Araf 65-72, 73, 79. Hud 50-60, 61-69. İsra 59. Neml 45-53. Şuara 122-140, 141-159. Zariyat 41-45. Kamer 18-21, 23-31. Hakka 4-8. Fecr 6-9. Fussılet 15-18. Ahkaf 21-26. Şems 11-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 42

ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا اٰخَرِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Sonra onların ardından başkaları olan asırlar yarattık."

Âyet: 43

مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Ümmetten (hiç) birisi ecelini öne alamaz, geriye de bırakamazlar."

Âyet: 44

ثُمَّ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا كُلَّمَا جَاءَ اُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ
فَاَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ فَبُعْدًا
لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Sonra Peygamberlerimizi belli aralıklarla gönderdik. Bir ümmete peygamberi her geldikçe, onu yalanladılar. Biz de onların kimini kiminin peşine ekledik ve onları hikayeler yaptık. İman etmeyen bir kavme de uzaklar olsun."

İZAHLARI:

1- Ad ve Semud'den sonra da yine başka başka asırlarda yaşayan milletler yarattık ve her millet için belli bir müddet koyduk.

2- "Ümmetten (hiç) birisi ecelini öne alamaz, geriye de bırakamazlar." Hiçbir millet kendisi hakkında takdir edilen süreyi değiştiremez ne öne alabilir, ne de geriye bırakabilir. İsyanlarından, şirklerin-

den, küfürlerinden dolayı helâk olunmaları zamanı gelince Allâh onları helâk eder. Yerlerine başka milletler getirir ve onlar da:

3- "Sonra peygamberlerimizi belli aralıklarla gönderdik..." Her millete birer de peygamber gönderdik. Millet belli bir topluluk haline gelince kendi içlerinden bir peygamber gönderdik. Onlara Allâh'ın yolunu gösterdiler, emirlerini tebliğ ettiler. Ama:

"...Biz de onların kimini kiminin peşine ekledik ve onları hikayeler yaptık..." O yalanlayan milletleri, sırası geldikçe, vadeleri yettikçe birbiri ardınca çeşitli sebeplerle helâk ettik ve onları dillerde dolaşan hikayeler yaptık. Tarihi anılar, halk arasında konuşulan bir takım masallar, haline getirdik. İman etmeyen kavme de uzaklar olsun. Onlar dünyadan, dünya nimetlerinden uzaklaştıkları gibi âhiret nimetlerinin dolu olduğu cennetten de uzaktırlar. Onların yeri, içinde ebedî kalacakları cehennemdir.

(Araf 34. Yunus 39, 73. Hıcr 4, 5. Nahl 61, 113. Şuara 139, 189. Hud 44, 57. Enbiya ll. Ankebut 37. Sebe 19. Duhan 28. Şems 14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45, 46

ثُمَّ اَرْسَلْنَا مُوسٰى وَاَخَاهُ هٰرُونَ بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾
اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Sonra Mûsâ ile kardeşi Hârûn'u âyetlerimiz ve açık bir delil ile firavun ve ileri gelenlerine gönderdik de kibirlendiler ve üstünlük taslayan bir kavim oldular."

Âyet: 47

فَقَالُوٓا اَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Ve: "Onların kavmi bize kullar iken, bizim gibi iki beşere îman mı ederiz." dediler."

Âyet: 48

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Onları da yalanladılar ve helâk edilenlerden oldular."

Âyet: 49

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya da hidâyete ererler diye kitabı verdik."

İZAHLARI:

Önce birçok milletleri isyanlarından dolayı helâk ettikten:

1- "Sonra Mûsâ ile kardeşi Hârûn'u âyetlerimiz ve açık bir delil ile firavun ile ve ileri gelenlerine gönderdik de kibirlendiler ve üstünlük taslayan bir kavim oldular." Mûsâ ile Hârûn'u mucizelerle ve peygamber olduklarına dair açık delillerle iyice azmış olan firavuna ve yanındaki ileri gelen söz sahiplerine gönderdik. Ama kibirlerine yedirememediler ve üstünlük tasladırlar.

2- "Ve: Onların kavmi bize kullar iken, bizim gibi iki beşere îman mı ederiz." dediler." Mûsâ aleyhisselamın kavmi firavunların emri altında köleler durumunda idiler. Hiçbir söz hakları yoktu. Firavunlar bunları hiçe sayıyorlar idi. Bu durumu îman etmemelerine bahane ettiler.

"Onları da yalanladılar ve helâk edilenlerden oldular." Firavun ve yandaşları inatlarında ısrar ettiler, aralarında birçok hadiseler cereyan ettikten sonra kızıl denizde batarak helâk oldular.

3- " Andolsun Mûsâ'ya da hidâyete ererler diye kitabı verdik." İsrail oğullarının hidâyete ermesi için Mûsâ'ya Tevrat kitabını verdik. Ama yine de sapıttılar. Zamanla firavunlardan aşağı oldular. Halen de öyleler.

(Nisa 164. Maide 20-26. En'am 154. Araf 103-155. Bakara 47-93. Yunus 75-93. Hud 96-99. İbrâhîm 5-8. İsra 2-8, 101, 104. Kehf 60-82. Meryem 51-53. Taha 9-98. Furkân 35, 36. Şuara 10-66. Neml 7-14. Kasas 3-46. Ankebut 39-40. Ğafir 22-38. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 50

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهٗٓ اٰيَةً وَّاٰوَيْنٰهُمَآ اِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَّمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Meryem'in oğlu ile anasını da bir âyet yaptık ve onları karar-lı ve sulu bir tepeciğe yerleştirdik."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, Ademi anasız babasız, Havva'yı da kadınsız erkek-ten yarattığı gibi Îsâ'yı da babasız kadından yarattığını ve bunları bir âyet, kendi varlığına ve kudretine bir delil yaptığını ve bunları yaşamaya elverişli akar suyu da bulunan bir tepeye (Şam'da bir yere, veya Filis-tin'de bir yere, veya beyti Makdise) yerleştirdiğini beyan etmiştir. Enbi-ya suresinin 91. âyetini de okuyalım.

Âyet: 51

يَآ اَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا ۜ
اِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۜ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Ey Peygamberler! Temizlerden yiyin ve yararlıyı yapın. Şüp-hesiz ben yapacağınız şeyleri bilenim."

Âyet: 52

وَاِنَّ هٰذِهٖٓ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz şu da, bir ümmet olarak sizin ümmetinizdir. Ben de Rabbinizim. Benden de sakının."

Âyet: 53

فَتَقَطَّعُوٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا ۜ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا
لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Aralarında da parça parça olarak, işlerinde bölündüler. Her gurup kendi önlerindeki şeyle şımaranlardır."

Âyet: 54

فَذَرْهُمْ فِى غَمْرَتِهِمْ حَتّٰى حِينٍ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Artık onları bir zamana kadar sapıklıkları içinde bırakıver."

Âyet: 55, 56

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾
نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ ۚ بَل لَّا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Mal ve evlattan kendilerine verdiğimiz o şey ile hakîkaten onlar için hayırlarda yarıştığımızı mı sanıyorlar? Hayır, anlamıyorlar."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, bütün dinlerin aynı olduğunu ve bütün peygamberlere aynı emri verdiğini beyan etmek üzere:

1- "Ey peygamberler! Temizlerden yiyin ve yararlıyı yapın..." buyurdu. Burada bütün peygamberlere aynı anda emir veriyormuşçasına bir tabir kullanması, her peygambere verilen emrin aynı olduğunun beyandır. Değilse ayrı ayrı yerlerde ve ayrı ayrı devirlerde gönderdiği peygamberlere hep birden hitap etmesi vaki değildir. Onlara verdiği emir, helal yemeleri ve sâlih amelde bulunmalarıdır. Bu her iki noktanın temeli de îmana dayanır. İmanın olmadığı yerde helal da olmaz, yararlı işler de olmaz. İman, helal, yararlı amel, bütün dinlerde değişmeyen bir ilahi emirdir. Onun için:

2- "Şüphesiz şu da, bir ümmet olarak sizin ümmetinizdir..." buyurmuştur. "Ümmet" burada ve birçok âyetlerde "din" anlamında yer almıştır. Yani din olarak sizin dininizdir. Şüphesiz bu böyledir. Bazı hükümlerdeki değişiklik temelde değildir. Tekamüldedir. Son din bu tekamüle ermiştir. Kıyâmete kadar değişmeyecektir.

3- "...Ben de Rabbinizim. Benden de sakının." Kesinlikle ben yapacağınız şeyleri bilenim. Rabbiniz de benim. Öyle ise benim emirlerime dikkat edin. Aksi halde vereceğim cezadan korkun. Kendilerine gelen din aynı olduğu halde, kitap olarak hepsi de benim indirdiğim kitap olduğu halde aralarında din işlerini böldüler, kendileri de parça parça oldular. Herbiri kendi önlerindeki saplandıkları yolla sevindiler, öğündüler ve şımardılar. Resulüm! Onlarla uğraşma:

4- "Artık onları bir zamana kadar sapıklıkları içinde bırakıver" onlar, cahillikleri ve inatları ile sapıttılar, şaşırdılar. Birbirlerine düştüler. Yahudiler, biz doğruyuz, Hıristiyanlar biz doğruyuz, başkaları

da biz doğruyuz diyedursunlar. Onlar battıkları bu balçığın içinde kıvranadursunlar. Bırak onları. Cezalarını ben vereceğim.

5- "Mal ve evlattan kendilerine verdiğimiz o şey ile hakîkaten onlar için hayırlarda yarıştığımızı mı sanıyorlar? Hayır, anlamıyorlar." Rahman sıfatımız gereği her varlığa açık olan rahmetimizin bolluğundan yararlanarak topladıkları mallar, yine yarattığımız çocuklar, kendi yiğitliklerinden mi sanıyorlar? Hayır, hayır. Asla. Yanılıyorlar. Anlamıyorlar. İdrak edemiyorlar.

(Bakara 172, 267. Âl-i Imran 188. En'am 91, 112, 137. Araf 157. Hıcr 3. Taha 81. Enbiya 92, 93. Sebe 11, Rum 32. Zuhruf 83. Mearic 42. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 57

اِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar Rablerinin korkusundan özenenlerdir."

Âyet: 58

وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Ve onlar, Rablerinin âyetlerine îman edenlerdir."

Âyet: 59

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Ve onlar Rablerine şirk etmeyenlerdir."

Âyet: 60

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا اٰتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz Rablerine dönücüler olduklarından verdiklerini kalpleri titreyerek verenlerdir."

Âyet: 61

أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"İşte bunlar, hayırlarda yarışanlardır. Hem de onlar (ileri) geçenlerdir."

İZAHLARI:

Allâh'ın gazap ettiği ve helâk ettiği inatçılardan sonra, sevdiği ve müjdelediği itaatlilerin hallerini anlatmak üzere:

1- "Şüphesiz onlar Rablerinin korkusundan özenenlerdir." buyuruyor. Mü'minler, Allâh korkusunu, O'na olan itaat ve saygılarını kalplerinde devamlı taşıdıkları için bütün davranışlarında dikkatle özenirler, hata etmemeye çalışırlar. Hem de :

2- "Onlar, Rablerinin âyetlerine îman edenlerdir." Peygamberin kendilerine tebliğ ettiği âyetlere îman ederler ve onlarla amel ederler. Asla kaçamak yolu aramazlar. Ve onlar:

3- "Rablerine şirk etmeyenlerdir." Allâh'la aralarına putları veya başka şeyleri koyarak O'na ortak yapmazlar. İhlasla Allâh'a yönelirler.

4- "Ve şüphesiz Rablerine dönücüler olduklarından verdiklerini, kalpleri titreyerek verenlerdir." Bir gün gelip Rableri huzuruna varacaklarından şüpheleri olmayanlar, verdikleri zekatları ve sadakaları kabul olur mu endişeleri ile kalpleri titreyerek verirler. Kıldıkları namazları kalpleri titreyerek kılarlar. Oruçlarını tutarlarken, hacc borçlarını eda ederlerken ve bütün ibadetleri yaparlarken, Allâh'ın emirlerini yerine getirirlerken hep kalpleri ürperir ve Allâh'tan ümitlerini kesmeyerek eda ederler.

5- "İşte bunlar, hayırlarda yarışanlardır. Hem de onlar (ileri) geçenlerdir." Bu zikredilen güzellikleri yapanlar ve Allâh'ın razı olacağı diğer iyilikleri yapanlar, her türlü hayır ve iyiliklerde de yarış yapanlar ve yarışmayı kazananlardır. Allâh onlara cennetleri ve nimetlerini mükâfât olarak verecektir. Ne mutlu onlara.

(Âl-i Imran 114. Enfal 2. Tevbe 18. Ra'd 21. Hacc 35. Nur 52, 55. Enbiya 28, 49, 90. Zümer 23. Vakıa 10, 11. Mülk 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 62

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Bir kimseye gücünden başkasını da teklif etmeyiz. Katımızda hakkı söyleyen bir de kitap vardır. Hem de onlar zülüm olunmazlar."

Âyet: 63

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِى غَمْرَةٍ مِنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Hayır, onların kalpleri bundan gaflet içindedir. Bundan başka onların işleri de vardır. Onlar, onu işleyenlerdir."

Âyet: 64

حَتّٰٓى اِذَآ اَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ يَجْئَرُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Hatta onların keyiflilerini azapla yakaladığımız zaman, onlar hemen çığlık atacaklardır."

Âyet: 65

لَا تَجْئَرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنْصَرُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Bugün bağırmayın. Muhakkak siz tarafımızdan yardım olunmayacaksınız."

Âyet: 66, 67

قَدْ كَانَتْ اٰيَاتِى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُونَ ﴿٦٦﴾ مُسْتَكْبِرِينَ بِهٖ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Âyetlerim size okunuyor idi de onunla kibirlenerek ökçeleriniz üzerine –hikaye ederek hezeyan savurarak– dönüyor idiniz."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan yarattığı kullar ile verdiği emirler arasındaki münasebeti açıklamak ve onlara asla güçlerinin üzerinde bir zorluk çıkarmak istemediğini beyan etmek üzere:

1- "Bir kimseye gücünden başkasını da teklif etmeyiz..." Bizim yaratılışımızda belli bir güç, belli bir kabiliyet vardır. Bunları veren Allâh, verdiği emirleri ve yaptığı nehiyleri gücümüz ve kabiliyetimize göre ayarlamıştır. Vücut yapımıza baktığımız zaman, mesela namazın şartları ve rükünleri tam vücut yapımıza uygun ve tamamen bizim ihtiyacımıza göre ayarlanmış, oruç, zekat, vücut yapımıza uygun, hem de yaratılışımızın kesin bir ihtiyacıdır. Sözü uzatmamak için tek iki örnekle diğerlerini de hatırlatmış olalım:

a) Namazın şartlarından olan hadestten taharet ve necasetten taharet. Düşünelim, her insanın bu iki taharete kesinlikle ihtiyacı var mıdır, yok mudur? "Yoktur" demeye, kimsenin gücü yetmez, öyle ise vardır. Allâh'ın verdiği bütün emirlerde böyle derin hikmetler vardır.

b) Nehiylere gelince, sadece içki ile fuhuş üzerinde dursak bu bile bize yeterlidir. Diğer yasaklar da böyledir.

İşte bu hakîkatleri kabul etmeyen inkârcılara karşı da şöyle buyuruyor:

"Katımızda hakkı söyleyen bir de kitap vardır. Hem de onlar, zulmolunmazlar." Herkesin yaptığını iyisiyle, kötüsüyle tescil eden herkese mahsus birer "amel defteri" dediğimiz kitap vardır. Orada küçük, büyük her ne işlenmiş ve söylenmiş ise yazılıdır. Herkes kendi kitabını kendi okuyacak, kendi hesabını da kendi görmüş olacak. Böylece kimseye zulum edilmiş olunmayacak. Zulum görenler, o zulmu bizzat kendileri yapmış olacaklardır.

2- "Hayır, onların kalpleri bundan gaflet içindedir..." Müşriklerin kalpleri bu Kurandan gaflet ve cehalet içindedir. Onlar bu gaflet ve bu cehalet içinde oldukları sürece, onları da yaratan Allâh, kitabında onların da yararlanacağı bütün hükümleri çok açık bir surette beyan buyurmuştur. Ama onlar, inatlarının hazırlayacağı zulme yönelmişlerdir.

"...Bundan başka onların işleri de vardır. Onlar onu işleyenlerdir." Bunların o gaflet ve cehaletlerinin ötesinde yaptıkları, ve yapmaya devam edecekleri başka işler de vardır ki daha çirkin, daha kötüdür. Bunlar, içine düştükleri şirk, bu Kuranı hiçe saymaları, alay etmele-

ri, evlerinde ve Kabe'nin yanlarında "eski masallar, şiirler, sihirler, uydurmalar, deli sözleri." gibi birçok laflarla gece sohbetleri yapmışlardı. Müşriklerin bu fasarya işleri onları daha da yoracaktır. Ama zulümden başka kazançları olmayacaktır.

3- "Hatta onların keyiflilerini azapla yakaladığımız zaman, onlar hemen çığlık atacaklardır." O ileri gelen refah içinde keyifleri yerinde olan Ebu cehl gibilerine azabımız geldiği zaman, çılgınca bağıracaklar ve imdat isteyecekler. Nitekim Bedir savaşında bu tahakkuk etmiştir. Ayrıca âhirette de onların bu çığlıkları sürüp gidecektir. Onlara şöyle denilecektir.

4- "Bugün bağırmayın. Muhakkak siz tarafımızdan yardım olunmayacaksınız." Dünyada iken savaşlarda yardım olunmadıkları gibi, âhirette de asla yardım görmeyecekler. Geçmiş ola. O fırsatları kaçırdınız. Devamlı olarak bu azabın içinde kalacaksınız. İnil inil inleyeceksiniz. Siz dünyada yaşadığınız zamanlar:

5- "Âyetlerim size okunuyor idi de onunla kibirlenerek ökçeleriniz üzerine -hikaye ederek, hezeyan savurarak- dönüyor idiniz." Ey müşrikler! Hani benim âyetlerim size okunduğu zaman, o Kuranla alay ediyor, kibirlenerek, çalımlı çalımlı izinize dönüveriyordunuz. Bunu yapan sizdiniz. Kendinize bu zulmü kendiniz hazırladınız. Bundan kurtulmanız imkansızdır. Buna müstehak oldunuz. Çekin...

(Bakara 233, 286. En'am 152. Araf 42. Nahl 53. İsra 14-16. Hacc 72. Nur 24. Yasin 65. Lokman 7. Fussılet 20-22. Casiye 8. Zariyat 11. Vakıa 45. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 68

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Sözü düşünmediler mi? Yoksa önceki atalarına gelmeyen şey, onlara mı geldi?"

Âyet: 69

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Yoksa kendilerinin peygamberini tanımadılar da onlar onu inkâr edenler mi?"

Âyet: 70

اَمْ يَقُولُونَ بِهٖ جِنَّةٌ ۭ بَلْ جَاۗءَهُمْ بِالْحَقِّ وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كٰرِهُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Yoksa: "onda bir delilik mi var?" diyorlar. Aksine onlara hakkı getirdi. Halbuki onların çoğu hakkı hoşlanmayanlardır."

Âyet: 71

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَاۗءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ۭ بَلْ اَتَيْنٰهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُّعْرِضُونَ ۙ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Hak onların hevalarına uysaydı, elbette gökler ile yer ve onlarda olan kimseler fesada uğrardı. Hayır, onlara kendi zikirlerini getirdik onlar da zikirlerinden yüz çevirenlerdir."

Âyet: 72

اَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ ۡ وَّهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Yoksa onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin mükâfâtı ise daha hayırlıdır. Hem de o, rızk verenlerin en hayırlısıdır."

Âyet: 73

وَاِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen de onları elbette dosdoğru yola davet ediyorsun."

Âyet: 74

وَاِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz âhirete îman etmeyenler de elbette yoldan sapanlardır."

Âyet: 75

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَجُّوا فِى
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Eğer onlara merhamet edip de kendilerinde olan zararı giderseydik, elbette azgınlıklarında yüzerek devam ederlerdi."

Âyet: 76

وَلَقَدْ اَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا
يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Andolsun onları azap ile yakaladık da yine Rablerine boyun eğmediler. Niyaz da etmezler."

Âyet: 77

حَتّٰٓى اِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ اِذَا هُمْ
فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Hatta üzerlerine çetin azaplı bir kapı açtığımız zaman, hemen onlar orada şaşıranlardır."

İZAHLARI:

Mekke müşriklerinin ve her devirdeki benzerlerinin hallerini beyan etmek üzere:

1- "Sözü düşünmediler mi? Yoksa önceki atalarına gelmeyen şey, onlara mı geldi?" buyuruyor. Bunlar sözlerin özü olan Kuranı dileyip, okuyup, anlayıp da düşünmediler mi? Onun belağatını, fasahatını, ifade derinliğini tetkik etmediler mi? Bunu yapmaya vakitleri de bol idi. Yoksa şimdiye kadar babalarına, dedelerine gelmeyen peygamber bunlara mı geldi de bu kadar yadırgıyorlar. Halbuki daha önceleri de birçok pey-

gamber geldiğini duyuyorlar, biliyorlar. Öyle ise neden bu kadar ürküyorlar.

2- "Yoksa kendilerinin Peygamberini tanımadılar da onlar onu inkâr edenler mi?" Kendi aralarında doğan, yetişen, asaleti, doğruluğu, ahlakı, fazileti bilinen "güvenilir Muhammed" diye tanınan bu peygamberi bilmezlikten, tanımazlıktan mı geliyorlar da bu kadar yadırgıyorlar ve yabancılaşıyorlar?

3- "Yoksa: "onda bir delilik mi var?" diyorlar..." insanların en akıllısı, en zekisi, en anlayışlı, en kavrayışlısı olduğunu bildikleri halde ona "deli" demeleri, kendilerinin delilikten öte birer hayvan, hayır hayvandan daha aşağı, daha sapık olduklarının delilidir. Böyle olmasalardı, kendilerine zulmedenler olmazlardı.

"Aksine onlara hakkı getirdi. Halbuki onların çoğu hakkı hoşlanmayanlardır." Onların iddialarının tam aksine Muhammed aleyhisselam, onlara hakkı getirdi, bâtılın yanlışlığını gösterdi. Hal böyle iken onların çoğu hatta hepsi de şirklerinin karanlıkları içinde hakkı göremediler ve inkârı benimsediler. Onların istedikleri gibi:

4- "Hak, onların hevalarına uysaydı, elbette gökler ile yer ve onlarda olan kimseler fesada uğrardı..." Eğer Allâh'ın kitabı olan Kuran hükümleri, onların hevalarına, onların küfürlerine, onların şirklerine ve ahlaksızlıklarına uysaydı, muhakkak gökler, yerler ve bunlarda bulunanlar fesada uğrar, bu müşrikler dahi yaşama imkanından mahrum kalırlardı. Hakkı bâtıla uydurmaya çalışan bu kâfirler, şüphesiz emellerine kavuşamayacaklar, müstahak oldukları cehennemi boylayacaklar. Kıyâmete kadar bu nizam böyle devam edecek, bâtılcıların hepsi de emellerine ulaşamayacaklar.

"...Hayır onlara kendi zikirlerini getirdik. Onlar da zikirlerinden yüz çevirenlerdir." Onlara önce kendilerine yarayacak olan Kuranı getirdik. Onları kurtaracak, şereflendirecek, dünyalarını ve âhiretlerini mamur edecek zikri (Kuranı) bizzat kendi ülkelerinde indirdiğimiz halde, bu Kurandan yüz çevirdiler ve ona düşman kesildiler. Ne yaptılar? Ancak kendilerine düşmanlık yaptılar.

5- "Yoksa onlardan bir ücret mi istiyorsun? Rabbinin mükâfâtı ise, daha hayırlıdır." Habibim! Benim kelamımı tebliğ ederken onlardan bir karşılık istiyorsun da ondan mı îman etmiyorlar? İman etmemelerinin sebebi ne? Senin onların vereceği ücrete ihtiyacın yok. Çünkü Rabbinin vereceği mükâfât daha bol, daha hayırlı.

"...Hem de O, rızk verenlerin en hayırlısıdır." Bütün rızkları veren O'dur. Yarattığı mahlukatın çeşitlerine ve ihtiyaçlarına göre ayrı ayrı rızklarını veren O'dur. Arının arıya göre, karıncanın karıncaya göre,

koyunun koyuna göre, aslanın aslana göre, insanın da insana göre rızkını veren yalnız O'dur. Bir düşünseler ya.

6- "Şüphesiz sen de onları elbette dosdoğru yola davet ediyorsun." O müşrikleri muhakkak en şaşmaz, en doğru olan Allâh yoluna davet ediyorsun. Senin davet ettiğin yolda hiçbir noksanlık hiçbir zarar, hiçbir şaşırtıcı bir şey var mı? Herkesin yararına olan bir yoldur. Şunu da iyi bilin ki:

7- "Şüphesiz âhirete îman etmeyenler de elbette yoldan sapanlardır." Âhirete îman etmeyenler, orada sonsuz hayatın bulunduğuna inanmayanlar, orada mükâfât veya ceza yerleri olan cennete ve cehenneme inanmayanlar sadece dünyaya kapılırlar ve alabildiklerine saparlar. Hele ileri gelenler, yalnız kendilerini düşünürler.

8- "Eğer onlara merhamet edip de kendilerinde olan zararı giderseydik, elbette, azgınlıklarında yüzerek devam ederlerdi." Onlar inatlarında ve küfürlerinde o kadar ileri gitmişlerdi ki uğradıkları musibetleri üzerlerinden kaldırsak, girdikleri cehennemden çıkarıp dünyaya döndürsek, yine de içinde yüzdükleri sapıklıklarda devam ederlerdi. Bundan dolayı:

9- "Andolsun onları azap ile yakaladık da yine Rablerine boyun eğmediler, niyaz da etmezler." Biz onları Bedir muharebesinde çetin bir azapla yakaladık, bir kısmını geberttik, bir kısmını esir yaptık, hepsini de perişan ettik de yine îman etmediler, bize yalvarıp niyazda bulunmadılar. Diğer savaşlarda da kâfirler ders almadılar. Halen de öyleler. Kıyâmete kadar da böyle devam ederler.

10- "Hatta üzerlerine çetin azaplı bir kapı açtığımız zaman, hemen onlar orada şaşıranlardır." Onların üzerlerine, Bedir muharebesi, Mekke'nin fethi ve sair savaşlarda olduğu gibi veya kuraklık, açlık gibi çetin azaplı bir musibet getirdiğimiz zaman, birden şaşırırlar. Ne yapacaklarını bilemezler, ümitlerini kesiverirler. Yaptıkları hesaplar boşa çıkar. Tarih boyunca yaptıkları bütün hesapları boşa çıkan, emellerine bir türlü ulaşamayan, huzursuzluktan kurtulamayan, âlemin nefretini kazanan millet Yahudilerdir. Bunlardan ibret almak gerekir. Diğer kâfirler de aynı ilahî kanuna tâbi iseler de, en sürüncemede olanları, "Yahudi" denilen İsrail oğullarıdır. Ne kendileri rahat eder, ne de başkalarına huzur verirler. Devrimizdeki birazcık canlanmaları, huzursuzluğu iyice artıran bir canlanmadır. En büyük tehlike onları takip ediyor.

(Bakara 151. Nisa 82. Araf 184. Yusuf 104. Hıcr 6. Nahl 22. Enfal 23. Enbiya 22, 107. Şuara 27. Sebe 8, 46. Saffat 36, 37. Ahzab 21. Muhammed 24. Sad 29. Duhan 14, 15. Zuhruf 44. Tur 40. Tekvir 22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 78

وَهُوَ الَّذِى اَنْشَاَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ ۭ
قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Sizin için işitmeyi, görmeleri de, kalpleri de yaratan O'dur. Az (da olsa) şükretmelisiniz."

Âyet: 79

وَهُوَ الَّذِى ذَرَاَكُمْ فِى الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Sizi yerde yaratan da O'dur. Ve ancak O'na toplanacaksınız."

Âyet: 80

وَهُوَ الَّذِى يُحْيٖ وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ ۭ
اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Yaşatan ve öldüren de O'dur. Gecenin ve gündüzün ihtilafı da yalnız O'nun. Hâlâ aklınızı erdirmeyecek misiniz?"

İZAHLARI:

1- Ey insanlar! Bir düşünün. Sizi yarattık vücudunuza çok değerli uzuvlar verdik. Bunların başında onlara yön verecek işitme verdik. Sesleri duyasınız da onların iyilerinden yararlanasınız, kötülerinden de, sakınasınız diye. Size görmeler verdik. Şekilleri, renkleri, yazıları göresiniz de, onlardan faydalanasınız diye. Size kalpler, akıllar verdik. Bilgiler edinesiniz de, kendinizi ona göre ayarlayasınız diye. Az da olsa şükretmeli değil misiniz? Veya azıcık bari şükretmelisiniz. Düşünseniz ya.

2- "Sizi yerde yaratan da O'dur. Ve ancak O'na toplanacaksınız." Sizi, yaşamanıza elverişli olan, her türlü imkanların bulunduğu yeryüzünde yaratan ve çeşitli ırklara, diller, renklere ayıran O'dur. Yine ister istemez O'nun huzurunda toplanacak ve hesap vereceksiniz.

3- "Yaşatan ve öldüren de O'dur. Gecenin ve gündüzün ihtilafı da yalnız O'nundur. Hâlâ aklınızı erdirmeyecek misiniz?" Sizi yaratıp yaşatan, çeşitli nimetlerle besleyen de O'dur. Sonra vadeniz yetince

sizi öldürecek, zamanı gelince diriltecek ve sorguya çekecek yine O'dur. Biri gidip biri gelen gece ile gündüzün değişmesi de yine yalnız O'nun emriyledir. Güneşi götürüp geceyi getiren, güneşi getirip aydınlatan yalnız O'dur. Hâlâ aklınızı işletmeyecek misiniz? Ne oluyor size?

(Bakara 28. Âl-i Imran 156. En'am 98. Araf 158. Yunus 56. Hud 61. Nahl 78. İsra 36. Hacc 66. Secde 9. Ğafir 68. Duhan 8. Casiye 26. Necm 32. Mülk 23, 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 81

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْاَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Hayır, öncekilerin dediği gibi dediler."

Âyet: 82

قَالُوٓا ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

""Öldüğümüz ve toprak ile kemik olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi hakîkaten dirilmişler olacağız?" dediler."

Âyet: 83

لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَاٰبَآؤُنَا هٰذَا مِنْ قَبْلُ اِنْ هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Andolsun biz ve babalarımız önceden bununla vaad olunmuştuk. Bu öncekilerin masallarından başkası değil."

İZAHLARI:

1- Bu Mekke müşrikleri de daha önce geçen ve küfürlerinden, isyanlarından dolayı helâk olanlar gibi konuşuyorlar. Her devirde böyle konuşanlar olmuş ve belalarını bulmuş, bundan sonra da olacak ve belalarını bulacaklar. Onlar:

2- "Öldüğümüz ve toprak ile kemik olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi hakîkaten dirilmişler olacağız? dediler." "Öldükten sonra etlerimiz çürüyüp toprak olacak, sırf kemiklerimiz kalacak. Daha sonra onlar da çürüyecek. Tamamen yok olacağız. Bundan sonra mı dirilecek-

mişiz? Böyle şey olmaz." dediler ve devamla inkârlarını pekiştirmek için;

3- "Andolsun biz ve babalarımız önceden bununla vaad olunmuştuk. Bu öncekilerin masallarından başkası değil." Dediler. Tarih boyunca gelen her peygamber öldükten sonra dirilmeyi ve kıyâmeti haber vermişler, kavimleri de bunlar gibi inkâr etmişler idi. Bunlar da onları taklit ediyorlar. "Bu, eskilerin yalanlarından masallarından, uydurmalarından başka bir şey değil" diyorlar. İleride de böyle diyenler olacak. Ama isteseler de, istemeseler da dirilecekler ve cehenneme sürülecekler. Doğumları, ölümleri ellerinde mi ki de dirilmeleri onların dediği gibi olacak.

(En'am 25, 29. Nahl 24. Şuara 137. Neml 68. İsra 49. Saffat 16, 17. Ahkaf 17. Vakıa 47-49. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 84

قُلْ لِمَنِ الْاَرْضُ وَمَنْ فِيهَآ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Eğer biliyor iseniz, yer ve ondakiler kimindir? de."

Âyet: 85

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ ۭ قُلْ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

""Hemen; "Allâh'ındır." derler." Düşünmüyor musunuz?" de."

Âyet: 86

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

Meâli:

""Yedi (kat) göklerin Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir?" de."

Âyet: 87

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ ۭ قُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

""Hemen; "Allâh'ındır." derler. "Sakınmıyor musunuz?" de."

Âyet: 88

قُلْ مَنْ بِيَدِهٖ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Eğer biliyorsanız; "Herşeyin mülkiyeti elinde olan kim? Hem de O kollar ve kendisi kollanılmaz." de"

Âyet: 89

سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ ۬ قُلْ فَاَنّٰى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Hemen "Allâh'ındır" derler, "Peki nasıl büyüleniyorsunuz ya? de."

Âyet: 90

بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Doğrusu onlara hakkı getirdik. Şüphesiz onlar da elbette yalancılardır."

ÎZAHLARI:

Resulüm bu inkârcı kâfirlere sor bakalım:

1- "Eğer biliyor iseniz, yer ve ondakiler kimindir?" de". Şu yere bakın. "Bu dağlar, dereler, ovalar, çöller, denizler tüm dünya kimin? Bunun sahibi kim? Bunu yaratan ve devam ettiren kim? Bunun üzerinde yaşayanları yaratan kim? Bunların sahibi kim?" de. Onlar hemen:

2- "Allâh'ındır.? derler." Çünkü başka diyecekleri bir şey yok. "Düşünmüyor musunuz?"de. Onlara, itiraf ediyorsunuz da hiç mi düşünmüyorsunuz? Bunları yaratmaya kadir olan Allâh, kullarını diriltmeye kadir olamaz mı? Habibim onlara şunu da sor:

3- ""Yedi (kat) göklerin Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir?"de." "Yedi kat göklerin yaratıcısı, onlardaki güneşin, ayın, yıldızların, daha göremediğimiz, şeylerin yaratıcısı, sahibi kimdir?" de. Onlar:

4- ""Hemen; "Allâh'ındır." derler. Soru "Kimdir?" olduğu halde, cevabında "Allah'ındır" şeklindedir. Bu ifadede mutlak olarak her şeyin sahibinin Allah olduğunu tasdik etmekte bir mubalağa vardır. Kafirlerin verdiği bu cevap, kesin teslimiyetleri olduğu halde küfürde inatlaşmaları

şâyanı teaccübtür. İtiraftan başka da değildir. Başka da diyecek bir şeyleri yok. Allâh'a inanıyorsunuz da O'ndan:

"Sakınmıyor musunuz?" de. "Öyle ise küfrederken, şirk yaparak dirilmeyi inkâr ederken Allâh'ın vereceği cezadan korkmuyor musunuz? O cezaya çarpılmamak için hiç mi sakınmıyorsunuz?" de. sor onlara:

5- "Eğer biliyorsanız, herşeyin mülkiyeti elinde olan kim?.." "Görebildiğiniz, bilebildiğiniz herşey, kimin? Onların sahibi kim?" de. "Bunların tasarrufu kime ait? Onların her halini takip eden kim?" de.

"..."hem de o, kollar ve kendisi kollanılmaz," de" O herşeyi korur, kollar, gözetir, ihtiyaçlarını verir. Ama kendisi buna muhtaç değildir. Onlar yine:

6- ""Hemen Allâh'ındır." derler. "Peki nasıl büyüleniyorsunuz ya?" de." "Allâh'ındır" diyorsunuz da nasıl başkalarının tesiri altında kalıyor, aklınız çeliniyor, fikriniz şaşırıyor, aldanıyorsunuz, putlara tapıyorsunuz, dirileceğinizi inkâr ediyorsunuz? Hakîkaten kâfirlere ve müşriklere bakıp düşündüğünüz zaman, onları büyülenmeden daha ötede bir şaşkınlık, aldatılmışlık içinde görürüz. Büyü gelir geçer. Ama bunların içine düştüğü beyinsizlik ölünceye kadar devam eder. Onları cehenneme kadar sürükler.

7- "Doğrusu onlara hakkı getirdik. Şüphesiz onlar da elbette yalancılardır." Hayır, o müşriklerin iddia ettikleri gibi bu Kuran eskilerin masalları değil, bizim getirdiğimiz bir haktır. İnsanların hem dünyaları, hem de âhiretleri için bir saadet kaynağıdır. İnançlarını, ibadetlerini, hukuklarını, bütün işlerini, ahlak ve faziletlerini şaşmaz bir çizgiye yerleştiren bir kitaptır. Bu kitabın dışında kalanlar büyülenmişlerden daha kötü duruma düşenlerdir.

(Maide 17, 18, 40, 120. Yunus 31. Nur 42. Yasin 83. Ğafir 16. Şura 49. Mülk 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 91

مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا لَّذَهَبَ
كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ ۭ سُبْحٰنَ اللّٰهِ
عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Allâh bir evlat edinmedi. Yanında bir ilah da olmadı. Öyle ise her ilah elbette yarattığı şeyi götürür ve elbette bazısı bazısına üstün gelir. Allâh (onların) anlattıklarından münezzehtir."

Âyet: 92

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Ğaybın ve açığın bilenidir. Şirk ettikleri şeyden de yücedir."

İZAHLARI:

Ey Hıristiyanlar ve Yahudiler! Sizin iddia ettiğiniz gibi, Allâh hiç evlat edinmemiştir. Ey müşrikler! Sizin kabul ettiğiniz gibi de Allâh'ın yanında yardımcı bir ilah da olmamıştır.

1- "...Öyle ise, her ilah elbette yarattığı şeyi götürür ve elbette bazısı bazısına üstün gelir..." Eğer sizin iddia ettiğiniz gibi bir takım ilahlar olsaydı, her ilah kendi yarattığı ile harekete geçer, birbirleriyle üstünlük yarışına girerlerdi. Geçinmeleri şöyle dursun birbirlerini ve yarattıklarını kırarlar geçirirlerdi. Böyle bir şey olmadığına, herşey bir nizam içinde yürüdüğüne göre, Allâh kesinlikle birdir. Bu nizamı o yürütüyor.

"...Allâh (onların) anlattıklarından münezzehtir." Allâh'ın oğla, kıza, yardımcı ilaha ihtiyacı yoktur. Allâh bu gibi ihtiyaçlardan uzaktır. Tek başına herşeye kadirdir.

2- "Ğaybın ve açığın bilenidir. Şirk ettikleri şeyden de yücedir." O, sizin görebildiğiniz, size gaip olup da göremediğiniz herşeyi en iyi şekilde bilendir. O'nun bilmediği bir şey yoktur. Sizin iddialarınızı, içinizi, dışınızı, gayenizi mükemmel bilmektedir. O'na eş yaptığınız şeyleri de o yarattığına göre, onlardan da, başkalarından da yücedir.

(Bakara 116. Nisa 171. En'am 73, 100. Yunus 68. Ra'd 9. Hıcr 96. Nahl 51. İsra 22, 39, 111. Meryem 92, 91. Enbiya 22, 26. Kasas 88. Secde 6. Saffat 159, 180. Zümer 46. Zuhruf 82. Kaf 26. Furkân 68. Haşr 22. Teğabün 18. Cinn 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 93, 94

قُلْ رَبِّ اِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Hakîkaten vaad olunuyor oldukları şeyi bana göstereceksen, Ey Rabbim! Artık beni zâlimler sürüsünün içinde koyma."de."

Âyet: 95

وَاِنَّا عَلٰٓى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz de onlara vaad ettiğimiz şeyi sana göstermemize elbette kadirleriz."

Âyet: 96

اِدْفَعْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Kötülüğü o en güzel olan ile sav. Biz onların anlattıklarını en iyi bileniz."

Âyet: 97

وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım" de."

Âyet: 98

وَاَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Yine: " Ey Rabbim! Bana gelmelerinden sana sığınırım." de."

Âyet: 99

حَتّٰٓى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Hatta onların birine ölüm geldiği zaman: " Ey Rabbim! Beni döndürün" dedi."

Âyet: 100

لَعَلِّيٓ اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّاۜ اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَاۜ وَمِنْ وَرَآئِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

""Tâ ki bıraktığım şeyler karşılığında yararlı iş yapayım." Hayır şüphesiz o, bir kelimedir. O onun söyleyenidir. Onların ötesinde de dirilecekleri güne kadar bir engel vardır."

ÎZAHLARI:

Allâhu zülcelal, kulu ve rasulü olan Muhammed S.A.V.'e hâdiseler karşısında ne yapacağını öğretiyor ve "şöyle dua et" buyuruyor:

1- ""Ey Rabbim! Hakîkaten vaad olunuyor oldukları şeyi bana göstereceksen, Ey Rabbbim! Artık beni zâlimler sürüsünün içinde koyma." de". Yani "Ey Allâh'ım! Bu müşriklere vaad olunan azabı, bana hakîkaten göstereceksen, o sırada ben de onları göreceksem, beni o zâlimlerin içinde bırakma. Beni ve mü'minleri -daha önceki helâk ettiklerinin arasından kurtardığın gibi- o felaketten, o azaptan uzaklaştır ve kurtar." dersin. Böylece Resulüne duayı öğrettikten sonra:

2- "Şüphesiz biz de onlara vaad ettiğimiz şeyi sana göstermemize elbette kadirleriz." buyuruyor. Habibim! Hiç üzülme onlara vereceğimiz azabı sana göstermeye ve seni de o azaptan korumaya kadiriz. Ancak onun da belli zamanı vardır. Zamanı gelince sana da göstereceğim. Ancak sen dikkatli ol ve:

3- "Kötülüğü o en güzel olanla sav. Biz onların anlattıklarını en iyi bileniz." Onların cahilliklerinin, küfürlerinin, inatlarının gereği sana yaptıkları eziyetleri, en güzel olan ve sana yakışan bir olgunluk, hazım, sabır içinde gider. Sinirlenerek, üzülerek, sertelerek değil, bir anlayış, sabır ve metanetle sav. Ben senin yardımcınım. Onların yersiz, asılsız vasfettikleri, anlattıkları herşeyi en yi şekilde biliyorum. Onları cezasız bırakmayacağım. Habibim:

4- ""Ey Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım."de." Allâh, yine Resulüne bir yol gösteriyor ve şeytanların şerlerinden emin olması için devamlı olarak kendisine sığınmasını bildiriyor. Yine:

5- "Ey Rabbim! Bana gelmelerinden sana sığınırım." de." "Ben namaz kılarken, herhangi bir iş yaparken bana gelip de vesvese vermelerinden sana sığınırım" demeyi unutma. Bunlar peygamberimizin bildiği şeyler. Zaten kendisi "İSMET" sıfatıyla da muttasıftır. Bu dualar ve sı-

ğınmalar bize öğretilmektedir. Biz bu noktaları iyi anlayarak hayatımıza geçirmeliyiz.

6- "Hatta onların birine ölüm geldiği zaman: "Ey Rabbim! Beni döndürün" dedi." Bu müşriklerden herbirine ölüm geldiği zaman hemen bana yalvarır ve hayata tekrar döndürülmesini ister ve der ki:

7- "Tâ ki bıraktığım şeyler karşılığında yararlı iş yapayım." "Bana yeniden yaşama hakkı ver de eski yapmadığım şeyler karşılığında senin razı olacağın amelleri yapayım." der. Ama:

"...Hayır, şüphesiz o, bir kelimedir. O, onun söyleyenidir..." Onun söylediği söz, olmayasıya söylenen bir çaresizliktir. O anda başka ne söyleyebilir ki. Bununla kalmayacaklar:

"...Onların ötesinde de dirilecekleri güne kadar bir engel vardır." Onların ölümünden itibaren kıyâmete kadar geçecek, belli bir zaman aşımı vardır. Bu zaman içinde de huzurlu yatmayacaklar. Cehennem çukurlarından bir çukur olan kabirleri içinde azap görecekler.

(En'am 27, 28. Araf 200. Yunus 46. Ra'd 40. Nahl 98. Secde 12. Ğafir 77. Zuhruf 42. Fussılet 34, 36. Felak 1-4. Nas 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 101

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Sura üfürüldüğü zaman da, artık o gün onların arasında soy, sop (hatırı) yoktur. Soruşturmayacaklar da."

Âyet: 102

فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Eh, kimlerin tartıları ağır gelirse, artık bunlar felaha erenlerin kendileridir."

Âyet: 103, 104

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ

خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Kimilerine de tartıları hafif gelirse, artık kendilerini hüsrana uğratan bunlar, –yüzlerini ateş yakarak ve onlar orada sırıtanlar olarak– cehennemde ebedîlerdir."

ÎZAHLARI:

İnsanların dirilmeleri ve ondan sonrasını beyan etmek üzere:

1- "Sura üfürüldüğü zaman da, artık o gün onların arasında soy, sop (hatırı) yoktur. Soruşturmayacaklar da." Buyuruyor. İkinci sur üfürüldüğü zaman, bütün ölüler dirilecek, hesapları görülmek üzere mahşere sürülecekler. İşte o zaman hısım-akraba hatır gönül, filanın yakını da olsa, kendi îmanından, kendi amelinden başka bir faydası yok. Şefaat konusu ayrı. İmansızlara şefaat yok. İmanı olup da şefaate müstahak olanlara izin verilenler tarafından şefaat yapılacak. Orada birbirleriyle konuşamayacakları gibi, birbirlerinden bir şey isteyemeyecekler ve soramayacaklar da. Herkes kendi derdine, kendi hesabına.

2- "Eh, kimlerin tartıları ağır gelirse, artık bunlar felaha erenlerin kendileridir" Tartıda kimin sevabı ağır gelirse, bunlar korktuklarından kurtulan, umduklarına kavuşanlardır. Bunlar, saadete, selâmete erenlerdir. Cennetteki makamlarına ulaşanlardır.

3- "Kimlerin de tartıları hafif gelirse, artık kendilerini hüsrana uğratan bunlar, –yüzlerini ateş yakarak ve onlar orada sırıtanlar olarak– cehennemde ebedîlerdir." Tartıda sevabı hafif, günahı ağır gelenler, hüsrana uğrayanlardır. Cehenneme gideceklerdir.

Bu günahı, sevabı tartılacak olanlar, Mü'minlerdir. Çünkü îman esastır. İmanı olmayanların hiçbir sevabı muteber değildir. Onlar ne kadar iyi ve ne kadar yararlı olurlarsa olsunlar, ne kadar hayır hasenat yaparlarsa yapsınlar geçerli değildir. Onlar, doğrudan cehennemliklerdir. (Bu îzahın sonunda verilen surelerin ilgili âyetleri okunduğunda, buradaki mutlaklık açıklanmış olur). Bunların yüzlerini ateş yakacak, etleri dökülüp dişleri ve kemikleri sırıtacak, çok acaib bir şekil alacaklar. İmanı olanlar ise günahları kadar yandıktan sonra cehennemden çıkacaklardır.

(Araf 8, 9. İbrâhîm 50. Enbiya 39. Neml 90. Yasin 51. Ahzab 66. Zümer 68. Taha 102. Mearic 10. Nebe' 18. Abese 34-37. Karia 6-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 105

اَلَمْ تَكُنْ اٰيَاتِى تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Âyetlerim size okunur olmadı mı da onları yalanlar idiniz?"

Âyet: 106

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَآلِّينَ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

""Ey Rabbimiz! Yaramazlığımız bize üstün geldi ve sapanlar zümresi olduk."dediler."

Âyet: 107

رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Ondan bizi çıkar. Eğer (eski halimize) dönersek, artık hakîkaten biz zâlimleriz."

Âyet: 108

قَالَ اخْسَؤُا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

""Susun orada. Bana konuşmayın." buyurdu."

Âyet: 109, 110

اِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِنْ عِبَادِى يَقُولُونَ رَبَّنَآ اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتّٰٓى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرِى وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki kullarından bir kısmı: " Ey Rabbimiz! İman ettik bize de mağfiret et ve bizi esirge. Hem de sen esirgeyenlerin en hayırlısısın." diyorlardı da onları eğlence edindiniz. Hatta size benim zikrimi unutturdu ve onlara gülüyor oldunuz."

Âyet: 111

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, onları sabretmeleri sebebiyle bugün hakîkaten onların selâmete erenlerin kendileri olmaları ile mükâfâtlandırdım."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, cehennemdeki kâfirlere hitaben:

1- "Âyetlerim size okunur olmadı mı da onları yalanlar idiniz?" buyurdu. Size peygamber gelmedi mi, âyetlerimi size okumadı mı? Okudu ama hep yalanladınız. Şimdi onun cezasını elbette çekeceksiniz...

2- "Ey Rabbimiz! Yaramazlığımız bize üstün geldi ve sapanlar zümresi olduk." dediler." Böylece suçlarını itiraf etmiş oldular. Ama iş işten geçti. Yalvarmalarına devamla:

3- "Ey Rabbimiz! Ondan bizi çıkar. Eğer (eski halimize) dönersek, artık hakîkaten biz zâlimleriz." dediler. Bizi bu cehennemden çıkar. Biz eski halimize dönmeyeceğiz. Şâyet dönecek olursak, zâlimler oluruz. Demeleri ile kendilerine zulmedenler olduklarını da ayrıca itiraf etmiş oldular. Bunun üzerine Allâh onları köpek azarlar gibi:

4- "Susun orada. Bana konuşmayın." buyurdu." Yeriniz orası. Kalın yerinizde. Bana yalvarmayın. Ne yüzle bana konuşuyorsunuz. Bakın:

5- "Şüphesiz ki kullarımdan bir kısmı: "Ey Rabbimiz! İman ettik. Bize de mağfiret et ve bizi esirge. Hem de sen esirgeyenlerin en hayırlısısın." diyorlardı da onları eğlence edindiniz. Hatta size benim zikrimi unutturdu ve onlara gülüyor oldunuz." Siz îman etmediğiniz gibi, îman edenlerle alay ediyor, onları eğlenceye alıyordunuz. Sizin bu haliniz, size beni anmayı ve hatırlamayı unutturdu. Siz onlara gülüyordunuz. Haydin şimdi de gülün bakalım. Bakın, iyi bakın:

6- "Şüphesiz ben, onları sabretmeleri sebebiyle bugün hakîkaten onların selâmete erenlerin kendileri olmaları ile mükâfâtlandırdım." Gördünüz mü? O sizin alay ettiğiniz mü'minler, selâmete, saadete erdiler. Cennet nimetleri içinde ebedîyen gönenecekler.

(Bakara 167. Maide 37. Meryem 73. Hacc 72. Fâtır 37. Zuhruf 47. Casiye 31. Ğafir 11. Mülk 11. Mutaffifin 29, 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 112

قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِى الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

""Yerde seneler sayısına göre kaç(yıl) eğleştiniz?" buyurdum."

Âyet: 113

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلِ الْعَآدِّينَ ﴿١١٣﴾

Meâli:

""Bir gün veya bir günün bir kısmı eğleştik. Artık sayanlara sor." dediler."

Âyet: 114

قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلاَّ قَلِيلاً لَوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

Meâli:

""Şüphesiz siz biliyor olsaydınız, azıcıktan başka kalmadınız." buyurdu."

Âyet: 115

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Sizi ancak eğlence olarak mı yarattığımızı ve şüphesiz siz bize dönmeyeceğinizi mi sandınız?"

Âyet: 116

فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ ۚ رَبُّ
الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Sahip, hak olan Allâh, ne de yüce idi. Kendisinden başka bir ilah yoktur. Kerim arşın Rabbidir."

Âyet: 117

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ ۙ لاَ بُرْهَانَ لَهُ بِهٖ ۙ فَاِنَّمَا

حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

Meâli:

"Kim de Allâh'la birlikte başka bir ilaha taparsa, –ki ona dair kendisinin bir delili de yok– artık onun hesabı, ancak Rabbinin katındadır. Şüphesiz ki kâfirler onmaz."

Âyet: 118

وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Sen esirgeyenlerin en hayırlısı olarak bana mağfiret et ve esirge."de."

ÎZAHLARI:

Allâhu zülcelal, çok ince bir hesabın yolunu açmak üzere:

1- "Yerde seneler sayısına göre kaç (yıl) eğleştiniz?" buyurdu. "Sizin bildiğiniz dünya senelerine göre orada kaç sene kaldınız?" diye sorunca, onlar:

2- "Bir gün veya bir günün bir kısmı eğleştik. Artık sayanlara sor." dediler. Yani; "Biz şaşırdık, unuttuk. Çok az kaldığımızı tahmin ediyoruz. Onu bizim amellerimizi yazan meleklere sor, onlar bilir." dediler. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ:

3- "Şüphesiz siz biliyor olsaydınız, azıcıktan başka kalmadınız." buyurdu. Hesabın inceliği burada. Onlara azıcık kaldıklarını itiraf ettirdikten sonra, kıyâmette de ebedî kalacaklarını anlamaları üzerine ikisi arasında bir hesap yapmaları gerekir. Azıcık mı daha üstün, yoksa ebedîlik mi? Âhirete göre dünyanın azlığı bir nokta bile değil nokta da farz etsek, buna mı değer vermek gerekir, âhirete mi? İşte bu noktanın milyarlarda biri dahi olmayan dünyaya değer vererek o sonsuz âhireti hesaba katmayanlar, elbette ölçüye girmeyen bir hüsrana uğramışlardır. O ebedî hayatlarını zulme boğmuşlardır. Ama o azıcık dünya hayatının îman ve Allâh'ın emirlerine göre âhiretin değerlenmesine yönelik geçirenler, pek az ile pek çoğu, ebedî olanı kazanmış olurlar. Bu kısa ve ince hesabı anladıysak ne mutlu. Yine önemli bir soru:

4- "Sizi ancak eğlence olarak mı yarattığımızı ve şüphesiz siz bize dönmeyeceğinizi mi sandınız?" O azıcık yaşadığınız dünyada kendinizi başı boş yarattığımı mı sandınız? Bize dönmeyeceğinizi mi sandınız. Kendi yaratılışınıza iyice bakıp da boşuna yaratılmadığınızı hiç mi anlamadınız? Size verilen geniş öğrenme kabiliyeti ile konuşmanız, dü-

şünmeniz bile yeterli idi. Size benzeyen başka bir mahluk var mı? İşte siz, ebedî hayatı, azıcık zamana değişenlersiniz. Çekin cezanızı.

5- "Sahip, hak olan Allâh, ne de yüceldi. Kendisinden başka bir ilah yoktur. Kerim arşın Rabbidir." Herşeyin tek sahibi olan hak teala, bu azıcık süreli dünyayı ebedî olan âhiretin kazanç yeri yapmıştır. Azıcık bir amelle çokluğunun sonu olmayan bir âhireti kazanma imkanı vermiştir. İşte bu Allâh ne de yücedir. O'ndan başka "ilah" diye bir şey yoktur. Kerim arşın Rabbi de O'dur.

6- "Kim de Allâh'la birlikte başka bir ilaha taparsa, –ki ona dair kendisinin bir delili de yok– artık onun hesabı, ancak Rabbinin katındadır. Şüphesiz ki kâfirler onmaz." Her kim Allâh'a inandığı halde O'na yaklaştıracağı inancıyla bir aracı edinirse, elinde böyle olacağına dair bir delil de kesinlikle yok, onun hesabı Allâh katında çetindir. Müşrik olan bu kimse, Allâh'ın gazabına uğramıştır. Bunların onması imkansızdır. Korktuklarının içine düşeceklerdir.

Habibim bu müşriklerin inatları seni üzmesin. Sen tebliğe devam ederken, bir yandan da:

7- "Ey Rabbim! Sen esirgeyenlerin en hayırlısı olarak bana mağfiret et ve esirge."de." Resulüne hitap ederek bize bu duayı öğreten Allâh'a hamd olsun.

Buhari, Müslim, Tirmizi ve İbni Hıbban, bir cemaat içinde Ebu Bekir'den rivâyetinde o:

- "Ey Allâh'ın Resulü! Bana bir dua öğret de onunla namazda dua edeyim." dedi. O'da

- "Ey Allâh'ım! Şüphesiz ben kendime çok zulmettim. Muhakkak ki senden başkası günahları mağfiret edemez. Artık kendi katından bana bir mağfiret et. Bana rahmetini de ihsan eyle. Şüphesiz çok mağfiret eden rahim olan sensin sen." buyurmuştur.

(Bakara 163, 214, 255. Âl-i Imran 2, 16, 142. Maide 71. En'am 102, 135. Yunus 17. İbrâhîm 41. Hıcr 96. Taha 114. Şuara 213. Tevbe 16. Ankebut 2, 4. Rum 56. Muhammed 29. Casiye 21. Kaf 26. Zariyat 51. Haşr 22, 23. Teğabün 13. Kıyâmet 36. Kasas 16, 37, 82, 88. âyetleri de okuyalım.)

MÜ'MİNUN SÛRESİNİN SONU

NÛR SÛRESİ

24. Sûredir

64 Âyettir

Medine'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سُورَةٌ اَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَاَنْزَلْنَا فِيهَآ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"Bu, belki öğüt alırsınız diye kendisini indirdiğimiz ve onu farz kıldığımız hem de onda açık açık âyetler indirdiğimiz bir suredir"

İZAHI:

Allâhu zülcelal, bu surenin içindeki hükümleri anlatmazdan önce, önemli noktalarına işaret ederek önce dikkatlerimizi toparlamak üzere: "SURATÜN" buyurmuştur. Bu kelimenin lügat anlamı, sağlam ve yüksek duvar, yüksek bina, yüksek şeref, çok değerli, üstünlük ifade eder. Kur'ânı Kerîmde ise, çok üstün, çok sağlam hükümleri, temel bilgileri ve hikmetleri, Allâh'ın varlığı ve yüceliğini ispat eden delilleri ihtiva eden âyetlerin bir bölümünün adıdır.

"...Belki öğüt alırsınız diye ..." insanların bilemedikleri bilgileri ve öğütleri almalarını kolaylaştırmak için:

"...Hem de onda açık açık âyetler indirdiğimiz bir suredir." Bu surede hikmetleriyle, hükümleriyle, cezalarıyla ve mükâfâtlarıyla her yönüyle herşeyi açıklayan âyetler indirdik. Bu, böyle bir suredir. Dikkatle okuyup, iyice anlayıp yaşamanızı buna göre ayarlamanız gerekir.

Âyet: 2

اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِى فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَاْخُذْكُمْ بِهِمَا رَاْفَةٌ فِى دِينِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۖ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Zina eden kadın ile zina eden erkek, işte onlardan herbirine yüz celde vurun. Allâh ve âhiret gününe inanıyorsanız, Allâh'ın dininde sizi onlara karşı bir acıma tutmasın. Onların azabını da mü'minlerden bir toplum görsün."

ÎZAHI:

"Zina eden kadın ile zina eden erkek" bunların herbiri kendi isteği ile yapmış olanlardır. Zorla tecavüz edilene bu ceza yoktur. Bu ceza, evli olmayanlara aittir.

Kendi istekleri ile zina edenler evli iseler, bunlara "RECM" uygulanır. Yani halk içinde taşlanarak öldürülürler. Resulüllâh S.A.V.'in icraatı böyledir.

Suçun tespiti ise, ya kendilerinin ikrarı ile, ya dadının gebe kalması ile, yada dört şahidin usulüne uygun şahitlikleri ile yapılır. Suç tespit edilemediği takdirde ceza uygulanamaz. Bu cezaları yalnız dini mahkemeler verebilir. Fertlerin bu hususta selahiyyetleri yoktur.

"CELDE" deriye vurmaktır. Yani suçlunun derisine vurmaya "Celde" denir. Yüze ve tehlikeli yerlere vurulmaz. Sırtına, baldırlarına ve oturaklarına gezdirerek vurulur. Aynı yere de vurmaz.

Vurulacak şey, orta halli bir kamçıdır. Parmak kalınlığında budaksız bir değnek de olabilir.

Vuran kimse, kinli öfkeli garazlı biri de olmayacak. Tarafsız merhametli biri olacak. Ama bu da işi hafife almayacak. Orta halli acıtacak şekilde vuracak. Bunun vuruşunu takip edecek şahitler de bulunacak. Gerekirse, vuranı "az vurdun,çok vurdun" diye uyaracaklar. Halktan bir kısımları da ibret almaları için bunları seyredecekler.

Bu ve benzeri cezalar uygulanırken acınmayacak. Allâh'ın emri adaletle yerine getirilecek. Tâ ki aile ve toplum düzeni bozulup dejenere olmasın. Huzur ve saadet devam etsin. Bu ceza dünya ile ilgili olan cezadır. Âhiretteki cezasını da ayrıca orada görecektir.

Huzeyfe R.A.'den rivâyet olunan bir hadisi şerifte peygamber Efendimiz S.A.V. şöyle buyurmuştur: " Ey insan topluluğu! Zinadan sakının. Çünkü bunda üçü dünyada, üçü de âhirette olmak üzere altı haslet vardır. Dünyada olanlar, güzellik ve şerefini giderir. Fakirlik getirir. Ömrünü kısaltır. Âhirettekiler ise Allâhu Teâlâ'nın gazabı, hesabın kötülüğü ve ateşin azabıdır."

Daha geniş bilgileri fıkıh kitaplarından edinelim.

(Bakara 169, 268. Nisa 15, 19, 22, 25. En'am 151. Araf 28, 33. Nahl 90. İsra 32. Furkân 68, 69. Ahzab 30. Mümtehine 12. Talak 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 3

اَلزَّانِى لاَ يَنْكِحُ اِلاَّ زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً ۪ وَالزَّانِيَةُ لاَ يَنْكِحُهَآ
اِلاَّ زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌ ۚ وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Zinacı erkek, zinacı veya müşrike olan bir kadından başkası ile cinsel ilişkide bulunmaz. Zinacı bir kadın da zinacı veya müşrik bir erkekten başkası cinsel ilişkide bulunmaz. Bu ise, mü'minlere haram kılındı."

İZAHI:

Zinaya dadanmış bir erkek, ya kendisi gibi zinaya alışmış bir kadın veya zinayı hiçe sayan bir müşrike kadından başkasıyla rahatça buluşamaz. Zinaya dadanmış bir kadın da öyle ancak kendisi gibi zinacılık yapan bir erkek veya zinayı önemsemeyen bir müşrik erkekle başkasıyla serbest kalamaz. İffetli bir erkek hiçbir zaman fahişe kadına yaklaşmaz. Namuslu bir kadın da zinacı bir erkeğe kapılmaz.

Mü'minlere böyle zinacılarla evlenmek de haramdır. Ancak tevbe ederler, temizlendikleri kesin olarak anlaşılırsa, caiz görülmüştür.

Bu âyeti kerimenin nüzulü sebebindeki rivâyetlerden biri şöyle: Mücahit ile Ata: "Medine'ye hicret eden Müslümanların içindeki fakirlerden bir kısmı, Medine'de fuhuşla geçinen bazı kadınlar ile evlenip yanlarında barınmak istediler ve Resülullâh S.A.V.'den izin istediler. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Böylece Müslümanların kirlenmesi önlendi.

Cahiliyet devrinde fahişe kadınlar, evlerinin kapılarına belli işaretler koyarak zinacı erkeklerin serbestçe girmelerini sağlarlardı. Devrimizde de o rezalete heveslenenler var. Bunun için şeriata düşmandırlar. (Geçen âyetle ilgili âyetlerle birlikte Bakara 221. Maide 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَاْتُوا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ

فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Namuslu kadınlara iftira atanlar sonra da dört şahit getiremeyenler, onlara da seksen celde vurun. Onların şahitliğini de ebedî olarak kabul etmeyin. Hem de bunlar fasıkların kendileridir."

Âyet: 5

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا ۚ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Ancak bundan sonra tevbe edenler ve ıslah olanlar başka. Çünkü Allâh şüphesiz çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

1- Evli olsun, dul olsun veya kız olsun iffetli, namuslu kadınlara zina iftirasında bulunan ve bu iddiasını dört şahitle ispat edemeyen kimselere seksen celde vurulması emredilmiştir. (Celde ve neyin nasıl vurulacağı, 2. âyette açıklanmıştır.)

Bu iftiracıların herhangi bir hususta şahitliklerinin de kabul edilmesi yasaklanmıştır. Bunların şahitlikleri ebedî olarak kaldırılmıştır.

Bunlar, Allâh'ın emrinden ayrılmış birer bozguncu olmuşlardır. Bunlardan sakınılması gerektiği duyurulmuştur.

2- "Âncak bundan sonra tevbe edenler ve ıslah olanlar başka..." Bu kimseler. tevbe ederek hallerini iyileştirirlerse, Kazı Şureyh, Said İbni Cübeyr ve İmam-ı Ebu Hanife'ye göre yalnız fasıklığı kalkar diğerleri devam eder. Yani celde cezası yapılır ve şahitliği ebedîyen kabul olunmaz. Maliki, Şafii ve Hambeli'ye göre ise, celde cezası yapılır. Şahitlik yasağı ile fasıklık hükmü kalkar.

"...Çünkü Allâh, şüphesiz çok mağfiret eden, rahim olandır." Dünyadaki cezasını çektikten sonra, âhiretteki cezası tevbe etmesi sebebiyle Allâh'ın affı ve merhametine kalır. Onun mağfireti çok ve merhamet sahibidir.

(Bakara 160. Ali İmran 89. Maide 34. Nisa 146. Araf 153. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ اَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ اِلَّآ اَنْفُسُهُمْ
فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ اَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ ۙ اِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Kendi eşlerine iftira atanlar ise, onları kendilerinden başka şahitleri de yoksa, artık onların birinin şahitliği, kendisinin kesinlikle doğrulardan olduğuna dair Allâh'a yemin ile dört kere şahadettir."

Âyet: 7

وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Beşincisi de, yalancılardan ise, Allâh'ın lânetinin hakîkaten kendi üzerine olmasıdır."

Âyet: 8

وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللّٰهِ ۙ
اِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ۙ ﴿٨﴾

Meâli:

"(Kadının) da, şüphesiz o kimsenin yalancılardan olduğuna dair Allâh'a yemin ile dört defa şahitlik etmesi, kendi üzerinden azabı kaldırır."

Âyet: 9

وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَآ اِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Beşincisi de, o kimse doğrulardan ise, kendi üzerine Allâh'ın gazabı olmasıdır."

Âyet: 10

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Eğer Allâh'ın size fazlı ve rahmeti ile muhakkak Allâh çokca tevbe kabul eden hakim olmasıydı (ne yapardınız?)."

İZAHLARI:

İbni Abbas'tan rivâyet olduğuna göre, geçen dördüncü âyet nâzil olunca ensardan Asım ibni Adiy: " Bizden bir kimse evine girse karısının üstünde de yabancı bir erkek bulsa, buna şahit olmaları için dört erkek getirse, (bunlar gelinceye kadar) o erkek işini bitirmiştir. (Gelenler bu zinayı göremezler). Eğer onu öldürse, kendisi (kısas olarak) öldürülür. "Filanı, filan kadınla gördüm." Dese, seksen sopa vurulur. Susarsa, öfke susar. Ey Allâh'ım! Sebep halket." dedi.

Sonra Asım'ın amcasının oğlu Uveymir bir aralık kendisine gelerek karısı Havle ile Şüreyk ibni Sahma'ninin zina yaptıklarını anlatır. Bunun üzerine Asım Rasulüllâh S.A.V.'e gelerek: "Ey Allâh'ın Resulü! Ehli beytimde ne çabuk böyle bir musibete uğradım?" dedi. Efendimiz de: "Nedir o?" buyurdu. O da: "amcamın oğlu Uveymir, Şüreyk ibni Sehma'yı karısı Havle'nin karnı üzerinde gördüğünü haber verdi." dedi. Uveymir, Havle ve Şureyk de Asım'ın amca çocukları idi.

Rasulüllâh S.A.V. bunların hepsini çağırttı ve Uveymir'e :

- "Eşin ve amcanın oğlu hakkında Allâh'tan kork, ona iftira atma" buyurdu. O da:

- "Ey Allâh'ın Rasulü! Allâh'a yemin ederim şüphesiz ben Şüreyki (eşim Havlenin) karnı üzerinde gördüm. O benden başkasından gebedîr. Hakîkaten ben ona dört aydır temas etmedim." dedi. Rasulüllâh S.A.V. Havle ye:

- "Allâh'tan kork. Yalnız yaptığını haber ver." buyurdu. O da:

- "Ey Allâh'ın Rasulü! Kocam Uveymir çok kıskançtır. O, Şüreyk'i bana bakışı uzatırken gördü ve konuşuyor." dedi. Bu arada ikindi namazı vakti oldu. Namazı kıldılar. Sonra Rasulüllâh S.A.V. Uveymir'e:

- "Kalk ve: "Allâh'a yeminle Havlenin hakîkaten zinacı olduğuna ve muhakkak ben doğrulardan olduğuma şahadet ederim."de." buyurdu. Sonra: ""Allâh'a yeminle Şüreyki onun karnının üzerinde gördüğüme ve muhakkak ben de doğrulardan olduğuma şahadet ederim." de." buyurdu. Sonra: ""Şüphesiz o, Allâh'a yeminle benden başkasından gebe olduğuna ve hakîkaten ben sadıklardan olduğuma şahadet ederim." de." buyurdu. Sonra: ""Allâh'a yeminle şüphesiz o zinacıdır. Ben de ona dört aydan beri yaklaşmadığıma ve muhakkak ben de doğrulardan olduğuma şahadet

ederim." de." buyurdu. Sonra: "Sözünde yalancılardan ise, Allâh'ın lâneti Uveymirin üzerine olsun."de." buyurdu. Sonra: "Otur" emrini verdi.

Havleye: "kalk" emrini verdi. Kalktı ve:

- "Allâh'a yeminle Şüreyk'i karnımın üzerinde görmediğime ve şüphesiz onun (kocası Uveymirin) yalancılardan olduğuna şahadet ederim."dedi. Üçüncüde de: "Muhakkak ben ondan gebeyim."dedi. Dördüncüde de: "Allâh'a yeminle şahadet ederim ki hakîkaten o, beni kat'iyyen fuhuş üzerinde görmedi ve o kesinlikle yalancılardandır."dedi. Beşincide de: "Eğer Uveymir sözünde doğrulardan ise, Allâh'ın gazabı Havlenin üzerine olsun."dedi. Bu beşincide Havlenin gevelediği ve şüpheleri üzerine çektiği de rivâyet edilir. Bunları dinledikten sonra Rasulüllâh S.A.V. bunları ayırdı.

Bu âyetler, şahit olmadığı taktirdeki alınacak ifadeler ve verilecek hükmü beyan etmek üzere nâzil olmuştur.

Bu Allâh'ın kulları üzerine bir rahmetidir. Aralarındaki hukukun beyanı için bir fazlı keremidir. Allâh tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder ve hükmünü yerli yerince verir.

Görülüyor ki her iki tarafı da manevi bir anlayışa çekerek vijdan mesuliyetini dört defa tekrarlayarak sorgulanıyorlar ve beşincide Allâh'ın lâneti ve gazabı ile baş başa bırakılıyorlar.

Mezhepler arasındaki anlayış farkları ve bu konuda nasıl hüküm verileceğine dair geniş bilgileri yine fıkıh kitaplarından alırız. (Şahitlik hakkında Nisa 135. Maide 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

إِنَّ الَّذِينَ جَآءُو بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ
بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ ۚ
وَالَّذِي تَوَلَّىٰ كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz iftirayı getirenler, sizden bir zümredir. Onu kendiniz için bir şer sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan herbir kimse için günahtan kazandığı vardır. Onlardan onun büyüğünü üslenene de kendisi için büyük azap vardır."

Âyet: 12

لَوْلَآ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ
خَيْرًا ۙ وَقَالُوا هٰذَآ اِفْكٌ مُبِينٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Onu işittiğiniz zaman, erkek mü'minler ile kadın mü'minler kendileri hakkında bir hayır bilip de: "Bu açık bir iftiradır." Demeleri gerekmez miydi?"

Âyet: 13

لَوْلَا جَآءُو عَلَيْهِ بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ ۚ فَاِذْ لَمْ يَاْتُوا بِالشُّهَدَآءِ
فَاُولٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ona karşı dört şahit getirmeliler değil miydi. Şahitleri de getirmediler ya. Artık bunlar Allâh katında yalancıların kendileridirler."

Âyet: 14

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ
لَمَسَّكُمْ فِى مَآ اَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۚ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Eğer dünyada ve âhirette size karşı Allâh'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı, içine daldığınız şeyde elbette size büyük bir azap dokunmuştu."

Âyet: 15

اِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِاَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِاَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ
بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا ۖ وَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Onu dillerinizle birbirinizden aldığınız ve sizin onda bir bilginiz olmadığı şeyi ağızlarınızla da söylüyordunuz hem de onu kolay sanıyordunuz. Halbuki o, Allâh katında çok büyüktür."

Âyet: 16

وَلَوْلَآ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَآ اَنْ نَتَكَلَّمَ بِهٰذَا ۖ سُبْحَانَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onu duyduğunuz zaman: "Bunu konuşmamız bize uygun olmaz. Seni tenzih ederiz. Bu büyük bir bühtândır." Demeniz gerekmez miydi?"

Âyet: 17

يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Eğer mü'minler iseniz, onun gibisine ebedî dönmemeniz için Allâh size öğüt veriyor."

Âyet: 18

وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Allâh size âyetleri de açıklıyor. Hem de Allâh bilendir, hükmedendir."

Âyet: 19

اِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ اَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِى الَّذِينَ اٰمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۙ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edenler içinde fahişenin yayılmasını sevenler, onlar için dünyada ve âhirette acıklı azap vardır. Hem de Allâh bilir siz de bilemezsiniz."

Âyet: 20

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَاَنَّ اللّٰهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ۚ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ve Allâh'ın size fazlı ve O'nun rahmeti ile şüphesiz Allâh çok seven, rahim olmasaydı (durumunuz ne olurdu)?"

ÎZAHLARI:

Bu on âyeti kerimeler Aişe R.A. hakkında nâzil oldu. Buhari'nin Hz. Aişe'den rivâyetinde özetle şöyle naklediliyor:

Rasulüllâh S.A.V. sefere çıkacağı zaman eşleri arasında kura çeker, hangisine isabet ederse yanına onu alırdı. Benî Mustalık savaşına giderken çektiği kura da Aişe R.A.'ya çıktı. Hicab âyetinin nüzulünden sonra olduğu için Aişe'yi tesettürlü olarak kimsenin göremeyeceği bir hevdeç içinde deveye bindirdi. Yola devam ettiler. Savaştan dönerken Medine'ye yakalaştıklarında orduya istirahat verildi.

Bu arada Aişe R.A. defi hacet için biraz ayrıldı. İşi bitince dönerken gerdanlığının düşmüş olduğunu fark etti ve onu aramak için geri döndü. Biraz sonra onu buldu ve kaldığı yere geldi. Fakat orada kimse kalmamış. Aişe içinde zannıyla hevdeci devesine yüklemişler gitmişler. Aişe R.A. yalnız kalınca, "Beni ararlar yerimden ayrılmayayım" diye orada beklerken uyumuş kalmış. Bu arada ordunun arkasına kalan düşenleri, unutulanları derleyip gelenler arasında bulunan Safvan, ibni Muattal Sülemi, Aişe'yi görünce teaccüb ederek: "İnna lillâhi ve inna ileyhi raciun." der. Bu sese Aişe uyanır ve bürgüsüyle örtünür. Safvan devesinden iner ve Aişe'yi bindirir. Deveyi çekerek yola koyulur. Nihâyet öğle sıcağında orduya yetişirler. Ama Aişe'yi devesinde bulamayınca şaşırıyorlar, bağrışıyorlar, hep Aişe'yi konuşuyorlar. Bu arada fırsatı ganimet bilen, münafıkların başı Abdullah ibni Übeyy, hemen bir iftira uydurarak yaygaraya başlar. Birçokları da bilmeden buna uyarlar ve bu iftira geniş çapta yayılır. Aişe bu olan bitenlerden habersiz. Medine'ye geldiklerinde Aişe rahatsızlaşır, evine yatar. Ama Rasulüllâhtan göregeldiği iltifatı bu defa göremez. Sadece: "Nasıl bu?" derdi. Rasulüllâhın bu soğuk tutumu Aişe'yi işkillendiriyordu. Hastalığı ağırlaşan Aişe'ye Mıstahın anası yardım ederken bir aralık: "Kahrolsun Mıstah."dedi. bir şeyden haberi olmayan Aişe: "Bedir'de bulunan bir zata kahır mı ediyorsun?" dedi. O da: "Haberin yok mu?"dedi. Bunun üzerine Mıstahın anası: "Sen hakîkaten gafil mü'min kadınlardansın."dedi ve hâdiseyi anlattı. Bunu duyan Aişe'nin hastalığı katmerlendi. Ağlamaya başladı. Bu arada Rasulüllâh geldi ve: "Nasıl bu?"dedi. Bunun üzerine Aişe anası ve babasına gitme izini istedi ve Rasulüllâh kendisine izin verdi. Anasının yanına varınca: "Ey ana! İnsanlar neler söylüyorlar?"dedi. Anası da : "Kızcağızım, kendini üzme. Bir erkeğin yanında güzel bir kadın bulunsun da ona laf etmesinler, bu pek azdır. Şimdiye kadar hakkında söylenenleri bilmiyor mu-

sun?"dedi. Aişe ağlamaya başladı. Geceyi ağlayarak geçirdi. Babası Ebu Bekr Sıddık geldi ve: "Bu neye ağlıyor."dedi. O da: "Bu ana kadar söylenenlerden haberi yokmuş."dedi. O da ağlamaya başladı. Derken Rasulüllâh S.A.V. üzerlerine geldi. Bir aydır Aişe'nin yanına oturmuyordu. Bu hususta açıklayan bir âyet de gelmemişti. Rasulüllâh Aişe'ye hitaben: "Ey Aişe! Senden bana şöyle böyle bir takım söz geldi. Eğer sen temiz isen, Allâh seni elbette temize çıkaracak. Şâyet bir hata ettiysen tevbe istiğfar et. Çünkü Allâh tevbeyi kabul edendir." buyurdu.

Bunun üzerine gözyaşları iyice artan Aişe, babasına işaretle "Cevap ver" dedi. O da: "Ne diyeceğimi bilmiyorum."dedi. Anasına dönerek: "Sen cevap ver." dedi. O da: "Vallâhi ne diyeceğimi bilmiyorum."dedi. Aişe yaşı küçük ve kendini müdafaa edecek Kur'ân bilgisine de sahip değildi. Ancak şöyle söyleyebildi: "Siz bunu işitmişsiniz, içinize de yer etmiş, ben size "temizim" desem inanmazsınız. Benim tertemiz olduğumu Allâh biliyor iken aksini söylesem hemen inanırsınız. Vallâhi ben size bir misal bulamıyorum. Ancak Yusuf'un babasının dediği gibi: "Sabır güzeldir. Anlattıklarına karşı sığınılacak yalnız Allâh'tır."dedi ve döndü yatağına yattı.

Ev halkından hiç kimse çıkmamıştı. Allâhu Teâlâ hemen vahyetti. Rasulüllâh adeti vechile vahiy gelirken ter dökmeye başladı. Başı altına bir yastık kondu, üzeri de örtüldü.

Rasulüllâh açılınca, ilk sözü: "Ey Aişe! Müjde. Vallâhi Allâh seni temize çıkardı." buyurdu. Aişe de: "Allâh'a hamd olsun. Sana da hamd etmeyiz, Eshabına da hamd etmeyiz."dedi. Bu arada nâzil olan âyetleri okudu. Âyetler şöyle:

1- "Şüphesiz iftirayı getirenler, sizden bir zümredir..." Aişe R.A.'ya bu iftirayı yapan içinizde bulunan münafıklar ve onlara aldanan kimselerdir. Münafıkların başı Abdullâh ibni Übeyy ibni Seyüy, hemen bu hali ters yönüyle değerlendirdi ve Aişe R.A.'yı zina ile itham etti. Diğer münafıkların da iştirakiyle kısa zamanda yayıldı. Bazı mü'minler de buna aldandılar. Rasulüllâh S.A.V. Aişe ve yakınlarına hitaben de:

"...Onu kendiniz için bir şer sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır..." bu hâdise sizin için bir şer veya zarar değildir. Aksine kıyâmete kadar gelecek insanlara bir ibret, bir ders olarak tükenmez bir hayırdır. İftira edenler ise:

"...Onlardan herbir kimse için günahtan kazandığı vardır..." Onlardan herbiri bu iftiraya iştiraki nispetinde günah kazanmışlar. Kimi hem sevinmiş, hem de dedi koduyu artırmış, kimi gülmüş, kimi ayıplamış, kimi müslümanlara leke sürmeye çalışmış. Kimi de:

"...Onlardan onun büyüğünü üslenene de kendisi için büyük azap vardır." Haberini almıştır. Asıl iftirayı çıkaran ve ustaca yaymaya çalışan büyük münafık Abdullâh ibni Übeyy ibni Selüldür. Bu melun münafık iftiranın büyüğünü yüklenmiş ve azabın da en büyüğünü hak etmiştir. Abdullâh ibni Übeyye iştirak eden Hassan, Mistah ve Kureyşten bir kadına seksener celde yapılarak yani dövülerek cezaları verilmiştir. Allâhu Teâlâ, gaflete düşen mü'minleri uyarmak üzerede şöyle buyurmuştur:

2- "Onu işittiğiniz zaman, erkek mü'minler ile kadın mü'minler kendileri hakkında bir hayır bilip de: "Bu açık bir iftiradır."demeleri gerekmez miydi?" orada bulunan ve bulunmayan bu hadiseyi duyan her mü'min kadın olsun, erkek olsun biraz düşünselerdi, bunun bir iftira olduğunu anlarlar ve: "Bu bir iftiradır."derlerdi. Ama bunu yapamadılar. Gaflet ettiler. Bundan sonra kıyâmete kadar gelecek bütün Müslümanlar bu gaflete düşmesinler. Bu iftirayı yapanlar:

3- "Ona karşı dört şahit getirmeliler değil miydi? Şahitleri de getirmediler ya, artık bunlar Allâh katında yalancıların kendileridirler." Bu iftirayı yapanlara dört şahit getirmeleri gerekirdi. Bu şahitleri getirmedikleri zaman, Allâh katında bunlar tam yalancılar sayılmıştır. Bunlar müfsitlerin tâ kendileridir.

4- "Eğer dünyada ve âhirette size karşı Allâh'ın fazlı ve rahmeti olmasaydı, içine daldığınız şeyde elbette size büyük bir azap dokunmuştu." Allâh'ın size verdiği tevbe etme mühlet, O'nun fazlı keremidir. Bu dünyadaki ihsanıdır. Bu tevbenizi kabul etmesi de âhiretteki rahmetidir. Böyle olmasaydı, size tevbe imkanı bırakmadan hemen sizi helâk ederdi. Yine insanların hatalı yönlerini duyurmak üzere:

5- "Onu dillerinizle birbirinizden aldığınız ve sizin onda bir bilginiz olmadığı şeyi ağızlarınızla da söylüyordunuz, hem de onu kolay sanıyordunuz. Halbuki o, Allâh katında çok büyüktür." Hiçbirinin zerre kadar bir bilgisi olmadığı halde dilleriyle birbirine aktardılar, ağızlarıyla da söylediler. Bu büyük bir hata idi. Bunun farkında olmadılar. Münafıkların başı bu iftirayı bilerek uyduruyordu. Bunu duyanlar, ondan bir delil istemedikleri gibi dört şahit getirmesini dahi düşünemediler. Bu büyük bir hatadır. Bundan sonra böyle hatalara düşmeyin. Devamla:

6- "Onu duyduğunuz zaman: "Bunu konuşmamız bize uygun olmaz. Seni tenzih ederiz. Bu büyük bir bühtândır." demeniz gerekmez miydi?" O mukaddes yuvayı kirletmeye çalışan, O insanların en üstünü, peygamberlerin en sonu ve en önemlisi olan Rasulüllâha karşı hayasızca laf uyduran münafık Abdullâh ibni Übeyy ibni Selul'ün çirkin

sözlerini duyduğunuzda, bunu konuşmamız o hatemül enbiyaya karşı bize yakışmaz, bu bir edepsizlik olur, o ismet sıfatıyla muttasıftır, böyle bir şey olmaması gerekir. Ey Allâh'ım seni tenzih ederiz. Sen Resulünü ve ailesini koruyansın. Bunların yaptığı büyük bir feci bühtândır, iftiradır, demeliydiniz. Bakın:

7- "Eğer mü'minler iseniz, onun gibisine ebedî dönmemeniz için Allâh size öğüt veriyor." Ey kıyâmete kadar gelecek kimseler! Allâh size bu hadise münasebetiyle öğüt veriyor, önemli bir hukuk bilgisi veriyor ve :

8- "Allâh size âyetleri açıklıyor..." Kur'ânı Kerîmin bütün âyetleri sizin yararınıza ve zararınıza olan herşeyi açıklıyor. Yararlılara sarılın, zararlılardan sakının.

"...Allâh bilendir. Hükmedendir." Herşeyi en iyi bilen ve buna göre tam yerinde isabetli hükmü verendir. Siz Allâh'ın yolundan ayrılmayın. Aksi halde hem dünyanız, hem de âhiretiniz çok kötü olur.

9- "Şüphesiz îman edenler içinde fahişenin yayılmasını sevenler onlar için dünyada ve âhirette acıklı azap vardır. Hem de Allâh bilir siz de bilemezsiniz." Nasıl ki Rasulüllâh devrinde münafıkların başı Abdullâh ibni Übey, mü'minlerin arasında kötülüğü yaymayı onlar arasında fitneler sokmayı seviyorsa, devrimizde de onun gibiler biz Müslümanların arasına zinayı, fuhşu haramı yaymak ve bizi bozmak, dejenere etmek için çalışıyorlar. Kadınların ısrarla açılmaya çalışılması, fiilen bu fitnenin yayılmasıdır. Çok çok uyanık olmamız gerekiyor. Her türlü fenalığın aramızda yayılması, bizim için hem dünya, hem de âhirette ağır azaba sebep olacaktır.

10- "Ve Allâh'ın size fazlı ve O'nun rahmeti ile şüphesiz Allâh çok seven, rahim olmasaydı, (durumunuz ne olurdu)?" Yine de Allâh size tevbe etmeniz, mağfiret dilemeniz için mühlet verdi. Acele edip sizi helâk etmedi. Bu Allâh'ın bir fazlı keremi ve rahmetidir. Böyle yapmasaydı da helâk ediverseydi, ne yapabilirdiniz? Artık tevbe edin, O'ndan mağfiret dileyin.

Âyet: 21

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَٰتِ الشَّيْطَـٰنِ ۚ وَمَن يَتَّبِعْ
خُطُوَٰتِ الشَّيْطَـٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ وَالْمُنكَرِ ۚ وَلَوْلَا
فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا ۙ

وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكِّى مَنْ يَشَآءُ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Şeytanın adımlarına uymayın. Kim de şeytanın adımlarına uyarsa, artık şüphesiz o, fuhşu ve kötülüğü emreder. Eğer Allâh'ın size fazlı ve rahmeti olmasaydı, sizden biri ebedî temizlenemezdi. Fakat Allâh dileyeceği kimseyi temizler. Hem de Allâh işiten bilendir."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ, ehli îmana hitap ederek şeytanın yolu olan iftiraya katılmamalarını, her türlü kötülüklerden sakınmalarını, Allâh'ın yasak ettiği herşeyden çekinmelerini emretmiştir.

"...Kim de şeytanın adımlarına uyarsa, artık şüphesiz o, fuhşu ve kötülüğü emreder..." Bütün kötülüklerin teşvikçisi şeytandır. Yalanı, iftirayı, zinayı, içkiyi, kumar, gıybeti, sövmeyi ve sair kötülükleri yaptıran odur. Bir kötülüğü yaparken bunu şeytanın emriyle yaptığımızı hiç hatırdan çıkarmamalıyız aklımıza böyle bir şey gelirse, hemen onu bırakmalıyız.

"...Eğer Allâh'ın size fazlı ve rahmeti olmasaydı, sizden biri ebedî temizlenemezdi. Fakat Allâh dileyeceği kimseyi temizler. Hem de Allâh işiten ve bilendir." Eğer Allâh'ın size tevbe hakkı tanıması, tevbe etmenizle günahlarınızı bağışlama fazlı keremi olmasaydı ve rahmeti ile yargılayıp sizi hatalarınızdan temizlemesi olmasaydı, sizden hiçbiri günahlardan kendini temizleyemez ve cehennemden kurtulamazdı. Ama Allâh dileyeceği kimseleri mağfiret ederek temizler. Allâh sizin tevbelerinizi, mağfiret dilemelerinizi hakkıyla işiten ve niyetlerinizi, amellerinizi en iyi bilendir.

(Bakara 64, 129, 151, 168, 169, 208, 268. Nisa 49, 83, 113. En'am 142. Cum'a 2. Şems 9. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 22

وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِى الْقُرْبٰى وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Sizden fazilet ve servet sahibi olanlar yakınlarına ve miskinler ile Allâh yolunda hicret edenlere vermelerinde yemin etmesin. Bağışlasınlar ve hoş görsünler. Allâh'ın sizi mağfiret etmesini sevmez misiniz? Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHI:

Aişe R.A.'ya iftira atanlar arasına Ebu Bekrin Teyzesinin kızının oğlu Mistah da karışmıştı. Mistah, Bedir savaşında da bulunan fakir bir muhacir idi. Bunun ihtiyacını Ebubekr görüyordu. Aişe R.A.'ya dil uzatanlar arasında olduğu için Ebubekr R.A. ona yardım etmeyeceğine yemin etmesi üzerine bu âyet nâzil oldu. Ebubekr R.A. de, "Allâh'ın mağfiretini severim" diyerek ona yardıma devam etti.

Âyeti kerimenin hükmü kıyâmete kadar bâkîdir. Bazı hatalarından dolayı yakınları ve fakirleri terk etmenin doğru olmayacağı, onlarla bağlantının kesilmeyeceği, onların bağışlanıp hoş görülmesi gerektiği beyan edilmiştir.

(Bakara 83. Nisa 8, 36, 37. Maide 13. Hıcr 85. Nahl 90. İsra 26. Rum 38. Zuhruf 89. Teğabün 14. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 23

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz namuslu gafil mü'min kadınlara iftira atanlar, dünyada ve âhirette lânet olunmuşlardır. Hem de onlar için büyük azap vardır."

Âyet: 24

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yapıyor oldukları şeyler sebebiyle onların dilleri ve elleri ile ayaklarının aleyhlerine şahadet edeceği gün."

Âyet: 25

يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللّٰهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"O gün kendilerine hak olan cezalarını Allâh verecek, şüphesiz Allâh'ın o açık hak olduğunu da bilecekler."

İZAHLARI:

Bu âyetler de yine Aişe R.A. ile ilgilidir. Ancak burada birinci derece Aişe, ikinci derecede Rasulüllâhın bütün eşleri, üçüncü derecede de kıyâmete kadar gelecek bütün iffetli kadınlarla ilgilidir. Tüm kadınların iffetli ve namuslu olmalarına önem veren Allâh, onların üzerine toz konmasını dahi istemeyerek erkeklere çok sıkı tenbihatta bulunmaktadır. Adeta kadınların korunması için her erkeği vazifelendirmiştir. Ananın iffetli, namuslu, dürüst, güvenilir bir kimse olması gerekir. Çünkü erkekler de onların kucağında yetişir, kadınlar da onların kucağında yetişir. Namuslu kadınlar, namuslu dürüst evlat yetiştirir. Namussuz yetişenler ise, dürüst yuva kuramazlar, kursalar da çoğunlukla ahlaksız olurlar.

Devrimizin en çok ihmal ettiği nokta da budur. Geçimsizlikler, dirliksizlikler, karışıklıklar, idari güçlükler, isyanlar, baskılar, zulümler, iftiralar, karalamalar hep bu yüzdendir.

Bu huzursuzlukların başlıca sebebi iffetsizliktir. Kadınları ayaklar altına düşürmektir. Bundan dolayı dünyada huzursuzluk cezası çekiliyor. Âhirette ise, diller, eller, ayaklar ve bütün vücudun şahitliği ile devamlı ve en ağır cezalar çekilecektir.

(Nisa 112. Ahzab 57, 58. Yasin 65. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

اَلْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ ۚ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ ۚ اُولٰٓئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ ۖ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Murdar kadınlar murdar erkeklere, murdar erkekler de murdar kadınlaradır. Temiz kadınlar temiz erkeklere, temiz erkekler de temiz kadınlaradır. Bunlar (onların) söylediklerinden temizdirler. Onlar için bir mağfiret, bir de değerli rızk vardır."

İZAHI:

Geçen 3. âyette de belirtildiği gibi zina eden kendisi gibi zina edenle buluşur. Bunlar pis, murdar kimselerdir. Böylece, zinacı murdar kadınlar zinacı murdar erkeklere yakışır. Böyle murdar olan erkekler de kendileri gibi murdar kadınlara yakışır. Ama iffetli, namuslu kadınlar kendileri gibi temiz erkeklere yakışır. Temiz erkekler de kendileri gibi temiz kadınlara yakışır. Burada insanlar iki kısma ayrılmış oluyor:

a) İffetsiz, namussuz, zinacı kimseler. Bunların kendileri pis murdar olduğu gibi, düşünceleri, sözleri, işleri de pistir. Bunlar hep birbirleriyle düşerler, kalkarlar. Bunlardan erkek olanlar kendileri gibi kadınlarla buluşurlar. Kadınlar da öyle. Kendileri gibi erkeklerle tanışırlar. Allâh şerlerinden emin eylesin.

b) İmanlı, iffetli, namuslu faziletli kimseler. Bunlar da kendileri gibi temiz olanları kardeş bilirler. Onlarla iş birliği yaparlar. Erkekler, kendileri gibi îmanlı temiz kadınlarla evlenirler. Kadınlar da kendileri gibi temiz erkeklerle yuva kurarlar. Bunların sözleri fikirleri ahlakları tertemizdir. Kimseye yalan söylemezler. İftira etmezler, hatalı olanları hoş görürler. İşte bunlar o iffetsizlerin şerlerinden uzak olan temiz kimselerdir. Aişe R.A. ile iftira ettikleri Safvan R.A. da Allâh'ın bizzat temizliklerini bildirdiği kimselerdir. Onlar için Allâh onlara çok ihsan etmiş ve cennette çok değerli, bereketli seçkin bir de rızk vermiştir.

Âyet: 27

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ
تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰٓ اَهْلِهَا ۖ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Kendi evlerinizden başka evler -sahipleriyle tanışmadıkça ve onlara selam vermedikçe- girmeyin. Bu sizin için en hayırlısıdır. İyi düşünmelisiniz."

Âyet: 28

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ ۖ وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Eğer orada birini bulamazsanız artık size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Şâyet size "dönün" denilirse, hemen dönün. O sizin için daha temizdir. Hem de Allâh yapıyor olduğunuz şeyi en iyi bilendir."

Âyet: 29

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"İçinde sizin eşyanız bulunan oturulmayan evlere girmeniz size günah değildir. Allâh açıklamanızı da gizlemenizi de bilir."

İZAHLARI:

Ady ibni Sabitin ensardan bir adamdan rivâyet ettiğine göre bir kadın: "Ey Allâh'ın Rasulü! Ben -baba da olsa, oğul da olsa- kimsenin görmesini istemediğim bir halde bana bir gelen geliyor ve giriveriyor. Nasıl yapayım?"dedi. "Ey îman edenler!.. âyeti nâzil oldu.

Cahiliyet devrinin bütün kötülüklerini ve kötü adetlerini kaldırmakla ve bütün dünyaya nezaket, ahlak, fazilet, ibadet, hukuk öğretmek üzere gönderilen peygamber aleyhisselam kendine nâzil olan bu âyeti kerimeyi okudu:

1- "Ey îman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere -sahipleri ile tanışmadıkça ve onlara selam vermedikçe- girmeyin. Bu sizin için en hayırlısıdır..." Herkes kendi evine girerken, evinin adet ve usullerini bildiği ve ev halkının arasında mahremiyet yönünü de dikkate alacağından bu hususu kendi irâdesine bırakan Allâh, başkalarının evine girmesi için iki şart belirtmiştir:

a) Önce tanışma gelir. Seslenerek, kapıyı veya varsa zili çalarak, bunlar yoksa öksürerek, ayağını yere vurarak ev halkına haber vermesi ve kendini tanıtarak izin istemesi gerekir.

b) Selam vermek. Ev halkı tarafından izin verilirse, onlara selam vererek kendine olan güvenlerini sağlaması ve samimi olduğunu bildirmesi gerekir. Böyle yapılması, siz mü'minler için en hayırlı bir muaşeret temelidir. Bunu daha iyi kavramamız için:

"...iyi düşünmelisiniz." Buyrulmuştur. Etraflıca düşünüldüğü takdirde insanlar ve komşular arasındaki münasebetlerin temelinde karşılıklı saygı ve nezaket bulunmaktadır.

2- "Eğer orada birini bulamazsanız, artık size izin verilinceye kadar oraya girmeyin..." O evde kimse yok ise veya izin vermeye yetkili biri yoksa, ısrar etmeyin oraya girmeyin.

"...Şâyet size "dönün" denilirse, hemen dönün. O, sizin için daha temizdir." Ev sahibi korktuğundan, şüphelendiğinden veya müsait olmadığından "burada durmayın, dönün" derse, itiraz etmeyin hemen dönün. Bu davranışınız sizin için daha anlayışlı, daha olgun daha temiz bir huy olur.

"...Hem de Allâh yapıyor olduğunuz şeyi en iyi bilendir." Allâh sizin niyetinizi, maksadınızı, yapmak istediğiniz şeyi hakkıyla bilen ve karşılığını verendir.

3- "İçinde sizin eşyanız bulunan, oturulmayan evlere girmeniz size günah değildir. Allâh açıklamanızı da gizlemenizi de bilir." Bir yer ki orada sizin eşyanız varsa veya başka yararlanacağınız bir şey varsa, burada oturan da yoksa girmenizde bir sakınca yok. Oteller, dükkanlar, devamlı girip çıktığınız iş yerleri, tren veya otobüs bekleme solanları gibi yerlere girmek için izin istemeye lüzum yok. Allâh açık, gizli herşeyinizi bilir. Sizi zora sürmez.

İbni Ebi Hatimin Mukatiy ibni Hıbban'dan rivâyetine göre izin isteme âyeti nâzil olunca, Ebubekr: "Ey Allâh'ın Rasulü! Mekke, Medine, Şam arasında gidip gelen Kureyş tüccarı nasıl yapsın? Yol üzerinde onların belli evleri var. Oralarda kimseler de yok ki selam versinler, izin istesinler." demesi üzerine bu âyet nâzil oldu.

Âyet: 30

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ۚ
ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"(Resulüm)! Mü'min erkeklere söyle. Görmelerini kıssınlar. Namuslarını da korusunlar. Bu onlar için daha temizdir. Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuz şeyden haberdardır."

Âyet: 31

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰبَائِهِنَّ اَوْ اٰبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ اَوْ اَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِى اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِى اَخَوَاتِهِنَّ اَوْ نِسَائِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ اَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ اُولِى الْاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلٰى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا اَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Mü'min kadınlara da söyle. Görmelerini kıssınlar. Namuslarını da korusunlar. Onlardan yüze gelenden başka zinetlerini de açmasınlar. Baş örtülerini de yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. Zinetlerini de kocaları, veya babaları, veya kocalarının babaları, veya oğulları, veya kocalarının oğulları, veya oğlan kardeşleri, veya oğlan kardeşlerinin oğulları, veya kız kardeşlerinin oğulları, veya kadınları, veya sahip oldukları köleler, veya erkeklerden şehvetsiz tabi olanlar, veya kadınların gizliliklerini fark edemeyen (küçük) oğlan çocuklarından başkalarına açmasınlar. Zinetlerinden gizleyecekleri şeyin bilinmesi için ayaklarını da vurmasınlar. Ey mü'minler! Hepiniz Allâh'a tevbe edin ki felaha erersiniz."

İZAHLARI:

Sûrenin başından beri erkek ve kadın şahsiyet ve şerefine zarar veren, aile yapısını yıkan ve insanlığı dejenere eden zinanın ve bu yolda yapılan iftiraların kötülüğü beyan edildikten sonra erkeğe de kadına da bu hale düşmemeleri için önce aile reisi olan erkeği ele alarak tebliğe memur olan peygamberimize hitaben şöyle buyuruluyor:

1- "(Resulüm)! Mü'min erkeklere söyle. Görmelerini kıssınlar. Namuslarını da korusunlar..." Habibim! Mü'min erkeklere haber ver. Kadınları gördükleri zaman, kendilerine hakim olsunlar, şehvetlerinin kabarmaması, kalplerinin bozulmaması için görüşlerini kısıp gözlerinin bakışını değiştirsinler. Çünkü gözler, cisimlere, şekillere ve renklere karşı açılan kalbin bir kapısıdır. Bu kapı ne kadar açılırsa o nispette görülenler kalbe akseder, ve onda tesir yapar. Şehveti tahrik eder. Böylece nefsi galebe çalar, zinaya, fuhşa sevk eder. Hakimiyeti elinden çıkar, şahsiyetini, şerefini iki paralık eder. Hem kendi ailesinin hem de başkalarının yuvasının yıkılmasına yol açar. Ama bu göz kapısı kısılır bakışlar, görüşler engellenirse, böyle bir felakete sürüklenmemiş olur. Namuslarını da korumuş olurlar.

"...Bu onlar için daha temizdir..." böyle yaparak şehvetinizin önünü almanız sizin için fuhuş pisliklerinden uzak kalıp daha temiz bir hayat yaşamanızdır.

"...Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuz şeyden haberdardır." Ondan gizli hiçbir şey yoktur. Hepinizin iyi veya kötü yaptığınızdan haberlidir.

Erkeklere gerekli talimat verildikten sonra, asıl üzerinde dikkatle ve ısrarla durulması gereken kadınlara yönelerek:

2- "Mü'min kadınlara da söyle. Görmelerini kıssınlar. Namuslarını da korusunlar..." Kadınlar da erkekler gibi gözlerine, bakışlarına, görüşlerine ve kalplerine, şehvetlerine sahip olsunlar. Ayrıca:

"...Onlardan yüze gelenden başka zinetlerini de açmasınlar." Kadınlar, kendilerine mahsus altından, gümüşten ve inci mercan, akik gibi kıymetli taşlardan olan zinetlerini de göstermesinler. Bu zinetler, bilezikler, yüzükler, küpeler, boğazlıklar, gerdanlıklar ve ayak bileklerine takılan halkalar veya kıymetli kumaşlardan yapılmış cazibeli süsler. Bu zinetler ve süslerin de yabancı erkeklere gösterilmesi de fitneyi mucip olacağından gizlenmesi gerekir. Bunlardan başörtüsü gibi, çarşaf gibi yüze gelenlerin görülmesinde bir sakınca yoktur.

"...Baş örtülerini de yakalarına (kadar) örtsünler..." kadınların baş örtüleri, yakalarını, omuzlarını, bağırlarını örtecek kadar geniş olmalı ve bu kısımları da örtmelidir. Böylece fitneye sebep olacak yerleri ka-

panmış olur. Etekleri de ayak topuklarına kadar örtmelidir. Aynı zamanda bunlar sıkı sıkıya değil. Bol olarak örtülmelidir. Günümüzdeki bürgüler ve şalvarlar da bu tesettürü yapmaktadır. Ama "Moda" diye giyilen daracık elbiseler, kolsuz gömlekler, daracık pantolonlar hele başların, bağırların açık olması, tamamen Allâh'ın emrine aykırı ve erkeklerin dikkatini çeken, fuhşa yol açan, şeytanı sevindiren toplumu dejenere eden şeylerdir. Böylelerin şerrinden Allâh'a sığınmak gerekir. Bunların başka bir yorumu olmaz.

Kadınlar, kendilerine helal kılınan zinetlerini yakınları olan şu kimselerden başkalarına açıp gösteremezler:

a) Kocaları: Allâh'ın emriyle nikahlı olan kocalarına gösterirler. Bundan günah olmadığı gibi sevabı da vardır. Esasen eşler arasında tepeden tırnağa hiçbir mahremiyet ve sakınca yoktur. Her ikisi de birbirlerinin her yerini istisnasız görebilirler. Birbirlerini sevebilirler, şehvetlerini de yerine getirmeleri helaldir ve sevaptır. Ancak kadının doğum yeri olan belli yerden şaşmamak şarttır.

b) Babaları: Kadınların zinetlerini babalarına göstermelerinde bir beis yoktur. Bedenlerine gelince, kolları, başları, dizlerinden aşağısının dışında başka yerlerini gösteremezler.

c) Kocalarının babaları (Kayın pederleri): Bunlar da kendi babaları gibidir. Ancak tenlerinde daha temkinli olmaları yakışır.

d) Oğulları: Kadınların kendilerinden doğma oğulları da babaları gibidir. Yani kadınların babaları gibidir.

e) Kocalarının oğulları: Kocalarının başka anadan veya analardan doğma oğulları: bunlar da kendi oğulları gibidir.

f) Oğlan kardeşleri: Bunlar da ana babaları bir olsa da, babaları bir anaları ayrı olsa da, anaları bir babaları ayrı olsa da aynıdır. Babası gibidir.

g) Oğlan kardeşlerinin oğulları: Bunlar da babaları gibidir.

h) Kız kardeşlerinin oğulları: Bunlar da oğlan kardeşlerinin oğulları gibidir.

i) Sahip oldukları köleler: Kadın köle (cariye) ise diğerleri gibidir. Erkek ise, "caizdir" diyenler var. "Caiz değil, yabancı erkekler gibidir." diyenler var. Doğru olan da budur. Sakınması gerekir.

j) Kadınlar, hizmetçi kadınlar, samimi oldukları müslüman kadınlar, bunlardan da zinetlerini gizlemezler. Ama müşrik, kâfir, münafık, fahişe ve hırsız kadınlardan da gizlemeleri gerekir.

k) Erkeklerden şehvetsiz olanlar. Hadım, iğdiş, hünsa gibi erkekliği olmayan, şehvetsiz ve fitne bakımından beceriksiz onlara tabi olan erkekler.

l) Kadınların gizliliklerini fark edemeyen (küçük) oğlan çocuklar. Henüz şehvetten haberi olmayacak yaşta bulunan oğlan çocukları.

Bu on iki sınıfın dışında kalanlara zinetlerini gösteremeyecekler. Böylece, fazilet yolunda çok önemli bir tedbir alınmış oluyor.

"Zinetlerinden gizleyecekleri şeyin bilinmesi için ayaklarını da vurmasınlar." Kadınların ayak bileklerine taktıkları halkaların sesinin duyulması için ayaklarını yere vurarak erkeklerin dikkatini kendilerine çeken kadınlar da bulunuyordu. Allâhu Teâlâ bunu da yasaklamıştır. Bazı İslam ülkelerinde bulunan bu adetler de şehveti körükleyen sebeplerdendir. Bazı İslam ülkelerinde de son zamanlarda yayılan ince uzun topuklu ayakkabılar da buna benzeyen bilhassa kadınların baldırları ve kalçalarını oynatan bir şehvet davetçisidir. Bunun da İslam ahlakına uymadığı çok açıktır. Allâh şerlerinden emin eylesin.

Allâhu azimüşşan bu temel iffet kaidesini beyandan sonra:

"...Ey mü'minler! Hepiniz Allâh'a tevbe edin ki felaha erersiniz." buyurmuştur. Allâhu Teâlâ, Âl-i Imran suresinin 103. âyetinde bütün mü'minlerin hep birden Allâh'ın kitabına sarılmalarını emrettiği gibi burada da hepiniz Allâh'a tevbe edin emrini vermektedir. Eğer Allâh'ın bu ve bütün emirleri tutulacak olursa, mü'minler tertemiz hatasız, günahsız hale gelir. Fakat görüldüğü gibi bilhassa iffet ve namusun kaldırılmasında çok gayretler sarf ediliyor. Müslümanlar bu noktaya çok dikkat etmelidirler.

Bu âyetlerle ilgili bazı hadisi şerifleri de okuyalım:

Müslim, Ebu Davud ve Neseinin rivâyetlerinde Cerir ibni Abdullâh R.A. diyor ki: "Rasulüllâh S.A.V.'e ansızın bakmayı sordum da, görüşümü çevirmemi emretti."

Rasulüllâh S.A.V., Ali'ye: "Ey Ali! Bir bakışa başka bir bakış ekleme. Birinci bakış senindir. Diğeri ise senin değildir." Buyurdu. Yani ilk bakışın kasıtsız, ani bir bakıştır. Bunda günah yoktur. Ama bundan sonraki bakışların haramdır. Günahtır.

İbni Mes'ud R.A. Rasulüllâh S.A.V: "Şüphesiz ki bakış, iblisin zehirli oklarından bir oktur. Allâh kim benim korkumdan onu bırakırsa, onu, tadını kalbinde bulacağı bir îmana çeviririm." buyurdu dedi. Yani erkeğin kadına veya kadının erkeğe şehvetle bakışı, şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Onun kalbine saplanır. Bir kimse benim korkumla bunu

terk ederse, kendisine vereceğim îmanın tadını kalbinde duyar. Allâh korkusu hikmetin başıdır.

Ümmü Seleme anlatıyor. Ben ve Meymune Rasulüllâhın yanında idik. İbni Ümmü Mektum bize doğru yöneldi. –Bu hicab âyetinden sonra idi.– Rasulüllâh S.A.V. bize: "örtünün, sakının" buyurdu. Ben de: "Ya Rasulüllâh! O kör değil mi, bizi göremez ve bilemez?" Dedim. Rasulüllâh S.A.V.'de: "Siz de mi körsünüz, onu görmüyor musunuz?" buyurdu. Burada gelen erkeğin görmediğine göre, kadınların görmesi ve bakması yasaklanmıştır. Şehvetle bakma yasaklığı hem erkeklere, hem de kadınlaradır. Burada şu noktanın iyi anlaşılması gerekir. Bakışların yasaklığı şehvetle olanıdır. Değilse, görmemek ve bakmamak mümkün değildir. Bu bakışlar da herkesin kendinin bileceği, kendi niyetine bağlı olan şeydir. Kötü niyetle bakanlar elbette günah işlerler. Cezasını çekerler.

(Nisa 17, 18, 23, 34. Ahzab 33, 59. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 32

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَإِمَائِكُمْ ۚ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Sizden bekarları ve köleleriniz ile cariyelerinizden sâlih olanları evlendirin. Fakir olurlarsa, Allâh onları fazlından zenginleştirir. Hem de Allâh ihsanı geniş olan, en iyi bilendir."

Âyet: 33

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ
فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ۖ وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ
الَّذِي آتَاكُمْ ۚ وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ

تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ
فَإِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Evlenme (imkanı) bulamayanlar, Allâh kendi fazlından onları zengin yapıncaya kadar iffetlerini korusunlar. Sizin sahip olduğunuz kölelerden azad isteyenleri –kendilerinde bir hayır biliyorsanız– hemen onlarla (azad) anlaşması yapın. Allâh'ın size verdiği malından da onlara verin. Dünya hayatının geçicisini istemeniz için iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa da zorlamayın. Kim de onları zorlarsa, şüphesiz Allâh onların zorlanmasından sonra çok mağfiret eden, rahim olandır.

Âyet: 34

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ
خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Andolsun ki size açıklayıcı âyetler ve sizden önce geçenlerden bir de örnek, hem de müttegîler için bir öğüt indirdik."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ erkekler ve kadınların şehvete açılan yolların kapatılması ve gözlerin kısılarak bu yolun kapanması hakkındaki beyanından sonra, fıtratta var olan şehvetin, evlenmek suretiyle bir düzenin konulması için:

1- "Sizden bekarları ve köleleriniz ile cariyelerinizden sâlih olanları evlendirin..." buyurulmuştur. Bu hitap bütün mü'minleredir. Her mü'min yakınlarında ve çevresinde bulunan kadın ve erkeklerden bekar olanlarla ilgilenmek, onların evlenmeleri için elinden gelen gayreti göstermekle mükellef kılınmıştır. O bekarlar, kendiliklerinden evlenemeyebilirler. Bekar kalanlar ise, ne kadar sabırlı olsalar da hataya düşmeleri ihtimalini artırır. Onların hataya düşmelerini önlemek ve onları birer yuva sahibi yapmak gerekir. Böylece toplum, düzene konmuş, fuhuş ve zina pisliğinden korunmuş olur.

"...Fakir olurlarsa, Allâh onları fazlından zenginleştirir. Hem de Allâh ihsanı geniş olan, en iyi bilendir." Fakirlik korkusu ile evlenmeye yanaşmamak Allâh'tan ümidi kesmek demektir. Evliliğin bereket

getireceği unutulmamalıdır. Mü'minler, yardımlaşmanın getireceği bereketi bilseler, hemen yardımlaşırlar, o bekarları evlendirirler. Allâh herşeye kadir, her iyi teşebbüse yardımcıdır.

2- "Evlenme (imkanı) bulamayanlar, Allâh kendi fazlından onları zengin yapıncaya kadar iffetlerini korusunlar..." Herhangi bir sebeple evlenme imkanı bulamayanlar, Allâh kendilerine imkan verinceye kadar, sabretsinler, oruç tutsunlar, özenle namuslarını, iffetlerini korusunlar. Bunlar sabredemez, iffetlerini koruyamazlarsa, çevrede kötü tanınırlar, evlenmeleri daha da zorlaşır. Sahih olan hadîsi şerifte şöyle buyrulmuştur:

"Ey gençler topluluğu! Sizden gücü yeten kimseler hemen evlensin. Çünkü o, gözü en iyi kısan, namusu da en iyi koruyandır. Kim de gücü yetmezse, ona da oruç vardır. Şüphesiz oruç onun için bir (şehvet) kesendir." Bu hadisi şerifte önce evlenmek tavsiye edilmiştir. Gücü yetmeyenlere de oruç tutmaları belirtilmiştir.

"...Sizin sahip olduğunuz kölelerden azad isteyenleri – kendilerinden bir hayır biliyorsanız– hemen onlarla (azad) anlaşması yapın. Allâh'ın size verdiği malından da onlara verin..." Devrimizde köle yok ise de, ileride olma ihtimaline binaen, bu hükmün korunması gerekir. Köle de insandır. Onun hürriyete kavuşması için kolaylık gösterilmesi gerekir. Dinimizin bu gibi hükümleri ile köleliğe son verilmiştir.

"...Dünya hayatının geçicisini istemeniz için iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa da zorlamayın..." Müslim ile Ebu Davud'un Cabir R.A.'den rivâyet ettiklerine göre, münafıkların başı Abdullâh ibni Übeyy ibni Seyulün "Müseyke ve Ümeyme" adlarında iki cariyesi vardı. Bunları (para getirmesi veya misafirlerine ikram için) zinaya zorlardı da Rasulüllâh S.A.V.'e şikâyet ettiler. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Cahiliyet devrinde kazanç getirmeleri için zorlamalar kaldırıldı.

Devrimize de dikkat edecek olursak, aldatılan nice kozlar, kadınlar fuhuşlarıyla bazı zorbaların geçim kaynağı oluyor. Kadınların açılmaya zorlanması, fuhşa açılan yolun tâ kendisidir. Allâh şerlerinden korusun.

"...Kim de onları zorlarsa, şüphesiz Allâh onların zorlanmalarından sonra çok mağfiret eden, rahim olandır." Allâh zor yoluyla işlenen zinanın günahını zorlayana yükler. Zorlananlar ise, Allâh'ın mağfiretine ve merhametine mazhar olurlar.

Allâhu Teâlâ, bu hükümleri beyan ettikten sonra:

3- "Andolsun ki size açıklayıcı âyetler ve sizden önce geçenlerden bir de örnek, hem de müttegîler için bir öğüt indirdik." Yani Andolsun Kuran âyetlerini sizin muhtaç olduğunuz hükümleri ve edepleri açıklayıcı olarak indirdik. Nitekim geçmiş milletlerin başından geçenleri

de açıkladık ki onlardan ibretler alarak onların uğradıkları felaketlere uğramayasınız.

(Bakara 66, 99, 221, 232, 235. Âl-i İmran 138. Nisa 25. 127. Hûd 120. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 35

اَللّٰهُ نُورُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ مَثَلُ نُورِهٖ كَمِشْكٰوةٍ فِيهَا
مِصْبَاحٌ ؕ اَلْمِصْبَاحُ فِى زُجَاجَةٍ ؕ اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ
دُرِّىٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبٰرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ ۙ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِىٓءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ ؕ نُورٌ عَلٰى نُورٍ ؕ
يَهْدِى اللّٰهُ لِنُورِهٖ مَنْ يَشَآءُ ؕ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ
لِلنَّاسِ ؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۙ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Allâh, göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun misali, içinde lamba bulunan bir oyma gibidir. Lamba bir cam içindedir. Cam, sanki o incimsi bir yıldız gibidir. Doğulu olmayan, batılı da olmayan yağlı mübarek bir ağaçtan tutuşturulur. Onun yağı kendisine bir ateş dokunmasa dahi hemen hemen aydınlatır. Nur üstüne nurdur. Allâh, dileyeceği kimseyi nuruna yöneltir. Allâh insanlara örmekler de verir. Hem de Allâh, herşeyi bilendir."

ÎZAHI:

"Allâh, göklerin ve yerin nurudur..." Önce "NUR"u anlamaya çalışalım. Nur; aydınlatan bir ışıktır. Küçük bir lambanın ışığı kendi gücüne göre çevresini aydınlatır. Ve ulaştığı yere kadar oranın görülmesini sağlar. Bu ışık, daha güçlü olursa, daha geniş yerlerin görülmesini temin eder. İnsanların yapabileceği ışıklar, küçük bir mum, biraz büyüğü, bir lamba, daha büyüğü, bir elektrik lambası, daha büyük lambalarla belirli genişlikteki yerler aydınlanır ve oralar görülür. Allâh'ın yarattığı güneş ise, bizim sınırını çizemeyeceğimiz yerleri aydınlatır ve oraların her yeri rahatça görülür. Ayın da güneşten aldığı ışıkla belli miktarda bir ışığı vardır. Yıldızların da yine bize göre belli bir ışığı vardır. Tabiidir ki gözlerdeki görme ışıkları olmasa, yine de gözünde ışık olmayan, bir yeri gö-

remez. İnsanların yaptığı ışık da Allâh'ın yarattığı ışıklar da ona yararlı olamaz. Allâhu Teâlâ, yarattığı canlıların hemen hepsine göz ve görme ışığı vermiştir. Aydınlatan ışıklarla, gören ışıkların birleşmesi, varlıkların tanınmasını ve bilinmesini sağlar. İşte bu aydınlatan ışıkları da, gören ışıkları da yoktan var eden şüphesiz Allâh'tır. Bu gösteren ve gören ışık çeşididir.

Bir de anlatan ve anlayan, öğreten ve öğrenen, bildiren ve bilen ışık çeşidi vardır. Bu ışık, gözle değil, ancak akıl ve kalple idrak edilebilir. Allâh'ın yarattığı herşey, her zerre bu ışıkla yaratılmış ve bu ışığı taşımaktadır. Diğer aydınlatma ışıkları belli yerlerde vardır. Ama bu bilgi ışığı her zerrede vardır. Gözün görebileceği belli bir mesafe olduğu gibi kendisinde Allâh'ın verdiği anlama ışığı bulunan akıl da gücüne göre belli bir yere kadar anlayabilir. Gözün görme ışığını bazı aletlerle biraz artırabiliriz. Ama o da bir yerde biter. Fakat aklın anlama, tanıma, öğrenme ışığını daha fazla artırma imkanını da Allâh bize vermiştir. Aklımızın yapısı, buna müsaittir. Öğrendiğimiz bir bilgi, bu ışığı artırır. Her öğrendikçe, daha ilerisi aydınlanır ve anlaşılır. Bunun sonu yoktur. Ancak her insanın akıl seviyesinin bir olmayışı, belli bir yere kadar ulaşma kabiliyetinde olması, sınırsız olan bilgi ışığının yaratıcısı ve sahibi olan Allâh'a teslim olma noktasına gelir. Önemli olan nokta da burasıdır. Bu noktaya erken veya geç gelenler olduğu gibi hiç gelemeyenler de çoktur. Ne kadar bilgi ışığı alırsa alsın bu ışıkların asıl sahibini idrak etme ışığını alamamış, kendini geçici menfaatlere kaptırmış olanlar, Allâh'a teslim olma, îman nuruna ulaşamazlar. Kalplerin aydınlanması da ancak bu îman ışığı ile mümkündür. İman nurunun girmediği kalbi, ne güneş ışığı, ne ilim ışığı, ne de başka ışıklar aydınlatamaz. Böyle kalplerin sahipleri küfür karanlığından kurtulamaz. Allâh kendi nuruna şu misali veriyor:

"...O'nun nurunun misali, içinde lamba bulunan bir oyma gibidir..." "Oyma" evlerin duvarlarında lamba koymak için yapılan bir çukurluktur. Arkası kapalı olduğu için lambanın ışığı yalnız odaya vurur. Güneş, aya ve yıldızlara baktığımızda onları da böyle bir oyma içindeymiş sanırız. Görünümleri böyledir.

"...Lamba bir cam içindedir..." sönmesini önleyen, ışığını da artırarak çevreye yayan bir cam billur içindedir.

"...Cam, sanki o incimsi bir yıldız gibidir..." içinde lamba ışığı bulunan o cam billur, öylesine parlak, öylesine tatlı ışık veren bir şeydir ki sanki en değerli inciye benzeyen parlak bir yıldız gibidir.

"...Doğulu olmayan, batılı da olmayan yağlı mübarek bir ağaçtan tutuşturulur..." Yani öyle mübarek yağlı bir ağaç ki yalnız doğu veya yalnız batı ile değil, hem doğu, hem batı ve bütün yönlerle ilgisi

olan yağlı bir ağaçtan tutuşturulur. Yağ, yanan ve ışık veren bir madde oluğu için burada mecazi olarak zikredilmiştir. Öyle bir ışık ki, yanıcı maddesi tükenmeyen, doğu batı gibi bir yeri olmayan herşeyi saran, her yerde yanan ve ışık veren. Hem de güneş gibi maddi, Kur'ân gibi manevi ışık veren çok bereketli olan, tükenmeyen bir nesnedir. Hatta bir ateş bile dokunmadan onun yağı (yani özü) devamlı ışık verir.

"...Nur üstüne nurdur." Maddi ışık üzerine manevi ışık, manevi ışık üzerine maddi ışık. Her yeri aydınlatan güneş ışığı, akılları, kalpleri aydınlatan ilim ve îman ışığı. Nur üstüne nur...

"...Allâh dileyeceği kimseyi nuruna yöneltir..." Allâh, cüz'i irâdesini yolunda kullananları kendi nuru olan Kuran nuruna, îman nuruna, ahlak nuruna, fazilet nuruna, ilim irfan nuruna yöneltir. Öylesini her bakımdan aydınlatır. Asla karanlıkta koymaz, bütün nurların birleştiği yer olan cennetler aydınlığına kavuşturur.

Böylece Allâh, göklerin tamamını ve yerin hepsini maddi ve manevi nuru ile aydınlatandır. Bu kadar nur içinde gaflete düşüp de karanlıklarda kalanlara yazıklar olsun. Allâh herşeyi bilendir.

(Bakara 257. Nisa 174. Maide 15, 16, 17. En'am 1, 122. Araf 157. Tevbe 32. Yunus 5. Ra'd 16. İbrâhîm 1. Ahzab 43. Zümer 22. Hadid 28. Nûh 16. Teğabün 8. Saff 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36, 37, 38

فِى بُيُوتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ
لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ
وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ
يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ ﴿٣٧﴾
لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Evlerdedir. Allâh onların yükselmesini ve oralarda isminin anılmasını emretmiştir. Oralarda sabah akşam erkekler, Allâh'ın

kendilerine yaptıklarını en güzel mükâfâtını vermesi ve fazlından artırması için tesbih eder(ler). Onları ticaret ve alış veriş Allâh'ın zikrinden, namaz kılmaktan da, zekat vermekten de engelleyemez. Kendisinde kalplerin ve gözlerin döneceği günden korkarlar. Allâh da dileyeceği kimseleri hesapsız rızıklandırır."

İZAHLARI:

Geçen ki nur âyetinde zikredilen "OYMA"nın, "MİSBAH"ın, "ZÜCAC"ın, "AĞAÇ"ın, "YAĞ"ın Mescitlerde ve ibadet edilen evlerdeki Allâh'ın nuru olan bilgilerin tatbik edilmesine işaretle. Bunlar:

"Evlerdedir." Buyurmuştur. Umumi ile her mü'minin toplanıp birlikte Allâh'ın bilgi ışıklarını aldıkları ve beraberce tatbik edip namaz kıldıkları, Allâh'ı andıkları, tesbih, tahmid, tekbir, tehlil, dua ettikleri yerler olan camiler, Allâh'ın evleridir.

Hususi ile de Mü'minlerin içinde barındığı, ailecek Allâh'ın ihsan ettiği îman ışığı, bilgi ışığı, ile ibadet yaptıkları, çeşitli zikirlerle Allâh'ı andıkları ve dua ettikleri yer olan evleridir. İşte bu evlerin, çoğalması, bakımlı olması, tertemiz olması, bilhassa camilerin daha yüksek belirli yerler olması, Mü'minler tarafından sevilen, sayılan, tazim edilen yerler olmasına işaretle:

"...Allâh onların yükselmesini ve oralarda isminin anılmasını emretmiştir..." bu emri yerine getirenleri beyan etmek üzere de:

"...Oralarda sabah akşam erkekler, Allâh'ın kendilerine yaptıklarının en güzel mükâfâtını vermesi ve fazlından artırması için tesbih ederler..." O îmanlı erkekler camilerde, îmanlı kadınlar da evlerinde Allâh'ın mükâfâtını umarak, ihsanını artıracağını ümit ederek tesbih ederler. Hem de:

"...Onları ticaret ve alışveriş Allâh'ın zikrinden, namaz kılmaktan da, zekat vermekten de engelleyemez..." O Mü'min erkeklerin yaptığı ticaret ve alışverişler, tuttukları bütün işler Allâh'ı unutturamaz, namaz kılmayı, zekat vermeyi engelleyemez. Kadınların da ev işleri, çocuk bakımları gibi şeyler onların zikirlerine, namazlarına, zekatlarına, sair ibadetlerine mani olamaz. Bunlar:

"...Kendisinde kalplerin ve gözlerin döneceği günden korkarlar..." Bu Mü'minler, kıyâmetin kopacağına ve o günde akılların, kalplerin şaşırıp gözlerin döneceğine inanırlar ve o gün için hazırlanırlar. Dikkatle Allâh'ın nurundan yararlanmaya ve O'nun rızasını almaya çalışırlar.

"...Allâh da dileyeceği kimseleri hesapsız rızıklandırır." Allâh onların yaptıkları amellerin mükâfâtından başka istediği kimselere hem dünya hem de âhirette bol rızklar ihsan eder.

(Âl-i Imran 21. Araf 29, 31, 206. Tevbe 18, 28. Hacc 40. Taha 130. Enbiya 20. Secde 15. Ğafir 55. Feth 9. Kaf 39. Cinn 18. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 39

وَالَّذِينَ كَفَرُوٓا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ
مَآءً ۭ حَتّٰٓى اِذَا جَاۗءَهٗ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـــًٔا وَّوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهٗ
فَوَفّٰىهُ حِسَابَهٗ ۭ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Küfredenler ise, onların işleri düzlükteki ılgın gibidir. Susayan onu su sanır. Ona geldiği zaman da bir şey bulamadı. Yanında Allâh'ı buldu. (Allâh da) onun hesabını hemen görüverdi. Allâh da hesabı hızlı olandır."

Âyet: 40

اَوْ كَظُلُمَاتٍ فِيْ بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَّغْشٰىهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهٖ مَوْجٌ مِّنْ
فَوْقِهٖ سَحَابٌ ۭ ظُلُمَاتٌۢ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ ۭ اِذَآ اَخْرَجَ يَدَهٗ لَمْ
يَكَدْ يَرٰىهَا ۭ وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهٗ نُوْرًا فَمَا لَهٗ مِنْ نُّوْرٍ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Veya kendini, dalga üstüne dalga. Onun üstünü de bulut kaplayan derin bir deniz gibidir. Karanlıklar birbiri üstünde. Elini çıkardığı zaman, nerede ise onu göremez. Kim de Allâh kendisine bir nur vermemiş ise artık ona bir ışık yoktur."

ÎZAHLARI:

Allâh'ın nuru ile aydınlanan ve evlerde, camilerde Allâh'ı anan, namaz kılan, zekat veren ve Allâh'ın mükâfâtına nail olan mü'minleri beyandan sonra kâfirleri anlatmak üzere:

1- "Küfredenler ise, onların işleri düzlüklerdeki ılgın gibidir. Susayan onu su sanır..." güneşli havalarda uzaktan bakıldığı zaman su

gibi ıldırayan şeye Türkçe'mizde "ILGIN" denir. Bu daha ziyade düzlüklerde görünür. Yanına varıldığında hiçbir şey olmadığı anlaşılır. Kâfirlerin yaptığı ve ümitlendiği işler de buna benzer. Nihâyet ölüp de Allâh'ın huzuruna vardıkları zaman, o ümitlendikleri işlerden hiçbir şey bulamazlar. Kendilerini yalnız Allâh'ın hesaba çektiğini ve cezalandırdığını görürler. Allâh'ın hesabı ona göre çok kolay ve çabuktur. Kâfirlerin amellerinin misali:

2- "Veya kendini dalga üstüne dalga, onun üstünü de bulut kaplayan derin bir deniz gibidir. Karanlıklar birbiri üstünde. Elini çıkardığı zaman nerede ise onu göremez." Evet O kâfirlerin yaptıkları ve beğendikleri işler, neticede çok tehlikeli, karanlıklar arasında derin denizlerde şaşıranlar gibi mahşerde ortaya çıkan suçları içinde kalırlar. Zindanlarda kalmaktan daha kötü, kurtulma ümidi kalmayan bir hal. İşte böyle:

"...Kim de Allâh kendisine bir nur vermemiş ise, artık ona bir ışık yoktur." Dünyada iken Kuran nuru, îman nuru alamayanlar, âhirette zindanlarda kalırlar. İçinde ebedî kalacakları cehennemde kalırlar.

(Bakara 17-20, 167, 217. Âl-i Imran 19, 22. Maide 53. Araf 147. Tevbe 17, 9. En'am 39. İbrâhîm 18. Kehf 105. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّيْرُ صَآفَّاتٍ ۭ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيمٌۢ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Şüphesiz göklerde olanlar ve yerde bulunanlar, kuşların da (kanatlarını) açarak Allâh'ı tesbih ettiğini görmedin mi? Herbiri duasını ve tesbihini bilmiştir. Allâh da yapıyor oldukları şeyi bilendir."

Âyet: 42

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız Allâh'ındır. Dönüş de ancak Allâh'adır."

İZAHLARI:

Göklerde bulunan melekler, yerde olan insanlar ve cinler, havada uçan kuşlar ve canlı, cansız herşey Allâh'ı tesbih eder. Bunların herbiri yapacağı tesbihi ve duayı bilir. Allâh da onların yaptığını bilir.

Bunların hepsi dahil göklerin ve yerin sahibi yalnız Allâh'tır. Dönüş de ancak O'nadır.

(Bakara 107. Âl-i Imran 189. Maide 17, 18, 40, 120. Tevbe 116. Ra'd 13. İsra 44. Enbiya 79. Zümer 75. Ğafir 7. Şura 5. Hadid 1. Haşr 1. Saff 1. Cuma 1. Teğabün 1. pek çok âyetlerden bunları da okuyalım.)

Âyet: 43

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِى سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهٗ ثُمَّ يَجْعَلُهٗ
رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلٰلِهٖ ۚ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَآءِ
مِنْ جِبَالٍ فِيْهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيْبُ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ وَيَصْرِفُهٗ عَنْ
مَّنْ يَّشَآءُ ۗ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهٖ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın bulutları sürdüğünü, sonra arasını birleştirdiğini, sonra onu yığın yaptığını görmedin mi? Artık onun arasından çıkan yağmuru da görürsün. Gökten de içinde dolu bulunan dağlardan (birazını) indirir de onu dileyeceği kimseye isabet ettirir. Dileyeceği kimseden de onu uzaklaştırır. Onun şimşeğinin parıltısı, hemen nerede ise görüşleri kamaştırıp giderir."

Âyet: 44

يُقَلِّبُ اللّٰهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۗ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً
لِّاُولِى الْاَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Allâh geceyi ve gündüzü çeviriyor. Şüphesiz bunda görüş sahipleri için elbette bir ibret vardır."

İZAHLARI:

(Ey resulüm)! Allâh'ın varlığına, birliğine, kudretine ve bütün kemal sıfatlarına delalet eden şunlara bak.

1- "Şüphesiz Allâh'ın bulutları sürdüğünü, sonra arasını birleştirdiğini, sonra onu yığın yaptığını görmedin mi? Artık onun arasında çıkan yağmuru da görürsün..." göklere baktığın zaman hiçbir şey yok iken bulutlar meydana getiriyor, onları bir yerden bir yere sürüyor. Onları bir araya getirip üst üste yığıyor, kaynaştırıyor. Bunun içinden de yağmur çıkarıyor. Bunu görüyorsun. İşte bunlar kendiliğinden olmuyor. Bunları yapan elbette Allâh'tır. Sonra:

"...Gökten de içinden dolu bulunan dağlardan (birazını) indirir de onu dileyeceği kimseye isabet ettirir. Dileyeceği kimseden de onu uzaklaştırır..." gökte sanki dağlar gibi buzlar var da onu parçalayarak taneler halinde dolu indirir. Bu doluyu dileyeceği yere ve insanlara çarptırıyor. Dileyeceği yer ve insanlardan uzaklaştırıyor. Hem de:

"...Onun şimşeğinin parıltısı, hemen nerede ise görüşleri kamaştırıp giderir.." Bulutların sıkışmasıyla çıkan gürültülerle birlikte gözleri kamaştıran şimşek parıltılarını da yapan elbette Allâh'tır.

2- "Allâh, geceyi ve gündüzü çeviriyor..." O güneşe öyle bir nizâm vermiş ki dünya nizâmıyla uygun olarak dönüyor ve ışığının uğradığı yerler gündüz, uğramadığı yerler de gece oluyor. Böylece yer değiştirerek geceyi gündüzü evirip çeviriyor.

"...Şüphesiz bunda görüş sahipleri için bir ibret vardır." Bunlarda düşünebilen ileri görüşlüler, akıllarını çalıştıranlar için Allâh'ın varlığına, birliğine, kudretine dair bilgiler ve ibretler var.

(Bakara 19, 20, Âl-i İmran 27, 190. A'raf 57. Yunus 6. Ra'd 12, 13, 17, Hıcr 22, 164. İsra 12. Kehf 40, Hacc 61. Lokman 29. Fâtır 9, 13. Rûm 24, 48. Zümer 5. Tur 44, Hadîd 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّنْ مَّآءٍ ۚ فَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِي عَلٰى بَطْنِهٖ ۚ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِي عَلٰى رِجْلَيْنِ ۚ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِي عَلٰٓى اَرْبَعٍ ۚ يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَآءُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Ve Allâh her hayvanı sudan yarattı. Onlardan karnı üzerinde yürüyen de var. Yine onlardan iki ayak üzerinde yürüyeni var. Onlardan dört (ayak) üzerinde yürüyeni de var. Allâh dileyeceğini yaratır. Şüphesiz Allâh herşeye gücü yetendir."

İZAHI:

Allâhu teâla yine kendini tanıtmak ve varlığını, birliğini, kemâl sıfatlarla muttasıf olduğunu bildirmek için;

"Allâh, her hayvanı sudan yarattı..." buyurmuştur. Toprağı bildiğimiz için burada önemine binâen suyu zikretti. Bütün hayvanların su halindeki meniden üredığine işaret ederek bedenlerinin de başlıca su karışımındaki maddelerden oluşmasını hatırlatıyor. Onların çeşitlerini hatırlatmak üzere:

"...Onlardan karnı üzerinde yürüyen de var..." buyurarak yılan ve sâir sürüngenleri ve ayaksız olan balık ve diğer deniz hayvanlarını hatırlatmıştır.

"...Yine onlardan iki ayak üzerine yürüyeni var..." Buyurmasıyla insan ve kuşlar gibi iki ayaklıları gözümüz önüne getirmiştir.

"...Onlardan dört (ayak) üzerinde yürüyeni de var..." kelamı ile bildiğimiz ehli ve vahşi hayvanları düşünmemizi istemiştir.

"...Allâh, dileyeceğini yaratır. Şüphesiz Allâh herşeye tam gücü yetendir." Cümlesi ile de en küçük mikroptan birçok ayaklılara varıncaya kadar sayılmakla bitmeyen hayvanlar yarattığını ve yaratacağını beyan etmiş herşeye gücünün yettiğini de aklımızdan çıkarmamamızı istemiştir.

Bu bilgiler dahilinde Allâh'a îman edip emrinden ayrılmamamız, hayatımızı ona göre ayarlamamızı, bizim de bu yaratılmışlar arasında olduğumuzu unutmamamız gerektiğini bildirmiştir.

(Nisa 1. Nahl 4-8. Kasas 68. Furkân 2, 54. Zuhruf 12, 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اٰيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ ۭ وَاللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Andolsun açıklayıcı âyetler indirdik. Allâh da dileyeceği kimseleri dosdoğru yola iletir."

İZAHI:

Andolsun biz her konuda, her yönüyle açıklayıcı âyetler indirdik. Başta îman olmak üzere, ibadetler, kazançlar, helaller, haramlar, doğrular, eğriler herşeyi ayırdık ve açıkladık.

Artık sizin cüz'i irâdenize göre Allâh dileyeceği kimseleri en doğru yol olan Kuran yoluna sevk eder.

(Bakara 99, 213. Yunus 25. Ra'd 27. İbrâhîm 4. Nahl 93. Fâtır 8. Zümer 23. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 47

وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيقٌ مِنهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ ۭ وَمَآ اُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

""Allâh'a ve Resule inandık ve itaat ettik." Sonra onlardan bir zümre, bundan sonra dönüveriyor. Bunlar mü'minler de değillerdir."

Âyet: 48

وَاِذَا دُعُوٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهٖ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Aralarında hüküm vermesi için Allâh ve Rasulüne çağrıldıkları zaman da, hemen onlardan bir zümre yüz çevirenlerdir."

Âyet: 49

وَاِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَاْتُوٓا اِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ۭ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Ve eğer hak kendilerinin olursa, boyun eğenler olarak ona gelirler."

Âyet: 50

اَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ اَمِ ارْتَابُوٓا اَمْ يَخَافُونَ اَنْ يَحِيفَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهٗ ۭ بَلْ اُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُونَ ۚ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa şüphelendiler mi? Veya Allâh ve Resulünün kendilerine zulmedeceğinden mi korkuyorlar? Hayır bunlar kendileri zâlimlerdir."

Âyet: 51

اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ اِذَا دُعُوٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۟ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Aralarında hükmetmesi için Allâh'a ve Resulüne davet edildikleri zaman, mü'minlerin sözü: "Duyduk ve itaat ettik." demeleridir. İşte bunlar, kendileri felaha erenlerdir."

Âyet: 52

وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Kim de Allâh'a ve Resulüne itaat eder ve Allâh'tan korkar, hem de O'ndan sakınırsa, işte bunlar, kendileri zafere erenlerdir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ münafıkların halini beyan etmek üzere:

1- "Allâh'a ve Resulüne inandık ve itaat ettik." diyorlar. Sonra onlardan bir zümre, bundan sonra dönüveriyor..." Görünüşte "iman ettik" derler. İşlerine gelmediği yerde hemen dönüverirler.

"...Bunlar mü'minler de değillerdir." Sadece ağızlarıyla "îman ettik" demeleri yeterli değildir. Her halleriyle îmanın icabını yapmaları gerekirken döneklik yapanlar mü'minler değillerdir.

2- "Aralarında hüküm vermesi için Allâh'a ve rasulüne çağrıldıkları zaman da, hemen onlardan bir zümre yüz çevirenlerdir." Aralarında bir anlaşmazlık bulunduğunda hüküm vermek üzere Resulün yanına çağrıldıkları zaman, haksızlıkları açığa çıkacağını anlayan münafıklar, yanaşmazlar ve yüz çevirirler.

3- "Ve eğer hak kendilerinin olursa, boyun eğenler olarak O'na gelirler." Kendilerinin haklı çıkacaklarını anlarlarsa, hemen koşarak itaat ederek Resule gelirler. Bunlar ne biçim insanlar?..

4- "Kalplerinde bir hastalık mı var? Yoksa şüphelendiler mi? Veya Allâh ve Resulünün kendilerine zulmedeceğinden mi korkuyorlar?" Bu münafıkların kalplerinde, kafalarında bir ayarsızlık mı var?

Yoksa Rasulüllâh hakkında bir takım şüpheleri mi var? Veya kendilerinin zulme uğrayacaklarını mı sanıyorlar?

"...Hayır bunlar kendileri zâlimlerdir." Başkalarının haklarına göz diken, helal, haram dinlemeyen îmansız zâlimlerdir. Fakat:

5- ""Aralarında hükmetmesi için Allâh'a ve Resulüne davet edildikleri zaman, mü'minlerin sözü: " Duyduk ve itaat ettik." demeleridir." Mü'minler Allâh'ın bütün emirlerine uyarlar, başkalarının haklarına riâyet ederler, Resulün vereceği hükme razı olurlar. Münafıklar gibi kaçamak yolu aramazlar.

"...İşte bunlar, kendileri felaha erenlerdir." Dünya ve âhirette korktuklarından emin olanlar, umduklarına kavuşanlar, işte bunlardır. Artık:

6- "Kim de Allâh'a ve Resulüne itaat eder ve Allâh'tan korkar, hem de O'ndan sakınırsa, işte bunlar, kendileri zafere erenlerdir." Her zaman ve her yerde, her hususta Allâh'a ve Resulüne itaat edenler, Allâh'ın rızasını alamama korkusu içinde bulunup da kötülüklerden sakınan kimseler, elbette zafere, selâmete, saadete erenlerdir.

(Bakara 8-20. Nisa 138-143, 145. Maide 52. Enfal 49. Tevbe 64-68, 125. Hacc 53. Ahzab 12, 60. Muhammed 20, 29. Müddessir 31. Munafikun 1-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 53

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ۜ قُلْ لَا تُقْسِمُوا ۚ طَاعَةٌ مَعْرُوفَةٌ ۖ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Eğer kendilerine kesin emrettiysen, andolsun elbette çıkacaklarına yeminlerinin gayreti ile kasem etmişlerdir. Habibim!: " Yemin etmeyin. Maruf bir taat. Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuzdan haberlidir." de."

Âyet: 54

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ ۖ وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا ۗ وَمَا

عَلَى الرَّسُولِ اِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"(Resulüm)! "Allâh'a itaat edin. Resule de itaat edin."de. Eğer dönerseniz, ona yüklenen ancak onadır. Sizin yüklendiğiniz de ancak sizedir. Şâyet O'na itaat ederseniz, hidâyete eresiniz. Resule düşen açık tebliğden başkası değildir."

İZAHLARI:

Habibim! O münafıklar yok mu?:

1- "Eğer kendilerine kesin emrettiysen, andolsun elbette çıkacaklarına yeminlerinin gayreti ile kasem etmişlerdir..." Münafıklara savaşa çıkmaları için emir verdiğinde kat kat yemin ederek seninle muhakkak savaşa çıkacaklarına dair yemin etmişlerdi. Onlar yalancılardır. Yeminlerine güvenme. (Habibim) onlara:

"...Yemin etmeyin. Maruf bir taat. Şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuzdan heberlidir." de." Siz yemin etmeyin ancak diğer mü'minler gibi bilinen bir itaat gösterin yeter. Görüyorsunuz. Mü'minler hiç yemin etmedikleri halde severek itaat ediyorlar. Siz de öyle yapın. Sizin içinizdekini Allâh biliyor. O'nun herşeyden haberi vardır. Resulüm:

2- "Allâh'a itaat edin. Resule de itaat edin."de. Sizin yemin etmenize lüzum yok. Sadece "Allâh'a itaat edin. O'nun Kuranda beyan ettiği hükümlere uyun. Resule de itaat edin. O'nun gösterdiği yoldan ayrılmayın." demen yeterlidir. Ey münafıklar:

"...Eğer dönerseniz, ona yüklenen ancak onadır. Sizin yüklendiğiniz de ancak sizedir..." Eğer verdiğiniz sözden, ettiğiniz yeminden dönerseniz, o, ancak kendine yüklenen tebliğ vazifesinden sorumludur. Sizin yüklendiğiniz itaatten de siz sorumlusunuz.

"...Şâyet O'na itaat ederseniz, hidâyete erersiniz..." Sizin o resule itaat etmeniz kendi yararınızadır. O sizi kötü yola iletmez. Yanılmayacağınız, şaşırmayacağınız, yola sevk eder. Öyle ise O'na itaat edin ki selâmete, saadete eresiniz.

"...Resule düşen açık tebliğden başkası değildir." O'nun vazifesi yalnız tebliğden ibarettir. Sizin üzerinizde bir baskı yapacak değildir. O'nun yaptığı tebliği kabul etmeniz, sizin menfaatinizedir.

(Nisa 61, 62. Âl-i Imran 20. Maide 53, 92, 99. En'am 109. tevbe 42, 56, 62, 74, 95-97, 107. Nahl 35, 38, 82. Ra'd 40. Ankebut 18. Fâtır 42. Şura 48. Mücadele 14, 18. Teğabün 12. Kalem 10-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِى ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ
بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا ۟ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۟ وَمَنْ
كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Allâh sizden îman edenler ve yararlı işler yapanlara, - andolsun kendilerinden öncekileri istihlaf ettiği gibi, yeryüzünde andolsun onları elbette istihlaf edeceğini ve andolsun onlara kendileri için razı olduğu dinlerini yerleştireceğini, hem de andolsun onları elbette korkularından sonra güvenliğe çevireceğini- vaad etti. Bana kulluk ederler. Bana bir şeyi ortak etmezler. Kim de bundan sonra küfrederse, artık bunlar, kendileri fasıklardır."

ÎZAHI:

Eshabı kiramdan biri: "Ey Allâh'ın Resulü! Ömür boyu biz böyle korkanlar mı olacağız? Bize güveneceğimiz ve silahları bırakacağımız bir gün gelmeyecek mi?" dedi de Rasulüllâh S.A.V.: "Siz kat'iyyen birazcıktan başka sabretmeyeceksiniz ki sizden bir kimse, büyük bir topluluk içinde –yanında bir demir parçası dahi olmadığı halde– gerine gerine oturacaktır." Buyurdu. Allâhu Teâlâ da bu âyeti inzâl buyurdu.

"Allâh sizden îman edenler ve yaralı işler yapanlara – andolsun kendilerinden öncekileri istihlaf ettiği gibi, yeryüzünde andolsun onları elbette istihlaf edeceğini..." Siz îman ettiğiniz ve Allâh'ın hükümlerine uygun yararlı işler yaptığınız müddetçe, daha önce geçen îmanlı kimseleri istihlaf ettiği gibi, sizi de istihlaf edeceğini vaad etti. "İSTİHLAF" mağlup ettiği veya helâk ettiği bir milletin yerine, sevdiği bir milleti geçirip hakimiyeti onlara vermesidir. Firavunların yerine Mûsâ'nın kavmini geçirdiği gibi, mü'minleri de müşriklerin yerine geçireceğini vaad etmiştir. Ayrıca:

"...Ve andolsun onlara kendileri için razı olduğu dinlerini yerleştireceğini..." buyurarak O mü'minler için kendisinin razı olduğu İslam dinini aralarında tamamlayıp yerleştireceğini ve bu dini kimsenin

kıyâmete kadar bozamayacağını vaad etmiştir. Nitekim bu vadi de yerine gelmiştir.

"...Hem de andolsun onları elbette korkularından sonra güvenliğe çevireceğini..." vaadetti. Mü'minleri Mekke'de korkularından ve Medine'deki endişelerinden kurtarmış, bilindiği gibi, onları korkulu hallerinden güvenli hallerine çevirmiştir.

Görülüyor ki Allâhu zülcelal, yeminler ve tekidlerle vaad ettiği hususları yerine getirmiştir.

Rasulüllâh devrinde Mekke'nin fethini ve Arap yarım adasının fethini müyesser kılmış, fetihler İran'a ve Şam diyarına yönelmiştir. Otuz sene süren hulefai raşidin devrinde de pek çok yerler fetih edilerek bütün zulümler bastırılmış, her yere huzur getirilmiştir. Emeviler, Abbasiler ve Osmanlılar devirlerini de inceleyecek olursak, Allâh'ın vaadinin kısa süreli değil, uzun vadeli olduğunu görürüz ve geleceğe ümitle bakarız. Arada bazı sarsıntılar olsa da, bunlar geçicidir. Peygamberimiz S.A.V.'in şu müjdesini de okursak geleceğe kesin olarak güveniriz:

"Allâh bana yeryüzünün doğularını, batılarını gösterdi. Benim gördüğüm her yere ümmetimin hakimiyeti ulaşacaktır." Evet şimdiye kadar yeryüzünün üç kıtasına ulaştı ama diğer kıtalara henüz ulaşamadı. Bununla beraber o kıtalarda da halk arasında islamın yayılmakta olduğu bir gerçektir. İleri de devlet seviyesinde İslam hakimiyeti oralara da ulaşacaktır. Şöyle ki, bildiğimiz, gördüğümüz gibi küfür diyarında ahlaksızlık son haddini bulmuş ve aile yapısı diye bir şey kalmamıştır. Bunalım her yeri sarmış, bir huzur aranmaktadır. Bu ise ancak İslâm'la mümkün olacaktır. Allâh'ın yardımı ile her yerde bütün engellemelere rağmen İslam yayılmakta ve İslam alimleri, İslâmi araştırmalar çoğalmaktadır. İleride dünyanın her yerini kaplayan bir İslâm idaresinin geleceğine dair ümitlerimiz artmaktadır.

"...Bana kulluk ederler. Bana bir şeyi ortak etmezler." buyurmasıyla da her bakımdan Allâh'a kulluk ve ibadet yapacaklarını haber veriyor. İşte Allâh'ın vadi bunlaradır. Ama:

"...Kim de bundan sonra küfrederse, artık bunlar, kendileri fasıklardır." Bunlara dikkat edin bunlara fırsat vermeyin.

(Âl-i Imran 19, 82. Araf 128, 129, 137. Enfal 26. Tevbe 84. Hud 57. En'am 33. Ahzab 27. Zümer 74. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 56

وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Namazı da kılın, zekatı da verin, resule de itaat edin ki rahmet olunasınız."

Âyet: 57

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ ۚ وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ ۖ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Küfredenleri yeryüzünde kat'iyyen acze düşürücüler sanma. Onların sığınacakları yer de ateştir. Ve andolsun ne kötü varılacak yer."

İZAHLARI:

1- Ey mü'minler! Namazı Allâh'ın emrettiği gibi dosdoğru kılın. Zekatı da yine Allâh'ın emrettiği gibi yerli yerince verin. Resule de en iyi şekilde tam itaat edin. tâ ki Allâh'ın rahmetine kavuşturulasınız. Bu sizin dininize bağlılığınızın temelidir. Resulüm:

2- "Küfredenleri yeryüzünde kat'iyyen acze düşürücüler sanma." Onların varlıkları, çoklukları hiçbir zaman Allâh'ı acze düşüremez. Kendileri acizdirler. Sen Allâh'a güven.

"...Onların sığınacakları yer de ateştir. Ve andolsun ne kötü varılacak yer." Onların varacakları, barınacakları, sığınacakları yer cehennem ateşidir. Bu varacakları yer ne de kötü bir yer. Habibim! Sen hiç üzülme. Onlar sana hiçbir şey yapamazlar.

(En'am 134. Tevbe 2, 3. Yunus 53. Hud 20, 33. Ankebut 22. Zümer 51. Şura 31. Mücadele 13. Müzzemmil 20. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 58

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ ۚ مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ

الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ
الْعِشَآءِ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ
بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ
اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Sağlarınızın sahip olduğu (köle ve cariyeleriniz) ile sizden buluğ çağına ermemiş olanlar, sizden üç defa izin istesinler. Sabah namazından önce, öğlede elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve yatsı namazından sonra. Sizin için üç avrettir. Bunlardan sonra size ve onlara bir günah yoktur. Size dolaşanlarıdır. Birbirinize (dolaşabilirsiniz) böylece Allâh size âyetlerini açıklıyor. Ve Allâh bilendir, hükmedendir."

Âyet: 59

وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوا كَمَا اسْتَاْذَنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ
وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Ve sizden olan çocuklar, buluğa erdikleri zaman, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi izin istesinler. Böylece Allâh size âyetlerini açıklıyor. Ve Allâh, bilendir, hükmedendir."

Âyet: 60

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَآءِ الّٰتِى لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ
عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ
وَاَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Nikah ummayan kadınlardan oturanlar da zinetleriyle dolaşmaksızın elbiselerini koymalarından onlara da bir günah yoktur. Sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allâh da işitendir, bilendir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ cahiliyet devrinden kalma hayasızlıkları kaldırıp aile nizamını insanlığa yakışan bir hale getirmek üzere:

1- "Ey îman edenler! Sağlarınızın sahip olduğu 'köle ve cariyeleriniz) ile sizden buluğ çağına ermemiş olanlar, sizden üç defa izin istesinler..." buyurmuştur. "Sağlarınızın sahip olduğu." Cümlesi, sizin sahip olduğunuz demektir. O, devirde köle ve cariye olarak bazı insanlar satılır, alınırdı. İslamdan sonra peyder pey bu kaldırıldı ve onlar da hürriyete kavuşturuldu. Evinde köle ve cariye bulunanlar, bunların yanlarına girmeleri için izin istemeleri gerektiği, henüz buluğa ermemiş dört yaşından yukarı yaşta olanların da bunlar gibi izin istemelerinin uygun olacağı emredilmiştir. Bunların izin istemeleri günde üç vakit olarak belirlenmiştir. Bu vakitlere:

a) "Sabah namazından önce..." Bütün gece karı kocanın soyunup dökündüğü, yataklarına uzandıkları ve meşru olan her halde bulunabilecekleri uzun bir zamandır.

b) "...Öğle de elbiselerinizi çıkardığınız zaman..." Sıcak ülkelerde öğle vakitleri "kaylüle" denilen istirahat zamanında elbiselerini çıkarırlar ve yataklarına uzanırlar. Kısa bir süre yarı uykuya benzeyen veya tam uykudan sonra havanın serinlemesiyle kalkarlar.

c) "...Yatsı namazından sonra..." bilindiği gibi yatsı namazından sonra her yerde gece istirahatı zamanı gelmiştir.

"Sizin için üç avrettir..." bu üç vakitte sakınılması gereken yerlerin görülmesi için köle ve cariyeler veya hizmetçiler ile henüz buluğa ermemiş çocukların izin istemeleri gerektiği beyan edilmiştir.

"...Bunlardan sonra size onlara bir günah yoktur..." Yani bu üç vaktin dışında kalan zamanlarda birbirlerinin yanına izinsiz girmelerinde bir sakınca yoktur. Onlar:

"...Size dolaşanlardır. Birbirinize (dolaşabilirsiniz)." Devamlı bir arada olduğunuz için kendi aranızda girip çıkabilirsiniz.

"...Böylece Allâh size âyetlerini açıklıyor ve Allâh bilendir, hükmedendir." Allâh herşeyi yerli yerince bilir ve gerekli hükmünü verir. Aile adabına her halde riâyet edin. Büyüyen çocuklar için de şöyle buyuruyor:

2- "Ve sizden olan çocuklar, buluğa erdikleri zaman, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi, izin istesinler..." Buluğ çağından önce üç vakitte izin istemeleri gerekirken, buluğ çağından sonra her vakit izin istemeleri icab eder. Aile düzeninin gerektirdiği bu haller komşular ve başkaları arasında geçen 27. âyette belirtildiği gibi daha da dikkatle riâyet edilmesi gerekir. Böylece mü'min olan bir mahalle, bir belde, bir şehir ve bir millet top yekun tatlı ve huzurlu bir yaşama kavuşmuş olur. Devrimizde dahi İslam ülkelerinde bu huzur devam etmektedir. İşte bunun için:

"...Böylece Allâh size âyetlerini açıklıyor." Allâh'ın her âyetine hiç ihmallik göstermeden riâyet edelim ve Allâh bilendir, hükmedendir.

3- "Nikah ummayan kadınlardan oturanlar da zinetleriyle dolaşmaksızın elbiselerini koymalarında onlara da bir günah yoktur..." Yaşları ilerlemiş çocuk yapma imkanları kalmamış, evlenme ümitleri kesilmiş, cazibeleri kalmamış olan kadınlardan evlerinde oturur hale gelmiş olanlar, zinetlerini açmamak kaydıyla, dışarıda giydikleri bürgü gibi elbiselerini bırakıvermelerinde onlara bir vebal yok.

"...Sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allâh da işitendir, bilendir." Bürgülerini bırakmadan gençliklerinde olduğu gibi sakınmaları ve korunmaları haklarında daha hayırlıdır.

Âyet: 61

لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَّلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَّلَا عَلَى
الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَّلَا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ اَوْ
بُيُوتِ اٰبَآئِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اُمَّهَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ
بُيُوتِ اَخَوَاتِكُمْ اَوْ بُيُوتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ اَوْ
بُيُوتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهٗٓ اَوْ
صَدِيقِكُمْ ۭ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَاْكُلُوا جَمِيعًا اَوْ اَشْتَاتًا ۭ فَاِذَا
دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبٰرَكَةً

طَيِّبَةً ۚ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Köre bir günah yok. Topala da bir günah yok. Hastaya da bir günah yok. Size de evinizden, veya babalarınızın evlerinden, veya analarınızın evlerinden, veya oğlan kardeşlerinizin evlerinden, veya kız kardeşlerinizin evlerinden, veya amcalarınızın evlerinden, veya halalarınızın evlerinden, veya dayılarınızın evlerinden, veya teyzelerinizin evlerinden, veya anahtarlarına sahip olduğunuz (evlerden) veya arkadaşınızın (evinden) yemenizde (bir günah) yoktur. Toplu olarak evlere girdiğiniz zaman da, artık Allâh katından mübarek, güzel bir tahıyyet olarak kendinize selam verin. Böylece aklınız ersin diye Allâh size âyetlerini açıklıyor."

İZAHI:

Bu âyeti kerimenin nüzul sebebi hakkında bir kaç rivâyet vardır. Netice itibariyle hepsi de özürlü olanlara rahatlık vermek hususundadır. Savaşa gitmemeleri, sofralardan dışlanmamaları, sağlamlar gibi her yerde kabullenilmeleri ve kendilerine kolaylıklar gösterilmesi hatırlatılmıştır.

Diğer insanlara da bir kolaylık olmak üzere yakın akrabalarının evlerinde beraberce yemek yemelerinde bir sakınca olmadığı beyan edilmiştir.

İçinde kimse bulunmayan herhangi bir eve girildiğinde selam verecek kimse olmadığı için kendi kendilerine selam verilmesi gerektiği de açıklanmıştır. Mesela: "Esselamü aleyna ve ala ibadil-lahissâlihin" denilir. Anlamı, "Selam, bizlere ve Allâh'ın sâlih kulları üzerine olsun." demektir.

Düşünmemiz ve aklımızın iyice ermesi, aile ve akraba arasındaki nizamı iyice öğrenmemiz için Allâh âyetlerini böylece bizlere açıklamıştır.

(Tevbe 91. Hacc 78. Feth 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 62

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَاِذَا كَانُوا
مَعَهٗ عَلٰٓى اَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى يَسْتَاْذِنُوهُ ۚ اِنَّ الَّذِينَ
يَسْتَاْذِنُونَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ ۚ فَاِذَا

اسْتَاْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَاْنِهِمْ فَاْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Mü'minler, ancak Allâh'a ve resulüne îman edenlerdir. Önemli bir iş üzerinde onunla beraber oldukları zaman, kendisinden izin istemeden de gitmediler. Şüphesiz senden izin isteyenler, bunlar Allâh ve Resulüne îman edenlerdir. Senden bazı ihtiyaçları için izin istedikleri zaman da, hemen onlardan dilediğin kimseye izin ver ve onlar için Allâh'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerime ile de önemli bir toplantı yapılırken gerekli adabın usulü öğretilmekte ve îman ölçüsü beyan edilmektedir.

Rasulüllâhla birlikte umumu ilgilendiren savaş gibi devlet işleri istişare edilirken îmanı sağlam ve Allâh'a Rasulüne tam sadık olan mü'minler, izin istemeden ve kendilerine izin verilmeden ayrılmazlar. Onların bu hali, îmanlarının sağlamlığına delalet eder. İşte bunlar:

"...Senden bazı ihtiyaçları için izin istedikleri zaman da, hemen onlardan dilediğin kimseye izin ver."

Habibim! Sana sadık olan mü'minlerden bir kısmı zaruri işleri ve ihtiyaçları için izin isterlerse, onlardan uygun gördüğün ve dilediğin kimselere izin ver.

"...Onlar için Allâh'tan mağfiret dile. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır." Senden izin isteyenler hatalı da olabilirler. Onların hatalarının bağışlanması için Allâh'tan mağfiret dile. Muhakkak Allâh çok mağfiret eden ve rahmetini esirgemeyendir.

Âyet: 63

لَا تَجْعَلُوْا دُعَاۗءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاۗءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ۭ قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ اَمْرِهٖٓ اَنْ تُصِيْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"(Ey îman edenler)! Peygamberin çağrılmasını, kendi aranızda birbirinizin çağırması gibi yapmayın. Sizden bir siper edinerek gizlice çekilenleri elbette Allâh bilir. Onun emrine uymayanlar, artık kendilerine bir fitne veya acıklı bir azap çarpmasından sakınsınlar."

Âyet: 64

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ قَدْ يَعْلَمُ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ ۖ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Dikkat edin. Göklerde ve yerde olanlar şüphesiz yalnız Allâh'ındır. Üzerinde bulunduğunuz şeyi ve kendisine döndürüleceğiniz günü muhakkak bilir ve onlara yaptıklarını haber verir. Çünkü Allâh herşeyi bilendir."

İZAHLARI:

Cahiliyet devrinden kalma adetlere göre alışageldikleri şekilde birbirlerini çağırdıkları gibi, Peygamber S.A.V.'i de: "Ey Muhammed, ey Ebel Kasım, ey Abdullâh'ın oğlu." diye çağırırlardı. Bu kabalığı kaldırmak, kendilerine yakışan bir nezaketi öğretmek üzere Allâhu azimuşşan:

1- "(Ey mü'minler)! Peygamberin çağırılmasını, kendi aranızda birbirinizin çağırması gibi yapmayın..." buyurmuştur. Bu size yakışmaz. O'nun derecesini iyi bilin. O'na göre: "Ya Rasulüllâh, Ya Nebiyyallâh!" diye bağırmadan nezaketle çağırın. O'na hitap ederken saygınız, sevginiz belli olsun. Sonra:

"... Sizden bir siper edinerek gizlice çekilenleri elbette Allâh bilir..." Münafıklardan bazıları, Rasulüllâh hutbe okurken veya bir yerde konuşurken başkalarının arkasına sinerek gizlice savuşanlar oluyordu. Bunlar görünmeden kaçtıklarını sanıyorlar idi. Halbuki Allâh şüphesiz bunları ve yaptıkları oyunu biliyor ve:

"...O'nun emrine uymayanlar, artık kendilerine bir fitne veya acıklı bir azap çarpmasından sakınsınlar." buyuruyor. Resulün emrine uymayıp da izin almadan gizlice savuşanlar, Allâh'ın tehdidine uğruyor. Dünyada iken içinden kaçamayacakları, sıyrılıp çıkamayacakları bir fitneye kapılmaları, âhirette de içinde ebedî kalacakları ve sıyrılıp savuşamayacakları bir azaba çarpılacakları haber veriliyor ve:

2- "Dikkat edin. Göklerde ve yerde olanlar şüphesiz yalnız Allâh'ındır. Üzerinde bulunduğunuz şeyi ve kendisine döndürüleceğiniz günü muhakkak bilir ve onlara, yaptıklarını haber verir. Çünkü Allâh herşeyi bilendir." Dikkat edin, gözlerinizi iyi açın, kafanızı çalıştırın. Gökler ve yer yalnız Allâh'ın olduğuna, herşeyi kemaliyle bildiğine göre, sizin üzerinde durduğunuz, yapmak istediğiniz herşeyi ve bir gün gelip kendisine kesinlikle döndürüleceğiniz kıyâmet gününü muhakkak bilir ve size yaptıklarınızı teker teker haber verir. Şüphesiz Allâh herşeyi eksiksiz bilendir.

(Bakara 284. Âl-i Imran 109. Maide 18. Yunus 61. Taha 6,7. Lokman 23. Ahzab 18. Hucurat 2, 3. Kıyame 13. âyetleri de okuyalım.)

NÛR SÛRESİNİN SONU

FURKÂN SÛRESİ

25. Sûredir

77 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

تَبَارَكَ الَّذِى نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلٰى عَبْدِه لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ
نَذِيرًا ﴿١﴾ اَلَّذِى لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ
وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَىْءٍ
فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

Meâli:

"Alemlere uyarıcı olması için kuluna furkânı indiren, gökleri ve yerin mülkiyeti yalnız kendisinin olan, bir oğul da edinmeyen, mülkde kendisinin bir ortağı da olmayan ve herşeyi yaratıp da onu takdir edercesine takdir eden (Allâh)'ın bereketi nede çoğaldı."

İZAHLARI:

(تبارك), bu kelime üzerinde verilen değişik manalardan en uygun olanı (البركة) masdarından alınan ve (تفاعل) vezninde fiili mazidir. Her hususta Allâh'ın bereketinin sonsuz artışı, çoğalması, nimetlerinin sınırsız olarak birbirinden çok, yarış halinde devamlı olmasının kesinliğini ifade etmek üzere fiili mazi sığası ile telaffuz buyrulmuştur. Burada Kur'ânı Kerîmdeki bilgi, hikmet ve hükümler bereketine de işaret edilerek:

"Alemlere uyarıcı olması için kuluna furkânı indiren..." buyrulmuştur. Buradan anlaşılıyor ki Kur'ânı Kerîmdeki bilgiler, her devirde ve her yerde kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara ve cinlere yetecek kadar fazlasıyla çoktur ve bereketlidir. Bu bilgileri eksiksiz tebliğ edecek Peygamberin de bir kul olarak bütün alemlere gönderildiği ve O'na hakkı, bâtılı, yararlıyı, zararlıyı ayıran, bilgi hazinesi olan bereketli Kur'ân'ı indirdiğini açıklamıştır.

"...Göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız kendisinin olan..." buyurmasıyla da, hakimiyetini her yerde ve her zaman kayıtsız ve şartsız yalnız kendisine ait olduğunu açıklamış ve:

"...Bir oğul da edinmeyen..." buyurarak Hıristiyanların ve Yahudilerin iftiralarını yüzlerine çarpmıştır. Bu oğulların kendisine asla ortak olamayacağını, hakimiyetinde kendisine hiçbir yardımcı da olamayacağını ifade etmek üzere:

"...Mülkde kendisinin bir ortağı da olmayan..." buyurmuştur. Mülkündeki hakimiyetinde ve tasarrufunda asla başka bir ortağı ve yardımcısı olmadığını, aynı zamanda başkalarına bir tasarruf hakkı da vermediğini bu cümlesi ile beyan buyurmuştur.

"...Her şeyi yaratıp da onu takdir edercesine takdir eden (Allâh)'ın bereketi nede çoğaldı." Kelamı ilahisiyle, herşeyi bizzat –yanına ortak ve yardımcı almadan– kendisinin yarattığını ve her yarattığı şeyi kendi istediği gibi takdir ettiğini, bunlarda da bereketinin çoğaldığını açıklamıştır.

"TAKTİR" Eni, boyu, şekli, rengi, yararlılık veya zararlılık yönü yaratılış terkibi içindeki maddeler ve zerrelerin hiç eksiksiz olarak meydana getirilmesidir. Misal olarak insanın takdiri ile diğer hayvanların takdiri, kat'iyyen bir değildir. Elmanın takdiri ile diğer meyvelerin takdiri ayrı ayrıdır. Suyun takdiri ile diğer sıvıların takdiri başka başkadır. Altının takdiri ile diğer madenlerin takdiri çeşit çeşittir. Her neye bakarsak böyledir. Bunlardaki birbirine eşit olmayan maddelerin çokluğunu düşündüğünüz zaman aklımızı durduracak sınırsız çokluk elbette bu bereketin sahibi olan Allâh'ı tanıtır ve O'nu medhü sena eder. Hamd yalnız O'na mahsustur.

(Bakara 185. Âl-i Imran 4,189. Maide 18. En'am 96. Araf 54, 137. Yunus 5. İsra 1. Enbiya 71, 81. Mü'minun 14. Sebe' 18. Kehf 1. Ğafir 64. Zuhruf 85. Yasin 38, 39. Rahman 79. Vakıa 60. Mülk 1. Necm 10. Hadid 2, 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 3

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ﴿٣﴾

Meâli:

"O'ndan başka da ilahlar edindiler. Kendileri yaratıldığı halde bir şey de yaratamazlar. Kendileri için bir zarara ve yarara da sahip olamazlar. Bir ölüme, bir yaşamaya da, dirilmeye de sahip olamazlar."

İZAHI:

Geçen âyetlerde ana hatlarıyla kendini tanıtan Allâhu Teâlâ, bu âyeti kerimede şirke kaçanların ahmaklıklarını sergilemek üzere:

"O'ndan başka da ilahlar edindiler..." O Allâh'tan başka bir takım adını "ilah" koydukları putlar edindiler. Bir işe yarasalar bari:

"...Kendileri yaratıldığı halde bir şey de yaratamazlar..." O putlar, aslında taş olarak, ağaç olarak, maden olarak Allâh'ın yarattığı şeylerdir. İnsanlar kendi elleriyle onlara şekiller vererek ve isimlendirerek tapıyorlar. Onlar ise, hiçbir şeyden haberi olmayan nesnelerdir. Yaratmak şöyle dursun, kıpırdayamazlar bile.

"...Kendileri için bir zarara ve yarara da sahip olamazlar..." körkütük birer cisimdirler. Ne bir zarar yapabilirler ne de yarar. Ancak zararları, kendilerine değer veren ahmaklaradır. Bu zararı dahi yapan onlar değil, onlara tapan ahmaklardır.

"...Bir ölüme, bir yaşamaya da, dirilmeye de sahip olamazlar..." tepelerine konan ve pisleyen bir sineği bile öldürmek şöyle dursun, kovalamaya bile güçleri yetmez. Kendileri yaşamıyor ki başkalarını diriltsinler. İşte böylece şuursuz, cansız, hareketsiz bir takım cisimlere tapan zavallıların ne derece budala, serseri, avanak oldukları gâyet açıktır.

(Nisa 153. Maide 76. Araf 152. Tevbe 31. Nahl 20, 21. Kehf 15. Meryem 81. Ra'd 16. Taha 88, 89. Hacc 73. Yasin 74. Zümer 3. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ إِفْكٌ ٱفْتَرَىٰهُ وَأَعَانَهُۥ عَلَيْهِ
قَوْمٌ ءَاخَرُونَ ۖ فَقَدْ جَآءُو ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Bu onun uydurduğu bir yalandan başka değil. O'na başka bir zümre de onun üzerinde yardım etmiştir." dedi. Artık uydurma bir de zulüm getirmişlerdir."

Âyet: 5

وَقَالُوٓا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَاَصِيلاً ﴿٥﴾

Meâli:

"Yine: "Öncekilerin masallarıdır. Onu (başkasına) yazdırmıştır. O da sabah akşam kendisine okunuyor." dediler."

Âyet: 6

قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِى يَعْلَمُ السِّرَّ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ اِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

Meâli:

""Onu göklerde ve yerdeki sırrı bilen indirdi. Şüphesiz O, çok mağfiret eden, rahim olandır."de."

ÎZAHLARI:

Kur'ânı Kerîmi bir türlü hazmedemeyen ve Rasulüllâha devamlı karşı çıkıp onu gözden düşürmeye çalışan kâfirler:

1- "...Bu onun uydurduğu bir yalandan başka değil. O'na başka bir zümre de onun üzerinde yardım etmiştir..." dediler. Yani Kur'ânı Kerîmi Peygamber aleyhisselamın kendisi uydurduğunu ve O'na başkalarının da yardım ettiğini iddia ettiler. Asıl uydurma da budur. Allâh da onlara:

"...Artık uydurma bir de zulüm getirmişlerdir." buyurarak kâfirlerin bu isnatlarının tezvir edilmiş bir zulüm olduğunu açıklamıştır.

2- "Yine: "Öncekilerin masallarıdır. O'nu (başkasına) yazdırmıştır. O da sabah akşam kendisine okunuyor." dediler." O'nun "Kur'ân" dediği önceki geçenlerin hikayelerindendir. Onu Yahudilerden anlaştığı ve iş birliği yaptığı kimselere yazdırmış, bu yazılan şey de sabah akşam kendisine okunuyor, O'da ezberlediği bu masalları bize "Kuran" diye tebliğ ediyor. Şeklinde yaygara yapan kâfirlere:

3- ""Onu, göklerde ve yerdeki sırrı bilen indirdi. Şüphesiz O, çok mağfiret eden, rahim olandır." de." Resulüm! Onlara, O Kur'ân'ı göklerin ve yerin gizliliklerini bilen, sizin içinizdeki fitneden de haberi olan Allâh, indirdi. O, Allâh'ın kelamıdır. Dersin. Onlar tevbe ederler ve îman ederlerse, Allâh onları bağışlar. Çünkü:

"...Şüphesiz O, çok mağfiret eden, rahim olandır." O kâfirler bu hatalarını anlar, yalanlarından vazgeçer ve tevbe istiğfar ederler ise, Allâh onları af eder. Böylece mü'minlerin arasındaki yerlerini alırlar.

(En'am 25. Enfal 31. Nahl 24. Mü'minun 83. Neml 68. Ahkaf 11, 17. Sebe' 43. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

وَقَالُوا مَالِ هٰذَا الرَّسُولِ يَاْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى
الْاَسْوَاقِ ؕ لَوْلَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهٗ نَذِيرًا ۙ ﴿٧﴾

Meâli:

"Yine: "Bu nasıl Peygamber? Yemeği yiyor ve çarşılarda yürüyor, kendisine bir melek indirilip de yanında uyarıcı olmalı değil miydi?" dediler."

Âyet: 8

اَوْ يُلْقٰٓى اِلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ تَكُونُ لَهٗ جَنَّةٌ يَّاْكُلُ مِنْهَا ؕ وَقَالَ
الظّٰلِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾

Meâli:

""Veya kendisine bir hazine bırakılmalı, yahut kendisinin ondan yiyeceği bir bahçesi olmalı (değil miydi)?" zâlimler de: "sihirlenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz." dediler."

Âyet: 9

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ
سَبِيلًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Bak, sana nasıl misaller getirip de saptılar? Bir yola da güçleri yetmez."

Âyet: 10

تَبٰرَكَ الَّذِى اِنْ شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّنْ ذٰلِكَ جَنّٰتٍ

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلْ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Dilerse, sizin için ondan daha hayırlı altından ırmaklar akan, Cennetler yapacak ve sana köşkler kuracak olan (Allâh)'ın bereketi, ne de çoğaldı."

Âyet: 11

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

Meâli:

"Hayır, kıyâmeti de yalanladılar. Kıyâmeti yalanlayan kimseye saîri hazırladık."

Âyet: 12

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

Meâli:

"(Cehennem) onları uzak bir yerden gördüğü zaman (kâfirler), onun bir öfkelenmesini ve iniltisini işitirler."

Âyet: 13

وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Elleri boyunlarına bağlı olarak onun dar yerine atıldıkları zaman da, orada "Helâk" diye bağırırlar."

Âyet: 14

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾

Meâli:

"Bugün "Helâk" diye bir kere bağırmayın ve "Helâk" diye çokça bağırın.(bağıracaksınız da ya...)"

Âyet: 15

قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ
كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Bu mu hayırlı, yoksa müttegîlerin vaat olunduğu ebedîlik cenneti mi daha hayırlı? Onlar için bir mükâfât ve varış yeri oldu." de."

Âyet: 16

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onlar için orada ebedî olarak dileyecekleri vardır. Rabbin üzerine sorumlu bir vaat oldu."

İZAHLARI:

Mekke müşriklerinden ileri gelenler başta Ebu Cehl olmak üzere on onbeş kişi toplandılar. Rasulüllâhı çağırttılar ve:

"Ey Muhammed! Mal istiyorsan, mallarımızdan sana mal toplayalım. Eğer şeref istiyorsan, biz seni efendimiz yapalım. Bir krallık istiyorsan seni kral yapalım."dediler. Rasulüllâh S.A.V.de:

"Ben sizin malınızı, şerefinizi, krallığınızı istemek için gelmedim. Fakat Allâh beni size Peygamber olarak gönderdi, bana bir kitap da indirdi. Sizi müjdeleyici ve uyarıcı olmamı emretti. Rabbimin kitabını size tebliğ ettim, size nasihat da yaptım. Artık size getirdiğimi kabul ederseniz, dünya ve âhirette bu sizin şansınızdır. Şâyet reddederseniz, Allâh aramızda hükmünü verinceye kadar sabrederim." buyurdu. Bunun üzerine söylediklerini söylediler de bu âyetler indi ve:

1- "Bu nasıl Peygamber? Yemeği yiyor..." bizim gibi yiyor içiyor, bizden farksız birisi, bizden üstünlüğü olamaz.

"...Çarşılarda yürüyor..." Çarşılarda alıyor, satıyor, ticaret yapıyor. Eğer Peygamber ise, buna ne gerek var?

"...Kendisine bir melek indirilip de yanında uyarıcı olmalı değil miydi?" dediler. Tıpkı Firavun'un Mûsâ aleyhisselama dediği gibi Peygamberi zora sürme yolunu tuttular. Onların bu arzusu, bilerek söyleniyordu. Rasulüllâha Cebrâil'in âyetleri getirdiğinden haberleri yokmuş gibi davranıyorlardı. Meleğin yanında gezmesini, ona yardımcı olmasını istiyorlardı.

2- "Veya kendisine bir hazine bırakılmalı..." Çalışmasına, çarşıda pazarda yorulmasına ne lüzum var? Hazineden harcasın.

"Yahut kendisinin ondan yiyeceği bir bahçesi olmalı..." "devamlı meyve ve sebze veren bir bahçe ve bostanı olmalı da ondan yiye-

cek ihtiyaçlarını temin etmeli." gibi iddialarının kıyâmete kadar gelecek insanlara ibret olmak üzere Kur'ânı Kerîmde zikretti.

Sonra kendi aralarında Müslümanlara karşı:

"Zâlimler: "Sihirlenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz!" dediler. Daha önceleri en akıllı, en doğru, en mükemmel bildikleri bu zata, büyülenmiş, aklını bozmuş, ne dediğini bilmiyor. Buna uyulur mu? Diyecek kadar değiştiler ve ileri gittiler. Bunun üzerine Allâh:

3- "Bak sana nasıl misaller getirip de saptılar? Bir yola da güçleri yetmez." buyurdu. Habibim! Bak bu kâfirler önce nasıllardı, şimdi nasıllar? Seni gözden düşürmek için neler söylüyorlar. Allâh:

4- "Dilerse senin için ondan daha hayırlı, altından ırmaklar akan cennetler yapacak ve sana köşkler kuracak olan (Allâh)'ın bereketi nede çoğaldı." buyurmuştur. O kâfirlerin istediği bahçe ne ki? Allâh dilerse, sana altından ırmaklar akan, içinde tükenmez bol nimetler bulunan cennetler verir. Hem de senin için köşkler, saraylar ihsan eder.

5- "Hayır, kıyâmeti de yalanladılar..." Bu müşrikler, bütün halleriyle, sözleriyle, sana sataşmalarıyla kıyâmeti de yalanlamış oldular. Onlar öldükten sonra dirilmeyi, mahşeri, cenneti, cehennemi de inkâr ettiler. Onlar, Allâh'ın kudretini, bol bereket sahibi olduğunu da hiçe saydılar. Kendi yaratılışlarını, kainatın yaratılışını, Allâh'ın bunca bereketli nimetlerini de görmez oldular.

"...Kıyâmeti yalanlayan kimseye saîri hazırladık." Kıyâmeti inkâr eden kimseler için ateşi şiddetlenmiş kükreyen cehennem hazırladık. Hem de:

6- "(Cehennem) onları uzak bir yerden gördüğü zaman (kâfirler), onun bir öfkelenmesini ve iniltisini işitirler." Allâh onları cehenneme doğru sürdüğü ve cehennemin görüldüğü zaman, onun öfkelenmiş hali olan kükremesi ve gürültüsünü, iniltisini çok uzaklarda duyarlar ve içlerine onun acısı çöker, telaşı başlar. Ama kurtuluş yok. Bunlar:

7- "Elleri boyunlarına bağlı olarak onun dar yerine atıldıkları zaman da, orada "helâk" diye bağırırlar." O kâfirler, o müşrikler elleri boyunlarına zincirlerle sıkı sıkıya bağlanmış olarak, cehennemin en daracık yerine atılacaklar. İşte o zaman, "eyvah, helâk olduk" diye çığlıklar atacaklar. Onlara şöyle denilecek:

"Bugün "helâk" diye bir kere bağırmayın ve "helâk" diye çokça bağırın." Siz daha pek çok "eyvah helâk olduk"diye bağırırsınız. Dünyada iken yaptığınız inkârların cezasını çekiyorsunuz. Siz kıyâmeti, cenneti, cehennemi inkâr ediyordunuz. "Haydi şimdi de inkâr edin." denilecek. Ey kâfirler! Gördünüz ya:

8- "Bu mu hayırlı, yoksa müttegîlerin vaat olunduğu ebedîlik cenneti mi daha hayırlı? Onlar için bir mükâfât ve varış yeri oldu." de." Habibim! O kâfirlere de ki, sizin içine düştüğünüz, size "helâk" dedirttiren bu haliniz mi iyi, yoksa Allâh'a îman eden müttegîlere vaat olunan içinde ebedî kalacakları cennetler mi daha hayırlı? Bu cennetler, onlar için bir mükâfât ve istikrar yeridir. Ne mutlu onlara.

9- "Onlar için orada ebedî olarak dileyecekleri vardır..." O cennetliklerin cennetle dileyecekleri herşey vardır. Canları ne isterse, ona kavuşacaklar.

"...Rabbin üzerine sorumlu bir vaat oldu." Habibim! Senin Rabbin kendi üzerine kesin bir vaat olarak söz vermiştir. Bu vadini muhakkak yerine getirecektir.

(Hud 106. İbrâhîm 49. İsra 47, 48. Enbiya 100. Saffat 62. Zuhruf 53. Sad 38. Mülk 7, 8. İnşikak 11, 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَيَقُولُ ءَاَنْتُمْ
اَضْلَلْتُمْ عِبَادِى هٰٓؤُلَآءِ اَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onları ve Allâh'tan başka taptıkları şeyleri toplayıp da: "Şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa onlar mı yolu sapıttılar?" diyeceği gün."

Âyet: 18

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِى لَنَآ اَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ
مِنْ اَوْلِيَآءَ وَلٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰى نَسُوا الذِّكْرَ ۚ
وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Seni tenzih ederiz. Senden başka veliler edinmemiz bize yakışır olmadı. Fakat onları ve babalarını nimetlendirdin de nihâyet zikri unuttular ve helâk olan bir kavim oldular."

Âyet: 19

فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ ۙ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا ۚ وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Söylüyor olduklarınız ile sizi yalanlamışlardır ve kurtulmaya da yardıma da gücünüz yetmez. Sizden kim zulmederse, ona büyük bir azap tattırırız."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, müşrikleri ve Allâh'tan başka taptıkları, Allâh'a ortak yaptıkları melekler, Îsâ, Uzeyr, bazı kimseler ve putları mahşer günü toplayacak ve onlara soracak:

1- "...Şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa onlar mı yolu sapıttılar?" diyecek. Onlar da:

2- "Seni tenzih ederiz. Senden başka veliler edinmemiz bize yakışır olmadı..." derler. Müşriklerin bizi Allâh'a yaklaştıracak diye Allâh derecesinde önem verdikleri ve tapındıkları putlar dile gelerek, Îsâ aleyhisselam, Uzeyr ve melekler ile diğer insanlar kendi dilleriyle: "Ey Rabbimiz! Seni tenzih ederiz. Haşa biz senden başka bir dost edinmedik. Böyle bir şey de bize asla yakışmaz. Onlar kendileri sapıttılar ve bizi senin ortağın yaptılar."

"...Fakat onları ve babalarını nimetlendirdin de nihâyet zikri unuttular ve helâk olan bir kavim oldular." dediler. Ey Rabbimiz! Sen onları uzun ömürle, mal, mülkle ve birçok imkanlarla nimetlendirdin de senin zikrini, kelamını, gösterdiğin yolu unuttular, menfaatlerine daldılar ve bu yüzden helâk olan birer zümre oldular. Ey sapık müşrikler:

3- "Söylüyor olduklarınız ile sizi yalanlamışlardır. Kurtulmaya da yardıma da gücünüz yetmez..." Dünyada iken sizin, "bunlar bizi Allâh'a yaklaştıracak" diye söylediklerinizi bunlar yalanladılar. Şimdi başınıza gelen musibetleri, cehennem azabını kendinizden uzaklaştırıp kurtulmanıza ve kendinize bir yardımcı bulmanıza da gücünüz yetmez.

"...Sizden kim zulmederse, ona büyük bir azap tattırırız." Ey insanlar! Müşriklerin, kâfirlerin başlarına geleceğini duydunuz. Artık sizden kim de onlar gibi îmansız olur, küfrün gereği zulmederse ona da sonu gelmez büyük azap tattırırız. Şimdiden sizi uyarıyoruz. Gerisini kendiniz düşünün.

(En'am 22. Araf 38,39. Yunus 28. İbrâhîm 36. Kehf 57. Meryem 68. Sebe' 40, 41. Ahzab 64-68. Ğafir 71-74. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

وَمَآ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ اِلَّآ اِنَّهُمْ لَيَاْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِى الْاَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً ۗ اَتَصْبِرُونَ ۚ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Senden önce de şüphesiz kendileri, yemeği yiyen ve çarşılarda yürüyen Peygamberlerden başkalarını göndermedik. Sizin kiminizi kiminize sınama yaptık. Sabediyor musunuz? Rabbinde gören oldu."

İZAHI:

Bu âyeti kerime, geçen 7. âyetteki müşriklerin dil uzatmalarına karşı cevap olarak nâzil olmuştur. Peygamber S.A.V.e hitap ederek: "Rasulüm! Senden önce gönderdiğim peygamberlerin hepsi de yemek yerler, su içerler. Diğer insanlar nasıl yaşıyorlarsa, onlar da öyle yaşıyorlardı. Onlar da ticaretle, sanatla ve herhangi bir işle uğraşır, çarşılarda, pazarlarda dolaşırlardı. O müşriklerin sözlerine aldırma. Bundan dolayı üzülme. Şunu da iyi bilin ki:

"...Sizin kiminizi kiminize sınama yaptık..." Sizin içinizden kiminizi peygamber yaptık, kiminizi kral yaptık, kiminizi zengin ağa yaptık, kiminizi çoban, kiminizi de işçi yaptık. Herbirinizi ayrı ayrı derecelerde yarattık ki birbirinizi tamamlayasınız. İşte bu sizin için devamlı bir imtihandır.

"...Sabrediyor musunuz?..." hepiniz kendi halinize razı olup hasetliğe, fitneliğe yeltenmeden sabredebiliyor musunuz?

"...Rabbin de gören oldu." Habibim! Bunların hepsini senin Rabbin devamlı görmektedir. Hiç kimsenin yaptığı O'ndan gizlenemez.

(Yusuf 109. Nahl 43. Enbiya 7, 8. âyetleri de okuyalım).

ONSEKİNCİ CÜZÜN SONU

ONDOKUZUNCU CÜZ

Âyet: 21

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَىٰ رَبَّنَا ۗ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Bize kavuşmayı ummayanlar: "Bize melekler indirilmeli veya Rabbimizi görmeliyiz değil miydi?" derler. Andolsun kendi kendilerine kibirlendiler ve büyük bir aşırılık yaptılar."

Âyet: 22

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Melekleri görecekleri gün, o gün mücrimlere müjde yoktur. Hem de: "Haram edilmiş bir haram." diyecekler."

Âyet: 23

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İşlerden işledikleri şeye yöneldik ve onu savrulmuş bir toz yaptık."

Âyet: 24

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

Meâli:

"O gün cennetlikler, eğleşme yeri bakımından en hayırlı, dinlenme yeri bakımından da en güzeldir."

İZAHLARI:

7. âyetin devamı sayılan bu âyeti kerime ile bahaneci ve inatçı kâfirlerin bir başka tutumlarını sergilemek üzere:

1- "Bize kavuşmayı ummayanlar: "Bize melekler indirilmeli veya Rabbimizi görmeliyiz değil miydi?" dediler..." Allâh'ın huzuruna

varıp hesap vermeye inanmayanlar, doğrudan doğruya meleklerin gelmesini ve Allâh'ı görmelerini öne sürerek küfür üzerindeki direnişlerini ortaya koymuşlardır.

"...Andolsun kendi kendilerine kibirlendiler ve büyük bir aşırılık yaptılar." Andolsun bu kâfirler bu halleriyle kendi aralarında îman etmeye arlandılar, kibirlenme, üstünlük taslama aşırılığında çok ileri gittiler. Şaşırdıkça şaşırdılar. Onlar yarın:

2- "Melekleri görecekleri gün, o gün mücrimlere müjde yoktur. Hem de: "haram edilmiş bir haram" diyecekler." Melekleri görecekleri kıyâmet gününde, melekler onlara: "siz mücrim, günahkar kâfirlere müjde diye bir şey yoktur. Size müjde haram edilmiştir. Yasaklanmış bu müjdeyi asla duymayacaksınız. Siz dünyada iken alay tarzında melekleri bekliyor ve Allâh'ı görmek istiyordunuz. Bunları şimdi görün." diyecekler. Görmek istedikleri Allâh da onlara şöyle buyuruyor:

3- "İşlerden işledikleri şeye yöneldik ve onu savrulmuş bir toz yaptık." Kâfirlerin işledikleri yararlı işlerin, güzel amellerin hesabına yöneldik. Baktık hakîkaten yedirmişler, içirmişler, akrabalarına ve fakirlere iyilikler yapmışlar. Ama îman etmedikleri için yaptıkları bu iyilikleri rüzgar önünde savrulmuş bir toz gibi, güneş ışığında görülen zerreler gibi yapıverdik. Hepsi de boşa gitmiştir.

(Bakara 81, 82, 87. En'am 93, 111, 158. Araf 76, 147. Enfal 50. Yunus 7, 11, 15. İbrâhîm 18. İsra 90-93. Kehf 105. Mü'minun 24. Nur 39. Rum 16. Zuhruf 53. Zariyat 44. Haşr 20. Mülk 21. Bu sûre 66, 76. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 25

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَآءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve göğün bulutla yarıldığı, meleklerin de indirilircesine indirildiği gün."

Âyet: 26

اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذِ الْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ ۚ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Mülk o gün rahman için haktır. Ve kâfirlere zor bir gün oldu."

Âyet: 27

وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ يَقُولُ يَالَيْتَنِى اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلاً ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Zâlimin: "Keşke ben Peygamberle birlikte bir yol edinseydim." diyerek ellerini ısıracağı gün."

Âyet: 28

يَا وَيْلَتٰى لَيْتَنِى لَمْ اَتَّخِذْ فُلاَنًا خَلِيلاً ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Vah bana! Keşke filanı dost edinmeseydim."

Âyet: 29

لَقَدْ اَضَلَّنِى عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِى ۗ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلاِنْسَانِ خَذُولاً ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Andolsun bana geldiği zamandan sonra beni zikirden saptırdı. Şeytan da insanı çokça rüsvay edendir."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, kıyâmet gününü anlatmak üzere:

1- "Ve göğün bulutla yarıldığı, meleklerin de indirilircesine indirildiği gün." buyurmuştur. Yani gökteki güneş, ay yıldızlar ve diğer cisimler parçalanıp toz duman halinde bulutlar gibi olup yarıldığı, melekler de insanların amel defterlerini alarak yarış halinde indirildiği gün, hiç kimsede bir söz hakkı kalmayacak, mal mülk hakkı da sona erecek. İşte o zaman:

2- "Mülk o gün rahman için haktır..." mülkiyet hakkı yalnız Allâh'ın olduğu açıkça tahakkuk edecektir. Kimsenin bir diyeceği kalmayacaktır.

"...Ve kâfirlere zor bir gün oldu." Kâfirlerin bütün kötülüklerinin ortaya döküldüğü, çok çetin sıkıntıların başladığı, akıbetlerinin iyice bilindiği çok zor bir gündür.

3- "Zâlimin: "Keşke ben Peygamberle birlikte bir yol edinseydim." diyerek ellerini ısıracağı gün." Ümeyye ibni Halif'in samimi arkadaşı olan Ukbe ibni Ebu Muayt, bir düğünde bütün Kureyş'lileri yemeğe davet etti. Rasulüllâh S.A.V.i de davet etti. Rasulüllâhın "müslüman olmadıkça davetine gelmem" demesi üzerine şahadet getirerek müslüman oldu. Rasulüllâh da yemeğinden yedi. Samimi arkadaşı olan Ümeyye ibni Halef de ona: "Dinden dönmedikçe, yüzüne de tükürmedikçe senden razı olmam." dedi. Arkadaşının dediğini tam yerine getiren Ukbe ibni Ebu Muayt, küfrünü iyice pekiştirmiş olması üzerine bu âyet nâzil oldu.

4- "Vah bana. Keşke filanı dost edinmeseydim." diyecek. Kendisini dininden döndüren Ümeyye ibni Halef'i kast ederek filanı arkadaş edinmeseydim. Benim bu hale gelmeme sebep odur, diyecek.

Bunlardan biri Bedir savaşında, diğeri de Uhud muharebesinde gebertildi. Bunlara benzeyenler de kıyâmet gününde bunlarla beraber olacak.

5- "Andolsun bana geldiği zamandan sonra beni zikirden saptırdı...." Ukbe ibni ebi Muayt, yemin ederek kendisine zikir fırsatı, îman nuru geldikten sonra arkadaşının saptırmış olmasını itiraf etti. Şeytanlaşan arkadaşının kendini perişan etmesini ve yalnız bırakmasını da dile getirerek:

Ebu Said Hudri'den rivâyet edilen bir hadisi şerifte Allâh'ın Rasulü: "Mü'minden başkası ile arkadaş olma. Yemeğini de müttegîden başkası yemesin." buyurmuştur.

Bu hadisi şeriften îmansızlarla, ahlaksızlarla arkadaş olmanın tehlikeli olduğunu anlıyoruz. Allâh şerlerinden emin eylesin.

(Bakara 210. Fâtiha 4. Rahman 37. Ğafir 16. Müddessir 9,10. Kamer 1. Hakka 16. İnşikak 1. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 30

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Rasul: "Ey Rabbim! Şüphesiz kavmim bu Kur'ân'ı terkedilmiş edindiler." dedi."

Âyet: 31

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾

Meâli:

"Böylece de, her peygambere mücrimlerden bir düşman yaptık. Hidâyetçi olarak ve yardımcı olarak da senin Rabbin yeter."

İZAHLARI:

Fussılet sûresinin 26. âyetinde de beyan edildiği gibi, Mekke müşrikleri birbirlerini de tahrik ederek Kur'ânı Kerîmi dinlememeleri, ondan uzak kalmaları için bütün gayretlerini harcarlardı. Bunların bu davranışları zoruna giden peygamberimiz aleyhisselam, bunları Allâh'a şikâyet etti.

1- "Rasul: "Ey Rabbim! Şüphesiz kavmim bu Kur'ânı terk edilmiş edindiler." dedi." "Ey Allâh'ım! Kavmimden îman etmeyen müşrikler, kuranı hiçe sayarak ondan uzaklaştılar ve onu terk edilmiş bir şey yerine koydular. Benim tebliğim onlara fayda vermedi. Onları sana havale ediyorum." diyerek acındı. Allâhu Teâlâ da:

2- "Böylece de her peygambere mücrimlerden bir düşman yaptık. Hidâyetçi olarak ve yardımcı olarak da senin Rabbin yeter." buyurdu. Habibim! Üzülme. Ben onların hesabını tutuyorum. Senden önceki peygamberlerinde düşmanları vardı. Onları helâk ettik. Senin düşmanlarına karşıda sana yardım edeceğiz ve onları helâk edeceğiz. Senin Rabbin yeter. Merak etme diye Rasulünü teselli etti. Nitekim, öyle de yaptı.

(Bakara 98. Nisa 101. En'am 112. Araf 129. Yunus 15. Hıcr 91-99. İsra 41, 45, 46, 47, 65. Sebe 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 32

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً ۚ كَذٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Kur'ân O'na bir cümle halinde indirilmeli değil miydi?" dediler. Böylece onu senin kalbine yerleştirmemiz içindir. Onu âyet âyet indirdik."

Âyet: 33

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Sana bir örnek de getiremezler. Ancak sana hakkı ve tefsir bakımından da en güzelini biz getirdik."

Âyet: 34

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Yüzleri üstüne cehenneme toplanacak olanlar, işte bunlar yer bakımından en kötü, yol bakımından da en sapıktır."

İZAHLARI:

Kur'ânı Kerîm'e karşı ne yapacaklarını, nasıl itiraz edeceklerini şaşıran başta Yahudiler olmak üzere kâfirler:

1- "...Kur'ân O'na bir cümle halinde indirilmeli değil miydi?" dediler. "Diğer kitaplar gibi Kur'ân da topluca birden inseydi ya." diyerek itirazda bulundular. Gerçi Tevrat'ın da on sekiz senede indiği hakkında rivâyet var ise de bunu duymazdan gelen kâfirlerin maksatları bu değil. Onların gayeleri, inanmamalarına bahane aramak ve buna karşı çıkmak. Allâh'ın verdiği cevap da şöyle:

"...Böylece onu senin kalbine yerleştirmemiz içindir. Onu âyet âyet indirdik." Rasulüm! O kur'ânı senin iyice öğrenmen, anlaman, ezberlemen ve başkalarına da tebliğ etmen için ayrı ayrı, âyet âyet indirdik. Mü'minlerin de kolay öğrenmeleri, kolay yazmaları ve ezberleyerek birbirlerine ulaştırmaları için böyle yaptık. Kâfirler bunu düşünemezler. Düşünseler de îman etmezler.

2- "Sana bir örnek de getiremezler..." Habibim! O kâfirler, arzuları istikametindeki sıfatta hiçbir misal getiremezler. Âyetlerin insanlar tarafından getirilmesinin mümkün olmadığını bilmiyorlar. Âyetlerin yalnız Allâh tarafından indirildiğini bilmeleri gerekir. Biz bu âyetleri:

"...Ancak sana hakkı ve tefsir bakımından da en güzelini biz getirdik." Sana indirdiğimiz âyetler hakîkatleri ihtiva etmeleri, birbirlerini tefsir etmeleri her devirde ve her yerde geçerli olmaları bakımından en güzel olandır. Sana karşı çıkan kâfirlerin buna asla güçleri yetmez.

3- "Yüzleri üstüne cehenneme toplanacak olanlar, işte bunlar yer bakımından en kötü, yol bakımından de en sapıktır." Habibim! Sana karşı çıkan bu kâfirler, zincirler, bukağılarla yüzleri üstünde sürünerek cehenneme sevk edilecekler. Bunların varacağı yerden daha kötü yer olur mu? Bunların tuttukları yoldan daha sapık yol olur mu? Devrimizde de Kur'ân'ı beğenmeyerek kendi isteklerine göre yol tutanlar da onların bir başka örnekleridir. Bunlar da onlar gibi yüz üstü cehenneme sürülecekler.

(İsra 88, 97, 105, 106. Kamer 48. Müzzemmil 4. İnsan 23. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 35

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهٗٓ اَخَاهُ هٰرُونَ وَزِيرًا ۚ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ ya kitabı verdik. Kardeşi Hârûn'u da yanına vezir yaptık."

Âyet: 36

فَقُلْنَا اذْهَبَآ اِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا ۭ فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ۭ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ve: "Âyetlerimizi yalanlayan kavme gidin." dedik ve onları helâk edercesine helâk ettik."

Âyet: 37

وَقَوْمَ نُوحٍ لَّمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ اَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ اٰيَةً ۭ وَاَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِينَ عَذَابًا اَلِيمًا ۚ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Nûh'un kavmini de. Peygamberleri yalanladıkları zaman onları batırdık ve kendilerini insanlara bir ibret yaptık. Zâlimler için de acıklı bir azap hazırladık."

Âyet: 38

وَعَادًا وَثَمُودَا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذٰلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Âd'ı da , Semud'u da, Ress ashabını da, bunların arasında (geçen) birçok asırları da."

Âyet: 39

وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ ۖ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Herbirinin kendisine örnekler verdik. Herbirini de helâk edercesine helâk ettik."

Âyet: 40

وَلَقَدْ أَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ ۚ أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا ۚ بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Andolsun kötülük yağmuru yağdırılan beldeye de uğradılar. Onu görmüyorlar mı idiler? Hayır, dirilmeyi ummuyorlar idiler."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ insanların ibret almaları için geçmiş Peygamberlerden ve kavimlerinden kısa örnekler vermek üzere:

1- "Andolsun Mûsâ ya kitap verdik. Kardeşi Hârûn'u da yanına vezir yaptık." buyurmuştur. Mûsâ aleyhisselama Tevrat kitabını veren, kardeşi Hârûn aleyhisselamı da yanına yardımcı olarak vazifelendiren Allâh, onları Firavunu îmana davet etmek üzere:

2- "Ve âyetlerimizi yalanlayan kavme gidin." dedik..." onlar gittiler gerekli daveti uzun süre yaptılar. Ama firavun azdıkça azdı. Bir türlü îmana yanaşmadı. NihÂyet:

"...Onları helâk edercesine helâk ettik." Bütün ordusuyla birlikte denizde boğarak feci şekilde helâk ettik. Ey insanlar! Bundan ibret alın da Allâh'a ve Resulüne karşı gelmeyin.

3- "Nûh'un kavmini de. Peygamberleri yalanladıkları zaman onları batırdık..." Nûh aleyhisselamı yalanlayan kavmi, bütün peygamberleri yalanlamış gibi oldukları için onları her yeri saran sularda boğarak helâk ettik. Ancak îman ederek gemiye binenleri kurtardık.

"...Ve kendilerini insanlara bir ibret yaptık. Zâlimler için de acıklı bir azap hazırladık." Batırdığımız bu zâlim kimseleri ibret almayanların sonu da bunlar gibi helâk olmaktır. Âhirette ise bu zâlimler ve bunlar gibi olanlar için acıklı bir cehennem azabı hazırladık.

4- " Âd'ı da, Semud'u da, Ress ashabını da, bunların arasında (geçen) birçok asırları da." Hud aleyhisselamın kavmi olan Âd'ı, Sâlih aleyhisselamın kavmi olan Semud'u, Yemame mıntıkasında peygamberlerini öldürüp "Ress" adındaki kuyuya atan Semud kavminin bir kolu olan ve "ashabı Ress" diye tanınan ve bunların arasında gelip geçen başka milletler de:

5- "Herbirinin kendisine örnekler verdik herbirini de helâk edercesine helâk ettik." Bu sayılan ve aralarında geçen bütün milletlere kendilerinden önce geçenlerden örnekler vererek hak yolu duyurduk. Fakat dinlemediler. Azdıkça azdılar. Bizde onların herbirini ayrı sebeplerle feci şekillerde helâk ettik. Şimdi bunları da size örnek veriyoruz. İbret alıp îman etmezseniz, sizin akıbetiniz de onlar gibidir. Bakın:

6- "Andolsun kötülük yağmuru yağdırılan beldeye de uğradılar. Onu görmüyorlar mı idiler? Hayır dirilmeyi ummuyorlar idiler." Birbiriyle fuhuş yapan erkeklerin yaşadığı yer olan "Sudum" şehrini felaket yağmuru ile altını üstüne getirerek batırdık. Batmış olan bu şehrin örenleri üzerine her zaman uğrayıp geçtikleri halde, onu görmüyorlar mı idiler? Öldükten sonra dirilmeye inanmayan bu kâfirler, görseler bile ne ibret alacaklar? Almadılar. Ama helâk olmaktan da kurtulamadılar. Hud suresinin 25. âyetinden 103. âyete kadar olan âyetleri ve onlarla ilgili olan diğer âyetleri de okuyalım.

Âyet: 41

وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا ۖ أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

Meâli:

"Seni gördükleri zaman: "Allâh'ın Peygamber olarak gönderdiği bu mu?" diyerek seni ancak eğlence edinirler."

Âyet: 42

اِنْ كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا لَوْلَآ اَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا ؕ وَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ اَضَلُّ سَبِيلاً ﴿٤٢﴾

Meâli:

""Şüphesiz ki üzerlerinde sabretmemiz olmasaydı, hemen hemen bizi elbette ilahlarımızdan saptıracaktı." (dediler). İleride azabı görecekleri zaman, yol bakımından daha sapık kimmiş bilecekler."

Âyet: 43

اَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ ؕ اَفَاَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلاً ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Hevasını ilahı edinen kimseyi gördün mü? Eh! Ona sen mi vekil olacaksın?"

Âyet: 44

اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ اَوْ يَعْقِلُونَ ؕ اِنْ هُمْ اِلاَّ
كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلاً ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Yoksa hakîkaten onların çoğunun dinleyeceklerini veya akıl erdireceklerini mi sanıyorsun? Onlar, ancak hayvanlar gibidir. Hayır, onlar yol bakımından daha sapıktır."

İZAHLARI:

Resulüm! Başta Ebu Cehl olmak üzere müşrikler:

1- "Seni gördükleri zaman: "Allâh'ın peygamber olarak gönderdiği bu mu?" diyerek" seni ancak eğlence edinirler." Onlar, bu alaycı tutumlarını elbette çok ağıra mal edecekler. Sen üzülme. Tebliğe devam et. Onların iddiaları şöyle devam edebilir.

2- "Şüphesiz üzerlerinde sabretmemiz olmasaydı, hemen hemen bizi elbette ilahlarımızdan saptıracaktı."(dediler)..." müşrikler,

tapa geldikleri putlara bağlılıklarını böyle ifade ettiler. Kuru bir inattan ibaret olan bu sabırlarının kendilerini felakete sürükleyeceğinin farkında değillerdi. Bunlar:

"...İleride azabı görecekleri zaman, yol bakımından daha sapık kimmiş bilecekler." Şimdi bilemezler. Bilseler, bu duruma düşmezler. Dünyada görecekleri geçici bir musibetten sonra, ileride sonu gelmeyecek olan cehennem azabını görecekleri zaman, bilecekler ve pişman olacaklar. Fakat fırsatı kaçırmış olacaklar. Böyle:

3- "Hevasını ilahı edinen kimseyi gördün mü? Eh! Ona sen mi vekil olacaksın." Habibim! Bu müşriklerin gönüllerinde estirdikleri heva ve heveslerin ilah edinip ona taptıklarını gördün mü? Sen böylelerin koruyucusu olacaksın, onların vekaletini üzerine mi alıyorsun. Senin vazifen sadece tebliğden ibarettir.

4- "Yoksa hakîkaten onları çoğunun dinleyeceklerini veya akıl erdireceklerini mi sanıyorsun?.." senin okuduğun âyetler, onların çoğunun dinleyeceklerini, veya akıllarını erdirip îman edeceklerini mi sanıyorsun? Habibim! Sen sadece ümitle tebliğata devam et. Onların hesabını bana bırak.

"...Onlar, ancak hayvanlar gibidir. Hayır, onlar yol bakımından daha sapıktır." Onlar, yeme içme, çiftleşme bakımından diğer hayvanlardan farksızdır. Fakat mükellef oldukları îman, ibadet, muamelat, ahlak bakımından ise çok sapıktırlar. Çünkü her hayvan yaratılışının dışına çıkamaz. Sinek, sinekliğinin dışına çıkıp arı gibi olamaz. Koyun da hiçbir zaman kurt gibi olamaz. Fil de deveye benzemez. Ama insan, yılan gibi zehirler, tilki gibi hırsızlık yapar. Bil hassa kötülük yapmakta bütün hayvanları geçer. En korkunç bir hale gelir. Onun için cehennemin baş müşterisi insandır.

(Nisa 80. En'am 104, 107. Araf 179. Hud 86. Enbiya 36. Kasas 50. Zümer 41, 56-58. Şura 6, 48. Casiye 23. Muhammed 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ ۚ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ
سَاكِنًا ۚ ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Rabbini görmedin mi, gölgeyi nasıl uzatıyor? Eğer dileseydi onu sakin kılardı. Sonra güneşi ona delil yaptık."

Âyet: 46

ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Sonra onu yavaş yavaş kendimize kolay bir alışla aldık."

Âyet: 47

وَهُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Geceyi size bir örtü, uykuyu da bir dinlenme yapan da O'dur. Gündüzü de bir yayılma yapan O'dur."

Âyet: 48

وَهُوَ الَّذِى اَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖ ۚ وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ۙ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Rahmeti önünde bir müjdeci olarak rüzgarları gönderen de O'dur. Gökten ter temiz bir de su indirdik."

Âyet: 49

لِنُحْيِىَ بِهٖ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَآ اَنْعَامًا وَاَنَاسِىَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Onunla ölü bir beldeyi diriltmemiz ve yarattığımız hayvanlar ile birçok insanları sulamamız içindir."

Âyet: 50

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا ۙ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Andolsun onu aralarında öğütlenmeleri için genişçe yaydık da insanların çoğu küfürden başkasını reddetti."

İZAHLARI:

Habibim! Rabbinin yarattığı şeylerden sadece biri olan gölge bile Rabbinin varlığına delil olarak yeter. Rabbin şöyle buyuruyor.

1- "Rabbini görmedin mi gölgeyi nasıl uzatıyor?" başını kaldırmadan yalnız yere bakıp tâ yarattığı herşeyin gölgesini nasıl uzatıp, nasıl kısaltıyor görmedin mi? Bu gölgenin uzayıp kısalması hali aklı erenler için Allâh'ın varlığına delildir.

"...Eğer dileseydi onu sakin kılardı..." O, gölgeyi uzatmaz kısaltmaz belli bir halde tutabilirdi. O herşeye kadirdir.

"...Sonra güneşi ona delil yaptı." Güneşin ışıklarını yaydı. Uğradığı yerleri aydınlattı, uğramadığı yerleri de gölge yaptı. Güneş yeni doğduğu zaman, bu gölgeler uzun göründü, güneş yükseldikçe de kısa görünür oldu. Öğleye kadar kısaldı, akşama kadar da uzamaya devam etti. Allâh isteseydi güneşi bir yerde tutardı, gölge de aynı şekilde kalırdı. Ama:

2- "Sonra onu yavaş yavaş kendimize kolay bir alışla aldık." buyurarak gölgeyi yok ettiğini, yani güneşin batmasıyla her yer kardı, gölge de yok oldu. Aslında her yer gölge oldu. Dünyanın gölgesi oldu. Karanlık bir gece oldu.

3- "Geceyi size bir örtü, uykuyu da bir dinlenme yapan da O'dur." Güneşi giderip aydınlığı kaldırınca, sizi istirahatınıza tam bir sebep olan uykuyu da ihsan eden de yine Allâh'tır. Bunları düşünüp de Allâh'a niçin kulluk yapmıyorsunuz? O'na niçin şükretmiyorsunuz?

"...Gündüzü de bir yayılma yapan O'dur." Güneşi getirerek yeri aydınlatan sizin yayılıp, dağılıp işlerinizin başına rahatça gidip çalışmanıza imkan veren yine Allâh'tır. Hâlâ şükretmeyecek misiniz?

4- "Rahmeti önünde bir müjdeci olarak rüzgarları gönderen de O'dur..." O'nun rahmeti çoktur. Her yeri kaplamıştır. Rüzgarları estirmesi de bir rahmettir. Rüzgarlar havayı temizlediği gibi ısısını da değiştirir. Bulutların meydana gelmesine, onların sürülüp ihtiyaçlı yerlere gitmesine sebep olur. Böylece:

"...Gökten ter temiz bir de su indirdik." Yağmur yağdırdık.

5- "Onunla ölü bir beldeyi diriltmemiz ve yarattığımız hayvanlar ile birçok insanları sulamamız içindir." Gökten indirdiğimiz yağmur ile kurumuş ölmüş olan yerler, insanların yaşadığı beldeleri yeşert-

mek, yarattığımız diğer, suya muhtaç olan hayvanları ve bütün insanları suya kavuşturmamız için böyle yaptık. İşte bu bizim onlara bir rahmetimizdir akılları daha ermeyecek mi?

6- "Andolsun onu aralarında öğütlenmeleri için genişçe yaydık da insanların çoğu küfürden başkasını reddetti." Andolsun o rahmeti insanların arasında ibret almaları, nasihat edinmeleri için genişçe yere yaydık. Ama insanların çoğu yine îman etmemede dayattı ve küfürde ısrar etti. Eh kendileri bilir. Allâh bu ve benzeri birçok rahmetini etraflıca, genişçe âyetleriyle bildirdi ve açıkladı. Bunlara kulak asamayan nice insanlar inatlarında, ısrarlı oldular, onlar ancak kendilerine zulmederler.

(Bakara 164. Araf 57. Ra'd 3, 4. İbrâhîm 19. Hacc 18,63. Hıcr 22. Nur 43. Neml 63. Fâtır 9. Rum 46,48. Zuhruf 11. Casiye 5. Kaf 9-11. Nebe 9-11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 51

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِى كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

Meâli:

"Ve dileseydik elbette her köye bir uyarıcı gönderirdik."

Âyet: 52

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Artık kâfirlere itaat etme ve onunla kendilerine büyük bir cihâd et."

Âyet: 53

وَهُوَ الَّذِى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۖ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾

Meâli:

"İki denizi salıveren de O'dur. Şu tap tatlı, şu da tuzlu acıdır. İkisinin arasına da bir perde ve karıştırmaz bir engel yaptık."

Âyet: 54

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا ۗ

وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Sudan bir beşeri yaratan ve onu bir soy ve bir nesep yapan da O'dur. Senin Rabbin de kadirdir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, son peygamberinin kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara gönderildiğini ve her beldeye peygamber göndermek istemediğini beyan etmek üzere:

1- "Ve dileseydik elbette her köye bir uyarıcı gönderirdik." buyurmuştur. Habibim! Eğer biz her memleket halkına ayrı ayrı onları uyarıcı bir peygamber göndermek isteseydik, şüphesiz bu irâdemizi tahakkuk ettirirdik. Fakat seni bütün köylerin ve şehirlerin halkına gönderdik. Yani, bütün dünya insanlarını ve cinlerini uyarmak ve onlara kelamımı tebliğ etmek için gönderdik. Bu hususta:

2- "Artık kâfirlere itaat etme ve onunla kendilerine büyük bir cihâd et." Habibim! Sen kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanların peygamberisin. Onlara tebliğ etmek üzere sana asla bozulmayacak olan Kur'ânı indiriyorum. Kur'ânın dışında kalan kâfirlerin sözlerini dinleme, onlara boyun da eğme. O Kur'ânın beyanı gereğince kendilerine en güzel olan bir cihâd aç. Tebliğ cihadı, uyarma cihadı, onları bilgilendirme cihadı, ikna cihadı aç. Şâyet bu cihada düşmanlık yaparak karşılık vermeye kalkarlarsa, hak ettikleri savaş cihadına da izinlisin. Sana yardımcı benim. Bana güven. Herşeye kadirim.

3- "İki denizi salıveren de O'dur. Şu tap tatlı, şu da tuzlu acıdır. İkisinin arasına da bir perde ve karıştırmaz bir engel yaptık." Biri tatlı diğeri da acı olan iki suyu dünyaya salıveren, bunların karışmaması için aralarına set koyan hem de çok sağlam engel koyan o kadir olan Allâh'tır. Buna kadir olan seni başarıya ulaştırmaya kadir olmaz mı? Bak:

4- "Sudan bir beşeri yaratan ve onu bir say ve bir nesep yapan da O'dur. Senin Rabbin de kadirdir." Habibim! Seni ve bütün insanları sudan yaratan ve onları üretip soylandıran, nesiller halinde çoğaltan yine senin Rabbindir. O, buna kadir olduğu gibi herşeye kadirdir. Sen cesaretle benim kelamımı tebliğe ve bu uğurda cihada devam et.

(Nisa 79. Araf 158. Tevbe 73. Hıcr 28. Kehf 28, Enbiya 107. Sebe 28. Ahzab 1, 48. Fâtır 12. Sad 71. Rahman 19, 20. Tahrim 9. Kalem 8, 10. İnsan 24. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لاَ يَنفَعُهُمْ وَلاَ يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰى رَبِّهٖ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka kendilerine fayda vermeyen, zarar da vermeyen şeye tapıyorlar. Kâfir de Rabbine karşı (Şeytana) yardımcıdır."

Âyet: 56

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Seni ancak bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik."

Âyet: 57

قُلْ مَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِلاَّ مَنْ شَآءَ اَنْ يَتَّخِذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبِيلاً ﴿٥٧﴾

Meâli:

""Sizden ona karşı –Rabbine bir yol edinmesini isteyen kimseden başka– bir ücret istemiyorum." de."

Âyet: 58

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِى لاَ يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ ۗ وَكَفٰى بِهٖ بِذُنُوبِ عِبَادِهٖ خَبِيرًا ۚ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Ölmeyen diriye de güven ve O'nun hamdi ile tesbih et. Kullarının günahlarından haberli olarak o yeter."

Âyet: 59

اَلَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۚ اَلرَّحْمٰنُ فَسْئَلْ بِهٖ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Gökler ile yeri ve aralarındaki şeyleri altı günde yaratan sonra arşa istiva edendir. Rahmandır. Artık onu bir haberi olana sor."

Âyet: 60

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَٰنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَٰنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Kendilerine: "Rahmana secde edin." denildiği zaman: "Rahman da nedir? Bize emrettiğine mi secde edeceğiz?" dediler. Bu onların nefretini de artırdı."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, müşriklerin gülünç hallerini beyan etmek üzere:

1- "Allâh'tan başka kendilerine fayda veremeyen, zarar da veremeyen şeye tapıyorlar..." Elleriyle yonttukları ve şekil verdikleri, hiçbir şeye gücü yetmeyen, ne faydası ne de zararı olmayan, cansız, şuursuz, şeylere tapıyorlar. Tapanlar, tapılanlardan daha şuursuz ki ahmakça, budalaca tapıyorlar ve çok gülünç bir hale düşüyorlar.

"...Kâfir de Rabbine karşı (Şeytana) yardımcıdır." Ebu Cehl ve ona benzeyen diğer kâfirler, bütün davranışlarıyla Allâh'a karşı şeytana ve şeytanlaşanlara yardımcı oluyor. Hakîkatleri görmezden, bilmezden gelerek arkalarına atıyorlar. Hep küfre ve şirke yöneliyorlar.

2- "Seni ancak bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik." Resulüm! Üzülme, merak etme. Biz seni ancak îman edenleri cennetle müjdelemek, kâfirleri de cehennemle korkutarak uyarmak için gönderdik. Sen tebliğ vazifeni yap, onların hesabı bize aittir. Sen onlara:

3- "Sizden ona karşı –Rabbine bir yol edinmesini isteyen kimseden başka– bir ücret istemiyorum." de." Size tebliğ ettiğim o kurana karşı bir ücret istemiyorum. Ancak sizden beklediğim, Allâh'ın yolunu tutmanızdır. Başka da hiçbir şey istemiyorum.

4- "Ölmeyen diriye de güven ve O'nu hamdi ile tesbih et. Kullarının günahlarından haberli olarak O yeter." Habibim! Sen devamlı diri olan, hiç ölmeyecek olan bâkî Allâh'a güven. Her işini O'na havale et. O herşeye kadirdir. O'na şükrederek O'nu tesbih, tenzih et. O noksanlıklardan münezzehtir. Bütün sıfatlarıyla kamildir. O kullarının günahlarını en iyi bilendir. Herşeyden haberlidir. O:

5- "Gökler ile yeri ve aralarındaki şeyleri altı günde yaratan, sonra arşa istiva edendir..." Allâhu azimüşşan, gökleri, yeri ve onlarda bulunan herşeyi altı günde yaratmıştır. Sonra da bunların tedbiri, hareketleri, yaratılış gayeleri üzerinde takip etmek için arşa istiva etmiştir. "İSTİVA" kelimesi üzerinde ayrı ayrı anlayışlar var ise de, bu anlayışların hepsini içine alabilecek nokta, "Yarattıkları üzerinde tam bir hakimiyet kurmuş olmasıdır." Yarattıkları şeyler, O'nun hakimiyetinden, O'nun emirlerinden, O'nun irâdesinden çıkamazlar. Bütün bilgilerimiz, tecrübelerimiz, görgülerimiz de bu neticeye varmaktadır. En iyi bilen Allâh'tır.

"...artık onu bir haberi olana sor." Artık göklerin ve yerin yaratılışı, bunların arasındaki varlıkların oluşu hakkında bilgi de istersen, bunu etraflıca haberi olana sor. Soracağın da ancak Allâh'tır. Allâh'ın vereceği cevap tâ "Kur'ânı Kerîmde herşeyi beyan ettim! Onu iyi okuyun, iyi anlayın" olacaktır. Öyle ise, Kur'ânı iyi okuyalım. İyi anlayalım.

6- "Kendilerine: "Rahmana secde edin." denildiği zaman: "Rahman da nedir? Bize emrettiğine mi secde edeceğiz?" dediler. Bu onların nefretini de artırdı." Müşriklere: "Putları bırakın da Rahman olan Allâh'a secde edin." denildiği zaman: 'Rahmanı biz bilmiyoruz. O da ne imiş? Biz senin emrettiğin şeye mi secde edeceğiz?" dediler. Firavun da: "Alemlerin Rabbi ne imiş?" demişti. Bilmezden gelerek, bilmek de istemediklerini açıklamış oluyorlar idi. Onlara Allâh'ın yolu her gösterildikçe, inatları ve nefretleri artıyordu. Ama bu yüzden hak ettiklerini buldular.

(Bakara 119. Nisa 81. En'am 90. Araf 54. Yunus 3,18. Hud 7, 29, 51. Nahl 73. Hacc 71. İsra 41, 46, 105. Şuara 127, 145, 164, 180. Ankebut 17. Secde 4. Fâtır 24, 42. Ahzab 45, 46. Kaf 38. Fussılet 37. Feth 8. Hadid 4. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 61

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

Meâli:

"Gökte burçlar yaratan, onların içinde de bir sıraç, bir de aydınlatıcı ay koyan (Allâh) ne de bereketi çoğaldı."

Âyet: 62

وَهُوَ الَّذِى جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يَذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Öğütlemek isteyen veya şükretme arzusunda olan kimse için gece ile gündüzü birbiri yerine geçer yapan da O'dur."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, kendi kudretini ve yüceliğini zikretmek üzere:

1- "Gökte burçlar yaratan, onların içinde de bir sıraç, birde aydınlatıcı ay koyan (Allâh) ne de bereketi çoğaldı." buyurmuştur. Gök uçsuz bucaksız olan boşluk. Bu boşluğu dolduran sayılması da mümkün olmayan yıldızlardır. Kümeler halinde olan yıldızlara "burç" denilir. Bu yıldız kümeleri "on iki" adet denilmiş ise de, binleri aşan çok sayıda burçlar vardır. Henüz yıldızın yapısının nelerden olduğu da bilinememektedir. Bunların arasında "sıraç" denilen ışığı bizzat kendisinden olan güneş ile ondan aldığı ışığı yansıtan ay vardır. Bunları yaratan ve belli bir nizam içinde hareket ettiren de Allâh'tır. Bundan dolayı "Tebareke" fiili ile kendini tanıtmıştır. Yani yarattığının çokluğu, yaratıcı gücünün sınırsızlığı artıkça arttı. Böylece yüceldikçe yüceldi, bereketi çoğaldıkça çoğaldı.

2- "Öğütlenmek isteyen veya şükretme arzusunda olan kimse için gece ile gündüzü birbiri yerine geçer yapan da O'dur." İbret almak, öğüt almak ve Allâh'a şükretmek isteyen kimseler için güneşin ve dünyanın dönüşlerini ayarlayarak, gece ile gündüzü, biri diğeri onun yerine gelecek şekilde bir nizam içine koyan da yine O'dur. Bunlara bakıp da Allâh'ın varlığını anlayan ve O'na şükredene ne mutlu.

(Yunus 5, 6. Hıcr 16. Yasin 38-40. Nûh 16. Buruc 1. Ahzab 46. Nebe 13. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 63

وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Rahmanın kulları, yeryüzünde vakarla yürüyenler ve cahiller kendilerine (yerli yersiz) konuştuğu zaman: "Selam" derler."

Âyet: 64

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Ve gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyâm ederek geçirenler."

Âyet: 65

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ
إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ve Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır. Şüphesiz onun azabı (yakamızı) bırakmayan oldu" diyenler."

Âyet: 66

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, eğleşilecek ve yerleşilecek yer bakımından kötü olmuştur."

Âyet: 67

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ
بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Ve harcadıkları zaman, israf etmeyenler, cimrilik de yapmayanları ve bunun arasında dimdik olanlar."

Âyet: 68

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ

الَّتِى حَرَّمَ اللّٰهُ اِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذٰلِكَ يَلْقَ اَثَامًا ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Ve Allâh'la birlikte başka bir ilaha tapmayanlar. Haklı olmadıkça Allâh'ın haram kıldığı kimseyi de öldürmeyenler. Zina da yapmayanlar. Kim de bunu yaparsa, günaha düşer."

Âyet: 69

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Kıyâmet gününü de onun azabı katlanır ve içinde hakîr olarak ebedî kalır."

Âyet: 70

اِلاَّ مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يُبَدِّلُ
اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Tevbe eden ve yararlı iş yapan kimseler başka. İşte bunlar, Allâh onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allâh da çok mağfiret eden, rahîm olandır."

Âyet: 71

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

Meâli:

"Kim de tevbe eder ve yararlı iş yaparsa, artık şüphesiz o, Allâh'a tam tevbe ediyor."

Âyet: 72

وَالَّذِينَ لاَ يَشْهَدُونَ الزُّورَ ۙ وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Ve yalan şahitliği yapmayanlar, boş söze uğradıkları zamanda da vakarlıca geçenler."

Âyet: 73

وَالَّذِينَ اِذَا ذُكِّرُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا
صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Ve Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onun üzerine sağır ve kör olarak yatıvermeyenler."

Âyet: 74

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ اَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا
قُرَّةَ اَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ اِمَامًا ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Hem de "Ey Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden gözler bebeği hibe et. Bizi müttegîlere de imam yap" diyenler.""

Âyet: 75

اُولٰٓئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا
تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

Meâli:

"İşte bunlar, sabretmeleri sebebiyle köşklerle mükâfâtlandırılacaklar. Orada sağlık ve selâmete kavuşturulacaklar."

Âyet: 76

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Orada ebedîdirler. Eğleşilecek yer ve yerleşilecek yer olarak ne güzel oldu."

Âyet: 77

قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّى لَوْلَا دُعَآؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ
فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Duanız olmasaydı, Rabbim size değer verir miydi? Çünkü hakîkaten yalanladınız. Artık ileride lazım olacak."

İZAHLARI:

Rahman olan Allâh sevdiği ve razı olduğu kullarını şöyle anlatıyor:

1- "...Yeryüzünde vakarla yürüyenler..." Kibirlenmeden, acele etmeden, gevşeklik yapmadan vakarlıca, olgunca yürüyenler.

2- "...Cahiller kendilerine (yerli yersiz) konuştuğu zaman: "Selam" derler." Lafını bilmeyen, sözünün nereye varacağını anlamayan, ham kalmış cahiller, rastgele, yerli yersiz, sapık supuk konuştukları zaman, onlara uymayıp, hoş görerek, selâmeti bulacak, çekişmeye meydan vermeyecek örnek olacak güzel sözlerle karşılarlar.

3- "Gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyâm ederek geçirenler." Gecelerinin bir kısmını namaz kılarak, Kur'ân okuyarak geçiren istirahatını, uykusunu da ihmal etmeden Allâh'ın razı olacağı gibi geçirip sabah namazını vaktinde eda edenler.

4- "Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır. Şüphesiz onun azabı (yakamızı) bırakmayan" diyenler." Allâh'a yalvararak cehennem azabından korunmalarını isteyenler. Bütün güzel amellerinin yanında dua ederek Allâh'a bağlılıklarını gösteren ve cehennem azabından Allâh'a sığınanlar. Dualarına devamla:

"Şüphesiz o, eğleşilecek ve yerleşilecek yer bakımından kötü olmuştur." derler. Böylece oranın varılacak bir yer olmadığını, oraya gitmemek için Allâh yolundan ayrılmaması gerektiğini ifade ederler. Yaşamalarını da ona göre ayarlarlar.

5- "Harcadıkları zaman, israf etmeyenler, cimrilik de yapmayanlar ve bunun arasında dimdik olanlar." Kazandıklarını döküp saçıp har vurup harman savurmadıkları gibi, büsbütün kısıp büzüp cimrilik de yapmazlar. Bu ikisi arasında dikkatle dururlar, harcamayı denk yaparlar. Bilhassa haram olan yerlere harcamazlar, Allâh yolunda harcamaktan sakınmazlar.

6- "Ve Allâh'la birlikte başka bir ilaha tapmayanlar..." Yalnız Allâh'a kulluk yapan, yalnız O'ndan yardım isteyenler. Allâh'tan başka hiçbir şeyi Allâh'a ortak yapmazlar. Putları, ayı, güneşi, ulu ağacı, türbeleri, şeyhleri, başka insanları asla aracı yapmazlar.

7- "...Haklı olmadıkça Allâh'ın haram kıldığı kimseyi de öldürmeyenler..." hiçbir kimseyi haksız yere öldürmeyenler. Savaşta ken-

dine hücum edenler, evini basıp, yolunu kesip canını tehlikeye düşürenler gibi zaruret olmadıkça kimsenin canına kıymayanlar.

8- "...Zina da yapmayanlar..." Nikahlısı olmayanlarla fuhuş yapmayanlar. Erkek olsun, kadın olsun iffetine, namusuna sahip olup ter temiz yaşayanlar.

"...Kim de bunu yaparsa günaha düşer." İffetine namusuna sahip olmayıp tâ fuhuş yaparsa, cehennem azabını gerektiren büyük günah çukuruna düşer. Hem de:

"...Kıyâmet gününde onun azabı katlanır ve içinde hakîr olarak ebedî kalır" Allâh'ın haram kıldığı şeyleri yapanların azabı katmerlenerek artar ve o azabın içinde ebedî kalırlar.

"...Allâh onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır." İhlasla tevbe edipte Allâh'ın yoluna tam sarılanları Allâh bağışlar günahlarını siler, yerine yapacağı iyi ve güzel amelleri yazar. O'nun mağfireti çoktur. Rahmeti de boldur.

"Ve yalan şahitliği yapmayanlar..." gerek mahkemelerde gerekse herhangi bir yerde yalan yere şahitlik yapmayanlara. Hak dururken bâtılı desteklemeyenler, doğruluktan asla ayrılmayanlar.

9- "...Boş söze uğradıkları zamanda da vakarlıca geçenler." Ahlaksız kimselerin terbiyesiz konuşmaları, gıybet yapmaları, sövmeleri ve sataşmaları gibi sözlere rastladıkları zaman, onları susturma imkanına sahip olmayanların onlara uymadan, olgunca onlara değer vermeden geçip gidenler.

10- "Ve Rablerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, onun üzerine sağır ve kör olarak yatıvermeyenler." Allâh'ın âyetleri okunduğu zaman, onları hürmetle, tazimle dinleyenler, manasını anlayıp onunla amel edenler. Burada kâfirlere ve ihmalkarlara, Kur'ândan uzak kalanlara çok ağır bir uyarı vardır. Dikkatli olalım. Kur'ânı Kerîme îman ettiğimiz halde, ona yabancı kaldığımızı bilelim ve tevbe edip, ona sarılalım. Hem de:

11- "Ey Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden gözler bebeği hibe et. Bizi müttegîlere de imam yap" diyenler" Şuurlu ve ihlaslı mü'minler, kendilerinden sonra gelecekleri de dikkate alarak onların da Allâh'ın yolunda olmaları ve onlara önder ve örnek olmalarını isteyerek Allâh'a yalvaranlar.

"...İşte bunlar, sabretmeleri sebebiyle köşklerle mükâfâtlandırılacaklar. Orada sıhhat ve selâmete kavuşturulacaklar." Sıfatları geçen âyetlerde belirtilen bu on bir meziyete sahip olanlar, cennet köşkleriyle, cennet saraylarıyla taltif edilecekleri müjdelenmişlerdir. Orada

ebedîyyen selâmet ve saadetle kalacakları da haber verilmiştir. Orası en devamlı, en güzel bir yaşama yeridir.

"Duanız olmasaydı, Rabbin size değer verir miydi?.." Siz bir yandan Allâh'ın emirlerini yerine getirip bir yandan da ona yalvarmalarınız olmasaydı, Allâh size ne kıymet verirdi? Sizin değeriniz, îman, ibadet ve her hususta Allâh'a kulluk yapmanızdır. Fakat siz bunu yapmadınız.

"...Çünkü hakîkaten yalanladınız. Artık ileride lazım olacak." Siz Allâh'a kulluk yapmadığınız gibi, O'nu, Resulünü ve kitabını yalanladınız. Böyle olunca da size azap lüzum etti. Bundan kurtulamazsınız.

(Bakara 201, 283. Âl-i Imran 8, 16, 38, 135, 191. Nisa 17, 18, 135, 146. Maide 8, 39. En'am 54, 141, 151. A'raf 31, 33, 199. Enfal 2. Yunus 10. İbrâhîm 23. Nahl 119. İsra 32, 33. Meryem 5, 49, 50, 58, 60. Enbiya 72, 90. Hacc 35. Nur 2, 3. Kasas 55, 67. Ankebut 27, 58. Secde 15. Sebe' 37. Ahzab 30, 44. Şura 37. Zariyat 56. Necm 32. Talak 2. âyetleri de okuyalım.)

FURKÂN SÛRESİNİN SONU

ŞUARÂ SÛRESİ

26. Sûredir

227 Âyettir

Mekke de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

طٰسٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(طسم) manasını Allâh bilir."

Âyet: 2

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Bunlar, açıklayan kitabın âyetleridir."

Âyet: 3

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"(Onlar) mü'minler olmamalarından dolayı kendinin helâk edicisi misin?"

Âyet: 4

اِنْ نَشَاْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاۤءِ اٰيَةً فَظَلَّتْ اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Dilersek onların üzerine gökten bir âyet indiririz de boyunları eğilir kalır."

Âyet: 5

وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمٰنِ مُحْدَثٍ اِلَّا كَانُوا

عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Onlara Rahmandan yeni bir zikir gelince, ancak ondan yüz çevirenler oldular."

Âyet: 6

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Hakîkaten yalanladılar da. Artık yakında onlara kendisiyle alay eder oldukları şeylerin haberleri de gelecek."

Âyet: 7

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Yeryüzüne bakmadılar mı? Orada her güzel çiftten nicesini bitirdik."

Âyet: 8

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunlarda kesin bir ibret vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 9

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de, elbette azîzdir, rahîmdir."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, Peygamberimize hitap ederek Kur'ânın herşeyi açıkladığını ve îman etmeyenler yüzünden üzülmemesini hatırlatmıştır.

1- "Bunlar, açıklayan kitabın âyetleridir." Bu âyetler, hakkı bâtılı, iyiyi kötüyü, yararlıyı zararlıyı ve herşeyi gereği gibi açıklayan Kur'ânın âyetleridir. Habibim! Sen ancak bunları tebliğe memursun. Onlara inandırmaya mecbur değilsin. Üzülme:

2- "(Onların) Mü'minler olmamalarından dolayı kendinin helâk edicisi misin?" O kâfirlerin îman etmedikleri için üzüntüden kendini öldürecek misin? Yoksa hiç merak etme:

3- "Dilersek onların üzerine gökten bir âyet indiririz de boyunları eğilir kalırlar." Resulüm! Biz istersek, İsrail oğullarının tepesine dağı kaldırdığımız gibi, onların başına da gökten bir inandırıcı korku âyeti (alameti) indirir, onları îman etmeye mecbur kılarız. Ama bizim irâdemiz, baskı ile zor kullanarak değil, kendilerine verdiğimiz cüz'i irâdelerini kullanmalarıdır. Biz, onlara boyun eğdirmesini biliriz. Zaten ister istemez boyunlarını eğerek ölecekler ve huzurumuza gelecekler. Onu düşünsünler.

4- "Onlara Rahmandan yeni bir zikir gelince, ancak ondan yüz çevirenler oldular." O, müşriklere Rahman olan Allâh'tan yeni bir âyet geldiği zaman, hemen ondan yüz çevirirler. Onu dinleyip anlamak istemezler.

5- "Hakîkaten yalanladılar da..." Bu müşrikler, Allâh tarafından gelen âyetleri ve o âyetleri tebliğ eden Peygamberi de yalanlamışlardır...

"...Artık yakında onlara kendisiyle alay eder oldukları şeylerin haberleri de gelecek." Yalanlamakla birlikte alay ettikleri Allâh'ın Resulü ve âyetler hakkında yakında uğrayacakları musibetlerin haberleri gelecektir. Nitekim bu haberlerin ilkini Bedir savaşında aldılar. Daha sonra birçok savaşlarda haber aldılar. Ama en büyük haberi mahşerde alacaklar. Onlar:

6- "Yeryüzüne bakmadılar mı? Orada her güzel çiftten nicesini bitirdik." Yeryüzündeki ağaçlar, meyveler, sebzeler, otlar, çiçekler ve bunlarla gıdalanan insanlar ile hayvanlar. Bunları kimin yarattığını düşünmediler mi? Bunları hep biz yarattık. Nasıl yalanlayabiliyorlar?

7- "Şüphesiz bunlarda kesin bir ibret vardır..." Akıl sahipleri için yaratılmış olanların, şekillerinde, renklerinde, tatlarında, hareketlerinde elbette ibretler vardır. Ama bu müşrikler bu ibretten mahrum kaldılar da:

"...Onların çoğu da mü'minler olmadı." Kendilerine verilen ömrü gafletle geçirdiler. Birer kâfir olarak geberdiler gittiler. Tâ cehennemi boyladılar.

8- "Şüphesiz Rabbin de, elbette azîzdir, Rahîmdir." Habibim! Senin Rabbin en güçlü, en üstün, en kahredici bir hâlıktır. Aynı zamanda en merhametli, en hoş görürlü, en bağışlayıcıdır. Onlar tevbe etselerdi, af dileselerdi elbette onları bağışlar ve cezalandırmazdı.

(Bakara 252. Âl-i Imran 108. Maide 48. En'am 107. Yunus 99. Yusuf 1. Ra'd 1. Hıcr 1,11. Nahl 11,48,93. İbrâhîm 1. Neml 52. Kehf 6. Secde 6,27. Sebe 9. Fâtır 8. Yasin 5, 71. Lokman 2. Rum 5. Kasas 2. Casiye 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10, 11

وَاِذْ نَادٰى رَبُّكَ مُوسٰٓى اَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ۙ ﴿١٠﴾
قَوْمَ فِرْعَوْنَ ۭ اَلَا يَتَّقُوْنَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Hani ya Rabbin Mûsâ'ya: "Zâlimler zümresine, firavun kavmine git sakınmayacaklar mı?" diye nidâ etmiş idi."

Âyet: 12, 13, 14

قَالَ رَبِّ اِنِّىٓ اَخَافُ اَنْ يُّكَذِّبُوْنِ ۭ ﴿١٢﴾ وَيَضِيْقُ صَدْرِىْ
وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِىْ فَاَرْسِلْ اِلٰى هٰرُوْنَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَيَّ
ذَنْۢبٌ فَاَخَافُ اَنْ يَّقْتُلُوْنِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Şüphesiz ben, kendimi yalanlayacaklarından korkuyorum. Göğsüm de daralıyor. Dilim de dönmüyor. Artık (Cebrâil'i) Hârûn'a gönder. Onların lehinde, benim aleyhimde bir suç da var. Beni öldürmelerinden de korkuyorum". dedi."

Âyet: 15, 16, 17

قَالَ كَلَّا ۚ فَاذْهَبَا بِاٰيٰتِنَآ اِنَّا مَعَكُمْ مُّسْتَمِعُوْنَ ﴿١٥﴾
فَاْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُوْلَآ اِنَّا رَسُوْلُ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۙ ﴿١٦﴾
اَنْ اَرْسِلْ مَعَنَا بَنِىٓ اِسْرَآءِيْلَ ۭ ﴿١٧﴾

Meâli:

""Hayır, âyetlerimizle gidin. Şüphesiz biz sizinleyiz, işiteniz. Hem de firavuna gidin ve: "Biz kesinlikle alemlerin Rabbinin Pey-

gamberiyiz. Bizimle İsrail oğullarını gönder." diye söyleyin." buyurdu."

Âyet: 18, 19

قَالَ اَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾
وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِى فَعَلْتَ وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"(Firavun da): "Seni çocuk olarak içimizde beslemedik mi? Yine içimizde ömründen senelerce eğleşmedin mi? Yaptığın işini de yaptın. Hem de sen nankörlerdensin". dedi."

Âyet: 20, 21, 22

قَالَ فَعَلْتُهَآ اِذًا وَاَنَا مِنَ الضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا
خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾
وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىَّ اَنْ عَبَّدْتَ بَنِى اِسْرَآئِيلَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"(Mûsâ da): "Ben onu dalgınlardan olarak yaptım ve sizden korktuğum zaman, içinizden kaçtım. Rabbim de bana bir hüküm verdi ve beni Peygamberlerden yaptı. O da: "Başına kaktığın İsrail oğullarını kendine köle yaptığın bir nimettir." dedi."

İZAHLARI:

Ey Resulüm! Kavmine, gelecek bütün insanlara ibret olması için Mûsâ ile Firavunu anlat.

1- "Hani ya Rabbin Mûsâ ya: "Zâlimler zümresine, firavun kavmine git sakınmayacaklar mı?" diye nidâ etmiş idi." Tur dağının sağ yanında Mûsâ ya hitap ederek; "İsrail oğullarına zulmeden firavuna git. Onlar, Allâh'tan korkmayacaklar mı? Başlarına gelecek musibetlerden sakınmayacaklar mı?" demişti. Mûsâ da:

2- "Ey Rabbim! Şüphesiz ben, kendimi yalanlayacaklarından korkuyorum. Göğsüm de daralıyor. Dilim de dönmüyor..." diyerek özür beyan etti. Bir kul olarak tek başına gücü kuvveti bol, ordusu kuvvetli olan bir kralın karşısına çıkmaktan çekindi. İçinin daraldığını ve dilinin dolaştığını, iyi konuşamadığını arz etti ve:

"...Artık (Cebrâil'i) Hârûn'a gönder..."dedi. kardeşim Hârûn'un da bana yardımcı olması için O'na da Peygamberlik vermek üzere Cebrâil'i O'na gönder. Talebinde bulundu. Yine bir özür daha beyan etmek üzere:

"Onların (lehinde, benim) aleyhimde bir suç da var. Beni öldürmelerinden de korkuyorum." dedi. Daha önce bir İsrailliye yardım ederken kıptilerden birini öldürmüş idi. Onun öcünü almalarından korktuğunu arz etti. Allâhu Teâlâ da:

3- ""Hayır, âyetlerimizle gidin. Şüphesiz biz sizinleyiz, işiteniz hemen firavuna gidin ve: "Biz kesinlikle alemlerin Rabbinin peygamberiyiz. Bizimle İsrail oğullarını gönder" diye söyleyin." buyurdu." Mûsâ ile Hârûn'a cesaret vermek üzere, kendileriyle beraber olduğunu işitip gördüğünü, onları koruyacağını bildirdi ve hemen gitmelerini kendilerinin alemlerin Rabbi olan Allâh tarafından Peygamberler olarak gönderildiklerini söylemeleri ve İsrail oğullarının kendileri ile gönderilmesini istemelerini emretti.

Mûsâ ile Hârûn aleyhimesselam, Allâh'ın emri üzerine Mısıra gittiler ve firavuna durumu anlatmaları üzerine:

4- "(Firavun da): "Seni çocuk olarak içimizde beslemedik mi? Yine içimizde ömründen senelerce eğleşmedin mi? Yaptığın işini de yaptın. Hem de sen nankörlerdensin." dedi." Firavun Mûsâ'yı karşısına alarak baş kakıncına başladı. Seni yeni doğmuş bir çocuk olarak Nil den kurtardık ve kucağımıza bastık. Büyüyüp delikanlı oluncaya kadar besledik ve büyüttük. Aramızda epeyce bir ömür geçirdin. Ayrıca bir de adam öldürdün. Şimdi ne yüzle karşıma çıkıyorsun şeklinde Mûsâ aleyhisselamı suçlamaya çalıştı.

5- "(Mûsâ da): "Ben onu dalgınlardan olarak yaptım. Ve sizden korktuğum zaman, içinizden kaçtım. Rabbim de bana bir hüküm verdi ve beni Peygamberlerden yaptı..."dedi. Mûsâ aleyhisselam da firavunun yaptıklarını başa kakmasından sonra, "Ben öldürdüğüm kimseyi kasıtla öldürmedim. Düşünemediğim bir noktada kaza olarak öldü. Sonra sizden sizin yapacağınız haksız yere zulümden korkarak kaçmak zorunda kaldım ve kaçtım. Rabbim de benim yardımcım oldu, işimi rast getirdi, daha sonra bana hüküm hikmet verdi ve peygamber yaptı, size gönderdi.

"O da: "başıma kaktığın İsrail oğullarını kendine köle yaptığın bir nimettir." dedi." O başıma kaktığın, büyütüp besleme iyiliğin de, İsrail oğullarını kendine köle yaparak ezdiğin ve zulmettiğin merhametsizliğinin esiridir. Onlara zulmetmeseydin, ben senin kucağına düşmez-

dim. Bunu, bana yaptığın bir nimet mi sayıyorsun? Sen onları bırak da Allâh'a îman et ve İsrail oğullarını serbest bırak.

(İlgili âyetler konu bitince yazılacaktır).

Âyet: 23

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Firavun: "Alemlerin Rabbi de nedir?" dedi."

Âyet: 24

قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۟ اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"(Mûsâ da): "Eğer kavrayıp inanıyorsanız, gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir." dedi."

Âyet: 25

قَالَ لِمَنْ حَوْلَهٗٓ اَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"(Firavun da) çevresindeki kimselere: "Duymuyor musunuz?" dedi."

Âyet: 26

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"(Mûsâ da): "Sizin Rabbiniz ve sizden önceki babalarınızın Rabbidir." dedi."

Âyet: 27

قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِٓى اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"(Firavun da yanındakilere): "Şüphesiz size gönderilen Peygamberiniz hakîkaten delilenmiş" dedi."

Âyet: 28

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"(Mûsâ da): "Eğer aklınız eriyorsa, doğu ile batının ve onların arasındakilerin Rabbidir" dedi."

Âyet: 29

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلٰهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"(Firavun da): "Andolsun benden başka bir ilah edinirsen, yemin ediyorum elbette seni hapsolunmuşlardan yaparım" dedi."

Âyet: 30

قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"(Mûsâ da): "Sana açıklayan bir şey getirirsem de mi?" dedi."

Âyet: 31

قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"(Firavun da): "Eğer doğrulardan isen haydi onu getir." dedi."

Âyet: 32, 33

فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"(Mûsâ) hemen asâsını bıraktı. O da birden bire apaçık bir yılan oluverdi. Elini de çıkardı. O da birden bire bakanlara bembeyaz (bir nur, olarak göründü)."

Âyet: 34, 35

قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهٗٓ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾
يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهٖ فَمَاذَا تَاْمُرُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"(Firavun) yanındaki ileri gelenlere: "Şüphesiz bu, hakîkaten bilgili bir sihirbazdır. Sihri ile sizi yerinizden çıkarmasını istiyor. Ne buyurursunuz?" dedi."

Âyet: 36, 37

قَالُٓوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَابْعَثْ فِى الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾
يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"(Onlar da): "Kardeşi ile onu eğle ve şehirlere (sihirbazları) toplayıcılar gönder. Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler." dediler."

Âyet: 38

فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Sihirbazlar da belirtilen bir günün muayyen vaktinde toplandı."

Âyet: 39, 40

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾
لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"İnsanlara da: "Siz toplananlar mısınız? Onlar, galipler olurlarsa umulur ki biz sihirbazlara uyarız." denildi."

Âyet: 41

فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ

كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Sihirbazlar gelince de, firavuna: "Eğer biz galipler olursak, süphesiz bize hakîkaten bir mükâfât var mı?" dediler."

Âyet: 42

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"(O da): "Evet, hemde siz şüphesiz o takdirde elbette (devlete) yaklaştırılmışlardansınız." dedi."

Âyet: 43

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Mûsâ onlara: "Siz atacaklarınız şeyleri atın." dedi."

Âyet: 44

فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"İplerini ve çomaklarını da attılar ve: "Firavunun izzetine yemin ediyoruz. Şüphesiz galibler biziz biz." dediler."

Âyet: 45

فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Mûsâ da asâsını attı. O da birden bire uyduruyor oldukları şeyleri (hep) yutuyor."

Âyet: 46, 47, 48

فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Sihirbazlar da secde ederek yıkıldılar. "Alemlerin Rabbine, Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine îman ettik." dediler."

İZAHLARI:

Mûsâ aleyhisselam, Firavun'a: "Alemlerin Rabbinin Peygamberleriyiz."deyince:

1- "Firavun: "Alemlerin Rabbi de nedir?" dedi." kendinden başka ilah tanımayan firavun, bu da ne oluyor? Şeklinde tuhaf bir soru sordu. Kendinin ilahlığını bozacak bir şeyden hoşlanmadı. Mûsâ da:

2- ""Eğer kavrayıp inanıyorsanız, gökler ile yerin ve onların arasındakilerin Rabbidir." dedi." Hakîkaten aklınız eriyor, herşeyi kavrayıp değerlendirebiliyorsanız, şu gökler ve orada bulunan güneş, ay ve yıldızları yaratan, üzerinde yaşadığınız şu dünya ve üstündeki dağlar, dereler, ovalar, sular, denizleri yoktan var edendir. Onların ve bizim Rabbimizdir. Demesi üzerine firavun da:

3- "Çevresindeki kimselere: "Duymuyor musunuz?" dedi." Firavun çevresindekilere dönerek alay şeklinde, Mûsâ'yı hiçimseyerek: "Duymuyor musunuz ne diyor?" diyerek dikkatlerini çekmeye çalıştı. Mûsâ aleyhisselam da:

4- ""Sizin Rabbiniz ve sizden önceki babalarınızın Rabbidir." dedi." Mûsâ aleyhisselam sözü bizzat kendilerine çevirerek: "Bütün insanlarla birlikte sizin ve babalarınız, atalarınızın hepinizin Rabbi. Sizleri de dedelerinizi de O yarattı. O, yaşatıyor, O öldürecek." diyerek onları uyarmaya çalıştı. Firavun da yine alay ederek yanındakilere döndü ve:

5- ""Şüphesiz size gönderilen Peygamberiniz hakîkaten delilenmiş" dedi." Mûsâ aleyhisselamı deli yerine koyarak yanındakilere düşük göstermeye çalıştı. Mûsâ aleyhisselam da ona hiç aldırmayarak:

6- ""Eğer aklınız eriyorsa, doğu ile batı ve onların arasındakilerin Rabbidir." dedi." Mûsâ aleyhisselamı delilikle itham eden firavuna karşı: "Eğer siz deli değil de aklınız eriyorsa, iyi düşünün doğu ile batı ve bu ikisinin arasında bulunan herşeyi yaratan ve onların Rabbidir." dedi. Buna sinirlenen Firavun da:

7- "Andolsun benden başka bir ilah edinirsen, yemin ediyorum elbette seni hapsolunmuşlardan yaparım." dedi." Firavunun ceza evleri yeraltında ve buralara giren cezalıların ölüme terk edildikleri de biliniyordu. Firavunun tehdidi bunu ifade ediyordu. Bu tehdide aldırmayan ve Allâh'a güvenen Mûsâ aleyhisselam Firavuna:

8- ""Sana açıklayan bir şey getirirsem de mi?" dedi." Sana benim Peygamber olduğumu açıklayan bir mucize getirirsem yine mi hapse atacaksın?" dedi. Firavun da:

9- ""Eğer doğrulardan isen haydi onu getir." dedi." Yine Mûsâ'yı hiçe sayan ve krallığına, gücüne, kuvvetine güvenen firavun; "haydi bakalım sözünde doğru isen, o ne ise getir." dedi. Mûsâ aleyhisselam:

10- "Hemen asâsını bıraktı. O da birden bire apaçık bir yılan oluverdi. Elini de çıkardı. O da birden bire bakanlara bembeyaz (bir nur olarak göründü)" Mûsâ'nın asâsının büyük bir ejderha olduğunu ve elinin de çevreye nur saçıp aydınlatan bir uzuv olduğunu gören Firavun:

11- "Yanındaki ileri gelenlere: "Şüphesiz bu, hakîkaten bilgili bir sihirbazdır. Sihri ile sizi yerinizden çıkarmasını istiyor. Ne buyurursunuz?" dedi." Firavun yanındaki devlet büyüklerine: "Hakîkaten bu, sihirde çok mahir ve bilgili bir sihirbazdır. Sihri ile halkı kandırır, etrafına toplar ve bir kuvvet meydana getirerek, sizi yurdunuzdan çıkarıp kovabilir. Neler düşünüyorsunuz?" dedi. Onlar da:

12- ""Kardeşi ile onu eğle ve şehirlere (sihirbazları) toplayıcıları gönder. Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler." dediler." Mûsâ ile kardeşini oyalayıp, eğlemeliyiz. Bir yandan da adamlar çıkararak şehirlerdeki sihirbazları toplayıp bunun karşısına çıkarmalıyız. Fikrini verdiler. Öyle de yaptılar.

13- "Sihirbazlar da belirtilen bir günün muayyen vaktinde toplandı." Mısır ülkesi bütün şehirlerindeki maharetli bütün sihirbazlar belirli zaman ve istenilen yerde toplandılar. Bu arada:

14- "İnsanlara da: "Siz toplananlar mısınız? Onlar galibler olurlarsa umulur ki sihirbazlara uyarız." denildi. Sihirbazları seyretti. Sihirbazların çokluğu ve halkın kalabalıklığı, iki kişi olan Mûsâ ve kardeşinin gözünü yıldırıp mağlup olmalarını hedef alıyordu. Bundan ümitleniyorlardı. Öte yandan:

15- "Sihirbazlar gelince de, Firavuna: "Eğer biz galibler olursak, şüphesiz bize hakîkaten bir mükâfât var mı?" dediler." Sihirbazlar, daha işe başlamadan kazandıkları takdirde kendilerine mükâfâtlar verilmesini istemeleri üzerine Firavun da:

16- "Evet, hemde siz şüphesiz o takdirde elbette (devlete) yaklaştırılmışlardansınız." dedi." Böylece sihirbazları teşvik ederek iyi çalışmalarını sağlamaya uğraştı. Tam hazırlıklar yapılmış oyuna başlamak üzere iken:

17- "Mûsâ onlara: "Siz atacaklarınız şeyleri atın." dedi." Önce onların atmalarını istedi. Onlar da:

18- "İplerini ve çomaklarını da attılar ve: "Firavunun izzetine yemin ediyoruz, şüphesiz galibler biziz biz." dediler." Sihirde kullandıkları ipleri, urganları, değnekleri, çomakları neleri varsa firavunun aşkına, firavunun saltanatına yemin ederek attılar. Hem de kendilerinin galib olacağını ilan ettiler.

19- "Mûsâ da asâsını attı. O da birden bire uyduruyor oldukları şeyleri (hep) yutuyor." Onların birçok şeyleri atmaları karşısında Mûsâ aleyhisselam bir tek asâsını attı. Ama büyük bir ejder kesilen asa hepsini yutuyor, hiçbirini kaçırtmıyordu. Bu durum karşısında Mûsâ aleyhisselamın bir sihirbaz olmadığını, asanın bir mucize olduğunu anlayan:

20- "Sihirbazlar da secde ederek yıkıldılar. "Alemlerin Rabbine, Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine îman ettik." dediler." Bu mucizeyi gören sihirbazlar, dehşete kapıldılar, kendilerine hâkim olamayarak herbiri olduğu yerde kendilerini atıverdiler, yere secde halinde yıkıldılar.

İlgili âyetler konunun sonunda yazılacak.

Âyet: 49

قَالَ اٰمَنْتُمْ لَهٗ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ ۚ اِنَّهٗ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِى
عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ ۚ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۙ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ
وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَ لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

""Size izin vermemden önce ona îman etiniz hâ. Şüphesiz o, size sihri öğreten elbette sizin büyüğünüzdür. Elbette ileride bileceksiniz. Andolsun ellerinizi ve ayaklarınızı muhakkak aksinden kestireceğim ve yemin ederim sizin hepinizi kesinlikle astıracağım." dedi."

Âyet: 50, 51

قَالُوا لَا ضَيْرَ ۖ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ۚ ﴿٥٠﴾ اِنَّا نَطْمَعُ
اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَآ اَنْ كُنَّآ اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ۙ ﴿٥١﴾

Meâli:

""Zarar yok. Şüphesiz biz Rabbimize dönenleriz. Muhakkak biz mü'minlerin ilki olmamızdan dolayı Rabbimizin hatalarımızı mağfiret etmesini ümit ediyoruz." dediler."

İZAHLARI:

O kadar kalabalığın önünde sihirbazların secdeye kapanıp îman etmeleri karşısında şaşıran Firavun onlara:

1- "Size izin vermemden önce îman ettiniz hâ. Şüphesiz size sihri öğreten elbette büyüğünüzdür..." diyerek ağır siteme başladı. İman etmeleri için kendisinden izin istemelerini uman, koca kâfir, îman için kimseden izin alınmayacağını da düşünemez bir halde şaşırmıştı. Ayrıca, sihirbazların daha önce Mûsâ'yı hiç tanımadıklarını ve ilk defa görüştüklerini bildiği halde, "sizi öğreten odur" demesi, başka bir beyinsizliğini sergilemiştir. Firavun tehditlerine devamla:

"..."Elbette ileride bileceksiniz. Andolsun ellerinizi ve ayaklarınız muhakkak aksinden kestireceğim ve yemin ederim sizin hepinizi kesinlikle astıracağım." dedi." Sizin bu yenilginize ve Mûsâ'ya inanmanıza karşı yapacağımı elbette bileceksiniz. Sizin hepinizin sağ ellerinizi, sol ayaklarınızı çaprazlamasına kestireceğim ve ağaçlara gererek asılı halde ölüme terk edeceğim. Tehdidi ile zâlimliğini herkese ilan etmiş oldu. İman eden sihirbazlar ise:

2- ""Zarar yok. Şüphesiz biz Rabbimize dönenleriz. Muhakkak biz mü'minlerin ilki olmamızdan dolayı Rabbimizin hatalarımızı mağfiret etmesini ümit ediyoruz." dediler." Firavunun tehdidine karşı îmanda sebatlarını gösteren bu zevat; "senin yapacağın zulüm bize bir zarar veremez. Nasıl olsa öleceğiz. İmanlı ölürsek Rabbimiz bizim sana uyarak işlediğimiz hatalarımızı mağfiret eder ümidindeyiz." diyerek metânetlerini korudular.

Âyet: 52

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Mûsâ'ya: "Kullarımla gece yürü. Şüphesiz siz takip olunanlarsınız." diye de vahyettik."

Âyet: 53

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Firavun da şehirlere toplayıcılar gönderdi."

Âyet: 54

اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunlar, elbette azar azar bir zümredir."

Âyet: 55

وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَآئِظُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz onlar elbette bizi öfkelendirenlerdir."

Âyet: 56

وَاِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz de elbette dikkatli bir toplumuz."

Âyet: 57, 58

فَاَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onları, bahçeler ile bol sular ve hazinelerle şerefli makamdan çıkardık."

Âyet: 59

كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنَاهَا بَنِٓى اِسْرَآئِيلَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Böylece onları İsrail oğullarına miras kıldık."

Âyet: 60

فَاَتْبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Güneş doğarken onların peşine düştüler."

Âyet: 61

فَلَمَّا تَرَٰٓءَا الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰٓى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ۚ ﴿٦١﴾

Meâli:

"İki ordu görüşünce ise, Mûsâ'nın ashabı: "Cidden yakalananlarız." dedi."

Âyet: 62

قَالَ كَلَّآ ۚ اِنَّ مَعِىَ رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"(Mûsâ): "Hayır, şüphesiz Rabbim benimledir. Hemen bana hidâyet verecektir." dedi."

Âyet: 63, 64

فَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ۚ ﴿٦٣﴾ وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَرِينَ ۚ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Mûsâ'ya: "Asanı denize vur." diye vahyettik. Hemen yarıldı ve her parça büyük dağ gibi oldu. Ötekileri de oraya yaklaştırdık."

Âyet: 65, 66

وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهٰٓ اَجْمَعِينَ ۚ ﴿٦٥﴾

ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ۖ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Mûsâ ile yanındakilerin hepsini de kurtardık. Sonra diğerlerini batırdık."

Âyet: 67

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً ۖ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 68

﴿٦٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de elbette O, azîz olan, rahîm olandır."

İZAHLARI:

Mûsâ aleyhisselam Mısır da uzun zaman kalıp Firavunla mücadele ettikten ve kendisine açık mucizeler, deliller gösterdikten sonra inadından ayrılmayan ve gittikçe zulmünü artırma gayretinde bulunan Firavundan uzaklaşma ihtiyacını duyduğu sıralarda:

1, 2- "Mûsâ'ya: "Kullarımla gece yürü. Şüphesiz siz takip olunanlarsınız."diye de vahiy ettik." İsrail oğullarının Mısır'dan ayrılma ve Firavunun da helâk olma zamanı gelince, Allâhu Teâlâ Mûsâ aleyhisselama, bütün İsrail oğullarını alarak gece Mısır dışına hareket etmesini vahiy etti. Bunun üzerine Yahudiler, Mısır halkından altın, gümüş, zînetlerini –ödünç, emanet olarak– istediler, yükte yenli ve pahada ağır olan bu zînetleri alarak bir gece ay ışığında yürüdüler. Bunlar kızıl denize doğru ilerlerken sabaha karşı Firavun haber aldı ve jandarmalarını şehirlere salarak halkı ve ordularını toplattı. Binlerce süvari ve ordu birlikleriyle, İsrail oğullarının peşine düştü. Bir yandan da ordusuna moral vermek için:

3- "Şüphesiz bunlar, elbette azar azar bir zümredir." diyordu. Bunları yakalarız ve ezeriz. Çünkü:

4- "Şüphesiz onlar, elbette bizi öfkelendirenlerdir." Biz onlardan öfkemizi alırız.

5- "Şüphesiz biz de elbette dikkatli bir toplumuz." Hazırlığımız yerinde, tedbirimizi almış, ileriyi düşünen, uyanık bir milletiz. Diye kendilerine güvenerek yola koyuldular. Onlar, bir daha dönemeyeceklerinin, yurtlarından ebedîyen ayrıldıklarının farkında değillerdi. Böylece:

6- "Onları, bahçeler ile bol sular ve hazinelerle şerefli makamdan çıkardık." Onları Nil boyunca sahip oldukları bahçeler, bostanlar, biriktirdikleri hazineler, şerefli devlet makamları ve saraylardan çıkardık. Nihâyet:

7- "Böylece onları İsrail oğullarına miras kıldık." Firavun ve halkının bıraktığı herşeyi Yahudilere bıraktık. Firavun ve ordusu:

8- "Güneş doğarken onların peşine düştüler." Ve hızla arkalarından ulaştılar.

9- "İki ordu görüşünce ise Mûsâ'nın ashabı: "Cidden yakalananlarız." dediler." Her iki taraf birbirine yaklaşıp göründükleri zaman, Yahudiler: "Eyvah yakalanıyoruz." diye telaş gösterdiler. Mûsâ ise:

10- ""Hayır, şüphesiz Rabbim benimledir. Hemen bana hidâyet verecektir." dedi." "Korkmayın, Allâh bize bir kolaylık verecektir. Onlar bize hiçbir şey yapamazlar. Siz yürüyün." diye onlara güvence verdi. Denize vardıklarında:

11- "Mûsâ'ya: "Asânı denize vur." diye vahyettik. Hemen yarıldı. Ve her parça büyük dağ gibi oldu..." Mûsâ asâyı denize vurunca, deniz yarılıverdi. Suyun her parçası dağ gibi idi. Yanları sudan birer duvar gibi olan denizin açılan yeri bir rüzgarla birden kupkuru oldu Mûsâ kavmi ile birlikte geçerken:

"...Ötekileri de oraya yaklaştırdık." Mûsâ'nın kavminin arkasının denizden çıkmasıyla birlikte Firavun ve ordusunun tamamı denize girmiş oldu. Tam bu sırada deniz kavuşuverdi. Allâhu Teâlâ:

12- "Mûsâ ile yanındakilerin hepsini kurtardık. Sonra diğerlerini batırdık." buyurdu. Allâhu zülcelal, Mûsâ ile beraberindeki İsrail oğullarını kurtarıp, zâlim Firavun ve ordusunu denizde boğarak helâk ettiğini haber veriyor.

13- "Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı." Muhakkak Mûsâ ile Firavunun bu hadisesinde alacaklar için bir ibret vardır. Resulüm! Mûsâ'ya karşı gelenlerin sonu ne oldu ise, sana karşı gelerek küfürlerinde, şirklerinde inatlaşanların akıbeti de öyle olacak. Sen üzülme. Asıl güç, maddiyatta değildir. Maneviyattadır. Maneviyatsız, îmansız güç bir anda yok olmaya mahkumdur.

14- "Şüphesiz Rabbin de, elbette O, azîz olan, rahîm olandır." Allâh, en üstün olan, kâfirlerden intikam alan ve mü'minleri esirgeyendir. O'na güvenen selâmete erer.

(Bakara 47-71. Nisa 153-158. Maide 20-26. Araf 103-155. Yunus 75-93. Hud 96-100. İbrâhîm 5,6. İsra 2-8. Kehf 60-82, 51-53. Taha 9-99. Neml 17-14. Kasas 3-46. Ğafir 23-54. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 69

﴿٦٩﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرٰهِيمَ

Meâli:

"Onlara İbrâhîm'in haberini de oku."

Âyet: 70

اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Hani babasına ve kavmine: "Neye tapıyorsunuz?" demiş idi."

Âyet: 71

قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

""Putlara tapıyoruz ve onlar için îtikâfa devam edenleriz." demişlerdi."

Âyet: 72, 73

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾

اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

""Çağırdığınız zaman sizi duyuyorlar mı? Veya size fayda veriyor yahut zarar veriyorlar mı?" dedi."

Âyet: 74

قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

""Hayır, babalarımızı böyle yapıyorlar iken bulduk." dediler."

Âyet: 75, 76

قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾

اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمُ الْاَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

""Sizin ve evvelki babalarınızın tapıyor olduğunuz şeyi gördünüz mü?" dedi."

Âyet: 77

فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِى اِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Muhakkak onlar benim düşmanımdır. Alemlerin Rabbi başka."

Âyet: 78

اَلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Beni yaratandır. Bana hidâyet veren de O'dur."

Âyet: 79

وَالَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Beni yediren ve içiren de O'dur."

Âyet: 80

وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Hastalandığım zaman, bana şifa verecek olan da O'dur."

Âyet: 81

وَالَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Beni öldürecek, sonra diriltecek olan da O'dur."

Âyet: 82

وَالَّذِى اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِى خَطِيئَتِى يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Din gününde hatamı bana mağfiret edivereceğini umduğum da O'dur."

Âyet: 83

رَبِّ هَبْ لِى حُكْمًا وَاَلْحِقْنِى بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Bana hüküm ver ve beni sâlihlere ilhâk et."

Âyet: 84

وَاجْعَلْ لِى لِسَانَ صِدْقٍ فِى الْاٰخِرِينَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Sonrakiler içinde beni de sadâkatle anılan yap."

Âyet: 85

وَاجْعَلْنِى مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Beni de naîm cenneti vârislerinden kıl."

Âyet: 86

وَاغْفِرْ لِاَبِى اِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّآلِّينَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Babama da mağfiret eyle. Şüphesiz o şaşıranlardan idi."

Âyet: 87, 88, 89

وَلَا تُخْزِنِى يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Diriltilecekleri gün selim bir kalple gelenden başka malın ve oğulların fâide vermeyeceği gün beni mahcûp etme."

İZAHLARI:

Resulüm! Kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara ders olmak üzere:

1- "Onlara İbrâhîm'in haberini de oku." Allâh onu kâfir bir kavmin içindeki kâfir bir aileden îmanlı olarak yarattı ve onların şirklerine karşı mücadeleye başladı. Önce babasından başlayarak soruyordu:

2- "Hani, babasına ve kavmine: "Neye tapıyorsunuz?" demişti." Onların putlara taptıklarını görüyor ve bunlara niçin tapıyorsunuz? Bunlar ne işe yarar? Sorularıyla onların akıllarını erdirmeye çalışırken onlar da:

3- "Putlara tapıyoruz. Ve onlar için îtikâfa devam edenleriz." demişlerdir." Putlar bizi Allâh'a yaklaştırıyor. Onlarsız Allâh'a varılmaz. Hem de onlar için uzun zaman işimizi bırakıyor, onlardan medet

beklemek üzere kendimizi huzurlarında hapsediyoruz. Cevabını veriyorlardı. İbrâhîm aleyhisselam da:

4- ""Çağırdığınız zaman, sizi duyuyorlar mı? Veya size fayda veriyor, yahut zarar veriyorlar mı?" dedi." Siz onlara dua edip yalvardığınız zaman, sizin duanızı işitiyorlar mı? Dualarınızı kabul ediyorlar mı? Böyle bir irâdeleri ve güçleri var mı? Veya size herhangi bir faydaları veya zararları var mı? Deyince, onlar da:

5- ""Hayır, babalarımızı böyle yapıyorlar iken bulduk." dediler." Şuursuzca babalarından, dedelerinden, birbirlerinden ne gördüler ise, onu yaptıklarını itiraf ettiler. İbrâhîm aleyhisselam da:

6- ""Sizin ve evvelki babalarınız tapıyor olduğunuz şeyi gördünüz mü?" dedi." Elbette gördünüz, ama siz ve babalarınız bunlara şimdiye kadar taptığınız halde, bunlardan yarar ve zarar bir şey gördünüz mü? Bakın:

7- "Muhakkak onlar benim düşmanımdır. Alemlerin Rabbi başka." Ben onların düşmanı olduğumu söylüyorum. Ben onların açık düşmanıyım. Haydi bana karşı gelsinler, bana bir şeyler yapsınlar. Ne duruyorlar? Neden kıpırdamıyorlar? Ama alemlerin Rabbi başka. O öldürür, diriltir, musibetler verir, nimetler verir. Ben O'nun kuluyum, O'nu severim, O'ndan korkarım. O dilediğini yapar. Haydi putlarınız da yapsınlar. Benim kulu olduğum Allâh:

8, 9, 10, 11, 12- "Beni yaratandır. Bana hidâyet veren de O'dur. Beni yediren ve içiren de O'dur. Hastalandığım zaman, bana şifa verecek olan da O'dur. Beni öldürecek sonra diriltecek olan da O'dur. Din gününde hatamı bana mağfiret edivereceğini umduğum da O'dur." Ben hep O'nun emrindeyim. O'na güveniyor, yalnız O'na yalvarıyorum:

13- "Ey Rabbim! Bana hüküm ver ve beni sâlihlere ilhâk et." "Allâh'ım! Bana yapmam gereken bilgiyi, hikmeti ver ki sana kulluk yaparken hataya düşmeyeyim. Sana razı olacağın kulluğu yapayım da beni sevdiğin, razı olduğun sâlih dürüst kimseler arasına koy." diye dua ederim ve devamla:

14- "Sonrakiler içinde beni de sadakatle anılan yap." "Allâh'ım! Ben öldükten sonra geride kalanlar beni hayırla ansınlar. Unutulanlardan değil, devamlı doğrulukla, hayırla anılan, unutulmayan kullarından eyle." derim.

15- "Beni de naîm cenneti vârislerinden kıl?" diye yalvarır. İçinde nimetler dolu cenneti isterim. Hem de:

16- "Babama da mağfiret eyle. Şüphesiz o şaşıranlardan idi." diyerek her ne kadar babam şirk ederek sapıtmış ise de Allâh'tan ümidimi kesmeden, benim varlığıma sebep olduğu için Allâh'tan affını isterim.

17- "Diriltilecekleri gün, selim bir kalple gelenden başka, malın ve oğulların fayda vermeyeceği gün beni mahcup da etme." "Bütün insanların diriltileceği mahşer gününde, kimsenin kimseye bir fayda veremeyeceği, ancak îmanlı kalbin yararlı olacağı gün, beni o mahşer de bütün insanların arasında mahcup etme." diye dua ederim. O da mağfiret eder. Ya sizin putlarınız ne yapar?

(Bakara 124-134. Âl-i Imran 65-68. En'am 74-86. Hud 69-76. İbrâhîm 35-41. Meryem 41-50. Enbiya 51-73. Hacc 26-37. Ankebut 16,17. Saffat 2-113. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 90

وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Cennet de müttegîlere yaklaştırıldı."

Âyet: 91

وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Cehennem de sapıklara yaklaştırıldı."

Âyet: 92, 93

وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾

مِنْ دُونِ اللّٰهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ اَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Ve onlara: "Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyler nerede? Size yardım ediyorlar mı? Veya yardımlanıyorlar mı?" denildi."

Âyet: 94, 95

فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُنَ ﴿٩٤﴾

وَجُنُودُ اِبْلِيسَ اَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Onlar ve sapıklar, iblisin orduları da hepsi oraya yüzüstü kapatılmışlardır."

Âyet: 96

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Onlar orda çekişerek:"

Âyet: 97

تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'a andolsun elbette açık bir sapıklık içinde imişiz."

Âyet: 98

إِذْ نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Hani sizi alemlerin Rabbi ile denk tutuyorduk."

Âyet: 99

وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Bizi mücrimlerden başkası saptırmadı."

Âyet: 100

فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Bizim için şefaatçiler de yok."

Âyet: 101

وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Samîmi bir dost da yok."

Âyet: 102

فَلَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

""Ah bizim için hakîkaten bir dönüş olsa da mü'minler olsak." dediler."

Âyet: 103

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً ۖ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmamıştı."

Âyet: 104

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de, elbette O, azîz olan, rahîm olandır."

İZAHLARI:

1- Şirkten, küfürden uzak, Allâh'ın emirlerine iyice sarılmış olan müttegîler için cennet bütün nimetleriyle hazırlanmış ve iç içe yaklaştırılmıştır.

2- Cehennem de bütün ateşleriyle, yangınlarıyla, kaynar irinleriyle, bunaltıcı azaplarıyla sapıklara, kâfirlere, müşriklere yaklaştırıp onlarla iç içe koymuştur.

3- "Ve onlara: "Allâh'tan başka tapıyor olduğunuz şeyler nerede? Size yardım ediyorlar mı? Veya yardımlanıyorlar mı?" denildi." O müşriklere sorulur. Dünyada iken kendilerine taptığınız putlarınız nerede? Size yardımları dokunuyor mu? Kendileri de başka bir yerden yardım görüyorlar mı?

4- "Onlar ve sapıklar, iblisin orduları da hepsi oraya yüzüstü kapatılmışlardı." O putlar ve onlara tapan sapıklar, şeytanlar ve şeytanlara yardımcı olan ileri gelenler hepsi de o cehenneme yüzüstü kapatılacaklardır.

5- "Onlar orada çekişerek." Onlar cehennemde birbirleriyle: "Senden oldu, şundan oldu, bundan oldu." diye çekişerek:

6- "Şüphesiz Allâh'a andolsun elbette açık bir sapıklık içinde imişiz." Ey putlar:

7- "Hani sizi alemlerin Rabbi ile denk tutuyorduk." Meğer çok aldanmışız:

8- "Bizi mücrimlerden başkası saptırmadı." İçimizden ileri gelen müşrikler bizi aldatıp size taptırdılar. Ne yapalım? Şimdi:

9, 10- "Bizim için şefaatçiler de yok. Samîmi bir dost da yok." Dün bize dost görünenler de bizimle birlikte azap içinde. Bize şefaat edecek kimse yok. Yakın bir arkadaşımız da yok. Diyerek çaresizlikler içinde sızlanacaklar. Sonra.

11- ""Ah bizim için hakîkaten bir dönüş olsa da mü'minler olsak." dediler." Ama geçmiş ola. Artık dünyaya bir daha dönmek yok. Ancak cehennemde ceza çekmek var.

12- "Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardı..." kesinlikle İbrâhîm ile Nemrut arasında geçen bu hadisede alacaklar için bir ibret vardır. Fakat:

"...Onların çoğu da Mü'minler olmamıştı." İbrâhîm aleyhisselamın getirdiği bunca delillere rağmen îman etmediler. Nihâyet İbrâhîm aleyhisselamın hicretine yol açıldı.

Habibim! Hiç üzülme. O müşrikler nasıl helâk oldular, izleri tozları kalmadı ise, sana îman etmeyen Mekke müşrikleri de eriyip gidecektir:

13- "Şüphesiz Rabbin de, elbette O, aziz olandır, rahim olandır." Seni kesinlikle koruyacak, müşrikleri de elbette helâk edecektir. Muhakkak O, en üstün, en güçlüdür. O, rahmeti bol olandır. Sana müjdeler olsun, kesinlikle zafer mü'minlerindir. Nitekim öyle de oldu. İslam bütün aleme yayıldı. Yine de öyle olacak. Kâfirler, İslam düşmanları hak ettiklerini bulacaklardır.

(Bakara 48, 123, 161. En'am 27. Araf 38, 53, 197. Kasas 81. Ahzab 67. Ğafir 18. Rum 13. Neml 90. Şura 46. Zümer 31, 58. Müddessir 48. Kaf 31. Naziat 36. Tekvir 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 105

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ِالْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Nûh'un kavmi Peygamberleri yalanladı."

Âyet: 106

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ نُوحٌ اَلاَ تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Hani, kardeşleri Nûh, onlara: "Sakınmıyor musunuz?""

Âyet: 107

اِنّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim."

Âyet: 108

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin."

Âyet: 109

وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلاَّ عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ücretim ancak Alemlerin Rabbi üzerinedir."

Âyet: 110

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾

Meâli:

""Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin." dediği zaman:"

Âyet: 111

قَالُوٓا اَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْاَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

Meâli:

""Sana reziller uyarken, sana îman mı ederiz?" dediler."

Âyet: 112

قَالَ وَمَا عِلْمِى بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

""Onların yapıyor olduklarına dair benim bilgim de ne olabilir?" dedi."

Âyet: 113

اِنْ حِسَابُهُمْ اِلاَّ عَلٰى رَبّى لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾

Meâli:

"Eğer anlarsanız, onların hesabı ancak Rabbime aittir."

Âyet: 114

وَمَآ اَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾

Meâli:

"Ben mü'minleri tard edici de değilim."

Âyet: 115

اِنْ اَنَا اِلاَّ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Ben açıklayıcı bir uyarıcıdan başka değilim."

Âyet: 116

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

Meâli:

""Ey Nûh! Andolsun vazgeçmezsen, yemin ederiz sen elbette taşlanmışlardan olursun." dediler."

Âyet: 117

قَالَ رَبِّ اِنَّ قَوْمِى كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Şüphesiz kavmim beni yalanladılar." dedi."

Âyet: 118

فَافْتَحْ بَيْنِى وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِى وَمَنْ مَعِىَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"O halde, benimle Onların arasını tam açıkla. Beni ve mü'minlerden yanımdakileri kurtar."

Âyet: 119

فَٱنجَيْنَٰهُ وَمَن مَّعَهُۥ فِى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Onu da, yanındaki kimseleri de dolmuş (olan) gemide kurtardık."

Âyet: 120

ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ ٱلْبَٰقِينَ ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Sonra (arkada) kalanları batırdık."

Âyet: 121

إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

Meâli:

"Muhakkak bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 122

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de, elbette O azîz olandır, Rahîm olandır."

ÎZAHLARI:

Araf ve Hud surelerinde de kısa kısa beyanı geçen, kavmiyle ilk mücadele yapan Nûh aleyhisselam hakkında daha geniş îzah Nûh suresinde de gelecektir. Nûh kavminin şirk yönünden, diğer yönlerden ve bilhassa peygambere isyan bakımından tutumları çok aşırı olduğu için, pek çok peygamberlere isyan etmişler derecesine varmıştır. Bundan dolayı Allâhu Teâlâ:

1- "Nûh'un kavmi peygamberleri yalanladı." Buyurmuştur. Bu kavim, sanki birçok peygamberleri isyan etmiş ve onları yalanlamış, aynı zamanda gelecek devirlerdeki insanlara da yalanlama ve isyan örneği vermişlerdir. Bakın:

2, 3, 4, 5, 6- "Hani kardeşleri Nûh onlara: "Sakınmıyor musunuz? Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir Peygamberim. Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin. Ona karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ücretim ancak âlemlerin Rabbi üzerinedir. Artık Allâh'tan korkun, bana itaat edin." dediği zaman, kendisine isyan ederek:

7- "Sana reziller uyarken, sana îman mı ederiz?" dediler. Görülüyor ki ileri gelenlerde gurur kibir son derece artmış, kendileri gibi olmayanları hiçe sayıyorlar, onları "rezil, düşük, haysiyetsiz, şerefsiz, değersiz kimseler" olarak görüyorlar. İnsanlar arasında bir uçurum meydana getirmiş oluyorlar. İşte onların bu tutumu, Nûh aleyhisselamı da hakir gördüklerini gösteriyor. Devrimizdeki bazı îmansızların müslümanları hakir görerek "gerici, yobaz" dedikleri gibi. Nûh da:

8- "Onların yapıyor olduklarına dair benim bilgim de ne olabilir?" dedi. O sizin "reziller" dediğiniz kimselerin nasıl ve ne yaptıkları hakkında benim bir bilgim olamaz. Onların iç yüzünü ancak Allâh bilir. Ben, onları bana akseden ve zahir olan îmanlarına itibar ederim sizin onları düşük görmeniz beni bağlamaz. Ben onların îmanlarına değer verirm. İç yüzleri Allâh'a aittir:

9, 10, 11- "Eğer anlarsanız, onların hesabı ancak Rabbine aittir. Ben mü'minleri tard edici de değilim. Ben açık bir uyarıcıdan başka değilim." dedi. Yani "Ey kavmim! Eğer aklınız eriyor, işin iç yüzünü anlıyorsanız, o beğenmediğiniz kimselerin hesabı ancak Rabbime aittir. Sizin hesabınız da öyle. Onlarla sizin aranızdaki hesabı Allâh görecek. Hanginizin hak veya bâtıl üzere olduğunuzu o ayıracak. Ben o îman edenleri yanımdan kovamam. Ben ancak hepinizi, başınıza gelecekleri hatırlatarak korkutur ve uyarırım. Başka türlü kimsenin üzerinde baskı kuramam." demesi üzerine kavmi:

12- "Ey Nûh! Andolsun vaz geçmezsen, yemin ederiz sen elbette taşlanmışlardan olursun!" dediler. Nûh'u tehdide başlayan kavmi, "seni taşlayarak öldürürüz, bu iddiandan vaz geç." demeye başladılar. Nûh aleyhisselam, bütün azmiyle tebliğe gece gündüz devam ettiği halde kavminin isyanı arttı, eksilmedi. Bunun üzerine Allâh'a dua ederek:

13- "Ey Rabbim! Şüphesiz kavmim beni yalanladılar. O halde benimle onların arasını tam açıkla. Beni ve mü'minlerden yanımdakileri kurtar." dedi. "Ey Allâh'ım! Şüphesiz biliyor ve görüyorsun ki kavmim beni yalanlayıp tehdit ediyorlar. Artık benim hak üzere olduğumu, onların da bâtıl yolda olduğunu açıkla ve gereken hükmünü ver. Beni ve yanımdaki mü'minleri, onlara vereceğin felaketten kurtar." diye yalvarması üzerine Allâh kavmini sulara boğarak helâk ettiğini ve Nûh ile îman edenleri kurtardığını şöyle beyan eder:

14, 15- "Onu da yanındaki kimseleri de dolmuş olan gemide kurtardık. Sonra orada kalanları batırdık!" Nûh aleyhisselam ile kavmi arasındaki geçen hâdiseyi kısaca hatırlattıktan sonra:

16- "Muhakkak bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı." Buyurmuştur. Bu kıssada akıl sahipleri için çok önemli bir âyet, ibret vardır. Onların durumuna düşmemeleri için her insanın Allâh ve resulüne itaat etmesi gerekir. Aksi halde:

17- "Şüphesiz Rabbin de, elbette O, Aziz olandır, Rahim olandır." Allâh'ın herşeye gücü yeter, kimsenin aklına gelmeyecek sebepler yaratarak isyancıları bastırır. En üstün olan O'dur. Asla O'ndan üstün yoktur. O, çok da merhametlidir.

(Yunus 71-73. Hud 25-49. Araf 59-64. Mü'minun 23-30. Furkân 37. Saffat 75-82. Ankebut 14-15. Nûh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 123

كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Ad peygamberleri yalanladı."

Âyet: 124

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

Meâli:

"Hani kardeşleri Hud onlara: "Allâh'tan korkmuyor musunuz?" demişti."

Âyet: 125

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim."

Âyet: 126

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin."

Âyet: 127

وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ ۚ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim, âlemlerin Rabbinden başkasına ait değildir."

Âyet: 128

اَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ اٰيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾

Meâli:

"Her yüksek yere eğleneceğiniz bir köşk mü yapıyorsunuz?"

Âyet: 129

وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾

Meâli:

"Ebedîleşeceğiniz ümidiyle masâni edinirsiniz."

Âyet: 130

وَاِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾

Meâli:

"Yakaladığınız zaman, zorbalar olarak yakaladınız."

Âyet: 131

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin."

Âyet: 132

وَاتَّقُوا الَّذِى اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

Meâli:

"Biliyor olduğunuz şeylerle size yardım edenden korkun."

Âyet: 133

اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾

Meâli:

"Size hayvanlar ve oğullarla yardım etti."

Âyet: 134

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾

Meâli:

"Bahçeler ve pınarlar."

Âyet: 135

اِنِّيٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben size büyük günün azabından korkuyorum. (dedi)."

Âyet: 136

قَالُوا سَوَآءٌ عَلَيْنَآ اَوَعَظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

Meâli:

"Bize öğüt versen, veya öğüt verenlerden olmasan da denktir." dediler.

Âyet: 137

اِنْ هٰذَآ اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

Meâli:

"Bu, öncekilerin huylarından başka değildir."

Âyet: 138

وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾

Meâli:

"Biz azap olunmuşlar da değiliz. (dediler)"

Âyet: 139

فَكَذَّبُوهُ فَاَهْلَكْنَاهُمْ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ

﴿١٣٩﴾ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ

Meâli:

"Onu yalanladılar da kendilerini helâk ettik. Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 140

﴿١٤٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de elbette Azizdir. Rahimdir."

İZAHLARI:

Bizim ibret almamız için ülkesi Yemen'den Şam'a kadar uzayan, çok yerlere sahip olan, gücüyle kuvvetiyle, nüfusunun çokluğuyla devrinin en üstün milleti sayılan Ad kavminin zevke düşkünlüğünü, put perestliğini, peygambere isyankarlığını, nihâyet helâk olup gittiğini hatırlatmak üzere:

1, 2- "Ad, Peygamberleri yalanladı. Hani, kardeşleri Hud onlara: "Allâh'tan korkmuyor musunuz? demişti." Ad kavmi, ellerine geçen imkanları, birbiriyle yarış halinde zevk için harcıyorlar, azdıkça azıyorlar idiler. Kendilerini uyarmaya çalışan peygamberleri yalanlıyorlar onları dinlemiyorlardı. Hud aleyhisselam onlara, "Siz bu halinizle Allâh'tan korkmuyor musunuz?" diye nasihat yapsa da bildiklerinden şaşmıyorlardı. Hud aleyhisselam, devamla:

3, 4, 5- " Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim. Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin. Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim âlemlerin Rabbinden başkasına ait değildir." diyordu. "Ben sizin yararınıza konuşuyorum. Bana güvenmelisiniz Allâh'tan korkun da bu rezaletleri bırakın. Başınıza felaketler gelip size yaptığım bu öğütler karşılığında sizden bir ücret de istemiyorum, bir fayda da beklemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbi olan Allâh'a aittir." diyerek onları hakka davet ediyordu. Onların bazı düşkünlüklerini anlatmak üzere de:

6, 7- "Her yüksek yere eğleneceğiniz bir köşk mü yapıyorsunuz?" Ebedîleşeceğiniz ümidiyle masâni edinirsiniz. "MASÂNİ" sanat değeri üstün olan sağlam, yüksek, süslü binalar, hamamlar, su havuzları, hanlar gibi yerler. Aynı zamanda çok gelir temin için o günün sanatlarının işletildiği yerler. Günümüzdeki fabrikalar gibi.

O devirde de şimdiki yazlıklara benzeyen sırf zevk için yaptıkları köşkler vardı. Manzarası çok olan yüksek yerlere, çok işlek olan yollar, caddeler üzerine, bağlar bahçeler yanına sırf zevk için sayfiyeler yapıyorlar idi. Bu kadar zevk düşkünlüğünün sonunu iyi gelmeyeceğini anlatan peygambere isyan ediyorlar idi. Bunları yaparlarken ebedîleşeceklerini, hep böyle kalacaklarını sanıyorlar idi. Zulümlerini anlatmak üzere de:

8- "Yakaladığınız zaman, zorbalar olarak yakaladınız." Suçsuz da olsa yakaladığınız kimseyi merhametsizce yakalar, hiç acımadan döver öldürürsünüz. Zorbalığın son derecesini yaparsınız. Yaptığınız bu zulümler karşılıksız kalmaz. Elbette Allâh size bu yaptıklarınızın karşılığını fazlasıyla verecek.

9- "Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin." Allâh'tan korkun da yaptığınız bu fenalıkları bırakın. Bana itaat edin, benim dediklerimi tutun da Allâh sizden razı olsun. Beni dinlemezseniz, ileride başınıza geleceklere dayanamazsınız.

10, 11, 12- "Biliyor olduğunuz şeyle size yardım edenden korkun. Size hayvanlar ve oğullarla yardım etti. Bahçeler ve pınarlar..." Sizin bildiğiniz nice nimetleri o ihsan etti. Davarlar, sığırlar, atlar, develer, bağlar, bahçeler, akar sular, oğullar, köleler, hizmetkârlar... bunların hepsini size veren, yardımı çok olan Allâh'tan korkun. Bakın:

13- " Şüphesiz ben size büyük günün azabından korkuyorum. (dedi)" "Siz bu kötülüklerinizde ısrar eder ve bunca nimetlere karşı şekretmezseniz, o çok büyük olan kıyâmet günü çekeceğiniz azaptan korkuyorum, haberiniz olsun" demesine karşı o kâfirler:

14, 15, 16- "Bize öğüt versen veya öğüt verenlerden olmasan da denktir. Bu öncekilerin huylarından başka değildir. Biz azap olunmuşlar da değiliz (dediler)." "Ey Hud! Sen bize öğüt versen de vermesen de birdir. Biz asla huyumuzu değiştirmeyiz. Eskiden beri bu böyle gelmiş böyle gidecek âdetlerdendir. Biz azap olunanlar da değiliz. Biz mahşer, cennet, cehennem diye bir şey kabul etmiyoruz. Öncekiler gibi yaşıyoruz, onlar gibi öleceğiz. Dirilmek de yok. Günah sevap da yok. Cennet cehennem de yok" dediler. Böylece:

17- "Onu yalanladılar da kendilerini helâk ettik. Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı." Peygamberlerini yalanlayan Ad kavmini helâk ettik. Düşünenler, anlayanlar için elbette bu kıssada ibret vardır. Alınacak dersler vardır. Onlar çoğunlukla îman etmediler. Biraz îman edenleri peygamberleriyle birlikte kurtardık. Habibim! Merak etme onları nasıl helâk ettim ise, sana karşı çıkan müşrikleri de yok ederim.

18- "Şüphesiz Rabbin de elbette azizdir, rahimdir." Senin Rabbin üstündür, kahredicidir. Herşeye kadirdir. Aynı zamanda merhametlidir.

Tevbe edenleri bağışlar. Onları yarlığar.

(Araf 65-72, Hud 50-60. âyetleri de okuyalım).

Âyet: 141

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

Meâli:

"Semud peygamberleri yalanladı."

Âyet: 142

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ صَالِحٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾

Meâli:

"Hani kardeşleri Sâlih onlara: "Korkmuyor musunuz?" demişti."

Âyet: 143

اِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٤٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim."

Âyet: 144

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin."

Âyet: 145

وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim âlemlerin Rabbinden başkasına ait değildir."

Âyet: 146

أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هَٰهُنَا آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾

Meâli:

"Siz işte burada güvenceli olarak bırakılacak mısınız?"

Âyet: 147, 148

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾

Meâli:

"Bahçeler ve pınarlar, ekinler ve tomurcukları taze hurma ağaçlarının içinde."

Âyet: 149

وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ ﴿١٤٩﴾

Meâli:

"Dağlardan da maharetliler olarak evler yontarsınız."

Âyet: 150

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin."

Âyet: 151

وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾

Meâli:

"İsrafçıların emrine de itaat etmeyin."

Âyet: 152

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

Meâli:

"Yeryüzünde ifsad edenler ve ıslah etmeyenler."

Âyet: 153

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾

Meâli:

"Sen ancak büyülenmişlerdensin." dediler.

Âyet: 154

مَآ اَنْتَ اِلاَّ بَشَرٌ مِثْلُنَا ۚ فَاْتِ بِاٰيَةٍ اِنْ كُنْتَ مِنَ
الصّٰدِقِينَ ﴿١٥٤﴾

Meâli:

"Sen bizim gibi bir beşerden başka değilsin. Artık doğrulardan isen bir âyet getir."

Âyet: 155

قَالَ هٰذِهٖ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ۚ ﴿١٥٥﴾

Meâli:

"İşte şu deve. Onun bir içme hakkı var. Sizin de bilinen bir gün içme hakkınız var."

Âyet: 156

وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

Meâli:

"Ve ona kötülükler dokunmayın ki sizi büyük günün azabı yakalamasın." dedi.

Âyet: 157

فَعَقَرُوهَا فَاَصْبَحُوا نَادِمِينَ ۙ ﴿١٥٧﴾

Meâli:

"Onu kestiler ve pişmanlar oldular."

Âyet: 158

فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً ۗ وَمَا كَانَ
اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

Meâli:

"Ve kendilerini azap yakalayıverdi. Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 159

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

Meâli:

"Rabbin de elbette O, Azizdir, Rahimdir."

İZAHLARI:

Kıyâmete kadar gelecek insanların ibret almaları için Semud kavmi ile Sâlih aleyhisselam arasında geçenleri hatırlatıyor ve:

1- "Semud, peygamberleri yalanladı." buyuruyor. Semud kavmi de diğer kavimler gibi peygamberleri Sâlih aleyhisselamı yalanladı. Aralarında geçen hâdise şöyle:

2, 3, 4, 5- "Hani kardeşleri Sâlih onlara: " Korkmuyor musunuz? Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim. Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin. Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim âlemlerin Rabbinden başkasına ait değildir." Semud kavminin kendilerinden olan ve kardeşleri sayılan Sâlih aleyhisselam onlara: "Allâh'tan korkmuyor musunuz? Bu kadar fenalıkları yapıyorsunuz. Ben sizin için öteden beri tanıdığınız güvenilen bir peygamberim. Size en doğru yolu gösteriyorum. Artık Allâh'tan korkun da îman edin ve kötülükleri bırakın. Bana itaat edin. Sizin hakkınızda en hayırlı bir yol gösteriyorum. Size bu doğru yolu gösterirken buna karşı bir ücret, bir menfaat da istemiyorum. Ben size Allâh'ın emirlerini tebliğ ediyorum. Benim ücretimi O verecektir. Beni yaşatan, rızk veren O'dur. Beni siz beslemiyorsunuz. Bakın:

6, 7- "Siz işte burada bahçeler ve pınarlar, ekinler ve tomurcukları taze hurma ağaçlarının içinde güvenceli olarak bırakılacak mısınız?" "Siz bu nimetlerin içinde ebedî kalacağınızı mı sanıyorsunuz? Sizden önce ölenleri görmediniz mi? Sizin bu yaşayış tarzınız, ahlaksızlığınız, îmansızlığınız başınıza büyük musibetler getirecektir. Gelin vaz geçin îman edin."

8- "Dağlardan da maharetliler olarak evler yontuyorsunuz." Allâh'ın yarattığı dağlardan arzularınıza göre tam korunmanız veya öğünmeniz için ustaca çalışarak bir takım yerler oyuyorsunuz. Allâh'ın size verdiği bu imkanları düşünün ve:

9- "Artık Allâh'tan korkun ve bana itaat edin." Bu taşkınlıklarınızı bırakın, Allâh'tan korkun. Onun vereceği azap ağırdır. Beni dinleyin. Bana itaat edin ki selâmete eresiniz.

10, 11- "Yeryüzünde ifsad edenle ıslah etmeyen israfçıların emrine de itaat etmeyin." Semud kavminin yaşadığı "HICR" şehrinde

dokuz gurup bulunuyordu. Bunların herbiri bozgunculuk yapıyor, Sâlih aleyhisselamın aleyhinde çalışıyorlardı. Sâlih aleyhisselam halka; "Bu ifsatçılara uymayın, bunları dinlemeyin." diye tembih ediyordu. Gelecek Neml Suresinin 48. âyetinde göreceğiz. Sâlih aleyhisselama karşı çıkan bu ifsatçılar:

12- "Sen ancak büyülenmişlerdensin."dediler." "Sen büyülenmiş bir kimsesin. Senin aklın iyi çalışmıyor. Senin sözlerine kulak verilmez gibi sözlerle onu halkın gözünden düşürmeye çalışıyorlardı. Bir yandan da:

13- "Sen bizim gibi bir beşerden başka değilsin. Artık doğrulardan isen bir âyet getir." Diyorlardı. "Ey Sâlih! Sözünde doğru isen, bize inandırıcı bir mucize getir de görelim." dediler. Bunun üzerine Sâlih aleyhisselam:

14, 15- "İşte şu deve. Onun bir içme hakkı var, sizin de bilinen bir gün içme hakkınız var. Ona kötülükle de dokunmayın ki sizi büyük günün azabı yakalamasın." dedi. "İşte şu deve bir mucizedir. Bildiğiniz gibi bu deve sizin develerinize benzemez. Şehrin suyundan bir gün bu içecek. Bir gün de siz içersiniz. Buna hiçbir kötülük yapmayın ki size o büyük günün azabı dokunmasın." diye tembih etti. Fakat:

16- "Onu kestiler ve pişmanlar oldular." Bir müddet sonra devenin önce ayaklarını kestiler sonra da onu öldürdüler. Ama üç gün içinde alâmetleri görmeye başlayınca pişman oldular. Yer sarsılmaya, sesler artmaya başladı. Helâk olacaklarını anladılar ama iş işten geçmiş idi. Birden bire helâk oldular, yok olup gittiler.

17- " ...Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı." Bu kıssada da elbette bir ibret vardır. Fakat birçok kimseler buna inanmazlar, ibret almazlar.

18- "Rabbin de elbette O, Azizdir, Rahimdir." Habibim! Bu kıssayı sana bildiren Rabbin kesinlikle herşeye kadir ve üstündür. Onlara yaptığını, bunlara da yapar. Tevbe ederlerse, o merhametlidir. Tevbelerini kabul eder, günahlarını bağışlar.

(Araf 73-79. Hud 61-68. İsra 59. Neml 45-53. Fussılet 13-18. Zariyat 43-45. Kamer 23-31. Hakka 5. Fecr 9. Şems 11-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 160

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

Meâli:

"Lût kavmi (de) peygamberleri yalanladı."

Âyet: 161

اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ لُوطٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

Meâli:

"Hani kardeşleri Lût onlara "sakınmıyor musunuz?" demişti,"

Âyet: 162

اِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim."

Âyet: 163

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin.

Âyet: 164

وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir."

Âyet: 165, 166

اَتَاْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

Meâli:

"Rabbinizin eşlerinizden sizin için yarattığını bırakıyorsunuz da âlemlerden erkeklere mi tecavüz ediyorsunuz? Hayır, siz sınırı aşan bir kavimsiniz."

Âyet: 167

قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

Meâli:

""Ey Lût! Andolsun vazgeçmezsen, kasem olsun elbette sürülenlerden olursun." Dediler."

Âyet: 168

قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben, yaptıklarınıza buğz edenlerdenim."

Âyet: 169

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Beni ve ehlimi yapageldikleri şeyden kurtar" dedi."

Âyet: 170

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

Meâli:

"Onu ve ehlini, hepsini de kurtardık."

Âyet: 171

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾

Meâli:

"Ancak kalanların içinde bir kocakarı vardı."

Âyet: 172

ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

Meâli:

"Sonra diğerlerini helâk ettik."

Âyet: 173

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

Meâli:

"Üzerlerine bir de yağmur yağdırdık da uyarılanların yağmuru ne de kötü oldu."

Âyet: 174

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً ؕ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٧٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Çokları da Mü'minler olmadı."

Âyet: 175

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿١٧٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin Rabbin de elbette O, Azizdir. Rahimdir."

İZAHLARI:

1- Südum şehri ve köylerinin halkı da peygamberleri yalanladı. Aslında Südumlu olmayan, İbrâhîm aleyhisselamın kardeşinin oğlu olan Lût aleyhisselam Südum halkına çok yakın bir kardeş gibi davrandığı için:

2- "Hani kardeşleri Lût onlara: "sakınmıyor musunuz?" demişti. Südum halkı da onların tam bir kardeşiymiş gibi hareket ederek: "Siz çok kötü bir alışkanlık içindesiniz. Allâh'tan korkun ve bu kötülüklerden vazgeçin ki selâmete erin."

3, 4, 5- "Şüphesiz ben sizin için güvenilen bir peygamberim. Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin. Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir." diye onlara nasihatte bulundu. Suçlarını açıklamak üzere de devamla.

6- "Rabbinizin eşlerinizden sizin için yarattığını bırakıyorsunuz da âlemlerden erkeklere mi tecavüz ediyorsunuz? Hayır siz sınırı aşan bir kavimsiniz." dedi. "Sizin Rabbiniz, kendi cinsinizden eşler edinmeniz için kadınlar yaratmıştır. Bu kadınları bırakıyorsunuz da kendiniz gibi erkek olanlara mı sarkıntılık ediyorsunuz? Siz bu halinizle en çirkin, en kötü, en fahiş bir iş yapıyor, sizin için çizilen sınırı aşıyorsunuz. Bundan dolayı çok kötü bir felakete uğrayacağınızı haber veriyorum." demesi üzerine bu mundarlar:

7- ""Ey Lût! Andolsun vazgeçmezsen, kasem olsun elbette sürülenlerden olursun." dediler." Lût'u beldelerinden sürüp çıkarmakla tehdit ettiler. Lût aleyhisselam da:

8- "Şüphesiz ben, yaptıklarınıza buğz edenlerdenim." dedi. "Sizin yaptığınız bu çirkin işe elbette îmanlılar buğz eder. Ben de onlarla birlikte buğz edenlerdenim. Kesinlikle sizin bu çirkin murdar işinizi şiddet ve nefretle karşılıyorum." cevabını verdi ve Allâh'a dönerek:

9, 10- "Ey Rabbim! Beni ve ehlimi yapageldikleri şeyden kurtar." diye yalvardı. Allâh'ım! Bunların yaptığı bu şeni işlerden dolayı vereceğin cezadan bizi koru. Onların yüzünden bizi de cezalandırma. Dualarını kabul ederek:

11- "Onu ve ehlini, hepsini de kurtardık." Buyuran Allâhu Teâlâ, Lût'un karısı olan ahlaksız kocakarının da helâk olanlar arasında bulunduğuna şöyle işaret buyurdu:

12- "Ancak kalanlar içinde bir kocakarı vardı." Lût aleyhisselamın ehli arasından îmansız ve ahlaksız karısı da böyle helâk oldu.

13-"Sonra diğerlerini helâk ettik." Buyruldu. Yani Lût aleyhisselam ve ehlinden îman edenlerin dışında kalan başkalarını da helâk ettiğini haber vermiştir. Helâkın şeklini açıklamak üzere de:

14- "Üzerlerine bir de yağmur yağdırdık da uyarılanların yağmuru ne de kötü oldu." Buyrulmuştur. Onların üzerlerine su yağmuru değil, taş yağmuru yağdırmıştır. Hem de ne çirkin yağmur, yaptıkları çirkinliğe göre çirkin bir yağmur.

15- "Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Çokları da mü'minler olmadı." Diğer kıssalarda olduğu gibi bu kıssada da çok önemli bir ibret vardır. Cinsi sapıklığın en şeni zirvesine ulaşan Sudüm halkının helâkı da çok feci olmuştur. Devrimizde de yer yer bu tür cinsi sapıklık artmaktadır. Her aklı başında olan kimsenin bu sapıklıkla mücadele etmesi gerekir. Bu sapıklığın ve diğer fenalıkların önüne geçilebilmesi için şer'i hükümlerin tatbikinde zaruret olduğu iyi bilinmelidir. Habibim!:

16- "Şüphesiz senin Rabbin de elbette O, Azizdir, Rahimdir." Suçluları cezalandıracak üstünlüğe sahiptir. Ona asla kaşı konulamaz. Bir yandan da çok merhametlidir. Asla zulmetmez, korur, kollar, esirger. İtaatlileri mükâfâtlandırır.

(Hud 77-83. Hıcr 58-77. Enbiya 71, 74, 75. Neml 54-58. Ankebut 28-35. Saffat 133-138. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 176

كَذَّبَ اَصْحَابُ لْـَٔيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

Meâli:

"Eykeliler (de) peygamberleri yalanladı."

Âyet: 177

اِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

Meâli:

"Hani Şuayb onlara: "Sakınmıyor musunuz?" demişti."

Âyet: 178

اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

Meâli:

"Ben sizin için güvenilen bir peygamberim"

Âyet: 179

فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾

Meâli:

"Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin."

Âyet: 180

وَمَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

Meâli:

"Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin rabbine aittir."

Âyet: 181

اَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾

Meâli:

"Ölçeği tam yapın. Zarar verdirenlerden de olmayın."

Âyet: 182

وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾

Meâli:

"Dosdoğru terazi ile de tartın."

Âyet: 183

وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

Meâli:

"İnsanların hakkı olan bir şeyi eksiltmeyin. Yeryüzünde fesatçılar olarak da bozgunculuk yapmayın."

Âyet: 184

وَاتَّقُوا الَّذِى خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْاَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾

Meâli:

"Sizi ve önceki nesilleri yaratandan da korkun."(dedi.)

Âyet: 185

قَالُوٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

Meâli:

"Sen ancak büyülenmişlerdensin." dediler.

Âyet: 186

وَمَآ اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَاِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾

Meâli:

"Sen bizim gibi bir beşerden başka değilsin. Şüphesiz seni elbette yalancılardan sanıyoruz."

Âyet: 187

فَاَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَآءِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾

Meâli:

"Artık doğrulardan isen üzerimize gökten birer parçalar düşür."

Âyet: 188

قَالَ رَبِّىٓ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

Meâli:

"Yapıyor olduğunuz şeyleri Rabbim en iyi bilendir." dedi.

Âyet: 189

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾

Meâli:

"Onu yalanladılar da gölge gününün azabı onları yakalayıverdi. Şüphesiz o, büyük bir günün azabı oldu."

Âyet: 190

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı."

Âyet: 191

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

Meâli:

"Hem de senin Rabbin elbette O, Azizdir, Rahimdir."

İZAHLARI:

1- "Eyke" Medyen halkı tarafından tapılan bir ağaçtır. Medyen halkı bu ağaca taptığı için bunlar "Eykeliler" denilmiştir. Bunlar da peygamberleri, diğerleri gibi yalanlamışlardır.

2- "Hani Şuayb onlara: "Sakınmıyor musunuz?" demişti. Şuayb aleyhisselam, Medyen halkına gereken öğütleri vererek; "Neden Allâh'tan korkmuyorsunuz? Neden O'nun yasaklarından sakınmıyorsunuz?"

3, 4- "Ben sizin için güvenilen bir peygamberim. Artık Allâh'tan korkun, bana da itaat edin" dedi. Ve:

5- "Ona karşı sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbine aittir." Diyerek kendisinin maddi bir menfaat peşinde olmadığını mükâfâtının yalnız Allâh tarafından verileceğini, O'na çok güvendiğini bildirdi. Asla menfaat karşılığı olmadığını ve onlardan bir şey beklemediğini açıkladı. Onların içinde bulunduğu haksızlığı dikkate alarak nasihatine şöyle devam etti:

6, 7, 8- "Ölçeği tam yapın. Zarar verdirenlerden de olmayın. Dosdoğru terazi ile de tartın. İnsanların hakkı olan bir şeyi eksiltmeyin. Yeryüzünde fesatçılar olarak da bozgunculuk yapmayın." Ticari

sahada ve ödünç alıp verme işlerinde hilenin alıp yürüdüğü eykeliler arasında büyük bir huzursuzluk bulunuyordu. Zenginler, muhtaç fakirleri alabildiğine sömürüyorlardı. Bundan dolayı Şuayb aleyhisselam, ölçüler, tartılar üzerinde durdu. Ölçü ve tartıya girmeyen diğer maddelerde de dürüst olmalarını istedi. Yaptıkları haksızlıklardan vazgeçmelerini, herkesi kendileri kadar düşünüp kimsenin hakkına tecavüz etmemelerini öğütledi ve:

9- "Sizi ve önceki nesilleri yaratandan da korkun."(dedi). "Sizi yarattığı gibi önce geçen soyları da O yarattı. Onlar da sizin gibi yaşadılar, sizden daha çok zenginler, sizden daha fazla nüfusları vardı. Ama küfürleri, şirkleri, peygamberlere isyanları yüzünden helâk oldular gittiler. Hem de içinde ebedî kalacakları cehenneme gittiler. Siz de onlar gibi olmaktan korkun da yaptığınız bu kötülükleri bırakın." demesine karşı:

10- ""Sen ancak büyülenmişlerdensin." dediler." Sen kendi halinde değilsin. Sihre yakalanmış ne dediğini bilmeyen birisisin. Sen bizim alışageldiğimiz âdetlerimizin dışında başka başka şeyler söylüyorsun. Sonra:

11, 12- "Sen bizim gibi bir beşerden başka değilsin. Şüphesiz seni elbette yalancılardan sanıyoruz. Artık doğrulardan isen, üzerimize gökten birer parçalar düşür de görelim." "Sen bizim gibi bir beşersin, bu parçaları nasıl indireceksin? Sen yalan söylüyorsun. Verdiğin haber doğru ise, bizi helâk edecek ne varsa başımıza düşür" gibi laflar ettiler. O da:

13- "Yapıyor olduğunuz şeyleri Rabbim en iyi bilendir." dedi. "Benim Rabbim sizin yaptıklarınız ve söylediklerinizi hatta niyetlerinizi her yönüyle en iyi şekilde bilmektedir. O isterse, sizin hak ettiğiniz azabı hemen verir, dilerse belli bir zamana erteler. Bana düşen yalnız tebliğden ibarettir. Cezalanmanız ise, ancak O'nun bileceği iştir." diyerek onların alaylı, yalanlı sözlerini cevaplandırdı. Bunun üzerine:

14- "Onu yalanladılar da gölge gününün azabı onları yakalayıverdi. Şüphesiz o, büyük bir günün azabı oldu." Şuayb aleyhisselamı alay ederek gökten parçalar istemeleri cinsinden gökten bulutlara benzeyen şeylerin üzerlerine inmesiyle yanıp kül oluverdiler. Böylece o gün onlar için büyük bir ceza günü oldu. Âhirette ise, ebedî çekecekleri daha büyük, daha büyük, daha ağır ceza görecekler. Devrimizde ve gelecek devirlerdeki onlara benzeyenler de elbette onlara benzeyecekler.

15- "Şüphesiz bunda elbette bir âyet vardır. Onların çoğu da mü'minler olmadı." Her devirdeki insanların bu ve benzeri felaketlerden ibret almaları gerekir. Ama görüyoruz ki onlara benzeyenler gittikçe

artıyor. Elbette günü gelince bunlar da göreceklerini görecekler. Allâh acele etmez, mühlet verir.

16- "Hem de senin Rabbin elbette O, Azizdir, Rahimdir." Habibim! Sana bu olanları hemen veren Rabbin herşeye kadirdir. Geçen devirlerde yaptığı gibi her devirde de yapar, O, güçlüdür, üstündür. Karşı gelenleri ezer, helâk eder. O merhametlidir. İtaat edenleri rahmeti ile korur, mükâfâtlandırır.

(Bakara 60. En'am 152. Araf 85-93. Hud 84-95. İsra 35, 92. Ankebut 36, 37. Sebe' 9. Rum 48. Tur 44. Rahman 8, 9. Mutaffifin 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 192

وَاِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz O, elbette âlemlerin Rabbinin indirmesidir."

Âyet: 193, 194, 195

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْاَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلٰى قَلْبِكَ لِتَكُونَ
مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

Meâli:

"Onu, inzâr edicilerden olman için senin kalbine, açık bir arap dili ile ruhul emin indirmiştir."

Âyet: 196

وَاِنَّهُ لَفِى زُبُرِ الْاَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz O, elbette öncekilerin kitaplarında da vardı."

Âyet: 197

اَوَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ اٰيَةً اَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمٰٓؤُا بَنِٓى اِسْرَٓائِيلَ ﴿١٩٧﴾

Meâli:

"İsrail oğulları alimlerinin onu bilmesi de kendileri için bir âyet olmadı mı?"

Âyet: 198, 199

وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾
فَقَرَأَهُ عَلَيْهِم مَّا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

Meâli:

"Biz onu bazı yabancılar üzerine indirseydik de onu kendilerine okusaydı, yine de ona îman edenler olmazlardı."

Âyet: 200, 201, 202

كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾
لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾
فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾

Meâli:

"Böylece onu mücrimlerin kalplerine yarleştirdik. Acıklı azabı görünceye kadar ona îman etmezler de, onlar farkına varmayarak kendilerine ansızın geliverir."

Âyet: 203

فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾

Meâli:

"Ve: "Biz gözetilenler miyiz?" derler."

Âyet: 204

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾

Meâli:

"Azabımıza mı eviyorlar?"

Âyet: 205, 206

أَفَرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾
ثُمَّ جَاءَهُم مَّا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

Meâli:

"Onları yıllarca yararlandırsak da sonra kendilerine vaad olunana geldikleri şey geliverse ne dersin?"

Âyet: 207

مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾

Meâli:

"Yararlanıyor oldukları şey kendilerini kurtaramadı."

İZAHLARI:

Bu surenin başında önemle zikredilen Kur'ânın âyetleri hakkındaki âyeti takiben Mûsâ, İbrâhîm, Nûh, Hud, Sâlih, Lût ve Şuayb aleyhisselamın kavimleriyle verdiği mücadele örneklerinden sonra yine o başlaki âyete dönerek:

1, 2- "Şüphesiz O, elbette âlemlerin Rabbinin indirmesidir. Onu inzâr edicilerden olman için senin kalbine, açık bir arap dili ile ruhul emin indirmiştir." Buyrulmaktadır. O açıklayıcı âyetler, Kur'ân âyetleri, âlemlerin yaratıcısı ve sahibi olan Allâhu azimüşşan tarafından indirilmiştir. Habibim! Sen uyaran, korkutan ve hakka davet edenlerden olman için senin kalbine unutmayacağın şekilde yine kendi dilin olan her noktayı en iyi şekilde ifade eden Arapça ile Cebrâil indirme vazifesini almış ve yerine getirmiştir. Resulüm! Sana indirilen bu Kur'ânı kesin başarı ile tebliğe muvaffak olacaksın. Kıyâmete kadar da nesilden nesile tebliği devam edecektir.

3- "Şüphesiz o, elbette öncekilerin kitaplarında da vardı." Allâh'ın son kitabı olan Kur'ânı Kerîm, geçen devirlerde inen bütün kitap ve sahifelerde açıkça veya işaret yoluyla zikredilmiştir. Levhi mahfuzda da mevcut olan Kur'ânı Kerîm, hem levhi mahfuzda, hem geçmiş kitaplarda, hem Rasulüllâhın kalbinde, hem ashabı kiramın ezberinde, hem el yazılarıyla yazılarak belli makamlarda, hem çoğaltılarak pek çok ellerde, hem matbaanın icadından sonra bütün ellerde, hem teyplerin kasetlerinde ve hem de bilgisayarlarda hiçbir değişikliğe uğramadan, Allâh'ın indirdiği şekilde koruma altına alınmıştır. İleride korunması daha da sağlamlaşacak olan Kur'ânı Kerîmin kıyâmete kadar kalacağında asla şüphe kalmamıştır. Ancak ahkamının tatbikinde pek çok oyunlara baş vurularak nice insanlar aldatılmaktadır. İslam ülkelerinde dahi bu oyun icra edilmekte ve müslümanlar şaşırtılmaktadır. Bu böyle kalacak mı? Hayır, asla... Bu oyalanma devri de kapanacak ve oyuncular hüsrana uğrayacaktır. Her yönüyle, her zaman iflas eden uydurma sistemler elbette yerini

Kur'ânı Kerîme bırakmak zorunda kalacaktır. Hıcr süresinin 9. âyetini okuyalım.

4- "İsrail oğulları alimlerinin onu bilmesi de kendileri için bir âyet olmadı mı?" Yahudi alimlerinin Tevratta okuyarak o Resulün geleceğini, o Kur'ânın ineceğini bilmeleri de bu inkârcılar için sağlam bir delil değil mi? Hıristiyan alimlerinin de İncilde okuyarak Muhammed aleyhisselamın geleceğini ve ona Kur'ânın ineceğini bilmeleri kesin bir delil, açık bir burhan değil mi?

5, 6- "Biz onu batı yabancılar üzerine indirseydik de onu kendilerine okusaydı, yine de ona îman edenler olmazlardı." Onlar, Kur'ânın Arapça oluşuna itiraz ediyorlar. Eğer biz onu Arap olmayan başka bir kimseye indirseydik de kendi diliyle onlara okuyuverseydi, yine de inanmayacaklardı. Nitekim Araplar içinde de ona îman etmeyenler vardı. Fussılet suresinin 44. âyetini de okuyalım.

7, 8, 9- "Böylece onu mücrimlerin kalplerine yerleştirdik. Acıklı azabı görünceye kadar ona îman etmezler de onlar farkına varmayarak kendilerine ansızın geliverir." Biz o yalancılığı devamlı suç içinde olan cürümkârların kalplerine oturttuk. Onlar, acıklı azabı görünceye kadar Kur'âna ve Resule îman etmezler. Fakat onlar oyalanırlarken farkına varmadan kendilerine o azap ansızın geliverir. Firavun gibi felaketi görünce inanırlar ama faydasızdır.

10- "Ve: "Biz gözetilenler miyiz?" Derler. Yani; "Bize bir mühlet verilmek suretiyle merhamet edilmez miyiz?" diyerek medet umarlar. Fakat iş işten geçmiştir. Onlar daha önceleri; "Hani bize azap indirecek diniz, Nerede bu azap?" diyorlardı. Biz de:

11- "Azabımıza mı eviyorlar?" demiştik. İşte azapları doya doya çeksinler.

12, 13, 14- "Onları yıllarca yararlandırsak da sonra kendilerine vaad olunageldikleri şey geliverse ne dersin? Yararlanıyor oldukları şey kendilerini kurtaramadı." Bu inkârcı, yalanlayıcı kâfirleri yıllarca verdiğimiz nimetlerle huzurluca yaşatsak, bunun ardından vaad olundukları felaket geliverse, o nimetler, o bolluklar kendilerini kurtarabilir mi? Ne dersin? Haydi haber ver. Dünya malları hiçbir surette ne musibetleri önleyebilir, ne de hafifletebilir. Nice milletler battı gitti de varlıkları onları kurtaramadı.

(En'am 31, 44, 47. Araf 95, 187. Yusuf 107. Hıcr 12, 84. Nahl 102, 103. İbrâhîm 4. Enbiya 40. Hacc 55. Ankebut 53. Secde 2. Yasin 5. Zümer 1, 50, 55. Ğafir 2, 82. Fussılet 2, 42. Casiye 2, 10. Ahkaf 2, 12. Zuhruf 66. Muhammed 18. Vakıa 80. Hakka 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 208, 209

وَمَآ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾
ذِكْرٰى وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾

Meâli:

"Hiçbir beldeyi kendisine öğüt vermek üzere uyarıcılar olmadıkça helâk etmedik."

Âyet: 210, 211, 212

وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا
يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ اِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

Meâli:

"Onu şeytanlar indirmedi. Onlara yakışmaz da. Güç de yetiremezler. Şüphesiz onlar, elbette işitmekten de men edilmiş olanlardır."

İZAHLARI:

1- Geçmiş devirlerdeki helâk olan milletler, doğrudan doğruya hiçbir suçları olmadan helâk edilmemiştir. Kendilerine öğüt vermek ve Allâh yolunu göstermek için peygamberler gönderilmiş, kitaplar indirilmiştir. Böyle olduğu halde sapmışlar, azmışlar, kötülüklere dalmışlar, küfür ve şirk içinde kalmışlar, bu sebeple helâk olmuşlardır.

2- "Onu şeytanlar indirmedi. Onlara yakışmaz da. Güç de yetiremezler. Şüphesiz onlar, elbette işitmekten de men edilmiş olanlardır." Kur'ânı Kerîmi şeytanlar indirmedi. Onlara yakışmaz da. Onların yaratılışı, fıtratı uygun düşmez. Kur'ânı indirmeye Cebrâil'in hilkatı uygundur. Esasen şeytanların buna güçleri de yetmez. Şeytanların Kur'ânı işitmeleri de mümkün değildir. Tâ baştan karşı çıkmışlardır. Onların Kur'ânla hiç alakaları yoktur. İnsanları Kur'ândan saptırmaya çalışırlar. Kasas 58, 59. âyetleri de okuyalım.

Âyet: 213

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾

Meâli:

"Allâh'la beraber başka bir ilaha dua etme ki. Azaplananlardan olmana sebep olur."

Âyet: 214

وَاَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

Meâli:

"En yakınlarını da uyar."

Âyet: 215

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾

Meâli:

"Mü'minlerden sana uyan kimselere de kanadını indir."

Âyet: 216

فَاِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ اِنِّى بَرِىٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾

Meâli:

"Sana isyan ederlerse; "Şüphesiz ben yapar olduğunuz şeylerden beriyim." de."

Âyet: 217, 218, 219, 220

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾ اَلَّذِى يَرٰيكَ
حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى السَّاجِدِينَ ﴿٢١٩﴾
اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾

Meâli:

"Ve namaza kalkacağın zaman yine secde edenler içinde hareket ettiğin (zaman) seni gören aziz, rahim olana da güven. Şüphesiz O, işiten bilenin kendisidir."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde Allâhu Teâlâ Resulüne hitap ederek bir nehiy ile dört emir vermiştir. Bunlar:

1- "Allâh'la beraber başka bir ilaha dua etme ki. Azaplananlardan olmana sebep olur." buyurmuştur. Ey Resulüm! İhlasla Allâh'a kulluk yap, yalnız O'na ibadet et, O'ndan başkasına dua

etme. Allâh'tan başka hiçbir ilah, tanrı diye veya bu beni Allâh'a yaklaştıracak diye başkasına meyletme. Sonra azaplananlardan olursun.

Allâh'ın Resulüne olan bir tembihi aynıyla bizedir. Kıyâmete kadar gelecek bütün insanlaradır. Araya başka bir şey katmadan, karıştırmadan doğrudan doğruya ihlasla yalnız Allâh'a yönelelim.

2-"En yakınlarını da uyar." buyurmasıyla da Kur'ânı tebliğe ve İslam'a davete yakın akrabalarından başlamasını emretmiştir.

Bu âyeti kerime nâzil olunca, Rasulüllâh Kureyşi topladı ve: "Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi ateşten kurtarın. Şüphesiz ben sizin için bir zarara ve yarara sahip değilim..." dedi. Diğer kabilelere de aynı şeyi söyledi. Kızı Fatımaya da: "Ey Muhammed'in kızı Fatıma! Kendini ateşten kurtar. Çünkü ben senin için bir zarara ve yarara sahip değilim. Sizi ben Allah'ın azabından kurtaramam." dedi. Böylece yakınlarını inzâra başladı. Başta Ebu Lehep olmak üzere karşı gelenler oldu ise de Resulü Ekrem tebliğini yapmış oldu.

3- "Mü'minlerden sana uyan kimselere de kanadını indir." buyurdu. Mü'minlere yakınlık göster, onları sev, muhtaçlarına yardım et, onları kendine ısındır.

4- "Sana isyan ederlerse: "Şüphesiz ben yapar olduğunuz şeylerden beriyim." de." emrini verdi. Tebliğ yaptığı kimselerden Ebu Lehep gibilerine kızma, üzülme onlara sadece: "Sizin taptıklarınızdan ben uzağım, sizi baskı altına alacak değilim, yaptıklarınızın vebali size aittir. Ben ancak tebliğe memurum." diyerek vazifeni yap.

Biz de Rasulüllâhtan örnek alarak Allâh yoluna davete devam edeceğiz. Kabul edenlere yakınlık göstereceğiz. Reddedenlere de üzülmeyeceğiz, sinirlenmeyeceğiz. Usanmadan hak yoluna davete devam edeceğiz.

5- "Namaza kalktığın zaman yine secde edenler içinde hareket ettiğin (zaman) seni gören aziz, rahim olana da güven. Şüphesiz O, işiten, bilendir." Habibim! Beş vakit namaza kalkıp mü'minlere imam olduğun onlarla birlikte secde ettiğin zaman, seni gören üstün, kâdir, merhametli, koruyan Allâh'a güven. O seni devamlı koruyacak ve başarıya ulaştıracaktır. Şüphesiz ki O, herşeyi işiten ve hakkıyla bilendir.

(Nisa 81. En'am 19. Enfal 48. Yunus 106. Hud 35, 54, 123. Hıcr 88, 89. Meryem 39. Kasas 88. Neml 79. Ahzab 3, 48. Ğafir 18. Müddessir 2. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 221

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾

Meâli:

"Size şeytanların kimlerin üzerine iniştiğini haber vereyim mi?"

Âyet: 222

تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾

Meâli:

"Her günahkar yalancının üzerine inişir."

Âyet: 223

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَاَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

Meâli:

"Kulak veriyorlar. Onların çoğu da yalancılardır."

Âyet: 224

وَالشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُنَ ﴿٢٢٤﴾

Meâli:

"Şairlere gelince kendilerine sapıklar uyar."

Âyet: 225, 226

اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فِى كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾
وَاَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz onların her vadide şaşkınlıkla yürüdüklerini, hakîkaten onların yapamayacaklarını da söylüyor olduklarını görmedin mi?"

Âyet: 227

اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا
وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَىَّ
مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

Meâli:

"Ancak îman edenler ve yararlı işler yapanlar, Allâh'ı çok zikredenler, hem de zulüm olunduktan sonra zafere ulaşanlar başka. Zulmedenler de yakında hangi dönüşe döneceklerini bilecekler."

ÎZAHLARI:

Kur'ânı Kerîmin inmesinde şeytanların işe karıştığını iddia edenlere karşı:

1- "Size şeytanların kimlerin üzerine iniştiğini haber vereyim mi?" buyrulmuştur. Devamla:

2- "Her günahkar yalancının üzerine inişir." buyurarak şeytanların kimlerle daha çok ilgilendiği beyan edilmiştir. Bunlar, yalancılar, kahinler, büyücüler, iftiracılar, bilmediği halde bilirim iddiasındakiler, Allâh'ın âyetlerini çarpıtarak, tevil ederek başka yöne çevirenler, Allâh yolunda hizmet edenlere iftira atarak gözden düşürmeye çalışanlar vesaire...

3- "Kulak veriyorlar. Onların çoğu da yalancılardır." Kur'ânı Kerîme kulak vererek aldıklarını kahinlere taşıyanlar, kahinlere kulak vererek aldıklarını halka taşıyan, şeytanlaşan beşeri şeytanlar. Onların çoğu veya hepsi tam yalancılardır. Rasulüllâh S.A.V. ile kahinler arasında mekik dokuyan nice yalın ayaklar vardı. Allâh onların bütün melânetlerini meydana çıkardı ve rezil etti. Nihâyet herbiri hak ettiğini buldu.

4- "Şairlere gelince, kendilerine sapıklar uyar." Cahiliyet devrinde ki şairler, devamlı şehevi, istihzai, hayali şiirler söyleyerek avam halkı çevrelerine toplarlar ve bunlarla öğünürlerdi. Bunların etrafına toplananlar, bir takım çapkın sapıklar, karaktersiz aşağı tabakalar idi.

5- "Şüphesiz onların her vadide şaşkınlıkla yürüdüklerini, hakîkaten onların yapmayacaklarını da söylüyor olduklarını görmedin mi?" Elbette o şairler, herşeye burnunu sokan kimselerdi. Bugün övdüklerini yarın yeren, bugün yerdiklerini yarın öğen, hep uydurma laflarla şiirler söyleyerek ahlaksızları tahrik eden zırp çıktılardır. Devrimizde de ahlak bozucu bir takım şiirler, türküler, şarkılar söyleyenler vardır. Bunların adı da: "sanatkardır." Halkın avare kısmı hep bunları takip eder.

İslam'dan sonra yetişen îmanlı şairler ise, elbette bunlara benzemezler. Hakîkatleri canlandırmaya, îmanlıları ihlasa yöneltmeye çalışırlar. Böylece Allâh yolunda ruhlara canlılık katan şiirler söylemiş olurlar. Merhum Mehmet Akif de bunlardan biridir. Allâh rahmet eylesin.

(Ra'd 42. Ğafir 18, 52. Casiye 7, 8. Saff 2, 3. âyetleri de okuyalım).

ŞUARÂ SÛRESİNİN SONU

NEML SÛRESİ

27. Sûredir

93 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

طٰسٓ تِلْكَ اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

Meâli:

"(طس) Allâh bilir. Bunlar, Kur'ân ve açıklayan kitabın âyetleridir."

Âyet: 2, 3

هُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Namazı kılanlar ve zekatı verenler, hem de onlar âhirete iyice inananların kendileri olan mü'minlere bir hidâyet ve bir müjdedir."

İZAHLARI:

Geçen sûrelerde de beyan edildiği gibi "hurûfu mukattaa" denilen harflerin manalarını Allâh bilir. Dikkati çekme, bir uyarı yapma da olabilir.

"...Bunlar, Kur'ân ve açıklayan kitabın âyetleridir" Bu sûrenin içindekiler, "Kur'ân" adındaki herşeyi açıklayan, hakkı bâtılı seçen, kıyâmete kadar bozulmayacak olan Allâh kelamı kitabın birer âyetleridir. Dikkatle okuyun. Bilgiler ve ibretler alın.

"Namazı kılanlar ve zekatı verenler, hem de onlar âhirete iyice inananların kendileri olan mü'minlere bir hidâyet ve bir müjdedir" Bu kitap, farz namazları dikkatle, itina ile kılanlar ve farz olan zekatı verenler, aynı zamanda âhirete kesinlikle inanan mü'minler için tam bir hidâyettir. Dünyada yapacakları bütün iş ve ibadetlerini gösteren, öğre-

ten ve yanılmalarını önleyen bir kitaptır. Hem de kavuştukları hidâyetle Allâh yolunda yaşayan mü'minlere cennetleri ve nimetlerini müjdeleyen, onları sevindiren, şenelten bir kitaptır.

(Bakara 1-5, 185, 252. Âl-i İmran 58, 108, 138. Mâide 46. Araf 52. Enfâl 3, 4. Yûnus 1. Hıcr 1. Nahl 64, 89, 102. Kasas 2. Şuarâ 2. Lokman 2-5. Câsiye 6, 20. Bu sûre 77. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 4

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz âhirete inanmayanların işlerini kendilerine süsledik de onlar bocalıyorlar."

Âyet: 5

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"İşte bunlar, azabın kötüsü kendilerinin olanlardır. Onlar âhirette de en çok hüsrana uğrayanların kendileridir."

İZAHLARI:

Âhirete îman etmeyen kâfirlere yaptıkları kötü işleri süsleyerek kendilerine güzel gösteririz de, o bataklıkları içinde bocalar dururlar. Şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklenirler. İşte bunlar, nihâyet en büyük hüsrana uğrayarak kendileri için hazırlanan cehennem azabının en kötüsüne atılırlar.

(Araf 167. İsrâ 10. Mü'minûn 74. Sebe 8. Necm 27. Nahl 22, 60. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen Kur'âna elbette hakim, alim olan (Allâh) tarafından kavuşturuluyorsun."

ÎZAHI:

Habibim, Rasulüm! Sen Kur'ânı Kerîmi, şüphesiz başka bir yerden değil, ancak Allâh tarafından alıyorsun. Bunda asla bir yanlışlık yok. Azimle onu tebliğe çalış ve emrolunduğun gibi dosdoğru hareket et. Kesinlikle başarılı olacaksın.

(En'âm 115. Hıcr 87. İnsân 23. Kıyâmet 17-19. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 7

اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهٖٓ اِنِّٓى اٰنَسْتُ نَارًا ۜ سَاٰتِيكُمْ مِنْهَا
بِخَبَرٍ اَوْ اٰتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Hani Mûsâ ehline: "Hakîkaten ben bir ateş fark ettim. Hemen ondan size bir haber getireyim veya size ışıklı bir kor getiririm. Belki ısınırsınız" demişti."

Âyet: 8

فَلَمَّا جَآءَهَا نُودِىَ اَنْ بُورِكَ مَنْ فِى النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ۜ
وَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Ona gelince de: "Ateşteki kimseler ve onun çevresindeki kimseler bereketlendi. Âlemlerin Rabbi Allâh da münezzehtir" diye nidâ olundu."

Âyet: 9

يَا مُوسَىٰٓ إِنَّهُۥٓ أَنَا ٱللَّهُ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ey Mûsâ! Şüphesiz ki ben aziz, hakim olan Allâh'ım."

Âyet: 10

وَأَلْقِ عَصَاكَ ۖ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَآنٌّ وَلَّىٰ مُدْبِرًا
وَلَمْ يُعَقِّبْ ۖ يَا مُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّى لَا يَخَافُ لَدَىَّ
ٱلْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ve asanı bırak" (dedi). Sanki onu, bir yılan gibi hareket eder görünce de, arkalayarak dönüverdi. Takip de edemedi. "Ey Mûsâ! Korkma şüphesiz ben(im), yanımda Peygamberler korkmaz" (dedi).

Âyet: 11

إِلَّا مَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًۢا بَعْدَ سُوٓءٍ فَإِنِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ancak kim zulmeder, sonra kötülüğün ardından güzele çevirirse başka. Çünkü elbette ben çok mağfiret eden rahim olanım."

Âyet: 12

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ فِى تِسْعِ
ءَايَٰتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِۦٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Elini de koynuna sok da Firavun ve kavmine karşı dokuz mucize içinde eksiksiz bembeyaz olarak çıksın. Muhakkak onlar fasıklar zümresi oldular."

Âyet: 13

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Âyetlerimiz kendilerine açıkça gelince de: "Bu açık bir sihirdir" dediler."

Âyet: 14

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Ve onlara kendileri tam bir kanaat getirdiği halde bir zulüm ve kibir olarak onları inkâr ettiler. Bak müfsitlerin sonu nasıl oldu?"

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam ailesi ile birlikte Medyenden ayrıldı ve Mısır istikametine giderken karanlık bir gece, Sina çölünde yolunu şaşırdı. Bu arada etrafa bakarken uzakta bir ateş gördü ve ehline:

1- "...Ben bir ateş fark ettim. Hemen ondan size bir haber getireyim veya size ışıklı bir kor getiririm. Belki ısınırsınız" demiş idi." Habibim! Sen ümmetine ibret almaları için Mûsâ'nın başından geçenleri hatırlat. O bir haber almak, yolunu doğrultmak için gördüğü ateşe doğru ailesini bırakarak tek başına ilerledi.

2- "Ona gelince de: "Ateşteki kimseler ve onun çevresindeki kimseler bereketlendi. Âlemlerin Rabbi Allâh da münezzehtir." diye nidâ olundu." Mûsâ Aleyhisselam oraya varınca, bir de ne görsün, gördüğü şey yemyeşil bir ağaçtan göklere yükselen bir alev. Ağaç yanmıyor, alev devam ediyor hayranlıkla aslında nur olan bu manzarayı seyrederken bir nidâ geldi. Ateşin yanındaki Mûsâ ve çevresindekilerin bereketlendiği müjdeleniyordu. Bu nidanın münezzeh olan âlemlerin Rabbi olan Allâh'tan geldiğine işaretle:

3- "Ey Mûsâ! Şüphesiz ki ben aziz, hakim olan Allâh'ım" buyurdu. Seni, dikkatini çeken bir ışıkla yalnızlığa çeken benim. Ben âlemlerin Rabbi olan en üstün, herşeye kadir ve hükmünü sağlam veren Allâh'ım. Beni iyi dinle ve:

4- "Asanı bırak (dedi). Sanki onu bir yılan gibi hareket eder görünce de arkalayarak dönüverdi. Takip de edemedi..." Mûsâ Aleyhisselam Allâh'ın emri ile asâsını bırakınca çok hareketli, büyük bir yılan halini alınca korktu ve arkasını dönerek kaçtı. Geri dönüp bakamadı da. Bunun üzerine Allâh:

"Ey Mûsâ! Korkma. Şüphesiz ben(im), yanımda Peygamberler korkmaz. (dedi)." Böylece Mûsâ Aleyhisselama cesaret verdi. Peygamber olmayanlara gelince:

5- "Ancak kim zulmeder, sonra kötülüğün ardından güzele çevirirse başka" İşte bu zulmedenler korksun. Fakat yaptıkları kötülüklere tevbe ederek onları bırakır ve yerine iyilikler getirirlerse, onları da bağışlarız. Çünkü:

"...Elbette ben çok mağfiret eden, rahim olanım" her kim bilerek veya bilmeyerek kötülükleri yapar da ardından pişman olur ve tevbe ederse, onu mağfiret eder ve kendisini rahmetimizle yargılarız.

6- "Elini de koynuna sok da Firavun ve kavmine karşı dokuz mucize içinde eksiksiz bembeyaz olarak çıksın. Muhakkak onlar fasıklar zümresi oldular." Firavuna karşı Mûsâ'yı dokuz mucize ile gönderen Allâhu azimüşşan onu tam olarak koruma vadinde bulunmuştur. Bu mucizelerden asa ile elinin beyazlığı, onları acze düşürecek görünümdedir. Diğer beşi ise, Araf sûresindeki 133. âyette belirtildiği gibi musibetler halindedir. Çünkü onlar, fasıklar, zâlimler, mücrimler olarak bu musibetleri hak ettiler. (İsrâ sûresi 101. âyetin tefsirine bakınız.)

7- "Âyetlerimiz kendilerine açıkça gelince de: "Bu açık bir sihirdir" dediler. Mûsâ ile kardeşi Hârûn'u sihirbazlıkla itham ettiler.

"Ve onlara kendileri tam bir kanaat getirdiği halde bir zulüm ve kibir olarak onları inkâr ettiler. Bak müfsitlerin sonu nasıl oldu" Firavun ve halkı açık açık mucizeleri görünce onların peygamber olduğuna tam kanaatleri geldiği halde inatlarından, kibirlerinden inkâra kalkıştılar. Sonra onları denizde helâk ettik. Habibim! Bak bu müfsit kâfirlerin akıbeti nasıl oldu? Sana karşı çıkanların sonu da perişanlıktır. Merak etme.

(Bakara 51-93. Mâide 20-26. Araf 103-155. Yunus 75-93. Hûd 96, 97. İsrâ 2-8, 101-104. Taha 9-98. Enbiyâ 48, 49. Mü'minûn 45-49. Furkân 35, 36. Şuarâ 10-68. Kasas 3-46. Ğafir 23-37. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 15

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ عِلْمًا ۚ وَقَالَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى
فَضَّلَنَا عَلٰى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Andolsun ki Davud ile Süleyman'a ilim verdik de: "Bizi Mü'min kullarından çoğu üzerine üstün kılan Allâh'a hamdolsun" dediler."

Âyet: 16

وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوُدَ وَقَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ
وَاُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَىْءٍ ۖ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Süleyman da Davud'a vâris oldu ve: "Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize herşeyden verildi. Şüphesiz bu elbette o, açık fazlı keremdir" dedi."

Âyet: 17

وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ
فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Süleyman'a da cinlerle insanlar ve kuşlardan orduları toplandı. Hem de onlar düzenleniyorlar."

Âyet: 18

حَتّٰٓى اِذَآ اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ ۙ قَالَتْ نَمْلَةٌ يٰٓاَيُّهَا
النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ ۚ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ ۙ
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Karınca vadisine geldikleri zaman da bir karınca: "Ey karıncalar! Yerlerinize girin. Süleyman ve ordusu, kendileri farkına varmayarak sizi sakın ezmesinler" dedi."

Âyet: 19

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Süleyman da onun sözüne gülerek tebessüm etti ve: "Ey Rabbim bana ve anama, babama ihsan ettiğin nimetlere şükretmemi ve razı olacağın yararlı amel yapmamı kolay getir. Hem de beni rahmetinle Sâlih kulların içine koy" dedi."

İZAHLARI:

1- Davud ile oğlu Süleyman'a Allâh bilgi ve derin bir anlayış verdiği için Allâh'a hamdettiler. Davud Aleyhisselama ilim hazinesi olan Zebur'u verdi, demirden zırh yapmasını öğretti. Oğlu Süleyman Aleyhisselamı da onun peygamberliğine, Zebur'a ve saltanatına vâris kıldı. Ayrıca bütün mahlukatın dillerini öğretti. Bunlardan ordular kurdu. Devrinin geniş hakimiyetini nasip etti. Her ikisi de bunlara karşı Allâh'a hamdettiler. Kendilerine verilen bunca nimetlerin Allâh tarafından ihsan edildiğini tahdis ettiler.

2- "Süleyman da Davud'a vâris oldu ve: "Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize herşeyden verildi. Şüphesiz bu elbette o, açık fazlı keremdir" dedi. Süleyman Aleyhisselam babasının vefatından sonra onun yerine geçti. Babasına verilen herşey ona kaldığı gibi ayrıca rüzgarlar da onun emrine verildi. Şeytanlara varıncaya kadar kurtlar, kuşlar hep emrine girdi. Sonra insanları topladı ve onlara: **"Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve bize herşeyden verildi. Şüphesiz bu elbette o, açık fazlı keremdir" dedi.** Allâh'ın kendisine ihsan ettiği herşeyi insanlara duyurdu. Göstereceği Allâh yolundan ayrılmamalarını istedi. Böylece tam, hakimiyeti kurmuş oldu. Bunların Allâh'ın bir fazlı, bir ihsanı olduğunu da hatırlattı. Kendisinden olmadığını açıkladı ve Allâh'a şükretti.

3- "Süleyman'a da cinlerle insanlar ve kuşlardan orduları toplandı. Hem de onlar düzenleniyorlar" O devrin din düşmanlarına karşı Allâh'ın izni ile cinler, insanlar ve kuşlardan ordular kuruldu. Bunların herbiri tam bir disiplin içinde, düzenlice, birbirinden ileri, geri bozulmadan hareketleri sağlandı. Devrinin silahları ile teçhiz edilmiş bu ordu, rüzgarın esmesiyle bindikleri sandal ile anında her yere ulaşabiliyordu. Devrimizdeki uçaklar gibi.

4- "Karınca vadisine geldikleri zaman da bir karınca: "Ey karıncalar! Yerlerinize girin. Süleyman ve onun ordusu, kendileri farkına varmayarak sizi sakın ezmesinler" dedi. Bunu anlayan:

5- "Süleyman da onun sözüne gülerek tebessüm etti ve: "Ey Rabbim bana ve anneme, babama ihsan ettiğin nimetlere şükretmemi ve razı olacağın yararlı amel yapmamı kolay getir. Hem de beni rahmetinle Sâlih kullarının içine koy" dedi. Karıncanın sözüne teaccüb eden Süleyman Aleyhisselam, karıncayı ve kendini düşünerek aralarındaki farkı da anlayarak Allâh'a dua etti ondan şükür, Sâlih amel kolaylığı ve sevdiği Sâlih kulları arasına koymasını istedi. Hem kendi devrindeki insanlara, hem de bizlere mükemmel bir örnek oldu. Onun Allâh'tan istediğini biz de isteyelim. Ey Rabbimiz! Bizi de Sâlih kullarının arasına koy.

(Bakara 102, 251. Nisâ 163. Mâide 78. En'âm 84. İsrâ 55. Enbiyâ 78-82. Sebe' 10-14. Sâd 17-40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَآ أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ
مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Kuşları araştırdı ve: "Bana ne oluyor Hüdhüd'ü göremiyorum. Yoksa gaiblerden mi?" dedi."

Âyet: 21

لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَاذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي
بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Andolsun ona elbette çetin bir azap yapacağım veya yemin ederim onu kesinlikle keserim. Veya kasem ederim ki bana hakîkaten açık bir delil getirir" dedi."

Âyet: 22

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهٖ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ بِنَبَاٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Ve uzamaksızın bekledi (geldi) ve: "Senin ulaşamadığın şeye ulaştım ve sana Sebe'den ilginç bir haber getirdim" dedi."

Âyet: 23

اِنِّى وَجَدْتُ امْرَاَةً تَمْلِكُهُمْ وَاُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَىْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Hakîkaten ben onlara sahip olan bir kadın buldum. Kendisine herşey de verilmiş. Onun büyük bir makamı da var."

Âyet: 24

وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onu ve kavmini Allâh'tan başka güneşe secde ediyorlarken buldum. Şeytan kendilerine işlerini de süslemiş ve onları yoldan saptırmış. Hem de onlar hidâyete eremiyorlar."

Âyet: 25

اَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِى يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِى السَّمٰوٰتِ

وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerdeki gizliyi çıkaran ve sakladığınız şeyi de ilan ettiğiniz şeyi de bilen Allâh'a secde etmemelerini (de süslemiş)"

Âyet: 26

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Arşı azimin Rabbi, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır."

İZAHLARI:

Süleyman Aleyhisselam kuşları teftiş esnasında Hüdhüdü göremeyince:

1- "...Bana ne oluyor Hüdhüdü göremiyorum. Yoksa gaiblerden mi?" dedi. Ona vereceği cezaları da şöyle anlattı:

2- "Andolsun ona elbette çetin bir azap yapacağım veya yemin ederim onu kesinlikle keserim veya kasem ederim ki bana hakîkaten açık bir delil getirir" dedi. Şâyet kendini haklı çıkaran bir delil getirmezse, onu azaplandırıcağına veya keseceğine dair yemin ederek bütün kuşları disipline etmiştir.

3- "Ve uzamaksızın bekledi (geldi) ve: "Senin ulaşamadığın şeye ulaştım ve sana Sebe'den ilginç bir haber getirdim" dedi. Süleyman Aleyhisselamın soruşturmasından hemen biraz sonra Hüdhüd geldi. Kendisine nerede olduğu sorulunca: "Senin etraflıca bilemediğin ve bu bilgiye ulaşamadığın şeyi ben öğrendim. Bu ilginç haberi sana arz ediyorum" dedi ve:

4- "Hakîkaten ben onlara sahip olan bir kadın buldum. Kendisine herşey de verilmiş. Onun büyük bir makamı da var. Onu ve kavmini Allâh'tan başka güneşe secde ediyorlarken buldum. Şeytan kendilerine işlerini de süslemiş ve onları yoldan saptırmış. Hem de onlar hidâyete eremiyorlar" îzahını yaptı. Böylece bulunamama sebebini beyan etti. Aynı zamanda Süleyman Aleyhisselama hoşlanacağı çok önemli bir haber vermiş oldu. Onlara yaptıkları kötülükleri süsleyen ve güzel göstermeye çalışan şeytan:

5- "Göklerde ve yerdeki gizliyi çıkaran ve sakladığınız şeyi de, ilan ettiğiniz şeyi de bilen Allâh'a secde etmemelerini (de süslemiş)." Bu âyetle asıl secde edilmesi gerekenin herşeye hakkıyla sahip olan bir Allâh olduğu ve tevhid esası beyan edilmiştir. Bunu tekiden:

6- "Arşı azimin Rabbi, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır" buyrulmuştur. Kendisine kulluk yapılacak, ibadet edilecek, secde edilecek, emrine girilecek tek varlık yalnız Allâh'tır.

(Geçenki ilgili âyetlerle birlikte Fussılet sûresinin 37. âyetini de okuyalım.)

Âyet: 27

قَالَ سَنَنْظُرُ اَصَدَقْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Doğrumu söyledin, yoksa yalancılardan mısın? Hemen bakarız" dedi."

Âyet: 28

اِذْهَبْ بِكِتَابِى هٰذَا فَاَلْقِهْ اِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Şu mektubumu götür ve onu kendilerine bırak. Sonra onlardan ayrıl ve ne cevap vereceklerine bak"

Âyet: 29, 30, 31

قَالَتْ يَآ اَيُّهَا الْمَلَؤُا اِنِّى اُلْقِىَ اِلَىَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾ اِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾ اَلَّا تَعْلُوا عَلَىَّ وَاْتُونِى مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"(Belkıs): "Ey ileri gelenler! Hakîkaten bana değerli bir mektup bırakıldı; "Bana karşı gelmeyin. Bana Müslümanlar olarak ge-

lin" diye hakîkaten o, Süleyman'dandır ve şüphesiz o, rahman, rahim olan Allâh'ın adıyladır" dedi."

Âyet: 32

قَالَتْ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَؤُا اَفْتُونِى فِىٓ اَمْرِى ۚ مَا كُنْتُ
قَاطِعَةً اَمْرًا حَتّٰى تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

""Ey ileri gelenler! İşimde bana fikir verin. Siz görmedikçe bir işi kesen olmadım" dedi."

Âyet: 33

قَالُوا نَحْنُ اُولُوا قُوَّةٍ وَاُولُوا بَاْسٍ شَدِيدٍ وَالْاَمْرُ اِلَيْكِ
فَانْظُرِى مَاذَا تَاْمُرِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Biz kuvvetliyiz. Ve çetin savaşçıyız. Emir sana ait. Artık bak ne emredersin" dediler.

Âyet: 34

قَالَتْ اِنَّ الْمُلُوكَ اِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً اَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوٓا اَعِزَّةَ
اَهْلِهَآ اَذِلَّةً ۚ وَكَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

""Şüphesiz krallar bir beldeye girdikleri zaman onu yıkarlar yumarlar. Halkının şerefini de zelil kılarlar. Böylece de yaparlar." dedi."

Âyet: 35

وَاِنِّى مُرْسِلَةٌ اِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Gerçekten ben onlara bir hediye göndericiyim ve elçiler ne ile dönecekler bakıcıyım."

İZAHLARI:

Hüdhüd Süleyman Aleyhisselama haberleri verince:

1- "Doğru mu söyledin, yoksa yalancılardan mısın? Hemen bakarız dedi" ve işin ciddiyetini anlamak üzere:

2- "Şu mektubumu götür ve onu kendilerine bırak. Sonra onlardan ayrıl ve ne cevap vereceklerine bak" dedi. Hüdhüd mektubu alıp götürdü ve onlara bıraktı. Bunun üzerine kraliçe Belkıs ileri gelenlerini topladı ve:

3- "Ey ileri gelenler! Hakîkaten bana değerli bir mektup bırakıldı; "Bana karşı gelmeyin. Bana Müslümanlar olarak gelin" diye hakîkaten o, Süleyman'dandır ve şüphesiz o, rahman, rahim olan Allâh'ın adıyladır" dedi." Mektubu alan Belkıs, hemen okuttu ve tercüme ettirdi. Mektubun çok değerli ve büyük bir zattan geldiğini anladığı zaman da mektupta şahsi ihtirasların olmadığını, ancak Allâh yolunda bir teklif olduğunu kavradı. Topladığı yakınlarına:

4- "Ey ileri gelenler! İşimde bana fikir verin. Siz görmedikçe bir işi kesen olmadım" dedi. Mektubun muhtevası karşısında hayrete düşen Belkıs, bütün danışılacak kimseleri, ileri gelenleri çağırarak mektubu anlattı ve; "Bana akıl verin, görüşlerinizi açıklayın biliyorsunuz, siz görmedikçe, sizin fikirlerinizi almadıkça, ben kendiliğimden bir işi kesip atmam. Hep sizin görüşlerinizi alırım" diyerek o devrin devlet anlayışını açıklamış oldu. Onlar da:

5- "Biz kuvvetliyiz. Ve çetin savaşçıyız. Emir sana aittir. Artık bak ne emredersin" dediler. Onlar, görüldüğü gibi, hemen kuvvete başvurmayı ve kendilerinin savaşçı olduklarını ileri sürdüler. Ama mektubun ruhuna vakıf olamadıkları anlaşılıyordu. Mektubun özünü anlamış olan ve temkini elden bırakmayan Belkıs ise şöyle düşünüyor ve:

6- "Şüphesiz krallar bir beldeye girdikleri zaman onu yıkarlar yumarlar. Halkının şerefini de zelil kılarlar. Böylece de yaparlar" dedi. Biz buna meydan vermeden onlara yakınlık gösterelim. Ben şöyle düşünüyorum:

7- "Gerçekten ben onlara bir hediye göndericiyim ve elçiler ne ile dönecekler bakıcıyım" dedi. Onların kesin niyetlerini anlamak üzere hediyeler göndereyim. Mektuptan anlaşıldığına göre Süleyman Peygamber olmalı. Eğer Peygamber ise, hediyelere aldan-maz. Değilse, hediyeleri alır, bir süre bizi zor duruma düşürmez. Ben böyle yapmayı uygun buluyorum dedi. Ve öyle yaptı.

Âyet: 36

فَلَمَّا جَآءَ سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ ۖ فَمَآ اٰتٰىنِىَ اللّٰهُ
خَيْرٌ مِّمَّآ اٰتٰىكُمْ ۚ بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Süleyman'a gelince: "Siz bana mal ile mi destek veriyorsunuz? (Hayır). Allâh'ın bana verdiği size verdiğinden daha hayırlıdır. Siz ise hediyenizle öğünürsünüz" dedi."

Âyet: 37

اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَّا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِّنْهَآ اَذِلَّةً وَّهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Onlara dön. Artık andolsun onların asla karşılaşamayacakları bir ordu ile onlara gelirim ve yemin ederim kesinlikle onları oradan zelil ve kendileri küçülenler olarak çıkarırım" (dedi).

Âyet: 38

قَالَ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ يَاْتِينِى بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ
يَّاْتُونِى مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ey ileri gelenler! Müslümanlar olarak gelmelerinden önce hanginiz onun tahtını bana getirebilir?" dedi.

Âyet: 39

قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ
مَّقَامِكَ ۖ وَاِنِّى عَلَيْهِ لَقَوِىٌّ اَمِينٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Cinlerden bir ifrit: "Sen makamından kalkmadan önce onu sana ben getiririm. Elbette ben ona karşı da gerçekten güvenilen bir kuvvetliyim" dedi."

Âyet: 40

قَالَ الَّذِى عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ
يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ ۚ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا مِنْ
فَضْلِ رَبِّى ۖ لِيَبْلُوَنِى ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ ۖ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا
يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّى غَنِىٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Kendisinde kitaptan bir bilgi olan da: "göz kapağın sana dönmeden önce ben onu sana getiririm" dedi. Onu yanında duran olarak görünce: "İşte bu Rabbimin fazlındandır. Şükür mü edeceğim, yoksa küfür mü edeceğim diye beni imtihan içindir. Kim de şükrederse, ancak kendisi için şükreder. Kim de küfrederse, artık Rabbim şüphesiz zengindir, cömerttir" dedi."

İZAHLARI:

Belkıs'ın gönderdiği hediyeler Süleyman Aleyhisselama varınca onları getirenlere:

1- "...Siz bana mal ile mi destek veriyorsunuz? (Hayır). Allâh'ın bana verdiği size verdiğinden daha hayırlıdır. Siz ise hediyenizle öğünürsünüz" dedi. Altınlar, gümüşler, cevahirler ve çok değerli şeylerden olan hediyeleri reddederek: "Ben hediye değil, müslüman olmanızı istiyorum. Haydi dönün":

2- "...Andolsun onların asla karşılaşamayacakları bir ordu ile onlara gelirim ve yemin ederim kesinlikle onları oradan zelil ve kendileri küçülenler olarak çıkarırım" (dedi). Elçiler döndüler. Gördüklerini ve Süleyman Aleyhisselamın haberini söylediler. Ümitleri kesilen Belkıs ve halkı kabul ederek teslim olmak üzere yola çıkacaklarını Süleyman Aleyhisselama haber verdiler. Bu haberi alan Süleyman Aleyhisselam ileri gelenlerini toplayarak:

3- "Ey ileri gelenler! Müslümanlar olarak gelmelerinden önce hanginiz onun tahtını bana getirebilir?" dedi. Yani Belkıs ve halkı gelip de teslim olmadan önce Belkıs'ın oturduğu tahtın bana getirilmesini istiyorum. İçinizden hanginiz onu bana getirebilir? Onlar teslim olduktan sonra o tahtı kendisinden izinsiz almak doğru olmaz. Hem de benim Peygamber olduğuma dair bir mucize olur. Deyince:

4- "Cinlerden bir ifrit: "Sen makamından kalkmazdan önce onu sana getiririm. Elbette ben ona karşı da gerçekten güvenilir bir kuvvetliyim" dedi. Şeytan olduğu rivâyet edilen bu ifrit; "Onu taşıyacak güce sahibim. Bana güven. Onu sen yerinden kalkmadan getiririm" diye söz verdi. Bunun ardından:

5- "Kendisinde kitaptan bir bilgi olan da: "Göz kapağı sana dönmeden önce ben onu sana getiririm" dedi. Hemen bu arada hakîkaten göz açıp yummadan:

"...Onu yanında duran olarak görünce: "İşte bu Rabbimin fazlındandır. Şükür mü edeceğim, yoksa küfür mü edeceğim diye beni imtihan içindir. Kim de şükrederse, ancak kendisi için şükreder. Kim de küfrederse, artık Rabbim şüphesiz zengindir, cömerttir" dedi. Süleyman Aleyhisselam, Belkıs'ın tahtını anında önünde hazır görünce, hemen Allâh'a şükretti ve şükrün önemini dile getirdi. Küfrün ise Allâh'a bir zarar veremeyeceğini ifade etti. Allâh'ın cömert olduğu ve ihsanının sonsuz olduğu da açıklandı. Kendisinde kitaptan bir bilgi olan kimse hakkında kesin bir bilginin bulunmadığı hususunda müfessirler ittifak etmiştir.

Âyet: 41

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ
الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Onun arşını kendisinin yadırgayacağı şekle getirin. Bakalım tanıyabilecek mi? Yoksa tanımayacaklardan mı olacak?" dedi.

Âyet: 42

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَٰكَذَا عَرْشُكِ ۖ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ ۚ

وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"(Belkıs) gelince: "Senin arşın böyle mi? Denildi. "Sanki o tam kendisi. Ondan önce de bize bilgi vermişti ve Müslümanlar olduk" dedi."

Âyet: 43

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Ve onu Allâh'tan başka tapıyor olduğu şey kendisine (İslamına) mani olmuştu. Şüphesiz o, kâfirler kavminden idi."

Âyet: 44

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ ۖ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا ۚ قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ ۗ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Kendine: "Saraya gir" denildi. Onu görünce de, derin bir su sandı ve inciklerini dizlerine (doğru açtı) "şüphesiz o, camlardan düzenlenmiş bir şeffaftır" dedi. "Ey Rabbim kendime zulmetmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbine teslim oldum" dedi."

İZAHLARI:

Belkıs hakkında "akli dengesi yoktur, ayakları hayvan ayağı gibidir" gibi Süleyman Aleyhisselama yanlış bilgiler verilmesi üzerine Süleyman Aleyhisselam onu denemek için:

1- "Onun arşını kendisinin yadırgayacağı şekle getirin. Bakalım tanıyabilecek mi? Yoksa tanımayacaklardan mı olacak?" dedi. Belkıs gelmezden önce tahtında değişiklik yapın. Renginde ve şeklinde bir takım değişiklikler yaptılar.

2- "(Belkıs) gelince: "Senin arşın böyle mi?" denildi. "Sanki o, tam kendisi" dedi. Ondan önce de bize bilgi verilmişti ve Müslümanlar olduk" dedi. Soruya göre uygun cevap vererek tahtın kendisinin olduğunu ve daha önceden de haber aldığını, gerek elçilerinden, gerekse Hüdhüd kuşunun vazifelendirilmiş olduğundan Süleyman hakkında gereken bilgiyi edindiğini ve müslüman olduklarını dile getirerek akli dengesinin yerinde ve çok zeki bir kadın olduğunu ifade etmiş oldu. Önceki hali ise:

3- "Ve onu Allâh'tan başka tapıyor olduğu şey kendisine (islamına) mani olmuştu. Şüphesiz o, kâfirler kavminden idi" Daha önceleri geleneklerine göre güneşe taparak İslamdan uzak idiler. Böylece onun kavmi kâfirler idi. O da onlardan biri idi. İkinci imtihan ayaklarının görülmesi idi:

4- "Kendisine: "Saraya gir" denildi. Onu görünce de, derin bir su sandı ve inciklerini dizlerine (doğru açtı) ... "Şüphesiz o camlardan düzenlenmiş bir şeffaftır" dedi. Saraya girerken üzeri şeffaf bir cam döşeli suyun aktığını görünce, camın farkına varmadan açık su sanarak elbisesi ıslanmaması için ayaklarını inciklerinden dizlerine doğru sıvadı. Böylece ayakları da birer insan ayağı olarak görülmüş oldu. Sonra kendisine: "Akan suyun üzerinin berrak, şeffaf, suyun görülmesine mani olmayan çok itinalı yapılmış düz bir cam olduğu" söylendi. Bu muhteşem sarayı ve harikulade şeyleri gören Belkıs, Süleyman Aleyhisselamın bir hak Peygamber olduğunu iyice anladı ve:

"...Ey Rabbim! Kendime zulmetmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbine teslim oldum" dedi. Süleyman Aleyhisselamın islama davetini ihlasla kabul etmiş oldu. Böylece akıllı Belkıs islamla müşerref oldu. Kavmi de ona uyarak hep birden müslüman oldular.

Âyet: 45

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Andolsun Semûd kavmine de "Allâh'a kulluk yapın" diye kardeşleri Sâlih'i gönderdik de birden bire onlar çekişen iki zümre oluverdiler."

Âyet: 46

قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ ۖ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Ey kavmim! İyilikten önce niçin kötülüğe eğiliyorsunuz? Rahmet olunmanız ümidiyle Allâh'tan mağfiret dilemeli değil miydiniz?" dedi.

Âyet: 47

قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ ۚ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Senin sebebinle ve yanındaki kimselerin sebebiyle uğursuzlandık" dediler. (O da): "Uğursuzluğunuz Allâh katındadır. Hayır, siz imtihan olunan bir kavimsiniz" dedi.

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, taşkınlık yapan Semûd kavminden misal vermek ve dikkatimizi buraya çevirerek ibret almamız için:

1- "Andolsun Semud kavmine de "Allâh'a kulluk yapın" diye kardeşleri Sâlih'i gönderdik de birden bire onlar çekişen iki zümre oluverdiler" buyurdu. Putlara tapan ve Allâh'a ibadet yapmaktan uzaklaşan Semud kavmine kendi içlerinde yetişen ve en dürüst bir kimse tanınan kardeşleri yerindeki Sâlih'i Allâh'a kulluk yapmaları ve yalnız O'na ibadet etmeleri için Peygamber olarak gönderdik. Ama hemen îman edenler ve etmeyenler olmak üzere ikiye ayrıldılar ve birbirleriyle çekişmeye, uğraşmaya başladılar. Bunun üzerine Sâlih Aleyhisselam kendilerine:

2- "Ey kavmim! İyilikten önce niçin kötülüğe eğiliyorsunuz? Rahmet olunmanız ümidiyle Allâh'tan mağfiret dilemeli değil miydiniz?" dedi. Ey kavmim! İman ederek, Sâlih amel yaparak iyilik ve güzellik yapmanız gerekirken niye bunu değil de başınıza musibetler yağmasına sebep olacak küfürde ve isyanda acele ettiniz? Bağışlanmanız saadete ermenizi ümit ederek Allâh'tan mağfiret dilemeli değil miydiniz? Size yakışan bu değil miydi? Niye böyle yaptınız?" deyince:

"Senin sebebinle ve yanındaki kimselerin sebebiyle uğursuzlandık" dediler. İmansızların huzurları kaçınca Allâh yolunun kendilerine tebliğini uğursuzluk saydılar. Keyiflerine göre yaptıkları fenalıkları rahatça yapamaz oldular. Sâlih Aleyhisselam da:

"...Uğursuzluğunuz Allâh katındadır. Hayır, siz imtihan olunan bir kavimsiniz" dedi. Sizin uğursuzluk saydığınız şeyler Allâh tarafından bilinmektedir. Başınıza gelecek hayır ve şer onun katında yazılıdır. Ondan hiçbir şeyi gizleyemezsiniz. Sizin yaptığınız kör bir bağlantı olan kuş uçurtarak veya bir hayvanın sesinin ötüşünü manalandırarak çıkardığınız uğurluluk ve uğursuzluk gibi şeyler, Allâh katında en menfur şeylerdir. Siz Allâh'ı bırakıp şundan bundan aldığınız evhamlarla aldanıyorsunuz. Elbette bunun cezasını çekeceksiniz. Siz bütün hallerinizle Allâh huzurunda imtihan olunuyorsunuz. Dikkatli olun.

İlgili âyetler gelecek.

Âyet: 48

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ
وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Şehirde de dokuz kimse vardı. Yerde ifsat ediyorlar, ıslah da etmiyorlar."

Âyet: 49

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ
مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Aralarında yeminleşerek: "Andolsun ona ve ehline gece baskını yapalım. Sonra andolsun kat'iyyen: "Onun ehlinin helâk yerini görmedik. Hem de muhakkak biz elbette doğrularız" diyelim dediler."

Âyet: 50

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Ve bir hile tertip ettiler, biz de onlar farkına varmayarak bir hile yaptık."

Âyet: 51

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Artık bak onların hilelerinin sonu nasıl oldu? Onları ve kavimlerini tümüyle nasıl helâk ettik."

Âyet: 52

فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Şu da zulümleri yüzünden yıkılmış bomboş evleri. Şüphesiz bunda bilen kavim için elbette ibret vardır."

Âyet: 53

وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"İman edenler ve sakınır olanları da kurtardık."

İZAHLARI:

Sâlih Aleyhisselamın içinde bulunduğu Hıcr şehrinde sözü geçen, halka liderlik yapan, fesat tohumları eken, bütün fitnelerin başı olan, Sâlih Aleyhisselamın mucize olan devesini öldüren dokuz kişi vardı. Âyette bunlar şöyle anlatılıyor:

1- "Şehirde dokuz kimse vardı. Yerde ifsat ediyorlar, ıslah da etmiyorlar" İşte bu tanınmış dokuz kişi bütün mel'anetleri üzerine bir yenisini eklemek üzere bir yere geldiler ve:

2- "Aralarında yeminleşerek: "Andolsun ona ve ehline gece baskısını yapalım. Sonra andolsun kat'iyyen: Onun ehlinin helâk yerini görmedik. Hem de muhakkak biz elbette doğrularız" diyelim dediler." Böylece aralarında yeminleşerek bir anlaşma yaptılar. Gece Sâlih Aleyhisselamın evini basarak onu ve ev halkını öldürmeleri için anlaştılar. Yakınları tarafından sorulacak olursa, inkâr edecekleri de anlaşmaya dahil idi. Böylece:

3- "Bir hile tertip ettiler. Biz de onlar farkına varmayarak bir hile yaptık" buyuran Allâhu zülcelal, zaten deveyi öldürdüklerinde üç günlük bir mühlet vermiş idi. Sâlih Aleyhisselam bunu onlara duyurmuş idi. Vadeleri de yetmiş idi. Bundan gafil olan bu kimseleri ve onlara destek veren kavmi, bir zelzele yakalayarak yerle bir ediverdi.

4- "Artık bak onların hilelerinin sonu nasıl oldu? Onları ve kavimlerini tümüyle nasıl helâk ettik. Şu da zulümleri yüzünden yıkılmış bomboş evleri. Şüphesiz bunda bilen kavim için elbette ibret vardır." Onların yaşadıkları yerlere bakılınca sonları nasıl olmuş görülür. Dünya üzerinde bilhassa Anadolu'da bu örnekler çok görülür. İbret alanlara ne mutlu.

(Araf 73-79. Hûd 61-68. Hıcr 80-84. İsrâ 59. Şuarâ 141-158. Şems 11-15. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 54

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَتَأْتُونَ ٱلْفَٰحِشَةَ وَأَنتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Lût'u da anlat. Hani kavmine: "Siz göre göre fuhuş mu yapacaksınız?" demişti ya."

Âyet: 55

أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ شَهْوَةً مِّن دُونِ ٱلنِّسَآءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz siz kadınlardan başka şehvetle gerçekten erkeklere mi yelteneceksiniz? Hayır, siz bilmeyen bir kavimsiniz."

ON DOKUZUNCU CÜZÜN SONU

YİRMİNCİ CÜZ

Âyet: 56

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوٓا اَخْرِجُوٓا اٰلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ ۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Kavminin cevabı da: "Lût'un hane halkını yurdunuzdan çıkarın. Şüphesiz onlar temizlenen insanlardır" demelerinden başka olmadı."

Âyet: 57

فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهٗٓ اِلَّا امْرَاَتَهٗ ۖ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Geri kalanlardan olmasını taktir ettiğimiz karısından başka O'nu ve ehlini kurtardık."

Âyet: 58

وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا ۚ فَسَآءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Üzerlerine de bir yağmur yağdırdık. İnzar olunanların yağmuru ne de kötü oldu."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, son peygamberi Muhammed Aleyhisselama, indirdiği bu âyeti kerimelerde, kıyâmete kadar dünya insanlarına ibret olmak üzere fuhşun en çirkini, en şenisi, en nefretlisi olanını beyan etmiş ve şöyle buyurmuştur:

1, 2- "Lût'u da anlat. Hani kavmine: "Siz göre göre fuhuş mu yapacaksınız? Şüphesiz siz kadınlardan başka şehvetle gerçekten erkeklere mi yelteneceksiniz? Hayır, siz bilmeyen bir kavimsiniz." demişti ya." Habibim! Kur'ânda Lût'u da anlat. Hani o ahlaksız kavmine "Siz göre göre, bile bile fuhşun en rezilini mi yapacaksınız? Hakîkaten siz Allâh'ın hususiyle sizin için yarattığı kadınları bırakıp da şehvetlerinizi birbirinizde mi kullanacaksınız? Hayır, siz temizi pisi bilmeyen, hakkı bâtılı anlamayan, kadın haklarını, aile düzenini kavramayan cahilliğin en kötüsü içinde olan bir milletsiniz. Hayvanların bile yapmadığı bu mundarlığı yapıyorsunuz. Bırakın bu helâkınıza sebep olacak pisliği" demesine karşılık:

3- "Kavminin cevabı da: "Lût'un hane halkını yurdunuzdan çıkarın şüphesiz onlar temizlenen insanlardır" demelerinden başka olmadı." O pisliğe alışan halk birbirlerine: "Yurdumuza sonradan gelip yerleşen Lût'u ve hane halkını yurdumuzdan çıkarın. Gerçekten onlar temizlik taslayanlardır" cevabını vermeleri üzerine:

4- "Geri kalanlardan olmasını taktir ettiğimiz karısından başka O'nu ve ehlini kurtardık" Lût Aleyhisselamın karısı da o çapkın halkın pisliğine karıştığı için onun da helâkı taktir edilmişti. Onun dışında kalan Lût'un hane halkı kendisiyle birlikte kurtarıldığı onların helâkı için bir gece sabaha karşı:

5- "Üzerlerine de bir yağmur yağdırdık. İnzar olunanların yağmuru ne de kötü oldu." Onların üzerine, hangi taşın kime düşeceği de belirlenmiş tam düzenli çamurdan yapılmış taşlar yağdırdık ve bulundukları yerin altını üstüne çevirdik. Daha önce inzâr olunan, uyarılan ve söz dinlemeyenlerin üzerlerine yağan felaket taşları ne de kötü olmuştur.

(Araf 80-84. Hûd 77-83. Hıcr 58-77. Şuarâ 160-175. Enbiyâ 74, 75. Ankebût 28-35. Saffat 133-138. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 59

قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفٰى ۗ آللّٰهُ

خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"(Rasulüm): "Allâh'a hamdolsun. Seçtiği kullarına da selam olsun. Allâh mı daha hayırlı, yoksa ortak ediyor oldukları şeyler mi?" de."

Âyet: 60

اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً
فَاَنْبَتْنَا بِهٖ حَدَآئِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا
شَجَرَهَا اَءِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Yoksa gökler ile yeri yaratan ve gökten bir su indirip de onunla güzel bahçeler bitiren mi? Sizin için onların ağaçlarını bitirmeniz (mümkün) olmadı. Allâh'la beraber bir ilah mı var? Hayır, onlar aşırı olan bir kavimdir."

Âyet: 61

اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلٰلَهَآ اَنْهٰرًا وَجَعَلَ لَهَا
رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا اَءِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ
اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Yoksa yeri kararlı yapan içine de ırmaklar koyan ve ona yerli dağlar koyan, iki deniz arasına da bir perde koyan mı? Allâh ile beraber bir ilah mı var? Hayır, onların çoğu bilemezler."

Âyet: 62

اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ
خُلَفَآءَ الْاَرْضِ اَءِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Yoksa kendisine dua ettiği zaman sıkılanın daralanın duasını kabul eden ve kötülüğü gideren, sizi de yeryüzünde halifeler yapan mı? Allâh ile beraber bir ilah mı var? Azıcık olsun düşünmelisiniz."

Âyet: 63

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِى ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ
الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهِ ۗ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ ۚ تَعَالَى
اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۚ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Yoksa sizi kara ve denizin karanlıklarına da yolunuzu doğrultan ve rahmetinin önünde rüzgarları müjde olarak gönderen mi? Allâh ile beraber bir ilah mı var? Allâh ortak ediyor oldukları şeylerden yücedir."

Âyet: 64

أَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ ۗ أَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ ۚ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Yoksa yaratmaya (ilk) başlayan sonra onu iade eden ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allâh ile beraber bir ilah mı var?" Eğer doğrular iseniz delilinizi getirin" de."

ÎZAHLARI:

Rasulüm, Habibim! Sana indirdiğim Kur'ânı Kerîmde insanların kıyâmete kadar ibretler alacakları kıssaları anlattığımdan, insanların selâmeti ve saadeti için gereken bilgileri verdiğim, seni son Peygamber olarak gönderdiğim ve mucizeler verdiğim için:

1- "Allâh'a hamdolsun..." de. Devamlı olarak Allâh'a hamdü senada bulun. Bu hususta mü'minlere örnek ol.

"...Allâh mı daha hayırlı, yoksa ortak ediyor oldukları şeyler mi?" de. Bir düşünün. Sizi yaratan, yaşatan birçok nimetlerle besleyen Allâh mı size daha çok faydalı, yoksa hiçbir şeye güçleri yetmeyen, size hiçbir yararı olmayan putlar mı? Görüldüğü gibi Allâhu zülcelal, Rasulullâha takip edeceği yolu ve söyleyeceği sözleri en kısa ve en mükemmel olarak öğretiyor ve devamla:

2- "Yoksa gökler ile yeri yaratan ve gökten su indirip de onunla güzel bahçeler bitiren mi..." buyuruyor. Ayla, güneşle, yıldızlarla pek çok gezegenlerle donattığı gökler ile dağlar, ovalar, denizler, ırmaklar, ağaçlar, hayvanlarla donattığı yeri yaratan, gökten sular indirip her yeri sulayan ve sayısız bitkiler ağaçlar ve çok güzel manzaralı bahçeler bitiren mi daha üstün söyleyin bakalım.

"...Sizin için onların ağaçlarını bitirmeniz (mümkün) olmadı" Bunca ağaçları, otları siz bitirebilir misiniz? Onlara su hava yetirebilir misiniz? Bu imkansız. Öyle ise Allâh'a ortak tutmayın. Yalnız O'na kulluk yapın.

"...Allâh'la beraber bir ilah mı var?..." Siz taptığınız putları Allâh yerine mi koyuyorsunuz? Onların Allâh'a yardım ettiğini mi sanıyorsunuz? Vah size vah...

"...Hayır, onlar aşırı olan bir kavimdir" Habibim! O müşrikler, haddini bilmeyen çok aşırı giden, Allâh'ı bırakıp putlara tapan bir zümredir. Onlar bu yaptıklarının karşılığını elbette görecekler.

3- "Yoksa yeri kararlı yapan, içine de ırmaklar koyan ve ona yerli dağlar koyan, iki deniz arasına da bir perde koyan mı?..." Ey müşrikler! Hiçbir yararı ve zararı olmayan putlara tapmanız mı yoksa yeri, insanların rahat yaşamaları için istikrarlı yapan, yer yer ırmaklar akıtan, pınarlar fışkırtan, bunlarla tarlalarınızı sulayan, sizin ve hayvanların su ihtiyacını ihsan eden, dünya yuvarlığının çöküp dağılmaması için birbirine bağlı yerli dağlar yaratan, bu dağlarda çeşitli madenler depolayan, denizleri yaratıp aralarına perdeler koyan, tatlı ve acı suları birbirine karıştırmayan, herbirinden ayrı ayrı yararlanmamızı sağlayan Allâh'a kulluk yapmanız ve ona ibadet etmeniz mi yakışır? Vah size vah!... Hiçbir şeyden anlamayan şuursuzları ilah mı edindiniz? Allâh ile beraber başka bir ilah mı uydurdunuz? Anlayışınız bu mu? Yazıklar olsun size...

"Hayır onların çoğu bilemezler" Evet o müşriklerin içinde kendi menfaatleri için putları Allâh'la aralarında birer elçi gibi gösterenler var. Ama onlara uyanların çoğu bu işin iç yüzünü ve neticenin ne olacağını bilemezler. Körü körüne ileri gelenlerle birlikte sapıtırlar. Hiçbir irâdesi olmayan putlardan medet beklemeniz mi isteklerinizi yerine getirecek:

4- "Yoksa kendisine dua ettiği zaman sıkılanın duasını kabul eden ve kötülüğü gideren, sizi de yeryüzüne halifeler yapan mı?..." ihsan eder. Size soruyorum, putlarınız mı duaları kabul eder? Yoksa Allâh mı? Daralıp sıkıldığınız zaman yalvarmanızı putlar mı işitir ve imdadınıza yetişir? Yoksa Allâh mı?

Sizi yeryüzünde birbirinizin ardından, gelenleri geçenlerin yerine koyan bunu kıyâmete kadar devam ettirecek olan Allâh size hakimdir, üzerinizde istediği tasarrufu yapar. Putlarınız ise hiçbir şeye kadir değildir.

"...Allâh'la beraber bir ilah mı var?..." Azıcık olsun düşünmelisiniz" Evet Allâh var. Ama bundan başka O'na yardım edecek O'nun işlerini yürütecek, insanları O'na götürecek bir ilah mı var? Hiç mi aklınız ermiyor? Hiç mi düşünmüyorsunuz? Azıcık bari düşünmelisiniz:

5- "Yoksa sizi kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu doğrultan ve rahmetinin önünde rüzgarları müjde olarak gönderen mi?..." Allâh'a ortak edindiğiniz putlar mı sizin için daha hayırlı, yoksa her yeri bulutlarla kaplayarak, veya güneşin batmasıyla karartan ve sizi bu karanlıklarda karada ve denizde sizin yollarınızı doğrultan, estirdiği rüzgarlarla size yağmur yağdırması için bulutları istediği yere sürer, böylece rahmetini sizlere ulaştıran Allâh mı daha hayırlı? Söyleyin. Verin bu soruların cevabını.

"...Allâh ile beraber bir ilah mı var? Allâh, ortak ediyor oldukları şeylerden yücedir" Allâh'tan başka bir ilah mı var ki ona tapıyorsunuz? Allâh o sizin taptığınız putlardan ve herşeyden yücedir. Çünkü onların hepsini O yarattı. Hâlâ aklınız ermeyecek mi?

6- "Yoksa yaratmaya (ilk) başlayan sonra onu iade eden ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı?..." tapageldiğiniz putlar mı daha becerikli, yoksa herşeyi yeni baştan yaratan hiçbir yardıma muhtaç olmadan eksiksiz yaratan, sonra onları yok eden ve yine yaratıp var eden Allâh mı daha başarılı? Söyleyin. Sizi gökten indirdiği yağmurlar ve yerden bitirdiği ekinler, sebzeler, meyveler, hayvanlar ve bunların etleri, sütleri ile rızıklandıran mı daha üstün? Hiç mi düşünmüyorsunuz?

"...Allâh ile beraber bir ilah mı var? Eğer doğrular iseniz delilinizi getirin" de. Ey müşrikler! Herşeyi tek başına yaratan ve hiçbir şeye muhtaç olmayan Allâh ile O'na yaklaştıracak başka bir ilah mı var sanıyorsunuz? İşte geçen âyetlerde O'nun kesin delilleri gösterildi. Haydi varsa siz de delilinizi getirin ve doğru iseniz iddialarınızı ispat edin.

(Bakara 111. En'âm 17, 41, 63, 97, 165. Araf 43, 57. Yunus 4, 10, 14, 31-35, 107. Ra'd 3. İbrâhîm 32. Nahl 15, 17. Furkân 48, 53. Enbiyâ 24. Kasas 70, 75. Ankebût 19. Lokman 25. Sebe' 24. Fâtır 3, 9, 39. Rûm 11, 46. Zümer 9. Ğafir 64. Casiye 36. Rahmân 19, 20. Mülk 21. Abese 25-31. Burûc 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 65

قُلْ لاَ يَعْلَمُ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ الْغَيْبَ اِلاَّ اللّٰهُ ۜ
وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"(Habibim): "Allâh'tan başka göklerde ve yerlerde olan kimseler ğaybı bilmez. Ne zaman diriltileceklerini de kavrayamazlar" de."

Âyet: 66

بَلِ ادّٰارَكَ عِلْمُهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ ۖ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِنْهَا ۖ
بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Hayır, onların bilgisi âhirette yetişecek. Hayır, onlar ondan şüphededirler. Hayır, onlar ondan kördürler."

İZAHLARI:

1- Allâhu Teâlâ, Rasulüne, gaybı göklerde ve yerdekilerden hiçbir kimsenin bilemeyeceğini söylemesini emretmiştir. Falcıların, kahinlerin, müneccimlerin ve bazı şahısların gayıptan bilmedikleri gibi göklerdeki meleklerin ve cinlerin de bilmedikleri beyan edilmiştir. Yine hiçbirinin öldükten sonra ne zaman dirileceklerini de bilmeleri ve anlamalarının mümkün olmadığı hatırlatılmıştır.

2- "Hayır, onların bilgisi âhirette yetişecek..." Onların bilgileri, bilgi diye söyledikleri yalanlar, peşi peşine arkalarından takip edecek, kendilerine âhirette yetişecek bütün hileleri meydana çıkacak onları cehenneme sürükleyecektir.

"..Hayır, onlar ondan şüphededirler..." Onlar âhiretin tahakkukunda şüphe içindeler de ondan dolayı bu yalanları ve kötülükleri irtikap etmişlerdir.

"...Hayır onlar ondan kördürler" Onlar hakkı göremezler, gördüklerinden ibret alamazlar, dünyayı yaratanı bilemezler, âhireti de anlayamazlar. İşte bundan dolayı körü körüne cehenneme yuvarlanırlar. Her devirde olduğu ve olacağı gibi devrimizde de böyleleri çoktur.

(En'âm 50, 59. Araf 188. Yunus 20. Hûd 31, 62, 110,123. Nahl 21, 77. Sebe 14, 21, 54. Fussılet 45. Duhân 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 67

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا ءَاِذَا كُنَّا تُرَابًا وَاٰبَآؤُنَآ اَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Küfredenler: "Biz ve babalarımız toprak olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi elbette çıkarılmışlarız?" dediler."

Âyet: 68

لَقَدْ وُعِدْنَا هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ ۙ اِنْ هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Andolsun biz ve babalarımız bununla va'dolunmuştuk. Bu evvelkilerin düzmelerinden başka değildir."

Âyet: 69

قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

""Yeryüzünde yürüyün de mücrimlerin akıbeti nasıl olmuş bakın" de."

Âyet: 70

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Onlara karşı üzülme de. Hile yapmalarından dolayı bir sıkıntıda da olma."

İZAHLARI:

Kâfirler, ölüp toprak olduktan sonra dirilemeyecekleri iddiası ile âhireti inkâr ederek:

1- "Biz ve babalarımız toprak olduğumuz zaman mı, şüphesiz biz mi elbette çıkarılmışlarız?" dediler. Böylece âhiret sorumluluğunu hiçe sayarak dünyada her türlü kötülüğü ve zulmü yaptılar, yapıyorlar ve yapacaklar. Kâfirler, tâ ezelden beri böyle yaptılar, şimdi de yapıyorlar, kıyâmete kadar da yapacaklar. Dünya huzurunu bozdukları gibi âhirette de huzur bulamayacaklar. İnatlarını şöyle sürdürerek:

2- "Andolsun biz ve babalarımız bununla va'dolunmuştuk. Bu evvelkilerin düzmelerinden başka değildir" (dediler). Yani "bizi âhiret azabı ile mi tehdit ediyorsunuz. Bu tehdit atalarımıza da yapılmıştı. Bunun aslı astarı yoktur. Bize âyet diye okuduğunuz sözler önce göçenlerin uydurma masallarından başka bir şey değildir. Bizi kandıramazsınız. Biz bunlara inanmayız" dediler. Devrimizdeki kâfirlerin bir kısmı böyle demeseler de yaptıkları icraatlar ve yaşama tarzları tamamıyla bunu ifade etmektedir. Keyiflerine kendileri bilir, istediklerini yapsınlar. Dünyada kalıcı değiller. Habibim:

3- "Yeryüzünde yürüyün de mücrimlerin akıbeti nasıl olmuş bakın" de. Nice mücrimler, sizin gibi küfrettiler, zulmettiler, sizin söylediğiniz gibi söylediler, sizin yaşadığınız gibi yaşadılar. Hani onlar nerede? Yeryüzündeki kalıntı eserlerini görmüyor musunuz? Ne eserleri onları koruyabilmiş, ne de onlar eserlerinin başında kalabilmiş. Sizin de sonunuz onlar gibi olacak. Bu kadarla kalsanız iyi ama, sonu gelmeyecek olan cehennem azabı sizin için hazırlanmıştır. Rasulüm! Kâfirlerin bu tutumundan dolayı:

4- "Onlara karşı üzülme de. Hile yapanlarından dolayı bir sıkıntıda da olma" Senin vazifen yalnız tebliğden ibarettir. Onlar müslüman olmadı diye merak etme, bunalıp daralma. Onların hileleri kendilerine dönecektir.

(Âl-i Imran 137. En'âm 11, 25. Enfâl 31. Ra'd 5. Nahl 24, 36. Mü'minûn 35, 82, 83. Furkân 5. Rûm 9, 42. Fatır 44. Saffat 16, 17, 53. Kâf 2, 3. Ahkâf 17. Ğafir 21. Muhammed 10. Vakıa 47, 48. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 71

وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Eğer doğrular iseniz bu va'd ne zamandır" derler.

Âyet: 72

قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِى تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Evdiğinizin bazısı sizin peşinize düşmüş olması umulur" de.

Âyet: 73

وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin de insanlara karşı elbette fazilet sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler."

Âyet: 74

وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin onların göğüslerinin gizlediği şeyleri ve açıkladıkları şeyleri elbette bilir."

Âyet: 75

وَمَا مِنْ غَآئِبَةٍ فِى السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Gökte ve yerde bir gâibe yoktur ki ancak açık bir kitaptadır."

ÎZAHLARI:

Müşrikler, kendilerine verilen musibet haberlerini alaya alarak inkârlarında ısrarlı olduklarını açıklamak üzere:

1- "Eğer doğrular iseniz bu va'd ne zamandır" derler. Allâh'ın kendilerine verdiği mühletin de farkında olmayarak bir eğlence tarzında va'dolundukları azabı istemekte acele ederler. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ Rasulüne şu emri verir:

2- "Evdiğinizin bazısı sizin peşinize düşmüş olması umulur" de. Habibim onlara söyle: "Sizin acele ettiğiniz musibetin bir kısmı peşinizdedir. Yakında ona kavuşursunuz" de. Nitekim çok geçmeden Bedir Muharebesinde başta Ebu Cehl olmak üzere bu musibete erdiler. Alaylarının sonunu gördüler.

Allâhu zülcelal, Rasulüne hitap ederek:

3- "Şüphesiz Rabbin de insanlara karşı elbette fazilet sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler" buyurdu. Habibim! Senin Rabbin yarattığı insanlara karşı fazlı kerem sahibidir. Onlara mühlet verir. Onlar gibi aceleci değildir. Onların hak ettiği azabı hemen başlarına indirivermez. İhmal de etmez. Zamanı gelince yapacağını yapar. Fakat onlar bunu anlamazlar ve bundan dolayı Allâh'a şükretmezler. Şunu da iyi bil ki:

4- "Şüphesiz Rabbin onların göğüslerinin gizlediği şeyleri ve açıkladıkları şeyleri elbette bilir" Onlar gönüllerinde ve kalplerinde neyi gizlerlerse gizlesinler, neyi açığa vururlarsa vursunlar hepsini en iyi şekilde bilen Allâh'tır. Hem de:

5- "Gökte ve yerde bir ğâibe yoktur ki ancak açık bir kitaptadır" Göklerde ve yerlerde bize göre gaib olan ne varsa, hepsi de açık bir kitapta yazılıdır. Hele hele insanların amel defterlerinde her ne yapmışlarsa yazılıdır. Elbette bir gün bu defterler önlerine açılacak ve kendi hesaplarını kendilerinin görmesine yetecektir.

(Bakara 243. Ali Imran 29. Yûnus 50, 60, 61. Hûd 5. Şuarâ 204. Kasas 69. Saffat 176. Sebe 3. Fâtır 38. Ğafir 61. Enbiyâ 37. Şûra 18. Zariyât 14. Teğabün 4. Naziât 7. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 76

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنِىٓ اِسْرَآئِيلَ اَكْثَرَ الَّذِى هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu Kur'ân İsrail oğullarına, onların kendisinde ihtilaf eder oldukları şeyin çoğunu anlatır."

Âyet: 77

وَاِنَّهُ لَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Yine şüphesiz o, Mü'minler için elbette bir hidâyet ve bir rahmettir."

Âyet: 78

اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهٖ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ۚ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Elbette Rabbin onların arasında kendi hükmünü icra eder. Hem de o, azîzdir, alîmdir."

Âyet: 79

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۖ اِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Artık Allâh'a güven. Muhakkak sen açık hak üzeresin."

Âyet: 80

اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen ölülere duyuramazsın. Arkalarını dönerek yüz çevirdikleri zaman daveti de işittiremezsiniz."

Âyet: 81

وَمَآ اَنْتَ بِهَادِى الْعُمْىِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ ۖ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Sen körleri sapıklıklarından (çevirecek) hidâyet edici de değilsin. Âyetlerimize îman eden kimselerden başkasına dinletemezsin. Çünkü onlar Müslümanlardır."

İZAHLARI:

Yahudilerin keyiflerine göre anlayış sergileyerek Tevrat'ın birçok hükümlerini değiştirerek ihtilafa düşmeleri, birbirine zıt birçok iddialarda bulunmaları Rasulullâh devrine kadar süre gelmiş ve aralarındaki karışıklık devam ederken Allâhu Teâlâ:

1- "Şüphesiz bu Kur'ân İsrail oğullarına, onların kendisinde ihtilaf eder oldukları şeyin çoğunu anlatır." buyurmuştur. Gerek Tevrat ve gerek İncil keyiflerine göre değiştirilmiş olmakla pek çok konuda aralarında düşmanlığa varan ihtilaflar artmış bu yüzden –halen de sürüp giden– mezhep ayrılıkları türemişti.

Allâhu Teâlâ, son Peygamberi olan Muhammed Aleyhisselama o zamana kadar indirdiği bütün kitaplar ve sahifelerdeki kelamını bir daha bozulmamak üzere tekrar indirmiş ve kendisinde ihtilaf ettikleri şeylerin doğrusunu anlatmıştır.

Bilindiği gibi Kur'ânı Kerîmin pek çok âyetleri Yahudiler ve Hıristiyanların içine düştükleri yanlışlıkları düzeltmekte onlara doğru ve şaşmaz yolu açıklamaktadır. Ne yazık ki yine de inatlarında devam ederek o bozulmuş bâtıl dinlerinde direnmektedirler. Kur'ânı Kerîme dikkatimizi çekmek isteyen Allâhu azimüşşan:

2- "Yine şüphesiz o, Mü'minler için elbette bir hidâyet ve bir rahmettir." buyuruyor. Kur'ânı Kerîme îman ederek ona sarılan ve yaşamını ona göre ayarlayan kimselerin yanılmayacağı ve şaşırmayacağı bir yol tutmuş olduklarını ve bunun onlar için Allâh'ın bir rahmeti ve

ihsanı olduğunu müjdelemiştir. İman etmeyip ihtilaflarında devam edenler hakkında ise:

4- "Artık Allâh'a güven. Muhakkak sen açık hak üzeresin" Rasulüm! Hiç endişe etme. Yalnız Allâh'a güven. Muhakkak sûrette sen herşeyi açıklayan ve apaçık bir hak olan yol üzerindesin. Sen korkmadan, çekinmeden, üzülmeden tebliğe devam et. Şunu da iyi bil ki:

5- "Şüphesiz sen ölülere duyuramazsın. Arkalarını dönerek yüz çevirdikleri zaman daveti de işittiremezsiniz." Habibim! Onlar yaşar görünseler de ölülerden farkları yok. Ölülere nasıl bir şey duyurulamazsa, bunlara da bir şey duyurulamaz. Hele hele arkalarını dönerek sana yüz çevirirlerse, senin hak dine yaptığın daveti de duymazlar. Onlara hiçbir sözü işittiremezsin.

6- "Sen körleri sapıklıklarından (çevirerek) hidâyet edici de değilsin..." Rasulüm! Sen yolunu sapıtmış, seni de dinlemeyen kör kimseleri düşecekleri çukurdan kurtaramazsın. İmansızların hakkı göremeyecek kadar birer kör olduklarını bilmelisin ve onları kurtaramayacağını da anlamalısın. Sen tebliğini yap gerisini bana bırak.

"...Âyetlerimize îman eden kimselerden başkasına dinletemezsin. Çünkü onlar Müslümanlardır" Habibim! Sen ancak âyetlerimize îman edenlere söz geçirebilirsin. Çünkü bunlar âyetlerimi tasdik eden Müslümanlardır. Öteki kâfirler ise, seni de âyetlerimizi de inkâr eden körler, sağırlar, akılsızlardır.

Devrimizde ve bütün devirlerde de böyleleri bulunmuş ve bulunacaktır. Bunlarla mücadele ederken Allâh'ın Rasulünü örnek alalım ve Allâh'ın Rasulüne verdiği talimata dikkat edelim.

(Araf 52, 203. Yunus 57, 93. Nahl 64, 89. İsrâ 9, 41, 46, 82, 89. Kehf 54. Lokman 2, 3. Fâtır 22. Rûm 52, 53. Zuhruf 40. Casiye 17, 20. Muhammed 24. Kamer 17, 22, 32. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 82

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِنَ الْأَرْضِ
تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Onların aleyhine söz vaki olduğu zaman, onlara yerden insanların âyetlerimize yakinen inanmadıklarını kendilerine söyleyen bir Dabbe çıkarırız."

İZAHI:

Buradaki "DABBE", Bakara 164. En'âm 38. Hûd 66, 56. Nahl 49, 61. Nûr 45. Ankebût 60. Lokmân 10. Sebe 14. Fâtır 28, 45. Şûra 29. Casiye 4. Enfâl 22, 55. Hacc 18. âyetlerin beyanına göre yerde hareket eden bütün canlılardır. Mikroplar da bunlara dahildir. Burada hangi hayvandır, nasıldır, nerede ve ne zaman çıkacaktır kesinlikle belli değildir. Bunu bilen yalnız Allâh'tır. Bu hususta rivâyetlerde bir kesinlik yoktur. Bunun bir kıyâmet alameti olduğu hadîsi şerif ile sabittir.

O inkârcı kâfirlere verilen söz yerine geldiği zaman yerden böyle bir mahluk çıkarılacak ve insanların Allâh'ın âyetlerine gereği gibi îman etmediklerini onlara söyleyecektir. Bunun ötesinde bir şeyler söylemeye kalkışmak hatadan hali kalmaz. En iyi bilen Allâh'tır.

Âyet: 83

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِاٰيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Her milletten âyetlerimizi yalanlayan kimselerden birer zümreyi toplayacağımız ve onların hapsolunacağı günü hatırlayın."

Âyet: 84

حَتّٰى اِذَا جَآءُو قَالَ اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيَاتِى وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا اَمَّاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Geldikleri zaman da: "Onları bilgi bakımından kuşatmadığınız halde âyetlerimi yalanladınız mı? Yoksa ne yapar oldunuz?" buyurdu."

Âyet: 85

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Zulmetmeleri sebebiyle üzerlerine (verilen) söz gerçekleşti. Hem de onlar konuşamazlar."

Âyet: 86

اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۭ
اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz kendisinde sakin olmaları için geceyi, aydınlatıcı olarak da gündüzü yarattığımızı görmediler mi? Elbette bunda îman eden kavim için muhakkak âyetler vardır."

ÎZAHLARI:

Dünyada iken Peygamberleri, onlara inen kitapları inkâr ederek kötülüklere ve zulümlere devam ederek, kâfir olarak ölen kimseleri ve kıyâmet gününü hatırlatmak üzere Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "Her milletten âyetlerimizi yalanlayan kimselerden birer zümreyi toplayacağımız ve onların hesap olunacağı günü hatırlayın."

Dünya günlerinin bitip âhiret gününün başlamasıyla Allâh'ın âyetlerini yalanlayan ve kâfir olarak yaşayıp ölen kimseler her yerden zümreler halinde kaçamayacakları bir şekilde Allâh'ın huzuruna toplanacaklar ve Allâhu Teâlâ onlara şöyle soracak.

2- "...onları bilgi bakımından kuşatmadığınız halde âyetlerimi yalanladınız mı? Yoksa ne yapar oldunuz?" buyurdu.

"Ey Kâfirler! Âyetlerimizi etraflıca bilmediğiniz halde onları niye yalanladınız? Yoksa yapmakta olduğunuz fenalıkları daha mı çok beğendiniz?" buyuran Allâhu azimüşşan, onların ebedîyen azap göreceğine işaret etti ve:

3- "Zulmetmeleri sebebiyle üzerlerine (verilen) söz gerçekleşti. Hem de onlar konuşamazlar" Küfürlerinin gereği kendilerine ve başkalarına yapmış oldukları zulümleri yüzünden va'dolunan azap sözü yerine geldi ve hiçte ağızlarını açıp konuşamaz oldular.

4- "Şüphesiz biz, kendisinde sakin olmaları için geceyi, aydınlatıcı olarak da gündüzü yarattığımızı görmediler mi?..." Bu kâfirler, hareketten kesilip uyudukları ve istirahat ettikleri geceleri, aydınlatıp çalışmalarına imkan veren gündüzleri yaratanı düşünmediler mi? Elbette güneşin ve dünyanın hareketi ile meydana gelen gecelerde ve gündüzlerde îman edenler için muhakkak alınacak dersler vardır. Bunlardan ibretler alarak Allâh'ın varlığına inanmayanlara gerçekten acıklı azablar vardır.

Devrimizde de pek çok ilimleri öğrenip de bu ilimlerle Allâh'ın varlığını kavrayamayan nice kâfirler vardır. Böyleleri her devirde de bulunmuş ve bulunacaktır. Neticede hak ettikleri cezaları göreceklerdir.

(Bakara 39. En'âm 22, 49. Araf 36. Yunus 28. Maide 10, 86. İsra 97, 98. Meryem 68. Tâha 102. Furkân 47. Kasas 72, 73. Hacc 57. Ğafir 61. Nebe' 10, 11, 18. Murselat 35. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 87

وَيَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي
الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ ۚ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Sûra üfürüleceği ve Allâh'ın dilediği kimselerden başka göklerdeki kimseler ve yerdeki kimselerin korktuğu ve hepsinin ona zelîl, hakîr olarak geldiği günü de hatırla."

Âyet: 88

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ ۚ صُنْعَ
اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Dağları da görür, onları durur sanırsın. Halbuki onlar bulut geçişi (gibi) geçerler. Herşeyi sapasağlam yapan Allâh'ın sanatıdır. Şüphesiz o, yaptıklarınızdan haberlidir."

Âyet: 89

مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا ۚ وَهُمْ مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ اٰمِنُونَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Kim iyilik getirirse, kendisi için ondan daha hayırlısı vardır. Hem de onlar o günün korkusundan emindirler."

Âyet: 90

وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِى النَّارِ ۖ هَلْ تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Kim de kötülük getirirse, yüzleri ateşe kapatılır. Yapıyor olduklarınızın başkasıyla mı cezalanacaksınız? (denilir)."

İZAHLARI:

1- Birinci sûr üfürüldüğünde göklerde ve yerdeki kimseler, şaşırıp korkacaklar. Onlar bu korku içinde iken yer, gök birbirine karışıp batacak. İkinci sûr üfürüldüğünde de bütün insanlar hakîr, zelîl olarak Allâh'ın huzuruna gelecekler. Ancak îman edip Allâh'ın rızasına nail olanlar korkulardan emin ve şanlı, şerefli olarak gelecekler.

2- Yerlerinde dimdik sapasağlam durduğunu sandığımız dağlar rüzgarların önünde savrularak yürüyen bulutlar gibi yerlerinden oynayacak, sürülüp savrularak en ince tozlara dönüşecekler. Böylece yeryüzünde dikili bir şey kalmayacak, dümdüz olacak.

Herşeyi sapasağlam yapan Allâh, hepsini yıkıp yeniden bir daha bozulmamak üzere yapacak ve ebedîleştirecek. İmansız cehennemlik olanlar cehennemde ebedî kalacaklar. İmanlılar ise, bir kısmı doğrudan cennete girecekler. Bir kısmı da cezalarını çektikten sonra cennete girerek ötekilerle beraber ebedî orada kalacaklar.

"Şüphesiz O, yaptıklarınızdan haberlidir" Herkesin yaptığı iyi, kötü ne varsa onlardan haberlidir. Onun bilmediği hiçbir şey yoktur. Herkesin yaptığı da kendi amel defterinde yazılıdır.

3- "Kim iyilik getirirse, kendisi için ondan daha hayırlısı vardır..." Kim îman eder, Sâlih amel işler, amel defterini iyiliklerle doldurur, mahşere öyle gelirse, o kimse için cennette daha güzeli ve devamlısı vardır.

"...Hem de onlar o günün korkusundan emindirler" Bu kimseler kıyâmetin dehşetinden, korkusundan, sıkıntısından, endişesinden emin ve huzur içindedirler.

4- "Kim de kötülük getirirse, yüzleri ateşe kapatılır..." Dünyada iken îman etmez ve hep kötü işlerle uğraşır, amel defterini kirli şeylerle doldurur, mahşere böyle gelirse, onlar yüzleri üzerine sürünerek cehenneme gelirler ve ateşe kapatılırlar. Onlara:

"...Yapıyor olduklarınızın başkasıyla mı cezalandırılacaksınız? (denilir)." İşte göreceğiniz azap, alacağınız ceza kendi yaptığınız şeylerin karşılığından başkası değildir denilir.

(Bakara 81, 82. En'âm 73, 170. Yunus 26, 27. Nahl 30. Kehf 47. Mü'minûn 101, 102. Kasas 84. Yasin 51. Zümer 68. Taha 102, 105. Kâf 20. Tûr 9, 10. Vakıa 5. Müzzemmil 14. Meâric 9. Nebe' 18, 20. Hakka 13, 14. Tekvir 3. Kâria 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 91

إِنَّمَآ أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Ancak haram ettiği şu beldenin Rabbine ibadet etmemle emrolundum. Herşey de yalnız O'nundur. Müslümanlardan olmamla da emrolundum."

Âyet: 92

وَأَنْ أَتْلُوَا الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَآ أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Kur'ânı okumamla da artık kim hidâyeti tutarsa, ancak kendi için hidâyete erer. Kim de saparsa; "Ben ancak inzâr edenlerdenim" de."

Âyet: 93

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ سَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهٖ فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Ve: "Hamd Allâh'a mahsustur. Yakında âyetlerini size gösterecek de onları tanıyacaksınız" de. Senin Rabbin yaptıklarınızdan gafil de değildir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Rasulüne şöyle emretti:

1- "Ancak haram ettiği şu beldenin Rabbine ibadet etmemle emrolundum. Herşey de yalnız O'nundur. Müslümanlardan olmamla da emrolundum". Allâh'ın kan dökmeyi, zulmetmeyi ve bütün kötülüklerin yapılmasını haram ettiği şu güvenilerek yaşanması ve ibadet edilmesi gereken beldenin sahibine ibadet etmemle, size bu hususta örnek olmamla emrolundum. Her yer ve herşey yalnız O'nundur. Ancak O'na ibadet edilir. Hiçbir şey O'na eş tutulmaz. Yalnız O'nun emrine girilir. Başkasının kulu olunmaz.

Ben daha önce müslüman olan Peygamberlerden olmamla emrolundum. Ancak O'na teslim olurum. O'na boyun eğerim. O'nun emrine girerim. O'ndan başka hiçbir varlığı ilah edinmem.

2- "Kur'ânı okumamla da..." emrolundum. Allâh'ın bana indirdiği Kur'ânı tebliğ etmek üzere okumaya devam etmemle de emrolundum. Onu size duyuruyor, sizi Allâh'ın dini olan islama davet ediyorum.

"...Artık kim hidâyeti tutarsa, ancak kendi için hidâyete erer. Kim de saparsa; "Ben ancak inzâr edenlerdenim" de. Kim Allâh'ın indirdiği hidâyet yolu olan Kur'âna sarılırsa, ancak kendi yararına çıkan yolu tutmuş olur. Hiç şaşırmadan cennete doğru ilerler. Kim de bu yoldan saparsa, kendisi bilir. Ben ancak insanları uyaran âhireti, cehennemi

haber veren Peygamberlerin sonuncusuyum demekle mükellefim. Üzerinizde bir baskı kuracak değilim. Habibim:

3- "Hamd Allâh'a mahsustur. Yakında âyetlerini size gösterecek de onları tanıyacaksınız" de. Hamdetmek devamlı olarak yerleri, gökleri ve herşeyi yaratan, Peygamberler gönderen, kitaplar indiren ve yarattığı insanları amellerine göre cezalandıran ve mükâfâtlandıran Allâh'a mahsustur. Yakında âyetlerinde beyan ettiği azabını, gazabını, bütün hakîkatleri size gösterecek. Siz de onları yakından görüp, tadıp, anlayıp tanıyacaksınız. İnkar ettiğiniz herşeyi bizzat göreceksiniz.

"...Senin Rabbin yaptıklarınızdan gafil de değildir" Habibim! Şunu iyi bil ki senin Rabbin yaptığın tebliğden ve müşriklerin sana karşı davranışlarından asla gafil değildir. Onların hesabı, zamanı gelince görülecektir.

(Fatiha 1. Bakara 74, 85, 140, 144, 149. Âl-i Imran 99. En'âm 1, 14, 45, 132, 163. Araf 188. Tevbe 31. Yunus 72, 104, 108. Hûd 2, 112. İbrâhîm 39. Hıcr 89. Nahl 75. Ra'd 36. İsrâ 15, 111. Kehf 1. Hacc 49. Lokmân 25. Ankebût 50, 63. Zümer 11, 12, 41. Ğafir 66. Şûra 15. Kureyş 3. âyetleri de okuyalım.)

NEML SÛRESİNİN SONU

KASAS SÛRESİ

28. Sûredir
88 Âyettir
Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

طٰسٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(طسم) Anlamını ancak Allâh bilir."

Âyet: 2

تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾

Meâli:

"Bunlar açıklayan kitabın âyetleridir."

Âyet: 3

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ مُوسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Mûsâ ile Firavun haberinden –îman eden bir kavim için– hakkı sana okuyoruz."

Âyet: 4

اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِى الْاَرْضِ وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَآئِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ اَبْنَآءَهُمْ وَيَسْتَحْيٖ نِسَآءَهُمْ ۭ اِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Firavun yerde azdı ve halkını zümrelere böldü. Onlardan bir zümreyi zayıf görüyor, oğlanlarını kestiriyor, kadınlarını da diri bırakıyordu. Gerçekten o, müfsitlerden idi."

Âyet: 5

وَنُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِى الْاَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Biz de o yerdeki zayıflatılanlara ihsan etmemizi ve onları önderler yapmamızı hem de onları vârisler yapmamızı istiyorduk."

Âyet: 6

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَنُرِىَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا
مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve onları o yere yerleştirmemizi, hem de onlardan Firavuna, Hâman'a ve onların ordularına da sakınıyor oldukları şeyi göstermemizi (istiyorduk)."

İZAHLARI:

1, 2- Şu inzâl etmekte olduğumuz âyetler, herşeyi en açık olarak beyan eden son kitap Kur'ânı Kerîmin veciz âyetleridir. Dikkatle dinleyin, anlayın ve gereken bilgileri ve dersleri alın. Onların içine düştüğü hatalara düşmeyin.

3- "Mûsâ ile Firavun haberinden –îman eden bir kavim için– hakkı sana okuyoruz" Habibim! Tarafımdan gönderilen ve Firavuna hakkı anlatan Mûsâ ile onu dinlemeyen, hakkı kabul etmeyen Firavunun arasında geçen hâdiselerin haberini şu inzâl edeceğim âyetlerle anlatacağım:

4- "Şüphesiz Firavun yerde azdı ve halkını zümrelere böldü. Onlardan bir zümreyi zayıf görüyor, oğlanlarını kestiriyor, kadınlarını da diri bırakıyordu..." Firavun, Mısır topraklarında azdıkça azdı, zulmünü artırdıkça artırdı. Bu baskı idaresini kolay yürütmek için Mısır

halkını gruplara böldü ve onları birbirine düşürerek oyalamak suretiyle kendi zulmüne karşı çıkmalarını önlemeye çalıştı.

Mısır halkı içinde belli bir seviyede olan İsrail oğulları zümresine yöneldi. Gördüğü bir rüyayı tabir ettirmesi sonrası hemen İsrail oğullarının doğan oğlan çocuklarını kestirerek imhaya başladı ve pek çok çocuğu kesiliyor, kız olanlar başka maksatlarla bırakılıyordu.

"...gerçekten o, müfsitlerden idi" Bozdukça bozuyor, azdıkça azıyor, hiçbir suçu olmayanları dahi eziyor ve fesadını devam ettiriyor idi. Bir yandan da Allâh irâdesini şöyle açıklıyor:

5- "Biz de o yerdeki zayıflatılanlara ihsan etmemizi ve onları önderler yapmamızı hem de onları vârisler yapmamızı istiyorduk."

O Firavun'un zayıf duruma düşürdüğü İsrail oğullarını koruyup onların içinden Peygamberler gönderme ihsanında bulunmayı ve onları Firavunun topraklarına, mallarına ve saltanatına vârisler yapmayı taktir etmiştik ve:

6- "Onları o yere yerleştirmemizi hem de onlardan Firavun'a, Hâman'a ve onların ordularına da sakınıyor oldukları şeyi göstermemizi (istiyorduk)." Öylece de yaptık. İsrail oğullarını o topraklara yerleştirdik, oralara hakim kıldık. Nihâyet Firavun ve ileri gelenlerinin korktukları ve sakındıkları şeyi tahakkuk ettirerek onlara gösterdik. Oradaki hâdise şöyle gelişti:

Âyet: 7

وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ أُمِّ مُوسَىٰٓ أَنْ أَرْضِعِيهِ ۖ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ
فَأَلْقِيهِ فِى ٱلْيَمِّ وَلَا تَخَافِى وَلَا تَحْزَنِىٓ ۖ إِنَّا رَآدُّوهُ
إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Mûsâ'nın anasına: "Onu emzir, ona karşı korktuğun zaman da, hemen onu nehire bırak ve korkma. Üzülme de. Şüphesiz biz onu sana döndüreceğiz ve onu Peygamberlerden yapıcıyız" diye vahyettik."

Âyet: 8

فَالْتَقَطَهٗٓ اٰلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا ۗ اِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Firavunun hanedanı onu –kendilerine bir düşman ve tasa olması için– aldı. Şüphesiz Firavun ile Hâman ve onların orduları hatalılar idiler."

Âyet: 9

وَقَالَتِ امْرَاَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِى وَلَكَ ۗ لَا تَقْتُلُوهُ ۖ عَسٰٓى اَنْ يَنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Firavunun karısı da: "Benim için ve senin için bir göz bebeğidir. Onu öldürmeyin. Bize fâide vermesi veya onu evlat edinmemiz umulur" dedi. Halbuki onlar farkına varmıyorlardı."

Âyet: 10

وَاَصْبَحَ فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى فَارِغًا ۖ اِنْ كَادَتْ لَتُبْدِى بِهٖ لَوْلَآ اَنْ رَبَطْنَا عَلٰى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Mûsâ'nın anasının yüreği de (tasadan) boşalmış oldu. Eğer mü'minlerden olması için onun kalbine (sabr) bağlantımız olmasaydı, şüphesiz o onu nerede ise açıklayacaktı."

Âyet: 11

وَقَالَتْ لِاُخْتِهٖ قُصِّيهِ ۖ فَبَصُرَتْ بِهٖ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ve kız kardeşine: "Onu takip et" dedi. Hemen onlar farkına varmazken onu bir yandan gözetledi."

Âyet: 12

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى
اَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Önceden ona emzikçi kadınları da tiksindirmiş idik. "Sizin için ona bakacak ve kendileri ona öğüt verecek bir ev halkını size tarif edeyim mi?" dedi."

Âyet: 13

فَرَدَدْنَاهُ اِلٰى اُمِّهٖ كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ اَنَّ
وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ve onu –gözü aydın olması ve üzülmemesi için hem de hakîkaten Allâh'ın vâdinin hak olduğunu bilmesi için– anasına iade ettik. Fakat onların çoğu bilemezler."

İZAHLARI:

Firavun gördüğü rüyasının tabirinden sonra kapıldığı evhamla İsrail oğullarının erkek çocuklarını kestirmeye devam ederken Mûsâ doğunca anası şaşırıp telaşlanmaya başladı. Bunun üzerine:

1- Mûsâ'nın anasına: "Onu emzir, ona karşı korktuğun zaman da, hemen onu nehire bırak ve korkma. Üzülme de. Şüphesiz biz onu sana döndüreceğiz ve onu Peygamberlerden yapıcıyız" diye vahyettik.

Bu âyetteki "VAHY" kelimesi ilham anlamındadır. Yani içine doğdurduk, gönlüne getirdik demektir. Peygamberlere yapılan vahy değildir. Allâhu Teâlânın Mûsâ'nın anasına verdiği emirler ve yaptığı va'dler şöyle:

a) "onu emzir" önce onu emzir ve doyur. Aç bırakma. Sonra korktuğun zaman da onu bir sandığa koy ve nil nehrine bırak.

b) "Korkma. Üzülme de." Onu da seni de koruyacak benim. Çünkü onu da seni de yaratan benim. Ben herşeye kadirim.

c) "Şüphesiz biz onu sana döndüreceğiz" Ona emzikçileri tiksindireceğiz. Onlardan emmeyecek, nihâyet senin kucağına vereceğiz.

d) "onu peygamberlerden yapacağız" Onu İsrail oğullarından Yusuf'tan sonra Peygamber yapacağız. Ondan sonra da başka Peygamberler göndereceğiz. Böylece o da Peygamberlerden biri olacak, sen de bir Peygamber anası olacaksın. Sana müjdeler olsun.

Allâh'ın verdiği emirleri yerine getiren anaya Allâh da verdiği sözleri tahakkuk ettirdi. Firavun'un gafleti de şöyle:

2- "Firavun'un hanedanı onu -kendilerine bir düşman ve tasa olması için- aldı..." Suya atılan içinde Mûsâ'nın bulunduğu sandığı Firavunun hizmetçileri aldı. Böylece Firavun'un akıbetinin ilk adımı atılmış oldu. Firavun'un saltanatını yok edecek peygamber kendine teslim edildi.

"...Şüphesiz Firavun ile Hâman ve onların orduları hatalılar idiler." Onlar helâkı tam anlamıyla hak etmişlerdi. Çünkü binlerce masum, suçsuz yavruları kestirerek öldürtmüşler idi. Bunun yanında halka bilhassa İsrail oğullarına akla hayale gelmedik zulümler yapıyordu. Kucaklarına düşen Mûsâ hakkındaki firavunun öldüreceğim bu İsrail oğullarından olabilir demesi karşısında:

3- "Firavunun karısı da: "Benim için ve senin için bir göz bebeğidir. Onu öldürmeyin. Bize faide vermesi veya onu evlat edinmemiz umulur" dedi. Halbuki onlar farkına varmıyorlardı." Böylece bu zâlimler farkına varmadan Allâh Mûsâ'yı korudu. Bunu duyan Mûsâ'nın anasının yüreğine su serpildi ve tasadan kurtulmuş oldu.

4- "...Eğer mü'minlerden olması için onun kalbine (sabr) bağlantımız olmasaydı, şüphesiz o onu nerede ise açıklayacaktı" buyuran Allâh, o ananın kalbini bağladı ve onun dayanılmaz şefkat zorlamasıyla dayanamayarak Mûsâ'yı açığa vurmasını önledi.

5- "Ve kız kardeşine! "Onu takip et" dedi..." Kalbi yatışan ana, Mûsâ'nın ablası olan kız kardeşine: "Onu takip et, bakalım ne yapacaklar nereye götürecekler? Öğren" dedi. Bunun üzerine:

"...Hemen onlar farkına varmazken onu bir yandan gözetledi" Hemen harekete geçen Mûsâ'nın ablası, Firavunun adamlarına fark ettirmeyerek kimseye sezdirmeden gözetledi.

6- "Önceden ona emzikçi kadınları da tiksindirmiş idik..." Gerek Firavın'ın hanesinde bulunan, gerek dışarıdan getirilen emzikçi kadınlardan tiksinen ve onlardan emmeyen yavru Mûsâ onları epeyce şaşırtmıştı. Tam bu sırada, rastgeleymiş gibi davranan Mûsâ'nın ablası: "Sizin için ona bakacak ve kendileri ona öğüt verecek bir ev halkını size tarif edeyim mi?" dedi. Onlar da hemen kabul ettiler. Bunun üzerine Mûsâ'nın anası olduğunu bilmedikleri kadını çağırdılar ve yanlarında kalıp çocuğa bakmasını teklif ettiler. "Benim kocam var, evimin hizmetleri var. Ben evimden ayrılamam, evime verir orada bakmama müsaade ederseniz kabul ederim", dedi. Bunun üzerine razı oldular ve ücrete bağladılar. Pek çok yardımlarla da desteklediler. Kendi oğlunu Firavunun ücretiyle, bol yardımlarıyla emziren huzurlu bir ana oldu. Bunu böyle takdir eden Allâh, şöyle buyurdu:

7- "Ve onu –gözü aydın olması ve üzülmemesi için hem de hakîkaten Allâh'ın vâdinin hak olduğunu bilmesi için– anasına iade ettik. Fakat onların çoğu bilemezler." Böylece müstakbel peygamber ve anası huzura kavuştu. Allâh'ın va'dinin yerine geldiği de görüldü.

"Fakat onların çoğu bilmezler" Allâh taktir ettiği değişmeleri böylece tahakkuk ettirirken başta Firavun hanedanı ve ileri gelenleri olmak üzere insanların çoğu neyin nereye varacağını, neticenin ne olacağını bilemezler. "Nice hoşlanmadığınız şeyler var ki o sizin için hayırlıdır." İlgili âyetler konu sona erince yazılacak.

Âyet: 14

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ وَاسْتَوٰٓى اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا ۭ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Büluğ çağına erip denkleşince de kendisine hikmet ve ilim verdik. Muhsinleri böylece mükâfâtlandırırız da."

Âyet: 15

وَدَخَلَ الْمَدِيْنَةَ عَلٰي حِيْنِ غَفْلَةٍ مِّنْ اَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيْهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلٰنِ ۡ هٰذَا مِنْ شِيْعَتِهٖ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهٖ ۚ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي

مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ve halkın gaflet zamanında şehre girdi ve dövüşen iki adam gördü. Bu kendi kavminden, şu da düşmanındandı. Kendi kavminden olan düşmanından olana karşı imdat istedi ve Mûsâ onu yumrukladı ve ona ölümü tattırdı" bu şeytan işindendir. Şüphesiz o açıkca saptıran bir düşmandır dedi."

Âyet: 16

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Muhakkak ben kendime zulmettim bana mağfiret et" dedi ve ona mağfiret etti. Şüphesiz O, mağfiret edenin rahîm olanın kendisidir."

Âyet: 17

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! İhsanınla beni koru. Artık kat'iyyen mücrimlere yardımcı olmayacağım" dedi.

Âyet: 18

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ ۖ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Ve şehirde korkan, gözetleyen biri oldu. Hemen bir de baktı ki dün kendisinden yardım isteyen feryâd ediyor (yardım istiyor). Mûsâ ona: "Şüphesiz sen elbette açık bir azgınsın" dedi."

Âyet: 19

فَلَمَّآ اَنْ اَرَادَ اَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِى هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا ۙ قَالَ يَا
مُوسٰٓى اَتُرِيدُ اَنْ تَقْتُلَنِى كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْاَمْسِ ۖ اِنْ
تُرِيدُ اِلَّآ اَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِى الْاَرْضِ وَمَا تُرِيدُ اَنْ تَكُونَ
مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Kendilerine o düşman olanı yakalamak isteyince de: "Ey Mûsâ! Dün bir kimseyi öldürdüğün gibi, beni öldürmek mi istiyorsun? Islah edenlerden olmanı istemiyorsun da ancak bu yerde bir zorba olmak istiyorsun" dedi."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "Büluğ çağına erip denkleşince de kendisine hikmet ve ilim verdik..." Mûsâ Aleyhisselam baliğ olup vücutça tamamlanıp denkleşince peygamberliğin gereği olan hikmeti, herşeyi yerli yerince kavramayı, iyi anlamayı ve dini bilgileri verdik. Böylece bana itaat eden ve iyilikler yapanları mükâfâtlandırırız.

2- "Ve halkın gaflet zamanında şehre girdi ve dövüşen iki adam gördü. Bu kendi kavminden, şu da düşmanındandı. Kendi kavminden olan düşmanından olana karşı imdat istedi ve Mûsâ onu yumrukladı ve ona ölümü tattırdı..." Bir aralık Mûsâ halkın evlerine çekildiği sırada şehre girmişti. Bu sırada iki kişinin dövüştüğünü gördü. Bunlardan biri kendi ırkından İsrail oğullarından, diğeri ise Kıptilerden idi. O Kıptilerden olan düşmanına karşı Mûsâ'dan yardım istedi. Onun imdadına yetişen Mûsâ kıptiye bir yumruk vurmasıyla öldürdü. Ama bunun iyi bir şey olmadığını anlayan Mûsâ:

"...Bu şeytanın işindendir. Şüphesiz o açıkca saptıran bir düşmandır" dedi. Kendisini oraya şeytanın sürüklediğini anlayan ve istemediği halde vurmasıyla bir kimsenin ölmesi Mûsâ'yı üzdü, bunun şeytandan olduğunu anladı. Bunun üzerine Allâh'a yalvararak:

3- "Ey Rabbim! Muhakkak ben kendime zulmettim. Bana mağfiret et" dedi..." Allâhu Teâlâ da kendisinden mağfiret isteyen Mûsâ'ya mağfiret etti.

"Şüphesiz O, mağfiret edenin, rahim olanın kendisidir." Allâhu azimüşşan, kendisinden af dileyen, mağfiret isteyenlere karşı elbette çok mağfiret eder, affeder ve bağışlar. Her zaman bu inancımızı ve ümidimizi korumalıyız. Mûsâ Aleyhisselam duasına devamla şöyle yalvardı:

4- "Ey Rabbim! İhsanınla beni koru. Artık kat'iyyen mücrimlere yardımcı olmayacağım" dedi. Kendisinin tehlikede olduğunu sezen Mûsâ, Allâh'ın ihsanına güvenerek kendisini korumasını diledi ve bir daha müşriklere, kâfirlere yardımcı olmayacağına kesin söz verdi.

5- "Ve şehirde korkan, gözetleyen biri oldu..." kendini suçlu gören ve ölenin Firavunun aşçısı olduğunu da öğrenen Mûsâ kendine gelebilecek zarardan korkarak şehir içinde çevreyi gözetleyerek, gocunarak dolaşan biri oldu. Hal böyle iken:

"...Hemen bir de baktı ki, dün kendisinden yardım isteyen feryâd ediyor (yardım istiyor). Mûsâ ona: "Şüphesiz sen elbette bir azgınsın" dedi. Mûsâ bir gün önceki kavgacıyı yine bir başkası ile kavga eder gördü ve ona: "Sen ne biçim azgın birisisin. Sen aksinin tâ kendisisin" dedi.

6- "Kendilerine o düşmanı olanı yakalamak isteyince de: "Ey Mûsâ dün bir kimseyi öldürdüğün gibi, beni öldürmek mi istiyorsun? Islah edenlerden olmanı istemiyorsun da ancak bu yerde bir zorba olmak mı istiyorsun" dedi. Mûsâ yine dayanamadı, O İsrail oğullarından olana yardıma yaklaştı. Kıpti'yi tutmak isteyince, Kıpti: "Ey Mûsâ dün bir canı öldürdüğün gibi beni de mi öldürmek istiyorsun? Ara bulanlardan, araştıranlardan olmanı istemiyorsun da, bu memlekette bir zorba, bir kabadayı mı olmak istiyorsun?" dedi. Bunun üzerine Mûsâ hâdisenin çevrede duyulduğunu anladı ve ne yapacağını düşünürken:

Âyet: 20

وَجَآءَ رَجُلٌ مِنْ اَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعٰى ۘ قَالَ يَا مُوسٰٓى اِنَّ الْمَلَاَ
يَاْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ اِنِّى لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Şehrin en ötesinden koşarak bir adam geldi: "Ey Mûsâ! Hakîkaten ileri gelenler seni öldürmek için hakkında müşavere ediyorlar. Hemen çık. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim" dedi."

Âyet: 21

فَخَرَجَ مِنْهَا خَآئِفًا يَتَرَقَّبُ ۖ قَالَ رَبِّ نَجِّنِى مِنَ الْقَوْمِ
الظَّٰلِمِينَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ve korkarak, bakınarak oradan çıktı. "Ey Rabbim! Zâlimler zümresinden beni kurtar" dedi."

Âyet: 22

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَآءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّىٓ اَنْ يَهْدِيَنِى
سَوَآءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Medyen tarafına yönelince: "Rabbim beni yolun doğrusuna ileteceğini umarım" dedi."

Âyet: 23

وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ ۖ
وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَاَتَيْنِ تَذُودَانِ ۚ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا ۖ قَالَتَا
لَا نَسْقِى حَتّٰى يُصْدِرَ الرِّعَآءُ وَاَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Medyenin suyuna varınca, yanında insanlardan (davarlarını) sulayan bir kalabalık buldu. Onların ötesinde de (davarlarını) eğleyen iki kadın buldu. "Derdiniz nedir?" dedi. "Çobanlar (davarlarını) çıkarıncaya kadar sulayamayız, babamız da büyük bir ihtiyar" dediler."

Âyet: 24

فَسَقٰى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلّٰٓى اِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ اِنِّى لِمَآ
اَنْزَلْتَ اِلَىَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onlara (davarlarını) sulayıverdi. Sonra gölgeye döndü ve: "Ey Rabbim! Bana hayırdan indirdiğin şeye gerçekten ben muhtacım" dedi."

Âyet: 25

فَجَآءَتْهُ اِحْدٰيهُمَا تَمْشِى عَلَى اسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ اِنَّ اَبِى
يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ اَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَآءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ
الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve onlardan biri utancak halde yürüyerek O'na geldi. "gerçekten babam bize (davarlarımızı) sulayıverdiğinin ücretini sana vermesi için seni çağırıyor" dedi. Ona gelip kendisine olanları anlatınca: "Korkma. Zâlimler gürûhundan kurtuldun" dedi."

Âyet: 26

قَالَتْ اِحْدٰيهُمَا يٰٓاَبَتِ اسْتَاْجِرْهُ اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَاْجَرْتَ
الْقَوِىُّ الْاَمِينُ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Onlardan biri: "Ey baba O'nu îcarla tut. Şüphesiz îcarladığın kimselerin en hayırlı, güçlü güvenilenidir" dedi."

Âyet: 27

قَالَ اِنِّىٓ اُرِيدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتَىَّ هَاتَيْنِ عَلٰٓى اَنْ

تَأْجُرَنِي ثَمَانِيَ حِجَجٍ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ
أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Hakîkaten ben, iki kızımdan birini –bana sekiz yıl ücretle çalışman karşılığında– sana nikahlamamı istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan, artık kendindendir. Sana zorluk çıkarmamı da istemiyorum" dedi. İnşallâh beni sâlihlerden bulacaksın"" dedi."

Âyet: 28

قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا
عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"O, benim aramla senin arandadır. İki ecelden hangisini ödersem bana dargınlık yok. Allâh da sözümüze vekîldir" dedi.

ÎZAHLARI:

Mûsâ düşünceli dolaşırken, O'na yapılacak zulüm ve ölümünü konuşan Firavun ve adamlarının konuşmasını duyan ve Mûsâ'yı seven biri imdada yetişti.

1- "Şehrin en ötesinden koşarak bir adam geldi: "Ey Mûsâ! Hakîkaten ileri gelenler seni öldürmek için hakkında görüşüyorlar. Hemen çık. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim" dedi. Firavunun yakınlarından, îmanını gizleyen mü'min bir zat koşarak Mûsâ'ya geldi ve "Seni öldürmeyi görüşüyorlar, tuzaklar hazırlıyorlar. Hemen onların ulaşamayacağı bir yere gitmek üzere şehirden çık. Sana haber veriyorum. Nasihatimi tut" dedi. Mûsâ da:

"Korkarak, bakınarak oradan çıktı. "Ey Rabbim! Zâlimler zümresinden beni kurtar" dedi. Mûsâ hakkındaki kötü haberi alınca, içine bir korku düştü. Sağa sola bakınarak şehirden çıktı. Bir yandan da: "Ey herşeye kadir olan Rabbim! Beni bu zâlimlerin şerrinden kurtar" diye yalvarıyordu. Allâh O'na sebep halketti ve yön verdi.

2- "Medyen tarafına yönelince: "Rabbim beni yolun doğrusuna ileteceğini umarım" dedi. Allâh'tan çok ümitli idi. Allâh'ta yolun en yararlısını, en doğrusunu gösterdi. Yola devam etti ve ilerledi.

3- "Medyenin suyuna varınca, yanında insanlardan (davarlarını) sulayan bir kalabalık buldu. Onların ötesinde de (davarlarını) eğleyen iki kadın buldu. "Derdiniz nedir?" dedi. "Çobanlar (davarlarını) çıkarıncaya kadar sulayamayız, babamız da büyük bir ihtiyar" dediler. Mûsâ Aleyhisselam Medyen şehrinin yakınındaki su kuyusuna varınca orada davarlarını sulayan bir kalabalık gördü. Bir kenarda da koyunlarını eğlemeye, engellemeye çalışan iki kadın vardı. Bunlara yaklaşarak: "Hayrola derdiniz ne, neden geride duruyorsunuz?" dedi. "Onlar da oraya yanaşamayız, koyunlarımızı sulayamayız. Babamız var ama, o çok yaşlı buraya gelemez" dediler. Merhameti bol olan Mûsâ:

4- "Onlara (davarlarını) sulayıverdi. Sonra gölgeye döndü ve: "Ey Rabbim! Bana hayırdan indirdiğin şeye gerçekten ben muhtacım" dedi." Yorgun ve açlıktan halsiz kalan Mûsâ bir ağacın gölgesine çekildi ve yine Allâh'a yalvarmaya başladı: "Ey Rabbim "Halimi görüyorsun, senin hazinelerinden ve fazlı kereminden bir şeylere muhtacım" diye dua etti. Rivâyete göre Mûsâ'nın karnı açlıktan birbirine yapışmış, yarım hurmaya muhtaç idi. Allâh onun duasını kabul buyurdu. Birde baktı ki:

"Ve onlardan biri utancak halde yürüyerek O'na geldi. "gerçekten babam bize (davarlarımızı) sulayıverdiğinin ücretini sana vermesi için seni çağırıyor" dedi." Bunun üzerine kadındaki utangaçlığın daha üstünde Mûsâ'da kemali vakarla öne düşerek kadına bakmadan evlerine vardılar. Babaları ile görüştükten sonra:

"...Kendisine olanları anlatınca: "Korkma. Zâlimler gürûhundan kurtuldun" dedi. Mûsâ Aleyhisselam o muhterem zata başından geçenleri etraflıca anlattı. Bunu dinleyen zat da: "Korkma! Onların zulmü buraya ulaşmaz. Sen burada eminsin. O zâlimler sürüsünden kurtuldun" dedi. Mûsâ'yı rahatlattı. Tabii karnını doyurdu. Gereken ikramını yaptı. Bu arada:

5- "Onlardan biri: "Ey baba! Onu îcarla tut. Şüphesiz îcarladığın kimselerin en hayırlı, güçlü güvenilenidir" dedi.

O kızlarından biri akıllı bir üslupla onunla evlenmeyi babasına hatırlattı. O'nun kimsesiz olması yanında güçlü, dürüst, güvenilen beğenilen biri olduğunu O'nu çoban olarak îcarlamasını söyledi. Bunu idrak eden baba, Mûsâ'ya dönerek:

6- "Hakîkaten ben, iki kızımdan birini –bana sekiz yıl ücretle çalışman karşılığında– sana nikahlamamı istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan, artık kendindendir. Sana zorluk çıkarmamı da istemiyorum" dedi. İnşallâh beni sâlihlerden bulacaksın" dedi. Mûsâ, babala-

rının da hoşuna gitmiş idi. O'na beğendiği kızının birisiyle evlenmesini teklif etti. Ancak bunun karşılığında sekiz yıl yanında kalmasını ve işini görmesini istedi. Ardından iki sene daha kalarak on seneye tamamlamasını rica etti. Hiçbir sıkıntı yapmayacağını, zorluk çıkarmayacağını da hatırlattı. Kendisini sâlihlerden bulacağını da söyleyerek Mûsâ'ya güvence verdi. Mûsâ da bu teklifi memnuniyetle kabul ederek:

"O, benim aramla senin arandadır. İki ecelden hangisini ödersem bana dargınlık yok. Allâh da sözümüze vekîldir" dedi. Mûsâ da O'na güvence vermek üzere kendisinin iki ecelden birini yerine getirmekle mükellef olduğunu tekrarladı. Bu sözleşmeye Allâh'ın da şahit olduğunu ve aralarında O'nun vekilliğini hatırlattı. Böylece anlaştılar. Rivâyete göre küçük kızıyla evlenmiş ve on yıl sonra ayrılmıştır. İlgili âyetler konunun sonunda gelecek.

Âyet: 29

فَلَمَّا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ وَسَارَ بِاَهْلِهٖٓ اٰنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا ۚ قَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوٓا اِنِّٓى اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلِّٓى اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Mûsâ süreyi tamamlayıp ailesiyle yürüyünce, Tûr'un yanında bir ateş gördü. Ailesine: "Bekleyin, gerçekten ben bir ateş gördüm. Belki size ondan bir haber veya ateşten bir eğsi getiririm ısınabilirsiniz" dedi."

Âyet: 30

فَلَمَّآ اَتٰيهَا نُودِىَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْاَيْمَنِ فِى الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ اَنْ يَا مُوسٰٓى اِنِّٓى اَنَا اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"O'na gelince de ağaçtan yana, mübarek yerdeki vâdinin kenarı (Mûsâ'nın) sağından: "Ey Mûsâ! Şüphesiz alemlerin Rabbi olan Allâh benim, ben."

Âyet: 31

وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ ۖ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَآنٌّ وَّلّٰى مُدْبِرًا وَّلَمْ يُعَقِّبْ ۖ يٰمُوسٰٓى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ ۖ اِنَّكَ مِنَ الْاٰمِنِيْنَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ve "Asanı bırak" diye (nida olundu). Onu sanki bir yılan gibi hareket ederek görünce de, arka dönerek yüz çevirdi ve takip etmedi. "Ey Mûsâ! Karşıla, korkma. Şüphesiz sen eminlerdensin" (denildi)."

Âyet: 32

اُسْلُكْ يَدَكَ فِىْ جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوْٓءٍ ۖ وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذٰنِكَ بُرْهَانٰنِ مِنْ رَّبِّكَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ ۖ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فٰسِقِيْنَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Elini koynuna sok. Ayıpsız bembeyaz olarak çıkar. Korkudan (açılan) kolları kendine çek. İşte bu ikisi, Rabbinden Firavun ve halkına iki delildir. Şüphesiz ki onlar bir fasıklar gürûhu oldular."

Âyet: 33

قَالَ رَبِّ اِنِّىْ قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَاَخَافُ اَنْ يَّقْتُلُوْنِ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Hakîkaten ben onlardan bir kimse öldürdüm de, beni öldürmelerinden korkuyorum" dedi.

Âyet: 34

وَاَخِىْ هٰرُوْنُ هُوَ اَفْصَحُ مِنِّىْ لِسَانًا فَاَرْسِلْهُ مَعِىَ رِدْءًا يُّصَدِّقُنِىْٓ ۖ اِنِّىْٓ اَخَافُ اَنْ يُّكَذِّبُوْنِ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Kardeşim Hârûn da O, dil bakımından benden daha fasîhtir. O'nu da yardımcı olarak benimle gönder ki beni tasdîk etsin. Gerçekten ben kendimi yalanlamalarından korkuyorum (dedi)"

Âyet: 35

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِاَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ
اِلَيْكُمَا بِاٰيَاتِنَآ ۚ اَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Senin pazını kardeşinle güçlendireceğiz ve size bir üstünlük vereceğiz de âyetlerimiz sebebiyle size yanaşamayacaklar. Siz ve size tabi olanlar galiblerdir" buyurdu.

Âyet: 36

فَلَمَّا جَآءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا
سِحْرٌ مُفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِىٓ اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Mûsâ onlara âyetlerimizi açık olarak getirince: "Bu uydurulmuş bir sihirden başka değildir. Evvelki babalarımızdan bunu işitmemiştik" dediler."

Âyet: 37

وَقَالَ مُوسٰى رَبِّىٓ اَعْلَمُ بِمَنْ جَآءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهٖ وَمَنْ
تَكُونُ لَهٗ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۖ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Mûsâ da: "Rabbim hidâyeti kendi tarafından kimin getirdiğini, yurdun akıbetinin de kimin olacağını en iyi bilendir. Şüphesiz ki zâlimler felaha ermezler" dedi."

İZAHLARI:

1- "Mûsâ süreyi tamamlayıp ailesiyle yürüyünce, Tûr'un yanında bir ateş gördü. Ailesine: "Bekleyin, gerçekten ben bir ateş gör-

düm. Belki size ondan bir haber veya ateşten bir eğsi getiririm ısınabilirsiniz" dedi. Mûsâ Aleyhisselam kayın babası ile yaptığı anlaşmaya göre sekiz veya on yıllık süreyi tamamlayınca, çok arzuladığı Mısır'a dönmek üzere, oradan güzellikle ailesi ile birlikte ayrıldı ve yola koyuldu. Tur dağının yakınlarına gelince yağmurlu, karanlık ve soğuk bir gecede yolu şaşırdılar. Bu arada bir ateşin farkına vardı ve ailesine: "Siz burada bekleyin de şu gördüğüm ateşin yanına gideyim. Oradakilerden size bir haber veya bir ateş parçası eğsi getiririm, ateş yakar ısınırız" dedi. Ailesinin kaç kişi ve kimler olduğu hakkında kesin bir bilgi yoktur. Karısı, oğlu ve hizmetçiler olduğu hakkında kesin bir bilgi yoktur. Karısı, oğlu ve hizmetçisi deniyor ise de, kesin değildir. Orada on sene kaldığına göre, çocukları olması gerekir. Bir sürü davarı da olduğu rivâyetler arasında.

Mûsâ Aleyhisselam, ateşe doğru yürüdü ve:

2- "O'na gelince de ağaçtan yana, mübarek yerdeki vâdinin kenarı (Mûsâ'nın) sağından: "Ey Mûsâ! Şüphesiz alemlerin Rabbi olan Allâh benim, ben. Ve "Asanı bırak" diye (nida olundu)." Bu emir üzerine Mûsâ asayı bıraktı ama:

"...Onu sanki bir yılan gibi hareket eder görünce de, arka dönerek yüz çevirdi ve takip etmedi..." Mûsâ Aleyhisselam, asayı bırakınca birden bire büyük bir ejderha oluverdi. Onun hızlı hareketi ve korkunç heybeti karşısında korkan Mûsâ Aleyhisselam, hemen arka dönerek kaçmaya çalıştı. Geriye dönüp bakmadı da. Bunun üzerine:

"...Ey Mûsâ! Karşıla, korkma. Şüphesiz sen eminlerdensin" (buyruldu). Allâhu Teâlâ, Mûsâ'ya korkma, sen güvencedesin. Telkiniyle cesaret verdi. Mûsâ da cesarete geldi ve yılanı tutarken hemen asa oluverdi. Allâhu Teâlâ ikinci defa Mûsâ'ya:

4- "Elini koynuna sok. Ayıpsız bembeyaz olarak çıkar. Korkudan (açılan) kollarını kendine çek..." dedi. İkinci bir mucize olarak Mûsâ'ya ellerini koynuna sokmasını emretti ve bembeyaz hiç lekesiz olarak nurlu bir halde çıkacağını haber verdi. Öylece de oldu. Sonra Mûsâ yılanı görünce korkusundan kollarını kaldırmış, indiremiyordu. Kollarını indirip bağrına koymasını veya eski haline getirmesini de hatırlattı. Bundan sonra Mûsâ'ya:

"...İşte bu ikisi, Rabbinden Firavun ve halkına iki delildir. Şüphesiz ki onlar bir fasıklar gürûhu oldular." buyurdu.

5- "Ey Rabbim! Hakîkaten ben onlardan bir kimse öldürdüm de, beni öldürmelerinden korkuyorum" dedi. Allâh bunu bildiği halde

Mûsâ'nın tekrarlaması, bir kul olmanın ve tedbire muhtaç olmanın gereğini arzetmekten ibaretti. Devamla:

6- "Kardeşim Hârûn da O, dil bakımından benden daha fasîhtir. O'nu da yardımcı olarak benimle gönder ki beni tasdîk etsin. Gerçekten ben kendimi yalanlamalarından korkuyorum (dedi)" Mûsâ Aleyhisselam, halini arz ettikten sonra o sırada Mısır'da bulunan ve kendisinden büyük olan aynı zamanda konuşmasını o yöreye göre daha iyi yapan kardeşi Hârûn'un da peygamber olarak gönderilmesini ve yanında vezir gibi yardımcı olmasını talep etti. Dileğini kabul buyuran Allâhu Teâlâ da:

7- "Senin pazını kardeşinle güçlendireceğiz ve size bir üstünlük vereceğiz de âyetlerimiz sebebiyle size yanaşamayacaklar. Siz ve size tabi olanlar galiblerdir" buyurdu." Ey Mûsâ! Dileğini kabul ettim. Senin bileğini kardeşin Hârûn ile güçlendireceğim ve size Firavunu korkutacak bir üstünlük, heybet vereceğim. Onlar size cesaret edip yanaşamayacaklar. Hakîkaten Allâh Mûsâ'daki korkuyu aldı ve fazlasıyla Firavun'a verdi. Firavunun içine, atamayacağı bir korku çöktü. Mûsâ Aleyhisselama da bir cesaret veren Allâh, emrini tekrarladı ve "sana verdiğim mucizelerle gidin. Tebliğatınızı yapın. Hiç çekinmeyin" "Siz ve sizinle beraber olanlar, hep birlikte galibsiniz" buyurdu. Nihâyet Mûsâ Allâh'tan aldığı emir üzerine ailesi ile birlikte Mısır'a vardı ve:

8- "Mûsâ, onlara âyetlerimizi açık olarak getirince: "Bu uydurulmuş bir sihirden başka değildir. Evvelki babalarımızdan bunu işitmemiştik" dediler." Mûsâ Aleyhisselam, Firavun ve elemanlarına tebliğatını yaptı ve mucizelerini gösterdi. Ama o kâfirler: "Bu uydurulmuş bir büyüdür. Başka bir şey değildir. Önce geçen atalarımızdan da böyle bir şey işitmedik" dediler. Bunun üzerine:

9- "Mûsâ da: "Rabbim hidâyeti kendi tarafından kimin getirdiğini, yurdun akıbetinin de kimin olacağını en iyi bilendir. Şüphesiz ki zâlimler felaha ermezler" dedi." Mûsâ Aleyhisselam da tam bir haklı olma üslubuyla Firavun ve yardakçılarına şöyle cevap verdi: "Ben Rabbimin hidâyeti ile geldim. Sizi bu şaşmaz yola davet ediyorum. Allâh kimin hak yolda olduğunu, kimin de sapık tehlikeli yolda olduğunu en iyi bilendir. İyi bilin ki kesinlikle sizin gibi zâlimler, umduklarına kavuşamazlar. Bu yurdun neticede kimin olacağını Allâh çok iyi bilir. Böyle giderseniz, bu güzel yurt sizin elinizden çıkacaktır" dedi. Nitekim öyle de oldu. İlgili âyetler, ileride.

Âyet: 38

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَـٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِىۚ
فَاَوْقِدْ لِى يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِى صَرْحًا لَعَلِّىٓ
اَطَّلِعُ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰىۙ وَاِنِّى لَاَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Firavun: "Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilah olduğunu bilmiyorum. Ey Hâman! Haydi bana çamur üzerine ateş yakıver de bana bir kule yap. Belki ben Mûsâ'nın ilahına muttali olurum. Şüphesiz ben elbette O'nu yalancılardan sanıyorum."

Âyet: 39

وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّٓوا
اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"O ve orduları da yerde haksız olarak kibirlendi ve kat'iyyen bize dönmeyeceklerini sandılar."

Âyet: 40

فَاَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِى الْيَمِّۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onu ve ordularını da yakalayıverdik ve denize attık. Zâlimlerin akıbeti nasıl oldu bir bak."

Âyet: 41

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَدْعُونَ اِلَى النَّارِۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ
لَا يُنْصَرُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve onları ateşe davet eden önderler yaptık. Kıyâmet gününde de yardım olunmayacaklar."

Âyet: 42

وَأَتْبَعْنَاهُمْ فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُم
مِّنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onlara bu dünyada da lânet yağdırdık. Kıyâmet gününde de onlar çirkinleştirilmişlerdendirler."

ÎZAHLARI:

Firavun, Şuara sûresinin 29. Naziât sûresinin 23, 24. âyetlerinde de olduğu gibi burada da:

1- "...Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilah olduğunu bilmiyorum..." dedi. Firavun ileri gelenleri topladı ve: "En yüce Rabbiniz benim. Sizin için benden başka bir ilah bilmiyorum. Benden başka bir ilah edinirseniz hapse atarım" gibi tehditler savurdu. Ardından vezirine:

"...Ey Hâman! Haydi bana çamur üzerine ateş yakıver de bana bir kule yap. Belki ben Mûsâ'nın ilahına muttali olurum. Şüphesiz ben elbette O'nu yalancılardan sanıyorum." Firavun veziri Hâman'a, çamurdan tuğla yapıp ateşle onu pişirmesini ve onunla çok yüksek bir kule yapmasını emretti. O'da pek çok sayıda halkı çalıştırarak eşi görülmemiş bir kule yaptırdı. Firavun onun üzerine çıkarak halka bir ilahın olmadığını söyleyip kandırmaya çalıştı. Bir rivâyete göre de, bir ok atıp daha önce hazırladığı kanı akıtarak Mûsâ'nın ilahını öldürdüğünü, ondan ümitlerini kesmelerine çalıştı. Onun bir yalancı olduğunu da yayarak O'na inanmamaları yaygarasını yaptı ve:

2- "O ve orduları da yerde haksız olarak kibirlendi ve kat'iyyen bize dönmeyeceklerini sandılar." Firavun ve orduları, diğer ileri gelenleri hiç hakları olmadığı halde büyüklendiler, gubardılar, hem de Allâh'ın huzuruna dönmeyeceklerini, hesap vermeyeceklerini sandılar. Ama:

3- "O'nu ve orduların da yakalayıverdik ve denize attık..." Neticede o Firavunu ileri gelenlerini ve çok güvendiği ordularını denizde boğduk. Hepsini helâk ettik. Habibim:

"Zâlimlerin akıbeti nasıl oldu bir bak" senin devrindeki zâlimler de onlardan farksızdır. Onlar da helâk olacak. Merak etme. Kıyâmete kadar gelecek îmansız zâlimlerin sonu da öyle olacak. Bunu ümmetine duyur da ibret alsınlar.

4- "Onları ateşe davet eden önderler yaptık. Kıyâmet gününde de yardım olunmayacaklar" Firavun ve onun gibileri küfre davet eden, dolayısıyla cehennem ateşine sürükleyen liderler yaptık. Bunlar, kıyâmet gününde de asla, hiçbir yerden yardım görmeyecekler.

5- "Onlara bu dünyada da lânet yağdırdık..." Yaptıkları zulümler, işkencelerle helâkı hak eden Firavun yakınlarına bu dünyada helâk cezasını verdik ve arkalarından da lânetler yağdırdık. Kıyâmete kadar da lânet olunacaklar.

"...Kıyâmet gününde de onlar, çirkinleştirilmişlerdendirler" Onlar kıyâmet gününde amellerine yakışan çirkin şekiller alarak, nefret verici kılıklara girecekler. İlgili âyetler gelecek.

Âyet: 43

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَآ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ
الْاُولٰى بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Andolsun önceki asırları helâk ettiğimizden sonra insanlara basiretler ve bir hidâyetle bir rahmet olarak kitabı verdik. Umulur ki onlar hatırlarlar."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, konunun önemine binaen yemin ederek buyuruyor ki:

"Andolsun önceden nice asırlarda yaşayan Nûh, Hûd, Sâlih Peygamberlerin kavimleri gibi milletleri helâk ettikten sonra ibret alsınlar, ders alsınlar, düşünsünler, onların düştükleri hatalara düşmesinler diye insanlara basiretli, ileri görüşlüler olmaları için bir hidâyet ve bir rahmet olarak Mûsâ Aleyhisselama herşeyi ayrı ayrı, geniş geniş açıklayan

tevrat kitabını ihsan ettik. Bu kitapta insanların dünyaları ve âhiretleri için muhtaç oldukları herşey açıklanmıştır. Sûrenin başından itibaren buraya kadar olan âyetlerle ilgili âyetler şunlar:

(Yusuf 1. Ra'd 1. Hıcr 1. Şuara 2. Neml 2. Lokman 2. Casiye 1. Bakara 49-93, 252. Mâide 20-26. Araf 103-155, 159-171. Yunus 75-93. Hûd 96, 97. İbrâhîm 5-8. İsra 2-8, 101-104. Taha 9-98. Mü'minûn 45-49. Şuarâ 10-67. Neml 7-14. Ğafir 23-46. Zuhruf 46-56. Enfâl 52, 54. Naziât 15-26. âyetler)

Âyet: 44

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ اِذْ قَضَيْنَآ اِلٰى مُوسَى الْاَمْرَ
وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Mûsâ'ya emri verdiğimiz zaman, batı yanında değildin. Şahitlerden de olmadın."

Âyet: 45

وَلٰكِنَّآ اَنْشَاْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا
فِىٓ اَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا ۙ وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Fakat biz asırlar yarattık da onlara ömürler uzadı. Medyen halkı içinde âyetlerimizi okuyarak eğleşen de değildin. Ve fakat biz gönderenler olduk."

Âyet: 46

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ اِذْ نَادَيْنَا وَلٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ
لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَآ اَتٰيهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Biz nidâ ettiğimiz zaman, Tûr'un yanında da değil idin. Fakat önceden kendilerine bir uyarıcı gelmeyen bir kavmi uyarmaklığın için Rabbinden bir rahmettir. Umulur ki onlar hatırlarlar."

Âyet: 47

وَلَوْلَآ اَنْ تُصيبَهُمْ مُصيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْديهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَآ اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُولاً فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Kendi elleriyle önceden yaptıkları şeyler sebebiyle kendilerine bir musibet gelseydi ve: "Ey Rabbimiz! Bize bir Peygamber gönderseydin de senin âyetlerine uysaydık ve mü'minlerden olsaydık" diyecekleri olmasaydı."

İZAHLARI:

Rasulü Ekrem (S.A.V.)in kendiliğinden gaybı bilmediği ve eski devirlerden hiçbir duygusu, haberi olmadığı halde geçmiş hadiselerden yanında imiş gibi anlatması ancak Allâhu Teâlâ tarafından vahy edilmesi ile olduğu beyan edilerek şöyle buyrulmuştur:

1- "Mûsâ'ya emri verdiğimiz zaman, batı yanında değildin. Şahitlerden de olmadın" Habibim, Rasulüm! Ben Mûsâ'yı Tûr'a çağırırken, O'na tevrat levhalarını verirken, Peygamberlik vazifesi ile vazifelendirirken, Mısır'a gidip Firavunu halka davet etmesi emrini verirken, sen Tûr dağının batısındaki ağacın yanında değildin. Mûsâ ile ilgili hadiselerin cereyanını seyredenlerden de değildin.

2- "Fakat biz asırlar yarattık da onlara ömürler uzadı..." Mûsâ ile senin aranda çok uzun zaman geçti. Biz birçok asırlar ve o asırların içinde nice kavimler, kabileler yarattık. Aradan ömürler geçti, zamanla uzadı. Birçok peygamberler gelip geçti. İşte bu uzun zaman sonra bi mucize olarak onlar hakkında bilgiler veriyorum.

"...Medyen halkı içinde âyetlerimizi okuyarak eğleşen de değildin. Ve fakat biz gönderenler olduk." Habibim! Sen Medyen halk içinde onlardan öğrenerek, öğrendiğini kendilerine okuyarak aralarınd eğleşen ve yaşayan da değildin.

"...Ve fakat biz gönderenler olduk" Ama biz seni son Peygamber olarak gönderenleriz. Sana vahy yoluyla bildirdiğimiz bu hadisele

âyetler olarak tebliğ edesin ve bunlardan ibretler alsınlar, onların içine düştüğü hatalara düşmesinler.

3- "Biz nidâ ettiğimiz zaman, Tûr'un yanında da değildin. Fakat önceden kendilerine bir uyarıcı gelmeyen bir kavmi uyarmaklığın için, Rabbinden bir rahmettir. Umulur ki onlar hatırlarlar" Habibim! Biz Mûsâ'ya nidâ ettiğimiz zaman, Tûr dağının yanında da değildin ki Mûsâ ile konuşmamızı bilesin. O zaman ile senin doğumun arasında asırlar geçtikten sonra uyarılmamış, kör kalmış, cahillik ile sapıtmış insanları uyarmak, cenneti, cehennemi hatırlatmak için bir rahmet gönderdik. Bunları duyur da hatırlasınlar. Umulur ki öğüt alırlar.

4- "Kendi elleriyle önceden yaptıkları şeyler sebebiyle kendilerine bu musibet gelseydi ve: "Ey Rabbimiz! Bize bir Peygamber gönderseydin de senin âyetlerine uysaydık ve mü'minlerden olsaydık diyecekleri olmasaydı" Bu kâfirler daha evvelki milletlerle gönderdiğimiz Peygamberler gibi seni göndermeseydik, onlar şöyle derler idi:

"Ey Rabbimiz! Bize yolumuzu gösterecek bir peygamber gönderseydin de senin âyetlerine uysaydık ve bu hatalara düşmeseydik hakkıyla mü'minler olsaydık" diye bahaneler yapacaklardı. İşte onların bu bahanelerini yapmamaları ve içlerinden îman edeceklerin çıkacağından dolayı seni gönderdik ve sana Kur'ânı indirdik.

(Âl-i Imran 44. Hûd 49. Yusuf 102. Tâha 134. Secde 3. Yasin 6. Şûrâ 52. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 48

فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَآ اُوْتِىَ مِثْلَ مَآ
اُوْتِىَ مُوسٰى ؕ اَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَآ اُوْتِىَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُ ۚ
قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا ۖ وَقَالُوٓا اِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُوْنَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Tarafımızdan kendilerine hak gelince de: "Mûsâ'ya verilenler gibi verilmeli değil miydi?" dediler. Önceden Mûsâ'ya verilenleri de inkâr etmediler mi? "Yardımlaşan iki sihir" dediler ve: "Şüphesiz biz herbirini inkâr edenleriz" dediler."

Âyet: 49

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ أَهْدٰى مِنْهُمَآ أَتَّبِعْهُ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Eğer doğrular iseniz, Allâh'tan bir kitap getirin de O, o ikisinden daha üstün (olsun da) ona uyayım" de.

Âyet: 50

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ ۚ
وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰيهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللّٰهِ ۚ إِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Şâyet sana cevap veremezlerse, artık onların ancak hevalarına uyuyor olduklarını bil. Allâh'tan bir hidâyet olmaksızın hevasına uyan kimseden daha sapık kimdir? Şüphesiz Allâh, zâlimler zümresine hidâyet etmez."

Âyet: 51

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Andolsun onlar hatırlasınlar diye de kendilerine sözü ulaştırdık."

İZAHLARI:

"Bize bir Peygamber gelse de O'na uysaydık, O'nun getireceği âyetlere göre îman etseydik" diyecek olan kâfirler:

1- "Tarafımızdan kendilerine hak gelince de: "Mûsâ'ya verilenler gibi verilmeli değil miydi?" dediler. İnatçı ve itirazcı olan Mekke müşriklerine tarafımızdan Peygamber gelince, O'nun getirdiği âyetlere ve gösterdiği mucizelere inanmayarak, Rasulullahı zora sürmek üzere: "Mûsâ'ya verilen asa, beyaz el, kudret helvası gibi mucizeler verilse ya"

dediler. Maksatları inanmak değil, alay etmek ve sıkıntıya sürüklemek. Ama hiçte bir şey yapamazlar.

"...Önceden Mûsâ'ya verilenleri de inkâr etmediler mi?..." Kendilerinin yolunu takip ettikleri ataları da Mûsâ'ya verilen mucizeleri ve Tevratı da inkâr etmediler mi? Bunlar onların yaptığı gibi yapıyorlar. Sonra bu inatçılar:

"Yardımlaşan iki sihir" dediler. "Tevrat'la Kur'ân yardımlaşan iki sihir ve Mûsâ ile Muhammed birbirini destekleyen iki sihirbaz veya Tevrat'la İncil, birbirini tamamlayan iki sihir" dediler. Sözlerine devamla:

"...Şüphesiz biz herbirini inkâr edenleriz" dediler. Bu müşrikler, "Mûsâ'yı da, Muhammed'i de, Tevrat'ı da, Kur'ânı da hepsini inkâr edenleriz" diyerek inatlarını sürdürdüler. Habibim! Onlara:

2- "Eğer doğrular iseniz, Allâh'tan bir kitap getirin de O, o ikisinden daha üstün (olsun da) ona uyayım"de. Ey müşrikler! Bu iddianızda doğrular iseniz, haydi Tevrat'tan, İncil'den, Kur'ândan daha üstün daha doğru Allâh'tan bir kitap getirin de, ben de ona tabi olayım dersin.

3- "Şâyet sana cevap veremezlerse, artık onların ancak hevalarına uyuyor olduklarını bil..." Onlar sana cevap olarak bir kitap getiremezlerse ki kat'iyyen getiremezler. Böylece sen onların tamamen heva ve heveslerine uyan birer sapık olduklarını bilirsin. **"...Allâh'tan bir hidâyet olmaksızın hevasına uyan kimseden daha sapık kimdir?"**

Kendilerini yaratan Allâh'ın hidâyetine sarılmaksızın sırf kendi hevalarına, nefsi arzularına uyarak yaşayanlardan daha sapık kimler olabilir? Bunlar, hem kendilerinin, hem de başkalarının zâlimleridir.

"...Şüphesiz Allâh zâlimler zümresine hidâyet etmez" Onları başarıya kavuşturmaz. Onlar, hedeflerine varamazlar. Er geç helâk olurlar. Âhirette de cehennemi boylarlar.

4- "Andolsun onlar hatırlasınlar diye de kendilerine sözü ulaştırdık" Andolsun ki Kur'ân âyetlerini peşi peşine indirdik ve Rasulümüzün tebliğiyle kendilerine ulaştırdık. Onlar düşünmeli, hatırlamalı ve öğüt almalıdırlar.

(Bakara 23, 24, 258. Âl-i Imran 86. Mâide 51. En'âm 124, 144. Tevbe 19. Yunus 38. Hûd 13, 14. İsrâ 88. Zuhruf 30. Fussılet 14. Rûm 29. Tur 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهٖ هُمْ بِهٖ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"O'ndan önce kendilerine kitap verdiklerimiz (kimseler) onlar O'na îman ederler."

Âyet: 53

وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ قَالُوٓا اٰمَنَّا بِهٖٓ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَآ
اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Kendilerine okunduğu zaman. "Ona îman ettik. Şüphesiz o, Rabbimizden (gelen) haktır. Gerçekten biz, O'ndan önce Müslümanlar olduk" dediler."

Âyet: 54

اُولٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ
السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"İşte bunlar, sabretmeleri sebebiyle ecirler ve iki kere verileceklerdir. Kötülükleri de iyilikle defederler. Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da harcarlar."

Âyet: 55

وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَآ اَعْمَالُنَا
وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Boş sözü işittikleri zaman da, ondan yüz çevirirler ve: "Bizim işlerimiz yalnız bize, sizin işleriniz de ancak sizedir. Size selam olsun. Cahilleri aramayız dediler."

İZAHLARI:

Kur'ânı Kerîmin nüzulünden önce ehli kitapta bir takım kimseler, kitaplarında gördükleri gibi son Peygambere ve O'na nâzil olacak kitaba îman etmişlerdi. Bunu beyan etmek üzere Allâhu Teâlâ:

1- "Ondan önce kendilerine kitap verdiklerimiz (kimseler), onlar O'na îman ederler" buyurdu. Yani Kur'ânı Kerîm inmezden önce kendilerine kitap verdiğimiz Yahudiler ve bilhassa Hıristiyanlar O'na Kur'âna îman ederler.

2- "Kendilerine okunduğu zaman: "O'na îman ettik. Şüphesiz O, Rabbimizden (gelen) haktır. Gerçekten biz, ondan önce Müslümanlar olduk." dediler. Said ibni Cübeyrin anlattığına göre, Habeşistan Kralı Necaşi'nin gönderdiği yetmiş (papaza) kıssise Rasulullâh S.A.V. Yasin sûresini başından sonuna kadar okuduğu zaman, ağlamaya başladılar ve hepsi müslüman oldu. Bu âyetler onlar hakkında nâzil oldu. Nüzulüne dair başka sebepler de rivâyet edilmiştir.

3- "İşte bunlar, sabretmeleri sebebiyle ecirleri iki kere verileceklerdir.." İşte bunlar, Kur'ânı Kerîm inmezden önce kendi kitaplarında beyan edilen son Peygamberin gelmesine ve O'na inecek son kitap olan Kur'âna inandıkları ve Peygamberi görünce, Kur'ânı dinleyince îman ettikleri için, bunların mükâfâtları iki defa verilecek müjdesi yapılmıştır. Çünkü bunlar:

"...Kötülükleri de iyilikle def ederler. Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da harcarlar". Bunlar karşılaştıkları zorluklar karşısında sabretmeleri yanında, iyilik yaparak kötülükleri savarlar. Allâh'ın verdiği mallardan da Allâh yolunda harcarlar. Hem de:

4- "Boş sözü işittikleri zaman da, ondan yüz çevirirler ve: "bizim işlerimiz yalnız bize, sizin işleriniz de ancak sizedir. Size selam olsun. Cahilleri aramayız" dediler. Onlar işe yaramaz ağza alınmaması gereken sözleri duydukları zaman, ona katılmazlar, yüzlerini çevirip oradan ayrılırlar. Söze karışmak zorunda kalırlarsa; "Sizin yaptıklarınız yalnız size aittir. Bizim yaptıklarımız da ancak bize aittir. Selâmetler olsun. Biz cahillere değer vermeyiz onları aramayız da" derler. Böylece olgunluklarını, şahsiyetlerini açıklamış olurlar.

Devrimizde de böyleleri eksik değildir. Allâh onlara selâmetler versin.

(Bakara 3, 121, 139. Araf 199. Enfâl 3. Yûnus 41. Ra'd 22. İsrâ 107. Meryem 58. Furkân 63, 72. Mü'minûn 3, 96. Secde 16. Şûrâ 15, 38. Hacc 35. Hadîd 28. Fussılet 34. Kâfirûn 1-6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 56

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz sen sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin. Fakat Allâh dileyeceği kimseyi hidâyete erdirir. Hem de o, hidâyete erenleri en iyi bilendir."

Âyet: 57

وَقَالُوا إِنْ نَتَّبِعِ الْهُدَىٰ مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا ۚ أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْبَىٰ إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

""Eğer senin yanında hidâyete uyarsak, yerimizden kapılırız" dediler. Tarafımızdan rızık olarak herşeyin meyvelerinin kendisine toplanacağı bir güvenilen harama kendilerini yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmiyorlar."

İZAHLARI:

Peygamberimizin amcası Ebu Talip'in ağır hastalanması üzerine, kendisini ziyarete giden Rasulullâh S.A.V. her zaman olduğu gibi bilhassa bu ziyaretinde: "Ey amca! Allâh'tan başka ilah yoktur" de de "kıyâmet gününde Allâh katında bununla sana şahitlik yapayım" dedi. O da: "Eğer Kureyşin beni ayıplaması, "Onu ancak ölüm korkusu ona taşıdı" diyecekleri olmasaydı, senin gözlerini aydın ederdim" dedi. Bunun üzerine:

1- "Şüphesiz sen sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin. Fakat Allâh dileyeceği kimseyi hidâyete erdirir. Hem de o, hidâyete erenleri en iyi bilendir." Âyeti nâzil oldu.

Habibim! Biliyorum, sen amcanı seviyorsun. O'da seni seviyor. O'nun îman etmesi üzerinde ısrarla duruyorsun. O kendini başkalarının baskısından kurtaramamış, onların ayıplamasını dikkate alıyor. Hakkında yapacakları dedikodulara önem veriyor. Benim huzuruma çıkacağını ve

hesap vereceğini düşünmüyor. Bundan dolayı açıkça şahadet getirmiyor. Sen bunun hidâyetine sebep olamadın. Ama ben, dileyeceğim kimseye îman nasip ederim. Cüz'i irâdesini hidâyette sarfedenleri en iyi bilen benim. İşte onlara hidâyet veririm.

Yine bir aralık Haris ibni Osman Rasulullâh S.A.V.in yanına geldi ve: "Senin hak üzere olduğunu biz biliyoruz. Fakat biz sana uyar da Arap'a aykırı gidersek, –biz bir yeyimlik başız. Yani azız– bizi kapıp alıverirler de yerimizden yurdumuzdan kalırız" dedi. Bunun üzerine de:

2- "Eğer senin yanında hidâyete uyarsak, yerimizden kapılırız" dediler. Tarafımızdan rızık olarak herşeyin meyvelerinin kendisine toplanacağı bir güvenilen harama kendilerini yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmiyorlar." âyeti nâzil oldu.

O devirde Mekke-i Mükerreme'ye yakın çevreden yiyecek ve oralarda bulunan hurma, üzüm gibi meyveler geliyor ise de, bugünlere ve gelecek günlere işaretle istisnasız herşeyin meyvelerinin oraya toplanacağını istikbal sîğası ile (يجبى) buyrularak haber verilmiştir. Görüyoruz ki bugün dünyanın her yerinden, her mevsimde oraya herşey yağıyor. Orada alma imkanları da gittikçe artıyor. İşte bunun böyle olacağını, insanların çoğu bilmezler. Çünkü Allâh'ın va'dlerini dikkatle düşünmezler.

(Bakara 272. Enfâl 126. Yusuf 103. Nahl 37. Ankebût 67. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 58

وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا ۚ فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ
لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ اِلاَّ قَلِيلاً ۖ وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Maîşetinde şımaran beldeden (nicesini) de helâk ettik. İşte kendilerinden sonra azıcıktan başka oturulmayan meskenleri. Hem de biz vârisler olduk biz."

Âyet: 59

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فِى اُمِّهَا رَسُولاً
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا ۚ وَمَا كُنَّا مُهْلِكِى الْقُرٰى اِلاَّ

وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Senin Rabbin merkezlerinde âyetlerimizi okuyacak bir Peygamber göndermedikçe beldeleri helâk eden de olmadı. Halkı zâlimler olandan başka beldeleri helâk eden de olmadık."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Mekke halkını hedef alarak:

1- "Maîşetinde şımaran beldelerden (nicesini) helâk ettik..." Ey Mekke halkı! Şirke, küfre dadanıp geçiminizdeki bolluk içinde şımarmanız ve gönderdiği Rasule karşı gelmeniz, sizi helâka sürükler. Bakın daha önceleri geçimlerinin bolluğundan dolayı şımarmışlar, azmışlar, Peygamberlerine karşı gelmişlerdi de, biz onları helâk etmiş idik.

"...İşte kendilerinden sonra azıcıktan başka oturulmayan meskenleri. Hem de biz vârisler olduk biz" İyi bakın işte o helâk ettiklerimizin yaşadıkları örenler. Bunların pek azında oturanlar var. Pek çoğunda ise hiç oturan yok. Bomboş yılanların yurdu olmuş. Bunlardan ibret alın da Rasule karşı gelmeyin. Sizi de helâk ederim. O helâk ettiklerimizin yerlerine ve her yere vâris olan, sahip olan ancak biziz. Siz hep geçicisiniz. Dikkatli olun.

2- "Senin Rabbin merkezlerinde âyetlerimizi okuyacak bir Peygamber göndermedikçe, beldeleri helâk eden de olmadık..." Rasulüm! Senin Rabbin küçük beldelerin merkezi olan büyük bir şehirde âyetlerimizi halka okuyacak ve onları doğru yola irşat edecek bir Peygamber göndermedikçe, O memleketleri helâk etmedik.

"...Halkı zâlimler olandan başka beldeleri helâk eden de olmadık" Biz ancak halkı zâlimler olan, kendilerine ve birbirlerine zulmeden îmansızların yaşadığı memleketleri helâk edeniz. Kıyâmete kadar da böyle yaparız. İman edin, Allâh'a itaat edin, olgunlaşın ki, helâk olmayın. Bu konudaki pek çok âyetlerden bir kısmı olan şu âyetleri de okuyalım:

(En'âm 6, 131. Yunus 13. İsrâ 15-17. Kehf 59. Meryem 74, 98. Hacc 45. Şuarâ 208. Ahkâf 27. âyetler)

Âyet: 60

وَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا

وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Bir şeyden ne verildiyseniz, artık o, dünya hayatının metâı ve zînetidir. Allâh katında olan ise, daha hayırlı ve daha bâkîdir. Daha da akıl erdiremeyecek misiniz?"

Âyet: 61

اَفَمَنْ وَّعَدْنٰهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيْهِ كَمَنْ مَّتَّعْنٰهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِيْنَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Kendisine güzel bir söz verdiğimiz ve kendisi ona kavuşan kimse, dünya metaı ile kendisini yararlandırdığımız, sonra da kıyâmet gününde o (azabımıza) getirilmişlerden olan kimse gibi midir?"

ÎZAHLARI:

Menfaatlerini kaçıracakları zannı ile dinlerini terk edenlere karşı Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "Bir şeyden ne verildiyseniz, artık o, dünya hayatının metâı ve zînetidir..." Dünyada yaşadığınız sürece size verilen mallar ve diğer varlıklar, dünya hayatının geçici ve oyalayıcı birer menfaati ve zinetidir. Ama:

"...Allâh katında olan ise, daha hayırlı ve daha bâkîdir. Daha da akıl erdiremeyecek misiniz?" Herşeyin fani ve Allâh'ın bâkî olduğu gibi, herşey geçici, var iken yok oluveren şeylerdir. Ama Allâh katındaki makamlar ve nimetler, sonu gelmeyecek şekilde bâkîdir. Devamlıdır. Dinsizlik insanı bu devamlı olan nimetlerden mahrum eder devamlı olan azaplara sürükler.

2- "Kendisine güzel bir söz verilen kimseden maksat mü'minlerdir. Kendisini yararlandırdığı kimselerden maksatta kâfirlerdir."

Şunu da hatırdan çıkarmamalıyız ki, âhiret dünyada kazanılır. Allâh'ın yolu dünyada öğrenilir, dünyada tatbik edilir. Ameli sâlihler dünyada yapılır. Bütün ibadetler dünyada yapılır. Maddeye bağlı olan hacc ve zekat gibi ibadetler de dünyada yapıldığına göre, helalinden meşru yolla mal kazanmak da âhiret hazırlığının bir şartıdır. Dine bağlı olarak

yaşanan dünya çok hem de alabildiğine çok kıymetli ve değerlidir. Çünkü âhiret burada kazanılır. Dinsiz olarak yaşanan dünya ise en kötü, en menfur, en çirkin bir yerdir.

(Âl-i Imran 14, 185, 198. En'âm 32. Nisâ 77. Yûnus 23. Yusuf 57, 109, Ra'd 26. Nahl 96. Şuarâ 205. Tâha 131. Ğafir 39. Zuhruf 35. Muhammed 36. Hadîd 20. A'lâ 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 62

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَائِىَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Onlara nidâ edeceği ve: "İddia eder olduğunuz ortaklarım nerede?" diyeceği günü hatırlat."

Âyet: 63

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ الَّذِينَ اَغْوَيْنَا ۚ
اَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا ۚ تَبَرَّاْنَآ اِلَيْكَ ۖ مَا كَانُوٓا
اِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Söz aleyhlerine hak olanlar: "Ey Rabbimiz! Şunlar saptırdıklarımız. Kendimiz saptığımız gibi onları da saptırdık. Sana teberri ettik bize tapmıyorlar idi."

Âyet: 64

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ
وَرَاَوُا الْعَذَابَ ۚ لَوْ اَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

""Ortaklarınızı çağırın" denildi. Onları çağırdılar da kendilerine icabet etmediler ve azabı gördüler. Hakîkaten onlar hidâyete erer olsalardı, (iyi olurdu)."

Âyet: 65

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ اَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Kendilerine nidâ edeceği gün: "Peygamberlere ne cevap verdiniz?" diyecek."

Âyet: 66

فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْاَنْبَآءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Ve onlara karşı haberler körelmiştir. O gün (birbirlerine) soruşamazlar da."

Âyet: 67

فَاَمَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَى اَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Ama, tevbe eden ve îman eden, hem de yararlı iş yapan kimsenin de, felaha erenlerden olması umulur."

ÎZAHLARI:

Habibim! Rabbinin:

1- "Onlara nidâ edeceği ve: "İddia eder olduğunuz ortaklarım nerede?" diyeceği günü hatırlat" Ey müşrikler! Rabbimiz bir gün sizi huzuruna alacak ve kendisine ortak edegeldiğiniz şeylerin nerede olduğunu size soracak. İşte o günü iyi hatırlayın de.

2- "Söz aleyhlerine hak olanlar: "Ey Rabbimiz! Şunlar saptırdıklarımız. Kendimiz saptığımız gibi onları da saptırdık..." İşte o gün Allâh'ın gazabını hak eden ve onun verdiği sözün hak olduğunu görenler: "Ey Rabbimiz! Bize uyan şunlar, saptırdığımız kimseler. Biz onları zorla saptırmadık. Biz sadece onları teşvik ve tahrik ettik. Kendimiz nasıl saptık isek, onları da öyle saptırmaya çalıştık.

"...Sana teberri ettik. Bize tapmıyorlar idi" Biz suçlu olmadığımızı sana açıkladık. Onlar bize tapmıyorlar, putlara tapıyorlar idiler. Demeleri üzerine onlara:

3- "Ortaklarınızı çağırın" denildi. Onları çağırdılar da kendilerine icabet etmediler ve azabı gördüler..." O müşriklerin hepsine hitap edilerek:"Haydi! O size şefaat edecek, yardımcı olacak, imdadınıza yetişecek güvendiğiniz putları çağırın bakalım" denilecek. Onlar da çağıracak ama dünyada hiçbir şeyden haberi olmayan putlar orada nasıl cevap versinler, nasıl gelsinler? Böylece çağıranların da azabı göreceklerine iyice kanaatleri geldi. Ah keşke îman edip hidâyete ermiş olsalardı. Ama geçti, geri gelmez.

4- "Kendilerine nidâ edeceği gün: "Peygamberlere ne cevap verdiniz?" diyecek" Allâhu Teâlâ o müşriklere nidâ edeceği gün onlara: "size gelen Peygamberlerin sizi hakka davet ettikleri, îman edin dedikleri zaman onlara ne cevap verdiniz?" diyecek. Allâh'ın bu sorusu karşısında dilleri tutulacak, suskunlukları ile itiraf etmiş olacaklar.

5- "Ve onlara karşı haberler körelmiştir. O gün (birbirlerine) soruşamazlar da" Artık herşey bitmiş, hesap başlamıştır. İtirazlar, boş laflar, iddialar sona ermiş, haberler kesilmiş, Allâh'la baş başa kalmışlardır. Birbirleriyle dahi konuşma, sorular sorma imkanı da kalmamıştır.

6- "Ama tevbe eden ve îman eden hem de yararlı iş yapan kimse de, felaha erenlerden olması umulur" Bu müşriklerden kimler tevbe eder ve îman ederlerse, aynı zamanda Allâh'ın emirlerine uygun yararlı işler yaparlarsa, onların tevbeleri kabul edilir ve felaha saadete erenlerden ve korktuklarından emin olmaları beklenir.

(En'âm 94, 136, 137. Araf 191, 194. Mâide 109. Yûnus 28, 71. Nahl 27, 86. Kehf 52. Ra'd 14. Fâtır 40. Saffat 32. Fussılet 47, 48. Kalem 41. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 68

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ۗ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ ۚ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Rabbin de dileyeceğini ve beğeneceğini yaratır. Onların seçenekleri yoktur. Allâh şirk eder olduklarından münezzeh (oldu) ve yüceldi."

Âyet: 69

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Yine Rabbin onların göğüslerinin gizleyeceği ve açıklayacakları şeyleri de bilir."

Âyet: 70

وَهُوَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۖ لَهُ الْحَمْدُ فِى الْاُولٰى وَالْاٰخِرَةِ ۖ
وَلَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"O'da, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır. Dünyada ve âhirette hamd yalnız O'nadır. Hüküm de ancak O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

Habibim! O müşriklerle hiçbir hususta münakaşaya girme. Onların iddiaları ve temennileri boşunadır. İstediklerini yapsınlar.

1- "Rabbinde dileyeceğini ve beğeneceğini yaratır. Onların seçenekleri yoktur. Allâh şirk eder olduklarından münezzeh (oldu) ve yüceldi" Senin Rabbin her yarattığını bizzat kendi irâdesiyle yaratır. Her ne yaratırsa onu kendi beğenir ve kendi yaratır. Gönderdiği peygamberleri, insanların arasından bizzat kendi beğenir ve kendi gönderir. Müşriklere danışacak değildir. Gökleri de yeri de bunlarda bulunanları da kendi beğenmiştir. Kendi yaratmıştır. Onların hiçbir hususta beğenme hakları yoktur. Ancak cüz'i irâdelerini kullanarak geçici bazı şeyleri beğenirler. Beğendikleri şeyler ise, ancak kendilerini cehenneme sürükleyecek olan şeylerdir. Sen üzülme.

2- "Yine Rabbin onların göğüslerinin gizleyeceği ve açıklayacakları şeyleri de bilir" Onların içlerinde gizledikleri küfrü, nifakı, hasetliği, fesatlığı da bilir. Açığa vurdukları inkârı, alayı, tehdidi, palavrayı

da bilir. Rabbinin bilmediği yoktur. Elbette onlar bu hallerinin karşılığını göreceklerdir.

3- "O'da, kendisinden başka bir ilah olmayan Allâh'tır..." O herşeyi bilen ve yaratan Allâh, kendisinden başka kulluk yapılacak ibadet edilecek yalvarılacak, kendisine ortak olacak bir ilah olmayan ve herşeye kadir olandır.

"...Dünyada ve âhirette hamd yalnız O'nadır..." Eninde sonunda, her yerde ve her zamanda, her hususta övmek, şükretmek, razı olmak yalnız O'na mahsustur. Ne kadar övülenler, sena edilenler varsa, onları da O yaratmıştır. Öyle ise hamdetmek ancak O'na mahsustur.

"...Hüküm de ancak O'nundur..." Şimdiye kadar verilen hükümleri O vermiştir. Onun dilediği olmuştur. Bundan sonra da ilelebet O hüküm verecektir. O'nun istediği olacaktır. O'nun hükmüne kimse engel olamamıştır ve olamayacaktır. O kâfirler boşuna çırpınıyorlar.

"...Ve ancak O'na döndürüleceksiniz" Sizin hepiniz, îman edeniniz ve etmeyeniniz az yaşayın, çok yaşayın ancak O'nun huzuruna götürüleceksiniz ve inancınıza, amelinize göre hesabınızı O'na vereceksiniz ve elbette karşılığı olarak ya cenneti veya cehennemi kazanmış olacaksınız.

(Fatiha 1. Bakara 29, 255. Âl-i Imran 18, 29. Nisâ 1. Araf 190-193. Tevbe 31. Yunus 18. Nahl 1-5. Mü'minûn 92. Neml 26, 74, 75. Sebe' 1, 2. Rûm 18, 40. Şûra 49. Ahzâb 36. Haşr 22, 23. Teğabün 1-4. âyetleri de okuyalım. Bu konuda daha pek çok âyet vardır.)

Âyet: 71

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِضِيَآءٍ اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Allâh size geceyi kıyâmete kadar sürekli kılsa, size Allâh'tan başka bir aydınlık getirecek ilah kimdir? Haber verin. Daha da dinlemeyecek misiniz?" de."

Âyet: 72

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ

مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Allâh size gündüzü kıyâmet gününe kadar devamlı kılsa, size, kendisinde sakin olacağınız bir geceyi Allâh'tan başka getirecek ilah kimdir? Daha da görmeyecek misiniz? Haber verin" de."

Âyet: 73

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Şükredesiniz diye kendisinde sakin olmanız için geceyi, fazlı kereminden (nasip) aramanız için de size gündüzü yarattı. (Bu da) O'nun rahmetindendir."

İZAHLARI:

Habibim! Bu inkârcılara, bu nankörlere hatırlat ve:

1- "Allâh size geceyi kıyâmete kadar sürekli kılsa, size Allâh'tan başka bir aydınlık getirecek ilah kimdir? Haber verin. Daha da dinlemeyecek misiniz?" de. Onların bizzat kendilerini yaratmış olmamız, büyümeleri, yaşamaları için bunca nimetler vermiş olmamız yanında rahat çalışmaları ve dinlenmeleri için gece ve gündüzü verdik. Eğer gündüzü vermeseydik de devamlı gece yapsaydık, ne yapacaklardı? O edindikleri ilahlar onlara bir gündüz mü yaratacaktı? Eğer güçleri yetiyorsa bizim kurduğumuz bu nizamın bir başkasını getirsinler. Bunu kim yapabilir? Yine:

2- "Allâh size gündüzü kıyâmet gününe kadar devamlı kılsa, size, kendisinde sakin olacağınız bir geceyi Allâh'tan başka getirecek ilah kimdir? Daha da görmeyecek misiniz? Haber verin" de. Ömrünüz boyunca hep gündüz olsa da uyuyup dinleneceğiniz bir gece olmasa, size bu geceyi kim getiriverecek? Putlarınız mı? Yoksa bir başkası mı? Hâlâ hakkı dinlemeyecek misiniz? Bunca hakîkatleri görmeyecek misiniz?

3- "Şükredesiniz diye kendisinde sakin olmanız için geceyi, fazlı kereminden (nasip) aramanız için de size gündüzü yarattı. (Bu da) O'nun rahmetindendir." Allâh'ın sayılmakla bitmeyecek olan rahmetle-

rinden biri de, dinleneceğiniz geceler ve çalışacağınız gündüzlerdir. Hâlâ şükretmeyecek misiniz?

(Bakara 64. Âl-i Imran 27. Araf 156. Yûnus 67. Furkân 47. Neml 86. Nûr 14. Rûm 23. Nebe' 10, 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 74

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Kendilerine nidâ edip de: "İddia eder olduğunuz ortaklarım nerede?" diyeceği günü hatırlayın."

Âyet: 75

وَنَزَعْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Her ümmetten bir şahit çıkardığımız ve: "Delilinizi getirin" dediğimizde, şüphesiz hakkın Allâh'a mahsus olduğunu bilmişlerdir. İftira eder oldukları şeylerde kendilerinden gâib olmuşlardır."

İZAHLARI:

O kıyâmet günü bütün milletleri huzuruna toplayıp ve:

1- "Kendilerine nidâ edip de: "İddia eder olduğunuz ortaklarım nerede? Diyeceği günü hatırlayın." Allâh size nidâ edecek ve kendisine ortak ettiğiniz şeylerin nerede olduğunu soracak. O zaman ne cevap vereceksiniz? Düşünün. Yine:

2- "Her ümmetten bir şahit çıkardığımız ve: "Delilinizi getirin" dediğimizde, şüphesiz hakkın Allâh'a mahsus olduğunu bilmişlerdir. İftira eder oldukları şeylerde kendilerinden gâib olmuşlardır." Allâhu azimüşşan bütün milletleri huzuruna topladığı zaman, her birinin içinden bir şahit çıkaracağını, onlara göndermiş olduğu peygamberi çıkaracağını ve onun yanında: "Haydin iddialarınıza dair delilinizi getirin" diyeceği, kendilerinin de bir cevap veremeyeceği an, kesinlikle Allâh'ın haklı olduğunu, Peygamberlerin de doğru olduğunu bilecekler.

İftira ederek uydurdukları şeyler de zaten bir hiç oldukları için onlar da oradan gaibdirler. Onlardan hiçbir eser yok.

(Bakara 143. Nisa 41. Nahl 89. Kehf 52. Fussılet 47, 48. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 76

اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ ۪ وَاٰتَيْنٰهُ مِنَ
الْكُنُوزِ مَآ اِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوٓأُ بِالْعُصْبَةِ اُولِى الْقُوَّةِ ۗ اِذْ قَالَ
لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz Kârûn, Mûsâ'nın kavminden idi. Ama O'na karşı geldi. Kendisine hazinelerden nicesini verdik. Öyle ki hakîkaten onun anahtarları gerçekten güçlü cemaati zorluyordu. O zaman kavmi ona: "Şımarma! Muhakkak Allâh şımaranları sevmez" demişti."

Âyet: 77

وَابْتَغِ فِيمَآ اٰتٰيكَ اللّٰهُ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ
مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ كَمَآ اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ
الْفَسَادَ فِى الْاَرْضِ ۖ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Ve Allâh'ın sana verdiği şeyde âhiret yurdunu ara. Dünyadan nasibini de unutma. Allâh'ın sana ihsan ettiği gibi (sen de) ihsan et. Yerde fesad da arama. Şüphesiz Allâh müfsitleri sevmez" (dediler)."

Âyet: 78

قَالَ اِنَّمَآ اُوتِيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ عِنْدِى ۚ اَوَ لَمْ يَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ
قَدْ اَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً

وَاَكْثَرُ جَمْعًا ۬ وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Bana o, ancak bende olan bilgi üzerine verilmiştir" dedi. Şüphesiz Allâh'ın ondan önce kuvvet bakımından daha çetin, toplama bakımından kendisinden daha çok olan o kimseleri helâk etmiş olduğunu bilmemiş miydi? Mücrimler kendi günahlarından sorulmaz."

Âyet: 79

فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهٖ فِى زِينَتِهٖ ۬ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ اُوتِىَ قَارُونُ ۙ اِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Ve tantanası içinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını isteyenler: "Ah keşke Kârunâ verilen gibi bize de verilseydi. Gerçekten o elbette büyük bir şans sahibidir" dediler."

Âyet: 80

وَقَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِّمَنْ
اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ۚ وَلَا يُلَقّٰىهَآ اِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"İlim verilenler de: "Size yazıklar olsun. Allâh'ın sevabı îman eden ve yararlı iş yapan kimse için daha hayırlıdır. Ona da sabredenlerden başkası kavuşturulmaz" dediler."

Âyet: 81

فَخَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ
يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"O'nu da sarayını da yere batırıverdik. Çünkü Allâh'tan başka kendisine yardım edecek bir zümre de olmamıştır. Yardımlananlardan da olmadı."

Âyet: 82

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ اللَّهَ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ ۖ لَوْلَا أَنْ مَنَّ
اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا ۖ وَيْكَأَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Dün O'nun yerini temenni edenler ise: "Vay! Hakîkaten Allâh rızkı kullarından dileyeceği kimseye bol veriyor ve kısıyor. Eğer Allâh'ın bize ihsan etmesi olmasaydı, elbette bizi de batırmıştı. Vay! Hakîkaten kâfirler felaha ermezler" diyenler oluverdi."

İZAHLARI:

Rivâyete göre Kârûn Mûsâ'nın amcasının oğlu. Mûsâ'nın babası Imran, O'nun babası Kâhes, O'nun babası Lâve, bunun babası Yakûb Aleyhisselam. Kârûn babası Yasher, O'nun babası da Kâhes, öteki dedeleri de Mûsâ'nınki gibi. Başka rivâyetler de var ise de esas olanı böyle.

Kârûn, Mûsâ'ya yakın olmakla beraber, O'na karşı çıkanlardan biridir. Allâhu Teâlâ Kârûn'u şöyle haber veriyor:

1- "Şüphesiz Kârûn Mûsâ'nın kavminden idi. Ama O'na karşı geldi..." Yukarıda belirtildiği gibi Kârûn İsrail oğullarından biri olmakla beraber Mûsâ'nın da yakın akrabası ve amcasının oğlu olmakla birlikte zenginliğine güvenerek haddini aşmıştır. Mûsâ'ya yardımcı olması gerekirken, yakışırken, sanki Firavunlardan biri gibi O'na karşı gelmiştir.

"...Kendisine hazinelerden nicesini verdik. Öyle ki hakîkaten onun anahtarları gerçekten güçlü cemaati zorluyordu..." Allâhu Teâlâ, O'na nice hazineler vermiştir. Kârûn'un sahip olduğu anahtarın çokluğu ve ağırlığı karşısında, hazinedarlar güçlü ve çok olmasına rağmen taşımakta zorluk çekiyorlardı.

"...O zaman kavmi O'na: "Şımarma! Muhakkak Allâh şımaranları sevmez" demişti. Kârûn'un kavmi olan İsrail oğulları, zenginliğine güvenerek şımaran Kârûn'a öğüt verme ihtiyacını duymuşlar ve

O'na: "Ey Kârûn! Sen Allâh'ın verdiği mallar ve bu malların istif edildiği hazinelere bakarak bunların seni ebedîleştireceğini mi sanıyorsun? Bu kadar şımarma. Kesinlikle Allâh şımaranları sevmez ve onlardan verdiğini de alır. Sonunu perişan eder" dediler.

2- "Ve Allâh'ın sana verdiği şeyde âhiret yurdunu ara..." Bu malları Allâh'ın razı olacağı yerlere harca. Başta amcan oğlu Mûsâ'nın hak yolundaki davasına yardımcı ol. O'nu destekle ki Allâh seni sevsin. Malını ilim yolunda, ahlak yolunda, iman yolunda, sanat yolunda, halkın ihtiyacı yolunda, düşmana karşı güçlenme yolunda harca ki Allâh, verdiği nimetlerin yerine harcandığını görsün, daha da fazla versin.

"...Dünyadan nasibini de unutma..." Dünyada yaşadığın sürece ihtiyaçlarını da ihmal etme. Helal olanlardan israfa kaçmamak şartıyla ye, iç, vücudunun hakkını ver. Soğuktan, sıcaktan korunmak üzere giyin, kuşan, bedenini namahremlerden koru. Bineceğin at, deve, merkep veya devrimizdeki motorlu arabalardan yararlan. Sağlığının korunması için gerekenleri yap. Seni yaratan rabbinin sende hakkı var. Bedeninin sende hakkı var. Eşinin sende hakkı var, evladının sende hakkı var. Komşularının sende hakkı var, misafirlerin sende hakkı var. Vatanın sende hakkı var. Bu hakları unutma. Hepsini yerine getir.

"...Allâh'ın sana ihsan ettiği gibi, (sende) ihsan et..." Muhtaçlara, yetimlere, hastalara, yolda kalmışlara, misafirlere ikramda bulun. Onların dualarını al. Allâh'ın rızasını kazan.

"...Yerde fesad da arama. Şüphesiz Allâh müfsitleri sevmez" diye Kârûn'a öğütler verdiler. Ama bunları dinlemeyen Kârûn:

3- "Bana o, ancak bende olan bilgi üzerine verilmiştir" dedi. "Ben bilgili bir kimseyim. Mal nasıl kazanılır, nasıl biriktirilir, nasıl çoğaltılır? Bunları biliyorum. Bu mallara bu bilgilerimle kavuştum, şuraya, buraya harcasaydım, bu mallara sahip olabilir miydim?" gibi itirazları üzerine şöyle buyrulmuştur:

"...Şüphesiz Allâh'ın, ondan önce kuvvet bakımından daha çetin toplama bakımından kendisinden daha çok olan kimseleri helâk etmiş olduğunu bilmemiş miydi?..." Kârûn, kendisinden önce nice kimseler gelip geçmiş idi ki onlar zenginlik, bolluk bakımından, güç-kuvvet bakımından mal toplama bakımından çalıştırdığı işçilerin, kullandığı adamların çokluğu bakımından ondan daha üstün idiler. İmansızlıkları, ahlaksızlıkları, zulümleri yüzünden hepsini helâk ettik. Bunlar hakkında hiç mi bilgisi yok, hiç mi düşünmüyor da böyle yapıyor? Şunu iyi bilsin ki: "Mücrimler kendi günahlarından sorulmaz" suçlu olanlara ceza verilirken "Bu günahları niye işlediniz, niçin böyle yaptınız?" diye sormaya

lüzum görülmez. Çünkü hepsi de amel defterlerinde yazılıdır. Cezayı verecek olan Allâh hepsini bilmektedir. İşte bu Kârûn:

4- "ve tantanası içinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını isteyenler: "Ah keşke Kârûn'a verilen gibi bize de verilseydi. Gerçekten o elbette büyük bir şans sahibidir..." dediler."

Kârûn adeti üzerine halka gösteri yapmak ve tantanasını göstermek için geniş hazırlıklar yaparak öğünme meydanına geldi ve halka onların hayranlığını kazanacak gösterişlerini yaptı. Halktan, herşeyin dünya hayatından ibaret olduğunu sanan bir kısmı "Ah keşke biz de Kârûn gibi zengin olsak O'nun gibi tantanalar yapsak. Hakîkaten bu Kârûn çok şanslı birisiymiş" gibi temennilerde bulunurken, öte yandan:

5- "İlim verilenler de: "Size yazıklar olsun. Allâh'ın sevabı îman eden ve yararlı iş yapan kimse için daha hayırlıdır. Ona da sabredenlerden başkası kavuşturulmaz" dediler." Dünya ve âhiret hakkında kendilerine bilgi verilmiş olan aklı başında îmanlı kimseler, ötekilerin yanıldığını, neleri temenni edeceklerini bilmediklerini görünce: "Vah! Vah! Yazıklar olsun sizlere, hiç kimseye hayırı olmayan ve sadece tantana yapılarak insanların hasedini ve kinini toplayan mallara mı imreniyorsunuz? Siz öleceğinizi ve sonu gelmeyecek olan âhiret hayatını ve burada kendinize yarayacak olan Allâh'ın sevabını bilseydiniz böyle yapmazdınız. Allâh, sevabı ve fazlı keremi en hayırlı olandır. Buna da ancak Allâh yolunda sabrederek çalışanlar kavuşabilir" dediler.

Her devirde böyle kimseler bulunmuştur. Devrimizde de vardır. Gelecek devirlerde de olacaktır. İman edip kârını bilenlere ne mutlu.

6- "Onu da, sarayını da yere batırıverdik..." Kârûn'un kendisine tanınan mühleti bitince, halkın gözleri önünde bütün malları ve sarayları ile birlikte yerin dibine geçiriverdik. O'na imrenenler bundan ibret alsınlar. Almazlarsa, başlarına geleceğe katlansınlar. Bu batışla kalsalar iyi ama onu takip eden nice batışlar, kabir azapları, mahşer sıkıntıları, ilelebet cehennemde kalmaları hatırdan çıkarılmamalıdır.

"...Allâh'tan başka kendisine yardım edecek bir zümre de olmamıştır. Yardımlananlardan da olmadı" O'nun bütün yardımcıları, hizmetçileri, anahtar hamallarından hiçbiri O'na yardım edip, yere batmaktan kurtaramadı. Hiçbiri bir işe yaramadığı gibi, onlar da kendisi ile birlikte yerin dibine –bir daha çıkmamak üzere– sokuldular, geberdiler gittiler. Allâh'ın taktirine ister istemez boyun eğdiler. Devrimizin îmansız zenginleri ibret alsınlar.

7- Önce imrenenlerin sonu böyledir.

(Nahl 45. İsrâ 30. Ankebût 39, 40, 62. Sebe' 9, 39. Fâtır 44. Rûm 9. Ğafir 21, 24, 82. Şûrâ 12. Muhammed 13. Zümer 52. Kâf 36, 37. Rahman 39. Mülk 16, 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 83

تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۟ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"O, âhiret yurdudur. Onu yeryüzünde bir azgınlık ve bir bozgunculuk istemeyenler için yaparız. Akıbet müttegîlerindir."

Âyet: 84

مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا ۚ وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Kim iyilik getirirse, kendisi için ondan daha hayırlısı vardır. Kim de kötülük getirirse, kötülük yapanlar, yapıyor olduklarından başkasıyla cezalanmaz."

İZAHLARI:

O haberini duyduğunuz âhiret yurdu olan cennet ve nimetleri yok mu, biz onu yeryüzünde kibirlenerek, azgınlık yaparak herkese üstünlük taslamayı ve her hususta bozgunculuk yapmayı istemeyen dürüst kimseler için yarattık. Akıbet Allâh'tan korkanlar, O'nun yolundan ayrılmayanlar, daima O'na güvenip O'na sığınanlarındır.

Dünyadan âhirete göç ettiğinde kim dünyada iken yaptığı iyiliklerle gelirse, onun için getirdiği iyiliklerden kat kat daha hayırlısı vardır.

Kim de yaptıkları kötülüklerle gelirse, bu kötülük yapanlar ancak yaptıkları kadar cezalanırlar. Onların cezaları katlanarak artmaz. Allâh merhametlidir. Onlara yine de acır.

(En'âm 32, 160. Araf 169. Yusuf 109. Ra'd 22-25. Nahl 30-32. Neml 89, 90. Yunus 26, 27. Ğafir 40. Şûrâ 40. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 85

اِنَّ الَّذِی فَرَضَ عَلَیْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَآدُّكَ اِلٰی مَعَادٍ ؕ قُلْ رَبِّیْۤ
اَعْلَمُ مَنْ جَآءَ بِالْهُدٰی وَمَنْ هُوَ فِیْ ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ﴿۸۵﴾

Meâli:

"Şüphesiz Kur'ânı sana farz kılan elbette seni dönülecek yere döndürendir. (Habibim): "Rabbim hidâyetle gelen kimseyi ve açık bir sapıklık içinde olan o kimseyi en iyi bilendir" de."

Âyet: 86

وَمَا كُنْتَ تَرْجُوْۤا اَنْ یُّلْقٰۤی اِلَیْكَ الْكِتٰبُ اِلَّا رَحْمَةً
مِّنْ رَّبِّكَ فَلَا تَكُوْنَنَّ ظَهِیْرًا لِّلْكٰفِرِیْنَ ﴿۸۶﴾

Meâli:

"Sana kitabın indirileceğini ummuyor idin. Ancak Rabbinden bir rahmettir. Artık kat'iyyen kâfirlere arka çıkan olma."

Âyet: 87

وَلَا یَصُدُّنَّكَ عَنْ اٰیٰتِ اللّٰهِ بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ اِلَیْكَ وَادْعُ
اِلٰی رَبِّكَ وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِیْنَ ﴿۸۷﴾

Meâli:

"Sana indirildiği zamandan sonra sakın Allâh'ın âyetlerinden seni men etmesinler ve Rabbine davet et. Kat'iyyen müşriklerden de olma."

Âyet: 88

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ ۘ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ كُلُّ شَیْءٍ
هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ ؕ لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَیْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۸۸﴾

Meâli:

"Allâh'la beraber başka bir ilaha tapma. Ondan başka bir ilah yoktur. O'nun zatından başka herşey helâk olandır. Hüküm ancak O'nundur. Ve yalnız O'na döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

Rasulü Ekrem S.A.V. Ebu Bekir ile Medine'ye hicret etmek üzere Sevr mağarasından ayrıldı ve Mekke ile Medine arasında "Cuhfe" denilen yere varınca, Mekke'den ayrılışı kendisine dokundu. Bu halde iken Cebrâil Aleyhisselam kendisine bu âyeti getirdi.

1- "Şüphesiz Kur'ânı sana farz kılan, elbette seni dönülecek yere döndürendir..." Rasulüm! Kur'ânı sana vahyeden ve onun içindeki hükümleri farz kılan, seni onun tebliği ile vazifelendiren Allâh, elbette seni doğduğun ve kıyamadığın yer olan Mekke'ye döndürecektir. Daha sonra kendi huzuruna ve cenneti âlâya da döndürecektir. Bugünler geçicidir. Hiç üzülme sen:

"...Rabbim hidâyetle gelen kimseyi ve açık bir sapıklık içinde olan o kimseyi en iyi bilendir" de. O sana düşman olan ve Mekke'den çıkarılmanı isteyen müşriklere söyle: "Benim Rabbim hidâyete erenleri de, apaçık sapıklık içinde bulunanları da en iyi bilendir. Onlara hak ettiklerini de verecek olandır." Hidâyete erenlerin Mekke'yi fethedeceğini de, sapık müşriklerin Mekke'den kovulacağını da, âhirette cehenneme gideceklerini de en iyi bilendir. Habibim! Sen:

2- "Sana kitabın indirileceğini ummuyor idin..." Senin Peygamber olarak gönderileceğini ve sana Kur'ânın indirileceğini bilmiyor ve ummuyor idin. Ben tamamen kendi irâdem ve taktirim ile seni son Peygamber olarak, Kur'ânı da son kitap olarak lütfi keremimden kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara ihsan ettim.

"...Ancak Rabbinden bir rahmettir..." Sen de alemlere bir rahmet olarak gönderildin. Kur'ân da bir rahmet olarak indirildi.

"...Artık kat'iyyen kâfirlere arka çıkan olma" Habibim! Sen emin ol, metin ol. Hiçbir surette kâfirlere yaklaşma ve onlara arka çıkarım deme.

3- "Sana indirildiği zamandan sonra sakın Allâh'ın âyetlerinden seni men etmesinler ve Rabbine davet et. Kat'iyyen müşriklerden de olma" Sana Kur'ân indirildiği andan itibaren onlara yüz verme ki seni Allâh'ın âyetlerinden men etmesinler. Seni kendi sapıklıklarına uydurmasınlar.

"...Rabbine davet et..." Sen bütün insanları Rabbine inanmaya ve O'nun kitabına uymaya davet et. Yalnız O'na ibadet et.

"...Kat'iyyen müşriklerden de olma" Onların hiçbir huyuna uyma da. Kesinlikle o müşriklerden olma. Tam bir metanetle tebliğata devam et.

4- "Allâh'la beraber başka bir ilaha tapma. O'ndan başka bir ilah yoktur. O'nun zatından başka herşey helâk olandır..." müşrikler gibi Allâh'la birlikte O'na eş ortak yaparak başka bir şeye tapma. O'ndan bir medet bekleme. Yalnız Allâh'a kulluk et ve ancak O'ndan yardım iste. Çünkü O'ndan başka kat'iyyen bir ilah yoktur. Herşeyi yaratan ancak Odur. Yarattığı herşey helâk olacaktır. Ancak Allâh bâkîdir.

"...Hüküm ancak O'nundur..." Herşey hakkında yalnız O hüküm verir, O'nun dilediği olur. Başkası O'nun işine karışamaz.

"...Ve yalnız O'na döndürüleceksiniz" Az yaşayın, çok yaşayın. Ömrünüzün sonu gelecek ve sizi yaratan Allâh'ın huzuruna döneceksiniz.

(En'âm 57, 62, 117. Yunus 56, 106. Yusuf 40. Enfâl 19. Mâide 52. Nahl 125. İsrâ 82, 87. Enbiyâ 107. Şuarâ 213. Ankebut 57. Secde 29. Yasin 22, 83. Rûm 11. Fussılet 21. Rahman 26, 27. Necm 30. Feth 1. Saff 13. Cinn 18. Kalem 7. Tîn 8. Nasr 1. âyetleri de okuyalım.)

KASAS SÛRESİNİN SONU

ANKEBÛT SÛRESİ

29. Sûredir
69 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu.

Başından 11. âyete kadar Medine'de nâzil oldu.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(الم) Manasını ancak Allâh bilir."

Âyet: 2

اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ يُتْرَكُوٓا اَنْ يَقُولُوٓا اٰمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"İnsanlar, kendileri imtihan olunmayarak "iman ettik" demeleri ile bırakılıverileceklerini mi sandılar?"

Âyet: 3

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Andolsun onlardan önce geçenleri de imtihan ettik. Ve andolsun Allâh elbette doğru olanları da biliyor, kasem olsun elbette yalancıları da biliyor."

Âyet: 4

اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ اَنْ يَسْبِقُونَا ۭ سَاۗءَ مَا

﴿٤﴾ يَحْكُمُونَ

Meâli:

"Yoksa kötülükleri yapanlar, bizi geçeceklerini mi sandılar? Hükmediyor oldukları şey ne kötü oldu."

İZAHLARI:

İbni Cerir ve İbni Münzir rivâyet ediyor: Mekke'de bulunanlardan bazıları îman etmişlerdi. Rasulullâhın ashabı, bunlara hicret âyeti nâzil olunca, "Hicret etmedikçe islamınız kabul olunmayacak" diye Medine'den mektup yazdılar. Bunun üzerine Medine'ye hicret etmek için yola çıktılar. Müşrikler de bunların peşine takılarak geri çevirdiler. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu. Tekrar onlara "Hakkınızda bu âyetler nâzil oldu" diye yazdılar. Bunu öğrenen Mekke müslümanları: "Çıkalım. Eğer yine bizi takip ederlerse, dövüşürüz" dediler ve yola çıktılar. Müşrikler yine peşlerine düştü. Onlara kavuşunca, karşı geldiler ve çatıştılar. Ölen öldü. Kalanlar kaldı. Bunun üzerine de Nahl sûresi 110. âyeti nâzil oldu.

Mukatilin sözüne göre de: Ömer İbni Hattab'ın kölesi Bedir savaşında Amir ibni Hadrami tarafından şehit edilmiş idi. O gün Rasulullâh S.A.V. şöyle buyurdu: "Şehitlerin büyüğü Mihca'dır. Ve ümmetten o, cennet kapısına ilk çağrılacak kimsedir" bu müjde ile birlikte dayanamayan anası ve babası feryat ettiler de bu âyetler nâzil oldu. Her iki nüzul sebebi de uygun görülmüştür.

1- "İnsanlar, kendileri imtihan olunmayarak "iman ettik" demeleri ile bırakılıverileceklerini mi sandılar?" Bu insanlar, hiç eziyet görmeden, sıkıntı çekmeden, hatta Allâh yolunda can vermeden, bu uğurda imtihan edilmeden sadece "inandık" deyivermeleriyle başı boş salıverileceklerini mi sanıyorlar. Elbette Allâh yolundaki azimleri gayretleri ve çekecekleri sıkıntılarla Allâh'a imtihan vermeleri gerekir. Bu uğurda hicret etmeleri, mallarını, evlerini, yurtlarını terk etmeleri de bir imtihandır. Bu yolda şehit olmaları da en büyük, erişilmesi çok zor bir derecedir.

2- "Andolsun onlardan önce geçenleri de imtihan ettik. Ve andolsun Allâh elbette doğru olanları da biliyor, kasem olsun elbette yalancıları da biliyor." Allâhu Teâlâ yemin ederek tarih boyunca geçen insanları da imtihan ettiğini ve onların içinde sadık olan kimseleri de, yalancı olanları da bildiğini haber veriyor. Elbette bizim içimizdeki, islamda samimi olanları da, sahtekarları da en iyi şekilde bilmektedir.

3- "Yoksa kötülükleri yapanlar, bizi geçeceklerini mi sandılar? Hükmediyor oldukları şey ne kötü oldu." Bu kâfirler kötülükleri yaparlarken bizden ileri gidip de bizim kendilerine yetişemeyeceğimizi ve onları yakalayamayacağımızı, onları cezalandıramayacağımızı mı sanıyorlar? Kaçıp kurtulma imkanları mı var? Hayır, onlar kaçtıkça bize yaklaştıklarının ve huzurumuza geleceklerinin farkında bile değiller. Hatta kaçmanın şuuruna bile ermezler. İnkarla işi bitireceklerini sanırlar.

(Bakara 155-157, 214. Âl-i Imran 42, 169, 186. Mâide 48, 71, 94. En'âm 165. Tevbe 16, 126. Enfâl 59. Kehf 7. Enbiyâ 35. Muhammed 31. Duhân 17. Mülk 2. Fecr 15, 16. İnsan 2. Kıyâmet 36. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 5

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ اللّٰهِ فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍ ؕ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Kim Allâh'a kavuşmayı umuyorsa, şüphesiz Allâh'ın eceli elbette gelmektedir. Hem de O, işiten, bilendir."

Âyet: 6

وَمَنْ جَاهَدَ فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ
عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Kim de cihat ederse, ancak kendisi için cihat eder. Şüphesiz Allâh, elbette âlemlerden müstağnidir."

Âyet: 7

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar da andolsun onların kötülüklerini kendilerinden elbette siler örteriz. Yine andolsun yapıyor olduklarının daha güzeliyle onları gerçekten mükâfâtlandırırız."

İZAHLARI:

Kim Allâh'a îman ediyor, O'nun huzuruna çıkmayı, O'nun vereceği sevabı, mükâfâtı umuyorsa, O'na göre işlerini, ibadetlerini, ahlak ve faziletini çok iyi bir şekilde Allâh'ın beğeneceği gibi yapsın.

1- "...Şüphesiz Allâh'ın eceli elbette gelmektedir. Hem de O, işiten, bilendir" Kesinlikle Allâh'ın tayin ve taktir ettiği müddet dolacak ve kıyâmet kopacaktır. Bütün insanlar, Allâh'ın huzuruna çıkacak ve amellerine göre, O'nun mükâfâtına veya cezasına kavuşacaktır. Allâh devamlı olarak insanların söylediklerini en iyi şekilde işiten ve yaptıkları şeyleri tamamen bilendir. Artık:

2- "Kim de cihat ederse, ancak kendisi için cihat eder. Şüphesiz Allâh, elbette âlemlerden müstağnidir" "CİHAD"ın anlamı geniştir. Bir tek kelime öğrenmeye çalışmaktan başlar, düşmanla savaşmalara kadar gayret göstermeyi ifade eder. Şunu da iyi bilmeliyiz ki bütün cihatların başı ve şartı ilim öğrenme cihadıdır. Çünkü bilgisiz cihat insanı perişan eder. Yapılacak ibadetler, hayırlar, hasenatlar, bilgi nisbetinde başarılı olur. Düşmanla yapılacak savaş da büyük bir cihattır. Bilhassa bu cihat çok geniş ve derin bilgilere muhtaçtır. Her Müslümanın "CİHAD" hakkında geniş bilgi edinmesi gerekir. Aksi halde "kara cahil, kör mücahid" olur ki bu da hüsrandan başka bir şey değildir. Kim anlayışla cihat ederse, ancak kendisi için cihat etmiş olur. Allâh'ın kimsenin cihadına ihtiyacı yoktur. Bütün âlemler O'nundur. O, herşeyden müstağnidir.

3- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar da andolsun onların kötülüklerini kendilerinden elbette siler, örteriz..." buyuran Allâh, îman edip de Allâh'ın emrettiği gibi kendine ve herkese yararlı işler yapanların daha önceden yapmış oldukları kötülüklerini silip örteceğini yeminle va'detmiştir.

"...Yine andolsun yapıyor olduklarının daha güzeliyle onları gerçekten mükâfâtlandırırız" Allâhu Teâlâ yine yeminle va'dediyor. Onların îman öncesi müşrikler iken yaptıkları kötülükleri silmekle birlikte îman sonrası yaptıkları rızasına uygun olan güzel amellerinin daha güzelleri ile kendilerini mükâfâtlandıracağını müjdeliyor.

(Bakara 218. Enfâl 72, 74. Yunus 4, 7, 11, 15, 108. Nahl 96, 97. İsrâ 15. Kehf 110. Neml 40, 92. Furkân 21. Lokmân 12. Sebe 4. Fâtır 18.

Rûm 45. Şurâ 22. Casiye 15. Ahzab 21. Fussılet 46. Mümtehine 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا ۭ وَاِنْ جَاهَدٰكَ لِتُشْرِكَ بِيْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۭ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٨﴾

Meâli:

"İnsana, anasına-babasına da güzellik tavsiye ettik. Hakkında senin bilgin olmayan şeyi bana ortak yapman için seni zorlarlarsa, artık onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır yapıyor olduğunuz şeyleri de size haber vereceğim."

Âyet: 9

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصّٰلِحِيْنَ ﴿٩﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlara gelince andolsun onları elbette Sâlihler içine koyacağız."

İZAHLARI:

Tirmizi, bu âyetin Ebu Vakkas hakkında nâzil olduğunu rivâyet etti. Ebu Vakkas ilk müslüman olanlardan. Anasına da çok itaatli idi. Anası Ebu Süfyan'ın kızı Hamne, kendisine: "Bu ihdas ettiğin din nedir? Vallâhi sen eski dinine dönünceye kadar yemeyeceğim ve içmeyeceğim ve öleceğim. Bununla ömrün boyunca ayıplanacaksın ve sana: "Ey anasının katili" denilecek." Dedi ve bir gün bir gece yemedi –içmedi ve gölgelenmedi. Sonra bir gün bir gece yine yemedi– içmedi. Oğlu Sa'd (Ebu Vakkas) yanına geldi ve: "Ey anacığım! Senin yüz tane canın olsa, birer birer çıksa, dinimi bırakmam. Artık dilersen ye iç, dilersen yeme içme" dedi. Ondan ümidini kesince yedi ve içti. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

1- "İnsana, anasına-babasına da güzellik tavsiye ettik..." Allâh'ın, yarattığı insana verdiği emirlerden biri de ana-babalarına bağlı olmaları ve iyilik yapmaları, hem de güzel davranmalarıdır.

"...Hakkında senin bilgin olmayan şeyi bana ortak yapman için seni zorlarlarsa, artık onlara itaat etme..." hakkında senin iyi veya kötü olduğuna dair bilgin olmayan bir şeyi körü körüne bana ortak yapman için anan-baban seninle uğraşırlar ve zora sürerlerse, "putlara tapacaksın" diye ısrar ederlerse, onlara itaat etme. Fakat onların hizmetine devam et.

"...dönüşünüz ancak banadır. Yapmakta olduğunuz şeyleri de size haber vereceğim" sizin hepinizin er geç bana döneceğinizi bilin. Ona göre şirk yapmadan ihlasla bana dönün. Siz ne yapıyorsanız hepsini size haber vereceğim ve ona göre cezalandıracağım. İyiler, iyiliğinin, kötüler de kötülüğünün karşılığını görecekler.

2- "İman edenler ve yararlı işler yapanlara gelince, andolsun onları elbette Sâlihler içine koyacağız" "Sa'd ibni Ebi Vakkas gibi îman edenler ve onun gibi hayatı boyunca yararlı işler yapanlar aynı zamanda anasına çok itaatli olduğu halde onun ısrarına karşı direnip şirke dönmeyenleri Sâlihler, peygamberler arasına koyacağım. Cennette onlarla birlikte yüksek derecelere erdireceğim" Allâh bu va'dini yeminle te'kitlemektedir.

(Bakara 83, 215. Nisâ 36, 69. Yusuf 101. En'âm 151. İbrâhîm 41. Şuarâ 83. Neml 19. İsrâ 23, 24. Lokman 14, 15. Ahkâf 15, 17. Nûh 28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 10

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَآ اُوذِىَ فِى اللّٰهِ
جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ ۜ وَلَئِنْ جَآءَ نَصْرٌ مِّنْ
رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۜ اَوَ لَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا
فِى صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"İnsanlardan: "Allâh'a îman ettik" diyen kimseler de vardır. Allâh hakkında eziyet olduğu zaman da, insanların fitnesini Allâh'ın azabı gibi yapar. Hakîkaten Rabbinden bir yardım geldiği zaman da, andolsun kesinlikle: "Şüphesiz biz sizin yanınızda idik" derler. Allâh, âlemlerin göğüslerindeki şeyleri de en iyi bilen değil mi?"

Âyet: 11

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Andolsun Allâh elbette, îman edenleri de bilir. Yemin olsun gerçekten münafıkları da bilir."

ÎZAHLARI:

Bu âyetin Ebu Abbas'ın oğlu Ayyaş hakkında nâzil olduğu rivâyet edilmiştir. Müslüman oldu ve hicret etti. Sonra ana bir kardeşleri Ebu Cehil ile Haris tarafından dövüldü ve eziyet edildi. Bunun üzerine irtidat etti ve şirke döndü. Daha sonra bir müddet yaşadı ve islamını iyileştirdi.

Bu ve buna benzeyen birçokları sıkıyı görünce, metanet göstermeden dönüverdiler. Böyleleri her devirde bulunabilir. İşte bunlar hakkında Allâhu Teâlâ:

1- "İnsanlardan: "Allâh'a îman ettik" diyen kimseler de vardır..: Allâh hakkında eziyet olunduğu zaman da, insanların fitnesini Allâh'ın azabı gibi yapar..." İnandık diyenler içinde öyleleri var ki Allâh yolunda biraz eziyet görmesiyle, bu eziyetin sebebini îman etmesinde aramaya kalkar ve dininden fırtıverir. Karşılaştığı bu ezânın bir imtihan olduğunu düşünemez. Hatta devrimizde öyleleri var ki zenginliğin, bolluğun küfürde olduğunu kabul eder, bu yüzden kâfirlerin peşine takılır, onları taklide kalkar.

"...Hakîkaten Rabbinden bir yardım geldiği zaman da, andolsun kesinlikle: "Şüphesiz biz sizin yanınızda idik" derler..." Böyleleri bolluğu islamda görürlerse, o varlıktan yararlanmak için "biz de sizinleyiz, ganimetten bizim de hakkımız var" derler. İşte bunların ölçüsü maddeden ibarettir. Günümüzde olduğu gibi. Halbuki:

"Allâh, âlemlerin göğüslerindeki şeyleri de en iyi bilen değil mi?" "İnandık" diyenlerin ne derece samimi olduklarını ne maksatla "inandık" dediklerini, yalnız onların değil, bütün âlemlerin içlerinden geçirdiklerini Allâh'ın bilmediğini mi sanıyorlar?

2- "Andolsun Allâh elbette îman edenleri de bilir. Yemin olsun gerçekten münafıkları da bilir" Hiçbir kimse, Allâh'ın bilgisinden kurtulamaz. Allâh'tan hiçbir şeyi saklayamaz.

(Bakara 8, 204. Âl-i Imran 29. Nisâ 141. Hacc 11. Muhammed 31. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 12

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ
خَطَايَاكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ
اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ve küfredenler, îman edenlere: "Bizim yolumuza uyun da sizin hatalarınızı biz yüklenelim" dediler. Kendileri, onların hatalarından bir şeyi yükleniciler de değildi. Şüphesiz onlar elbette yalancılardır."

Âyet: 13

وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ وَاَثْقَالاً مَعَ اَثْقَالِهِمْ وَلَيُسْئَلُنَّ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ve andolsun onların yükleriyle beraber kendi yüklerini ve (daha başka) yükleri elbette yüklenecekler. Yine andolsun kıyâmet gününde elbette iftira eder oldukları şeylerden de sorulacaklar."

ÎZAHLARI:

Mekke müşrikleri, îman edenlere:

1- "...Bizim yolumuza uyun da sizin hatalarınızı biz yüklenelim" dediler. Müslümanları kavuştukları hak dinden çıkarıp eski şirklerine dönmeleri için onları kandırmaya çalıştılar. Onlara "Gelin eski dininiz olan bizim yolumuza dönün de günaha girerseniz sizin günahlarınızı biz çekelim" dediler. Haddi zatında onların günahlarını çekmeleri kendi ellerinde değil. Kendilerinde böyle bir yetki yoktur.

"...Şüphesiz onlar elbette yalancılardır" Onlar bu sözlerinde asla samimi değillerdir. Onlar, düpedüz yalancılardır. Bazen halk arasında da onlara benzeyen sözler söylerler. "Senin günahını ben çekeyim" gibi karşı tarafı sapıtmaya çalışırlar. Bunun çok yanlış bir sapıklık olduğu açıktır.

2- "Ve andolsun onların yükleriyle beraber kendi yüklerini ve (daha başka) yükleri elbette yüklenecekler..." Allâhu Teâlâ yeminle haber veriyor. Başkalarını saptıranlar, kendi günahları ile birlikte saptırdıkları kimselerin kazandıkları günahları –onlarınkinden hiç eksilmeden– bir mislini de yüklenecekler. Bunların sebep olması ile daha başkalarının işledikleri günahları da çekecekler.

"...Yine andolsun kıyâmet gününde elbette iftira eder oldukları şeylerden de sorulacaklar" Müslümanları kandırmak için uydurdukları tezviratın tümünden hesap verecekler. Hem de kendi hesaplarını kendileri yapmış olacak. Asla itiraz hakları kalmayacak.

Rasulü Ekrem S.A.V.: "Kim bir iyi yol kurarsa, onun ecri ve onunla amel edenlerin ecirleri hiç eksilmeden bir misli de o yolu kuranadır. Kim de bir kötü yol kurarsa, onun günahı ve o yoldan gidenlerin günahlarının bir misli de hiç eksilmeden o kötü yolu kuranadır" buyurmuştur.

Devrimizde müslümanları sapıtmak için kurulan içki, fuhuş, kumar, faiz ve daha nice kötü yollar açılmıştır. İşte bu kötü yollardan gidenlerin günahlarından hiç eksilmeden bir misli de bu kötü yolları açanlaradır. Allâh, melekler ve bütün insanların lâneti onların üzerinedir.

Bu kötü yolları kaldırıp, yerine Allâh'ın yolunu getirmeye çalışanlara ne mutlu.

(Nisâ 112. En'âm 31. Nahl 25. Nûr 54. Tâha 87. Fâtır 18. Ahzab 58. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 14

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ۟ فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Andolsun Nûh'u da kavmine gönderdik ve içlerinde elli yıl hariç bin sene eğleşti. Onlar zâlimler iken tufan da kendilerini yakalayıverdi."

Âyet: 15

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"O'nu ve gemi ashabını da kurtardık ve onu âlemlere bir ibret yaptık."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, son Peygamberinin cesaretini artırmak, üzüntüsünü gidermek ve başarı ümidini pekiştirmek üzere geçmiş Peygamberlerin karşılaştıkları zorlukları hatırlatıyor. Başka sûrelerde beyan ettiği Nûh Aleyhisselamı burada kısaca hatırlatıyor ve:

1- "Andolsun Nûh'u da kavmine gönderdik ve içlerinde elli yıl hariç bin sene eğleşti..." Rasulüm! Nûh Aleyhisselam kavminin arasında Peygamber olarak 950 sene kaldığı, gece-gündüz, gizli-açık, acı-tatlı ve ısrarlı olarak kavmini dine davet ettiği halde dinlemediler ve isyan ettiler. Nihâyet:

"...Onlar zâlimler iken tufan da onları yakalayıverdi" Yerden fışkıran, gökten inen sağanak sularla meydana getirdiği deryada onları batırıverdi. Böylece o zâlimler helâk edilmiştir.

2- "Onu ve gemi ashabını da kurtardık ve onu âlemlere bir ibret yaptık" Nûh Aleyhisselamı ve gemiye aldığı diğer mü'minleri kurtardık. O gemiyi de Cudi dağında uzun süre bırakarak ve gemi sanayinin gelişmesine örnek olarak âlemlere ibret yaptık.

Habibim! Sana karşı gelenlerin, Mekke müşriklerinin sonu da başka bir sebeple helâk olmaktır. Senin başarın kıyâmete kadar sürecektir. Senin ümmetin de dünyanın çeşitli yerlerinde başarılı olacaktır.

Nûh Aleyhisselamın ömrü, şöyle rivâyet edilmiştir. 40 yıl Peygamberlik öncesi, 950 yıl Peygamberlik süresi 60 yıl da kavminin batması sonrası toplam 1050 yıl.

(Yunus 71-73. Hûd 25-48. Şuarâ 105-120. Nûh 1-28. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 16

وَاِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ ۖ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"İbrâhîm'i de zikret. Hani kavmine: "Allâh'a ibadet edin ve ondan korkun. Eğer biliyor iseniz bu sizin için daha hayırlıdır" demişti."

Âyet: 17

اِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا ۚ اِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ancak Allâh'tan başka, putlara tapıyorsunuz ve yalan uyduruyorsunuz. Allâh'tan başka taptıklarınız şüphesiz, sizin için bir rızık sahibi olmuyorlar. Artık rızkınızı Allâh katında arayın ve O'na ibadet edin, hem de kendisine şükredin. Yalnız O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 18

وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ۖ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Eğer yalanlarsanız, hakîkaten sizden önceki bir takım milletler de yalanlamıştı. Peygamberin üzerine düşen de açık tebliğden başkası değildir."

İZAHLARI:

Peygamberimize hitap ederek İbrâhîm Aleyhisselamı da hatırlamasını ve hatırlatmasını emretmiştir. O da kavmine:

1, 2- "...Allâh'a ibadet edin ve O'ndan korkun. Eğer biliyor iseniz bu sizin için daha hayırlıdır" demişti. "Bütün Peygamberler gibi o da kavmini yalnız Allâh'a ibadet etmelerine, yalnız O'na kulluk yapmalarına davet etmiş idi. Hem de Allâh'ın vereceği cezadan korkmalarını ve O'na şükretmelerini, ancak O'nun huzuruna döndürüleceklerini hatırlattı. Size rızık vermeyen putlara değil, Allâh'a kulluk yapın" dedi.

3- "Eğer yalanlarsanız, hakîkaten sizden önceki bir takım milletler de yalanlamıştı. Peygamberin üzerine düşen de açık tebliğden başkası değildir." Eğer beni yalanlarsanız, bana bir şey yapamazsınız. Gerçekten sizden evvel geçen milletler de sizin gibi yalanlamışlardı da helâk oldular gittiler. Peygamberlerin vazifeleri sadece açıkça Allâh'ın âyetlerini duyurmaktır. Sizi zorlamakla mükellef değillerdir. Siz ne yaparsanız, kendinize yaparsınız.

(Bu sûre 25. Âl-i Imran 184. Mâide 76. Nahl 73. Meryem 31-50. Enbiyâ 66, 67. Hacc 42. Şuarâ 69-86. Fâtır 85, 86. Ahkâf 28. Mülk 21. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 19

أَوَ لَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ
إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh yaratmaya nasıl başlıyor? Sonra onu (nasıl) iade ediyor görmediler de mi? Şüphesiz ki bu, Allâh'a kolaydır."

Âyet: 20

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ
يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۚ إِنَّ اللّٰهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

Meâli:

""Yeryüzünde yürüyün ve, yaratmaya nasıl başladı? Bakın" de. Sonra Allâh son gelişmeyi de yaratacak. Şüphesiz Allâh, herşeye kadirdir."

Âyet: 21

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Dileyeceği kimseye azap eder, isteyeceği kimseye de rahmet eder. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 22

وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Siz yerde ve gökte acze düşürenler de değilsiniz. Sizin için Allâh'tan başka bir dostunuz ve bir yardımcınız da yoktur."

Âyet: 23

وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَلِقَآئِهِۦٓ أُو۟لَـٰٓئِكَ يَئِسُوا۟ مِن رَّحْمَتِى وَأُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetlerini ve onunla karşılaşmayı inkâr edenler de işte bunlar, benim rahmetimden ümitlerini keserler. Yine bunlar kendileri için acıklı bir azap vardır."

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselam, kavminin, öldükten sonra dirilmeyi inkâr etmeleri ve Putlara saplanıp onlara tapmaları üzerine:

1- "Görmediler mi? Allâh yaratmaya nasıl başlıyor? Sonra onu (nasıl) iade ediyor görmediler de mi? Şüphesiz ki bu, Allâh'a kolaydır" diyerek onların ve herkesin dikkatini, Allâh'ın yok olan bir şeyi yaratmaya başlaması ve onu yetiştirip kıvamına erdirmesine, sonra da onu yok edip yine eski haline iade etmesine çekiyor. Hayvanlar ve bitkilere baktığımızda, bizzat kendimizi düşündüğümüzde yok iken var olanları, var iken yok olanları, her varlığın cinsi değişmeden yerine aynı cinsin geldiğini görüyoruz. Bunları böyle yapanın da Allâh'tan başkası ol-

madığı da, bilen için bir gerçek olduğuna göre, öldükten sonra kıyâmet gününde yeniden yaratmasında Allâh için bir zorluğun olmayacağı aşikardır. Artık inkâr etmenin ne kadar beyinsizlik olduğu, ne kadar inatçılık olduğu açıktır. Öylelerine:

2- "Yeryüzünde yürüyün de yaratmaya nasıl başladı bakın" de. Onlara yeryüzünde yürümelerini ve her ne görürlerse, onu yaratmaya nasıl başladığını, nasıl yetiştirdiğini düşünmelerini söyle.

"...Sonra Allâh son gelişmeyi de yaratacak. Allâh herşeye kadirdir" Bunu da hatırlat. Şimdi dünyada gördüğünüz bunca dağlar, dereler, ovalar, çöller, denizler, buralarda yaşayan sayılarını Allâh'tan başka kimsenin bilmediği hayvanlar, buralarda biten sayısız bitkiler. Bunların hepsini yarattığını gördüğünüze göre, sonra bunları yok edip son gelişmeyi de bambaşka bir şekilde yaratmasını ve sizi yeniden diriltip hesaba çekmeye gücünün yetmesini neden yadırgıyor ve inanmıyorsunuz? Elbette Allâh herşeye kadirdir.

3- "Dileyeceği kimseye azap eder, isteyeceği kimseye de rahmet eder. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz" Artık o, sizden dilediği kimselere yaptığı kötü ameline göre azap eder. Yine istediği kimseyi de dilediği iyi ameline göre rahmetiyle korur ve mükâfâtlandırır. O, külli irâdenin sahibidir. Tasarruf hakkı yalnız O'nundur. O'nun işine karışacak biri yoktur. Siz de, biz de, bütün insanlar da ancak O'nun huzuruna döndürüleceğiz. Bunun önüne asla geçilemez.

4- "Siz yerde ve gökte, acze düşürenler de değilsiniz..." Siz bu inkârlarınızla, bu iddialarınızla, bu gücünüzle Allâh'ı yerde ve gökte acze düşürme imkanına sahip değilsiniz. Öyle ise bu uğraşmanız, bu çabanız niçin? Güvendiğiniz bir dostunuz mu var? Size yardım edecek biri mi var? Hayır:

"...Allâh'tan başka bir dostunuz ve bir yardımcınız da yok." Öyle ise neye güveniyorsunuz da inkâra yelteniyorsunuz? Doğumunuz elinizde olmadığı gibi, ölümünüz de elinizde değil. Nerede, ne zaman, nasıl öleceğinizi de bilmiyorsunuz. Bunların hepsi de yalnız Allâh'ın irâdesindedir. İster istemez O'nun huzuruna çıkacaksınız.

5- "Allâh'ın âyetlerini ve onunla karşılaşmayı inkâr edenler de işte bunlar, benim rahmetimden ümitlerini keserler. Yine bunlar kendileri için acıklı bir azap vardır." Allâh'ın yarattığı bunca mahlukatı gördüğü halde, Allâh'ın varlığına delil olan herşeyin içinde yaşadığı halde Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler, O'nun huzuruna çıkacaklarını, Onunla karşılaşacaklarını inkâr edenler, Allâh'ın rahmetini de kabul etmemiş olacaklarından böyle bir ümit beslemeleri de söz konusu olamaz.

Bundan dolayı hep kendi beyinsizliklerinin cezasına çarptırılırlar. İşte bunlar için sonu gelmeyen cehennemde acıklı bir azap vardır.

(Bakara 39, 284. Âl-i Imran 4, 129. Nisâ 56. Mâide 10, 18, 40, 86. En'âm 11, 134. Tevbe 2, 3. Yunus 4, 34, 53. Hûd 20, 33. Nahl 36, 46. Kehf 105. Neml 64, 69. Rûm 11, 27, 42. Enbiyâ 104. Zümer 51, 62. Şûra 31. Burûc 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 24

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ فَاَنْجٰيهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ ۭ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Kavminin cevabı da: "Onu öldürün veya kendini yakın" demelerinden başka olmadı. Allâh da onu ateşten kurtardı. Şüphesiz bunda îman eden kavim için elbette ibretler vardır."

Âyet: 25

وَقَالَ اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْثَانًا ۙ مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَّيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ۡ وَّمَاْوٰىكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve: "Ancak dünya hayatında kendi aranızda bir sevgi için Allâh'tan başka putlar edindiniz. Sonra kıyâmet gününde kiminiz kiminize küfredecek. Kiminiz kiminize de lânet edecek, sığınacak yeriniz de ateştir. Sizin için yardımcılar da yoktur."

İZAHLARI:

1- "Kavminin cevabı da: "Onu öldürün veya kendini yakın" demelerinden başka olmadı..." Nihâyet aralarında, onu ateşte yakmaya karar verdiler, hazırlıklarını yaptılar ve onu ateşe attılar. Ama:

"...Allâh da onu ateşten kurtardı..." Allâh ateşi söndürdüğü gibi, orayı yemyeşil yaparak İbrâhîm'in emniyette olduğunu bir mucize

olarak gösterdi. Bu mucizeyi gördükleri halde yine de küfürde ısrar ettiler. Onlar bundan ders almadılar.

"...Şüphesiz bunda îman eden kavim için ibretler vardır." İbrâhîm Aleyhisselamın ateşten kurtulmasında elbette Allâh'a, O'nun kudretine îman edenler için alınacak dersler ve ibretler vardır. İbrâhîm Aleyhisselam sözlerine devamla:

2- "...Ancak dünya hayatında kendi aranızda bir sevgi için Allâh'tan başka putlar edindiniz..." Siz yalnız dünyaya mahsus olmak üzere aranızda bir samimiyette, bir kaynaşmaya yarayacak bir aldatmaca oyunu içinde elinizle yaptığınız putları ilahlar edindiniz. Uydurma abartmalarla onların çevresinde birbirinizi tesir altına alarak oyalandınız. Devrimizdeki sporcuların kulüp tutmaları gibi. Böyle yaptınız ama:

"...Sonra kıyâmet gününde kiminiz kiminize küfredecek. Kiminiz kiminize de lânet edecek..." Dünyanızı böyle geçirdikten sonra âhiretteki karşılaşacağınız ağır hesaplar ve cezaları görünce birbirinizi suçlayarak yaptığınız kötülükleri inkâra kalkışacaksınız ve birbirinize lânetler yağdıracaksınız. Ama iş işten geçmiş olacak.

"...Sığınacak yeriniz de ateştir. Sizin için yardımcılar da yoktur" içinden asla çıkamayacağınız ebedî mekanınız, barınacağınız yer, içinde ateş kaynayan cehennem olacaktır. Sizi oradan kurtaracak yardımcılar da yoktur.

(Bakara 258. En'âm 74-84. Tevbe 114. Meryem 41-50. Enbiyâ 51-73. Şuarâ 69-103. Saffat 83-113. Zuhruf 26-29. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 26

فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ ۘ وَقَالَ اِنِّى مُهَاجِرٌ اِلٰى رَبِّىۡ ؕ اِنَّهُ هُوَ الۡعَزِيۡزُ الۡحَكِيۡمُ ﴿۲۶﴾

Meâli:

"Lût da kendisine îman etti ve: "Şüphesiz ben Rabbime hicret edenim. Muhakkak O, Aziz, Hakim olanın kendisidir" dedi."

Âyet: 27

وَوَهَبۡنَا لَهٗۤ اِسۡحٰقَ وَيَعۡقُوۡبَ وَجَعَلۡنَا فِىۡ ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالۡكِتٰبَ

وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى الدُّنْيَا ۚ وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Kendisine İshâk ile Yakûb'u da ihsan ettik. Onun zürriyetine de peygamberliği ve kitabı verdik. Kendisine dünyada mükâfâtını da verdik. Şüphesiz o, âhirette de elbette Sâlihlerdendir."

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselamın oğlan kardeşinin veya kız kardeşinin oğlu Lût'da O'na îman etti ve:

1- "...Şüphesiz ben Rabbime hicret edenim. Muhakkak O, Aziz, Hakim olanın kendisidir" dedi. İbrâhîm Aleyhisselam ile Lût Aleyhisselam, Nemrut ve halkına yaptıkları telkinatın hidâyetlerine sebep olmadığını, fitnenin gittikçe arttığını görünce, artık orada durmanın manası kalmadığını ve tebligatın başka yerlerde yapılması gerektiğini anlayarak hicrete karar verdiler. Bunun üzerine Lût Aleyhisselam veya İbrâhîm Aleyhisselam: "Şüphesiz ben Rabbime hicret edenim" dedi. Yani; "Ben Rabbimin rızası için O'nun işaret buyurduğu yere hicret edeceğim, Allâh yoluna daveti orada yapacağım" diyerek hicrete hazırlandı. İbrâhîm Aleyhisselam, eşi Sâre ve Lût Aleyhisselam Kûfe köylerinden olan Kûse'den Harran'a hicret ettiler. Orada bir müddet kaldıktan sonra, Şam diyarına hicret ettiler. Sonra İbrâhîm Aleyhisselam Lût'u Südûm şehri ve civarına gönderdi. Orada tebligata devam etti. Daha hicrete başlamadan önce de Allâh'a güvenerek O'nun Aziz, Hakim olduğunu, yani Allâh'ın en üstün, istediğini yapan ve yaptıran olduğunu, verdiği hükmün yerli yerince olduğunu ve dilediği hükmü veren olduğunu beyan ve tasdik ettiler. Böylece güvenerek yola çıktılar. Din için ilk hicret edenler de bunlar oldu. Bu uğurda ikinci hicreti yapan da, hazreti Osman ve eşi Rasulullâhın kızı Rukiye'dir. Bu azmi Allâh bize de nasip etsin.

2- "Kendisine İshâk ile Yakûb'u da ihsan ettik. Onun zürriyetine de Peygamberliği ve kitabı verdik..." İbrâhîm Aleyhisselama Sâre'den İshâk'ı verdik. İshâk'tan da torunu Yakûb'u verdik. İbrâhîm Aleyhisselamın zürriyetine peygamberliği ve kitabı ihsan ettik. Onun oğlu İshâk'tan sonra neslinden Îsâ Aleyhisselama kadar birçok Peygamberler gönderdik. Îsâ Aleyhisselam, İbrâhîm Aleyhisselamın oğlu İshâk'tan olan torunlarından son Peygamberdir. En son Peygamber olan Muhammed Aleyhisselam da oğlu İsmâîl Aleyhisselamın neslindendir. Böylece Tevrat, Zebur, Kur'ânı Kerîm kitapları da onun nesline gelmiş-

tir. İbrâhîm Aleyhisselam "Ebul' enbiyâ" peygamberlerin atası unvanına nail olmuştur.

"...Kendisine dünyada mükâfâtını da verdik..." Hicrete çıktığında hiçbir şeyi yok iken ona çok miktarda mal, mülk, şeref gibi birçok ihsanda bulunduk. O da bu malları hep Allâh yolunda harcadı.

"...Şüphesiz o, âhirette de elbette Sâlihlerdendir." Âhirette de en yüksek derecelere eren peygamberlerle birliktedir. Sonu gelmeyecek olan saadet içindedir.

(En'âm 84-90. Meryem 48-50. Enbiyâ 71-73. Nahl 120-122. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ ۖ مَا سَبَقَكُمْ
بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Lût'u da hatırla. Hani kavmine: "Şüphesiz siz gerçekten fuhuş yapıyorsunuz. Âlemlerden hiçbiri onda sizi geçmedi" demişti."

Âyet: 29

اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَاْتُونَ فِى
نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ ۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا
ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

""Hakîkaten siz erkeklere sarkıntılık yapıyor ve yolu kesiyorsunuz. Toplantı yerlerinizde de iğrenç olanı mı yapacaksınız?" (dedi). Kavminin cevabı da: "Eğer doğrulardan isen, bize Allâh'ın azabını getir" demelerinden başka olmadı."

Âyet: 30

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Müfsitler zümresine karşı bana yardım et" dedi."

İZAHLARI:

Rasulüm! Senden önce geçen Peygamberlerden:

1- "Lût'u da hatırla. Hani kavmine: "Şüphesiz siz gerçekten fuhuş yapıyorsunuz. Âlemlerden hiçbiri onda sizi geçmedi" demişti. Lût Aleyhisselam Südûm şehri halkına Hitaben: "Siz erkekler, birbirinizle fuhuş yapıyorsunuz. Bu pisliği sizden önce geçen milletlerden hiçbiri yapmamıştı. Bu yalnız sizde görülen bir murdarlıktır. Bu menfur şehvet şeklini bırakın" dedi. Devamla:

2- "Hakîkaten siz erkeklere sarkıntılık yapıyor ve yolu kesiyorsunuz. Toplantı yerlerinizde de iğrenç olanı mı yapacaksınız?" (dedi). "Siz kadınlarınızı bırakıp da erkeklerle ilişki kuruyorsunuz. Hatta yol keserek, yolcuların mallarını aldığınız gibi, erkeklerin iffetini kirletiyorsunuz. Toplantı yerlerinizde de utanmayı tamamen kaldırıp kötülük yarışı yapıyorsunuz, alenen birbirinizi düzüyorsunuz, sakız çiğniyorsunuz, çakıl taşıyla işaret atışı yapıyorsunuz, satranç oynuyorsunuz, parmak çatlatıyorsunuz, horoz dövüştürüyorsunuz, koç kakıştırıyorsunuz, erkekler kadın elbisesi, kadınlar da erkek elbisesi giyiyorlar... bu iğrenç şeyleri bırakın" dedi.

Tirmizi'nin rivâyetinde Ümmü Han şöyle diyor:

"Rasulullâh S.A.V.'e: "Toplantı yerlerinizde de iğrenç olanı mı yapacaksınız?" diye sordum da: "Kendilerine uğrayıp geçenlere (çakıl) atıyorlar ve onunla alay ediyorlar idiler" buyurdu. Bunun îzahı durumunda Sa'lebi şöyle anlatıyor: Muaviye dedi ki: "Peygamber S.A.V. "Şüphesiz Lût'un kavmi toplantılarında oturuyorlar, herbirinin yanında da içinde çakıl bulunan bir çanak vardı. Bir geçen olunca ona çakılı atıyorlar. Kimin çakılı ona dokunursa o, onun olurdu. Yani o çakıl sahibi onu yakalar ve yapacağını yapardı" buyurdu. Bu konuda başka rivâyetler de vardır.

Allâh korusun devrimizde de benzeri şeylerin arttığı görülüyor. Devlet idarecilerinin de bunlara göz yumar veya teşvik eder olmaları çok şaşırtıcıdır.

"Kavminin cevabı da: "Eğer doğrulardan isen, bize Allâh'ın azabını getir" demelerinden başka olmadı." Kendilerine nasihat eden Lût Aleyhisselamın kavminin cevabı ise, kendisiyle alay ederek: "Eğer

doğru isen haydi bize Allâh'ın azabını getir" diyerek adeta yakında görecekleri azabı kendi dilleriyle istemiş oldular.

Bunun üzerine Lût Aleyhisselam Allâh'a yalvararak:

3- "Ey Rabbim! Müfsitler zümresine karşı bana yardım et" dedi. Gelecek âyetlerde de belirtileceği gibi Allâhu Teâlâ Lût Aleyhisselamın duasını kabul buyurdu ve kavmini helâk etti. Kendisi ile birlikte îman edenleri kurtardı. İlgili âyetler gelecek.

Âyet: 31

وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى ۙ قَالُوٓا اِنَّا مُهْلِكُوٓا
اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ ۚ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظٰلِمِينَ ۚ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Elçilerimiz İbrâhîm'e müjdeyi getirince: "Şüphesiz biz şu beldenin halkını helâk edicileriz. Muhakkak onun halkı zâlimler oldular."

Âyet: 32

قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًا ۗ قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا ۖ لَنُنَجِّيَنَّهُ
وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُ ۖ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"(İbrâhîm de) "Cidden orada Lût var" dedi. "Orada bulunan kimseleri biz daha iyi bileniz. Andolsun O'nu ve ehlini muhakkak kurtaracağız. Ancak eşi kalanlardan olmuştur" dediler."

Âyet: 33

وَلَمَّآ اَنْ جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِۦٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ ۖ اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا
امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Elçilerimiz Lût'a gelince de onlarla tasalandı ve kalbi daraldı. "Korkma, üzülme de. Şüphesiz biz senin ve ehlinin kurtarıcısıyız. Ancak eşin kalanlardan olmuştur" dediler."

Âyet: 34

اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Muhakkak biz, bu belde halkı üzerine fısk eder olmaları sebebiyle gökten pis bir azap indirenleriz."

Âyet: 35

وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةًۢ بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Andolsun biz ondan aklı eren kavim için açık bir âyet bıraktık."

İZAHLARI:

Lût Aleyhisselamın duasını kabul buyuran Allâhu Teâlâ, ora halkını batırmak üzere melekler gönderdi. Melekler önce İbrâhîm Aleyhisselama oğlu İshâk'ın doğumunu müjdelemek için ona uğradılar. Onu müjdeledikten sonra:

1- "...Şüphesiz biz şu beldenin halkını helâk edicileriz. Muhakkak onun halkı zâlimler oldular" dediler. Allâh'ın gönderdiği melekler, İbrâhîm'e İshâk'ı, ardından da Yakûb'u müjdeledikten sonra, Sudûm şehrini işaret ederek; "Buranın ahalisini helâk edeceğiz. Çünkü bunlar ahlaksızlığın en şenisini yaparak zâlimler oldular." haberini verince İbrâhîm Aleyhisselam:

2- "Cidden orada Lût var" dedi... Lût Aleyhisselamın orada olduğunu bilen İbrâhîm Aleyhisselam, dayanamadı ve onların arasında hiç suçu olmayan, aynı zamanda Peygamber olan Lût'u hatırlattı. Onlar da:

"...Orada bulunan kimseleri biz daha iyi bileniz. Andolsun onu ve ehlini muhakkak kurtaracağız. Ancak eşi kalanlardan olmuştur" dediler. "O Sudûm şehrinde bulunanları, îmanları, îmansızları her yö-

nüyle en iyi şekilde biliyoruz. Lût'u ve îman edenleri ev halkı ile birlikte kurtaracağız. Ama eşi o îmansız, ahlaksız kimselere yardımcı olduğu, onun da onlardan farksız olduğu için onlarla birlikte helâk olmak üzere arkada kalacak. Ey İbrâhîm! Sen üzülme" dediler ve oradan ayrıldılar.

3- "Elçilerimiz Lût'a gelince de onlarla tasalandı ve kalbi daraldı. "Korkma, üzülme de. Şüphesiz biz senin ve ehlinin kurtarıcısıyız. Ancak eşin kalanlardan olmuştur" dediler. Allâh'ın gönderdiği melekler Lût'a gelince, onların çok güzel birer genç civanlar olduğunu görünce, kavminin onlara göz dikeceğini düşünerek tasalanmaya başladı ve içi sıkılıp daraldı. Melekler onu bu halde görünce: "Korkma, endişe etme, hiç de üzülme. Biz onları helâk etmeye geldik. Biz seni ve ehlini kurtaracağız. Ancak o ahlaksız karın da onlarla birlikte helâk olacak" dediler. Devamla:

4- "Muhakkak biz, bu belde halkı üzerine –fısk eder olmaları sebebiyle– gökten pis bir azap indirenleriz" dediler. Ey İbrâhîm! Şüphesiz biz, fuhuşta ve her çeşit ahlaksızlıkla zirveye ulaşmış olan bu şehir halkının üzerine gökten en ağır, en çirkin, en feci bir azap indireceğiz. Çünkü bunlar, fıskın, bozgunculuğun, fuhşun en kötüsünü işlemiş ve iyice kokuşmuş hale gelmişler ve bu azabı hak etmişlerdir.

5- "Andolsun biz ondan, aklı eren kavim için açık bir âyet bıraktık." Halkını helâk ettiğimiz bu şehirden ibretler alınacak acayip eserler bıraktık. Aklı erenler için burada çok ders alınacak kalıntılar vardır. Burası Filistin'de "Ölü deniz" denilen yerin kıyısında bir yer.

(Araf 80-84. Hûd 77-83. Hıcr 59-77. Şuarâ 160-174. Neml 54-58. Kamer 33-39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 36

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۚ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. "Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin ve âhiret gününü de umun. Yeryüzünde de fesatçılar olarak bozgunculuk yapmayın" dedi."

Âyet: 37

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Ve onu yalanladılar da kendilerini çetin zelzele yakalayıverdi ve yurtlarında çökenler oluverdiler."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Şuayb Aleyhisselamı Medyen halkına Peygamber olarak gönderdi ve onlara:

1- "...Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin ve âhiret gününü de umun. Yeryüzünde de fesatçılar olarak bozgunculuk yapmayın" dedi. Şuayb Aleyhisselam, îmansızlıkta ve her türlü ahlaksızlıkta ileri giden, bilhassa tartılarda ve ölçeklerde alabildiğine hileye kaçan, yol kesmelerde ve soygunculukta azdıkça azan kavmine nasihat ederek "Ey kavmim! Gelin bu kötü ve zulümkâr hallerinizden vazgeçin de Allâh'a ibadet edin, her hususta O'na kulluk yapın. O'nun emrinden ayrılmayın. Âhiret gününü hatırlayın, o günün selâmeti ve saadetini umarak yaşayın. Hem de yaşadığınız memleket topraklarında birbirinizi ezerek, aldatarak bozgunculuk yapmayın. Dünyada da huzurlu yaşayın, âhirette de cennet nimetlerine kavuşun" dedi ise de:

2- "Onu yalanladılar da kendilerini çetin zelzele yakalayıverdi ve yurtlarında çökenler oluverdiler." Şuayb Aleyhisselamı dinlemeyen bu kavim, onu yalanladılar, karşı geldiler. Nihâyet hakettiklerini ettiler ve çok şiddetli, yürekleri koparan, kalpleri durduran ani bir yer sarsıntısı ile çökekaldılar. Kendileri ve evleri üst üste yığıldılar kaldılar. Hiç kurtulan olmadı. Ancak Şuayb Aleyhisselam ile îman edenlere hiçbir şey olmadı.

(Araf 85-93. Hûd 84-95. Şuarâ 176-190. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

وَعَادًا وَثَمُودَا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ ۖ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ad'ı, Semûdu da (helâk ettik). Meskenlerinden (kalanlar) size belirlenmiştir. Şeytan da kendilerine amellerini süsledi ve onları –görenler oldukları halde– yoldan saptırdı."

ÎZAHI:

Yine Yemen yakınlarındaki Hadramevt civarında "Ahkâf" denilen yerde yaşayan ve Araplar tarafından iyi bilinen bu yerde Ad kavmi bulunuyordu. Halen onların yaşadıkları yerler, açık seçik görenlerin gözleri önündedir. Devamlı yol üzerinde olan bu yerler, bakanları hayrette bırakmaktadır. İşte bunlar, şeytanın süslü gösterdiği ve kendilerinin çok beğendiği kötü amelleri yüzünden Allâh yolundan saptılar ve gözleri göre göre helâk oldular.

Semud kavmi de "Vadilkurâ" denilen yerin yakınında kayalardan oydukları evlerde ve düzlüklere yaptıkları saraylarda yaşıyorlar idi. Bu yer de yol üzerinde hayretle seyredilen Araplarca iyi bilinen bir mıntıkadır. Kendilerine gönderilen Sâlih Aleyhisselama karşı geldiler, mucize olan devesini öldürdüler ve helâkı hak ettiler.

(Araf 65-79. Hûd 50-68. Şuarâ 123-159. Neml 45-53. Fussılet 15-18. Ahkâf 21-26. Zariyât 41-45. Kamer 18-31. Hakka 1-8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 39

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ
فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Kârun'u da, Firavunu da, Hâmân'ı da (helâk ettik). Andolsun Mûsâ kendilerine beyyinatı da getirmişti de, yeryüzünde büyüklendiler. (Azabın önüne) geçenler de olmadılar."

ÎZAHI:

Çok zengin olan Mûsâ'nın yakın akrabası ve kıbtilerden Firavun ile veziri Hâmân'ı da küfürleri ve isyanları yüzünden helâk ettik. Andolsun biz Mûsâ'yı onlara açık deliller, mucizelerle gönderdik. Fakat mısır topraklarında kibirlerinden kendilerine yediremediler ve inatların-

dan zulümlerine devam ettiler. Allâh'ın verdiği azabın ve helâkın önüne de geçemediler. Boğuldular gittiler.

(Bakara 40-74. Araf 103-171. Yunus 75-93. Hûd 96-99. İsrâ 101-104. Taha 9-99. Mü'minûn 46-49. Neml 7-14. Kasas 3-46. Şuarâ 10-66. Ğafir 23-42. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 40

فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْبِهٖ ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ ۚ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَا ۚ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Herbirini de günahı sebebiyle yakaladık. Onlardan kiminin üzerine taşlı kasırga gönderdik. Yine onlardan kimini de çılgın ses yakaladı. Onlardan kimini de onu yere batırdık. Onlardan kimini de boğduk. Allâh onlara zulmetmek için de yapmadı. Fakat kendilerine zulm eder oldular."

ÎZAHI:

Helâk edilen milletlerden:

"Herbirini de günahı sebebiyle yakaladık..." Hiçbirini helâk etmedik. Herbirini işlediği günahlar, yaptığı suçlar yüzünden cezalandırmak üzere çeşitli sebeplerle helâk ettik. Mesela:

1- "...Onlardan kiminin üzerine taşlı kasırga gönderdik..." Bunlar, Ad kavmidir. Bunlar: "Bizden daha güçlü kim olabilir. Yeryüzünün en zengini, en kuvvetlisi biziz" diyerek tuğyan ediyorlardı. İşte bunların üzerine şiddetli kasırgalar gönderdik. Yerden uçurdukları taşları tepelerine yağdırdık. Kendilerini rüzgarla havaya kaldırıp tepeleri üzerine düşürdük. Kelleleri ve gövdeleri birbirinden ayrıldı. Böylece güçlerini-kuvvetlerini gördüler, helâk olup gittiler.

2- "...Yine onlardan kimini de çılgın ses yakaladı..." Bunlar da Semûd kavmidir. Peygamberleri Sâlih Aleyhisselam, kendilerine deliller getirdiği, mucizeler gösterdiği halde îman etmediler. Onu tehdit ettiler. Azdıkça azdılar. Açık bir mucize olan deveyi öldürdüler ve helâk olmayı

hak ettiler. Nihâyet kulakları patlatan çılgın bir sesle birlikte gelen felaket onları yerle bir etti.

3- "...Onlardan kimini de onu yere batırdık..." Kârun gibi çok zengin olan ve azdıkça azan, Allâh'a isyan eden, yeryüzünde kendini beğenerek çalımlı çalımlı yürüyeni sarayları ve mallarıyla birlikte yerin dibine geçiriverdik.

4- "...Onlardan kimini de boğduk..." Nûh Aleyhisselamın kavmi ve Firavun gibilerini de sularda boğduk. Onlar da peygamberlerine karşı geldiler. Hep kendilerini beğenerek gurur, kibir içinde tuğyan ettiler, varlıklarına güvendiler de denizlerde boğularak helâk oldular.

"...Allâh onlara zulmetmek için de yapmadı..." Allâhu Teâlâ onları boşuna helâk etmedi. Onların helâkı bir zulüm değildir. Hak ettikleri bir cezadır. Allâh asla zâlim değildir.

"...Fakat kendilerine zulm eder oldular." Küfürleri, şirkleri, isyanları, ahlaksızlıkları ile bizzat kendilerine zulmettiler.

(Bakara 50. Araf 64, 71, 72, 77, 78, 84, 81, 91, 130-136. Enfal 54. Yunus 73. Hûd 40-45, 67, 68, 82, 83, 93-95, 99, 101, 117. İsrâ 103. Şuarâ 66, 121. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ ۚ
اِتَّخَذَتْ بَيْتًا ۖ وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ ۘ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka dostlar edinenlerin misali, ev yapan örümceğin misali gibidir. Şüphesiz ki evlerin en zayıfı da –biliyor iseler– elbete örümceğin evidir."

Âyet: 42

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh kendinden başka taptıkları şeyi bilir. Hem de O, Azizdir, Hakimdir."

Âyet: 43

وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۚ وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"İşte bu misaller. Onları insanlara örnek veriyoruz. Onlara bilenlerden başkası akıl erdiremez."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerimelerde Allâh'ın verdiği örnek, mü'minlerle müşrikler arasındaki farkı çok açık bir ifade ile beyan etmektedir. Mü'minlerin Allâh yoluna sarılmalarının son derece sağlamlığı karşısında müşriklerin tuttuğu şeytan yolunun çürüklüğü, zayıflığı tıpkı sıcaktan, soğuktan, hırsızdan, düşmandan koruyamayan örümcek ağına benzetilmektedir. İncecik bir çöple dokunulursa, o örümceğin korunma imkanından mahrum olduğu görülür. Onun için:

1- "Allâh'tan başka dostlar edinenlerin misali, ev yapan örümceğin misali gibidir..." buyurulmuştur. Allâh'tan başka "dostlar" zannederek putlara veya benzeri şeylere hatta insanlara değer vererek hayali bir inanç içinde kendilerini kaptıranların bu hali, örümceğin hali gibidir. Örümceğin ağı, hiç olmazsa sinek avlamaya yarayan bir tuzaktır. Onların hali ise kendilerinin avlanmasından başka bir şey değildir.

"...Şüphesiz ki evlerin en zayıfı da, -biliyor iseler- elbette örümceğin evidir" Örümcek yuvasına, onun ördüğü ağa bakılacak olursa, ondan daha zayıf daha cılız bir yapı bulunamaz. Müşriklerin yaptıkları şirk ağları da işte bunun gibi daha da cılızdır. Örümceğin ağı sinek avlamak için bir tuzak kabul edilecek olursa müşriklerin yaptıkları putlar da halkı aldatmak ve avlamak için bir tuzaktan başka bir şey değildir. İnsanları hak yoldan saptırmak ve onlardan çıkar sağlamak için bir tuzaktır. Ama kurdukları bu tuzağa önce kendileri düşecektir.

2- "Şüphesiz Allâh, kendinden başka taptıkları şeyi bilir..." ve ona göre hak ettikleri cezaları verir. Çünkü:

"...O Azizdir, Hakimdir" En yüksek güce sahiptir. Yarattığı bütün mahlukattan üstündür. Verdiği hükümleri hikmetle verir. Tedbirlerinde asla hata etmez. Hiçbir varlık O'nun hükmünü engelleyemez.

"İşte bu misaller. Onları insanlara örnek veriyoruz. Onlara bilenlerden başkası akıl erdiremez" Allâh'ın verdiği bu misaller, insanların ibret alacağı birer örnektir. Bu örneklerden ancak Kur'ânı okuyan ve Allâh'ın verdiği bilgilere sahip olan kimseler yararlanabilir. Kur'ân bilgilerinden mahrum olanlar sağırlar, tatlar, körler, deliler gibidirler. Onlar bu misallerden yararlanamazlar.

(Bakara 17, 171, 264. Âl-i İmran 117. Araf 176, 177. Yunus 24. Hûd 24. İbrâhîm 18, 26. İsrâ 89. Kehf 45, 54. Rûm 58. Zümer 27. Cuma 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 44

خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Allâh gökleri ve yeri hak olarak yarattı. Şüphesiz bunda mü'minler için elbette bir âyet vardır."

Âyet: 45

اُتْلُ مَآ اُوحِىَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ ۖ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ۗ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kitaptan sana vahyolunanı oku. Namazı da kıl. Elbette namaz, fuhuştan ve hoşlanılmayan (herşey)den nehyeder. Elbette Allâh'ın zikri daha büyüktür. Allâh da yapıyor olduğunuz şeyleri bilir."

İZAHLARI:

1- Gökleri ve yeri yaratan Allâh, elbette onları bizim için kendi varlığına birer delil olarak göstermiştir. Mü'min olanlar bunlardan yeteri kadar ibret alarak Allâh'a teslim olurlar.

2- Habibim! Kur'ânı Kerîmden sana indirilen âyetleri devamlı oku ve insanlara tebliğ et. Namazı da bütün şartlarına ve rükünlerine riâyet ederek ihlasla kıl. Çünkü namaz, insanların içine düşebileceği bütün kötülüklerden iffetsizliklerden, her türlü ahlaksızlıktan korur. Allâh'ın sizi zikretmesi, size Kur'ânı indirmesi, sizin bütün zikirlerinizden namazınızdan daha büyüktür, daha üstündür. Allâh sizin yapmakta olduğunuz iyi veya kötü hepsini biliyor. Ona göre karşılığını verecektir.

(Bakara 43, 238. Nisâ 103. Yunus 109. Hûd 114. Taha 132. Nahl 41. Tevbe 72. Ahzab 2. Kehf 27. Zümer 5. Casiye 22. Teğabün 3. âyetleri de okuyalım.)

YİRMİNCİ CÜZÜN SONU

YİRMİBİRİNCİ CÜZ

Âyet: 46

وَلَا تُجَادِلُوٓا۟ أَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ إِلَّا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ وَقُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱلَّذِىٓ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَٰهُنَا وَإِلَٰهُكُمْ وَٰحِدٌ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlardan zulmedenlerden başka ehli kitap ile o en güzel olanın haricinde mücadele etmeyin ve: "Bize indirilene ve size indirilene inandık. Bizim ilahımız ile sizin ilahınız birdir. Biz de yalnız O'nun için Müslümanlarız" deyin."

ÎZAHI:

Ehli kitaptan Yahudi ve Hıristiyanlar ile Müslümanlar arasındaki münasebetlerin ayarlanması ve düzenli yürümesi hakkında:

"Onlardan zulmedenlerden başka ehli kitap ile o en güzel olanın haricinde mücadele etmeyin..." buyrulmaktadır. Hıristiyan ve Yahudilerden size savaş açarak zulme kalkışanlarla nasıl gerekiyorsa öylece savaşın ve mücadele edin. Ama bunların dışında kalan diğerleri ile yapacağınız mücadele en güzel, en iyi şekilde onları yumuşatacak, islama yaklaştıracak tarzda olsun. Onlara:

"...Bize indirilen ve size indirilene inandık. Bizim ilahımız ile sizin ilahınız birdir. Biz de yalnız O'nun için Müslümanlarız" deyin. Aranızda konuşmalar yapılırken sertleşmeyin. Yumuşak bir dille ve güzel bir üslup ile: "Bize indirilen Kur'ânı Kerîme ve size indirilen Tevratla İncil'e îman ettik. Hepsi de Allâh kelamıdır. Ancak Tevrat ile İncil aslını yitirmiş ve insan sözlerinden ibaret kalmıştır. Onların asılları ve kıyâmete kadar kalacak olanları ise, Kur'ânda yer almıştır. Gelin hep birlikte Kur'ânı Kerîmle amel edelim" şeklinde konuşun ve anlatın.

"Biz yalnız Allâh'a teslim olduk. O'nun yolundan ayrılmayız. Sizin de bizim de Allâh'ımız birdir. Ayrımız gayrımız yoktur. Gelin siz de müslüman olun" diyerek onları hak dine davet edin.

(Bakara 4, 136. Âl-i Imran 84. Nisâ 162. Mâide 59. Nahl 125. İsrâ 53. Hacc 3, 8. Mü'minûn 96. Lokmân 20. Fussılet 34. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ ۚ فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ ۚ وَمِنْ هٰٓؤُلَآءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ ۚ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Böylece sana da kitabı indirdik. Kendilerine kitabı verdiklerimiz de ona îman ediyorlar. Bunlardan ona îman eden kimseler de var. Âyetlerimizi kâfirlerden başkası da inkâr etmez."

Âyet: 48

وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِينِكَ اِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Bundan önce bir kitap da okumaz idin. Onu sağınla da yazamaz idin. Öyle olsaydı, bâtılcılar elbette şüphelenir idi."

Âyet: 49

بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِى صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ ۚ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Hayır, o ilim verilenlerin göğüslerinde açık âyetlerdir. Bizim âyetlerimizi zâlimlerden başkası da inkâr etmez."

İZAHLARI:

Habibim! Senden öncekilere kitaplar indirdiğimiz gibi:

1- "Böylece sana da kitabı indirdik..." Daha önceleri Mûsâ'ya Tevrat'ı, Îsâ'ya İncil'i, Davud'a da Zebur'u indirdiğimiz gibi sana da Kur'ânı indirdik.

"...Kendilerine kitap verdiklerimiz de ona îman ediyor..." Yahudilerden Abdullâh ibni Selam, Hıristiyanlardan Selmanı Farisi gibi Tevrat ve İncil ehlinden niceleri îman ediyorlar.

"...Bunlardan ona îman eden kimse de var..." Kureyş'ten Mekke halkı ve civar beldelerden de îman edenler vardır.

"...Âyetlerimizi kâfirlerden başkası da inkâr etmez" Âyetlerimizi inatçı ve inkârcı kâfirlerden başka kimse hiçe saymaz. Rasulüm:

2- "Bundan önce bir kitap da okumaz idin. Onu sağınla da yazamaz idin..." Sen Mekke halkı arasında yaşadığın sürece Kur'ân inin-ceye kadar hiçbir kitap okumazdın, yazı da yazmazdın. bunu Mekke halkı bildiği halde bu mucizeyi kabul etmiyor. Senin başkasından yazdırdığını söylüyor.

"...Öyle olsaydı, bâtılcılar elbette şüphelenir idi" Sen okuma yazma bilseydin bâtıl inanca sahip olanlar elbette şüphelere düşebilirlerdi. Ama hiç de öyle değil. Senin okuma yazma bilmediğini herkes biliyor.

3- "Hayır, o ilim verilenlerin göğüslerinde açık âyetlerdir..." Hayır, o Kur'ânı Kerîm, kendilerine ilim verilenlerin, Kur'ânı öğrenenlerin göğüslerinde kalplerinde açık açık delillerle dolu âyetlerdir.

"...Bizim âyetlerimizi zâlimlerden başkası da inkâr etmez." Habibim! Bizim sana indirdiğimiz âyetleri, hem kendilerine hem de başkalarına zulmetmeye alışmış kimselerden başkaları inkâr etmez. Sen üzülme tebliğe devam et.

(Bakara 99. Nisâ 105. En'âm 92, 105. Enbiyâ 10. Nûr 34, 46. Furkân 5. Araf 157. Lokmân 32. Ğafir 63. Fussılet 15, 28. Mücadele 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 50

وَقَالُوا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهٖ ؕ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ ؕ وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

""Ona Rabbinden âyetler indirilmeli değil miydi?" dediler." "Âyetler ancak Allâh katındadır. Ben ancak açık bir uyarıcıyım" de."

Âyet: 51

اَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَّذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Kendilerine okunan kitabı da sana indirmemiz onlara yetmedi mi? Şüphesiz bunda îman eden bir kavim için elbette bir rahmet ve öğüt vardır."

Âyet: 52

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنِىْ وَبَيْنَكُمْ شَهِيْدًا ۚ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوْا بِاللّٰهِ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

""Benim aramla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter. Gökler ve yerde olanı bilir. Bâtıla inananlar ve Allâh'ı inkâr edenler ise, işte bunlar hüsrana uğrayanların kendileridir" de."

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri bir bahane daha bularak:

1- "O'na Rabbinden âyetler indirilmeli değil miydi" dediler. "Mûsâ'nın asâsı, Sâlih'in devesi gibi mucizeler gelseydi ya" diye gevezelik yaptılar. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ, Habibim:

"...Âyetler ancak Allâh katındadır. Ben ancak bir uyarıcıyım." de. Emrini verdi."Mucizeler yalnız Allâh'ın vereceği bir Peygamberlik delilidir. Bana verdiği mucizeleri görmediniz mi? Ben ancak size hakları ve bâtılları duyurarak sizi uyarmaya, korkutmaya ve müjdelemeye geldim. Kim hidâyete ererse, kendi lehinedir. Kim de saparsa, kendi aleyhinedir."

2- "Kendilerine okunan kitabı da sana indirmemiz onlara yetmedi mi..." Mucizelerin çoğu geçici bir zamana mahsus olur. Sana verdiğimiz Kur'ân mucizesi kıyâmete kadar bâkîdir. Senin peygamberliğine delil olarak bu eşsiz mucize onlara yetmedi mi de inatlaşıyorlar?

"...Şüphesiz bunda îman eden bir kavim için elbette bir rahmet ve öğüt vardır" Muhakkak bu kıyâmete kadar devam edecek olan Kur'ânda îman edenler için kesinlikle Allâh'ın rahmeti, bereketi, ilmi, irfanı, ibreti ve her noktada dersler, ibretler ve öğütler vardır.

3- "Benim aramla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter..." de. Allâh sizi de biliyor, beni de biliyor. O aramızda devamlı şahittir.

"Göklerde ve yerde olanı bilir." O'nun bilmediği hiçbirşey yoktur. O'ndan bir şey gizleyemezsiniz. Şunu da iyi bilin ki:

"...Batıla inananlar ve Allâh'ı inkâr edenler ise, işte bunlar hüsrana uğrayanların kendileridir" bâtıl olan putlara inanıp onlara tapan sizin gibi müşrikler, inkârcı kâfirler, dünya ve âhirette en büyük zarara uğrayanların tâ kendileridir. Dünyada en ağır hezimete uğrayıp âhirette de en devamlı, en acı azaba atılacaksınız.

(Âl-i Imran 29. Nisâ 79, 166. Yunus 20. Hûd 12. Ra'd 7, 27. Nahl 72. Furkân 7, 21. Hucurât 16, 18. Mücadele 7. Teğabün 4. Bu sûre 67. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 53

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ ۚ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ

الْعَذَابُ ۚ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Azabı senden acele istiyorlar. Eğer belirlenmiş bir ecel olmasaydı, elbette kendilerine azap gelmişti bile. Andolsun onlar fark etmezken ansızın kendilerine elbette geliverecek."

Âyet: 54

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Azabı senden acele istiyorlar. Şüphesiz cehennem de elbette kâfirleri kuşatandır."

Âyet: 55

يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Azabın, onları üstlerinden ve ayaklarının altından kapladığı ve: "Yapıyor olduğunuz şeyi tadın" diyeceği gün."

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri kendilerine haberi verilen azabı inkâr ederek Allâh'ın Rasulünden alayvari, azabın çabuk gelmesini istediler:

1- "Azabı senden acele istiyorlar. Eğer belirlenmiş bir ecel olmasaydı, elbette kendilerine azap gelmişti bile..." Habibim! Bu müşrikler seninle alay ederek kendilerine vaad edilen azabın hemen gelmesini istiyorlar. O azabın belirlenmiş bir zamanı vardır. Böyle bir taktir olmasaydı, onların istemesine fırsat kalmadan geliverirdi. Onlar böyle oyalanırlarken:

"...Andolsun onlar fark etmezken ansızın kendilerine elbette geliverecek." Bu şuursuz kâfirlere ummadıkları zaman ansızın o azabın geleceğini haber ver. Yeminle vaad ediyorum. Kesinlikle o azabı tadacaklar. Onlar ısrarla:

2- "Azabı senden acele istiyorlar. Şüphesiz cehennem de elbette kâfirleri kuşatandır" Onlar, bu azabı isteyedursunlar. Bunların bu davranışlarının kendilerini oraya sürüklediğinin farkında değiller. Pek yakında müslümanların kılıçlarıyla başlayan ve kabir azabıyla devam edecek olan o azap, şüphesiz kendilerini kuşatan cehennem azabıyla ebedîleşecek. O:

3- "Azabın, onları üstlerinden ve ayaklarının altından kapladığı ve: "Yapıyor olduğunuz şeyi tadın" diyeceği gün. Çok iyi anlamış olacaklar. Onlar hak ettikleri o azabın üstlerinden, altlarından, arkalarından, önlerinden, sağlarından, sollarından ve her yanlarından sardığını, kaçacak yerin kalmadığını ve hiçbir söze sahip olamadıklarını elbette görecekler. Acele etmesinler.

(Âl-i Imran 106. En'âm 65. Araf 41. Enfâl 50. Tevbe 49. Yunus 50-52. Yusuf 107. Ra'd 6. Nahl 26. Şuarâ 204. Hacc 47. Secde 14, 20. Saffat 176. Şûra 18. Zümer 16, 55. Zuhruf 66. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 56

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Ey îman eden kullarım! Şüphesiz benim arzım geniştir. Artık yalnız bana, kendime ibadet edin."

Âyet: 57

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Her can ölümü tadıcıdır. Sonra ancak bize döndürüleceksiniz."

Âyet: 58

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanları da Andolsun kendilerini, altından ırmaklar akan cennetin içinde ebedî kalacakları saraylara yerleştireceğiz. Amel edenlerin mükâfâtı ne güzeldir."

Âyet: 59

اَلَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"(Bunlar) Sabredenler ve yalnız Rabblerine güvenenlerdir."

Âyet: 60

وَكَاَيِّنْ مِنْ دَآبَّةٍ لاَ تَحْمِلُ رِزْقَهَا ۖ اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Canlılardan rızkını kendi taşımayan niceleri de vardır. Onları ve sizi Allâh rızıklandırır. Hem de o, işiten, bilendir."

İZAHLARI:

Mekke'de yeni müslüman olanların islamda azimlerini artırmak üzere yılmamalarını, gerekirse başka başka yerlere göçmelerini ve oralarda islamı yaşamalarını, Allâh'a kulluk ve ibadet yapmalarını emrederek:

1- "Ey îman eden kullarım! Şüphesiz benim arzım geniştir. Artık yalnız bana, kendime ibadet edin" buyurmuştur. Eğer bulunduğunuz yerde huzurla bana kulluk yapamıyorsanız, ibadet edemiyorsanız, gerçekten benim yarattığım topraklar geniştir. Oralara göçün ve benim yolumda yaşama imkanı bulduğunuz yerlere yerleşin. Oralarda bana ibadet edin. Şunu da iyi bilin ki:

2- "Her can ölümü tadıcıdır..." Doğduğunuz yerlerde olsanız da hicret ettiğiniz yerlerde olsanız da, nerede olursanız olun, ölümü tadacaksınız. Ölüm korkusu ile hicretten vazgeçmeyin. Bana ibadet etmekten caymayın. Azimle benim ihsan ettiğim dine sarılın.

"...Sonra, ancak bize döndürüleceksiniz" Rahat yaşasanız da, korkulu yaşasanız da, îmanlı yaşasanız da, îmansız yaşasanız da, hesabınız görülmek ve karşılık verilmek üzere kesinlikle bizim huzurumuza

döndürüleceksiniz. Sakın bizim emrimizden ayrılmayın. Kur'ândan uzaklaşmayın. Bakın:

3- "İman edenler ve yararlı işler yapanları da andolsun kendilerini –cennetten içinde ebedî kalacakları altından ırmaklar akan– saraylara yerleştireceğiz. Amel edenlerin mükâfâtı ne güzeldir." Beni dinleyerek îman eden ve benim verdiğim hükümlere uyarak yararlı işler yapan Müslümanlar için hazırladığım, içinde ebedî kalacakları altlarından ırmaklar akan, içlerinden dışları, dışlarından içleri görünen billur köşkler vardır. O mü'minlerin yerleri işte buralardır. Bunlar:

4- "Sabredenler ve yalnız Rabblerine güvenenlerdir" Cennetle müjdelediğimiz bu kimseler, karşılaştıkları her sıkıntıya göğüs gererek, Allâh'a güvenerek dimdik azimli Allâh yolunda ilerleyenlerdir. Eğer hicretle rızkınız kesilip, aç kalacağınızdan korkuyorsanız:

5- "Canlılardan rızkını kendi taşımayan niceleri de vardır. Onları ve sizi Allâh rızıklandırır..." Yeryüzünün çok geniş olduğunu biliyorsunuz. Oralarda yaşayanları biz doyuruyoruz. Oralarda siz de aç kalmazsınız. Diğer canlılara bir bakın. Hemen hiçbiri yiyeceğini sırtında taşıyamaz. Gezerler, gezerler benim hazırladığım rızıklarını bulurlar. Siz de gezin, gezin benim hazırladığım rızıkları bulun. Yeter ki bana kulluk yapmayı bırakmayın.

"...Hem de o, işiten, bilendir" Allâh sizin söylediklerinizi dualarınızı, O'na yalvarmalarınızı tam olarak işiten ve içinde bulunduğunuz her halinizi en iyi bilendir. Sizi korur, kollar, doyurur ve yaşatır veya öldürür. Siz O'na güvenin.

(Bakara 25, 82. Âl-i Imran 185. Nisâ 57, 97, 100, 122. Hûd 23. Nahl 41, 42. Enbiyâ 25, 35. İbrâhîm 31. Secde 19. Lokman 8, 34. Zümer 10, 53, 54. Şûra 22. Bürûc 11. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 61

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ۚ فَأَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Andolsun onlara gökleri ve yeri yaratan ve güneş ile ayı müsahhar kılan kim?" diye sorarsan, andolsun kesinlikle "Allâh'tır" derler. Artık nasıl çevriliyorlar?"

Âyet: 62

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ لَهٗ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Allâh kullarından dileyeceği kimselere rızkı bolartır ve ona kısar. Şüphesiz Allâh herşeyi bilendir."

Âyet: 63

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ نَّزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُوْلُنَّ اللّٰهُ ؕ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ؕ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Yine andolsun onlara: "Gökten su indiren ve onunla yeri ölümünden sonra canlandıran kimdir?" diye sorarsan, Andolsun kesinlikle "Allâh'tır" derler. "Hamd Allâh'a mahsustur" de. Hayır, onların çoğu akıl erdiremezler."

İZAHLARI:

Müşrikler aslında Allâh'a inanıyorlar, herşeyi yaratanın O olduğunu biliyorlardı. Fakat "bunlar bizi Allâh'a yaklaştıracak, âhirette bize şefaat edecekler" diye putlara değer verdiler. Hatta o kadar ileri gittiler ki putları ön planda tutar oldular.

1- "Andolsun onlara gökleri ve yeri yaratan ve güneş ile ayı müsahhar kılan kim?" diye sorarsan, andolsun kesinlikle "Allâh'tır" derler. Artık nasıl çevriliyorlar?" Bu müşrikler Allâh'a inandıkları halde nasıl oluyor da putlara tapmaya çevriliyorlar? Doğrusu şaşılacak şey. Nasıl kandırılıyorlar? Hangi oyunlar oynanıyor? Tabii bunun başında cahillik geliyor. Devrimizde bile cahillik sebebiyle böyle kandırılmalar oluyor. "Bizi Allâh'a yaklaştıracak" diye bazı insanlara saplanıyorlar. Halbuki o insan da bizzat Allâh'a muhtaç.

Herşeyi yaratan Allâh olduğu gibi, rızıkları veren de O'dur.

2- "Allâh kullarından dileyeceği kimselere rızkı bolartır ve ona kısar..." Yaratmak O'nun elinde olduğu gibi, rızıklarını vermek de O'nun dilemesine bağlıdır. Dilerse çok, dilerse az veya hiç. İstediğini yapar. Fakat putların elinde ne var? Allâh'tan başkalarının elinde ne var?

"...Şüphesiz Allâh, herşeyi bilendir" Kime çok vereceğini, kime az vereceğini, kime hiç vermeyeceğini bilir. Ona göre taktir eder. Kimse de O'nun bu irâdesini değiştiremez. Bize düşen sebebine sarılmaktır. Verdiği nimetlerle insanları daima imtihan eder. Şükredenlere mükâfât verdiği gibi, küfredenlere de ağır cezalar verir. Habibim!

3- "Yine andolsun onlara: "Gökten su indiren ve onunla yeri ölümünden sonra canlandıran kimdir?" diye sorarsan, Andolsun kesinlikle "Allâh'tır" derler..." Bu itiraflarından dolayı hallerine teaccüb ederek: "Hamd Allâh'a mahsustur" de. Her hususta övülmek ve şükredilmek yalnız O'na mahsustur. Ondan başkası övülse bile onu Allâh yarattığı için bu övülmek de Allâh'a râcîdir.

"...Hayır onların çoğu akıl erdiremezler" Putları ve onların temsil ettiği kimseleri överler, ayyuka çıkarırlar. Fakat onu yaratanı düşünüp bir türlü akıllarını erdiremezler. İşte putlara değer verenler, böyle beyinsizlerdir. Şuna da akıllarını erdiremiyorlar. Elleriyle yaptıkları ve benzetmeye çalıştıkları cansız bir put, nasıl olur da o kimseyi temsil edebilir? Tepesine konan sineği kovalamaya gücü yetmeyen o el yapımı şey, neyi nasıl temsil edebilir?

(Bakara 245. Ra'd 26. İsrâ 30. Kasas 82. Lokman 25. Sebe 36, 39. Rûm 37. Zümer 38, 52. Şûra 12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 64

وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۭ وَاِنَّ الدَّارَ
الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ ۘ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُوْنَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Bu dünya hayatı da bir oyalanma ve bir oynamaktan başkası değildir. Şüphesiz âhiret yurdu ise, elbette o (sonsuz) hayattır. Biliyor olsa idiler."

Âyet: 65

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۖ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Gemiye bindikleri zaman da, din yalnız kendine ait olmak üzere muhlisler olarak Allâh'a yalvarırlar. Kendilerini karaya (çıkarıp) kurtarınca da hemen onlar şirk ediyorlar."

Âyet: 66

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ ۚ وَلِيَتَمَتَّعُوا ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Kendilerine verdiğimiz şeyleri inkâr etmeleri için ve yararlanmaları içindir. İleride de bileceklerdir."

ÎZAHLARI:

Dünya ile âhiret arasındaki farkı beyan etmek üzere:

1- "Bu dünya hayatı da bir oyalanma ve bir oynamaktan başkası değildir..." Bu dünya hayatı, -Zariyat sûresinin 56. âyetinde de beyan edildiği gibi- cinler ve insanların ancak ibadet etmeleri için yaratılmıştır. Kendisinde ibadet edilmeyen, Allâh'a kulluk yapılmayan dünya, hakîkaten kuru bir oyalanma ve geçici bir oynamaktan ibarettir. Ama Allâh'a her bakımdan kulluk yapılır ve ihlasla ibadet edilirse, dünya, âhiret hazırlığı için değeri çok yüksek, kısa süreli bir yerdir. Bize ihsan edilmiş bir fırsattır. Bu fırsatı kaçırmamalıyız.

"...Şüphesiz âhiret yurdu ise, elbette o (sonsuz) hayattır. Biliyor olsa idiler" Âhiret hayatı huzur, saadet bakımından da devamlı, ceza ve azap bakımından da devamlıdır. Bunun ikisi de kısa süreli olan dünyada kazanılır. Dünyada kendini kötülüklere kaptıranlar, îmansız, ahlaksız yaşayanlar, âhiretin devamlı, sonu gelmeyecek olan cehennem azabına kaptırmış olurlar. Ama dünyayı değerlendirip îman edenler, Allâh'ın rızasına uygun yararlı işler yapanlar ise, sonu gelmeyecek olan, içi nimetlerle dolu mes'ud yaşayacakları cenneti kazanmış olurlar. Müşrikler için bir misal alınacak olursa:

2- "Gemiye bindikleri zaman da, din yalnız kendine ait olmak üzere muhlisler olarak Allâh'a yalvarırlar. Kendilerini karaya (çıka-

rıp) kurtarınca da hemen onlar şirk ediyorlar" Bu müşrikler, darageldikleri bir sıkıntıya düştükleri zaman hemen Allâh'a yalvarırlar. Mesela gemiye binip denize açıldıkları zaman, bir fırtınaya tutulacak olurlarsa, taptıkları putları unuturlar, yardımı Allâh'tan bekleyerek O'na yalvarmaya başlarlar. Allâh onları kurtarıp karaya çıkarınca da hemen, eski hallerine dönerler yine putlara tapmaya başlarlar. Onların bu davranışları:

3- "Kendilerine verdiğimiz şeyleri inkâr etmeleri ve yararlanmaları içindir" menfaatlerine düşkün olan müşrikler, putları ileri sürerek halkı sömürürler ve her istediklerini onların ardına düşerek yerine getirirler. Devrimizde de benzeri şeyler yapılmaktadır. (Sonucunu da) ileride bileceklerdir.

Muhammed ibni İshâk "Sîret" adındaki kitabında şöyle rivâyet ediyor: Ebu Cehlin oğlu İkrime: "Rasulullâh S.A.V. Mekke'yi feth edince, oradan kaçak olarak gittim ve Habeşistan'a gitmek üzere vapura bindim. Gemi sarsılmaya başlayınca oradakiler: "Ey yolcular! Rabbinize ihlasla dua edin. Çünkü işte burada O'ndan başka kurtarıcı yoktur" dediler. İçlerinde bulunan İkrime de: "Denizde O'ndan başkası kurtaramazsa, elbette karada da böylece O'ndan başkası kurtaramaz" dedi ve İkrime devamla: "Ey Allâh'ım! Sana ahdim olsun hakîkaten çıkarsam, andolsun kesinlikle gideceğim ve cidden ellerimi Muhammed'in eline koyacağım ve elbette O'nu şefkatli ve merhametli bulacağım" dedi. Öylece de yaptı ve müslüman oldu.

Yine İkrime anlatıyor: Cahiliyyet devri halkı denizde gemiye bindikleri zaman yanlarına putlarını da alırlar idi. Rüzgar şiddetlenip tehlike başlayınca, o putları denize atarlar ve: "Ey Rabbim, Ey Rabbim" derlerdi.

Râzi de "Levâmi" adlı eserinde: "İşte bunlar, Allâh marifetinin insan fıtratında var olduğuna birer delildir" diyor.

(Nisa 77. En'âm 32. Yunus 22, 23. Yusuf 109. İsrâ 67. Muhammed 36. Lokmân 32. Hadîd 20. A'lâ 16, 17. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 67

اَوَ لَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ۭ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُوْنَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Çevresinden insanlar (zorla) kapılırken, muhakkak biz (Mekke'yi) emin bir haram yaptığımızı da görmediler mi? Bâtıla inanıyorlar da Allâh'ın nimetini de mi inkâr ediyorlar?"

Âyet: 68

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهٗ ؕ اَلَيْسَ فِىْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Allâh'a karşı yalan iftira eden veya kendisine hak gelince, onu yalanlayan kimseden daha zâlim kimdir? Cehennemde kâfirlerin barınacağı yer mi yok?"

Âyet: 69

وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Hakkımızda cihat edenler ise, andolsun onları yollarımıza iletiriz. Şüphesiz Allâh da gerçekten Muhsinlerle beraberdir."

İZAHLARI:

Mekke'de emniyet içinde yaşayan müşriklerin kendilerine gelen Peygamberlere inanmamaları, Kur'ânı da yalanlamaları üzerine:

1- "Çevresinden insanlar (zorla) kapılırken muhakkak biz (Mekke'yi) emin bir haram yaptığımızı da görmediler mi? Bâtıla inanıyorlar da Allâh'ın nimetini de mi inkâr ediyorlar?" buyrulmuştur. Mekke'nin dışındaki insanlar birbirleriyle geçinmiyorlar. Gücü yetenler, bulabildikleri kimseleri zorla yakalayarak öldürüyorlar, mallarını alıyorlar iken Mekke'de hiçbir şey olmuyor. Allâh orayı güvenilir bir yer yapmış, orada insanların birbirlerine kötülük yapmasını haram kılmıştı. Oradakiler güvence içindeyken dışarılarda zulümler kaynıyor idi. Mekke'deki güvencenin her yere yayılması için Allâh'ın gönderdiği peygambere, indirdiği kitaba yardımcı olmaları şöyle dursun, bunlara düşmanlık yapan müşriklere: "Batıl olan putlara ve sapık olan şirk yoluna inanıp

saplanıyorlar da, Allâh'ın kendilerine ihsan ettiği Kur'ân nimetini, dünyaya huzur getirme yolunu mu inkâr ediyorlar?"

2- **"Allâh'a karşı yalan iftira eden veya kendisine hak gelince, onu yalanlayan kimseden daha zâlim kimdir?..."** Allâh'a karşı eş tutarak, Putlara taparak hiç yoktan bir şirk yolu uyduran ve kendisine hak Peygamber, hak Kur'ân gelince de onu inkâr eden, yalanlayan ve bunlara düşman kesilen kimseden daha zâlim, daha kâfir, daha fâcir kim olabilir?

"...Cehennemde kâfirlerin barınacağı yer mi yok?" Allâh'a karşı iftira ederek putlar ihdas eden ve halkın yönünü Allâh'tan uzaklaştırıp bu putlara çeviren kâfirler için cehennemde barınma değil, yanacakları, ebedî orada kalacakları yer mi yok?

3- **"Hakkımızda cihat edenler ise, andolsun onları yollarımıza iletiriz. Şüphesiz Allâh da gerçekten Muhsinlerle beraberdir."** İşte bu kâfirlerle uğraşan, onlarla cihat eden hak yolunu müdafaa eden mü'minler yok mu, andolsun onları o şaşmaz yol olan Kur'ân yoluna, saadet yoluna, cennet yoluna iletiriz. Hiç şüphe yok ki Allâh kendi yolunda yaşayan ve iyilik yapan kimselerle beraberdir. Onlara her zaman yardımcıdır. Onları düşmanlarına karşı muzaffer kılar.

(Bakara 125, 126, 218. Âl-i Imran 97. Araf 37. Enfâl 72, 74. Tevbe 20. En'âm 21, 93, 144. Yunus 17. Hûd 18. İbrâhîm 35. Nahl 72. Kasas 57. Zümer 32, 60. Saff 7. âyetleri de okuyalım.)

ANKEBÛT SÛRESİNİN SONU

RÛM SÛRESİ

30. Sûredir

60 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓمٓ ﴿١﴾

Meâli:

"(الم) Allâh bilir."

Âyet: 2

غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾

Meâli:

"Rûm mağlup oldu."

Âyet: 3

فِيٓ أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُم مِّنۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Yerin en yakınında. Onlar, ötekilerin galibiyetinden sonra da yakında galip olacaklar."

Âyet: 4

فِي بِضْعِ سِنِينَ ۗ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِنۢ بَعْدُ ۚ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Birkaç yıl içinde. Önceden ve sonradan emir Allâh'ındır. Ve o gün mü'minler sevinecek."

Âyet: 5

بِنَصْرِ اللّٰهِ ۚ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

Meâli:

"Allâh'ın yardımıyla. Dileyeceği kimseye yardım eder. Hem de O azizdir, rahimdir."

Âyet: 6

وَعْدَ اللّٰهِ ۖ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Allâh'ın va'didir. Allâh va'dinden dönmez. Ve fakat insanların çoğu bilmezler."

Âyet: 7

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۖ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Onlar âhiretten gafil oldukları halde, dünya hayatından bir zahiri bilirler."

İZAHLARI:

Hicretten önce Rasulullâhın ve mü'minlerin Mekke'de bulundukları sırada o devrin iki büyük devleti olan Rumlarla İranlılar arasında savaş başlamış idi. Müslümanlar, ehli kitap oldukları için Rumları tutuyor, müşrikler de ehli kitap olmadıkları için İranlıları tutuyordu. Müşrikler, İranlıların galip gelmelerini istiyor ve "bunlar galip gelecekler" diyorlardı. Müslümanlar da, Rumların galip gelmesini istiyor ve "Rumlar galip gelecek" diyorlardı. Bu arada Rasulullâha soruldu. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu. Evet:

1- **"Rum mağlup oldu"** ama:

2- **"Yerin en yakınında. Onlar, galibiyetinden sonra da yakında galip olacaklar"** buyruldu. Hakîkaten İranlılar Rumları mağlup ettiler

ve bugünkü Suriye, Ürdün, Mısır'ı aldılar, öte yandan Anadolu'yu tamamen aldılar, İstanbul'a yaklaştılar. Fakat onların bu galibiyetlerinden sonra pek yakında Arap topraklarının yakınına kadar gelen İranlılar Rumların galip gelerek sürüp çıkaracakları beyan edilmiştir. Bu galibiyet ise:

3- "Birkaç yıl içinde..." tahakkuk edeceği haber verilmiştir. Rasulullâhtan bu âyetleri duyan Ebu Bekir R.A. müşriklere giderek: "İranlıların Rumlara galip gelmesine mi seviniyorsunuz? Allâh gözlerinizi aydın kılmayacak. Vallâhi Rumlar İranlıları mağlup edecek. Boşuna sevinmeyin. Rasulullâh bize bu haberi verdi." deyince, Übeyy ibni Halef kalktı ve:

- "Yalan söyledin" dedi. Ebu Bekir de:

- "Ey Allâh'ın düşmanı! Sen daha yalancısın. Aramızda bahse girelim. Var mısın onar genç dişi deveye. Rumlar galip gelirse, sen borçlusun. İranlılar galip gelirse ben borçluyum. Müddet üç senedir dedi. Sonra Rasulullâha geldi ve haber verdi. Rasulullâh S.A.V.de:

- "Sayıyı artır ve müddeti uzat" buyurdu. Bunun üzerine Ebu Bekir çıktı ve Übeyy ile karşılaştı ve:

- "Belki de pişman oldun" dedi. O da:

- Hayır, gel artıralım, müddeti de uzatalım. Develeri yüz yapalım, müddeti de dokuz yıla çıkaralım" dedi. Böylece anlaştılar.

Sonra Ebu Bekir hicret edeceği zaman, Übeyy kefil istedi. O da oğlu Abdurrahman'ı kefil yaptı.

Übeyy Uhud savaşına çıkarken de Abdurrahman ondan kefil istedi. O da bir kefil gösterdi. Sonra Übeyy Rasulullâhtan aldığı bir yara ile öldü.

Sonra Rumlar galip gelince, Ebu Bekir bahse girdikleri yüz deveyi vârislerinden aldı. Bunları Rasulullâh S.A.V. getirdi. O da:

- "Sadaka et" buyurdu. Bu hâdise kumar haram kılınmazdan önce idi. İbni Cerir, İbni Ebi hatim ve Beyhaki'nin rivâyeti böyle.

"...Önceden ve sonradan emri Allâh'ındır ve o gün mü'minler sevinecek" Önünde, sonunda hüküm Allâh'ındır. O dilediğini yapar. Önce İran'ı, sonra da Rum'u galip getirir. Daha sonra da mü'minleri bunların hepsine galip getirir. İşte o gün, Rumların galip haberi duyulduğu gün mü'minler sevinecek. Rivâyete göre bu haber, Bedir savaşına rastlar. Mü'minler hem Bedir savaşı zaferiyle, hem de Rumların galibiyetiyle sevindiler. Böylece:

4- "Allâh'ın yardımıyla. Dileyeceği kimseye yardım eder..." Bunlar, hep Allâh'ın yardımıyladır. Rumların galip olması da, müslümanların zaferi de ancak Allâh'ın yardımıyladır. O dileyeceği kimselere yardım eder. O'nun yardımı insanların isteği ile değil, yalnız kendi dilemesiyledir. Mü'minlere düşen sadece dua etmektir. Bu:

5- "Allâh'ın va'didir..." Allâh'ın Rasulüne inzâl buyurduğu âyetle Rumların galip geleceğini vaat etmiş ve öylece de olmuştur.

"...Allâh va'dinden dönmez..." O neyi nasıl va'detti ise, öylece tahakkuk eder.

"...Fakat insanların çoğu bilemezler" Allâh'ı ve O'nun taktirini bilmeyenler, Allâh'ın nizamına da akıl erdiremezler. Allâh, her yarattığından üstündür. Onlara istediği nizamı verir. Kimse O'nun işine karışamaz. Kendine îman eden ve emrine girenlere de rahmetini ihsan eder.

6- "Onlar, âhiretten gafil oldukları halde, dünya hayatından bir zahiri bilirler." O kâfirler, âhiret hayatını hiçe saydıkları için ondan gafiller. Oranın hazırlığını yapmazlar. Dünya hayatının da ancak yüze gelen kısmını bilirler. Yiyecekleri, içecekleri uyuyacakları, çiftleşecekleri, mal biriktirmeleri, zengin olmaları gibi geçici şeyleri bilirler. Öte yana akılları ermez.

Bu âyetlerin nüzulünden sonra aradan altı-yedi yıl geçip Rumlar galip olunca, âyetlerin hakîkaten Allâh kelamı, Rasulün de bir mucizesi olduğu açıkça görülünce, birçok kimseler müslüman oldular. İslamiyet gittikçe gelişti ve yayıldı. Yine bu âyetlerde işaret buyrulduğu gibi, zamanla Müslümanlar hem İranlılara, hem de Rumlara galip gelerek topraklarını genişlettiler.

Küfür diyarına baktığımızda, onların durumu ve tutumu, tıpkı o devirdeki Fürsler ve Rumlara benzer. İçkileriyle, fuhuşlarıyla, kibirleriyle, zulümleriyle, islama olan düşmanlıklarıyla aynılar.

İslam diyarına baktığımızda da biraz duraklama ve cahilleşmeden sonra bir uyanma, Kur'âna sarılma, birbirine yaklaşma, kötülükleri bırakma ve Allâh yolunda ciddileşme gibi bir gelişme görülmektedir.

Gerek kâfirlerin durumuna, gerekse müslümanların uyanmasına bakarak iyice düşündüğümüz zaman, müslümanların galibiyete, kâfirlerin de mağlubiyete doğru hızla ilerlediğini görürüz. İnşallâh yanılmayız.

(Âl-i Imran 12, 26, 123, 140, 160. Mâide 56. Enfâl 36, 65, 66. Tevbe 25, 26. Saffat 173. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 8

اَوَ لَمْ يَتَفَكَّرُوا فِى اَنْفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى ۗ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Kendileri hakkında da düşünmediler mi? Allâh, göklerle yeri hak ve belirtilen bir ecel olaraktan başka yaratmamıştır. Şüphesiz insanların çoğu da, Rableri ile karşılaşmayı gerçekten inkâr edenlerdir."

Âyet: 9

اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوٓا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهَآ اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۚ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۚ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yeryüzünde yürüyüp de kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl olmuş bakmadılar da mı? Kuvvetçe kendilerinden daha şiddetli idiler. Yeri de işlemişler ve bunların imar ettiğinden daha çok imar etmişlerdi. Kendilerine Peygamberleri de açık deliller getirmişler idi. Allâh onlara zulmetmek için değil idi. Fakat kendilerine zulmeder oldular."

Âyet: 10

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ اَسَاۤؤُا السُّوٓاٰى اَنْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Sonra kötülük yapanların akıbeti, Allâh'ın âyetlerini yalanlamaları ve onlarla alay eder olmaları sebebiyle kötü oldu."

İZAHLARI:

İranlıların galibiyetine inanan ve asla mağlup olmayacaklarını zanneden müşrikler, Allâh'ın varlığını ve herşeye kadir olduğunu hiç hesaba katmıyorlardı. Onlar:

1- "Kendileri hakkında düşünmediler mi?..." Hiç yok iken Allâh kendilerini nasıl yarattı, tepeden tırnağa kadar bütün uzuvları yoktan yaratmaya kadir olan ve:

"...Allâh göklerle yeri hak ve belirtilen bir ecel olaraktan başka yaratmamıştır..." Bunu da mı düşünmediler? Bunları yaratmaya ve belirli bir süre taktir etmeye gücü yeten Allâh, onların çok güçlü gördükleri İran'ı mağlup etmeye ve kıyâmete kadar gelecek olan güçlüleri yenmeye, nihâyet hiçe saydıkları müslümanların bunların hepsini mağlup ettirmeye gücü yetmez mi? Fakat:

"...Şüphesiz insanların çoğu da, Rableriyle karşılaşmayı gerçekten inkâr edenlerdir" Rableriyle karşılaşıp hesap vermeyi inkâr edenler, Allâh'ın gücünü kuvvetini düşünürler mi? Bunlar:

2- "Yeryüzünde yürüyüp de kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl olmuş bakmadılar da mı? Kuvvetçe kendilerinden daha şiddetli idiler. Yeri de işlemişler ve bunların imar ettiğinden daha çok imar etmişlerdi..." Bunları görmediler mi? Hani nerede bunlar? Hani güçleri, hani galibiyetleri, hani tantanaları? İşte bunlar, nasıl helâk oldularsa, nasıl yok oldularsa, elbette onlara benzeyenler de yok olacak. Hem Rumlar, hem İranlılar öncekiler gibi yok olurlar ve oldular. Hem de kıyâmete kadar bu nizamı Allâh yürütür. Devrimizin îmansız güçlülerinin sonu da böyle olacaktır. Allâh'ın sünneti değişmez.

"...Kendilerine Peygamberleri de açık deliller getirmişler idi..." Siz kendinize gelen son peygamberi inkâr ediyorsunuz, Onunla alay ediyorsunuz, kitapsız ateşperest Mecusileri destekliyorsunuz da onlar gibi kendinize gelen son peygamberi –çok açık mucizelere ve hakkı beyan eden âyetlere rağmen– inkâr ediyorsunuz sizin akıbetiniz de onların akıbeti gibi olacaktır. Oldu da:

"...Allâh onlara zulmetmek için değil idi..." Allâh'ın onlara Peygamber göndermesi, kendilerine zulmetmek için değil, onları sapıklıklarından kurtarmak içindi.

"...Fakat kendilerine zulmeder oldular" Peygamberlere karşı isyanlarıyla, ancak kendilerine zulüm yapmış oldular. Siz de onlar gibi kendinize zulmediyorsunuz.

3- "Sonra kötülük yapanların akıbeti, Allâh'ın âyetlerini yalanlamaları ve onlarla alay eder olmaları sebebiyle kötü oldu." Sonra o batıp giden milletlerin akıbeti, Allâh'ın Peygamberlerini ve âyetlerini yalanlamaları ve onlarla eğlenip alay etmeleri yüzünden, dünyada çok kötü duruma düştüler, perişan oldular, helâk oldular. Âhirette ise içinden çıkamayacakları azaba girecekler. Onlar gibi olan sizlerin sonu da öyle olacaktır.

Devrimizin din düşmanlarının sonu da kesinlikle öyle olacaktır ve olmaya başlamıştır.

(En'âm 11. Yusuf 109. Nahl 3, 36. Neml 69. Hıcr 85. Hacc 46. İbrâhîm 19. Fâtır 44. Ğafir 21, 82. Muhammed 10. Zümer 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 11

اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Allâh yaratmaya başlar sonra onu iade eder. Sonra ancak O'na döndürüleceksiniz."

Âyet: 12

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Kıyâmetin kopacağı gün de, mücrimler susacak."

Âyet: 13

وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعٰٓؤُا وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ortaklarından da kendilerine şefaatçiler olmamıştır. Ortaklarını da inkâr edenler oldular."

Âyet: 14

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Kıyâmetin kopacağı gün de, o gün ayrılacaklar."

Âyet: 15

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, işte onlar, bir bahçede şenelirler."

Âyet: 16

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Küfredenler ve âyetlerimiz ile âhiretin karşılaşılmasını yalanlayanlara gelince de, işte bunlar da azaba hazırlananlardır."

İZAHLARI:

Bu müşrikler, Allâh'a yaptıkları ortakların Allâh'ın işine karıştığı ve Onunla birlikte olduğunu iddia eder. Halbuki:

1- "Allâh yaratmaya başlar, sonra onu iade eder. Sonra ancak O'na döndürüleceksiniz" buyurmuştur. Allâh yaratmaya tek başına başlar, hiçbir varlığın yardımına ihtiyaç duymadan yaratır. Onu yok eder. Sonra yine tek başına onu iade eder, yeniden yaratır. Herşeyi yaratırken böyledir. Siz öldükten sonra sizi yeniden yaratıp diriltecek ve ancak O'nun huzuruna döndürüleceksiniz ve hesabınızı vereceksiniz.

2- "Kıyâmetin kopacağı gün de, mücrimler susacak" Olanları gördükten sonra ümitleri kesilecek, hiçbir söze kadir olamayacaklar ve susmak zorunda kalacaklar.

3- "Ortaklarından da kendilerine şefaatçiler olmamıştır..." kendilerinden şefaat umdukları putları veya güvendiklerinden hiçbirinin onlara şefaatı olmadığını anlamışlardır.

"...Ortaklarını da inkâr edenler oldular" dünyada iken Allâh'a ortak ettikleri şeylerden bir fayda olmayınca, onları da inkâr etme durumuna düştüler.

4- "Kıyâmetin kopacağı gün de, o gün ayrılacaklar" Bütün insanlar kıyâmet gününde ikiye ayrılacaklar. İman edenler ve küfredenler.

5- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar ise, işte onlar, bir bahçede şenelirler" İman edenler kendileri için hazırlanan cennette izzet ve ikramlar içinde sevinenlerle, saadetle şen olarak yaşarlar.

"Küfredenler ve âyetlerimiz ile âhiretin karşılaşılmasını yalanlayanlara gelince de, işte bunlar da azaba hazırlananlardır." Bu inkârcılar, inkâr ettikleri herşeyi karşılarında bulacaklar ve cehennem azabına sokulmak üzere getirilmiş olacaklar. Cehennemin içinde ebedî kalacaklar.

(Âl-i Imran 4, 56, 57. Nisâ 173. Mâide 9, 10, 86. En'âm 44. Yunus 4, 34. Mü'minûn 77. Ankebût 19. Secde 19, 20. Neml 64. Burüc 13. Beyyine 6. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 17

فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Akşamladığınız zaman ve sabahladığınız zaman Allâh'ın tesbihini de yapın."

Âyet: 18

وَلَهُ الْحَمْدُ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde hamd yalnız Allâh'a mahsustur. İkindide ve öğleye gireceğiniz zaman (tesbih edin)."

Âyet: 19

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarır. Ölümünden sonra yeri de diriltir. Böylece de çıkarılacaksınız."

İZAHLARI:

İman edenlerle küfredenleri ayrı ayrı beyandan sonra Mü'minlere hitap ederek:

1- "Akşamladığınız zaman ve sabahladığınız zaman Allâh'ın tesbihini de yapın" buyurdu. Ey Mü'minler! Siz akşama girerken, yatsı olurken, sabah vaktinde Allâh'ı anmak, O'nu tesbih tenzih ve hamdetmek üzere namazı kılın. Buradaki "tesbih", namazın içindeki tesbihi zikrederek namazın tümünü ifade ettiği üzerinde müfessirlerin çoğu birleşmiştir.

2- "Göklerde ve yerde hamd, yalnız Allâh'a mahsustur..." Göklerde ve yerdeki melekler, cinler ve insanların öveceği, şükredeceği varlık yalnız Allâh'tır. Ondan başka övülecek, kendisine kulluk yapılacak, ibadet edilecek varlık yoktur. Onun için:

"...İkindi ve öğleye gireceğiniz zaman (tesbih edin)." İkindi ve öğle namazını kılın buyurmuştur. "Aşiyyen" kelimesi, her ne kadar gecenin karanlık anına delalet etse de, öğleden sonra gündüzün sonlarını da ifade etmektedir. Burada anlamının, gündüzün sonu olan ikindi vaktine işaret buyrulduğu üzerinde durulmaktadır. Bu âyetlerden, namazın günde beş vakit olduğuna işaret buyrulmuş olması anlaşılmıştır. Nitekim ibni Abbas:

- "Kur'ânda beş vakit namaz vardır" deyince kendisine:

- "Nerede?" denildi. Bunun üzerine:

- "Akşamladığınız zaman ve sabahladığınız zaman Allâh'ın tesbihini de yapın" âyeti akşam, yatsı ve sabah namazlarıdır. "Aşiyyen" de ikindi namazıdır. "hine tuzhirûn"da öğle namazıdır" dedi. Başka anlayışlar da var ise de, esas olan budur.

3- "Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarır. Ölümünden sonra yine de diriltir. Böylece de çıkarılacaksınız" Ölü yumurtadan diri kuşları ve bazı kaplumbağa gibi hayvanları, ölü menilerden insanları

ve diğer hayvanları çıkardığı gibi, dirilerden de bilindiği gibi ölüleri çıkarır. Nitekim ölü yumurtalar ve meniler dirilerden çıkarılıyor. Ayrıca diriler öldürülüyor. Bunları yapan Allâh'tır. Gördüğünüz gibi, yeryüzü kupkuru ölü iken ona can veriyor, yeşertiyor. Nice bitkiler çıkarıyor. Sizi de ölümünüzden sonra böylece diriltecektir. İşte o gün gelmezden önce hayatta iken beş vakit namazı kılın ve O'nu çokça tesbih, tenzih edin. O'nun yolundan ayrılmayın.

(Âl-i Imran 41. Nisâ 103. En'âm 95. Yunus 31. Hûd 114. Hıcr 68. İsrâ 78. Taha 130. Kasas 70. Ğafir 55. Kâf 39. Tûr 48. Casiye 37. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 20

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ اِذَآ اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُوْنَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"O'nun âyetlerinden (biri)de, sizi topraktan yaratmasıdır. Sonra siz yayılan bir beşersiniz."

Âyet: 21

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوْٓا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"O'nun âyetlerinden (biri)de, sizin için kendinizden onlara ısınasınız diye eşler yaratmasıdır. Aranıza bir sevgi ve merhamet de koydu. Şüphesiz bunda düşünen kavim için elbette âyetler vardır."

Âyet: 22

وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ

وَالْوَانِكُمْ ۚ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Yine O'nun göklerin ve yerin yaratılması ve dilleriniz ile renklerinizin değişikliği O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz bunda alimler için elbette âyetler vardır."

Âyet: 23

وَمِنْ اٰيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَآؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ
اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Yine onun âyetlerinden gece ile gündüz uyumanız ve O'nun fazlından (nasip) aramanız yine O'nun âyetlerindendir. Şüphesiz bunda dinleyen kavim için elbette âyetler vardır."

Âyet: 24

وَمِنْ اٰيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَآءِ
مَآءً فَيُحْيِ بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Yine O'nun âyetlerindendir ki, korku ve tama' için size şimşeği gösteriyor. Gökten su indiriyor ve onunla ölümünden sonra yeri canlandırıyor. Şüphesiz bunda aklı eren kavim için elbette âyetler vardır."

Âyet: 25

وَمِنْ اٰيَاتِهِ اَنْ تَقُومَ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهِ ۚ ثُمَّ اِذَا
دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْاَرْضِ اِذَآ اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Yine O'nun âyetlerinden (biri) de göğün ve yerin O'nun emriyle durmasıdır. Sonra sizi bir kere çağırdığı zaman, hemen siz çıkıvereceksiniz."

İZAHLARI:

Açıktan görüldüğü ve anlaşıldığı gibi Allâh'ın varlığına ve kemal sıfatlarla muttasıf olup herşeyi yaratma gücünün yettiğine dair pek çok âyetler olduğu gibi, bu âyetlerle de deliller getirerek iyice ispatlama lütfunda bulunmuştur. Şöyle ki:

1- İnsanların topraktan yaratılıp, çoğalarak her yere yayılması.

2- İnsanların bizzat kendi cinsinden eşler yaratıp, sevgi ve şefkatle birlikte yaşamaları.

3- Göklerin ve yerin yaratılması.

4- İnsanların dillerinin ve renklerinin değişik olması.

5- İnsanların geceleri uyuyup, tam olarak dinlenmesi,

6- Gündüzleri aydınlık olduğu için çalışıp Allâh'ın fazlı kereminden arayıp kazanması.

7- Şimşekleri göstererek korkuyu ve yağmur ümidini vermesi.

8- Gökten sular indirip yeryüzünü canlandırması.

9- Göklerin ve yerin kendi emri ve kurduğu nizam içinde devamlı olarak bozulmadan durması.

10- En sonunda bütün ölüleri bir çağırmada huzuruna toplayıp hesaba çekmesi ve herbirine hak ettiği karşılığı vermesi.

İşte bunların hepsinde düşünenler, dinleyenler, aklı erenler ve bütün alemler için âyetler, dersler ve ibretler vardır.

Bu âyetlerle ilgili olan pek çoklarından bir kısmı şöyle:

(Bakara 164. Âl-i Imran 59, 190. Yunus 67. Hıcr 28. Nahl 12, 65-67. Furkân 54. Kasas 73. Neml 86. Ra'd 2, 12, 13. Fâtır 11, 28. Sâd 71. Ğafir 61, 67. Lokman 10. Kâf 9-11. Şûrâ 11-29. âyetler)

Âyet: 26

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۖ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerdekiler de yalnız O'nundur. Hepsi yalnız O'na boyun eğenlerdir."

Âyet: 27

وَهُوَ الَّذِى يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ ۚ وَلَهُ الْمَثَلُ
الْاَعْلٰى فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Yaratmaya başlayan, sonra onu iade eden de O'dur. Hem de bu O'na pek kolaydır. Göklerde ve yerde yüce örnek de yalnız O'nundur ve O, azizdir, hakimdir."

İZAHLARI:

Göklerde ve yerde bulunan melekler, cinler ve insanlar ve diğer mahlukat, yalnız Allâh'ındır. Bunların hepsi de ister istemez Allâh'a boyun eğmiş ve O'na teslim olmuştur. İster istemez doğmuş, yaratılmış, yaşamış, yine ister istemez ölmüş, kurumuş, çürümüş yine ister istemez dirilecekler, var olacaklar, hesaplarını vereceklerdir.

Herşeyi yok iken yaratmaya başlayan ve yaratan, yok ettikten, öldürdükten sonra tekrar yeniden yaratacak olan da O'dur. O'nun için bu çok kolaydır. İlk yaratmasıyla, son yaratması arasında hiçbir fark yoktur.

Göklerde ve yerde üstün örnek de yalnız O'nundur. Yaratılmış herşey, bir yüce varlığın delilidir. Bu delillerin hepsi de yalnız o yüce Allâh'ın varlığının ve yaratıcı olmasının delilleridir.

En üstün olan, dilediğini yapmaya gücü yeten ve istediği hükmü veren de yine O'dur. Kimse karşı gelemez ve engel olamaz.

(Bakara 116. Âl-i Imran 83. Yunus 4, 34, 66. Ra'd 15. Nahl 60. Enbiyâ 19. Meryem 93. Neml 64. Ankebût 19. Fussılet 11. Bürûc 13. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 28

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ اَنْفُسِكُمْ ۖ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ
مِنْ شُرَكَآءَ فِى مَا رَزَقْنَاكُمْ فَاَنْتُمْ فِيهِ سَوَآءٌ تَخَافُونَهُمْ

كَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۭ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Kendinizden size bir misal verdi. Size verdiğimiz rızıklarda sağınızın malik olduğundan size ortaklar olanlarla siz onda denk olur, kendinizin kendiniz için korkusu gibi onlar için de korkarsınız? Böylece aklı eren kavim için âyetleri açıklarız."

Âyet: 29

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اَهْوَاۗءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ فَمَنْ يَّهْدِيْ
مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ ۭ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Hayır, zulmedenler bilgisizce kendi hevalarına uydular. Allâh'ın şaşırttığı kimseyi kim hidâyete iletebilir? Onların yardımcıları da yoktur."

İZAHLARI:

Ey müşrikler! Bakın Allâh:

1- "Kendinizden size bir misal verdi. Size verdiğimiz rızıklarda sağınızın malik olduğundan size ortaklar olanlarla siz onda denk olur, kendinizin kendiniz için korkusu gibi onlar için de korkarsınız?..." Siz müşrikler Allâh'la birlikte putları O'na ortak ediyor onlara tapıyorsunuz. Bakın sizin bir takım köleleriniz var. Bu köleleri kendi mallarınızda ortak ederek onlarla aynı hakka sahip olmanızı, her hususta onlarla birlikte kazancınızı bölüşmek ister misiniz? Elbette istemezsiniz. Böyle olunca, bir düşünün. Allâh bizzat kendi yarattığı şeylerin kendisine ortak olmalarını nasıl ister? Elbetteki istemez. İşte siz, bu putları O'na zorla ortak yapmaya çalışıyorsunuz ki bu tutumunuz açıkça O'na karşı bir küstahlık ve bir isyandır. Siz kendinizi düşündüğünüz kadar mallarınıza ortak olan o emrinizdeki köleleri de düşünür müsünüz? Asla. Öyle ise, bu putları nasıl oluyor da Allâh'a ortak yapmaya yelteniyorsunuz?

"...Böylece aklı eren kavim için âyetleri açıklarız." Bu örneği bizzat kendinizden vererek size delillerini açıklamıştır. Aklı erenler elbette bu âyetlerden nasibini alır. Aklı ermeyenler ise, şaşırır kalır.

2- "Hayır, zulmedenler bilgisizce kendi hevalarına uydular..." Küfrederek, şirk ederek, her türlü ahlaksızlığa dalarak körü körüne, bilgisizce sadece süfli arzularına uymuşlardır.

"...Allâh'ın şaşırttığı kimseyi kim hidâyete iletebilir? Onların yardımcıları da yoktur" irâdelerini küfürde kullananları Allâh şaşırtır, saptırır. Bunları kim hidâyete iletebilir? Onların yardımcıları da yoktur. Onlar yaptıklarının cezalarını çekerken hiçbir yerden yardım da göremezler. Hem dünyadaki helâk olmaları zamanında hem de âhiretteki cehenneme atılmaları anında yardımdan mahrumdurlar.

(Nisa 88. En'âm 119. Zümer 29. Muhammed 14, 16. Kamer 3. âyetlerine de bakalım.)

Âyet: 30

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"(Habibim)! Artık yüzünü hanif olarak dine doğrult. İnsanları, üzerinde yarattığı Allâh'ın fıtratına uy. Allâh'ın yaratmasında bir değişiklik yoktur. Bu dosdoğru olan dindir. Fakat insanların çoğu da bilemezler."

Âyet: 31, 32

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Kendisine yönelenler olarak, O'ndan da korkun. Namazı da kılın. Dinlerini parçalayan ve bölükler olanlardan, müşriklerden de olmayın. Her zümre yanlarında bulunanla böbürlenenlerdir."

İZAHLARI:

Habibim! Onlar canlarının istediği gibi hevalarına uyadursunlar. Sen:

1- "Artık yüzünü –hanif olarak– dine doğrult..." Rasulüm! Sen hem mükellef olarak, hem de ümmetine örnek olmak üzere tam bir ihlasla, özene-özene her yönü ile mükemmel olan İslam dinine yönel. Her hükmünü dikkatle yerine getir. Bu din:

"...İnsanları üzerinde yarattığı Allâh'ın fıtratına uy..." Allâh insanların hepsini İslam fıtratında yaratmıştır. En doğruyu, en iyiyi, en güzeli beğenecek kabiliyette yaratmıştır. İslam dini de bu yolu göstermiştir.

"...Allâh'ın yaratmasında bir değişiklik yoktur..." Allâh, insanların bir kısmını bir çeşit, diğer bir kısmını başka çeşitlerde yaratmamıştır. Hepsini de İslam fıtratı üzerinde yaratmıştır. Bu bir asıldır. Siz bu aslı değiştirmeyin. İnsanlar doğarken bu güzel kabiliyetle doğar. Fakat sonradan bu güzel kabiliyet öğretim yoluyla, ya İslam bilgileri verilerek, İslam terbiyesi ile yetiştirilerek aynı istikamette Allâh'ın razı olacağı şekilde devam eder veya islamın dışında bir takım sapık yollar öğretilerek şaşırtılır. Nitekim peygamber efendimiz şöyle buyurmuştur.

"Her doğan (islamın) fıtratı üzerine doğar. Fakat babası ile anası onu ya Yahudileştirir veya Hıristiyanlaştırır veya Mecusileştirir..." Sonra bu âyeti kerimeyi okumuştur. Buhari, Müslim.

"...Bu dosdoğru olan dindir. Fakat insanların çoğu da bilemezler" İnsanları yaratan Allâh, onların nelere ihtiyacı olduğunu bildiği için lütfü kereminden İslam dinini ihsan etmiştir. Ama, insanların çoğu kendisi için yararlı olan bu dini bilemezler, anlayamazlar. Veya geçici menfaatlerine aldanarak bile bile inatlarından başka yollara saparlar.

2- "Kendisine yönelenler olarak..." Ey mü'minler! Allâh'ın bizzat kendisine yönelerek, O'na boyun eğerek O'nun emrine girerek islama sarılın.

"...O'ndan da korkun..." Cehennem azabından korunmanız için Allâh'tan korkun, devamlı O'na sığının, O'nun yolunda hataya düşmekten sakının. Tâ ki Allâh katında dereceniz yükselsin.

"...Namazı da kılın..." Ki bütün kötülüklerden, ahlaksızlıklardan korunun. Günde beş vakit namaza dikkatle devam ederek sayısız dünya menfaatleri yanında Allâh'ın rızasını alarak âhiretinizi de mamur etmiş olasınız.

"...Dinlerini parçalayan ve bölükler olanlardan, müşriklerden de olmayın..." İnsanları İslam fıtratından çıkararak çeşitli görüşlere parçalayıp, ayrı ayrı baş çektirenlerden ve bölük peselek hale gelenlerden de olmayın. Hele hele müşriklerden olmamaya çok dikkat edin.

"Her zümre yanlarında bulunanla böbürlenenlerdir" Birbirlerinden çeşitli iddialarla ayrılan ve herbiri kendini beğenerek ayrı baş çeken zümreler, uydurabildikleri, yakıştırabildikleri yöntemlerle övünürler, yakışıklı sözlerle hep kendi üstünlüklerini ileri sürerler. Bilhassa kendilerini haklı çıkarmak için yalan üretmeye çok önem verirler. Kendilerinden olmayanlara karşı da iftira etmeyi bir hüner sayarlar. İslamın dışındakilerin böyle olduğu bir gerçektir. Fakat maalesef cahilleşen Müslümanlar arasında da benzeri parçalanmalar aldı yürüdü. Allâh bizi bu musibetten kurtarsın. Biz de islami bilgileri öğrenelim, aynı bilgi ile yeniden birbirimize sarılalım.

(Nisâ 125. En'âm 79, 159, 161. Yûnus 105. Yusuf 40. Nahl 120. Mü'minûn 53. Şûra 13. Beyyine 5. Bu sûre 43. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 33

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَآ
أَذَاقَهُم مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"İnsanlara bir zarar dokunduğu zaman, Rablerine – O'na yönelenler olarak dua ederler. Sonra onlara kendisinden bir rahmet tattırdığı vakit, hemen onlardan bir zümre, Rablerine şirk ediverirler."

Âyet: 34

لِيَكْفُرُوا بِمَآ ءَاتَيْنَاهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Kendilerine verdiğimiz şeyi inkâr etsinler bakalım da yararlana dursunlar. İleride bileceksiniz."

Âyet: 35

اَمْ اَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهٖ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Yoksa, kendilerine bir delil indirdik de o, kendisiyle şirk eder oldukları şeyi mi söylüyor."

Âyet: 36

وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا ۚ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ اِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman da onunla şımarıverirler. Kendi ellerinin önceden yaptığı şeyler sebebiyle de onlara bir kötülük isabet ederse, hemen onlar ümitlerini kesiverirler."

Âyet: 37

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Allâh'ın dileyeceği kimselere rızkı bol vereceğini ve kısacağını da görmediler mi? Şüphesiz bunda îman eden kavim için elbette âyetler vardır."

İZAHLARI:

İnsanların mücerred yapılarını ve karakterlerini beyan etmek üzere Allâhu Teâlâ şöyle buyuruyor:

1- "İnsanlara bir zarar dokunduğu zaman, Rabbilerine – O'na yönelenler olarak dua ederler. Sonra onlara kendisinden bir rahmet tattırdığı vakit, hemen onlardan bir zümre, Rablerine şirk ediverirler."

Bu âyeti kerimede Allâh yarattığı kulların iki kısım olduğuna işaret buyurmuştur:

A- Bu kısım, kendisine bir zarar dokunduğunda Allâh'a dua edip o zararın kendisinden kaldırılması için yalvardığı gibi, zarar kaldırılıp selâmete erince ve Allâh'ın rahmetine kavuşunca da yine Allâh'a olan bağlılığını devam ettirir ve O'na şükreder.

B- Bu kısım ise, bir musibetle karşılaştığı zaman, Allâh'a yalvarır ve uğradığı zarardan kurtulmasını ister. Fakat musibet kendisinden giderildiği ve Allâh'tan bir rahmet ve nimete kavuştuğunda hemen yalvardığı Allâh'ı unutur ve bir takım putları O'na ortak yapar.

2- "Kendilerine verdiğimiz şeyi inkâr etsinler bakalım da yararlana dursunlar. İleride bileceksiniz."

Bu ikinci kısım insanlar, şirklerinde ve inkârlarında ısrar ede dursunlar. Biz onlara biraz mühlet vererek "İnkar etsinler bakalım. Biraz oyalanın, azıcık keyiflenin. İleride huzurumuza geldiğinizde bileceksiniz. Fakat fayda vermeyecek" deriz.

3- "Yoksa, kendilerine bir delil indirdik de o, kendisiyle şirk eder oldukları şeyi mi söylüyor." Bu müşrikler, neye dayanarak şirk ediyorlar? Onlara: "Allâh'a ortak edin, bir takım ilahlar edinin de onların yardımıyla Allâh'a ulaşın" diyen bir kitap mı var ellerinde. Biz onlara böyle bir kitap indirmedik. Bizim indirdiğimiz kitap onları şirkten, küfürden men eden bir kitaptır. İşte bu kitaba uymaları gerekir.

4- "İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman da, onunla şımarıverirler..." İnsanlar devamlı olarak imtihan içinde olduklarını unuturlar. Kendilerine rahmetimizden bir şey tattırdığımız, nimetlerimizden bir şeyler verdiğimiz ve bolluğa eriştirdiğimiz zaman şımarıverirler. Böyle kalacak sanırlar. Ellerindeki imkanları hep kötülüklere harcarlar. İçkiye, fuhşa, kumara, esrara verirler. Fakat:

"...Kendi ellerinin önceden yaptığı şeyler sebebiyle de onlara bir kötülük isabet ederse, hemen onlar ümitlerini kesiverirler." Böyle kimseler, bizzat kendilerinin sebep oldukları şeylerden dolayı bir kötülükle karşılaşırlarsa, hemen ye'se kapılırlar. Ümitlenecekleri bir şey bulamazlar. Allâh'a îmanları yok ki ona ümit bağlasınlar. Devrimizdeki intiharların artması, işte bu yüzdendir. Kendi arzularına göre yaşamaya yeltenirler. Bu da yanlış olur ve arzuları yerine gelmez. Çareyi ölümde ararlar ve intihar ederler. Bunlar:

5- "Allâh'ın dileyeceği kimselere rızkı bol vereceğini ve kısacağını da görmediler mi?..." Bunlar Allâh'a inansalardı, O'nu iyice ta-

nısalardı, herşeyin Allâh'tan geldiğini bilirler ve ümitsizliğe düşmezlerdi. Allâh, dilediğine dilediği zaman bol verir, dilediği zaman da kısar, daraltır veya hiç vermez. Maddi yönü böyle olduğu gibi, manevi yönden de çeşitli huzursuzluklar verebilir. İşte bu gibi hallerde mü'min olanlar Allâh'a güvenirler, üzülmezler, ümitlerini kesmezler ve şaşırmazlar. İmansızlar ise, intihara kadar varan bir duruma düşerler.

"...Şüphesiz bunda îman eden kavim için elbette âyetler vardır" Muhakkak ki Allâh'ın verdiği bolluklarda, darlıklarda, musibetlerde, selâmet ve saadetlerde îman edenler için kesinlikle deliller, hikmetler ve ibretler vardır.

(En'âm 44, 81. Araf 33. Yunus 12, 21-23. Hûd 10. Hıcr 56. İsrâ 30, 67, 83. Hacc 71. Kasas 82. Ankebût 62. Şûra 12, 48. Sebe 36. 39. Fussılet 49-51. Meâric 20, 21. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 38

فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ۖ ذٰلِكَ خَيْرٌ
لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ ۖ وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Artık akrabaya hakkını ver. Yoksula da yolcuya da ver. Bu Allâh'ın rızasını isteyenler için en hayırlıdır. Ve bunlar, felaha erenlerin kendileridir."

Âyet: 39

وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِّنْ رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ اَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا۟
عِنْدَ اللّٰهِ ۖ وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِّنْ زَكٰوةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ
فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"İnsanların mallarında artırmaları için faizden verdiğiniz şey, Allâh katında artmaz. Allâh'ın rızasını isteyerek zekattan verdiğiniz şey ise, işte bunlar (sevaplarını) katlayanların kendileridir."

Âyet: 40

اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَىْءٍ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Allâh, sizi yaratan, sonra sizi rızıklandıran, sonra sizi öldürecek olan, sonra da sizi diriltecek olandır. Sizin ortaklarınızdan, bunlardan bir şey yapabilecek kimse var mı? O, münezzehtir. Ortak yapıyor oldukları şeylerden de yücedir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ insanların birbirleriyle yardımlaşmalarını ve kaynaşıp hayatı kolaylaştırmalarını sağlamak üzere:

1- "Artık akrabaya hakkını ver..." buyuruyor. Amcalar, dayılar, teyzeler, halalar, bunların yakınları gibi diğer akrabalara haklarının verilmesini emretmiştir. Bu haklar, varsa miras mallarının yanında ziyaretleşmeler, hal hatır sormalar, birbirlerinin her türlü ihtiyaçlarını görmeleri ve her bakımdan desteklemeleridir. İnsanların akrabalık yönüyle birbiriyle uzayıp giden bir örülmeye sahip oldukları da iyi bilinmeli. Mesela filan filanın akrabası, o da başka bir filanın, o da yine daha başka bir filanın akrabası... derken tüm insanlar birbiriyle örülüdür. Bu haklar sadece maddi olmayabilir. Hali vakti yerinde olanın maddi yardım yapması kadar da sıhhati yerinde olan bir fakirin zengin olanın bir işinin ucundan tutuvermesi de bir yardım, bir haktır. Hatırlarını sorması, bir güler yüz göstermesi de yine bir haktır. Yalnız akraba hakları değil, fakirlerin, yolcuların da hakları vardır.

"...Yoksula da yolcuya da ver(in)..." Buyrularak zengin fakir bağlarının kurulması emredilmiştir. Yolcuların da bir takım hakları var. Yolcuya yol tarif etmek, sorduğu adresi söylemek, takip ettiği işte yardımcı olmak, onu misafir edinmek, doyurmak, barındırmak gibi ihtiyaçlarını görmek ve harçlık vermek, onun için yapılacak yardımlardır. İşte böylece toplum içinde Allâh rızasına dayanan bir yardımlaşmanın yolunu gösteren Allâh:

"...Bu Allâh'ın rızasını isteyenler için en hayırlıdır. Ve bunlar, felaha erenlerin kendileridir" müjdesini vermiştir. Hem dünya huzuru-

nun temini, hem de âhiret saadetinin kazanılması için en hayırlı olan işte budur. Fakat:

2- "İnsanların mallarında artırmaları için faizden verdiğiniz şey, Allâh katında artmaz..." Yapılan bu iyilikler karşısında daha ziyade iyilik görme veya bir kâr gözetilerek Allâh rızasından uzak yapılacak olursa, Allâh katında böyle bir yardımın hiçbir değeri yoktur. Bundan bir sevap kazanılamaz.

İbni Abbas'tan yapılan rivâyete göre şöyle demiştir: "Faiz ikidir: Biri, sahih olmayan faizdir ki bu, alışverişlerdeki faizdir. Biri de fazla karşılık beklenerek yapılan hediyedir. Bu olabilir. Fakat hiçbir sevabı yoktur" dedikten sonra bu âyeti okumuştur.

İkrime de: "Faiz ikidir: Biri haram olan, biri de haram olmayandır. Fazla karşılık bekleyerek yapılan hediye haram olmayan faizdir" demiş.

Dahhak'tan yapılan rivâyette de: "Bu âyet haram olmayan faiz hakkındadır" demiştir.

Buna göre, bir karşılık umularak yapılan hediyeleşmelerde sevap olmasa da günahı da olmasa gerek. Yine de böyle şeylerden sakınmak iyidir. En iyisi:

"...Allâh'ın rızasını isteyerek zekattan verdiğiniz şey ise, işte bunlar (sevaplarını) katlayanların kendileridir" Allâh'ın rızasını dileyerek borcu olan zekatı veya sadakayı verenler sevaplarını kat kat artıranlardır. Şunu iyi bilin ki:

3- "Allâh, sizi yaratan, sonra sizi rızıklandıran, sonra sizi öldürecek olan, sonra da sizi diriltecek olandır..." Öyle ise, yalnız Allâh'a kulluk yapın, ancak O'na ibadet edin, yaptığınız iyilikleri O'nun rızası için yapın.

"...Sizin ortaklarınızdan, bunlardan bir şey yapabilecek kimse var mı?..." Sizin Allâh'a ortak koştuğunuz putlarınızdan, ilahlarınızdan biri, Allâh'ın yaptıklarından birini yapabilecek birisi var mı? Bir sineği kovalamaya gücü yetmeyen putlarınız ne yapabilir de onlara tapıyorsunuz?

"...O münezzehtir. Ortak yapıyor oldukları şeylerden de yücedir" O Allâh, bütün noksanlıklardan münezzehtir. Bütün kemal sıfatlarla muttasıftır. O, herşeye kadirdir. Hiçbir şeye muhtaç değildir. O Allâh, benzettikleri ve O'na eş kabul ettikleri putlar ne ki? Allâh onlardan da, herşeyden de yücedir.

(Bakara 28, 83, 177, 245. Ali Imran 156. Nisâ 8, 36. Nahl 90. İsra 21. Hacc 66. Nûr 22. Casiye 26. Hadid 8, 11. Teğabün 17. Müzzemmil 120. İnsan 8, 9. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 41

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِى النَّاسِ
لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِى عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"İnsanların ellerinin kazandığı şeyleri sebebiyle karada ve denizde fesad meydana geldi. (İşte bu) yaptıklarının bazısını tatmaları içindir. Umulur ki onlar dönerler."

Âyet: 42

قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ ۚ كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Yeryüzünde yürüyün de öncekilerden geçenlerin akıbeti nasıl (olmuş) bakın. Onların çoğu müşrikler idi" de.

İZAHLARI:

1- İnsanların bizzat kendilerinin elleriyle yaptıkları fenalıklar dolayısıyla karadaki köyler, şehirler ve bunları bağlayan yollarda bozgunculuk aldı yürüdü. Hiçbir yerde huzur kalmadı. Denizlerde de böyle. Çeşitli korsanlar, soyguncular türedi. Buralarda da dirlik kalmadı. Hele devrimizde gittikçe artan silah çeşitleri, yalnız karayı ve denizi değil, havayı da sardı. İnsanlar yeni yeni icatlarıyla bir yandan kazancı artırırken, öte yandan birbirlerine olan saldırıyı da geliştiriyorlar. Nice canlar yanıyor. Çocuklar, ihtiyarlar, kadınlar, nice suçsuzlar merhametsizce öldürülüyor. "İnsan hakları" dedikleri perdenin arkasında neler, neler oluyor. Ana rahmindeki ceninlere varıncaya kadar öldürülüyor. Evet karayı, denizi, havayı ve her yeri fesad sardı, zulüm sardı, vahşet sardı. İşte bu:

"...Yaptıklarının bazısını tatmaları içindir..." Bunların hepsi de, insanların birbiriyle yarış halinde yaptıklarının bir kısmını tatmaları,

huzurlarını kaybetmeleri, yersiz fuzuli şekilde ölmeleri için, diğer bir kısmını da âhirette çekmeleri içindir. Yine de temennimiz, ümidimiz bunları bırakıp da:

"Umulur ki onlar dönerler" Yaptıkları kötülüklere tevbe ederler, bâtılı bırakıp hakka dönerler de huzura kavuşurlar.

2- "Yeryüzünde yürüyün de öncekilerden geçenlerin akıbeti nasıl (olmuş) bakın. Onların çoğu müşrikler idi" de. Habibim! Bu müşriklere "Gidebildiğiniz kadar yeryüzünü gezin, eskiden kalan eserlere bakın, onların sahiplerinin akıbeti ne olmuş, iyice bakın da ibret alın. Sizin de olacağınız onlar gibidir. Onların çoğu da sizin gibiymişler idi" de. Devrimizde de onlara benzeyen nice müşrikler, nice putperestler, nice nankörler var. Onlara da deriz ki: "Gelin bu halinizi bırakın, tevbe edin de Allâh yoluna girin Kur'âna sarılın"

(Bakara 205. En'âm 11. Nahl 36. Neml 69. Fâtır 44. Ğafir 21. Fecr 10-12. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 43

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Artık, kendisinin Allâh'tan reddi olmayan gün gelmez-den önce yüzünü sapasağlam olan dine doğrult. O gün (insanlar) parçalanacaklar."

Âyet: 44

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Kim küfrederse, onun küfrü kendi aleyhinedir. Kim de yararlı bir iş yaparsa, ancak kendileri için hazırlarlar."

Âyet: 45

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ ۚ
إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"(Bu), îman edenler ve yararlı işler yapanları fazlı kereminden mükâfâtlandırması içindir. Şüphesiz O, kâfirleri sevmez."

İZAHLARI:

Habibim! Öyle bir gün gelecek ki o günün önüne geçecek, onu yok edecek veya geri çevirecek hiçbir güç yoktur.

1- "Artık, kendisinin Allâh'tan reddi olmayan gün gelmezden önce yüzünü sapasağlam olan dine doğrult. O gün (insanlar) parçalanacaklar." Allâh'ın taktir ettiği o kıyâmet gününün reddi asla mümkün değildir. Öyle ise o gün gelmezden önce yüzünü, göğsünü, kalbini, bütün bedenini hiç eksiği, eğriliği, yanlışlığı olmayan, her bakımdan mükemmel olan sapasağlam İslam dinine çevir. Bu dinin hükümlerini tatbik et. Asla gevşeklik gösterme.

O gün insanlar amellerine göre parçalanacaklar. Cennetlikler ayrı ayrı derecelerine göre, cehennemlikler de ayrı ayrı derecelerine göre bölünecekler.

2- "Kim küfrederse, onun küfrü kendi aleyhinedir..." Her kim doğrudan Allâh'ı inkâr ederek kâfir olursa veya Allâh'a inanır ama O'na eş tutar, müşrik olursa veya dışından inanır gibi görünür de içinden başka türlü olur münafıklaşırsa, bunların bu halleri hep kendi zararlarınadır. Cehennem azabını bizzat kendileri kazanmış olurlar.

"...Kim de yararlı bir iş yaparsa, ancak kendileri için hazırlarlar" İman etmekle beraber Allâh'ın emirlerine uygun olan yararlı işler yaparlar ise, onlar mükâfâtlarını kendileri hazırlamış olurlar. Dünyadaki yaptıkları Allâh'ın rızasına uygun olan her işin karşılığı olarak cennetle dereceler, makamlar hazırlanır. Ne mutlu bunlara.

3- "(Bu), îman edenler ve yararlı işler yapanları fazlı kereminden mükâfâtlandırması içindir..." Kâfirleri mü'minlerden ayırması, îman edenleri cenneti âlâda mükâfâtlandırması içindir.

"...Şüphesiz O, kâfirleri sevmez" Bundan dolayı onları, mü'minlerden ayırır ve cezalarını çekmek üzere cehenneme sürer.

(Bakara 112. Âl-i Imran 32. Nisâ 125. En'âm 79. Yunus 4, 105. Ra'd 11. Lokman 22. Fâtır 39. Sebe 4. Şûrâ 47. Bu Sûre 30. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 46

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ يُّرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَّلِيُذِيقَكُمْ مِّنْ رَّحْمَتِهٖ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِاَمْرِهٖ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Rahmetinden size tattırması için ve gemilerin emriyle yüzmesi için, O'nun fazlı kereminden de aramanız için, hem de şükredeceğiniz umulduğu için, rüzgarları müjdeciler olarak göndermesi de O'nun âyetlerindendir."

İZAHI:

Allâhu Teâlânın rüzgarları estirmesi de O'nun varlığının çok mükemmel bir delilidir. Rüzgarların esmesi, bize ihsan ettiği çok büyük bir rahmettir. Çünkü nefes aldığımız havanın temizlenmesi, denizlerde gemilerin yürümesi, bulutların sürülüp yayılması, çiçeklerin döllenmesi gibi nice yararları vardır. Allâh'ın bu ihsanına karşı çok ama, pek çok şükretmemiz gerektiğini bilmeliyiz.

(Bakara 164. Araf 57. Hıcr 22. Furkân 48, 49. Neml 64. Fatır 9. Casiye 5. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 47

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ اَجْرَمُوا ۭ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Andolsun senden önce de kavimlerine Peygamberler gönderdik de onlara açık deliller getirdiler. Cürüm işleyenlerden de intikam aldık. Mü'minlere yardım etmek de üzerimize hak oldu."

İZAHI:

Rasulüm! Üzülme. Mekke müşriklerinin davranışları senin canını sıkmasın:

"Andolsun senden önce de kavimlerine Peygamberler gönderdik de onlara açık deliller getirdiler..." İnanmadılar, yalanladılar, karşı geldiler ve cürümler işlediler. İşte bu:

"...Cürüm işleyenlerden de intikam aldık..." Onları çeşitli sebeplerle helâk ettik. O devirlerde mü'minlere de yardım ettik.

"...Mü'minlere yardım etmek de üzerimize hak oldu." Habibim! İyi bil ki hem dünyada hem de âhirette mü'minlere yardım etmemiz bir hak, bir gerçektir. O kâfirler sana ve mü'minlere hiçbir şey yapamazlar. Ancak kendilerinin helâkına sebep olurlar.

Allâh'ın bu yardım vâdi devrimizde de, gelecek devirlerde de kıyâmete kadar geçerlidir. Günümüzün kâfirleri, din düşmanları ancak kendi zararlarına çalışırlar. Biz müslümanlara hiçbir şey yapamazlar. Onlarla mücadelede bizim gayretlerimizi arttırmış olurlar.

(Yunus 74,75. Araf 136. Âl-i Imran 4. İbrâhîm 47. Secde 22. Zuhruf 25, 41, 55. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 48

اَللّٰهُ الَّذِی یُرْسِلُ الرِّیَاحَ فَتُثِیرُ سَحَابًا فَیَبْسُطُهُ فِی السَّمَآءِ
كَیْفَ یَشَآءُ وَیَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَی الْوَدْقَ یَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهٖ ۚ فَاِذَآ
اَصَابَ بِهٖ مَنْ یَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖٓ اِذَا هُمْ یَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Allâh, rüzgarları gönderen bulutu da hareket ettiren ve onu gökte nasıl dilerse öyle yayan, onu parçalar da yapandır. Onun arasından yağmuru da çıkıyor görürsün. Onu kullarından dileyeceği kimselere nasip ettiği zaman, hemen onlar müjdeleniverirler."

Âyet: 49

وَاِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ یُّنَزَّلَ عَلَیْهِمْ مِّنْ قَبْلِهٖ لَمُبْلِسِینَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Halbuki ondan önce kendilerine (yağmur) indirilmesinden daha evvel ümitlerini iyice kesenler olmuşlardı."

Âyet: 50

فَانْظُرْ اِلٰى اٰثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ
اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتٰى ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Artık Allâh'ın rahmetinin eserlerine bak. Ölümünden sonra yeri nasıl canlandırıyor? Şüphesiz o, ölüleri elbette diriltendir. Hem de O, herşeye kadirdir."

Âyet: 51

وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهٖ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Andolsun bir rüzgar göndersek de onu sararmış görseler, Ondan sonra kasem olsun ki küfreder olurlar."

İZAHLARI:

1- Her zaman gördüğünüz gibi Allâh rüzgarları estiriyor, bulutları harekete geçiriyor, dilediği gibi gök yüzünde yayıyor, seriyor, dilediği şekilleri aldırıyor, bazen parçalayıp dağıtıyor, bazen üst üste yığıyor, karartıyor, ağartıyor, bunlardan yağmur yağdırıyor. Yeryüzünde yaşayan kullarına gönderiyor ve onları sevindiriyor, şeneltiyor.

2- **"Halbuki ondan önce kendilerine (yağmur) indirilmesinden daha evvel ümitlerini iyice kesenler olmuşlardı."** Allâh yağmuru kesip onları susuz bıraktığı zaman, Allâh'a inanmayanlar ümitlerini keserler, güvenecekleri bir yer kalmaz. Ama Allâh yine de kullarını rahmetsiz bırakmaz. O'nun rahmeti çok geniştir. Habibim! Sen:

3- **"Artık Allâh'ın rahmetinin eserlerine bak. Ölümünden sonra yeri nasıl canlandırıyor?..."** Allâh'ın yağmuru bir rahmettir. Bu rahmetin yeryüzündeki eserlerine bak. Her taraf yem yeşil olmuş. Otlar, ekinler, ağaçlar, sebzeler, meyveler hep bu rahmetin eserleridir. İnsanlar, hayvanlar, bütün canlılar bu eserlerle yaşayabiliyorlar.

"...Şüphesiz O, ölüleri elbette diriltendir. Hem de O, herşeye kadirdir." Kupkuru olan yeryüzünü nasıl canlandırdı ise, ölüleri de zamanı gelince öylece canlandırır ve herbirini ameline göre cezalandırır veya mükâfâtlandırır. O, herşeye kadirdir.

4- "Andolsun bir rüzgar göndersek de onu sararmış görseler, Ondan sonra kasem olsun ki küfreder olurlar." O yetişmiş ekinlerine ve sebzelerine bir sam yeli estirsek de onları sararıvermiş görseler, andolsun hemen nankörlük ederler. Bunun aksine, ekinleri yetişse, meyveleri olgunlaşsa, sebzeleri gelişse, sararıp yenecek hale gelse, yine de nankörlük ederler, Allâh'a karşı isyan ederler. Kâfirlerin huyu böyledir.

(46. âyetle ilgili olan âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 52

فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Çünkü elbette sen, arkalarını dönerek yüz çevirdikleri zaman daveti ölülere duyuramazsın, sağırlara da işittiremezsin."

Âyet: 53

وَمَا أَنْتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ ۖ إِنْ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Sen körleri de şaşırmalarından doğrultucu değilsin. Âyetlerimize îman eden ve kendileri müslümanlar olan kimselerden başkasına duyuramazsın."

ÎZAHLARI:

Habibim! Hakîkaten sen âyetlerimizi tebliğ edip duyurmak için çok gayretler gösteriyorsun. Ama, onlara duyuramazsın.

1- "Çünkü elbette sen, arkalarını dönerek yüz çevirdikleri zaman daveti ölülere duyuramazsın, sağırlara da işittiremezsin."

Rasulüm! O âyetlerimizi duydukça sırtlarını çeviren ve çekip giden müşriklere hakîkatleri duyuramazsın. Çünkü onların canları var ama ruhları ölüdür. Sen ruhsuz cesetlere bir şey duyuramazsın. Kulakları olup da içleri tıkalı olan sağırlara da dinletemezsin. Onlar, inatlarından kendilerini düşünemeyecek kadar da akılsızdırlar.

2- "Sen körleri de şaşırmalarından doğrultucu değilsin..." Yolunu şaşırmış, kimseyi de dinlemeyen ve söz, tarif kabul etmeyen körlerin yolunu da doğrultamazsın. Bırak tepe takla gitsinler.

"...Âyetlerimize îman eden ve kendileri müslümanlar olan kimselerden başkasına duyuramazsın" Sana indirdiğim âyetleri ancak bana îman eden ve hakîkaten müslüman olanlara duyurabilirsin. İnkarcılar âyetlerimizden hiçbir nasip alamazlar.

Devrimizdeki ilericilerin tutumu da onlar gibi. Kur'ânın ışığını göremeyen bu körler, şeriata "karanlık" derler. Bırakalım onları kendi zindanlarında çürüsünler.

(Bakara 18, 171. Araf 100, 179. Yunus 42, 43. Hacc 46. Enbiyâ 45. Neml 80, 81. Lokmân 17. Fâtır 14, 22. Zuhruf 40. Casiye 8. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 54

اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ
قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Allâh, sizi bir za'ftan yaratan, sonra zayıflığın ardından bir kuvvet veren, sonra kuvvetin ardından bir zayıflık, bir de yaşlılık getirendir. Dileyeceğini yaratır. Hem de o, bilen gücü yetendir."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, kendi varlığını ispat etmek için yerden, gökten, rüzgarlardan bahsettikten sonra insana kendini iyi bir düşünmesi ve kimin yarattığını anlaması için:

"Allâh, sizi bir za'ftan yaratan, sonra zayıflığın ardından bir kuvvet veren, sonra kuvvetin ardından bir zayıflık, bir de yaşlılık

getirendir..." buyuruyor. Hakîkaten başka âyetleri de dikkate alarak düşünürsek, hiç yoktan, bir damla suyu, ondan bir pıhtıyı, ondan bir çiğnem eti, ondan kemikler, sinirler meydana getirip etle kaplayan ve küçücük bir canlıyı güçsüz halde dünyaya getirendir. Daha sonra yavaş yavaş zayıf canlıyı güçlü kuvvetli bir delikanlı yapan, sonra zamanla yaşatmak isterse onu tekrar kuvvetten düşürüp yaşlı beli bükülmüş, dişi dökülmüş, kemikleri incelmiş, hücreleri sölpümüş, ister istemez Allâh'a boyun eğmiş hale getirendir. O:

"...Dileyeceğini yaratır. Hem de O, bilen gücü yetendir" O Allâh, neyi nasıl ne zaman dilerse yaratır. O, herşeyi en iyi bilen, planlayan ve tam anlamıyla gücü yetendir. Başta insan olmak üzere hiçbir mahluk kendi isteğiyle yaratılmış, kuvvetlenmiş ve ölmüş değildir. Bunlar hep Allâh'ın dilemesiyle olur. Yolun selâmeti, O'nun emrine tam girmekten başkası değildir.

(Nahl 4. Kehf 37. Meryem 6. Hacc 5. Mü'minûn 12-15. Fâtır 11. Yasin 77. Ğafir 67, 68. Necm 43-49. Kıyâmet 37-40. İnsan 1, 2. Abese 18-22. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 55

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ ۙ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ ۚ كَذٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Kıyâmet kopacağı gün, mücrimler bir saatten başka eğleşmediklerine yemin edecekler. Böylece döndürülüyor oldular."

Âyet: 56

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْبَعْثِ ۖ فَهٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Kendilerine ilim ve îman verilenler de: "Andolsun Allâh'ın kitabında dirilme gününe kadar eğleştiniz. İşte bu, dirilme günüdür. Fakat siz bilmiyor idiniz" dedi."

Âyet: 57

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Ve o gün zulmedenlere özür dilemeleri fayda vermeyecek, kendilerinden tevbe etmek üzere (dünyaya) dönmeleri de istenmeyecek."

İZAHLARI:

1- "Kıyâmeti inkâr eden kâfirler, kıyâmet kopunca dirildikleri zaman yemin ederek kabirlerinde bir saatten başka kalmadıklarını söyleyecekler." Bir saatten maksat çok kısa bir zaman. İşte bunlar böylece haktan dönderilip uzaklaştırılanlardır. Fakat:

2- "Kendilerine ilim ve îman verilenler de: "Andolsun Allâh'ın kitabında dirilme gününe kadar eğleştiniz. İşte bu dirilme günüdür. Fakat siz bilmiyor idiniz." dedi." Âhiret hakkında kendilerine bilgi verilen ve îman eden mü'minler o gün onlara: "Andolsun Allâh'ın takdir edip yazdığı kitabından ölümünüzden itibaren dirileceğiniz güne kadar kabirlerinizde eğleştiniz. Hiç de sizin sandığınız gibi değil. Şimdi dirildiğinize inandınız mı? İşte bugün dirilme gününüzdür. Fakat siz bugüne inanmıyor ve bilmek istemiyor idiniz."dediler.

3- "Ve o gün zulmedenlere özür dilemeleri fayda vermeyecek. Kendilerinden tevbe etmek üzere (dünyaya) dönmeleri de istenmeyecek" O kıyâmet günü küfürleri dolayısıyla kendilerine ve başkalarına zulmetmiş olanların özür dilemeleri, yalvarmaları da hiç fayda vermeyecek. Çünkü o gün ceza günü. Tevbe günü geçmiştir. Onlardan dünyaya dönmeleri ve tevbe etmeleri de istenmeyecek. Artık herşey bitmiş, iş işten geçmiştir.

(Yunus 45. Nahl 184. Şuara 88. Mü'minun 112,114. Ğafir 52. Ahkaf 35. Fussılet 24. Casiye 35. Naziat 46. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 58

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۭ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Andolsun bu Kur'ân'da insanlara her misalden verdik. Andolsun onlara bir âyet getirsen, kasem olsun küfredenler elbette: "Siz ibtal edenlerden başkası değilsiniz." derler."

Âyet: 59

كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Böylece Allâh, bilmeyenlerin kalplerini mühürler."

Âyet: 60

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Artık sabret. Şüphesiz Allâh'ın vâdi haktır. İtikâd etmeyenler kat'iyyen seni gevşekliğe çekmesinler."

İZAHLARI:

Habibim! O seninle uğraşan müşrik kimselere:

1- "Andolsun bu Kur'ânda her misalden verdik..." Her bakımdan onlara örnekler verdik, herşeyi gereği gibi açıkladık.

"...Andolsun onlara bir âyet getirsen, kasem olsun küfredenler elbette: "Siz ibtal edenlerden başkası değilsiniz" derler." Sen onlara bunca âyetler, bunca deliller ve mucizeler getirdin inanmadılar ve "sihir" dediler. Yine bir âyet getirsen, onlar siz Müslümanlar: "Siz bâtılcılarsınız, yalancılarsınız, büyücülersiniz. Başka bir şey değilsiniz" derler.

2- "Böylece Allâh, bilmeyenlerin kalplerini mühürler" O bilgisiz cahillerin kalplerini Allâh damgalamıştır. Onlar hakkı kavrayamazlar, doğruyu seçemezler.

3- "Artık sabret. Şüphesiz Allâh'ın vâdi haktır..." Habibim! Sen sabret. Azminde, tebliğatında devam et. Allâh sana yardım edecek. Allâh'ın vâdi haktır. Kesinlikle başarılı olacaksın.

"...İtikâd etmeyenler kat'iyyen seni gevşekliğe çekmesinler." O îmandan, itikattan, iz'andan mahrum olan dinsizler seni hafif görerek tebligatında gevşekliğe, ümitsizliğe çekmesinler. Azminden vazgeçme. Onlar sana hiçbir baskı yapamazlar.

Bu âyetlerde de diğer âyetlerde olduğu gibi, bütün müslümanlara cesaret ve metanet verilmektedir. Dikkatle dersimizi almalıyız.

(Nisâ 155. Araf 100, 101. Yûnus 74. Tevbe 87, 93. Nahl 108. İsrâ 89. Kehf 54. Zümer 27. Ğafir 35, 55, 77. Muhammed 16. Munâfikûn 3. Ahkâf 35. Kalem 48. âyetleri de okuyalım.)

RÛM SÛRESİNİN SONU